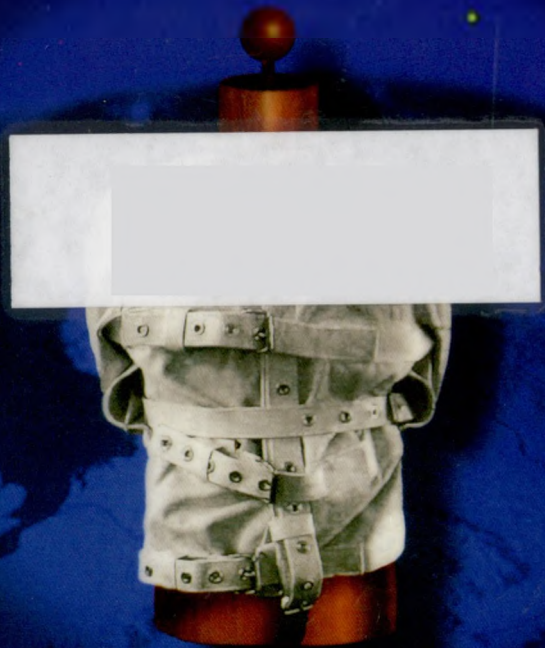

ATTILÂ İLHAN

BATI'NIN DELİ GÖMLEĞİ

TÜRKİYE BANKASI
Kültür Yayınları

5 baskı

Genel Yayın: 646

ATTİLÂ İLHAN BİLİM, SANAT VE KÜLTÜR VAKFI

Başarı yalnız yetenek değil, disiplin, özveri, bağımsız ve ödünsüz bir kişilik, içten bir yurt ve insan sevgisi gerektirir. Ancak o zaman, gerçek ve hak edilmiş bir başarı olur. Attilâ İlhan tüm yaşamı ve eserleri ile bu başarıya iyi bir örnektir.

Attilâ İlhan'ın bu değerlerinin ve bunları temsil eden eserlerinin gelecek kuşaklara aktarılabilmesi için, onun ismiyle anılacak bir vakıf kurulmuştur.

Bu vakıf, bilim, sanat ve kültür alanında ülkemiz genç kuşaklarının çalışmalarına destek sağlayacak; bu değerler ışığında bir düşünce ve bilgi üretim, bir yardım merkezi olmayı amaç edinmiştir.

Attilâ İlhan genç yaşlarında, henüz bir lise öğrencisi iken, kendisi için kişisel bir hedef belirlemiş ve son gününe kadar ideallerine ulaşmak için özverili ve disiplinli bir yaşam sürdürmüştür. Geride bıraktığı eserlerin, kendisi gibi yaşam idealleri doğrultusunda yürüyen gençlere destek olması, İlhan Ailesi üyeleri için en büyük mutluluk olacaktır.

Cengiz İlhan ve Çolpan (İlhan) Alışık

Attilâ İlhan Bilim Sanat Kültür Vakfı

Adres : Sıraselviler Cad. No: 25 K: 3

34437 Taksim-İstanbul

Tel/Faks : (0212) 243 95 25 (3 Hat)

E-posta : bilgi@aibskv.org

Web : www.tilahan.net

TÜRK EDEBİYATI

ATTILÂ İLHAN
BATTININ DELİ GÖMLEĞİ

© TÜRKİYE İŞ BANKASI KÜLTÜR YAYINLARI, 2002
Sertifika No: 11213

GÖRSEL YÖNETMEN
BİROL BAYRAM

GRAFİK TASARIM UYGULAMA
TÜRKİYE İŞ BANKASI KÜLTÜR YAYINLARI

I. BASKI: KARACAN YAYINEVİ (KASIM 1981)

TÜRKİYE İŞ BANKASI KÜLTÜR YAYINLARI'NDA

III. BASKI: KASIM 2002

V. BASKI: NİSAN 2011

ISBN 978-975-458-408-0

BASKI
ŞEFİK MATBAASI SAN. VE TİC. LTD. ŞTİ.
TURGUT ÖZAL CAD. NO: 137
İKİTELLİ İSTANBUL
(0212) 549 62 62
Sertifika No: 0307-34-008250

TÜRKİYE İŞ BANKASI KÜLTÜR YAYINLARI
İSTİKLAL CADDESİ, MEŞELİK SOKAK NO: 2/4 BEYOĞLU 34433 İSTANBUL
Tel. (0212) 252 39 91
Fax. (0212) 252 39 95
www.iskulttur.com.tr

Deneme

batı'nın deli gömleği

Attilâ İlhan

TÜRKİYE BANKASI

Kültür Yayınları

İçindekiler

ÖNSÖZ YERİNE	11
--------------------	----

AÇIK KAPI MERAKLISI

NE SİNEMA BE!	19
1. Acıklı bir 'yerli' film	19
2. 'Yerli' değil ama, bu film de acıklı	22
ORTAKPAZAR	25
1. 'Ortakpazar'ın niyeti bozuk	25
2. Ortakpazar masalı	28
ARJANTİN UZAK, AMA	30
1. Emperyalizmin 'ulusal savunma' anlayışı	30
2. Arjantin uzak, ama	33
3. Milliyetçilikten Amerikancılığa	36
OTUZ KISIM, TEKMİLİ BİRDEN	39
1. 'Fil'in cilveleri'	39
2. 'Hind rüyası'	42
3. 'Güler yüzlü sam amca' kızınca	45
4. 'Ortadoğu'daki gizli rol'	48
5. Durum muhakemesi	51
6. Türk gözünü dört aç!	54
OTUZ YILLIK KABAHAHATİMİZ	57
1. Artık yeter!	57
2. Otuz yıllık kabaahatimiz	60
3. Para fonu ne istiyormuş!	63
4. Emperyalizme karşı 'müdafaa-i hukuk'	66
5. Niyetleri eskiden beri bozuk	69
6. Borçlar neden başımıza bela oluyor?	72
7. Atla deve değil mi?	76

FİL RAHAT DURMUYOR	79
1. 'Filin tekmesi'	79
2. Yararlı okuma parçaları	82
3. Yararlı okuma parçaları	85
4. Tanrının ışığı mı?	88
MEHERSE NEYMİŞ	90
BİSSEL RAPORU	93
1. Bu sözüme mim koyun	93
2. İşin püf noktası	96
3. Güvenlik anlayışımız	99
4. Kissadan hisse	102
5. Geniş açıdan	105
6. Bissel raporu	107
7. Kolay bulmaca	110
8. Bir taşla iki kuş	113
ALLENDE NE DEMİŞ?	116
1. Yararlı okumalar	116
2. Yararlı okumalar	119
3. Yararlı okumalar	122
4. Gün, karar günüdür	125
AÇ KAPIYI BEZİRGÂN BAŞI	128
1. Kılavuzu 'para fonu' olanın	128
2. Kuşkusu kalan varsa	131
3. Takke düştü kel göründü	134
4. Ağız sulandıran bir 'pazar': Türkiye	137
5. 1970'lerin bankacılık olayı	140
6. Sıra Kıbrıs'ta mı?	143
7. 'Açık kapı' meraklısı	146
8. 'Gözdağı' mı?	150
BENZETMEK GİBİ OLMASIN	153
1. 'Barışçı yayılma'	153
2. 'Yeni' sömürgeciliğin öncüsü	156
3. 'Deutsche Bank' dedikleri	160
4. Şu 'dostane ilişkilere bakın!'	163
KIBRIS'A ÇIKALI	166
1. Yahu bunlar ne söylüyor	166
2. Şili raporu	169

3. Günaydın!	172
4. Haberi 'Casus' Lawrence'den al	176
5. 'Uygarlık elçiliği' ne demektir?	179
'ALAMANYA! ALAMANYA!'	182
1. Hoş geldin Ohannes Paşa!	182
2. Hele Alaman'a!	185
3. Unutulmaz 'iyilikler'	188
4. Al âşıklarını git kumda oyna	191
YENİ 'MARİFETİ' DE İL	194
1. Bu ambargo ilk ABD kazığı mıdır?	194
2. İki ambargo daha var	197

TÜRKİYE SİSTEM'E 'TUTSAK'

ANIHASI MİNHASI	203
1. Roma'daki toplantı	203
2. Aman dikkat!	206
3. 'Şili Salçalı İtalyan Makarnası'	209
4. 'Makarna bir, Amerikan salçalı olsun!'	212
5. ABD, Avrupalı komünizme neden karşı?	215
DAHA O ZAMANDAN	219
1. Amiral Bristol'ün ipliği	219
2. Amerikan Ortadoğu politikasının kökeni	222
BATI'YA KOŞULLANMAK!	225
1. Eski defterler niye karıştırıldı?	225
2. Kızıl çizmeli casus Ilona	229
3. Amiral Turner'in açıklamaları	232
4. Gözden düşen generaller	235
5. 'Tencere dibin kara, seninki benden kara'	238
6. Haklı tarafı	242
7. Çözüm 'sistem'in dışında aranmalıdır	245
8. Türkiye'deki ABD üslerine dair rapor	248
9. ABD, Türkiye'deki üslerinden vazgeçemez	251
10. 'Hasta' eden de onlar, 'hasta' diyen de	254
11. 'Ulusal' savunma mı?	258
12. Hangisi 'dost', hangisi 'düşman?'	261
13. Çelişkiler vals	265
14. 'Sistem' ve savunmamız	268

15. ‘Sistem’in şahini ve ulusal karınca’	271
16. Kim doğru görmüş?	274
17. ‘Ulusal’ değil, ‘sistem’e uygun düşmek	277
BU REÇETE İŞE YARASAYDI!	281
1. Farenin aklına peyniri kim düşürmüş?	281
2. Amerika’yı yeniden keşfetmek	284
3. İnandırıcı ve tatmin edici olmak için mi?	287
4. Darboğazdan çıkmak için halkı sıkboğaz ettiler	291
5. Kim kazıklıyor?	294
ROSA, DAHA O ZAMAN	297
1. Geçmişten ibret	297
2. Avantaj mı, baş belâsı mı?	300
3. ‘Sahibimiz’ meğerse kimmiş?	303
‘ŞECAAT ARZEDERKEN...’	306
1. ‘Basra harap olduktan sonra’	306
2. ‘Yeni’ dış politikayı, ‘eski’ adamlar savunursa	309
3. ‘Sahibimiz’ meğerse kimmiş?	312
TÜRKİYE’Yİ LÂYIK GÖRDÜKLERİ	315
1. Onlar ne istemiş, iktidar ne yapmış?	315
2. ‘Sepet havası’	318
3. Derviş’in fikri ve zikri	321
4. Kalkındırmak için değil, denetlemek için kredi	324
5. Gri mi, yoksa karanlık mı?	327
6. Günaydın ağbiyler	330
7. Dilin altından çıkan bakla	333
8. Sövmeye gelince hepsi haziran	336
BİR PLAN VAR, AMA	339
1. Türkiye üzerinde petrol hesapları	339
2. Tehlikeli paraleller	342
ENVER PAŞA DA BÖYLE Mİ DERDİ?	345
1. Almanya ile ‘işbirliğinin’ sınırı yokmuş!	345
2. Osmanlı da öyle sanmıştı	348
‘SİSTEM’ TAM TESLİMİYET İSTİYOR	352
1. Yandık Kerem’in arpa tarlası gibi	352
2. İki ucu kirli değnek	355
3. ‘Açık Kapı’ siyaseti mi?	358
4. İşler ‘eskisi gibi’ oluyor mu?	361

'DEVİRİM' DOSYASI	364
1. 'Devrim' dosyası açılmalıdır	364
2. Yıkılası 'zihniyet'	368
3. 'Yeni Tanzimatçı' aydınlar	371
KUL SIKIŞMAYINCA	374
1. Tank da yaparız, uçak da, denizaltı da	374
2. Mantiğı var mı, bu işin?	378

AL BİRİNDEN VUR BİRİNE...

ÖDÜN TARTIŞMASI	385
1. İncirlik'te ABD'nin uçak yığınağı doğru mu?	385
2. Bir fırt yardım, bin türlü koşul	388
3. 'Düyun-u Umumiye'den farkı ne?	391
REHİN SKANDALI	395
1. Dut yemiş 'solcu' bülbüller	395
2. Al birinden, vur birine!..	398
TÜRKİYE'NİN ÇIKARI MI, 'SİSTEM'İN ÇIKARI MI?	401
1. Bir ağızdan 'rest' çekmedikçe	401
2. Dünya Bankası, petrol işine burnunu sokuyor	405
3. Alaman, uranyum işinde ayrıcalık istedi mi?	408
4. Fransız, baklayı dilinin altından çıkardı	411
5. Kızıl Çizmeli Casus, Westinghouse'a karşı	415
ÖNLEMLER 'PAKETİ'	417
1. 'Plan'ı devreden çıkarmak	417
2. Ana sorun üretimi geliştirmektir	421
GÖRÜNÜR KAZA	424
1. Bu 'film'den bıktık	424
2. Perşembe'nin gelişi, Çarşamba'dan belliydi	427
HALEP ORADAYSAYSA	430
1. 'Paket'i neyle tartmalı?	430
2. 'Son derece cesur bir adım'	433
HAMAS VE TAS	437
1. Avrupa hiç değişmemiştir	437
2. Ya biz, sanki değiştik mi?	440

SIYASET BOYUT	443
1. Sistem'in doğal müttefikleri	443
2. Kredilerin 'siyasal boyutu' nedir?	447
BU DA BİR 'ÇÖZÜM'	450
1. Biraz Arjantin	450
2. Arjantin örneği ve püf noktası	453
3. 'Gerçekçi Çıkış Yolu' nereye götürür?	456
4. 'Gerçekçi Çıkış Yolu' özel sektöre yarar mı?	460
NIYET MEKTUBU	463
1. Buyurun cenaze namazına	463
2. Allah encamımızı hayretsin	466
3. İçişlerimize karışmıyorlarmış	469
BİR BUÇUK SAVAŞ	473
1. ABD, Ortadoğu'ya müdâhale edeceğini saklamıyor ki	473
2. Niye tepki göstermez Türkiye?	476
3. 'Quick Alert Force!..'	479
TAŞIN ALTINDAKİ ÇAPANOLU	482
1. Düzenin değişmemesi için	482
2. 'Çankaya Holding' dümeni	485
MERAKLISI İÇİN EKLER	489

Önsöz Yerine

Arada durup, geriye bakmak!

Faşizmin Ayak Sesleri'nde, bunu ilk defa yapmıştık: **12 Mart** sonrası yaşanıyordu, öncesine bir göz atmak yararlı olabilirdi. *Batı'nın Deli Gömleği*'nde, bir kere daha yapacağız: **12 Eylül** sonrası yaşanıyor, öncesine bir göz atmak faydalı olabilir.

Aslında bu, bir geminin '*seyir defteri*'ni incelemek gibi bir şey! Her şey olup bittikten, gemi varacağı yere vardıktan sonra, yolculuğun koşullarına eğiliyorsunuz: Hava nasılmış, deniz nasılmış, geminin ve personelinin durumu neymiş, çeşitli limanlardan hangi sinyaller alınmış, yol boyunca hangi gemilerle karşılaşmış vs.

Bu geminin adı, **Türkiye!** 70'li yıllar boyunca, bir iki kere 'kaptan' değiştirse de, rotası hemen hemen aynı kaldı. Hele içinde 'seyrettiği' atmosfer hiç değişmedi: Barometre sürekli düşüktü, fırtına gösteriyordu; deniz sertti, dalgalar inanılmaz bir şiddetle her yönden bordaya çarpıyordu; 'dost' belenmiş limanlardan verilen meteoroloji raporları güven verici değildi hiç, saplantı denebilececek bir inatla 'rota'nın istedikleri doğrultuya döndürülmesinde ısrar ediyorlar, aralıksız 'batacaksınız' diyorlardı. Ben, geminin bir yolcusu olarak, sırası düştükçe hem kaptanın tutturduğu doğrultu, hem 'dost' bellediğimiz limanların 'uyarıları', hem de geçmiş yolculuklarda yaşanmış deneyimlerin sonuçları üzerine, defteri-

me bir şeyler karaladım durdum. Okuyacaklarınız, bunlardır.

Bence **1971/81** arasının, **Türkiye** için ‘belirleyici’ olayı, **Kıbrıs** ‘Harekâtı’dır. Çünkü bu olay, ülkenin otuz yıldır bağlı bulunduğu ‘sistem’in –ki bu, **Batılı**, ‘beyaz ve emperyalist sistem’dir– **Türkiye**’ye ilişkin gerçek tavrını ve tutumunu sergilemesine yol açmıştır. Ancak ‘sistem’in uygun gördüğü politikaları uygulayan bir **Türkiye**’yi kabul edebiliyorlardı; **Ankara**, ulusal çıkarları doğrultusunda harekete geçer geçmez, hem silah ambargosu bindirildi üzerine, hem ekonomik ambargo. Onun için, ‘defter’den, en çok **Kıbrıs** sonrası yıllardan bölümler seçtim, **1977, 1978, 1979**’dan, şaşılacak bir uyum ve paralellikle dıştan ikili ambargonun, içten anarşinin yükseliş kaydettiği yıllardır bunlar! Anarşi konusunu şimdilik bir yana bırakıyorum, daha çok otuz yıldır içinde debelendiğimiz ‘**deli gömleği**’nin, ekonomik düğümleri üzerinde oyalanacağız.

Batı, –ki **Mustafa Kemal** önderliğinde **Kurtuluş Savaşı**’nı ona karşı kazanmışızdır– ‘sistem’e dahil ettiği ülkeleri ekonomik yönden nasıl denetler, bunu etraflica görebilmek için seçtiğim yol şu olmuş: Bir kere, **Osmanlı**’nın batmasına ‘moncer’ olan geçen yüzyılın son çeyreğine ilişkin tarihsel olayları yansıtmaya çalışıyorum; ikincisi, **Batı**’yla bu tür ilişkilere girmiş çağdaş ülkelerin çağdaş durumlarını yansıtmaya çalışıyorum; üçüncüsü, bazıları tarihten, bazıları coğrafyadan alınan bu örnekleri tartışarak, ülkemizle ilgili sorunları çözümlemeye çalışıyorum.

Görülen odur ki, ekonomik yönden, gerek **MC** nitelikli iktidarların, gerekse ‘**umut**’ iktidarının kendisine ayırmak istediği özerklik payı ne kadar küçük olursa olsun, ‘sistem’ tarafından hoş görülmemiş, ısrarlı baskılar so-

nucunda, taa 70’li yılların başında **Türkiye** için öngörül-
müş ‘istikrar tedbirleri’ 1980 Ocak ayında kabul ettiril-
miştir. Bu kadarla kalsa iyi, **12 Eylül** sonrası iktidarı,
Devlet Başkanı’nın Amasya konuşmasında ‘bizzat’ açık-
ladığı gibi siyasal düzeyde ‘baskı altındadır’. Bu baskı-
nın **Türkiye’nin** ulusal devlet politikasıyla, **sistem’in** po-
litikasının uyuşmadığı alanlarda, çok ciddi boyutlara
ulaştığı muhakkaktır. Yoksa **Orgeneral Evren**, ne diye:
“... bizler Türk milletinin şeref ve haysiyetini para ile sa-
tacak insanlar değiliz!” demek gereğini duysun?

Evren’in aynı konuşmada söylediği şu sözlerle katıl-
mamak olası mı? “... bir millet kendinden küçük devlet-
lere, vaktiyle oralara hükmetmiş olduğu devletlere avuç
açarsa, para dilenirse, onlar da bizim üzerimizde böyle
söz sahibi olurlar. Onun için her sahada kuvvetli olma-
ya mecburuz. Kuvvetli devlete kimse dil uzatamaz. Kuv-
vetli bir devlete kimse, kanunlarına ve uyguladıkları ka-
nunlara bir şey diyemez. Dilini bile kıpırdatamaz. Onun
için diyoruz ki, milletimiz çok çalışılacak, çok üretecek,
çok mal satacak ve bu dilencilikten kurtulacağız.”

İyi ama, ya **Batı’nın** bütün politikaları, bizi güçlendir-
memek, bizi bu dilencilikten kurtarmamak üzerine ku-
rulmuşsa!..

Attilâ İlhan

4 Temmuz 1981 / **Kavaklıdere**

(Ankara)

Önsöz Yerine

(devam)

Batı’nın Deli Gömleği, **12 Eylül** dağdağası içinde yayın-
lanmıştı, darbeden hemen sonra, o gergin gerilimli gün-

lerde; öyle ki eşdost, başıma gelecekleri, biraz merakla, bir hayli endişeyle bekliyor. Bazı ünlü gazeteci/yazarlarımızın, ‘**müdahale**’yle ilgili kitaplarını, beş yıl kadar sonra yayınladıkları hesaba katılırsa, merak ve endişenin yersiz olmadığı düşünülebilir; oysa **Selimiye Kışlası**’na, bir şiir kitabım hakkında ifade vermek için çağrıldım; demek, *Batı’nın Deli Gömleği*’ni farketmediler.

Aslında darbeden önceki son üç yılın tesbitlerini içeren kitap, **12 Eylül**’ü öngörmüştür. **12 Eylül**’den sonra olacakları da! ‘**Sistem**’in **12 Mart**’la gerçekleştiremediklerini, aynı ‘sıcak müdahale’ tekniğiyle gerçekleştirmeyi tasarladığı, 70’li yıllar boyunca hissediliyordu: Ekonomi, **IMF** ve **Dünya Bankası**’na sıkıca bağlanarak, bağımsız bir sanayi gücünün oluşması engellenecek; seçimle gelen yönetimler, o ‘acı ilâçları’ halka içiremiyorsa ‘asker’ devreye sokulacak; dahası, bölgesinde nüfuz sahibi olmaya doğru giden **Türkiye**’nin hızı, kışkırtılan iç çatışmalarla kesilecekti.

Bunların hepsi uygulanmıştır, bugün de uygulanıyor. On küsur yıl sonra, tekrar geriye dönülüp bakıldığında, ülkenin o tarihteki yerinden, çok daha gerilere kaymış olduğu görülmektedir: **12 Eylül**’den sonra, ısrarla ‘**bu dilencilikten kurtulacağız**’ diyen **General Evren**, içinden geçtiği gerçeği ancak geçenlerde dile getirebildi: “— **ABD’ne elini verenin kolu gider!**” Ne acıdır ki, o tarihte ihanet-i vataniye addedilen fikir ve davranışları, **12 Eylül** sayesinde bugün ‘ilericilik budur’ diye, ‘**Türkiye**’ye kurtuluş yolu’ olarak önerenler var.

Batı’nın Deli Gömleği o zaman olduğu gibi, şimdi de uyarıcı bir kitap, o ‘çıkış yolu’nun neden çıkmaz olduğunu hem güncel siyasi iktisat konjonktürü içinde, hem de tarih perspektifi içinde gösteriyor: ‘**Sistem**’in son çeyrek yüzyılda **Pakistan**, **Şili** ve **Arjantin**’de yaptıkları,

geçen yüzyıl boyunca **Devlet-i Aliyye-i Osmaniyan**'a yaptıklarından, sanki çok mu farklıdır? Varsa o fark, kesinlikle mahiyet farkı değil, olsa olsa üslûp, ya da derece farkı, mahiyeti değişmez: '**Sistem**' kendi içinde (eski tabirle **Düvel-i Muazzama** arasında) Müslüman yapılı 'büyük devlet' istemiyor: Zor da olsa, **Osmanlı** bu yüzden dağıtılmadı mı?

Bu sebepten **Türkiye Cumhuriyeti**'nin **Balkanlar**'da **Kafkaslar**'da ve **Ortadoğu**'da 'nüfuz edinmesi' mutlaka önlenmesi gereken bir tehlikedir; onun için, türlü çeşit kışkırtma ve kalkışmalarla, **Sevres Haritası**'nın tekrar güncelleştirildiği mi söyleniyor; iç sayfalarda bir yerlerde o haritayı, **General Tagaris**'in daha 70'li yıllarda nasıl gündeme getirmiş olduğunu okuyacaksınız.

Faşizmin Ayak Sesleri, Batı'nın Deli Gömleği, Ulusal Kültür Savaşı, Sağım Solum Sobe... hayret! Sanki otuz yıldır **Gazi**'nin anti/emperyalist, laik ve demokratik cumhuriyeti'nden; **Osmanlı**'nın '**Koca**' **Reşit Paşa**'nın **Tanzimatı**'na nasıl kaydırıldığını belgelemişim! İnsanı hü-zün basıyor ama, hü-zün yasak! Öyleyse *Aydınlar Savaşı*'na bir göz atalım, bir de elbet *Sosyalizm, Asıl Şimdi'ye!* Bugünün yanlışlığı ve ağırlığı, **Müdafaa-i Hukuk**'un ve **Kuva-yı Milliye**'nin 'neferlerini' çökertebilir mi? Görevleri, o zaman olduğu gibi, yılgınlığa kapılmak değil, yarını örgütlemektir; çünkü **Nâzım**, ne demiş:

"... herhal ilerdedir, yaşanacak günlerin en güzel-leri!.."

Attila İlhan

1 Şubat 1995 / **Maçka**

(İstanbul)

‘AÇIK KAPI’ MERAKLISI...

Ne Sinema Be!..

1.

ACIKLI BİR 'YERLİ' FİLM

15 Mart 1977

Arasıra eski bir filmi seyretmek, ibret verici olur. Bugün öyle bir şey yapsak diyorum. Acıklı bir film bu, hele sonu adamakıllı! Yine de yakın geçmişimizde bazı yaşadıklarımızı tarih gözüyle yerine oturtmak, kim bilir, belki yakın gelecekte bazı yaşayacaklarımızı şimdiden değerlendirmek, bu sayede olasılaşır.

4 Ağustos 1958 tarihi, size neyi hatırlatır? **Menderes** iktidarının ünlü 'stabilizasyon kararlarını' değil mi? İyi ama gençler ne bilsin, ucundan kıyısından açmak gerek biraz, öyle yapalım. **Menderes** iktidarı ülkeyi 'kalkındırmak' peşindeydi, bunu liberal bir politikayla, ticaret burjuvazisini geliştirerek yapabileceğini sanıyordu, en çok güvendiği de **Amerika**'ydı elbet. Ne var ki, kısmen DP iktidarının hesapsızlığından, kısmen **Amerika** üzerinde kurduğu hayal binasının yanlış temellere oturtulmuş olmasından, 1957 seçimlerine gelirken ülkede darlıklar,

yokluklar, darboğazlar başlamış, ‘büyük müttefikimiz **Amerika**’ ve onun **Avrupa**’daki hınk deycileri tarafından, ekonomik durumu her geçen gün biraz daha çıkmaza giren **Menderes** iktidarına ‘istikrar tedbirleri’ önerilmeye girişilmişti.

İşin garibi, **Menderes** Maliye’si bir türlü yanaşmak istemiyordu bu tedbirlere, istemiyordu ama çeşitli baskılar sonunda boyun eğdi, **Paris**’te alacaklılarımız –başta **Amerika**– toplandılar, **Türkiye**’ye hangi ekonomik politikayı izleyeceğini dikte ettiler. Buna karşılık bir miktar hibe ile biraz da kredi açtılar. Zamanın hükümeti, durumu ulusun gözünden saklamak gereğini duymuş, ekonomik durumu sihirli değnek gibi düzeltecek yeni ve büyük bir yardım koparıldığı havasını yaratmıştır ama, hiç de öyle değildir gidişat.

Amerika tutumundan hoşlanmadığı **Menderes** iktidarını, ekonomik yönden kısıkvrak bağlamaktadır.

Bunu size, kim böyle açık anlatacak bilin bakalım, dünyada aklınıza gelmez, nazlanmayayım söyleyeyim hadi, **Metin Toker**, evet o, *İsmet Paşa’yla On Yıl* adlı kitabının ikinci cildinin 103. sayfasında bakın stabilizasyon kararlarının dayandığı yardımı nasıl açıklıyor.

“... 359 milyonun 234 milyonu **Amerika** tarafından veriliyordu. Bunun 44 milyonu borç tecili mahiyetindeydi. **Avrupa İktisadi İşbirliği Teşkilâtı** 100 milyon sağlıyordu. Teşkilâtça karşılanan 25 milyon, **Avrupa Ödeme Birliği**’ndeki kredi kotamızın artırılması neticesiydi. Kısa vadeli kredi açan **Para Fonu** da 25 milyon dolarla yardıma iştirak ediyordu.”

“Bunun içinde hibe olan 75 milyon dolarlık mutad **Amerikan** yardımı, mutad 15 milyon dolarlık tarım mahsulleri yardımı ve âcil ihtiyaçları karşılamak için

açıktan verilen ek 25 milyon dolardı. Yani ‘görülmemiş zafer’ mutad Amerikan yardımının dışında sağlanan bu 25 milyon dolarlık hibeyle yeniden borçlandığımız 225 milyonluk krediydi...”

“Aslında, vaktiyle Osmanlı İmparatorluğu’na yaptıkları gibi, Batılı alacaklılarımız bizi Paris’te ameliyat masasına yatırmışlardı. İktidar yardımının hiçbir şartı olmadığına milleti inandırmak istiyordu. Halbuki hemen Türk lirası dolar kuru dokuz lira üzerinden devaleüe edildi. Banka kredileri 30 Haziran 1958 seviyesinde donduruldu. Merkez Bankasının amme sektörüne yapacağı krediler tahdit olundu. Yatırımlar tediye muvazenesine en süratle müessir olacak sahalara kaydırılacaktı. Bu aslında artık delilik sınırlarına varmış olan imarcılık hevesinin sonu demekti.”

Sağcı DP iktidarı 1950’de oluşmuştu öyle mi, **Amerika**’ya dakikasında teslim olmuş, **Kore**’ye asker göndererek ‘hür dünya’nın kışına takılmıştı. Demek ki çok değil sekiz yıl sonra, ‘hür dünya’, **Paris**’te bağımsız **Türkiye**’yi borçlu diye iflas sandalyesine oturtuyor, neye yatırım yapacağını, neye yapamayacağını, ‘imarcılık’tan hoşlanmadığını, ancak dediklerini tutarsa ona borç para vereceğini resmen söylüyordu.

Adına ‘istikrar tedbirleri’ denmiş olan o tedbirlerin, ne sonuç verdiğini hep biliyoruz ya, **Metin Toker**’den dinlemek, **Amerika**’nın **Türkiye**’ye attığı kazığı bu yaman Amerikancıya söyletmek hoş oluyor:

“... enflasyonist politika iktisaden ve sosyal alanda **Türkiye**’yi mahvettikten sonra, Batılı alacaklıların baskısıyla terkediliyordu. Ekspansiyonun (iktisadi büyümenin) dibi görünmüştü. Bu aslında iktisat hayatımızdaki karışıklıkların ve piyasadaki buhranların da başlangıcını teşkil etti.”

Arkasından, herkesin bildiği üzere, 27 Mayıs çıka-
geldi.

(Bu eski fakat ‘yerli’ bir filmdi, şimdi isterseniz yine
‘eski’ fakat ‘yabancı’, bir film seyredelim. Bana öyle ge-
liyor ki, sonunda hırstan ‘Vay canına’ dememek için
kendinizi güç tutacaksınız. Senaryolar son derece birbi-
rine benziyor da!)

2

‘YERLİ’ DEĞİL AMA BU FİLM DE ACIKLI

16 Mart 1977

Allende’nin Şili’sini Amerika’nın hiç sevmediği malûm. Allende’yi devirmek için türlü fırıldak çevirdiği de. Ama filmin içyüzünü çoğumuz yeterince dikkatle izlememiş, çok anlamlı yerlerini atlamışız, niyetim gözden kaçan bu çok önemli kısımlardan birkaçının altını çizmek! Siz de, bu arada, belleğinizi tazeleyin bakalım.

Yıl 1973, henüz yılın başındayız. **Allende** hüküme-
tinin iki yetkilisi, **Amerika’nın Şili** üzerine yönelttiği ik-
tisadi baskıya ilişkin bir inceleme yapmışlar. Saptadık-
ları bazı noktaları görmek istemez misiniz:

“(Şili) Halk hükümetini hareketsiz duruma getirme-
ye, hatta devirmeye çaba sarfeden stratejinin önemli bir
kısımı bu alanda uygulandı. Mali alanda boğma, Şili’ye
yapılan saldırının, göze en az çarpan şeklidir. Amerikan
bankaları, Eximbank AİD gibi hükümetin finansman ör-
gütleri ve Amerika’nın kesin etkisi altındaki uluslararası
kuruluşlar bu yönde hareket ettiler. Böylece seçimler-
den hemen sonra, sermayenin memleketten kaçışını, ge-

leneksel olarak Şili ile iş yapan örgütlerce verilen kredilerin kısılması izledi. Bazı olayları belirtmek yeter.

a) 1971 yılında Eximbank uçak satın alınmasını amaçlayan bir kredi istemini reddetti.

b) Aynı dönemde ABD Dışişleri Bakanlığı, Amerika-lılararası Kalkınma Bankası (BİD) ve Dünya Bankası'nda-ki temsilcilerine mektuplar yolladı, onlara tazminat ver-meksizin kamulaştırma eylemlerine girişmiş memleket-lerin kredi istemlerini reddetmelerini buyurdu.

f) Amerikan bankaları ithalat finansmanı işlemleri-ni aşağıdaki ölçüde düşürdüler: Kasım 1970, 220 mil-yon dolar / Kasım 71, 88 milyon dolar / Ocak 72, 36 milyon dolar / Aralık 72, 32 milyon dolar.

g) Halk hükümetinin iktidara geçmesinden bu yana, Şili, Dünya Bankası'ndan, cari rantabilite ve yapılabir-lik normalleri içinde hazırlanmış ve sunulmuş bulunan projelerine herhangi bir yeni kredi alamadı. Ekonominin birçok stratejik sektör ve teşebbüslerinin o zamana kadar Amerika'dan çeşitli gereksinimleri sağladıkları ölçüde, özel bankaların, devlet bankalarının ve uluslararası ban-kaların kredilerini kısımları ya da kesmeleri, ayrıca tek-noloji gereklerinin, alışverişin hemen başka ülkelere kay-dırılmasına elverişli olmaması, Amerika'nın Şili ekono-misini kesinlikle köstekleme niyetini ortaya koymuştu.

Bunun sonucu olarak ülke ekonomisinin sağlıklı iş-lemesini sağlamak için; eli altında bulunan dış araçla-rı kullanmak, öte yandan borcunun ödenmesini sınırla-maya çalışmak zorunda kaldı. 1971'de bu ödeme ihra-catımızın değerinin yüzde 35'ine varıyordu. Halk hükü-meti bu sorunu bir anlaşma çerçevesi içinde çözümle-mek için bir çıkış kapısı aramak zorunda kaldı: Bu çö-zümleme yolu dış borçlar konusunda yeni konuşmala-ra girişmekti.”

Demedim mi size senaryolar birbirine benziyor diye, benziyor işte. Konuşmalar, diyelim ki önce gördüğümüz filmdeki Paris toplantısı konuşmalarına benziyor. Orada nasıl Türkiye'ye bazı koşullar altında ölmeyecek kadar kredi açılıyorsa, burada da Şili'ye öyle yapılıyor. Hadi görelim nasıl:

“... özel sektöre ait olan Kuzey Amerika Bankası, borç konusunun yeniden tartışılmasında, Amerikan hükümetinden daha esnek bir tavır takındı. Banka ile, borçların ödenmesinin 8 yıla yayılmasına olanak sağlayan bazı anlaşmalara varıldı...”

Birleşik Devletler Hükümeti'ne bağlı olan mali örgütlere, Eximbank ve AİD'e gelince, bunlar gayet sert bir tavır takındılar. Amerika'nın sağladığı uzun süreli kredilerin kaldırılmasının önemi açıktı: Son yıllarda bu ülkeden gelen donatımın yüzde elliye yakın kısmı ve Şili'nin tüm endüstri parkı hâlâ pek yüksek bir oranda Amerikan malzemesinden oluşmaktaydı. Bu mali kısıtlamalarla endüstriyel parkın yenilenmesi, dolayısıyla ekonomik faaliyet büyük ölçüde tehlikeye düşüyordu.

Amerikan Hükümeti tarafından Dünya Bankası ve Amerikalılararası Kalkınma Bankası (BİD) üzerinde yapılan baskılar ise, kabulü yapılmış tasarılarla gerekli yatırım kredilerinin askıya alınmasında ifadesini bulmuştur... Ayrıca Amerikan Hükümeti aynı şekilde Avrupa hükümetlerini de baskı altına aldı. Şili borcu ile ilgili olarak yeni konuşmalar yapmak için dört yıllık ödeme süresini öngören bir anlaşma isteminde bulunmuştu, ancak bir yıllık süre elde edebildi. ABD bu bir yıllık süre üzerinde bir anlaşmaya varmak için çok taraflı konuşmalara önkoşul olarak, bakır kumpanyalarının tazminatlarının ödenmesini ileri sürdüler.”

Filmin sonunu biliyorsunuz, bunların arkasından 11 Eylül çıkageldi.

(İyi ama, ben bu eski filmleri niye mi yeniden gördüm, her ikisinde de gayet karanlık bir rol oynayan **Dünya Bankası**'ndan bir heyet ülkemize gelip gitti de, ondan).

Ortakpazar

1

ORTAKPAZAR'IN NİYETİ BOZUK

2 Nisan 1977

Şu **Ortakpazar** hikâyesi!.. Biz aramızda girseydik girmeseydik diye tartışıyoruz, onlar orada girsinler mi girmesinler mi diye tartışıyorlar. Doğrusunu isterseniz, basına yansıyan tartışmalarda, **Türkiye**'nin adı geçmiyor pek; herifler daha çok Hristiyan kökenli ülkeleri ele alıyorlar; hangilerini mi, hangileri olacak canım, **İspanya**'yı, **Portekiz**'i, **Yunanistan**'ı filan!

Tartışmanın özüne, bizi de ilgilendirdiğinden şöyle bir göz atalım isterseniz: Efendim, saydığımız üç ülkenin üçü de **Ortakpazar**'a daha çok tarım ülkesi olarak girecekler, oysa tarım konusunda zaten **Fransa**, **İtalya** vs. yüzünden az hır çıkmamış, bir de bunların turuncgilleri, sebzeleri, meyveleri, süt ürünleri vs. tartışılacak. Başka türlü söylersek **Güney Avrupa**'dan **Ortakpazar**'a katılacak ülkeler, **Avrupa Ekonomik Topluluğu**'nun zengin kuzeyli ülkelerinin ekonomisine yük olacaklar.

Şimdiye kadar daha az gelişmişler, daha çok gelişmişlere yük olmamış pek, nedeni de işlerin yolunda gitmemiş, yalnız o ki bunalım baş göstermiş, basbayağı dertleniyorlar; daha şimdiden beş milyon işsizleri, güçlülerle güçsüzler arasında, ciddi sorunları var. Yeni yoksullar da katılırsa, çık çıkabilirsen işin içinden, bir kere tarımsal uzlaşmaları güme gidecek, ikincisi 1980'lere doğru gerçekleştirmeyi umdukları parasal ve ekonomik birlikleri.

Fakat...

Evet, bunun da yaman bir 'Fakat'ı var ki, gözlerden saklanacak gibi değil. Ama ister misiniz, daha önce **Portekiz Başbakanı Soares**'in Alman Sosyal Demokratlarına ne dediğini aktaralım: Ya **Ortakpazar** bizim elimizden tutar, ya da ülkelerimizde **Avrupa Küba'sı** diyebileceğimiz daha sol, daha sert rejimler gerçekleşir. Evet böyle demiş, **François Schlosser**'in yalancısıyım. Buysa işin rengini kökünden değiştiriyor. Belki **Soares** dememiştir de, Almanlar böyle demiş olmasını uygun görmüşlerdir, zira Avrupa'nın güneyindeki ülkelerdeki bazı gelişmeler onları rahatsız ediyor.

Neler mi onlar? Bir kere elle tutulur bir sosyalist gelişme yok mu, **İtalya**'daki hükümetin komünist partisinin çekimserliğiyle ayakta durduğunu dünya âlem biliyor, ayol, **Fransa**'da ise son belediye seçimlerindeki kazançlarından sonra **Sosyalist/Komünist** güçbirliğinin erken seçimleri isteyip kazanabileceğini de! **Portekiz**'de sol güçlerin etkinliği **İspanya**'da **Santiago Carrillo** ile **İspanyol Sosyalist İşçi Partisi** arasındaki etkili işbirliği malûm, **Yunanistan** dersiniz **Papandreu**'dan bir şeyler bekliyor. Demek ki **Ortakpazar**'ın kimisi üye, kimisi aday güney ülkeleri, bir kere özgürlükçü sosyalizm dediğimiz düzene hem yakın hem yatkın, ikincisi içinde

bulundukları ekonomik düzen kuzeyindekine benzemiyor, kuzeyde daha çok pazar ekonomisi, hür teşebbüs esprisi egemen, güneyde öyle mi ya, kamulaştırılmış kurumlar mı ararsın, kamu sektörü mü ararsın, müdahaleci Pazar ekonomisi mi ararsın, hepsinden birer tutam bulmak olası.

O zaman, ne olmuş biliyor musunuz, **Ortakpazar**'ın güneyden kızıl bir kuşakla sarılmasını önlemek için, NATO'nun ve **Almanya**'nın has adamları kafa kafaya vermişler bir strateji geliştirmişler. Şimdi ben söylesem papağan suratlı bazı hızlı **Ortakpazar**'cılarımızı inandıramam, solculuğuma verirler, onun için hadi **Schoser**'den aktarayım:

“... Bu kızıl dehşetten kaçabilmek için NATO'nun ve **Almanya**'nın yöneticileri düşünüyorlar ki vakit geçmeden Avrupa Ekonomik Topluluğu'nun disiplini Akdeniz ülkelerine de empoze edilmelidir, (kabul ettirilmelidir) üstelik mevcut bunalıma rağmen, bu yöneticiler, bunu yapabilecek olanakları olduğuna da inanıyorlar.”

Avrupa Ekonomik Topluluğu'na katılmamızla şıp diye gelişmemizin hızlanacağını sananlar ne buyurur? Adamların hesapları var, bu hesaplar geniş ölçüde kendi çıkarları üzerine kurulmuş, aralarında şu ülkeye şunu, bu ülkeye bunu önerelim, kabul ettirelim diyorlar; ‘Bunalıma rağmen, olanakları da bulunduğu’ndan’ besbelli ettiriyor, böylelikle o ülkede, ülkenin olağan gelişmesinin ve çıkarlarının değil, **Ortakpazar** çıkarlarının gereğini yerine getirmiş oluyorlar. İyi mi?

Şimdi **Brüksel Komisyonu**'ndan bir üyenin, yukarıdan beri sıraladıklarımla ilgili bazı görüşlerini tartışalım diyorum. Var mısın?

ORTAKPAZAR MASALI!..

3 Nisan 1977

Antonio Giolitti'nin söylediklerine atlamadan, bir iki nokta üstünde biraz eğleşelim. Önce şu, zamanında **Demirel** aman **Ortakpazar**'a girelim diye yırtınırken ne umuyordu, bu girişin Türk gelişmesini hızlandıracağını, Türk ekonomisini (endüstrisini) güçlendireceğini değil mi? Sonuç, ortada: **Ortakpazar**, bizim ona satabileceğimiz şeylere posta koyuyor, buna karşılık pazarımızı endüstri mamülleriyle boğuyor. Özeti, **Türkiye**'ye üye işleminden çok 'Pazar' işlemi uyguluyorlar. Bu uygulamayla zor kalkınırız.

Asıl önemlisi, **Avrupa Ekonomik Topluluğu**'na üye olarak **Türkiye**'ye 'eşit' işlem yapıp yapmayacağı ise, önceki konuştuklarımızdan apaçık ortada, herifler aralarındaki ilişkilerde 'eşit' davranmıyorlar ki, bizim gibi 'hariçten gazel okuyan' bir ülkeye 'eşit' davransınlar. Besbelli bize de '**Avrupa Ekonomik Topluluğu**'nun ekonomik ve siyasal disiplini empoze etmeye, kabul ettirmeye uğraşacaklar. İlahi, ben de kalkmış uğraşacaklar diyorum, sanki kaç yıldır uğraşıp durmuyorlar. Öyle ki bizim özel sektörle hür teşebbüsçü iktidarların bile sabırları taşı.

Şimdi gelelim, **Giolitti**'nin dediklerine!

SORU: "**Ortakpazar**'da kendi görüşlerini ve ritmlerini öbürlerine kabul ettirenlerin zengin ülkeler olduğunu bilmekteyiz. İçlerinde ekonomisi en güçlü olan **Almanya**, pazar ekonomisi kurallarına sıkı sıkıya bağlı. Yeni

üyeler de (burada İspanya, Portekiz, Yunanistan) onun disiplinine uyacaklar mı yoksa dışında mı kalacaklar?”

CEVAP: “Bu çelişkiyi önlemenin bir yolunu bulmak gerekecektir. Aynı zamanda hem herkesi üye olmaya çağırıp hem de kapı önünde bekletemeyiz. Topluluğun içinde, evet, Atlantik Paktı’na bağlı (Amerikancı anlayın) kapitalist ve serbest teşebbüsçü Kuzey Avrupa ile, ekonomisi hem pazar ekonomisini hem kamu sektörünü içeren, özgürlükçü sosyalizme olanak tammış Güney Avrupa arasında bir fark görülüyor.”

“... Benim izlenimim odur ki, Ortakpazar’ın en güçlü ülkeleri, durumu denetimleri altına alabileceklerini, gelişmelerin dizginlerini ellerinde tutabileceklerini düşünüyorlar. Topluluğun zengin ülkelerinde çoğunluğu elinde bulunduran siyasal güçlerde Avrupa’nın kendi dışlarında kalan kısımları üzerinde bir egemenlik (hegemonie) kurabileceklerinin bilincinde olmaktan ileri gelen bir şişirme vardır kuşkusuz. Egemen ekonomik iktidarı ve mali kaynakları elde tutmanın daha elverişsiz durumdaki ülkelere yukardan bakmaya olanak tanıdığı muhakkak. Örneğini de gördük bunun Alman Sosyal Demokratları Portekizli sosyalistlere yardım ettiler, ama bu arada bir sürü tavsiyede bulunmayı, bazı şartlar da ileriye sürmeyi unutmadılar.”

SORU: “Sonuç olarak bu ülkelerin topluluğa kabul edilmeleri; edilmedikleri takdirde, gelişmelerin, Ortakpazar ülkelerini (özellikle Kuzey Avrupa’da bulunanlarını) rahatsız edebilecek daha solda bazı rejimlere götürebileceğinden, bunu önlemek kaygısından doğuyor denilebilir mi?”

CEVAP: “Ortakpazar’daki zengin ülkelerin Akdeniz ülkelerine kapıyı açmalarındaki nedenlerden biri de herhalde budur: Onları denetleyebileceklerine, geliş-

melerini yöneltebileceklerine kesinlikle inanıyorlar. Bu takdirde, topluluğun siyasal birliği güçlü ülkelerin liderliğinde gerçekleşmiş olacak.”

Evet beğendiniz mi, bunu söyleyen **Brüksel Komisyonu**’nda üye, eski bakan, altmış iki yaşında, akli başında bir zat, gördüğünüz gibi bizim Dışişlerindeki ‘Uzmanlar’ a hiç benzemiyor, lafını çiğnediği yok, dobra dobra diyor ki bunların amaçları şudur, yeni üyeleri kendi denetimlerine alacaklardır, onlara kendi amaçlarını empoze edeceklerdir. Gelişmelerini umdukları ve yararlı buldukları yöne yönelteceklerdir. O zaman **Türkiye**’de **Ortakpazar** şakşakçılığı yapanlara sorulacak soru şu: Ekonomisi ve gelişmesi **İspanya**’dan, **Portekiz**’den, hatta **Yunanistan**’tan daha iyi olmayan **Türkiye**’yi, bu niyetleri açıkça belli kurtlar sofrasına oturtmak, onun gelişmesine yararlı mı olur, yoksa canavarların onu afiyetle yiyip gövdeye indirmelerine mi yol açar?

Hem ‘bizim için iyi olur’ diyen, hem arkasından ‘milliyetçi’ olduğunu iddia eden çıkarsa, suratına tükürmez misiniz?

Arjantin Uzak, Ama...

1

EMPERYALİZMİN ‘ULUSAL SAVUNMA’ ANLAYIŞI

4 Nisan 1977

Kemal Paşa’nın “Müdafaa-i hukuk” öğretisi nedir?

Türkiye'nin haklarını savunmak değil mi? Hangi haklardır bu haklar? Ulusal haklar, elbette. 1919 Aralık'ında bir konuşma yapmış, davayı veciz bir formüle bağlamıştır: “Bütün milletin kabul ettiği nokta-i esası: Kuvayı Milliyenin âmil, iradei milliyenin hâkim olmasıdır. Ve bu teşkilâtın ruhu budur.” Türkçesi, yeni savunma örgütü, ulusal kuvvetlerin ulusal iradeyi egemen kıılması amacıyla kurulmuştur.

Klasik kitaplarda aynı formül galiba şöyle yazılır: “Silahlı Kuvvetler bir ülkenin ulusal egemenliğinin hizmetindedir, onu korur.”

(Diyeceksiniz ki, bu giriş niye? Emperyalist ‘sistem’ içersindeki ülkelerde, savunma ilkelerinin nasıl değiştirildiğini, emperyalizmin çeşitli ülkelerdeki silahlı kuvvetleri nasıl yozlaştırdığını anlamak için, önce sorunun ilkesini koymak gerekliydi de, ondan.)

Meşhur mektubuyla Türk Silahlı Kuvvetleri'nin karşısına çıkan **Başkan Johnson** 1964'te ne demiştir, bilin bakalım: “**Şu anda, 49 ülkede, iç savunmanın en geliştirilmiş tekniklerini güvenlik kuvvetlerine öğreten 344 ekibimiz çalışmaktadır.**” Peki ya **Kennedy**'yi nasıl bilirsiniz? Handiyse ilerici, demokrat ruhlu bir başkan olarak mı? Oysa emperyalist sistemin karşıdevrimci diyebileceğimiz bastırma ve şiddet yöntemleri onun zamanında gerçekleştirilmiş; “**Gelişme İçin Birlik**” 1961'de “**Uluslararası Kalkınma Ajansı**” 1962'de, “**Barış Gönüllüleri**” 1961'de, “**Uluslararası Polis Akademisi**” ise 1962'de kurulmuştur.

Sistem bir ülkeye el koydu mu, önce onun savunma ve güvenlik anlayışını çarpıtıyor; o güne kadar ulusal egemenliği ve bağımsızlığı korumakla görevli olan silahlı kuvvetler ve güvenlik kuvvetleri o günden itibaren “ideolojik bir savaşa” katılmış, “yıkıcı güçlere”, “teh-

likeli mihraklara” karşı yöneltilmiş oluyorlar. Oysa bu kaydırma, emperyalizmin bir ülkenin silahlı kuvvetlerini ya da güvenlik örgütlerini kendi halkına karşı kullanmasına zemin hazırlıyor.

Regis Debray, *La Critique Des Armes* adlı kitabında yazmıştır. Emperyalist stratejinin iki kanadı var, birincisi sivil, reformcu görünüyor, kırsal bölgelerdeki fazla işgücünü boşaltmak, uzak bölgelerde denetlenebilecek yerleştirmeleri planlamak, ayrıca köylüler arasından seçilmiş (bizzat köylülerin seçtiği) liderleri belirli yerlerde (**Güney Amerika** için **Puerto Rico**’da) iyice yetiştirip sonra köylerine göndererek barış gönüllüleriyle beraber “Emperyalizmin gözü ve kulağı” gibi kullanmak, başlıca işi.

Ya askeri kanat?

Bir kere (**Latin Amerika** örneğinde) çeşitli silahlı kuvvetlere kadro ve donatım yardımı başta geliyor, 1952’de 200.000 dolarlık bir yardım yapılmışken, 1961’de 91.200.000 dolara fırlamış, boşuna değil elbet bu. Arkasından çeşitli silahlı kuvvetlere mensup subayların anti-gerilla bastırma tekniklerine göre yetiştirilmeleri evresi! Belli başlı iki okul var, birisi **Fort-Bragg**’da, 1963’de 112 general burada eğitilmiş. İkincisi **Panama**’daki **Fort Sherman** okulu, burada her yıl yuvarlak hesap 1.400 subayın kafası ütüleniyormuş. Sonra, sonrası belli, her ülkede güvenlik örgütleriyle silahlı kuvvetler örgütlerinde yeteri kadar Amerikalı uzman bulundurmak, bir de elbet Amerikan ordusundaki Yeşil Bereliler örneği yöresel komandolar yetiştirmek!

Bir Fransız politikacısı, **Alain Joxe** bu yapılan işe ne demiş öğrenmek istemez misiniz? Vatan savunması için oluşturulmuş klasik orduların iç savaş orduları haline dönüştürülmesi!

Mac Namara (O sıra **Dünya Bankası**'nın başındaki adam) ve **Kahn**, artık sınırlarda düşmanla değil de, kendi ülkesinde kendi halkıyla dalaşacak olan bu yeni güçlere yapacakları savaşı da üç kademede belirlemişler. a) Önleyici savaş (İstihbarat, ayıklayıcı siyasal cinayetler, yerli baskı örgütlerinin arka plandan kullanılması, silahlı kuvvetler ve güvenlik kuvvetleri personelinin Amerika'da eğitilmesi), b) Özel savaş (Çeşitli harekâtın emperyalizm tarafından direkt denetimi, harekât alanında Amerikalı uzmanların müdahalesi, yerli birliklerin emperyalist hava desteğiyle pekiştirilmesi), c) Sınırlı savaş (Bir savaş birliğinin gönderilip, çatışmasının bütün sonuçlarıyla **Amerika** tarafından üstlenilmesi).

Emperyalist sisteme dahil bütün ülkelerde, bu arada **Yunanistan**'da, **İran**'da, **Pakistan**'da, **Tayvan**'da, **Güney Kore**'de vb... "Önleyici savaş" evresinin sürekliliğine dikkatinizi çekerim.

(Şimdi bir Arjantinli'nin tanıklığını dinleyeceğiz.)

2

ARJANTİN UZAK AMA...

5 Nisan 1977

Önce **Peron** ve Peronculukla ilgili önyargılarımızı düzeltmemiz gerekiyor. Malûm ya, bizim basın, adamın karısıyla kendisinden, hayatıyla yaptıklarından çok ilgilenmiştir, **Arjantin**'in ne olduğunu da, nereye ulaştığını da pek bilmez; vaktiyle *Akis* dergisinin yakıştırmalarından, **Peron**'u faşizan bir diktatör sayarız.

Öyle midir?

Peron'dan önce **Arjantin**, İngiliz emperyalizminin denetiminde bir "buğday ve sığır" ülkesi, egemen çevreler, toprak ağaları ve hayvan yetiştiriciler; feodal bir üst-yapı hüküm sürüyor; herkes "hiyerarşiye saygılı", hiyerarşinin en üstündekiler de, İngiliz emperyalizmine!

Peki **Peron** ne yapmıştı? Bunu *Sosyalizmin Güncel Sorunları* dergisine konuya açıklık getiren bir yazı yazmış **Jorge Beinstein**'dan öğreneceğiz.

"Hayvancılık sömürüsü üzerine kurulu geleneksel toprak oligarşisi, Peroncu iktidar yıllarından, ekonomik iktidarı sarsılmadan çıkmıştı, ülkeye başlıca dövizini sağlıyordu (sığır ve tarım ürünleri ihracatıyla). Fakat onun yanında güçlü ulusal endüstri burjuvazisi ve çok kuvvetli devlet kapitalizmi belirmişti.

"Eski liberal orta sınıfın yanı sıra, şimdi esnaftan, memurdan, küçük endüstri erbabından oluşmuş kalabalık bir şehir küçük burjuvazisi vardı ki, 40 yıllarının ekonomik refahı yaratmıştı onu. Belli başlı özelliklerinden birisi toplumsal devingenlik düzeyinin çok yüksek olmasıydı.

"Endüstrileşme olgusunun yarattığı, çok sağlam ve güçlü sendikalar halinde gruplaşmış kalabalık bir işçi sınıfı, yadsınması olanaksız bir gerçeği temsil etmekteydi.

"Kısacası, yeni toplumsal güçlerin (devlet bürokrasisinin, ulusal endüstri burjuvazisinin, işçi sınıfının, yeni orta sınıfların) kaydettiği muazzam gelişme, on yıllık Peroncu dönüşümlerin bir kalemde silinmesine engel oluyordu."

Jorge Beinstein'a göre bu dönüşümler şöyle özetlenebilir: a) Ülke içi büyük kentleşme, b) Geniş toplumsal demokratikleşme (güçlü sendikalar, işçilerin denetimli de olsa siyasal hayata karışması) c) Hızlı ve yaygın endüstrileşme ve ulusal burjuvazisinin doğuşu, d) Güçlü

bir kamu sektörünün yaratılışı (demiryollarının, haberleşmenin, çelik endüstrisinin, dış ticaretin vs. kamulaştırılması).

Biz malûm cahilliğimizle **Peron** iktidarını faşist sayaduralım, sosyalist derginin sosyalist yazarı **Beinstein**, bu iktidara Halkçı (populiste) diyor.

İyi mi?

Şimdi dikkatli olalım!

1955'te **Peron** alaşağı edildiği zaman, iktidarı elinde tutan oligarşi, (on yıllık Peronculuğa rağmen gücü kırılmamış feodaller) ne hayal ediyor dersiniz? **Peron** öncesi günlerine, İngiliz emperyalizminin etkin olduğu; “hiyerarşinin” işlediği, başka bir deyişle “büyüğün büyüklüğünü küçüğün küçüklüğünü bildiği”, o “buğday ve sığır” ülkesine dönebilmeyi! Ne endüstrileşmenin zenginleştirdiği sanayicilerin tafrasını, ne **Peron**'un ikide bir sokaklara döküp ortalığı velveleye verdiği işçilerin küstahlığını çekecekler, “düzen” ülkeye egemen olacak, her şey yerli yerine gelecek.

Önemli bir noktada yanılıyorlar. Artık **Latin Amerika**'da emperyalist sistemin denetleyici merkezi **İngiltere** değildir, çok yerlerde olduğu gibi orada da **Amerika** onun yerini almıştır. Buysa ne demek, şu: Amerikan emperyalizmi **Peron**'un halkçı rejimiyle meydana getirdiği genç endüstriyel ülkeden hiç hoşlanmıyor ama, köylü ve hayvancı eski “sığır ve buğday” ülkesinden de hoşlanmamaktadır, onun yeni çıkarları, yeni bir stratejisi vardır, buysa ülke için yeni bir “model” getirmektedir ki, eskileriyle ne ilgisi saptanabilir, ne ilişkisi.

(Böylece, emperyalizmin gelişmekte olan, sanayileşme evresine girmiş bir ülkede denetimi ele aldı mı, özellikle silahlı kuvvetlere ve güvenlik kuvvetlerine ne türlü

bir ülküyü aşıladığını, onları nasıl geleneksel vatan savunması ilkesinden saptırarak kendi denetiminde başka amaçlara hizmet etmeye yönelttiğini kurcalayabilecek ön bilgileri edinmiş olduk. Tabii bu arada, **Peron**'un ve Peronculuğun gerçekte, düpedüz faşizm değil, bir küçük burjuva halkçılığı olduğunu, az gelişmiş bir ülkede uygulandığı için de merkezizetçi bürokrasi diktası biçiminde geliştiğini de öğrendik.)

3

MİLLİYETÇİLİKTEN AMERİKANCILIĞA

6 Nisan 1977

Acaba başlangıçta **Arjantin**'in Silahlı Kuvvetleri ne türlü bir savunma esprisi içindeymiş merak etmez misiniz?

Sosyalizmin Güncel Sorunları dergisinde, **Jorge Beinstein** durumu şöyle anlatıyor:

“... 1930 askeri darbesinden 1955'e kadar, ordunun yüksek kademelerinde muhafazakâr bir milliyetçilik, egemen olan tutum ve akımdı. Geleneksel olarak İngiliz yandaşı Bahriye, tarımsal oligarşinin (toprak ağalarının) çıkarlarına sıkı sıkıya bağlı bulunuyordu.

“Ulusal muhafazakârlık türdeş sayılmazdı ama, faşizm yandaşlarından (Almancılar) tutun da, bağımsız (ılımlı derecede ilerici) ve gelişmiş kapitalist ülke modellerini benimsemiş endüstrileşme yandaşlarına kadar çeşitli grup ve akımları içeriyordu.

“1945-55 arasının halkçı Peronculuğu subaylar arasında partiye girme derecesinde bir destek hiçbir zaman bulamadı. Denebilir ki, bir sıra milliyetçi tasarının

uygulamaya konulabilmesi amacıyla halk yığınlarına verilmiş bir ödün gibi görülüyor, ona sadece katlanılıyordu.

“Peron’un sosyal amaçlı önlemleri subaylarca, ulusal oligarşi, endüstri burjuvazisi ve emperyalizmle avantajlı koşullarda pazarlık edebilmeye yarayan baskı olanakları (kitle hareketleri filan) olarak benimsenmekteydi.

“Askeri bürokrasinin ulaşabileceği en ilerici, en ileri nokta, (bazı halkçı eğilimleri de içeren) burjuva milliyetçiliğidir. (Bu yüzden) Peron Arjantin’inde çelişkilerin çoğalıp gelişmesi, bazı halk kargaşalıklarının doğması olasılığı orduyu sağa doğru itmeye başlamıştı.”

İşte burada emperyalizm sahneye giriyor.

“... 1955’te Silahlı Kuvvetler, kesinlikle oligarşiyi ve emperyalizmi seçtiler.

“Derhal ve en kısa zamanda eski burjuva milliyetçiliği, Amerikan etkisinin ürünü olan bir komünizm düşmanlığı ile değiştirildi. ABD’de kütle halinde eğitim görmeler, (bazıları Panama Kanalı’ndaki okulda) âdet haline geldi. Arjantinli subayların emperyalizmin amaçlarına kazanılması için (CIA tarafından) sistemli bir faaliyet geliştirildi.

“Geleneksel ‘Silahlı Kuvvetler ulusal egemenliğin hizmetinde’ doktrini, ‘ideolojik sınırlar’, ya da ‘bozgunculuğa karşı savaş’ teorileriyle değiştirildi.

“Ordu yüksek kademelerinde önemli bir yer tutan faşist akımlar, eski ‘Almancı’ eğilimlerini ‘Baticı’ bir Amerikancılıkla değiştirerek yeni duruma mükemmel uydu- lar. Yeni durumda askeri istihbarat servislerinin en büyük kısmı aşırı sağcı grupların ideolojisine kazandırılmıştı.

“Hava Kuvvetleri bunun en güzel örneği oldu.”

Arjantin'de Silahlı Kuvvetlerin rolünün değişmesinde başlıca etkenler nelermiş dersenez, cevabı şu: a) **Arjantin**'de endüstrinin nesnel koşullarının değişmesi, gittikçe çok uluslu şirketlerin etkisine girmesi, b) Toplumsal çelişkilerin katılaşması, c) Sağcı faşist gruplarla ABD ideolojik etkisinin gittikçe daha fazla yayılması!..

Sonucun ne olduğunu yine **Beinstein** söyleyecek, böylelikle bir ÷lkede, (az gelişmiş) emperyalizmin savunma gücünü nasıl yozlaştırdığını güzelce görmüş olacağız:

“... kısacası, son yirmi yıl boyunca Silahlı Kuvvetlerin görüntüsünü ve ideolojisini, gittikçe bir iç polis ya da bir işgal ordusu görüntüsü ve ideolojisine yaklaştıran geri dönölmez bir süreç işledi. İş o hale geldi ki, herhangi bir çözümleme yaparken Arjantinli subayların ‘bir işgalci’ kafasında olduğunu asla gözden uzak tutmamak zorunludur.”

Bu saptamanın doğruluğunu ikinci **Peron** deneyinin ulaştığı acıklı sonuç tarihsel olarak göstermemiş midir? Benim **Jorge Beinstein**'in dediklerine ekleyecek bir tek düşünce var, o da şu: Emperyalizmin bu oyunundan, kendilerini, ancak temelli kurtuluş savaşlarının kanlarıyla ıslanmış (Türk ordusu gibi) ordular kurtarabilirler, ancak onlardır ki, uluslarının çıkarları ile emperyalizmin çıkarlarını ayırabilmek yeteneğine sahiptirler, bu yeteneği emperyalizmle yaptıkları ulusal kurtuluş savaşlarından edinmişlerdir çünkü...

Otuz Kısım, Tekmili Birden

1

‘FİL’İN CİLVELERİ’

12 Mayıs 1977

Atasözü değil, vodvil mübarek! Çocukluğumda, ninemden duymuştum; kırıla kırıla nasıl güldüğüm, hiç aklımdan çıkmaz. O yarı gülümser, yarı ciddi haliyle demişti ki: “– Deveye cilve yap demişler, dokuz dükkân yıkmış.” Düşünebiliyor musunuz, sahneyi?

Zülfikar Ali Butto’nun, **Atlantik** ötesinde yankılar yapan konuşmasında, **Amerika**’dan, ‘belleği müthiş bir fil’ diye söz ettiğini okuyunca, ister istemez, o atasözünü düşündüm. Pekâlâ, **Amerika**’nın yerine fili oturttuğumuz gibi, deveyi de fille değiştirebiliriz, o zaman nasıl olur: “File cilve yap demişler, dokuz hükümet yıkmış” mı?

İşte bir süre bu filin cilvelerinden dem vuracağız.

Butto neler demiş, ele almadan; **Pakistan**’da neler olmuş, ona bir ayna tutalım mı? Önce, seçimlerden sonra yaygarayı basan, şu muhalefet; kendisine **Pakistan Ulusal Birliği** adını takan bir sürü parti! Ünlü *Financial Times*’a bakarsanız, “... **Pakistan**’dan başka bir ülke olsaydı, böyle bir muhalefet ancak resimli romanlara konu olabilirdi.” Niye mi, hele isteklerine bir göz atın anlarsınız, alkolün yasaklanması, şeriat’ın uygulanması, **Butto**’nun ekonomik uygulamalarının terkedilmesi, **Bangladeş**’in tanınmaması! Ünlü *Nouvel Observe-*

ur'e göre ise, "... Bu hiç de türdeş olmayan muhalefeti pekiştirip birbirine kenetleyen tek şey, başbakana olan kin." Yine aynı dergiden şu satırlar ilginç göründü bana; "... Avaz avaz demokrasi isteyen, ondan yana olan muhalefetin şeflerinden birisi, Mareşal Ashgar Han seçimlerden evvel şöyle demişti: — Sonuçlar ne olursa olsun, iktidarı alacağız."

Evet, çok anlamlı.

Peki, **Butto**, 1970 seçimlerinde halkın elbirliğiyle iktidara getirdiği bu ünlü lider, neler yapmış? Muhalefetin kendisini 'sosyalistlikle' suçlayıp, ülkeyi batırdığını iddia ettiğini göz önüne alırsanız, kestirebilirsiniz: Temel endüstrilerden bir kısmını kamulaştırıyor halka malediyor, işçilerin ücretlerini artırıp iş güvenliklerini sağlıyor; bu arada **Bangladeş**'in elden çıkmış olmasına rağmen, (pirinç ve jüt oradan geliyordu) uzmanların bu ülke yaşamaz hükmünü boşa çıkarıp, sadece **Batı Pakistan** topraklarına dayanarak; hem ülkeyi ayakta tutuyor, hem ekonomisini toparlıyor. Dahası **Sovyet** tehlikesinin kendisini duyumsattığı komşularıyla, **Hind** ve **Afganistan**, yeniden ilişkilerini düzeltmiş. Kısacası, ülkenin halkı için kendinden önce gelmiş geçmiş liderlerin çoğundan fazlasını yapmış.

Kusuru yok mu? Var: Her az gelişmiş ülkede olduğu gibi otoriter, işleri yukardan alıyor, sırasında sertlik kullanmaktan çekinmiyor: Bürokrasinin yüksek tabakasıyla, aydınların çoğunu bu yüzden küstürmüş, muhalefete katılmışlar. Bir de şunu eklemesem olmaz, son seçimlerde hile yapıldı diyor ya, bütün Batı basını, hile yapılmasa da **Butto**'nun seçimleri kazanabilecek güçte olduğunda mutabık!

Şimdi gelelim **Butto**'nun, belleği müthiş fil 'tarafından' dışarda hazırlanan muazzam komplo'yu, dünya

kamuoyuna açıkladığı konuşmasına! Yerimiz dar olduğu için, ancak özetleyebileceğim ama, o kadarı da bize yeter. Diyor ki:

a) **Amerika**, kendisini devirmek için, **Pakistan Ulusal Birliği**'ni 'finanse etmiştir'. Bu amaçla memlekete gizli yollardan o kadar çok dolar sokmuştur ki, **Karaçi Borsası**'nda bu yüzden doların değeri bile düşmüştür.

b) **Amerika**, **Butto**'yu devirmek istemektedir, çünkü o **Arap/İsrail** çatışmasında Arapları desteklemiş, Üçüncü Dünya ülkelerinden yana bir politika izlemiş, ikinci **İslâm Zirve Konferansı**'na 1974'te ev sahipliği yapmıştır.

c) Ayrıca, **Butto**'nun üzerinde durduğu bir nokta, ülkesinin 'stratejik' bir konumu olduğu noktası! Bununla **Rusya**, **Hindistan** ve **Afganistan** arasında bulunuşunu, son zamanlarda da kendisinin her üç ülkeyle ilişkilerini iyileştirmeye çalıştığını kastediyor.

d) Nihayet **Butto**, **Pakistan**'ı sanayileştirmek, bunun için de büyük bir enerji projesini uygulamak istemiştir, bu amaçla ülkede atom santralleri kurulmasını öngörmüş, gerekli girişimleri yapmıştır. 'Bu nedenle **Amerika** beni ortadan kaldırmak istiyor, oysa biz atom bombası yapmayacağımızı defalarca belirttik ve güvence verdik.'

Konuşmadan sonraki gelişmelerden, yalnız önemli saydığım iki tanesi üzerinde duracağım, birincisi gittikçe ulusal görevinin bilincine vardığı duygusunu veren (Yeni bir **Yahya Han** çıkana kadar mı?) **Pakistan Ordusu**'nun seçim sonuçlarını benimsemiş görünmesidir bunun, ikincisi **Washington**'un şiddetle tepki gösterip bu suçlamaları 'kaygı ile karşıladığını' belirtmesi. Oysa, **Pakistan**'dakine benzer olaylar, son zamanlarda komşusu **Hindistan**'da başka bir biçimde cereyan et-

miş, **Washington** bundan pek keyiflenmişti. Onu da ele alalım mı?

Dedik ya, otuz bir kısım bu film!

2

‘HİND RÜYASI’

13 Mayıs 1977

Daha **Nehru** sağ iken, **İndra Gandhi**’yi bir televizyon programında babasının yanında izlemiştim. Sorulara daha çok o karşılık veriyor, bazen İngilizce, bazen Fransızca, pek çok şeyin hakkından geliyordu. İyi yetiştirilmiş, yaman bir kadındı vesselâm. Elhak, gösterdi de bunu, kanıtladı da, **Hindistan** gibi bir ülkenin, **Kongre Partisi** gibi önemli ve büyük bir partinin başkanı oldu, yıllarca da kaldı.

Seçimleri kaybedince, bizdeki gazetelerden bazıları bile, “Kadın diktatörün haddini halk bildirdi” filan diye manşetler çıktılar. Yanlış mıydı? Tam değil, gerçekten son zamanlarda **İndra Gandhi** işi sertliğe dökmüş, yasaları keyfi olarak değiştirtmiş, muhalefeti yasaklayıp “içeri atmış”, basbayağı bir dikta eğilimi göstermişti. **Hindistan** halkı bu acı günlerden sonra ilk seçimlerde komutayı eline alıyor, “kadın diktatöre” lâayık olduğu dersi veriyordu. Ama...

Evet, bunun da bir “ama”sı var, yaman bir ama hem de!..

Pakistan’ı iyi kötü bilir, siyasal hayatını izleriz de, **Hindistan**’a uzak kalmışızdır, bir tarihte yazmıştım, yahu bunlar da demokrasi, biz de demokrasiyiz, bun-

lar da laik, biz de laik, niye bir türlü bağdaşamayız diye, haklıydım da, biraz izlemiş olsak, sözgeleş şunları bilecektik:

a) **Hindistan, Çin Kuzey Hindistan'daki Lakkakh ve Nefa'da** bazı topraklara sahip çıkıp da, işi sıcak savaşa dönüştürünce, bloksuz, bağlantısız kalmakla beraber, askeri yardım aramıştır. Önceleri, **Amerika'dan ve Rusya'dan** sağlamaktadır bu yardımı; ne var ki, iki yıl sonra, **Keşmir** sorunundan **Pakistan/Hindistan** savaşı patlamıştır, o zaman da **Washington** ne yapmıştır bilir misiniz, tıpkı **Kıbrıs** savaşından sonra **Türkiye'ye** yaptığını, **Hindistan'a** ambargo koyuyor, zırnık silah yok; **İndra Gandhi** ne yapsın, yardımı **Moskova'dan** alıyor.

b) **Hindistan**, hep bağlantısızlar arasında görünmekle beraber, gittikçe **Sovyetler'e** yaklaşmaktadır, hem **Pakistan'la** hem **Çin'le** olan uyumsuzlukları onu buna adeta zorluyor. Ruslar, önce **Ilint** ordusunu tepeden tırnağa silahlandırıyorlar, dünyanın “dördüncü büyük ordusu” haline getiriyorlar; bu kadarla da kalmıyorlar ama, yirmi yıllık bir “siyasal belge” imzalayıp, hem askeri yardım, hem dostluk, hem işbirliği konusunda **Hindistan'a** arka çıkıyorlar. Bu diplomasi alanında **Hindistan'ın Sovyetler'e** ciddi şekilde yakınlaşması sayılıyor.

c) Bu arada, **Hindistan Planlama Örgütü**, ülkenin altyapı sanayileşmesi için gerekli planları hazırlıyor, uygulanması için de Ruslar yardım ediyor. **Hindistan Atom Sanayii** dahil, bütün endüstri dallarında gerçek bir atılım halindedir. Ne var ki, kalabalık, dağınık, örgütsüz, kötü beslenmiş ve cahil halk yığınları arasında, bir yandan **Çin**, bir yandan **Amerika** gizli servisleriyle ne lâzımsa yapmakta, **İndra Gandhi** ve **Kongre Partisi** iktidarına karşı şiddetli bir muhalefet oluşturmaktadır.

Arkasını biliyorsunuz, **İndra Gandhi** bu muhalefeti

bastırmak için sert yolu yeğledi, **Moskova** yanlısı **Komünist Partisi** dışındaki bütün partileri kapattı, yıllarca ülkeyi olağanüstü durumla yönetti, sonraki ilk seçimde de karşısındaki **Janata Partisi**'ne yenilerek, milletvekili bile seçilemedi. Şöyle bir bakarsanız demokrasinin zaferi, ama şöyle değil de biraz daha yakından bakalım.

Seçimler öncesinde, **Pravda**, **Janata Partisi** ve **Kongre Partisi**'nden ayrılanlar için ne demişti hadi aktarayım: “**CIA'nın parayla tuttuğu tedhişçi ve gerici takımı.**” Ruslar bu kadarla kalmadılar, daha da öteye gittiler: **Brejnev**, **İndra Gandhi**'nin “olağanüstü durum” politikasını tepeden tırnağa onayladı. Hem de alenen ve resmen.

Şimdi, yeni **Başbakan Morarji Desai** bakın ne diyor: “Biz de bağlantısızlık politikasından yanayız, ama sola dönük değil ortaya dönük bir bağlantısızlık politikasından yana!” Ne demek olduğu üstünde değil mi? **Sovyet Büyükelçisi**, daha açıklama isteyip, **Moskova** ile yapılan anlaşmayı bozup bozmayacaklarını sorunca, verilen cevap da anlamlı: Yok canım, anlaşmayı bozmayacaklar, ama öteki ülkelerle ilişkilerini geliştirmeye engel olmadığı ölçüde. Tamam mı?

Öteki ülke, elbette **Amerika**. Seçimlerden sonra **Carter**'in dediklerini hatırlarsınız: “**Hindistan yeniden dünyanın en büyük demokrasisi oldu.**” Eski **Amerika**'nın **Hint Büyükelçisi Moybihan** ise **Hindistan**'daki bu siyasal değişikliğin **Amerika** için yılın en büyük olayı olduğunu ileri sürüyor. **Dışişleri Bakanı Cyrus Vance**, ülkesinin **Hindistan** hükümetine ihtiyaç duyacağı her konuda “yardıma hazır olduğunu” açıkladı. Öte yandan, **Amerikan ajansları**, **Amerikan Kongresi**'nin “**Hindistan**'ın **Sovyet** pençesinden kurtulabilmesi için gerekli bütün kredileri onaylayacağını” haber veriyorlar.

Hindistan'ı, Pakistan'ı böyle karıştıran (**Türkiye**'yi de çekinmeden ekleyebilirsiniz) bu olaylar ne zamandan beri etkisini göstermeye başlamıştır bilir misiniz, **İran'a, Washington** tarafından **Richard Helms** diye bir büyükelçi atanalı beri. Kim midir? Efendim, kendileri eskiden **CIA Genel Müdürü** idi de.

3

'GÜLER YÜZLÜ SAM AMCA' KIZINCA...

14 Mayıs 1977

Tam **CIA Genel Müdürü Tahran'a** büyükelçi olmuştu değil mi? Elbet, 'Filin Cilveleri'nde, onun da 'sevimli' patronu **Colby**'nin de önemli rolleri var, üstünde durmamak, biraz gecikerek de olsa başardıkları şeyleri sıralamamak olmaz, ne var ki insanoğlu bencil, bu satırların yazarı da bencilikten kendisini kurtaramıyor olmalı ki, tutturmuş ille biraz övünecek, caka satacak: Efendim neymiş, daha 1971'den başlayarak **Güneybatı Asya'nın Amerika** için 'hayati' bir önem kazandığını yazmış imiş, hatta **Richard Helms Tahran'a** büyükelçi olduğu zaman bile, kamuoyunun dikkatini çekmiş imiş!

Ne yaparsınız, dinleyeceğiz: Başa gelen çekilir!

Mart 1971'de, *Demokrat İzmir* gazetesinde, şu satırları yazıyorum:

"Emperyalizm, Asya'yı kaptırmamak kaygısındadır. Sovyetler Birliği ve Çin'den sonra, genellikle geri kalmış bu kıtada, sosyalizmin yeni aşamalara doğru ilerlemesi Washington'u dehşete düşürmekte, bu yüzden göze aldığı Vietnam savaşıysa umutlarının bir bir kırılma-

sına yol açmaktadır. Güneydoğu Asya'da partiyi yarı yarıya kaybetmiş gibidir. Güneybatı Asya'ya yani bölgemize gelince...”

“Sovyetler’e karşı soğuk savaş döneminin güvenlik kuşağı, NATO’nun, Yunanistan/Türkiye/İran/Pakistan’a doğru uzatılması, herhangi bir Sovyet yayılmasına karşı Batı’nın Çin seddi gibi çekilmiş oluyor, hem Arap ülkeleri (petrol bölgesi) hem de Hindistan elde kalıyordu.”

“Bu hesap işlememiştir. Emperyalizm nereye gitse önce kendi çıkarlarını düşündüğü için, önce Yunanistan’da sonra Türkiye ve Pakistan’da, halkın yeni yeni oluşturduğu siyasal güçler, gittikçe daha milliyetçi ve kalkınmacı olmuşlardır. Amerika’nın bu ülkeler için öngördüğü yarı/bağımlı kalkınma modellerine sırt çevirerek, tam bağımsızlık şarkıları çağırmağa, ortanın solundan daha sola doğru yeni eylemler denemeye başlamışlardır.”

“İş bu kadarla kalsa iyi, Filistin sorununun çıkışı Sovyetler’in ve Çin’in bunu gayet usturuplu olarak kullanarak sonunda Doğu Akdeniz’e yerleşmeleri, emperyalizmi Asya’da büsbütün berbat bir duruma sokmuş, köprübaşlarını koruyabilmek için gerekirse işi ‘güler yüzlü Sam Amca’ maskesini atmaya kadar götürmüştür.”

“İşte Yunanistan’da Patakos rejimini, Pakistan’da Yahya Han formülünü bu perspektif içinde görmek ve değerlendirmek lâzımdır. Her iki ülkede de, ortanın solundan daha sola açılan güçler iktidara yönelen örgütlenmelere girişince iyi saatte olsunlar işe karışmakta, ordular idareye el koymakta, iç politika için söylenen reform lafları, kalkınma palavraları ne olursa olsun, dış politikada emperyalizme bağlılık sürdürülmektedir.”

“İşin bamteli budur.” (*Faşizmin Ayak Sesleri*, sayfa: 229, 230.)

3 Ocak 1975'te ise, *Yeni Ulus* gazetesinde 'Şu İran'a ne oluyor?' başlığı altında şunları yazmışım:

"Allah Allah, şu İran'a ne oluyor be? Oldum bittim Araplarla arası açıktır bunların, üstelik son birkaç yıldır (hele eski CIA Başkanı Helms Tahran'a büyükelçi olarak geleli) Ortadoğu'daki Amerikan çıkarlarının savunucusu gibi bir tavır da takındı: Gün geçmiyor ki Basra Körfezi emirlikleri ya da Irak üzerinde bir İran baskısı haberi gelmesin! Ee bir de coşup İsrail'e gözdağı vermesinin anlamı ne ola ki?.."

"... Amerika Ortadoğu'da sadık ve gözü bağlı müttefik olarak Türkiye'ye güvenemeyeceği kanısına 12 Mart'ın başarısızlığından sonra varmış olsa gerektir. İran'a yönelişi bundan sonradır. (Helms'in oraya atanması da, ne tesadüf) Ne var ki İran'ı Ortadoğu'nun güçlü ve sözü dinlenir ülkesi yapmak girişimi, hiç hesapta olmayan bir Türk davranışıyla altüst olmuş, bundan Şah da hayli bozulmuştur: Türkiye'nin Kıbrıs çıkarması Ortadoğu'da Müslüman bir ülkenin emperyalizme kafa tutup bileğinin zoruyla hakkını kabul ettirmesi, petrollü petROLSÜZ bütün Arap ülkeleri üzerinde etkileyici olmuş, o kadar ki bütün Arap ülkeleri handiyse Türkiye'nin çevresinde toplanmıştır. (Mısır hariç denilebilir mi bilemem)"

"... Şimdi külahınızı önünüze koyup düşününüz!"

"Gittikçe güçlenen bir Türkiye'nin petrol bölgesi ülkeleri üzerindeki 'İslamın kılıcı' rolü bölgede nüfuz kavgası yapanların işine gelir mi gelmez mi? Bir şartla gelir, ancak Türkler emperyalizmin sadık ve gözü bağlı kulu olursa! En ufak bir bağımsızlık belirtisi gördüler mi, hem önlemeye çalışırlar, hem de araya başkalarını sokarlar."

Gördünüz mü daha o zamandan neler söylemişim, besbelli Allah söyletiyor.

'ORTADOĞU'DAKİ GİZLİ ROL'

15 Mayıs 1977

CIA'nın eski yöneticisi **Richard Helms**, **Tahran**'a elçi diye geldiği sıralarda, **Güneybatı Asya**'da durum neydi, ufaktan hatırlar mısınız?

a) **Hindistan**'da, **İndra Gandhi** ülkeye egemendi, **Sovyetler**'le en sıkı ilişkiler içindeydi, onların yardımıyla ciddi bir sanayileşme programı uygulamaya yönelmişti.

b) **Pakistan**'da **Bangladeş** serüveninden sonra, **Sutto** ülkeye büyük çoğunlukla başkan seçilmiş, ortanın sonunda bir uygulamaya yönelmişti.

c) **İran**, **Şah** tahtını ve iktidarını vaktiyle CIA'nın **Musaddık**'a karşı yürüttüğü bir komploya borçlu olduğu için, kesinlikle **Amerika**'dan yana gerici bir iktidarı sürdürüyor.

d) **Türkiye**'de beklenmedik bir gelişme: **Doğu Akdeniz**'de **Süveyş**'e egemen olan **Kıbrıs**'a müdahale edilerek, **Pentagon**'un hesaplarını aşan bir hareket serbestliği ve cüret!

Bunları, aynı dönemde Batı'yı altüst eden OPEC'in petrol boykotu uygulamasıyla birleştirecek, petrol bölgesinin son derece önem kazandığı bir dönemde, CENTO kuşağının en azından gevşediğini saptamış olacaksınız. **Richard Helms** görev süresi boyunca hesbelli bu kuşakı pekiştirecek, bu ülkelerde **Amerika**'nın **Güneybatı Asya**, **Doğu Akdeniz** ve petrol bölgesindeki çıkarlarına ters düşmeyecek hükümetler bulundurmasını sağlayacaktır.

Eh, tecrübesiz de sayılmazdı bu konuda.

Eski CIA ajanları **Victor Marchetti** ve **John D. Marks**, muaileyhle, ilgili olarak bakın neler yazmışlar:

“... Şili’de büyük yatırımları olan Amerikan şirketlerinden çoğu Allende’nin zafer kazanması olasılığından çok korkuyorlardı. Bu şirketlerden en az ikisi ITT ve Anaconda Copper onun seçilmemesi için dünyanın parasını harcamaktaydı...”

“... Helms’in 1964 Şili başkanlık seçimlerinde yaptıkları Kırklar Komitesi toplantısındaki durumuna da etki yaptı: O zamanlar gizli servisin başkanıydı, kendisine hemen Eduardo Frei’ye karşı çıkan Allende’yi saf dışı bırakmak için CIA’nın harcamaya gizli çabaları planlama görevi verildi. Frei o zaman başkanlığı kazanmıştı ama şimdi altı yıl sonra tekrar kazanması anayasa gereğince imkânsızlaşmıştı, bu yüzden Allende’nin adaylığı daha geçerliydi ve Allende başkanlığa eskisinden daha yakındı...”

Gerçekten de, seçimleri bildiğiniz gibi bu defa, CIA’nın bütün çabalarına rağmen **Allende** kazanmıştı, kazanmıştı ama, sonunun nasıl geldiğini biliyorsunuz. Aynı kitapta, aynı eski CIA ajanları şunu naklediyorlar:

“... Ertesi yıl, 1972 sonbaharında CIA Direktörü Helms, John Hopkins Üniversitesinde ender konferanslarından birini verirken, bir öğrencinin: ‘CIA, 1970 Şili seçimlerini kirletti mi?’ sorusuna şu cevabı verdi: ‘Niye kaygılanıyorsun, senin tuttuğun taraf kazandı.’ Helms hissedilir derecede bozulmuştu.”

“... CIA’nın olaylara direkt olarak karışmamasına rağmen, ABD Hükümeti planlanmış seri hareketlerle Allende rejiminin kuyusunu kazdı. ABD, ekonomik yardımı kesip, uluslararası örgütlerin verdiği kredileri engelleyerek Allende hükümetini zor durumda bırakmak için

açıktan açığa çalıştı. Allende rejimi Nixon yönetimi zamanında ekonomik yönden çöktü, bu suretle Allende'nin itibarı da sarsılmış oldu.”

İşte Richard Helms, bu oyunların ardındaki bir adamdır.

Burada, iki noktanın altını çözmek, zorunlu görünüyor.

a) Eski CIA ajanı olan yazarlara göre, Amerika için önemli olan yapılan bu türden operasyonların gizli tutulabilmesidir. Dedikleri aynen şu: “Kissinger ve Nixon bir Marksistin Şili Cumhurbaşkanı olmasını istemiyorlardı. Onun seçilmesini önlemek için girişilecek operasyonlar gizli kaldıkça, önemli değildi.” Hani Türkçede deriz ya, inkâr yiğidin kalesi, sıkıştılar mı inkâr edecekler, olup bitecek.

b) Fakat bizi asıl ilgilendiren elbette şu satırlar: “... CIA'nın ve Nixon'ın yönetimleri, inkâr'ın Birleşik Amerika'ya, içte ve dışta, soğuk savaştan kalma, modası geçmiş müdahaleleri mümkün hale getirdiği kanısındadırlar. Geçmişte memleketin geleceği şüpheli olduğu devirlerde böyle hareketler affedilebilirdi ama, şu anda ufukta buna benzer bir tehlike yoktur. Birleşik Amerika'yı tehdit edebilecek iki kuvvet, Sovyetler ve Çin, çoktan beri CIA'nın hedefleri olmaktan çıkmıştır. Bunun yerine örgütün başlıca çalışmaları, Amerika'nın güvenliği ni hiçbir zaman tehdit edemeyecek durumlardaki üçüncü dünya memleketlerinde devam etmektedir.”

Şimdi son cümleyi bir kere daha okuyun sonra da Hindistan, Pakistan ve Türkiye'de olup bitenleri bir kere daha düşünün. Çünkü, şu satırlarda o gerçek bir kere daha dile geliyor: “... İnsan merak eder ki Guatemala'da, Küba ve Şili'de müdahaleler yapmasaydı, İran'da veya Ortadoğu'daki gizli rolünü oynamasaydı, Güney-

doğu Asya'nın içişleriyle –hele Çinhindi'nde– fazla an-
gaje olmasaydı, CIA için daha akıllıca bir iş olmaz mıy-
dı? Fakat teşkilât bunları yaptı ve halkımız bu eylemle-
rin sonuçlarıyla başbaşa yaşamak zorunda kaldı.”

“İran veya Ortadoğu'da” değil mi?

5

DURUM MUHAKEMESİ

16 Mayıs 1977

Rivayet odur ki, Harry Truman 1963 yılında şöyle yazmış: “CIA'yı kurduğum vakit, bu kuruluşun barış za-
manında gizli operasyonlara gireceğini asla düşün-
memiştim!”

Marks ve Marchetti de diyorlar ki: “... O ve ondan
sonraki bütün başkanlar bu örgütü casusluk faaliyetle-
ri ve başka memleketlerin içişlerine karışmak için kul-
landılar. Kısacası tüzüğün bir maddesinde başka görev
ve faaliyetler cümlesiyle tanımlanan faaliyetlerin yürü-
tülmesi için CIA'dan yararlandılar. Richard Helms'e
göre yabancı hükümetleri devirmek, seçimleri yönet-
mek, görevlilere rüşvet vermek ve ‘gizli’ savaşlar çı-
karmak hakkı bu cümleden alınmaktadır. Helms'in
1971'de Amerikan Gazeteleri Başyazarları Derneği'nde
söylediği gibi, ‘Bu cümle, hükümetimizin bize verdiği ve
gizli servis olarak nitelendirilebilecek faaliyetleri yürü-
tebilme hakkını kazanmamız için tüzüğe eklenmişti.’”

İran'a elçi diye gelen eski CIA direktörü'nün “bölge-
sinde” çevireceği marifetleri, örgütün tüzüğündeki han-
gi maddeye göre yürüteceğini de böylece öğrenmiş ol-

duk. Yalnız, o **Ortadoğu**'da cirit atarken, **CIA**'nın başında kim vardı ve o ne türden bir adamdı, “**Filin Cilveleri**”ni daha iyi anlayabilmek için onu da biraz olsun tanımak gerekmez mi?

1973'te **Nixon Schlesinger**'i **Savunma Bakanlığı**'na alınca, onun yerine **CIA**'nın başına yine örgütten bir adam, **William Colby** getirilmiştir.

Senatör **Harold Hughes**, 1 Ağustos 1971'de Senato'daki bir konuşmasında, **Colby**'nin atanmasından duyduğu kaygıyı şöyle belirtiyor: “**Çalışmalarının çoğunu, kuvvet kullanma ve yabancı ülkelerdeki çalışmaları yönetmeyi de içine alan gizli operasyonlara adanmış bir kimse karşısında endişe duymaktayım. Böyle bir kişi bu tekniklere öylesine bağlanabilir ki, ülkemizin dıştaki çalışmalarına rehber olması gereken daha yüksek amaçları ve ahlâk kurallarını unutabilir.**”

“Senatör **Hughes** haklı mıydı? **Colby**'nin dosyasına bir göz atarsanız, evet. Üstünkörü, birkaç marifeti'nin altını çizelim isterseniz:

a) **Colby** 1962'de **CIA Uzakdoğu Bölümü** şefidir. **Laos**'ta **CIA**'nın “gizli” savaşını planlar ve yürütür: **Meo** ve öteki kabilelerden devşirdiği otuz binden fazla askerle gizli bir ordu kurar, **Çin**'e ve **Kuzey Vietnam**'a komando saldırıları düzenletir. Üstelik bunu çok ucuza maleder: Yılda 20-30 milyon dolar.

b) **Colby** bundan sonra **Vietnam**'la ilgileniyor. Karşı tedhiş örgütünün başında çalışıyor, **Taşra Soruşturma Merkezleri**'nin kurulmasını ayarlıyor. Bakın bunlar neye yararmış: “**Vietnam**'ın 44 bölgesinde kurulan bu merkezlerde **CIA** görevlileri veya mukaveleli memurları her merkezin faaliyetini yönetiyorlardı, bu faaliyetin çoğu şüpheli **Vietkong**'lara karşı, genellikle **Vietnamlılar** tarafından uygulanan işkence taktiklerine da-

yanıyordu.” (Acaba kontr-gerilla merkezleri desek olmaz mı?)

c) Colby 1967’de başka bir program tasarladı: Phoenix programı. “Bu plana göre Vietnam’lı ve Amerika’lı polis, haberalma ve askeri birlikleri uyumlu olarak Vietkong içine bir sızma saldırısına geçeceklerdi. CIA’nın parası bu işte yine operasyonun kolayca yürümesini sağlayan bir rol oynuyordu. 1971’de Colby’nin bir Kongre Komitesi’nin önünde bizzat yaptığı açıklamalara göre, Phoenix programı çerçevesinde ilk iki buçuk yıl içersinde 20.587 şüpheli Vietkong öldürülmüştü. Güney Vietnam hükümetinden elde edilen rakamlara göre ise bu sırada büyük işkenceler ve kötü hareketler yapılmıştır. David Wisen’in *New-York Times Magazine*’de 1 Temmuz 1973’te çıkan yazısına göre Colby’nin yakın bir arkadaşı ya da komşusu ya da Kapitol’den bir eleştirici onun yaptıklarını hayal bile edemez: Bill Colby erkeklerin uzuvlarına elektrik teli bağlatmış ve manivellâyı kendi çevirmiştir.”

Eh, adamı biraz tanıdık sanırım.

Şimdi genişlemesine ve derinlemesine bir “durum muhakemesi!” yapabilirsiniz: Dış İşleri’nin başında 40’lar komitesi üyesi Kissinger, CIA’nın başında William Colby, Ortadoğu işleri için İran’da görevli Richard Helms, ne kadro değil mi?

İşte bu ekip, 70’lerin başından bu yana, bölgemizde Amerikan çıkarlarını koruyor, nasıl mı, bakın örgütün “babası” Allan Dulles İran ve Guatemala darbeleri söz konusu edilince *Washington Post*’a ne yazmış: “Komünist tehlikesi başgösterdi mi yardım için yazılı davet bekleyemeyiz, biz gelmeli ve yardım etmeliyiz.” Bir başka ajan Richard Bissel ise, şöyle diyor: “CIA’nın geri kalmış ülkelerde çalışması çok kolay oluyordu. Bunların hü-

kümetleri yüksek derecede organize edilmediği için emniyet bilinçleri tam değildir. Merkezi hükümetin dışında partilerin, şehirlerin, örgütlerin ve kişilerin büyük güçleri vardır ve bunlar parçalanmışlardır. Mahalli güçlere ya da İsviçre bankalarına yatırılan bir miktar para, uygulanan politikanın değiştirilmesinde sihirli bir rol oynar.”

Ne dersiniz, **Butto**'nun söylemeye çalıştığı da bu mudur?

6

TÜRK GÖZÜNÜ DÖRT AÇ!

17 Mayıs 1977

Epey oluyor, yaşadığımız dönemi ‘fildişi kulesinden’ değil de ‘olayların içinden’ değerlendirmeye çalışan Hintli bir diplomatla konuşuyorduk, yolu nasılsa **İzmir**’e düşmüş, orada tesadüfen beni bulmuştu. Şu ana ilke üzerinde hemen anlaştık: “Emperyalist sistem, etkisi altına aldığı ülkelerin her türlü bağımsızlık girişimini o dakika komünistlik diye tanımlar, bir kere bu damgayı vurdu mu bütün müdahale olanaklarını elde eder. Bağımsızlık girişiminin somut belirtisi, Amerikan servislerine göre iki yönde kendisini gösterir, siyasal ve ekonomik. Siyasal yöndeki belirti, sistem içindeki ya da üçüncü dünyadaki ülkenin doğu bloku ile iyi ilişkilere yönelmesi, özellikle Rusya ile dost olmasıdır; ekonomik yöndeki belirtiyse, Amerika’nın kendisine önerdiği kalkınma programına burun kıvrıp, ciddi ve ağır sanayileşmeye kalkışması, bu yönde başka ülkelerle temaslara geçmesidir. O ki bir ülke bu iki yönde bu iki eğilimi gös-

terir, emperyalist sistemin onu komünist diye nitelemesi gecikmez, sonra da allem edilir, kallem edilir, ‘filin cilveleri’ başlar, o ülkede bağımsızlığı iş edinen siyasal kadro elenir.”

Bu saptama, birkaç gündür söyleşip durduğumuz ülkelerin hepsi için geçerli sayılamaz mı?

Ne demiştik, **Hindistan**, **Kongre Partisi**’nin ve **İndra Gandhi**’nin yönetiminde, hem sanayileşmeyi hem **Sovyet** dostluğunu geliştiriyordu, gerçi buna bir yerde **Amerika**’nın ambargosu neden olmuştu ama, **Washington**’un beklediği uysal uysal kadere rıza göstermesi, kendisine önerilen çözümleri benimsemesiydi, **Hindistan** bunu benimsemeyip, **İndra Gandhi**’nin az gelişmiş ülkelere özgü yanılgıları da işin içine karışınca, önce çalkantılar, arkasından sıkı düzenli yönetim, daha sonra da seçimler geldi, hem de öyle bir biçimde ki, **Hindistan**’da bugün Batı’yla alışveriş yanlısı, ortaya yakın bir bağlantısızlıktan söz eden, **Amerika**’dan yardım uman **Janata Partisi** iktidardır.

Pakistan, bağlantısız da değil, düpedüz **Cento** üyesidir, uzun kargaşalık ve dikta yıllarından sonra, nihayet **Butto** iktidar oluyor, memleketin bölünmesi gibi bir felaketi atlatıp iyi kötü ekonomiyi toparlıyor, kamulaştırmalarla enerji tasarılarıyla **Pakistan**’a güç katmaya uğraşiyor, bir de **Hindistan** ve **Afganistan**’la arasını düzeltebilse... ee **Rusya**’ya bakmıyor mu bu, baksın, o da **Rusya**’yla bir ilişki arar... demeye kalmıyor, bir seçim, adam seçimi kazandığı halde bir gürültü bir patırtı, durumun ne yolda geliştiğini görüyoruz hep, besbelli ya kadere rıza gösterecek, ya da muhalefete, dolaylı olarak **Amerika**’ya baş egecektir. Direnmesini, yönetimini toparlayıp, daha sollamasını ne kadar dilerdik, tek çıkış yolu da galiba budur.

Türkiye, günahları üç kademede işlemiş oluyor. Birincisi tarımsal kalkınma tıraşına kanmayıp kafayı sanayileşmeye takmakla işleniyor bunların, ikincisi **Rusya**'ya yakınlaşmakla, üçüncüsü ulusal çıkarlarını emperyalizmin çıkarları önüne koyup **Kıbrıs**'ta başına buyruk işler çevirmekle! **Amerika**, galiba bu tavrın bir hükümet tavrı olduğunu sanmakta, bir devlet tavrı olduğunun farkında değilmiş gibi görünmektedir, bu bakımdan ortalığın karışması, iktidarların yıpratılması, otoriteler ve söz dinler bir iktidarla söz dinler bir **Türkiye**'ye dönülmesi amacıdır: Otoriterlik içeriye, söz dinlerlik dışarıya dönük olacak elbet! CIA'nın bilgisayarları ne yazar bilmem ama, bana **Türkiye**'nin tutumunu hükümet tutumu sanmak ağır bir yanılgıya düşmek gibi gelir, yarın iktidar olmuş herhangi başka bir hükümetin hem sanayileşmekten, hem **Kıbrıs**'tan, hem komşularla yakınlaşma politikasından vazgeçebileceğini, yine de bir sonraki seçimlerde şanslı olabileceğini düşünebiliyor musunuz?

Ben düşünemiyorum pek!

Bir başka diplomat dostum, bir Yugoslav, bölgemizdeki durumu şurada söyleştığımız gibi kendisine açıkladığımda dedi ki: “**Amerika Rusya ile petrol arasında bir sağlık kordonu** (cordon sanitaire) **çekmeye uğraşiyor.**” Hesapça, yedi düvelle savaşıp tam bağımsızlığını kan pahasına elde etmiş **Müdafaa-i Hukuk Türkiye**'si bu Amerikan kuşağının bir halkası olacak! Sizi bilmem ama, bu benim son derece ağırıma gidiyor.

Onun için beş altı yıldır yazar dururum, **Türkiye**'de olup bitenlerin sağcılıkla solculukla ilgisi dolaylıdır, oynanan oyun ülkenin bağımsızlığı, yücelmesi, geleceği üstünde oynanıyor, oynanmak isteniyor; **Türkiye**'de, **sanayileşme, ulusal çıkarlarını savunma, ulusal dış poli-**

tikasını kurma eğilimi gösteren her iktidar, –isterse sağcının sağcısı olsun– emperyalist sistem tarafından mutlaka komünistten beter sayılacak, tasfiye edilmesi için, Kürtçülükten tutun da, bireysel terörizme kadar her belâya başvurulacaktır.

Bu bakımdan, siyasal partilerimizin, güvenlik örgütlerimizin, basınımızın, taşra politikacılarının dar görüşlülüğünden sıyrılması, **Amerika**'ya yaranarak iş yapabileceğini ummaktan vazgeçmesi, yeni hakları savunma ve koruma (**Müdafaa-i Hukuk**) programları düzenlemek, yeni ulusal kuvvetleri (**Kuva-yı Milliye**) emperyalizme karşı örgütlemek amaçlarında birleşmesi zorunludur.

Türk, gözünü dört aç!

Otuz Yıllık Kabahatimiz

1

ARTIK YETER!..

8 Temmuz 1977

Kafa kafaya verip, **Türkiye**'nin durumu üzerine söylediklerimizi, acaba şöyle özetleyebilir miyiz:

a) Sağcı iktidarlar **Türkiye**'yi savunma ve kalkınma gereksinmesini göz önünde tutarak, **Amerika**'nın lider olduğu emperyalist **sistem** içersine sokmuşlardır. İkili anlaşmalarla **Amerika**'yı ülkemizin kaderinde söz sahibi etmişlerdir. Oysa **Amerika Türkiye**'nin kalkınmasını

istememez, sanayileşmesine karşı koyar, onu uydu bir ülke olarak emperyalist sistemin yararına kullanmayı öngörür.

b) Sağcı iktidarlar, icraatları sırasında memleket hayrına işlere kalkıştılar mı, **Amerika** ve emperyalist sistemle araları otomatik olarak bozulmakta, uluslararası kapitalist çevreler denetledikleri finans kuruluşlarıyla ülkenin kredi musluklarını kesmektedirler, buysa ülke ekonomisinde darboğazlar oluşturmakta, böylelikle iktidardaki hükümetin devrilmesi, yerine daha bir uysalının gelmesi sağlanmaktadır. **Menderes** de, **Demirel** de böyle yıkılmıştır. Her ikisinin devrilmesinin nedeni ülkeyi kalkındırmakta ısrar etmeleri olmuştur.

c) **Türkiye**'de 'ılımlı, ilerici ve demokratik' görünen iktidarların çoğu, **Koca Reşit Paşa**'dan beri süregelen yanlış bir geleneğe uyarak demokratikleşmeyi ön plana almakta, buna karşılık ülkenin tam bağımsızlığını sağlayacak sanayileşmeden vazgeçmektedirler. **27 Mayıs** da, **12 Mart** da, devrilen iktidarların yatırımlarını 'masraflı' bahanesiyle kısıtlamış, uluslararası kuruluşların tavsiyelerine uyarak tüketim sanayiine, turizm ve ormancılık yatırımlarına, tarımsal kalkınmaya yönelmiştir.

Diyeceksiniz ki bu özet niye?

Türkiye'de sağın-solun yerli yerini alabilmesi için tarihsel bir yanılmanın artık düzeltilmesi gerekir de ondan. **27 Mayıs**'tan bu yana, kendi kendine sol adını takmış bazı aydınlar ve kuruluşlar, olayların ve sorunların derinliğine nüfuz etmeden, yüzeysel suçlamalarla sanayileşme (tam bağımsızlaşma) sürecine çelme takmışlar, sağcı iktidarlar ise sanayileşmede (tam bağımsızlaşmada) kendilerine en büyük destek olabilecek ilerici aydınları, komünist, vatan haini, ajan, casus suçlama-

larıyla karalamak hata ve gafletini göstermişlerdir. Böylelikle emperyalizm iki yüz yıldır **Türkiye**'de sürdüregeldiği oyunu, bir kere daha başarıyla sahneye koymuştur. **Halkla aydınlar, iktidarla ilerici güçler karşı karşıya getirilmiş, bir kısmı ötekine karşı kullanılarak, ülkenin emperyalizmin istediği çizgide ve düzeyde kalması sağlanmak istenmiştir.**

Artık yeter! Sağcılar, sanayileşmeci, tam bağımsızlıkçı, özgürlükçü ve sosyalist aydınların, memleketlerinin yücelmesinden başka bir şey istemediklerini görmeli ve anlamalı, solcular da ülkeyi sanayileştirmek isteyen ve aşağı yukarı işe **Amerikalıların** icazetiyle başladıkları halde, yirmi beş yıldır onun engellemeleriyle boğuşarak, iyi kötü bir şeyler yapmaya uğraşanların hakkını teslim etmeli; onlarla sayılabilecek yılda, hayli gelişmiş olan ülkenin hakkını vererek, “Battık, batıyoruz, bizi batırdılar” sululuklarına son vermelidir.

Batmadık, batmıyoruz, ama bizi batırmak isteyenler vardır, üstelik bunlar sanıldığı gibi ülkenin içinde komünistler, ülkenin dışında Ruslar değillerdir.

Günaydın gazetesinin yayınladığı önemli belge, bunun böyle olduğunu, açık seçik gözler önüne seriyor. Aylardır söyleştığımız şeylerin, gerçekliğini kanıtlıyor. Hani ne diyordum, **ülkemizde seçimler doğru dürüst yapılmakta, millet iradesi içerden herhangi bir kısıtlamaya uğramadan oluşmaktadır, ne var ki, bu irade dışardan emperyalist sistem tarafından kısıtlanmıştır, böyle kaldıkça da seçimler, iktidar değişimleri fazla bir şey deyimlemez.** İşte bir süre üzerinde duracağımız bu belge, bu iddianın somut kanıtı olarak görünmektedir.

Efendim, **Amerika**'da dar bir yönetim ve iş çevresi içinde izlenebilen bir haftalık dergi çıkıyor, *Executive Intelligence Review*, bu dergi arada sırada ‘**hizmete özel**’

gizli raporlar yayınlıyor, bunlardan **Türkiye** ile ilgili bir raporda, **Dünya Bankası**'nın, **Uluslararası Para Fonu**'nun ve Amerikan bankalarının, Türk ekonomisi ile ilgili olarak ileri sürdükleri önlemler ve görüşmeler yer alıyor. Bütünüyle okumanızı çok isterdim, burada yalnızca vazgeçilmeyecek derecede önemli sayılabilecek bazı kısımlarını ele alacak, üzerinde duracağız.

Hani benim şöyle bir savım var ya, **Türkiye**'ye yalnız silah ambargosu değil, aynı zamanda iktisadi bir ambargo da uygulanmaktadır, ekonomisini boğma planı sürdürülmektedir diye, bu savın ne kadar gerçek olduğuna belgenin ışığında şöyle ucundan ilişelim, isterseniz.

2

OTUZ YILLIK KABAHAHATİMİZ

10 Temmuz 1977

Dünya Bankası'nın ve **Uluslararası Para Fonu**'nun **Türkiye**'nin kalkınmasına karşı olduğunu, bunda direnildiği için de ülkemize iktisadi ambargo uyguladığını mı söylemiştim; buyurun kanıtlarını, *Executive Intelligence Review*'nin 'hizmete özel' gizli raporundan okuyun:

"... Aylardan beri **Türk Hükümeti Para Fonu**'nun kemerleri sıkma önerilerine dayanmıştır. 1977 başında **Türkiye**'yi ziyaret eden **Dünya Bankası** heyetine, **Ergenekon*** sert davranmış ve kendisi oturuma katılmayarak **Dünya Bankası** yetkililerini yardımcılarıyla görüşmek zorunda bırakmıştır (Menderes de böyle bir şey

* Yılmaz Ergenekon: O zamanın Maliye Bakanı.

yapmış derler). Görüşme bunun üzerine daha sonraki haftalara ertelenmiş ancak Türk Hükümeti'ne yakın çevrelerce iç sorunlar ileri sürülmüş ve görüşme gerçekleşmemiştir. Türklerin bu sert tutumu üzerine Dünya Bankası derhal misilleme uygulamasına girişerek, Türkiye'ye tüm kredileri kesmiş ve New-York bankaları da aynı şekilde davranışta bulunmuşlardır.”

“Dünya Bankası, kredileri keserken sorunu Kıbrıs'a bağlamış, Carter da askeri yardım ile Kıbrıs sorununu birleştirmiştir. Dünya Bankası'nın kredisini kestiği projelerden biri de Afşin-Elbistan santralıdır ki, bu, hükümetin Doğu Türkiye'yi kalkındırabilmek için gerekli gördüğü bir dönüm noktasını teşkil etmektedir. Seçimlerin 5 Haziran'da yapılması kararlaştırıldıktan sonra, Demirel'in Dünya Bankası'nın önerilerini kabul etmesinin bir siyasal intihar anlamına geleceğini banka çevreleri bile kabul etmişler.”

“Türkleri satın alabilmek için Dünya Bankası, Erge-
nekon'a, seçimlere kadar Türkiye'ye 'günlük uygulama-
da' bulunulacağını, ancak bunun için de gerekli koşulun
Türkiye'nin seçimlerden sonra sanayileşme politikasın-
dan vazgeçerek kemerleri sıkmaya yönelmesi olduğunu
bildirmiştir...”

İyi mi?

Şimdi isterseniz, sanayileşmeden vazgeçmemiz için bize yapılan baskının, nereden geldiğine şöyle bir gözetelim:

“... Türk gelişme stratejisinin esası, çabuk bir kamu sanayileşmesine dayanmaktadır. 1950'den bu yana Atlantik'çi güçlerin (NATO devletleri demek istiyor) Türkiye'nin geleneksel tarım ürünlerine dayanan bir gelişme stratejisini benimsemesi için çaba sarf ettikleri, veya hiç olmazsa sanayileşmeyi emek yoğun alanlara kaydı-

rıp yozlaştırmayı gözettikleri anlaşılmaktadır. Türkiye ise kamu öncülüğünde bir ağır sanayie yönelmek ve bu şekilde yoksulluk ve geri kalmışlıktan kurtulmak için ısrar etmiştir...”

İşte otuz yıllık kabahatimiz bu! Türkiye’yi ‘kalkındıracak’, savunmasını ‘güvence altına alacak’ diye ülkeyi emperyalist sistemin kucağına atan sağcı iktidarlardan, en başta kendileri yaptıklarının kazığını yiyor, kuyruklarına takıldıkları emperyalist güçler tarafından ayakları çeliniyordu. Onlar içine düştükleri çıkmazdan kurtulmak amacıyla bütün kabahati hınzır komünistlerin, hain ajanların üstüne atadursunlar, “**hizmete özel**” gizli belge çelmenin kimler tarafından atıldığını hiçbir kuşkuya yer bırakmayacak bir açıklıkla söylüyor:

“... Türkiye Maliye Bakanı Yılmaz Ergenekon geçen hafta Dünya Bankası ve Uluslar arası Para Fonu’ndan emir almak üzere Washington’a geldi. Buna göre, Dünya Bankası’nın ifadesiyle Türkiye’nin kronik ve kaotik borç durumunun düzelmesi için bir kemerleri sıkma politikasının uygulanması gerekmektedir. Chase Manhattan Bankası’nın yetkililerinden biri Para Fonu’nun önerilerinin iki ana noktada toplandığını ileri sürmüş ve bunlardan birinin yüzde 75 oranında bir devalüasyonu yorumlayan bir başka New-York’lu bankacı da ‘Elbette yüzde 75’lik bir oran gerekiyor. Oranın etkili ve yıkıcı olması lazım. Tüm ithalatın durması lazım. Şayet razı olmazlarsa biz kendilerini işbirliğine zorlarız’ diyor.”

“Son zamanlarda Türkiye genellikle sadece tüketim mallarında bir ithalat kısıtlamasına gitmiştir. Oysa şimdi Türkiye’nin hammadde ve yatırım malları ithalatının kısıtlanması istenmektedir ki, bu da ciddi bir biçimde Türkiye’nin gelişme hızını ve büyük bir hırsla başlattı-

ğı sanayileşmeyi engelleyecektir.” (...) “1970’de de üretimi durdurmuşlardı. O tarihte de Para Fonu, Türkiye’yi yüzde 66 oranında bir devalüasyon yapmaya zorlamıştı. Bunun üzerine üretim durmuş ve ondan sonra da hiçbir zaman tüm olarak gelişmemiştir. Bu devalüasyondan sonra bir yıl bile geçmeden ordu yönetime el koyarak Para Fonu’nun istediği kararları aldırılmış ve uygulamıştır...”

İşte Amerika’lılar ağızlarıyla söylüyorlar, hal böyleyken nasıl bizim şaşkın solcularımız **Demirel**’e ‘Morrison’ demektedir, nasıl bizim şaşkın sağcılarımız **Türkiye**’yi tehdit eden en büyük tehlike komünizmdir gibisinden saçmalıklarla vakit geçirip nefes tüketir. En büyük tehlike nerede açıkça görünmüyor mu?

3

PARA FONU NE İSTİYORMUŞ!

11 Temmuz 1977

Yahu nedir, biz hep böyle karanlıkta el yordamıyla mı ilerleyeceğiz? Ülkemizde yönetimle ilgili tartışmaların çoğu siyasal sorunları, temeldeki nedenleri değil, leğen örtüsü kabilinden ayrıntıları içeriyor. Adam ölür. Hadi örnekleyeyim, yıllar yılı şu **Demirel** ne demiştir, efendim **Türkiye**’nin kalkınması önemlidir, biz buna hayatımızı adadık, estek köstek, peki neden gerçekleştirilememiş bu kalkınma, Hazret’e bakarsanız siyasal istikrar sağlanamıyormuş da ondan, peki siyasal istikrar neden sağlanamıyormuş, efendim, komünistler, hınzır solcular, milli irade ile teşekkül etmiş hükümetlere posta koy-

maktaymışlar, pembesinden kıpkızılına aralarında uyuşup anlaşıp bin türlü fırıldak çevirmekte, hem AP iktidarlarına engel olmakta, hem de kalkınmayı torpillemekteymişler.

Demirel'in 'izah tarzı'na mümkün mertebe sadık kaldığımı sanıyorum. Bu şemanın, gerçekte uzaktan yakından hiçbir ilgisi yoktur. Bunun böyle olduğunu **Demirel** de bilmekte, ne hikmetse milletten saklamaktadır. Ülkede kalkınmanın torpillendiği gerçek, ulusal iradeyle gelen iktidarların ham hom şaralopa getirildiği gerçek ama, bunlar için **Demirel**'in ileri sürdüğü nedenler geçerli değil. Peki hangileri mi geçerli diyorsunuz, ben çok söyledim, bu defa *Executive Intelligence Review*'nin, yani Amerikan iş çevreleri gizli istihbarat organının "izah tarzını" aktaracağım okuyun ibret alın.

"... Türkiye'nin bir an önce askeri bir yönetime kayması Para Fonu tarafından arzulanmaktadır. Nitekim Türk basınında çıkan bazı haberlerde ve Londra'nın iş çevrelerinde Türk hükümetinin Para Fonu'nun önerilerini kabul etmektense borçları için bir moratorium ilan etmeyi tercih ettiği ileri sürülmüştür. (...) Fakat Şikago'lu bir bankacının belirttiğine göre Amerikan bankalarının büyük kısmı, Türkiye'nin Para Fonu'nun önerilerini kabul etmesini istemekte ve ancak bu takdirde borçların yeniden düzenlenip yeniden temdit edilebileceğini ileri sürmektedirler."

"... Para Fonu'nun önerileri arasında da vergilerin büyük ölçüde yükseltilmesi, gelişme hızının yüzde 8'lerden yüzde 5'e düşürülmesi, yüzde 75 oranında bir devalüasyon ve ithalatın tamamen durdurularak hem kamu, hem de özel sektörün tamamen felce uğraması vardır. Zaten şimdiden döviz rezervlerinin erimesi dolayısıyla ithalat önemli ölçüde kısılmıştır..."

Buradan bile **Türkiye**'de ulusal iradeyle seçilmiş ve kalkınmaya hevesli iktidarlara postayı kimin koyduğu görülmektedir ya, daha aşağıda Amerikan dergisi yakın tarihimizde **Demirel**'in yakındığı siyasal huzursuzlukları kimlerin düzenlediğini açıkça söylüyor, hele onları da bir okuyun:

“... Türkiye’de daha önce de dış borçlar için moratorium ilan edilmiş ve daha önce de Para Fonu buna engel olmak istemiştir. Örneğin 1958 yılında Başbakan Menderes ekonomik durumun çökmek üzere olduğunu ve döviz rezervlerinin sıfıra indiğini görünce hem bir moratorium ilanına gitmek istemiş, hem de Sovyetler Birliği ile ekonomik bağların gelişmesini arzuladığını belirtmişti. 1960 yılında Menderes bir askeri darbe ile devrilmiş ve yargılanarak idam edilmiştir.”

“Gene 1965 yılında Başbakan İsmet İnönü borçlar konusunda OECD nezdinde moratorium ilan etmeyi düşündüğünü belirttikten sonra üç hafta içinde düşürülmüş ve iki yıl sonra Para Fonu’nun seçtiği adam olarak ve onun isteklerini yerine getirmek üzere Demirel başbakanlığa getirilmiştir. Ancak Demirel uzun süreden beri gelişme taraftarı işadamları ve sanayicilerin baskısı altında bulunmaktadır. Bu çevreler ise Para Fonu’nun önerilerinin kabul edilmemesi gerektiğini, çünkü kabullü halinde ekonominin tamamen yıkılacağını ileri sürmektedirler. Londra’da Carter ile Demirel arasındaki görüşmenin iyi geçmediğini bizzat Carter ifade etmiştir. Bir soru üzerine ‘daha uzun bir yola ihtiyacımız var’ demiştir. Bazı gözlemciler Demirel’in Para Fonu’nun önerilerine karşı çıkmasının nedenini seçimlerin bu kadar yakın gelecekte yapılacağına bağlamaktadırlar. Ancak başkaları, seçimlerden sonra da Demirel’in Para Fonu’nun önerilerine karşı çıkacağını çünkü gene bir ko-

alasyon hükümeti kurmak zorunda kalacağını ileri sürmektedir, bu durumda ise Demirel'in Para Fonu'nun tekliflerini gerçekleştirmek için yeterli güce sahip olamayacağı aşîkârdır...”

Türkiye'de, otuz yıldır, siyasal huzursuzluğu ve istikrarsızlığı kimlerin yarattığı, Amerikalılar'ın itirafıyla ortada mı değil mi? **Demirel** hâlâ ne masal anlatıyor? Üstelik şimdi içinde bulunduğu durumla ilgili olarak aynı dergiye göre yüksek düzeydeki bir **New-York**'lu bankacının dedikleri de şunlar: “... Seçimlerden sonra durumun çözümleneceğine inanıyorum, hem de kısa bir sürede!.. Türkler bir işbirliğine zorlanabilir. Bir oldubitti ile karşı karşıya bırakılabilir...”

Görüyor musunuz **Türkiye**'yi tehdit eden komünist (!)in sesi nereden geliyor?

4

EMPERYALİZME KARŞI 'MÜDAFAA-İ HUKUK!'

12 Temmuz 1977

New-York'lu 'yüksek düzeydeki' bankacı var ya, hani bir sözünü zikretmiştim, ömür adam yahu, sözünü sakınmıyor hiç, bazı politikacılarımız gibi sol gösterip sağ vurmaya, ya da kazığı **Amerika**'dan yiyip kabahati Ruslara atmaya tenezzül etmiyor, açık açık konuşmuş, belki bunda sözlerini yayınlayacak derginin dar bir işadamları çerçevesinden taşmayacağını sanması, adının da açıklanmaması rol oynamıştır ama, olsun, yine de aferin herife, bizdeki bakar görmezlerin bazılarını uyandırmakta bir işe yarayacak.

Bu bakar görmezleri ikiye ayırmak gerekir, kimisi sağdadır bunların, **Türkiye**'nin kapitalistlerin himmetiyle kalkınacağına inanır, bu alanda en büyük yardımın **Amerika**'dan geleceğine yemin ederler, kanılarınca **Türkiye** ile **Amerika**'nın ilişkilerini eleştirenler de, ya haindirler, ya casus; kimisi de soldadır bakar görmez takımının, bunlar da iktidardaki sağcıların alayını **Amerika**'nın bir dediğini iki etmez uşağı beller, yaptıklarının ülkeye hiç yaramadığını, bizi sürekli batırdıklarını, buna **Amerika**'nın sözlerini itirazsız uygulamalarının neden olduğunu iddia eder. Her iki yan da yanılmaktadır, zaten bakar görmez olmaları da bundan değil mi?

İşin dibini karıştırdıkça çıkan ne, şu: **Amerika**, **Türkiye**'ye uluslar arası kuruluşların da yardımıyla uydu-ruk bir sözde kalkınma modeli öneriyor ve bunu uygulamasını iktidarlara baskıyla kabul ettirmek istiyor; oysa Amerikancı iktidarlar (**Demirel** gibi **Para Fonu**'nca seçildiği ileri sürülenler bile), kısa sürede ülkenin gerçek kalkınması için gerekli yollara yöneliyor, emperyalist sistemin başıyla çelişiyorlar, başlıyor aralarında bir çekişme, **Amerika** onları alaşağı etmek için askeri, iktisadi ambargolar koyadursun, içerdeki şaşkın sol da iktidarın **Amerika**'nın uşağı olduğundan ekonomiyi batırdığını bağılıyor, taa işler iyice karışıp, 1960-1971 çözümünün, tepsi içinde, milletin sakalına dayanışına kadar!

Sağcı mağcı, geçip giden iktidarın kalkınma yüzünden **Amerika** ile dolaştığı meydanda; **Ergenekon**'la **Dünya Bankası** heyetinin kapışmalarını aktardım, **Türkiye**'nin direnişi üzerine **Dünya Bankası** ve **Para Fonu**'nun misilleme yapıp kredileri kestiklerini söyledim. Şimdi durumu bir de şu **Banka**'nın üst düzeydeki yetkilisinden dinleyelim, o da **Amerika**'ya giden Türk işadamlarının bile nasıl sanayileşmek konusunda ödün vermeye yanaş-

madıklarını söylüyor ve bundan öfkeyle yakınıyor, bunu da solcularımız ibretle okusunlar.

“... Biz sadece tüketim ithal mallarının ithalini değil, tüm ithalatın, yani ağır sanayi mallarının, yatırım mallarının ve fabrika ithalatının durmasını istiyoruz, fakat reddediyorlar. Gerçekten çok inatçılar.”

Bu arada, gazete soruyor: “Maliye Bakanı ve ileri gelen Türk işadamları daha geçenlerde buradaydılar. Ne oldu?”

Şimdi cevabı okuyun lütfen: “Biz onlarla görüştük. Biz derken Para Fonu, Dünya Bankası ve buradaki New-York’taki bankacıları kastediyorum. Onlara Kıbrıs’ta taviz verdikleri takdirde durumu gözden geçireceğimizi söyledik. Yardım konusunu Kıbrıs sorunu ile birleştirdi. Carter da aynı şeyi askeri işbirliği konusunda yapmaktadır. Türkler bu önerilerimize çok gücendiler. Hiçbir şey söylemediler. Yani gerçekten hiçbir şey demeden öyle oturup bizi dinlediler, fakat çok kızmışlar ve gücenmişlerdi. Hiçbir teklifimizi cevaplandırmadılar. Bence Amerika’nın bu konuyu Kıbrıs’a bağlaması çok yerinde bir davranıştır.

“... Bu işadamları ve sanayiciler politik bakımdan önemliydiler. En büyük isimler gelmişti. Onlar da Maliye Bakanı gibi çok kızdılar. Dünya Bankası on büyük projenin finansmanını kesmişti. Esasen ülkeye tüm krediler durdurulmuştur. Sanayiciler ve işadamları da kredilerinin kesilmesinde ikinci sırada olduklarını biliyorlar. Bu krediler kesilirse kurdukları tesislerin yıkılacağını onlar da biliyor...”

Demek ki, nasıl Türkiye’nin siyasal huzursuzluk ve istikrarsızlıktan kurtulamayışı hınzır komünistlerin marifeti değilse, iktidardaki sağcı hükümetlerin emperyalist sistemin başıyla ilişkileri de bazı bakargörmez sol-

cularımızın sandıkları gibi yağla bal değilmiş! Öteden beri yazar söylerim, iş sağcılık solculuk işi olmaktan öte bir iştir, iş Türkiye'nin kaderi, bağımsızlığı, geleceğiyle ilgilidir. Kısır ve dar görüşlerin suçlayıcı çemberinden kurtulup durumu gerçek boyutlarıyla görmemiz, halkımıza bütün acılığıyla çekinmeden duyurmamız lazım. İşin içyüzünü gizleyip, halkın karşısında üniversitelerde eğitim yapılıyor mu, Meclis boykot edilecek mi edilmeyecek mi gibi yan sorunları büyütme hiç de yurtseverlik değil! **Türkiye** otuz yıl önce vahim bir yanılgıyla emperyalist sisteme elini kaptırmıştır, kolunu kurta-ramıyor. Sağcısı solcusu ortacısı önce bunu saptayacak, yabancı müdahalesine, ulusal iradenin dıştan kısıtlanmasına karşı **Müdafaa-i Hukuk** cephesini oluşturacak, aramızdaki sağcılıkları solculukları sonra tatlılıkla çözümleriz.

Önce vatan.

5

NİYETLERİ ESKİDEN BERİ BOZUK

13 Temmuz 1977

Meraklısı çok, kardeşim diyorlar **Müdafaa-i Hukuk** lafını da nereden çıkarıyorsun, sırası mı şimdi, bak 'ciddi' köşe yazarlarımız, başyazarlarımız n'apıyor, terbiyeli terbiyeli beylik muhalefet sorunlarını, iktidar sorunlarını tartışıyor, çoğunun bir gün sonra ne yazacağını bir gün önceden kestirebilirsin, sen de sürüye katılsana, nene gerek senin **Müdafaa-i Hukuk**?

Amerika'lı bir derginin, **Amerika**'nın **Türkiye**'ye iliş-

kin gerçek tavrını belli eden bazı sözlerini aktardım, üzerinde biraz söyleştik değil mi? Şimdi izninizle, biraz geriye gideceğim, sağcı iktidarların **Türkiye**'yi bilerek bilmeyerek kucağına attığı bu Amerikan keferesinin daha 1919'dan bu yana hakkımızda ne düşündüğünü belirten bazı gazete yazılarına yer vereceğim.

Belki o görmezlerin gözü biraz açılır.

10 Kasım 1918 tarihli *New-York Times* gazetesinde '**Türkiye**'nin geleceği'nden dem vuran bir yazı diyor ki:

“... Bugüne kadar aralarındaki düşmanlıklar ve gereksiz tereddütler yüzünden modern dünyada hiçbir yeri olmayan Osmanlı Devleti'nin yaşamasına göz yuman Hristiyan devletleri tarihi bir sorumluluk karşısında bulunmaktadırlar. Habsburglar gibi köklü hanedanların bile bir gecede ortadan kaldırılabilirdiği çağımızda Osmanlı Devleti'nin yaşatılması için artık hiçbir geçerli sebep kalmamıştır. Yüzyıllardan beri kendi kendilerini dahi yönetmekten aciz olduklarını bütün dünyaya göstermiş olan Türklerin, kendilerinden her bakımdan üstün azınlık halklarını yönetmeleri beklenemez...”

Nasıl, iyi mi? Ya 14 Aralık 1918'de aynı gazetede çıkan şu yazı:

“... Bize göre **Türkiye**'nin düzenli bir yönetime kavuşabilmesi için tek çare ülkenin Avrupa'nın çeşitli ülkelerinden derlenmiş bir yabancı yöneticiler grubunun denetimi altında yönetilmesidir. Kendi kendilerini yönetmekten aciz olduklarını ispatlayan Türklerin üstün bir kuvvet tarafından denetlenmesi kaçınılmaz zorunluluktur...”

Şimdi anlıyor musunuz, kendi kalkınma modelini bize dışardan empoze eden **Para Fonu** ve **Kalkınma Bankası**'nın, bu hakkı nereden aldığını? Kökeni taaa **Müta-**

reke dönemine kadar uzanıyor. Üstelik, Amerikalılar işi gittikçe büyütmüş, söz gelişi 29 Ağustos 1919'da yine *New-York Times*'da şöyle bir haber yayınlatabilmiştir:

“... ABD'nin Ortadoğu'ya Yardım Komitesi Başkanı David Arnold, Avrupa ve Asya'da kalan bölümleriyle bütün Türkiye'nin fiili bir parçalanmasına girişilmezden önce, bütün ülkenin yabancı birlikler –tercihen Amerikan birlikleri– tarafından etkili bir polis denetimi altına alınmasının gerektiğini ileri sürmüştür. İnsani amaçlarla BAD'ın bütün Türkiye'yi manda altına almasının uygun olacağını belirten David Arnold 100.000 Amerikan askerinin bütün Türkiye'yi polis denetimi altına almaya yeteceğini söylemiştir.”

Ne dersiniz, herifçioğulları, 1919'da yapamadıklarını 1950'den sonra yapmaya mı kalkıştılar acaba?

Kalkışılar da, zira Türkiye'nin içerdği olanaklar, onların daha o zamandan ağızlarının suyunu akıtıyordu. *New-York Times*, 21 Şubat 1922 tarihli sayısında, Amerika Ticaret Odası Ortadoğu Şubesi sözcülerinin, şu sözlerini nakletmektedir. Dikkatle ve ibretle okumamız lazım:

“... Serbest teşebbüse gerekli olanaklar sağlanabildiği takdirde, Ortadoğu'daki Amerikan çıkarlarının geliştirilmesi için sınırsız fırsatlar bizi beklemektedir. Balkan ülkeleri ve Osmanlı İmparatorluğu'nun zengin doğal kaynaklarına henüz el sürülmemiş olup madenlerin işletilmesi ve demiryollarının yapımı gibi en çekici iş alanları tamamen boş bulunmaktadır. Gerçekte barışın sağlanmasıyla birlikte koca bir imparatorluğun iktisaden ele alınması ve kalkındırılması söz konusudur.”

Bu 'kalkındırılmanın' ne türden bir kalkınma olduğunu elli yıl sonraki deneylerimizle anlamış bulunuyoruz. Ama iz'an sahibi olabilseydik, çok önceden anlar,

gerekli tedbirleri de alırdık. Zira aynı *New-York Times*, 9 Temmuz 1921’de **Milli Mücadele**’nin komutanından bakın ne biçimde söz ediyordu.

“... Mustafa Kemal denen Türk düzenbazı, şimdi de İngilizlerin itilaf çıkarları aleyhinde çalıştığı yolunda söylentiler yayarak İtilaf Devletlerini birbirine düşürmek çabasıındadır. Küstah Türk paşasının istekleri arasında savaş öncesi duruma dönülmesi de var.”

Oysa bize el uzatan Amerika’ya elimizi verecek yerde, biraz Mustafa Kemal Paşa’ya kulak verebilseydik, 1920 Nisanında hepimizi şöyle uyardığını elbette bilecektik: “Varlığımızı korumak, geleceğimizi bağımsızlığımızı güvence altına almak için var olan düşmanları görüyoruz. Ve bu düşmanların emellerini yakından biliyoruz. Ve düşmanların bu emellerini elde etmek için başvuracakları güçleri de bilmekteyiz. Fakat düşmanlarımız kendi tutkularını bizi yok ederek sağlamak için ellerinde bulundurdukları güçlerden hiçbirini kullanmıyorlar. Amaçlarına ulaşmak için başvurdıkları en kuvvetli çare yine bizi birbirimizle çatıştırmaktan ibaret olmuştur.”

Bir şu sözleri düşünün, bir de geleceğine Amerika’nın ipotek koyduğu şu ülkede birbiriyle çatışanlara bakın, nasıl **Müdafaa-i Hukuk**’tan söz etmezsiniz?

6

BORÇLAR NEDEN BAŞIMIZA BELA OLUYOR?

14 Temmuz 1977

Söz açılmışken, şu borçlanma işini de konuşuverelim mi?

Türkiye'de liberal kalkınmacı iktidarlar (eski DP ve AP) devrilip de yerlerine Batıcı bürokratlar (CGP, CHP vs.) geçti mi, her seferinde dinleriz: Hesapsız borçlanmışlar, **Türkiye**'yi batırmışlar, giriştikleri yatırımlar çok pahalı yatırımlarmış, kapitülasyonlar dönemi geri gelmiş, filan festekiz. Basın da, anlar anlamaz tekrarlar bunları, nasıl tekrarlamasın, söyleyenler işin kral uzmanı geçinenlerdir, ya **Kurdaş** ve **Alican**, ya **Atilla Karaosmanoğlu**, ya **Üstünel**!

Yalnız, gazetelerin görevi hoparlörlük olan yorumcu ve habercilerden kafayı kurtarıp da, olayları kendi başına izlemeye başlar başlamaz ben şunu saptadım: Yahu, emperyalist sistemin ikide bir **Türkiye**'ye fırça çektiği o sinai yatırımlar var ya, bu yeni ve bilgiç iktisatçılar ilk iş olarak onları mayna ediyor. Alın elinize **27 Mayıs, 12 Mart** sonrası gazetelerini, göreceğiniz şey hep aynı şeydir: "**Eski iktidarın hesapsız yatırımları durdurulacak, yeniden hesaplanıp rasyonel olarak ele alınacak.**" Ne zaman, balık kavağa çıkınca!

Hele o **Karaosmanoğlu** yok mu, hani ne mal olduğunu artık iyice anladığımız **Dünya Bankası**'nda çalışır da, **Mc Namara**'nın has adamı olduğu halde, **12 Mart**'ta, bazı şaşkın solcularımızca birinciye gelen sosyalist sanılmıştır, o **12 Mart**'ta işi büyüttükçe büyüttmüş, israfi akla durgunluk veren rakamlara ulaştırmıştı.

Peki hiç yok mudur israf, yanlış yatırım, kötü borçlanma?

Yahu size ne diyorum, bu iş temelinden yanlış, sen **Türkiye**'yi kalkındırmak için, **Türkiye**'nin kalkınmasına karşı olanlarla iş yapmaya yelteniyorsun, olur mu Allah aşkına! Sağcı iktidarların yaptığı budur. Budur ya, emperyalist sistemin onları mahkûm ettiği kısırdöngüye rağmen, olanakları **Türkiye**'yi kalkındırmak için (el-

bet kapitalist yoldan) kullanmaya çabaladıkları da doğrudur. Çıkmaazları, bu değil mi zaten? Sen emperyalist sistemin geri kalmış ülkedeki maşa iktidarısın, kalkınma budur diye önerdiklerini uygulayacak, arıcılıkla, tavukçulukla, göle balık ekip otel işleterek gününü gün edeceksin, nene gerek ağır sanayi, yüksek enerji, elektirik, elektronik?

Zaten borçlanma, döviz darboğazı filan da bu yüzden ortaya çıkıyor. Nasıl mı, hadi bir örnekle somutlaştıralım: Adamın biri iş kurmuş, fena iş de değil, her yıl yüzde sekiz yüzde on dolayında gelirini artırıyor, her yıl işini büyütmek için rakamı gittikçe yükselen yatırımlar yapıyor, amacı çok büyük bir işletme haline gelebilmek, bunun için gelir artışından yatırıma ayırdığı para yetişmemektedir, eh ne yapsın, bankalara başvuruyor o da, sınaı kalkınmaya yardımcı bir bankaya durumunu anlatıyor, belgelerini verip kredi istiyor, banka da veriyor elbet bu kredileri! Şimdi bu girişimci borçlu mudur, borçludur, batmış mıdır, hayır! Niye? Adamın işi iyi yahı, daha da iyileşecek, aldığı borç ödeyemeyeceği miktarda değil, zaten bankalar istihbaratını yapar, borcu öyle verir, gücüne güvenmese krediyi açar mı?

Şimdi diyelim ki banka yönetimi el değiştiriyor, iş sahibinin kalkınmasını istemeyen bir ekibin eline geçiyor, bunlar öteki bankaları da etkileyip işletmenin dayanaklarını birer ikişer ortadan kaldırıyorlar, adam kredilere güvenip makineler ısmarlamış, döviz bulamadığından ödeyemez duruma düşüyor, vadesi gelen taksitlerde sıkıntı çekiyor, ama dikkat buyurun, bu sıkıntının nedeni adamın işinin kötü olduğu mu, yoksa kötü niyetli banka yönetiminin onu yarı yolda bırakması mı? Elbette ikincisi, banka sözünü tutsaydı, iş aksamayacaktı.

Ufak tefek bir değişiklikle **Türkiye** ile **Amerika**'nın durumu bu örnekteki gibidir, **Türkiye**'nin ekonomisi güçlü, gelişmesi sağlıklıdır (Bu konuda **Kanada Hükümeti**nin yaptırdığı bir araştırmayı da söz konusu edeceğim, bekleyin hele). Yılda yüzde yedi, yüzde sekiz ulusal geliri artırmaktadır, yatırım hacmi milyarları buluyor, sanayileştiği meydanda, **take off** noktasını aşmış, ithalatı yüksek ama yatırım malı ithalatı, vergi gelirleri düzenli çoğalmakta, üretimi grafiklerde yükseliş gösteriyor, daha ne? Bu ülkeye kredi açılmaz mı, açılır elbet, açıyorlar da, ama bir süre sonra görülüyor ki **Türkiye** bu krediyi daha da güçlenmek ve bir sanayi devi haline gelmek için sarfediyor, o zaman başlıyor telkinler: Kemerleri sıkın, ithalatı daraltın, sanayileşmeden vazgeçin, vs. İktidarlar vazgeçmeyince, krediler kesiliyor, krediler kesilince döviz darboğazı başlıyor, ülke büyümektedir ama ihracatı, yatırımlarını ve döviz gereklerini tam anlamıyla karşılayacak durumda değildir, zaten malı alan da krediyi verecek olanlar değil mi, al sana sıkışık bir durum, peki bu durum Türk ekonomisinin iflası mıdır, batmış olması mıdır, hayır, doğrudan doğruya sağcı iktidarların **Amerikan** yardımıyla gerçek bir kalkınma yapılabileceğine inanmış olmasının sonucudur.

Bunu bataklık gibi göstermek, **Amerika**'nın orman ürünleri, turizm, kırsal kalkınma modelini yutturmak için her seferinde kullanılmaktadır. Yoksa **Türkiye**'nin borcu da atla deve değil.

ATLA DEVE DEĞİL Mİ?

15 Temmuz 1977

Borçlarımız atla deve değil diye, bir laf çıkmıştı ağızdan, kim bilir ne şaşmışsınızdır. Şu Amerikan iş çevrelerinin gizli istihbarat organı *Executive Intelligence Review* bunu ağızıyla söylüyor:

“... Türklerin dış borçları 4 milyar doları aşmaktadır ki, bunun içinde 2 milyar doların üzerinde bulunan ve çok kısa zamanda vadesi gelecek olan DÇM bulunmaktadır. Bu 4 milyarlık dış borcun yüzde 85’i de bütçe açığını kapatmak için alınmış borçlardan oluşmaktadır. Diğer ülkelerle kıyaslandığı takdirde Türkiye’nin dış borçları fazla değildir ve zaten bu borçların üçte ikisini devletten devlete borçlar kapsamaktadır. Ancak bu borçların ödemesiz devreleri sona ermekte olduğundan Türkiye yüklerle karşı karşıya kalacaktır...”

Nasıl, dediğim doğru muymuş? Bir bizim ulusal gelir rakamlarımızı düşünün bir de dış borcumuzu, gerçekten o kadar büyük sayılmaz. Ama daha belirgin olsun diye bize benzer ülkelere **Meksika**’nın yirmi milyar, **Brezilya**’nın seksen küsur milyar dış borcu olduğunu söyleyeyim. Yeryüzünde **Meksika**’yı da, **Brezilya**’yı da batmış sayan yok, tersine her iki ülkenin az gelişmişlikten sıyrılmak üzere olduğu ifade ediliyor. **Türkiye** ki, son on yıl içinde **Brezilya**’dan sonra kalkınma hızında dördüncüdür, o niye batmış olsun?

Ama işi öyle göstermek kimilerinin işine gelir...

Şimdi şu **Kanadalı** uzmanların raporu!

Adamlar az gelişmiş ülkeleri gruplandırmış, birinci

grup iyice Allahlıklar, kafa başına geliri yılda 400 doları ancak buluyor, ödemede kapasitesi düşük, yardıma ihtiyacı yok, **ikinci grupta** (aynen zikrediyorum) **yoksul** olmakla birlikte hızlı bir kalkınma süreci görülen **Türkiye, Güney Kore, Tayvan gibi ülkeler yer alıyor. Bu ülkelerin borç ödeme potansiyeli bulunmaktadır, üçüncü grupta ise kafa başına geliri yılda 1200 dolardan yüksek olanlar yer almış, bizimkisinin 1020 olduğu düşünülürse üçüncü gruba bile yakıştığına hükmedilebilir.**

Şimdi **Türkiye**'nin borç alma bakımından işleri yolunda giden bir ülke olduğunu, öyle sayılması gerektiğini haberin şu kısmını dikkatle okuyarak kendiniz saptayınız: **"Kanadalı uzmanlar üç gruba ayrıldıkları yoksul ülkeler içinden borç verme konusunda en güvenilir olmanın kriterinin borç ödeme yeteneği olan ekonomiye dayamaktadırlar. İktisatçı Jack Mc Arthur '20 milyar dış borcu olan Meksika 2.6 milyar dış borcu olan Zaire'den daha güvenilir' demiştir."** Şimdi durum aydınlandı mı? Dış borcu dört milyar civarında olan **Türkiye**, son on yılın en hızlı gelişen dördüncü ülkesiyken, neden borçlarını ödeyemez duruma düşsün? Bunda kalleslik olduğu apaçık ortada.

Ne olduğunu merak etmiyorsunuz elbet, artık işi kavradık, kavradık ya, bir de **Kanadalı** uzmanların bu alandaki yargılarını gözden geçirin ki, öğrendiklerimiz üzerinde kuşkunuz kalmasın. Gelişmiş ülkelerin gelişmemiş olanlara yardımları konusunda **Kanadalı** uzmanlar şu noktaları ileri sürmektedirler.

1. Herhangi bir yoksul ülke sanayileşmeye başlayınca çok gelişmiş kapitalist ülkeler tarafından baltalanmaktadır.

2. Çok gelişmiş kapitalist ülke, yoksul ülkenin gelişmeye başlayan sanayiini kırmak için kotalar, özel ta-

rifeler, gümrük duvarları koyarak engelleme yapmaktadır.

3. Gelişmiş ülkeler hammaddeyi ucuza alıp sanayi ürünlerini pahalıya satmaktadır.

Bizim burada dar olanaklarımızla vardığımız sonuç bakın **Kanadalı** uzmanların raporunda da sesini yükseltiyor.

Öyleyse kabahat kimin?

Özetleyelim: **Türkiye** emperyalist **sistem** içinde kalıp kapitalist ülkelerden kalkınma umdukça daha çok tekleyecektir, zira bu sistemin felsefesi kalkındırmak değil süründürmektir, sağcı iktidarların son otuz yıldır başına gelenler bunu kanıtlar. Buna rağmen, sağlanan krediler de yurtiçinde yapılan yatırımlar da ‘çarçur edilmemiş’, sanayileşmeye yaramıştır, aksi halde emperyalist sistemin ve onun maşalarının (**Para Fonu, Dünya Bankası**) bize bozulmaması gerekirdi, bozulduklarına göre demek ki onlara rağmen bir şeyler yapabilmişiz. Nihayet, yıkılmakta olan **Osmanlı**’nın Saray masarifi için borçlanmasıyla kalkınmakta olan **Cumhuriyet Türkiye**’sinin kapasitesine göre borçlanması aynı mantıkla yargılanamaz, ilerici geçinenlerin önemli bir kısmı dünyadan habersiz olduklarını göstermekte, **Para Fonu, Dünya Bankası, New-York** bankalarının yetkili uzmanlarıyla aynı görüşleri ileri sürmek gafletine düşmektedir.

Ama doğru dürüst ve belasız kalkınma istiyorsak, ne yapıp yapıp, emperyalist sistemin sultasından kurtulmalıyız.

Fil Rahat Durmuyor

1

‘FİLİN TEKMESİ’

16 Temmuz 1977

Pakistan’da darbe olduğu gün, telefon eden edene: “Ya-hu sen yazmıştın, eli kulağında demiştin vs...” Ara-dım o yazıları buldum, hani “Filin Cilveleri” başlığı al-tında yazdıklarım, emperyalist sistem için **Rusya** ile petrol bölgesi arasındaki sağlık kordonunu elde tut-mak önemlidir demiştim; **Hindistan** seçimlerini iste-dikleri sonuca ulaştırdılar, **Pakistan** aksadı: Muhalefe-tin çıkardığı patırtı gerçekte bir CIA kışkırtmasıdır, za-ten **Butto** da bunun böyle olduğunu söylüyor, olayların gelişmesi son derece önemlidir estek köstek...

12 Mayıs 1977 tarihli yazıda şu ilginç satırlar yer al-mış: “... **Butto**’nun Amerika’yı suçladığı konuşmadan sonraki gelişmelerden yalnız önemli saydığım iki tane-si üzerinde duracağım, birincisi gittikçe ulusal görevinin bilincine vardığı duygusunu veren (yeni bir Yahya Han çıkana kadar mı?) **Pakistan** ordusunun seçim sonuçla-rını benimsemiş görünmesidir bunun, ikincisi Washing-ton’un şiddetle tepki gösterip bu suçlamaları ‘kaygı ile karşıladığını’ belirtmesi.”

17 Mayıs 1977 tarihli yazıdaysa şu satırlar: “... **Pa-kistan** bağlantısız da değil, düpedüz Cento üyesi uzun kargaşalık ve dikta yıllarından sonra nihayet **Butto** ik-tidar oluyor memleketin bölünmesi gibi bir felaketi at-latıp iyi kötü ekonomiyi toparlıyor, kamulaştırmalarla

enerji tasarılarıyla Pakistan'a güç katmaya uğraşiyor, bir de Hindistan ve Afganistan'la arasını düzeltebilse... Ee, Rusya'ya bakmıyor mu bu, baksın, o da Rusya'yla ilişki arar... demeye kalmıyor, bir seçim, adam seçimi kazandığı halde bir gürültü, bir patırtı, durumun ne yolda geliştiğini görüyoruz hep, besbelli ya kadere rıza gösterecek ya da muhalefete dolaylı olarak Amerika'ya baş egecektir.”

Birinci alıntıdaki **Yahya Han** parantezinin, ikinci alıntıdaki **Amerika**'ya baş eğmek imasının tadına vardınız herhalde!

Doğrusu ya, **Butto** hayli esneklik göstermiştir. Önce-leri muhalefete diklenmiş, liderlerini hapse atmıştı, gide-rek pazarlığa oturdu, referanduma, sonbaharda yeni se-çimlere razı oldu. Anlaşıyordu ki, esneklikle iktidarı el-de tutmaya çalışmaktadır, zira seçimleri yine kazanaca-ğına emindir. Darbeden bir gün önce, muhalefetle, seçim-lerin sonbaharda yenilenmesinde anlaştıkları, bütün dün-ya ajanslarınca bildirildi. Hesapça bu **Pakistan**'a barış ve huzur getirecek, sonbahardaki seçimlerde de güçlü olan kazanacaktı, ama emperyalist sistemin örümcek-leri göze alamadılar herhalde, zaten ülkede güçlü olan **Butto**'nun seçimlere iktidarda girmesi besbelli ona yara-yacak, üstelik muhalefet seçimleri kaybederse hile iddi-alarının da asılsızlığı ortaya çıkacak, iyisi mi... İyisi mi, muhalefet yeniden mızıkçılık etti, yeni bir **Yahya Han** da çıktı.

Bir an düşündüm, muhalefetin oyunundan usanan **Butto**, yerini orduya arzusuyla bırakmasın? Olur mu, olur. İyi ama, hükümeti dağıtmak, anayasayı askıya al-mak, bakanları ve başbakanı tutuklamak niye? Yok ca-nım, uygulanan bizim **27 Mayıs** modeline benzer bir şey, **Pakistan**'da hınzır komünistler, ajanlar yeterince meb-

zul ve faal olmadığından, muhalefet kışkırtılıyor, sokak harekete geçiriliyor, iktidar duruma egemen olmak için yasal kurallar içersinde (biraz da dışarsında) zora başvurunca ‘meşruluğunu’ yitirmiş oluyor, kendisine **Ana-yasa**’yı korumak görevi verilmiş olan **Silahlı Kuvvetler** ‘meşruluğunu kaybetmiş’ iktidarı alaşağı ediyorlar, ama niyetlerinin kalmak olmadığını doksan gün içinde seçimleri yapıp iktidarı sivillere bırakacaklarını söylüyorlar, böylece istenmeyenler eleniyor, istenenlere yol açılmış oluyor, sen sağ ben selamet!

Butto’nun büyük (!) günahlarına daha sonra ilişeceğim, daha önce burada sık sık yinelediğim bir savı **Pakistan** darbesinin bir kere daha kanıtladığına dikkati çekmek istiyorum: Seçimler, bir ülkenin ulusal iradesini deyimler, sonuç o ülke halkının somutlaşmış iradesidir. Demokrasi halk egemenliği rejimi ise, bu iradenin **Mustafa Kemal Paşa**’nın deyiimiyle bilâkayd-ü-şart (yani kayıtsız şartsız) millete ait olması gerekiyor. Eğer gelişmekte olan bir ülke, savunma bilmem ne fırıldaklarıyla kandırılıp emperyalist sistemin tuzağına düşürülürse, hapı yutmuş demektir, neden **zira milletin iradesine dışardan, emperyalist sistemin başı tarafından kayıt ve şart konulmuştur**.

Pakistan’da seçimler yapıldı, bütün Batılı gözlemciler, **Butto**’nun ve partisinin bu seçimleri kazanacaklarından emindiler, kazandı da ama ertesi gün muhalefet hile iddialarını ileri sürdü, sokağa döküldü, kargaşalık ve huzursuzluk başladı, sonunda millet iradesiyle iktidar olan **Butto** ve hükümeti alaşağı edildi, neden, emperyalizmin işine gelmiyordu da ondan, ulusal iradeye dışardan konan kayıt, **Pakistan**’ı meşru hükümetinden etti. Bu, bana iki şeyi hatırlatıyor: Biri **Butto**’nun benzetmesini, **Amerika**’yı file benzetmişti ya, darbe filin tekme-

sidir. İkinci hatırladığım da, muhalefet liderlerinden eski **Hava Kuvvetleri** komutanı (dikkatinizi çekerim) **Ashgar Han**'ın seçimlerden önce verdiği bildirilen demeç: (bunu da yazmıştım) “**Seçimleri kazansak da kaybetsek de iktidarı alacağız.**” İşte aldılar.

2

YARARLI OKUMA PARÇALARI

17 Temmuz 1977

... dedim ya, **Butto**'nun “büyük” günahlarına ilişeceğim.

Adını hep duyarız da adamı tanımayız. Şimdi yazdığım, söylediği şeylerden bazı bölümleri aktaracağım. Bunların, özellikle emperyalist **sistem** içersinde politika yapmak isteyen, “iktidar” geçinen politikacılarımız için, yararlı okumalar olacağını sanıyorum.

Bilmem siz ne dersiniz?

(Zülfikar Ali Butto'nun 30 Ekim 1976'da Ravalpindi'de yazdığı bir makaleden alınmıştır.)

“... İkili ilişkiler kavramı adını verdiğimiz Pakistan dış politikasının ana ilkeleri hiç de belirsiz ve karışık bir kavram değildir. Büyük devletlerden her biri ile ilişkilerimizi ikili esaslar üzerinden yürütmek ve geliştirmek, biri ile işbirliği alanlarını saptarken öteki ile olan ittifakı reddetmemek ve bu yöntem ile yurt içinde uyumlu ve değişmez bir politika izlemek düşüncesi-nin hiçbir kanıtlama ve ahlâk gösterisine ihtiyacı yoktur. Büyük ya da küçük, iki devlet arasında ilişkiler sürdürmenin normal yöntemi, bu ilişkileri karşılıklı çı-

kar konusunda varılacak ortak görüşler üzerine bina et-
mektedir...”

Apaçık söylemiş işte, Amerika ile de anlaşırım, Rus-
ya ile de, Çin ile de! Ama sen gel bunu emperyalizmin
örümceklerine anlat. Hele şu satırlara ne buyrulur:

“... Bir evrensel devlet ile daha küçük bir devlet
arasındaki ilişkiler, gerçekten iki eşit ülke arasındaki gi-
bi olamaz; bunlardan biri, özellikle evrensel bir yarışa
katıldığı zaman karşılığında yeter ölçüde bir şey verme-
den, ötekinden pek çok avantajlar sağlayabilecektir. Bir
süper devlet ile daha küçük bir devlet arasında, acaba,
patron ile işçi ilişkisinden başka mümkün olabilecek di-
ğer bir ilişki biçimi yok mudur?

“Asya ve Afrika ülkelerinin çoğu ve özellikle bağımsızlıklarına yeni kavuşan devletler, bloklar dışında kalma yolunu seçmek suretiyle içgüdülerine uyarak, bu duruma şerefleriyle mukabelede bulunmuşlardır. Bunların pek büyük çoğunluğu için milliyetçiliklerini ifade edebilecek, kimliklerini muhafaza edebilecek küçük büyük bütün diğer devletlerle ilişkilerinde hareket esnekliğini devam ettirebilecek, bir süper devletin çıkarlarına karşıt başka bir süper devletin tüm stratejik çıkarlarını benimsemekten kaçınabilecek ve bu suretle dengesi bozulmuş dünyaya biraz denge sağlayabilecek tek yol budur.”

Vah Butto vah, kalkar bloksuzluğu savunursun ha!

“... Sadece tek kaynaktan verilecek işaretlere göre tepki gösterecek biçimde programlaştırılmış bir ulusal kişilik ne kendisine yararlı olur, ne müttefiklerine. Pakistan hem kendi çıkarlarını güvence altına almak, hem de bölgemizde dengeyi yeniden kurmak amacıyla gerek Çin gerekse Sovyetler Birliği ile diplomatik kanallarını harekete geçirmek kararını vermişti. Bu kanallar o za-

mana kadar pek az kullanılmış olmakla beraber, yine de açık kalmıştı. 1962’de Hindistan-Çin uyuşmazlığında Pakistan’da Amerikan askeri araç ve gereçlerinin Hindistan’a Pakistan yoluyla gönderilmesini isteyen bazı çıkar kaynakları vardı. Bu gibi çıkar kaynaklarının tertiplerini bozma zamanı artık gelmişti...”

Nasıl ‘ateşle oynamış’ görüyor musunuz? Hele şu satırlara bir göz atın bana daha da hak vereceksiniz:

“Esefle kaydetmek zorundayım ki, Pakistan’ın ağır suya sahip olma ve ikincil işlem tesisleri kurma arzusu Birleşik Amerika’da bazı elemanlarca tamamen yanlış anlaşılmıştır (...). Nükleer programımızın barışçı amaçlara dayandığına dair tekrar tekrar ve kendi isteğimizle güvence verdik. Bunların sadece sözde kalan güvenceler olduğu zehabını önlemek için, nükleer tesislerimizin hepsi için sıkı sıkı IAEA koruma önlemlerini kabul ettik. Daha da ileriye giderek, ikincil işlem tesislerini veren Fransa’nın ileriye sürdüğü koşulları elverişsiz olmalarına rağmen, kabul ettik (...). Nükleer tesislerimizi barışçı amaçlar için kullanacağımıza bundan daha ciddi güvence gösterilemez...”

“... İsrail, Güney Afrika ve Hindistan’ın sınırsız nükleer programları olay sayılmazken bizim programımızın olay sayılması, değer denilen şeyi görünüşte yadsımayan görüşlerin üzücü bir yorumunu oluşturmaktadır (...). Hindistan nükleer gücünü, korunma donatımı olmayan bir reaktörden ve Kanada ile Birleşik Amerika’dan sağladığı ağır sulardan almıştır. Bu işte fark gözetilmediğini iddia etmek mümkün müdür? Büyük devletler elinde bulunan nükleer enerji tekelinin barış ve denge çıkarlarına adilâne kullanıldığını kanıtlıyor mu?”

Şimdi de Pakistan’ın Rusya ile ilişkileri konusunda neler demiş olduğuna ilişceğiz, göreceksiniz ki Butto

gerçekten emperyalizmin bağışlayamayacağı günahlara (!) girmiş!

3

YARARLI OKUMA PARÇALARI

18 Temmuz 1977

Bu da, emperyalist **sistem** içindeki bir ülkede iktidar heveslileri için, ilginç bir okuma parçası ama, isterseniz ufak bir çabayla matrak bir salon oyunu da olabilir. Yapılacak şey basit, metinde geçen **Pakistan** kelimelerini **Türkiye** kelimesiyle değiştireceksiniz. Ülkemizin dış politikasıyla ilgili, son derece ilginç birtakım saptamaların, ortaya çıktığını dehşet içersinde göreceksiniz.

Efendim, bu metin **Zülfikar Ali Butto**'nun **Dışişleri Bakanı** iken 1966'da sunduğu memorandumlardan bazı bölümlerin kısaltılmışıdır. Hazır mısınız, iyi, başlayın öyleyse.

“Pakistan, başına musallat olan Sovyetler Birliği adındaki büyük gerçeği, şimdiye kadar bilmezlikten gelmiştir. Gerçek şudur ki, Pakistan bu dev ülkeye karşı düşmanca bir politika izlemiştir. Sovyetler Birliği ile teması reddetmiş ve zaman zaman örneğin U-2 uçaklarının Sovyetler Birliği üzerinde casusluk yapmak üzere kendi topraklarından havalanmalarına izin vermek suretiyle tehlikeli tahriklerde dahi bulunmuştur. Pakistan, Sovyetler Birliği'ni gözetlemek için Birleşik Amerika'nın daimi tesisler kurmasına izin vermişti.”

“Bu tek yönlü politikanın izlenmesine devam ederken Pakistan, Sovyetler Birliği ile önemli sayılacak öl-

üde kültürel ve ticari temaslar kurma gereğini de duymamıştır. Teknik nitelikte olan Sovyet eserlerinin dahi ülke içinde dağıtılması yasaklanmıştır. Dünya yavaş yavaş değişirken ve Sovyetler birliği ile Amerika da bu değişikliğe ayak uydururken Pakistan kaskatı kalmış ve zamanın gösterdiği gelişmeleri benimseyememiştir. Oluşan değişiklikler konusunda Pakistan'ı eğitmek Birleşik Amerika'ya düşen bir sorumluluk değildi. Pakistan'ın bu değişikliklerden önce olduğu gibi, sonra da Birleşik Amerika'ya sıkı sıkıya bağlı kalmasına müsaade etmek Amerikan çıkarlarına bir zarar getirmiyordu.”

“Üstelik 1965 Hindistan-Pakistan savaşı sırasında Batılı lkeler, gerek Hindistan'a gerek Pakistan'a yapılacak silah sevkiyatına ambargo koydukları zaman Hindistan liderleri, kendilerine bu şekilde ambargo koymadığı ve çatışmanın başlamasından önce iki taraf arasında varılan anlaşma uyarınca Hindistan'a silah sevkiyatına devam ettiği için Sovyet liderlerine minnettarlıklarını bildirmişlerdir.”

“Birleşik Amerika ile ilişkilerimizin iyi olmasını isteriz, çünkü o büyük bir devlet, nüfuzlu bir ülkedir –herkesin iyi ilişkiler kurması gereken bir memlekettir–. Bizim Birleşik Amerika ile ilişkilerimiz, gerek ikili, gerek çok yönlü biçimde, Birleşik Amerika'nın girişmiş olduğu inisiyatifte dayanmamaktadır. Bu ilişkiler daha çok Birleşik Amerika'nın büyük bir devlet olarak sahip olduğu güce ve duruma dayanmaktadır.”

“Aynı şekilde Çin ile aramızdaki iyi ilişkiler de Çin'in eylül savaşı sırasında Hindistan'a vermiş olduğu ltimatomdan doğmamaktadır. Çünkü bu iyi ilişkiler ondan önce kurulmuştur. Çin ile iyi ilişkilerimiz Çin'den gelen bir inisiyatif ile değil fakat daha ziyade coğrafya, tarih ve siyaset gerçekleri yüzünden gelişmiştir. Eğer büyük

devletlerle kurulacak iyi ilişkiler lehte ya da aleyhte tecelli edecek ve inisiyatiflere bağlı kalacak olsaydı o zaman devlet ilişkilerinde süreklilik ve güven kalmayacağı gibi devletler arasındaki ilişkilerin gidişini belirleyecek mantıki kurallar da bulunamazdı. Bu nedenle Sovyetler Birliği ile ilişkilerimizi de belirli bir inisiyatife bağlı olmaksızın geliştirmemiz şarttır. Bu şekilde hareket ilişkilerimize daha geniş bir ufuk açacak ve daha büyük bir manevra kabiliyeti kazandıracaktır...”

“Sovyetler Birliği ile ilişkilerimizi daha ileri bir aşamaya ulaştırmak bizim için gerekli ve hayati bir önem taşır. Bu iş belirli girişimin dar çerçevesi içine sıkıştırılmadan Sovyetler Birliği’nden gelecek bir inisiyatife bağlı olmaksızın gerçekleştirilmelidir...”

Dedim ya, **Butto**’nun günahı büyük (!)... Her şeyi bir yana bırakın, **Pakistan** için haysiyetli bir dış politika istemiş, istemek ne laf, başbakan olunca, uygulamaya kalkışmış! Sen misin uygulayan? Küt, filin tekmesi hazır. Artık, **Butto**’nun metnini, oyun olsun diye, **Pakistan** kelimesini **Türkiye** ile değiştirerek okuyacak olanlar, işe koyulabilir. Ne matrak değil mi. **Butto** sanki **Türkiye**’yi, 50 ve 60 yıllarındaki halimizi anlatıyor. Düşünüyorum da acaba **Çağlayangil** de bu tarihlerde, **Butto** gibi memorandumlar veriyor muydu diye merak ediyorum, *Politika*’da çıkan açıklamalarında ilginç şeyler vardı ha, **Kruşçov**’un işbirliği önerileri filan; sonra bildiğiniz gibi, yedi büyük projenin uygulanmasında, **Sovyetler**, **Demirel** hükümetlerine yardımcı oldular; aksi gibi hepsi de ağır sanayi projesiydi galiba bunların, bak hele bak, fili kızdırmanın alemi var mı birader?..

TANRININ IŞIĞI MI?

19 Temmuz 1977

Eh iyi kötü, **Butto**'nun ne tür bir devlet adamı olduğunu gördük, memleketinde neler yapmaya heveslendiğini de biliyoruz, darbenin beklendiği malûm, o halde Türk basınında genellikle verilen yanlış yoruma ne buyrulur? Gazetelerin hepsini göremeyeniniz çoktur, hadi ben size özetleyivereyim denilenleri:

Efendim, **Butto** iyiymiş hoşmuş ama, muhalefet liderlerine sert davranması, adamları pattadak hapse atması iyi olmamış, karşılıklı, çatışmalar büyüyünce, beş yüz dolayında **Pakistan**lı bu badirede can verince, silahlı kuvvetler de ne yapsın, ülkenin selâmeti için duruma el koymuş, politikacıları iktidardan uzaklaştırarak ortalığı yatıştırma, demokrasiyi bir süre için askıya alıp **Pakistan**'ı ara rejimle yöneterek, “doksan gün içersinde” yeniden seçimlere gitmeyi kararlaştırmış.

Kısacası bizim 27 Mayıs döneminde kullanılan gerekçe kullanılıyor, oysa **Pakistan**'daki durumla, **Türkiye**'deki durum arasında, önemli farklar var, ben burada ikisinin altını çizeyim istiyorum.

Pakistan'da **Butto**'ya karşı çıkan muhalefetin niteliği dikkatinizi çekmiyor mu? Bunlar bir tek parti değil, dokuz parti mi ne, ortaklaşa özellikleri islâmcılık, iktidardan istedikleri de şeriatın daha esaslı göz önünde tutulması! O halde ne diyeceğiz, **Pakistan**'da dinsel kanat, **Türkiye**'de, 1920'lerdeki dinsel kanadın durumu ve tutumundadır. Nasıl o tarihlerde **Şeyh Sait**, **Şeyh Mehmet** vs. doğrudan doğruya emperyalizmin kışkırtmaları ve

yardımlarıyla **Türkiye**'deki anti-emperyalist iktidarın başına çorap örmeye, bu işi yaparken de halkın dinsel duygularını sömürmeye, halife bağlılığını kullanmaya çalışıyorduydu, **Pakistan**'dakiler de öyle yapıyorlar: Başka deyişle **Terakkiperver Fırka**, **Serbest Fırka** dönemi ni andırıyor durum; ilerici bir iktidara karşı gerici (dindar) bir muhalefet; onun arkasında, ilerici iktidar çıkarlarına darbe vurduğu için devirmek isteyen emperyalist sistem!

Oysa 1960'larda **Türkiye** bu aşamada değildi. Tam tersine, iktidarın 'gericilerin' eline geçtiği iddia ediliyor, **Menderes** 'irticaya fazla ödün vermekle' suçlanıyordu. Başka deyişle, iktidarda sağcılar bulunmaktaydılar, üstelik başlangıçta **Amerika**'nın has adamı sayılıyorlardı ama, balayı dönemi geçtikten sonra tü kaka olmuşlar, onun için de bu defa 'ilerici' sayılan oysa tipik bir bürokrat tutuculuğu içersinde bulunup, ülkenin gelişmelerinin farkında olmayan CHP, iktidardaki sağcılara karşı desteklenmişti. Sonucu biliyorsunuz. **Pakistan**'dakiinden farkı yok. Fark, iktidarla muhalefetin niteliklerinde ama, emperyalizmin orada onu, burada bunu kullanması da gösteriyor ki, onun için önemli olan iktidardakilerin ya da muhalefettekilerin sağcılığı ya da solculuğu değildir, ya nedir, kendinden yana olup olmadıklarıdır.

Peki, Türkçesi, "Tanrının Işığı" anlamına gelen ve o pek dindar isimli **General Ziya-Ül Hak** kimden yanadır? Ajans haberlerine kulak verecek olursanız, aslan canım, savaş görmüş bir asker, yiğit mi yiğit, geçen yıl da Hacca gitmiş daha ne olsun?

Hadi isterseniz madalyonun bir de öteki yüzüne göz atıverelim.

General Ziya-Ül Hak savaş görmüş dedim, ne sava-

şı diyeceksiniz, ne savaşı olacak **İkinci Dünya Savaşı** ‘mumaleyleh’ o tarihte **İngiliz Silahlı Kuvvetleri**’nde asker, **Britanya İmparatorluğu**’nun çıkarları için savaşıyor. **Burma, Malaya, Endonezya**, cephelerinde! Bunu artık, nasıl bir referans sayarsınız bilmiyorum ama, ben hoşlanmadım; Majestelerinin ordusunda bir subaya ne türden bir formasyon verirler az çok fikrim var.

Nitekim, hangi askeri okulu bitirmiş diye kurcaladınız mı, karşınıza ilginç bir durum çıkıyor; beyler, **General Ziya-Ül Hak Amerika**’da bir **Harp Okulu**’ndan mezun, evet yanlış okumadınız **Amerika**’da; hem bu kadarla kalsa yine iyi: 1959’da bitirdiği **Harp Okulu**’ndan sonra, 1963’de **Akademi**’yi bitirip ‘kurmay’ olmuş, nerede mi, nerede olacak canım, yine **Amerika**’da. İşte vatansever subay ben buna derim; gençliğinde **Britanya İmparatorluğu**’nun sömürge ordusunda emperyalizmin çıkarları için savaş, sonra emperyalist sistemin babası **Amerika**’da **Harbiye** oku, **Akademi**’yi bitir, gel **Pakistan**’da **Kara Kuvvetleri Komutanı** ol, ülkeyi kargaşadan kurtarmak için de ulusal iradeyi hiçe sayarak, seçinle gelmiş bir iktidarı devirip başbakanını hapse at!..

Tanrının ışığıymış, ilahi şuna dapdayıca emperyalizmin ışığı desenize!

Meğerse Neymiş

23 Temmuz 1977

(**Alain Guerin**’in *Qu’est-ce que la CIA/CIA nedir?* adı kitabının 64 ve 65. sayfalarında aynen şöyle denilmektedir.)

“... CIA, fırsatını ele geçirdi mi, genellikle kurbanlarına ait sayılan bir silahı kullanmasını da bilir: Bu silah grev silahıdır.”

“İngiliz Güyanı’nda olup bitenler bu konuda herkes için gayet öğreticidir. Amerika’yı ilgilendiren konularda uzmanlaşmış bir gazeteci (*Le Monde* gazetesinden Jacques Amalric) *Le Monde Diplomatique*’in 1967 Temmuz sayısında olayı şöyle anlatıyor:”

“Yapılmak istenen şey, Cheddi Jagan hükümetinin devrilmesi, yerine çok daha ılımlı, Amerika’ya çok daha yakın olduğu bilinen Forbes Burnham’ın geçirilmesinden ibaretti. Bazı Amerikan çevrelerinin ikinci bir Castro saydığı ilerici ve kızılderili Cheddi Jagan’ın iktidarı sağlam görünmekteydi, çünkü dayandığı kızılderili toplumunun nüfusu 300.000, Burnham’ın dayandığı zencilerin nüfusu ise hepsi hepsi 200.000 kişiydi. Hal böyle olunca, Amerika’nın aralıksız sürdürdüğü baskılara rağmen, Londra’nın tanımayı daha fazla geciktiremeyeceği bağımsızlığına kavuşur kavuşmaz, ülkeyi Jagan’ın yönetecek olması kaçınılmaz bir olasılıktı, ama öyle olmadı.”

“CIA sayesinde, ‘Amerikalıların adamı’ Burnham iktidarı ele geçirdi. Bu sinsi hükümet darbesi CIA’ya 250.000 sterlinge mal oldu. Harekâtın bilançosu elbette çok daha ağır: Zencilerle kızılderililer arasında çıkarılan, bu iki topluluğun ilerdeki geçimsizliğini de garantiye almış olan çeşitli çatışmalarda yüz yetmiş ölü, ayrıca 10 milyon sterling de maddi zarar...”

(Bir kere daha neyi saptıyoruz: Emperyalist sistem, etkisine aldığı bir ülkede, ulusal iradenin getirdiği, ya da getireceği iktidarı dışardan kısıtlıyor, ulusun yasal iradesini hiçe sayarak karanlık kombinezonlar gizli servis numaraları, satılık adamlar aracılığıyla kendi işine yara-

yacak bir adamı ve hükümetini iş başına getiriyor. Üstelik, işçi sınıfını da kullanarak. Nasıl mı yapmış, Alain Guerin'in metnini okumayı sürdürürelim isterseniz.)

“... Girişimini istediği sonuca ulaştırabilmek için CIA neler yaptı? Gayet basit: Ülkedeki en dinamik iki sendikanın, memurlar ve şeker işçileri sendikalarının denetimini eline geçirdi, sonra da bütün ülkede seksen gün sürecek bir genel greve gidilmesini sağladı.”

“Jagan hükümetinin uzlaşma önerilerini reddedebilmek, bu kadar uzun bir greve dayanabilmek için hayli para gerekiyordu elbet, bu para CIA'dan Arnold Zander adında biri tarafından kurulmuş küçük bir sendika, Federation of State Country and Municipal Employees Sendikası'ndan geliyor, ilgili Güyan sendikasının kasasına girmeden önce, Londra'daki başka bir sendikanın Public Service International Sendikası'nın elinden geçiyordu.”

“Grevin yönetimini CIA ajanı Howard Mc Gabe üstlenmişti ki, grev boyunca işçileri hükümetle yapılacak her türlü uzlaşmayı reddetmeye kışkırttı durdu... (...) Grev hareketi yüzünden iyice yıpranmış olan Jagan Hükümeti Londra'nın kendisini kabule zorlayıp üstelediği yeni bir seçim yasasına karşı gelemedi, kabul etmek zorunda kaldı. 1964'te bu yeni seçim yasasına göre yapılan seçimleri de kaybetti, kazanıp iktidara gelmiş olan ise Washington'un 'himaye ettiği' Forbes Burnham'dan başkası değildi.”

“1968 yılı başlarında yukarda adı geçen Arnold Zander, 1958 ile 1964 yılları arasında Fondation Gotham aracılığıyla CIA'nın sendikasını finanse etmiş olmasından dolayı, Amerika Birleşik Devletleri'ne minnettarlıklarını kamuoyuna duyurdu.”

“Bu sayede, ayda 600 sterling gibi küçük geliriyle bu

sendikanın, nasıl olup da Latin Amerika'ya yöneltilmiş 'programları'nı gerçekleştirmek amacıyla hemen her yıl 30.000 sterling dolayında para harcayabildiği de anlaşılmış oldu..."

(Hepsi bu kadar, yoruma gerek yok, teşekkür ederim.)

Bissel Raporu

1

BU SÖZÜME MİM KOYUN

21 Ağustos 1977

Kulağınıza çalınmıştır, **İstanbul**'daki bilmem ne otelini makineli tüfekle taramayı goşist örgütlerden bilmem hangisi üstlenmiş, diyeceksiniz ki bunda şaşılacak ne var, daha önce **Ankara**'da bazı apartmanların posta kutularına gizlice atılan bildirilerde, kendilerine '**ka-muoyunun acilciler adını taktığını**' ileri süren birtakım delikanlılar, şu, şu ve şu bankayı biz soyduk, şu, şu ve şu binaları da biz bombaladık diye liste veriyorlardı. Her iki hareket de bu marifetleri solculuk adına yapmaktadır, üstelik işçi sınıfını da işin içine karıştırmaktadır. O zaman yaptıkları elbette solculuktan, komünistlikten sayılıyor.

Bu nesnel bir olay, öyle mi? Sadece varlığı, soldaki birtakım alaturka kurnazların propaganda diye ileri sürdükleri saçmalıkları yalanlıyor. Efendim sağcılar karşı

grupları silahlandırmışlar da, solcu gençler de kuzu kuzu derslerine çalışırken, ne yapsınlar, canlarını korumak belasına silaha sarılmışlar. Bunun böylesini ancak **İlhan Selçuk** yazar, kendisi inanır. Hepimiz biliyoruz ki, dünyanın her yerinde olduğu gibi, Türk solunda da aktivist gruplar vardır, başından beri yasal eylemi küçümsemişler, işi silahçılığa dökmekten medet ummuşlardır, her seferinde de DGM heyulasını, olmazsa sıkıyönetimi, dahası **12 Mart** olasılıklarını karşımıza çıkarmışlardır.

Şiddet hareketleri dosyasını nesnel olarak düzenleyeceksek, sosyalist solda şiddete prim veren gruplar olduğunu da saptayacağız.

Hemen arkasından şunları eklememiz zorunludur.

a) Sosyalist solda kuramsal olarak bireysel terörizm geçerli sayılmaz. **Marks**'la anarşistlerin babası **Bakunin** arasında da, **Lenin**'le Rus **Narodnikleri** arasında da, en şiddetli tartışmalar, bireysel terörizmin temelde bir küçük burjuva eğilimi olduğu toplumculuğa yarar yerine zarar getirdiği fikri çevresinde yapılmıştır. İlginç bir olay da şudur ki, klasik diyebileceğimiz sosyalist ve komünist partileri, oldum olası bu tür eylemlere itibar etmezler, öyleki biraz **Che Guevera**, biraz **Giap**, biraz **Marighella** yoluyla **Avrupa** sosyalistliğine silahlı eylem bulaşınca, eleştirmişler, karşısına çıkmışlar, yermiş ve kınamışlardır. Bu Batılı demokrasilerde adına **goşist** denilen bu türden gizli tedhişçi örgütlerin varlığını silememiş, ama önemini azaltmıştır.

b) Türkiye'de başlangıçtan itibaren **TİP**'in bireysel terörizmden bir yarar çıkmayacağını açıkladığı, buna karşı tavır takındığı malûmdur. Şimdi yasal olarak kurulmuş sosyalist örgütlerin hemen hepsi aynı görüşü savunmakta, çoğulcu demokrasi ilkeleri içersinde örgüt-

lenmeyi, tabana inmeyi, sosyalizmi gerçekleştirmeyi düşünmektedirler. Şu ya da bu partinin içinden, şu ya da bu delikanlı, gizli **goşist** örgütlerden birine katılmış, ya da onun tarafından bu partiye sokulmuş olabilir, bu genel olarak sosyalist partilerimizin yasal ve şiddete karşı tutumunu lekelemez. Sosyalistler, aralarındaki tartışmalar ne olursa olsun, silahlı eylemlerin ve çatışmaların, ülkemizde demokrasinin koşullarını bozacağını, var olduğu kadarıyla bile özgürlüğü ortadan kaldıracağını deneyleriyle bilmektedirler. Son eylemlerin hemen ardından **Güvenlik Mahkemeleri** heyulasının ortaya salınması, bu bilgilerinin doğruluğunu saptamaktadır.

Şu halde, sosyalist solun anarşinin kaynağı olarak gösterilmesi gerçeklere uygun değildir.

Peki ya **goşistler**?

O ayrı bir hikâye. Silahlı eylemden hayır uman, banka soyup adam kaçıran, sosyalizm diye ufak ufak gangsterlik yapan örgütler, komünist ve sosyalist partilerin iktidar olduğu, ya da olmak üzere bulunduğu gelişmiş demokrasilerde cirit atıyor. Gün geçmiyor ki, içlerinden birinin akıl almaz bir marifetini okumayalım. Sahiden sosyalist midirler, amaçları gerçekten sosyalizmi kurmak mıdır, yoksa gizli birtakım eller arkadan onları yönetmekte, istediği bazı ülkelerde anarşiyi sürekli kılmak için onlardan yararlanmakta mıdır, sorulacak bir soru.

Onları bilmem ama, bizde önceleri gerçekten sosyalizmi **Güney Amerika ya da Vietnam türü bir eylemcilikle gerçekleştirebileceğini** sanan hareketlerin, giderek örtülü Kürtçülüğe tehlikeli ve yanlış bir bölgeciliğe kaydığı açıkça görülüyor. Türkiye’de ister şariat paravanası altında, ister sosyalizm paravanası altında olsun, iş Kürtçülüğe ya da bölgeciliğe döküldü mü, arkasında mutlaka emperyalizmi arayın. Onun içindir ki, aşırı sağ-

cı bazı parti sözcülerinin ikide bir çıkıp, ortada görülen örgütlerin komünistlik iddialarına bakarak, marifeti solcuların karıştırdıklarını söylemeleri tam anlamıyla sorumsuz konuşmaktır. Biraz düşünseler ya, **Şeyh Sait** de şeriat ve padişah adına isyan etmişti, ama, gerçekten şeriatçı ve padişahçı mıydı, yoksa **Britanya** emperyalizminin maşası mı?

Bu sözüme mim koyun.

2

İŞİN PÜF NOKTASI

23 Ağustos 1977

Yoksa yanlış mı hatırlıyorum?

Devlet Güvenlik Mahkemeleri tartışması bütün şiddetiyle sürerken, **Ecevit**'in ve **CHP** yüksek kurmay heyetinin tavrında, sosyalist solun tavrına göre ince bir fark vardı. Diyorlardı ki, "**Güvenlik Mahkemeleri'nin iktidarın istediği ve hazırladığı biçimde kurulmasına karşıyız.**" Bunun mefhum-u muhalifinden, kendi hazırladıkları biçimde **Devlet Güvenlik Mahkemeleri**'ne karşı olmadıkları çıkıyordu.

O tarihte gençlerle tartışırken, bu noktaya dikkatlerini çekmiş, şunu söylemiştim: "**CHP** böyle bir tutum tutuyor, zira **DGM** fikri devletin güvenlik anlayışından gelmektedir. Aslında **AP**'nin, **CHP**'nin, güvenlik anlayışları arasında o kadar uzun boylu fark yok, ikisi de, devlete maledilmiş yanlış, üstelik Anayasa'ya aykırı bir güvenlik anlayışını önceden benimsemişlerdir."

Bugün de aynı kanıdayım.

Bizde **“tedhiş hareketlerini”** inceleyecek herkes, sorunun kökenine gittikçe, işin bir hükümet işi olmadığını, bir devlet işi olduğunu hemen farkederek. Evet MC iktidarı boyunca, üniversitelerin, öğrenci yurtlarının, solcuların elinde olduğu düşünülen her yerin, sağcı militan kadrolarca ele geçirilmesine planlar hazırlanmış, bunun için önce gerekirse yöneticiler değiştirilmiş, yurtlardan çeşitli bahanelerle öğrenciler atılmış, **“devrimci”** fakülte ve yurtlar birer ikiye düşürülmüştür, bu da AP başta olmak üzere sağcı partilerin, özellikle **“ülkü ocaklarının”** vurucu gücünden yararlanarak yükseköğretimden solu tasfiye etmek niyetini gösterir, gösterir ya, acaba bu **“yükseköğretilimi soldan arındırma planı”** sadece MC iktidarının, AP’nin ya da MHP’nin bir planı mıdır, yoksa devletin güvenlik anlayışınca öngörülmüştür de, sağcı partiler bunları ayrı bir iştahla mı uygulamıştır?

Bana sorarsanız, **Türk güvenlik örgütlerinin sola bakışı demokratik değildir**, bunun iki nedeni var, birisi İnönü döneminden faşizan oluşu, ikincisi soğuk savaş döneminde Amerikan eğitiminden geçerek ‘güvenlik’ kavramını tek yönlü ele almaya alıştırılması! Türkiye Cumhuriyeti Anayasası **“Türkiye hem demokratik hem sosyal bir hukuk devletidir”** der, güvenlik örgütlerimize bu madde işlemez, zira onların gözünde üniversite gençliğinin büyük çoğunluğunun solcu, sosyalist oluşu ‘demokratik’ değildir, ‘sosyal’ de değildir, ‘memleketin geleceğini tehdit eden bir tehlikedir’, böyle oldu mu, elbet fakülteleri solculardan arındırmak, yurtları sosyalistlerden temizlemek gibi düşünceler ortaya çıkar, ciddi ciddi tartışılır, besbelli önerilir, uygulamaya da geçilir.

CHP iktidar olsaydı farklı mı olacaktı? **“CHP kuyrukçusu solu”** dinlerseniz öyle, **141/142** şıp diye kalkıyor,

bırakın sosyalistleri, komünist partileri bile serbest oluyordu, oysa DGM konusundaki CHP'nin ince davranışını düşünseler bile, durumun çok da farklı olamayacağını kestirebilirlerdi ya, **Ecevit** takımının parti içi iktidarı ele geçirir geçirmez, partide ne kadar sosyalist eğilimli genç ve militan varsa paldır küldür sepetlemesi daha da inandırıcı bir kanıt olabilirdi: **Ecevit**, aynı güvenlik anlayışının uyarılarına uyarak, aynı antidemokratik tutumla partisinin içinde sağa prim vermiş, sosyalizan CHP'lileri 'demokratik' saymadığını göstermiştir. Eh, CHP ki handiyse solcu geçiniyor, böyle bir şey yaparsa, AP'ye araba yolu!

Peki neden böyle oluyor?

Ulusal güvenlik örgütlerimiz, soğuk savaş döneminde Amerikalılardan öğrendikleri "**önleyici savaş stratejisi**" içindedirler, tutumları tepeden tırnağa yanlıştır, **Anayasa**'ya aykırıdır. Üniversitelerdeki sosyalist çocukların hepsi hiç kuşkusuz tedhişi değil, çoğu şiddet kullanılmasına karşı, ama hepsi aynı sepete konur, 'demokratik' sayılmaz, üstlerine tasfiye amacıyla gidilirse, işte o zaman 'nefsi müdafaa' olayı meydana çıkar, şiddet hareketleri kan davasına dönüşür, bir kere bu yola döküldü mü de yerli yabancı kışkırtıcı ajanlar milleti birbirine düşürmek için bulanık suda balık avlar.

Fikrim odur ki, **Türkiye** önce, **Anayasa**'nın 'demokratik ve sosyal' olarak tanımladığı Türk devletinde, güvenlik anlayışının da demokratik ve sosyal olması gereğini anlamalı, sonra modası geçmiş Amerikancı soğuk savaş yöntemleriyle ülkeyi sivil savaş ortamına sürükleyecek yerde, ulusal ve yasal bir disiplinle şiddet heveslilerinin (o da yasaların yasak kıldığı hallerdeki) davranışlarını önlemeye çalışmalıdır.

Aksi halde onlar da şiddet hareketlerinin değirmeni-

ne su taşımış oluyorlar, bizi birbirimize düşürmek isteyen dış çevrelerin istediği de zaten budur.

3

GÜVENLİK ANLAYIŞIMIZ

24 Ağustos 1977

Geldik mi o önemli noktaya?

İtalya gibi, **Fransa** gibi, demokrasinin güvenlik anlayışına da sindiği ülkelerde tedhiş hareketlerine nasıl bir yaklaşım geçerlidir, şimdi bir göz atabiliriz. Ülke demokratsa, çoğulcu demokrasinin bütün kuralları işliyorsa, bir kere sünnetli siyasal yelpaze yoktur, ne demek bu, anlatayım: **Maoculuktan, Troçkistlikten, Komünistlikten** tutun da, **kralcılığa** kadar her türlü siyasal hareketin demokratik ölçüler içinde fikirlerini söylemesi, yayması, savunması, (daha da önemlisi) örgütlenmesi olanağı anayasal olarak tanınmıştır. Tanınırsa ne olur, ha bakın bu ilginç işte, son derece önemli bir pratik sonucu var, o da şu:

Devletin güvenlik örgütleri, üniversitelerdeki, sendikalarındaki, çeşitli siyasal gruplardaki yayın ve eylemlere yaklaşırken, ellerinde esaslı bir ölçüt (kriter) tutuyorlar: Neymiş bu hareket, **komünist**, anayasal olarak komünist partisi demokrasinin bir gereği olduğuna göre, memleketin geleceğini tehdit ediyor diye bakamayız. Neymiş şu hareket, **Maocu**, yani komünistliğin bir başka biçimi, **İtalya** nasıl bir ülkedir, demokratik bir ülke değil mi, anayasası ne diyor, 'demokratik ve sosyal bir devlettir' diyor, demokratik ve sosyal bir devlette elbet-

te komünist partilerin her türlü yasalıdır, hele sosyalist partiler, yasallığının tartışması bile olmaz.

Şimdi adi suçlarla karışan tedhiş hareketlerini, demokrasinin gereği siyasal örgütler ve akımlarla ayırmamızın ne kadar kolaylaştığını görüyor musunuz? O ki bir akım gizlidir, şiddet hareketleri örgütlemek için düzenlenmiştir, bunu uygulamaktadır, işte o İtalyan ya da Fransız güvenlik anlayışına ters gelir, onunla uğraşılır. Hal böyle olunca da, çeşitli komünist, Maoçu, Troçkist vs. gibi akım ve partiler üzerinde, öteki partiler arasında suçlama yarışına çıkılmaz, **İtalya**'da Sosyal Demokrat **Saragat**'ın ortaya çıkıp da, Hristiyan Demokrat **Andreotti**'yi 'siz komünistleri kolunuzun altında besliyorsunuz' diye suçlamasını düşünebiliyor musunuz, rezil olur herif, zira sosyal demokrat partisi ne kadar yasal, komünist partisi de o kadar yasal!

İşte gelişmiş ülke ve demokrasisi ile gelişmemiş ülke ve demokrasisi arasındaki fark burada.

Gelelim bize!

Bizim anayasamızda da 'demokratik ve sosyal hukuk devleti' yazıyor ama, komünistlik yasak, sosyalistlik yasak mı serbest mi pek belli değil, basın özgürlüğü, fikir özgürlüğü var ama, ikide birde 'bol miktarda yasak sol yayın' suçlaması ileri sürülüyor, o zaman şiddet hareketlerinin odaklarıyla demokrasinin olağan sayılması gereken solcu parti ve akımlarını nasıl ayıracaksın? Ayıramıyorlar, bir gürültüdür gidiyor, ortalık karışınca başlıyorlar mı öteki siyasal partiler komünistleri sen tutuyorsun, ben tutuyorum kavgasına, aslında çoğulcu bir demokraside sadece güvenlik örgütlerini ilgilendiren bir sorun olması gereken tedhişçilik, bireysel terörizm bakıyorsunuz devletin kökenini sarsan bir olay haline gelmiş.

Peki neden? Karşılığını kendiliğinizden verdiğinizi duyar gibiyim, **Türkiye**'nin kalkınma anlayışı, savunma anlayışı emperyalist **sistem** tarafından sistemin çıkarlarına göre nasıl çarpıtılmışsa güvenlik anlayışı da öyle çarpıtılmıştır da ondan! Demokrasi geçiniriz, demokrasimiz sünnetlidir, ne sağı vardır ne solu, sağ ve sol etiketlerini taşıyanlar gerçekte bir kumaşın tersi ve yüzü gibidirler, o kumaş da Amerikan kumaşıdır, hele **sistem** iktidarda bulunan partiyi ya da partileri tutmuyorsa, iyice karıştırılmış siyasal tutumu tedhiş hareketlerinin el altından biraz fiştekleyerek daha da karıştırır, bu da sonunda 'asayiş' sorununun içinden çıkılmaz bir hal almasına yeter de artar...

Çaresi? Demokrasiyse, demokrasi olmasını, özgür ve bağımsız devletsek, özgür ve bağımsız devlet olmasını bileceğiz! Güvenlik anlayışımızı emperyalist sistemin uydularına benimsettiği önleyici savaş öğretilerinden kurtarmalı, önce yasal, sonra demokratik, sonra sosyal bir temele oturtmalıyız. Buysa üniversitelerde solcu çocuklar çoğunlukta diye paralel örgütlerle sağcı tedhişe heveslenmekten vazgeçmek, komünizm ve sosyalizmin demokrasi içindeki yerini kabul etmek, şiddet hareketlerini fikir olarak savunmakla eylem olarak uygulamak arasındaki farkı bile gözetmek demektir. (Batılı demokrasilerde fikir özgürlüğü olduğundan, bir anarşist devleti terörizmle yıkmak gerektiğini çatır çatır yazar, kimse de ona gözünün üstünde kaşın var diyemez, ancak kalkıştığı eylem ceza yasasında suçsa polis yakasına yapışır.)

Yoksa daha çok kurban veririz. Daha çok kargaşalık acısı çeker, 'resim bunalımının' gündelik bir sancı haline geldiğini görürüz. Hep söylüyorum ya, bütün sorunlarımız ya tam bağımsızlığa ya tam demokratikleşmeye gelip dayanıyor, şiddet hareketleri sorununun çözü-

mü de öyle! Bunun için güvenlik anlayışımızı tam bağımsız kılmamız; emperyalist sistemin bize kabul ettirdiği, çarpık güvenlik anlayışından kurtulmamız; demokrasimizi, sistemin benimsettiği geri zekâlı ve ilkel biçimden kurtarıp, bütün kurumları ve sonuçlarıyla işlerliğe kavuşturmamız zorunludur.

4

KISSADAN HİSSE

25 Ağustos 1977

Vay canına be, handiyse on yıl olmuş!..

1968 Mayısında **Fransa**'nın altını üstüne getiren şiddet hareketlerini hatırlar mısınız? Hani başında **Cohn-Bendit** adında bir delikanlı vardı da, iktidardaki **De Gaulle** hükümetini az kalsın deviriyordu? Hareketin bir yerde **Marcuse**'ün fikirlerinden esinlendiği söylenmiş yazılmış, klasik komünist ve sosyalistlerin pek de geçerli saymadıkları saptanmıştır ama, acaba hiç olayın patladığı sıralardaki **Fransa/Amerika** ilişkileri üzerinde durulmuş mudur?

Fransa 1960'lara **Cezayir**'deki **Salan** darbe girişiminden henüz çıkarak girmişti, darbe girişiminde davayı kaybeden aşırı sağcılar OAS adıyla bilinen gizli bir tedhiş örgütü kurmuşlardı, 1962 başında **Paris**'e gittiğim zaman Fransız gizli servisleri hâlâ bu örgütün tedhişçi elemanlarını sokak sokak avlıyor, içeri atıyordu. **General De Gaulle**'ün, NATO içindeki Amerikan sultasından yakındığı, **Sovyetler**'le yakınlaşmaya başladığı tarihler de, bu tarihlerdir.

İlginç değil mi?..

İşte burada **Albay Vosjoli** sahneye çıkıyor.

Hoppala, **Albay Vosjoli** de kim? Kim olacak, eski bir Fransız ajanı, Fransız gizli servislerine 22 yaşında iken girmiş, daha **De Gaulle Londra**'da iken yanında çalışmaya başlamış, gide gide, SDECE'nin (Fransız gizli servisinin kısaltılmış adı) CIA ile ilişkilerini sağlamakta görevli bir ajan haline gelmiş. Anlaşıyor ki, –hep olur ya– CIA eninde sonunda **Vosjoli**'yi kendi hesabına çalıştırmaya başlıyor, yoksa niye günün birinde **Paris** adamına Amerikalılar üzerinde bilgi edinmesini emredince “sukoyversin”, **Paris**'e döner dönmez de istifayı bassın? İstifayı basıyor da ne oluyor, artık sadece CIA'ya çalışmaya yöneliyor.

Paris'te 1968 şiddet hareketleri patlak vermeden bir ay kadar önce, ilk ilginç olay dikkati çeker:

a) Romancı **Leon Uris**, *Topaz* adında bir roman yayınlar, bu eserde **Başkan La Croix** adında bir devlet başkanı vardır, çevresi komünist Rus ajanlarıyla çevrilmiştir, bu ajanlar adamı kukla gibi oynatırlar. **Leon Uris**'in CIA'ya yakınlığı biliniyor. **La Croix** ise, **De Gaulle**'den başkası değil. Peki ne anlatılmak isteniyor, şu: Eğer **De Gaulle** Amerikan politikasını NATO'yu beğenmiyor, başka bir politikaya (Ruslarla yakınlaşma) özeniyorsa, çevresinde **Sovyet** ajanları cirit attığı içindir.

b) Derken, **Amerika**'da *Life*, **İngiltere**'de *Sunday Times* ve *Observer*, birden önemli bir ifşaat yayınlayacaklarını açıklıyorlar, yayınlıyorlar da! İfşaatın sahibi tahmin ettiğiniz gibi SDECE'nin CIA'yla bağlantısını kuran **Albay Vosjoli**! Peki ne diyor, şunu: **Washington**'da görev yaparken, gizli adı **Martel** olan ve **Dolnitsin** adını taşıyan bir ajandan aldığı bilgilerden; KGB'den Batı'ya sığınmış bazı Rus ajanları, Batı servislerine sızmış büyük komünist ajanları ad ad verdiği gibi, Fransız yöne-

tici çevrelerinin de Rus ajanlarıyla dolu olduğunu öğrenmiş; o kadar ki 1962'de CIA Kennedy'ye baskı yaparak De Gaulle'e bunu bildirir kişisel bir mektup göndermesini sağlamış!..

Bu bilgileri *Qu'est-ce que CIA/CIA nedir* adlı kitabında veren Alain Guerin iş buraya gelince ne diyor biliyor musunuz?..

“... Bu olaylar 1968 Nisanının yarısıyla sonu arasında geçiyor, öyleki mayıs girdiğinde Fransız makamları ile CIA arasındaki ilişkiler hiç de iyi değildir. Bu durumu herkes bildiğinden olaylar patlayıp da sokaklarda barikatlar kurulup Sorbonne işgal edilince, CIA'nın parmağı olup olmadığı konusu hemen ortaya atıldı.”

“Kesin olarak bilinen nedir? ‘Tahkiki imkânsız’ söylentileri ve dedikoduları bir yana bırakırsak, iki nokta üzerinde durulabilir: Bazı örgütlere Amerikalılar para vermişlerdir. Ama hangilerine, bilemiyorum. İkinci noktaysa şudur: (Öğrencilerle Amerikalılar arasında) temas kurulmuştur. Bu temaslar konusunda en doğrusu '22 Mart hareketi'nin faal liderlerinden Daniel Cohn-Bendit'in ve J.D. Duteuil'ün söylediklerine kulak vermektir. Diyorlar ki: ‘... bize gelince, CIA'nın son zamanlarda bizimle ilgilendiği görülüyor, CIA'nın aracısı ya da örgütü olan bazı dernek ve gazeteler bize önemli meblağlar teklif ettiler, onlara ne cevap verdiğimizizi söylemek bile gereksiz...”

Bunlardan şu çıkıyor mu: CIA bağımsızlık iddiasında bulunan ve Ruslara yaklaşan ‘sağcı’ iktidarlara karşı, görünüşte hızlı solcu **goşist** hareketleri desteklemiştir, Cohn-Bendit'in sonradan işi sinema oyunculuğuna, şarkıcılığa döktüğü düşünülürse, bir zamanlarki ‘hızlı komünistliği’nin ciddiyet derecesi de herhalde anlaşılabilir.

Kıssadan hisse.

GENİŞ AÇIDAN

26 Ağustos 1977

Korkut Özal, Türkiye’deki şiddet hareketlerini yerli yerine koymaya uğraşırken doğru bir laf etti, dedi ki, ‘bu olaylar çok yönlüdür’. Sağduyusu olan bir kimsenin bu söze katılmaması olası mı?

Nedenlerini düşünelim.

Nesnel olguları sıralamak, ilk yapılacak şeydir herhalde. Nedir onlar:

a) **Türkiye**, 1957’den bu yana ‘rejim bunalımı’ndan kurtulamıyor. İktidarda hep ya da genellikle sağcı partiler olduğu halde, ülkenin kalkınması, **Türkiye’nin** bölgedeki siyasal rolü ya da ilişkileri üzerinde, sürekli olarak ‘**emperyalist sistemin**’ başı ile uyuşmazlığa düşüyorlar, bu uyuşmazlık hemen her defasında ekonomik bir abluka ve ambargoyu getiriyor, sağcı iktidarlar artan huzursuzluğu önlemek için sertleşince, bu kere demokrasiyi kurtarmak, rejim bunalımını aşmak sorunu gündeme geliyor.

b) Seçimle gelen sağcı iktidarlar istenmez hale düşüncce, görülen şunlardır: İktidar partisi bölünür, **Demokrat Parti**’den **Hürriyet Partisi**, **Adalet Partisi**’nden **Demokratik Parti** çıkarılmış, böylelikle istenmeyen partinin iktidardan uzaklaştırılması “demokratik” yoldan sağlanmak istenmiştir. Bu arada iktidar alternatifi görünen parti ‘rejim bunalımını’ büyük sorun biçimine dönüştürür, “özgürlük mücadelesi” artar, toplumun en duyarlı kesimi olan gençlik son dakika savaşım alanına sürülür: 1960’da da, 1971’de de, gençler aracılığıyla çıkartılan olaylar ‘nihai sözün’ söylenmesini sağlamıştır.

c) ‘Nihai söz’ ya bir askeri darbe, ya bir askeri müdahale biçiminde oluşturulur. 1960’da doğrudan bir darbe denenmiş, daha doğrusu buna yönelen bir ekip kullanılmış, sonra da tasfiye edilmiştir. 1971’de ise daha demokratik bir biçimle yetinilmiş, müdahale ‘muhtırayla’ gerçekleştirilmiştir. Sonuç her ikisinde de aynıdır ama, değişmez: İşleri istenilen biçimde yürütmediği anlaşılan iktidarlar uzaklaştırılmışlardır, yerlerine daha uysal, daha ılımlı, görünüşte daha ilerici iktidarlar getirilmiştirlerdir.

Burada, nesnel olarak, şiddet hareketlerinin oynadıkları ‘gerekçe’ rolüne dikkat isterim. 1960 gençlik hareketleri, komünist etiketli değillerdi, aynı sonucu verdiler. 1971 hareketlerinin komünist etiketli olması, amacı değiştirmez. Nitekim 1968’de Fransa’da değiştirmemiştir, gördük.

Amerikancıym diye önceleri bas bas bağırın, NATO için can vermeye hazır sağcı iktidarlar, neden istenmeyen iktidar oluyor peki? Bunu hanidir tartışıp duruyoruz ya, yine de iki noktada özetlemeye çalışayım.

a) **Uluslararası neden:** Emperyalizmin **Ortadoğu** politikası, petrolle **Rusya** arasında bir sağlık kuşağının gerçekleşmesini öngörmektedir, bu kuşak üzerindeki ülkelerde mutlaka **Amerika**’ya ulusal hükümetler gereklidir, oysa **Yunanistan**’dan başlayıp **Hindistan**’da biten bu kuşağın ülkelerinden en dikbaşı hükümetler daima **Türkiye**’de bulunmuşlardır. Bunları elbet yola getirmek gerekiyordu. Gerekiyor.

b) Dikbaşılığın nedeni de ulusal etkeni açıklayacak: **Türkiye**, sanayileşme sürecine girmiştir, girmek istemektedir, bu kuzeye ve güneye açılışını zorunlu kılıyor, bu zorunluluk ise emperyalist sistemin amaçlarına ve programlarına ters düşüyor. O halde, demokratik seçimler-

le işbaşına gelmiş de olsa, sağcı ve komünizm düşmanı da olsa, bu uysal olmayan iktidarların devreden çıkarılması gereklidir, bunun için de rejim bunalımları yaratmak gayet elverişli ve denenmiş bir yoldu.

Peki, nasıl yaratacaksın rejim bunalımını? Patlamaya hazır, toplumsal birikimleri kullanarak. Bu birikim **Fransa**'da **Cohn Bendit**'in başını çektiği goşist bir hareket olabilir, **Pakistan**'da eski **Hava Kuvvetleri Komutanı**'nın sürüklediği aşırı sağcı ve dinsel bir 'ulusal ittifak' biçimine girebilir. **Türkiye**'de sırasında keskin solcu ve eylemci solcu bir hareket, sırasında komünizmi 'gördüğü yerde ezecek' aşırı bir sağcı örgütlenme, sırasında (daha da tehlikelisi) etnik bir bölücülük hareketidir, iş ciddileşirse hepsi birden devreye sokulabilirler, o zaman da iktidardaki hükümet hangi birisiyle uğraşacağını bilemez, zira gücü yetmez, üstelik yine '**sistem**' tarafından güvenlik anlayışı da saptırılmış, bu gibi hallerde yasal bastırma yolları yerine iç savaş tekniklerine göre biçimlendirilmiştir.

Gelişmekte olan ülkelerde böylesi iyiymiş, **CIA**'nın has adamı **Bissel**, 8 Ocak 1968 tarihli raporunda böyle diyor, ona da bir göz atalım mı?

6

BISSEL RAPORU

27 Ağustos 1977

Richard Bissel, **CIA**'nın bir tarihteki, '**Gizli Hizmetler Direktörü**' raporunu '**Haberalma ve dışpolitikayı görüşmek amacıyla kurulan tartışma grubunun üçüncü top-**

lantısında, 8 Ocak 1968’de, Harold Pratt Sarayı’nda, saat 17.00’de’ okumuş.

Bizi ilgilendiren bölümlerine bir göz gezdirelim mi?

Önce ‘mumaileyhin’ görevi çerçevesine giren ‘gizli faaliyetleri’ nasıl sınıflandırıldığını aktarayım da tadına varın:

“... Gizli faaliyetlerin amaçları şunlardır: 1. Siyasal tavsiye ve danışmanlık, 2. Bir kişiye yardım, 3. Siyasal partilere maddi ve teknik yardım, 4. İşçi sendikaları, işyerleri, kooperatifler dahil özel örgütlenmeleri desteklemek, 5. Gizli propaganda, 6. Kişilerin özel olarak eğitilmesi ve insan takası, 7. Ekonomik operasyonlar, 8. Bir rejimi desteklemek ya da devirmek için girişilen askeri ya da siyasal operasyonlar...”

Nasıl, sevdiniz mi? Yalnız, Bissel’e göre, gelişmiş ülkelerde maalesef ‘meslek ölmüştür’, buna karşılık az gelişmiş ve gelişmekte olan ülkeler bu alanda geniş olanaklar taşımaktadır. Hadi ondan dinleyelim:

“... Kalkınmamış dünyada gizli haberalma için daha çok fırsat vardır. Zira, oradaki hükümetler o kadar bilgili ve kurnaz değildir, güvenliğe o kadar önem vermezler ve merkez hükümetin dışında kalan partiler, örgütler ve yurttaşlar arasında yayılmak daha kolaydır. Bu bölgelerdeki casusluğun başlıca amacı Washington’a iç kuvvet dengesi hakkında zamanında bilgi vermektir. Bu haberalma çeşidinin taktik önemi fazladır...”

Bilmem Bissel’in bu dediklerinden sonra, İtalya ve Fransa ile Türkiye arasında, şiddet hareketleri konusunda görülen davranış farkının esaslı bir nedeni daha meydana çıkmış olmuyor mu? İyi ama, insan merak ediyor, az gelişmiş ülkedeki faaliyetlerde hangi yöntemi kullanıyor bunlar. Cevap şu:

“... Bu bölgelerde gerçekten yapılacak çok iş vardır.

Kullanılan teknik ‘sızma (nüfuz)’ tekniğidir. Bu arada gizli operasyonların hep aynı klasik biçimde yürütülmesini savunanlar, sızma taktiğinden dehşete düşmektedirler, çünkü bu taktiğin uygulanmasında standartlara ve ajan seçme kurallarına uyulmamaktadır. Sızma için herhangi bir kimseyi aylıkla çalıştırma yöntemine başvurulmuyor, daha çok yakın ve dostça ilişkiler kuruluyor (bu ilişkileri geliştirmek için para bazen teklif ediyor, bazen edilmiyor)...

Tekniği anladık, peki, amaç nedir? Onu da öğrenelim.

“... İç kuvvet dengesine müdahale etmenin amacı (kibarca iktidarı değiştirmek demek istiyor) gizli operasyonlar yoluyla daha etkili, daha kudretli ve belki de daha akıllı müttefikler edinmektir. Genellikle bu yöresel müttefikler yardımın geldiği kaynağı bilirler, ama ne onlar, ne Birleşik Amerika bunu kamuoyuna açıklayamaz. Gizli propaganda ve belirli ekonomik faaliyetlerde kullanılacak ajanlar, paralı görevliler olabilir. Ama daha büyük ve önemli müdahaleler için müttefiklerimiz kendi ideoloji ve amaçlarına bağlı olmalıdırlar...”

“... Kuruluş (CIA) bu biçim çalışmalarda kullanabileceği kişi ve araçları bulmakta şaşılacak derecede başarılı olmuştur. Yöresel bir müttefiği inanmadığı bir amaç uğrunda çalışmaya zorlamak bütün operasyonun etkisini azaltabilir, hatta tamamen mahvedebilir. Öğrenci, işçi ve kültür topluluklarına yapılan yardımların amacı onların faaliyetlerini yönetmek değil de belirli bir tarafa doğru yöneltmek, onları daha kuvvetlendirmek ve daha etkili bir hale getirmektir.”

Son birkaç cümleyi biraz açalım mı?

Diyelim ki, iktidar sağcı, CIA bunu değiştirmek istiyor, ‘öğrenci, işçi ve kültür topluluklarından’ yararlanacak, bu toplulukların sağcı, solcu, komünist, troçkist, goşist

vs. olup olmadıklarına bakmıyor, 'faaliyetlerini yönetmek, işlerine karışmak istemiyor', istediği ne peki, sadece 'faaliyetlerini belirli bir tarafa doğru yöneltmek, onları güçlendirmek, etkili hale getirmek', goşist bir örgüt sağcı bir iktidara elbet karşıdır, elbet onu devirmek ister, CIA onun goşistliğine, komünistliğine karışmaz, sadece 'yöneltir, güçlendirir, etkili kılar', istediği müdahale gerçekleşince hem istemediği iktidarı defetmiş olur, hem de gelecek iktidar aracılığıyla kullandığı gençlik işçi ya da kültür topluluğunu duman eder.

(Komünist, Troçkist, goşist, Maocu, ülkücü, İslamcı, Kürtçü vs. bütün örgütlerin, bütün sendikaların, konfederasyonların, çeşitli kültür ve sanat derneklerinin ve 'aidiyeti dolayısıyla' **İçişleri Bakanlığı**'nın ve **Ulusal Güvenlik Kurulu**'nun dikkatine sunulur.)

7

KOLAY BULMACA

28 Ağustos 1977

Sıra geldi sağcılara!..

Gelişmekte olan ülkeleri sistemin çıkarlarına uygun bir denetim altında tutabilmek için 'iç kuvvet dengesini' gönlüne göre ayarlamakta solcu (goşist, Maocu, komünist) örgütleri kullanmayı beceren CIA, aynı ülkelerdeki sağcı (dinci, ırkçı, milliyetçi) örgütleri kullanmayı beceremez mi? Ötesine bile geçer.

CIA Gizli Hizmetler Direktörü Richard Bissel sözünü ettiğimiz raporunda konuya eğilmiş hayli ilginç açıklamalar yapmıştır. Soruna nasıl yanaşıyor, hele bir bakın.

“... Örgütün (CIA’nın) dış memleketlerdeki operasyonları sorunu Devlet Bakanlığı’nı ilgilendirir. Bu ülkelerdeki müttefiklerimiz (Amerika hesabına çalışanları anlayın) hep bir Amerikalı, hatta resmi görevli bir Amerikalıyla iş gördükleri bir gerçektir. Bunun nedeni, gizli ajanın hemen daima bir Amerikan hükümeti görevlisi olmasıdır.”

“... Diğer taraftan, zor ve zaman gerektiren bir çalışma olmakla beraber, bu ülkelerde resmi olmayan bir gizli operasyon servisi kurmamız hem mümkün, hem de faydalıdır. Bunun gerçekleşmesi için özel örgütlerden yararlanmalı ya da böyle örgütler kurulmalıdır. Bu kuruluşların personeli Amerikalı olmayacağından o toplumlara daha fazla karışabilecekler, Birleşik Amerika’nın adı faaliyetlere resmen karışmamış olacaktır...”

“... Birleşik Amerika, doktrinine inandırılan ve eğitilen o ülkelerin yurttaşlarından daha fazla yararlanmalıdır. Bu kimseler zamanla Amerikalı personel kadar güvenilir ve sadık olabilir. Latin Amerika, Asya ve Afrika ülkelerine eğildiğimiz bu sıralarda, oradaki Amerikan yurttaşlarının faaliyetlerinin sınırlı olduğunu unutmamalıyız. Önerilen ilk değişiklik oralarda resmi olmayan bir gizli faaliyet sistemi kurmaktır. Sonra yabancı uyruklu yurttaşlardan (yani o ülke halkından) ne kadar yararlanabileceğimizi denemeliyiz. CIA yabancı yurttaşları casusluk mesleğinde eğitmeyi başarabilir. Bu kimseler sadece bir operasyon, ya da kısa bir süre için kullanılan ajanlarla devamlı çalışan, casusluğu meslek olarak benimsemiş görevliler arasında bir sınıf oluşturabilirler. Profesyonel ajanlar birçok operasyonlarda görev alır, örgütün olanakları üzerinde bilgi edinir. Yabancı ülkelerin yurttaşlarına ideallerimiz anlatılarak, eğitilerek ve devamlı bir iş önerilerek casusluğa atılmaları için özen-

dirilebilirler. Amerika'ya sadık kalmaları sağlanmalıdır. Ancak gayesi kendi ülkelerinin çıkarlarıyla çarpışan operasyonlarda asla kullanılmamalıdır. Yine de bu kimselerden yararlanabileceğimiz operasyonlar çoktur. Özellikle Latin Amerika, Asya ve Afrika'da, Amerikan yurttaşları hep yakından izlendiği ve hareketleri sınırlandırıldığı için mahalli ajanlar kullanmak şart olmuştur...”

Şimdi kafanızı bir soru kurcalıyor, biliyorum, diyorsunuz ki o ülkelerde kendi amaçlarına kazanacakları adamları nasıl bulurlar? Bunu da isterseniz eski CIA ajanları Marchetti ve Marks'ın kitabından aktarayım:

“... Bu gizli hareketlerde CIA ile beraber çalışacak olanları aramak nazik bir iştir; bunlar kuruluşla aynı gayeye inanan kimseler olmalıdır, ya da bu amaca inanmış yönetilebilir insanlar olmalıdır. CIA'nın yönetici subayları kuruluşla beraber çalışacak kimseler hakkında sağlam kanaat sahibi olmalıdır. Yetenekli bir yönetici subay bir ajan sağlamak için el altındaki bütün kaynaklardan yararlanır. (Buraya dikkat) Onun yurt ve milliyet sevgisinin kapısını çalar, onu şımartarak anti-komünist (komünizm düşmanı) düşüncelerini kamçılar, ya da para ve kudret ile onu besler...”

Sözü isterseniz yine Richard Bissel'e bırakayım, o pek güzel anlatıyor, sağcılar Amerikan çıkarları için nasıl kullandıklarını:

“Başlıca görevimiz müttefik bulmak, –hem kişi, hem örgüt– onlarla ilişki kurmak, aynı ilkeler için çalışmalarını sağlamaktır. Gizli operasyonların her ülkede ayrı ayrı planlanması durumu daha iyileştirecektir. Gizli müdahale, birbirini destekleyen ve tamamlayan birkaç operasyona birden girildiği vakit daha başarılı sonuçlar verir. Gizlice para yardımı yapılan bazı programlar ise, aslında açıkça gerçekleştirilebilirler. Gizliliğin şart

olmadığı olaylarda bile, daha çabuk ve resmi olmayan bir biçimde başlatılacağı için, bazı operasyonlar CIA kanalıyla gerçekleştirilmiştir. Bunun bir örneği ilerde ülkesinde etkili bir siyasal lider olacağı tahmin edilen politikacıları saptayıp Amerika'yı tanımaları için uygulanan programlardır. (Liderlerin geçmişlerini şöyle bir düşünün bakalım) Ancak böyle masum programlar bile ABD hükümeti tarafından değil de resmi olmayan kuruluşlarca yürütüldüğü vakit daha başarılı olabilmektedir...”

Şimdi bulmacamız şu: Türkiye’de CIA’nın ülkülerine benzer ülküleri benimsemiş operasyonel örgütler var mıdır, yok mudur? CIA, Amerikan yurttaşı görevlileriyle yaptıramadığı bazı marifetleri Türk yurttaşı kişi ve örgütlerle gerçekleştirmeyi deneyebilir mi, deneyemez mi? Ne suratınızı buruşturuyorsunuz canım, su gibi kolay bir bulmaca bu.

8

BİR TAŞLA İKİ KUŞ

29 Ağustos 1977

Geçmiş gün hangisiydi tam çıkaramıyorum: Halil mi (Akyavaş) yoksa Ferhat mı (Aslantaş) ikisinden birisi TÖS İzmir Şube Başkanı oluyor; bunlar sanırım 1969 seçimlerinden sonra ünlü TÖS boykotunu örgütlediler, gazetede konuşuyoruz, ‘bütün Türk solu’ bu ‘büyük ve etkili eylemin heyecanı içinde’ görünse de ben başka havadan çalışıyorum, dediklerim galiba şunlar: AP iktidarı seçimden net bir iktidar olarak çıkmıştır, bu ulusal ira-

dedir, üzerinden daha iki ay geçmeden bürokrasinin böyle bir boykota girmesi bu iktidarı devirmez, sarsmaz da, biraz bocalatır; sonunda boykotçu öğretmenlerin büyük bir çoğunluğunun hayatı kayar ya, asıl sorun o da değil, seçimlerle iktidar olmuş bir partiye parlamento dışında muhalefet oluşturup baskı eylemleriyle onu yıkmaya kalkışmak rejim bunalımı getirecektir, rejim bunalımı da askeri müdahaleyi, birilerinin asıl bunu istemediklerinden emin misiniz?

Bu söylediklerim lafta kalmamış, yazılmıştır da! Seçimlerde etkinliğini yitiren sosyalist sol, asıl bürokrasiye dayanan ve **27 Mayıs** ilericisi niteliğinde görünen kesiminde ve MDD'ciler arasında komitacılık ve sokak eylemciliğiyle AP iktidarını devirebilirim, daha önemlisi iktidar olabilirim sanıyordu. Oysa **Bissel**'in raporunda gördük, 'öğrenci, işçi ve kültür örgütlerine' kancayı taktılar mı, onu kendi amaçları doğrultusunda iş görmek-te serbest bırakıyorlar, DEV-GENÇ sosyalizmi gerçekleştirmek için '**sosyalist üsler**' kurduğunu, sağcı iktidarı hırpaladığını, '**tepeden inme**c'i' **Avcıoğlu/Selçuk** takımı bürokrasinin kilit noktalarında has adamlarının bulunduğunu ve iktidarın çantada keklik olduğunu sanıyor; oysa **asıl hesap bunların aracılığıyla istenmeyen sağcı iktidarı bunaltmak, ayrıca solcuları, örgütlenmiş, 'idealleri aynı fakat Türk uyruklu' örgütlerle kapıştırıp, esaslı bir 'askeri müdahale' ortamı yaratarak, sonradan ne hikmetse çoğu CHP yandaşı olan birtakım generalle-re 'muhtıra' fırsatım yaratmaktır.**

Bir kere fırsatı yarattılar mı, gerisi kolay, yeni gelecek iktidar hem istenmeyen sağcı iktidarı süpürür; hem gelmesini kolaylaştırmış hızlı solcu örgütleri de, onların keskin elebaşılarını da dünyaya geldiğine pişman eder.

Bir taşla iki kuş vurmak, acaba başka neye denir?

Türkiye, bugün de, ciddi olarak ‘şiddet hareketleri’ dosyasını ele almak niyetindeyse, önce emperyalist sistemin kendi içinde oynadığı oyunları ulusal güvenlik örgütleriyle saptamak, aktivizme ve bireysel terörizme karşı kullanacağı bastırıcı timleri işbirlikçi ve saptırılmış güvenlik anlayışından arındırmak zorundadır.

Her şey açık açık gözlerimizin önünde geçiyor. Aklı olan herkesin şu iktidarı emperyalist sistemin tutmadığını gördüğü ileri sürülebilir ve bu hiç de yanlış olmaz. Bu iktidarın kısmen sisteme yaranmak istediğini de! ‘Şiddet hareketleri’ni önlenemez hale bu çelişki getiriyor. Son zamanlarda ha bre ülkücü öldürülüyor, niye, kafaları bozulsun da onlar da yeniden ve bütün şiddetleriyle berikilerin üzerine çullansın, ortalık adamakıllı karışsın diye. Siz bu elektrik kısıntılarının, darlıkların, yoklukların, ıvır zıvırın sadece sağcı üçlü koalisyonun inanılmaz beceriksizliğinden doğduğunu mu sanıyorsunuz Allah aşkına! Peki bu adamlar, sisteme eyvallah ettikleri sürece becerikliydiler de şimdi mi beceriksiz oldular? Şakanın sırası değil, bana sorarsanız, komuta kademelerindeki gizli tartışmanın temelinde de yukarıda bir yerde, sırası geldiğinde muhtıra verebilecek generalerin bulunmasını sağlamak kaygısı yatıyordu. Oysa **Türk Silahlı Kuvvetleri** bir kere **Mustafa Kemal**’in askerlik doktrinine uymak zorunda olduklarından, ikincisi **Yunanistan** belasını hafife alamayacaklarından şimdi ve önümüzdeki yıllarda gözlerini savunma görevlerine dikmek zorundadırlar. Hem de yüzde yüz ‘ulusal’ bir ‘savunma’ anlayışıyla...

Yalnız üçlü koalisyonun ‘demokratik’ yollardan sepetlenmesini elbette yeğleyeceklerdir, onun da senaryosu hazır, vaktiyle **Demokrat Parti**’den **Hürriyet Partisi**, **Adalet Partisi**’nden **Demokratik Parti** nasıl bölünmüş-

se yeni bölünmeler ayarlanabilir, daha da kolayı üçlü koalisyonun bir üyesi su koyverebilir, baksanıza MHP ile CHP arasında ansızın ilginç yakınlıklar keşfedildi, birisi barışçılık iddialarını inanılmaz kertelere ulaştırırdursun, öteki besbelli ilerdeki temaslar için ‘kamuoyu oluşturuyor’. Şaşar mısınız, hiç şaşmam, yeni CHP programının çalındığı söylenebilecek kadar MHP programına benzediğini ileri süren **Türkeş** değil miydi, hem ikisi de bürokrasiye dayanmıyor mu temelde bunların, bürokrasiye bir de şeye... hay Allah neydi yahu, unuttum.

Sosyalist sol son derece uyanık olmak zorundadır.

Allende Ne Demiş?

1

YARARLI OKUMALAR

9 Eylül 1977

(CIA tarafından örgütlenmiş bir komplo ile devrilen ve öldürülen **Şili** Cumhuriyeti Başkanı **Salvador Allende**’nin, **Santiago**’da, 14 Nisan 1972’de yaptığı, Birleşmiş Milletler Ticaret ve Kalkınma Konferansı’nı –UNCTAD diye bilinir– açış konuşmasından).

“... Biz fakir uluslar, ilk olarak, uzun süredir devam eden zayıflığımızı kabul etmek zorundayız. Bu zayıflığın, dünya halklarının eşitsiz çizgilerde gelişmelerine yol açan, eşitsiz ticari ilişkilerin devamına büyük katkısı olduğu açıktır. Örneğin, bazı ulusal yönetici sınıfların, az

gelişmişliğin nedenlerine göz yummalarını ele alalım. Bunların kendi refahları, tamamiyle yabancı sömürsünün araçları olma rollerine dayanmaktadır.” Örneğin, bazı ulusal yönetici sınıfların, azgelişmişliğin nedenlerine göz yummalarını ele alalım. Bunların kendi refahları, tamamiyle yabancı sömürsünün araçları olma rollerine dayanmaktadır.”

“... Ulusal bilincin yabancılaşması da daha az önemli değildir. Ulusal bilincimiz, geri durumumuzu açıklamak için, dünyanın egemen ülkelerinin başkentlerinde hazırlanmış ve bilimsel bir hava verilmiş görüşleri benimsemiştir. Bu tür kuramlar, gelişmekte olan kıtaların kaçınılmaz bir şekilde ekonomik durgunluğa itilmelerini iklim, ırk ya da ırkların karışması gibi, sözde doğal etkenlere bağlıyorlar. Fakat yabancıların sömürgeci ve yeni sömürgeci sömürüleri gibi geri kalmışlığın gerçek nedenlerine hiç önem vermiyorlar...”

“... Bretton Woods ve Havana’da formüle edilen ve Uluslararası İmar ve Kalkınma Bankası (Dünya Bankası), Uluslararası Para Fonu ve Genel Gümrükler Anlaşması (GATT) örgütlerinin doğmasına yol açan kavramlar, birkaç egemen ülkenin çıkarlarına dayanan, değişim, ticaret ve kalkınma finansmanı sistemleriyle donatılmıştı. Bu örgütler, Batının endüstrileşmiş ülkeleriyle sosyalist dünya arasındaki savaşın kaçınılmaz sayıldığı bir zamanda ortaya çıktı. Her zaman olduğu gibi, ekonomik çıkarlarla siyasal çıkarlar, üçüncü dünya ülkelerini baskı altına almak için güçlerini birleştirdiler.”

“... Bu sistemler ticaret oyununun kurallarını koydular. Gümrükler ve gümrük dışı engeller koyarak, yapısı ekonomik olmayan, üretimi ve dağıtımı adaletsiz kendi pazarlarını, üçüncü dünyanın mallarına kapadılar. Mahvedici finansman sistemleri kurdular. Bunun

da ötesinde malların bir yerden bir yere taşınmasıyla ilgili faaliyet ve kuralları belirlediler, taşıma ücretlerini saptadılar, böylece ürünlerin taşınmasında güçlü bir tekel sağladılar. Üçüncü dünya ülkelerini, bilimin ilerlemesine seyirci durumuna soktular ve bize, birçok hallerde kültürel yabancılaşıma aracı olan, bağımsızlığımızı artıran teknik bilgiler aktardılar...”

“... Biz fakir uluslar, durumun böyle devam etmesine izin veremeyiz.”

“... Ele alacağım ikinci konu dış borçlarla ilgili. Zengin halkların bolluk içinde yaşamalarına çok eski zamanlardan beri, özellikle de son on yıllar süresince katkıda bulunmamıza rağmen, biz geliştirmekte olan ülkelere borcu 70 milyar dolardan fazladır...”

“... Çoğunlukla adaletsiz ticaret sisteminin meydana getirdiği zararları dengelemek, yabancı şirketlerin topraklarımızda kurdukları işletmelerin masraflarını karşılamak, döviz rezervlerimizin spekülatif yollarla sömürülmesiyle başa çıkabilmek için alınan borçlar, üçüncü dünyanın ilerlemesine en büyük engellerden birini oluşturmaktadır. Borç ödemeleri üçüncü dünya ülkelerinin sırtına büyük bir yük yüklüyor. Bu borç ödemeleri, az gelişmiş ülkelere gayrisafi kaynak transferlerinin önemini azaltmakta ve ticaret hadlerini olumsuz yönde etkilemektedir. Artık, yetkili mali kurumlardan ve kredici ülkelere, borçlarla ilgili ödeme değişikliği ve uygun ödeme süresi ve taksitlerle makul faiz hadleri talebinin anlayışla karşılanması istenmektedir. BM’in bu yolda aldığı karar, aynı zamanda, aynı ülke ve kurumları üçüncü dünyanın ekonomik ve mali kalkınmasının finansmanı için daha rasyonel yolları incelemeye davet etmiştir.”

“... Fakir ulusların ihtiyaçlarıyla zengin ulusların

büyük üretim kapasiteleri arasında, ekonomik olarak yaşayabilecek eşitliğin kurulabilmesi için ciddi çalışmalara girilebilmesi son derece önemlidir. Bir barış stratejisiyle çözüm sağlanabilir, şimdiye kadar savaş malzemesi ve savaşlara harcanan miktarın önemli bir yüzdesi insanlığın gelişiminin türdeş olmasını sağlayacak bir fona, silahsızlanma seviyesinde yatırılabilir. Bu fon, fonun bulunduğu ülkede işletmelere uzun vadeli borç vermede kullanılabilir. Her yıl savaş ve silahlanma için yapılan harcamalar 220 milyar doları geçtiğinden gerekli miktardan daha fazla potansiyel kaynak var demektir.”

(Hey koca Allende, hey!)

2

YARARLI OKUMALAR

10 Eylül 1977

(Biliyorum. **Allende**'den aktardığım parçaları okudukça, alttan alta ülkemizle ilgisini sezmiş olsanız da, bunu neden güncel saydığımı merak ediyorsunuz; sonunda dikkatinize sunacağım haber, **Şili Başkanı**'nın uyarılarını gözler önüne sermeme neden gereksindiğimi açıklamak olacak.

Ama önce, siz yine onun dediklerine bir kulak verin)

“... Geçmiş elli yılın tarihi, az gelişmiş ülkelerin bu ülke halklarının günlük ekmeği demek olan temel kaynakların, özgürce işlenebilmesini önlemek için planlanmış dolaylı dolaysız ekonomik ve askeri baskı örnekleriyle doludur. Bunlar bunun acısını çekenler için za-

limce, bunları kullananlar için ise küçük düşürücüdür. Meksika, Orta Amerika ve Karayipler bu baskıları bilmektedir. (...)”

“... Şili, ihracatının yüzde yetmişinden fazlasını sağlayan temel kaynağı bakırı millileştirmiştir. Tüm etki ve sonuçlarıyla millileştirme sürecini halkın en açık ve belirgin bir biçimde açığa vurmuş olması ve bu işin ulusun anayasasında yazılı kararlara tam uyularak yürütülmesi sayesinde çok fazla bir yük taşımak zorunda kalmadık. Madenlerimizi sömüren yabancı şirketlerin yatırım değerlerinin birçok katı kâr elde etmiş olmaları nedeniyle az bir yükü kurtulduk. Bizim zararımıza olarak büyük servetler edinen, varlıkları ve yolsuzluklarıyla kıyamete kadar bize yük olmayı sürdürebileceklerini varsayan bu şirketler kendi devlet kurumları da dahil olmak üzere, her türden gücü ülkemizde ve başka ülkelerde Şili’ye ve ekonomisine saldırmak ve yaralamak için harekete geçirmişlerdir.”

“Bize yapılan baskılar arasında ‘adem-i müdahale’ ilkesini çiğneyen iki tanesini belirtmeksizin bu tatsız konuyu bırakmak istemiyorum. Birincisi, Şili’nin dış borçlarını ödemesi için yeni koşullar ve süreler elde etmesini önlemeyi amaçlamıştır. Bize borç veren ülkelerin buna izin vereceklerini sanmıyorum. Dost ülkeler halkımızın hayat düzeyini daha da düşürmek istemeyeceklerdir. Böyle bir şey haksızlık, acı bir adaletsizlik olurdu. İkinci tür baskı ise, Uluslararası İmar ve Kalkınma Bankası’nın en güçlü üyelerinden birinin (ABD) dış yardımıyla ilgili olarak kabul ettiği bir yasa gereğince, bu bankaların Şili’ye yapacakları mali yardıma, bakırın millileştirilmesini mümkün kılan anayasal ilkeleri kaldırarak politikaların uygulanması koşuluyla izin vermesi. Bu bankalardan biri Birleşmiş Milletler’e diğeri de

Amerika Devletleri Örgütüne (OAS) bağlıdır ve resmi ilkeleri ve amaçları bu tür koşulları kabul etmemelerini gerektirir.”

Allende, ‘emperyalist sistemin’ gerek teknoloji gerekse finansman alanında kalkınmakta olan ülkelere dolaysız, ya da uluslararası banka ve kuruluşlar aracılığıyla uyguladığı amansız baskıyı bu sözlerle özetledikten sonra, şunları ekliyor:

“... Eğer bu politikalar uygulanırsa, kalkınma için uluslararası işbirliğine öldürücü bir darbe indirilmiş olacaktır. Birçok ülkenin işbirliği çabasıyla ellerinden gelen katkıyı yaptıkları çok ülkeli finansman sistemlerinin temeli yıkılacaktır. Bu tür politikalar, dünya çapındaki bir dayanışma düşüncesinin yıkılışını göstermekte ve ticari bir düzenin gizli amaçlarına ışık tutmaktadır. Buysa yüz yıl geriye gitmek demektir.”

Şimdi gelelim, Dünya Bankası, Para Fonu, yabancı teknoloji konularında bu aydınlatıcı sözlerden sonra, *Milliyet*’e Brüksel’den M. Ali Birand’ın verdiği habere. Dehşetle ve ibretle okumanız için aynen aktarıyorum:

“Uluslararası Para Fonu (IMF)’nun önümüzdeki günlerde Türkiye’ye gelmesi beklenen heyetinin açılacak kredilere karşı uygulanmasını isteyeceği sıkı ekonomik önlemleri saptayacağı bildirilirken, Ankara’nın bir süre öncesine kadar direndiği Para Fonu’nun koşullarına itirazdan vazgeçtiği belirtilmektedir.”

“Brüksel’deki ekonomik çevreler, Amerikan *Time* dergisindeki bir haberi doğrular şekilde konuşmakta ve ‘Ankara Para Fonu’nun saptayacağı tedbirlere karşı direnme göstermişti. Ancak, içinde bulunduğu durumdan kurtulmanın tek yolu olarak Fon’un çizeceği koşulları kabul etmeye sonunda inandırılmıştır’ demektedirler. Amerikan *Time* dergisinin son sayısındaki haberde de

aynı şekilde Türkiye'nin itirazlarından vazgeçirildiği belirtilmektedir.”

(Şimdi külahınızı önünüze koyun, bir **Allende**'nin dediklerini düşünün, bir de bu haberin içerdiği anlamı! Eğer **Brüksel**'den verilen *Time*'ın yazdığı haber doğruysa, sağcı iktidar, bütün milliyetçilik iddialarına rağmen, bir kere daha '**sistemin**' önünde gerilemiştir, bir; '**sistemin**' önerileriyle durumu düzeltmesi olanak dışıdır iki; MSP de yumuşama yoluna girmiştir, üç; böylelikle belki üçlü koalisyon 'istenmeyen sağcı iktidar' olmaktan kurtulmayı ummakta, fakat **Türkiye**'yi **Allende**'nin ne güzel işaret ettiği zor duruma sürüklemektedir, dört.)

3

YARARLI OKUMALAR

11 Eylül 1977

(Kim hatırlamaz, sağcı iktidarlarımızın ağzında 'ithal ikamesine dayalı endüstriyel kalkınma' uzun süre çiğnenmiş bir sakız olmuştur, bu kalkınma modelini aslında '**Amerika**' benimsetiyordu onlara, zamanla cılkı çıkmadı değil, fakat hâlâ sanayileşmeyi böyle bir soytarıklık zannedenlerin az olmadığını sanıyorum. **Salvador Allende**'nin 14 Nisan 1972 tarihli konuşmasından aşağıya aktaracağım bölüm, acaba böylelerinin gözünü açmaya yeter mi?)

“... Bu toplantının dikkatini, üçüncü dünyanın çağdaş bilim ve teknolojiden faydalanma gereksinmesine çekmek istiyorum. Şimdiye kadar karşılaştığımız engeller, az gelişmişliğimizin belirleyicilerinden biridir.”

“Genel bir kalkınma sürecinin temel bir parçası olan sanayileşme, bir ülkenin bilimsel ve teknik yaratıcı kapasitesiyle yakından ilgilidir. Endüstriyel kalkınma, böylece ekonomik büyüme düzeyi ne olursa olsun, her bölgenin gerçek özelliklerine göre ayarlanabilecektir.”

“Bugün, bağımlılık tarihimizin bir sonucu olarak, teknoloji yaratma kapasitemiz yeterli olmaktan uzaktır. Örneğin bizim araştırma projelerimiz endüstrileşmiş dünyanın kuramsal modellerini izlemektedir. Bizim kendi ülkelerimizin gerekleri ve gerçek koşullarından çok gelişmiş ülkelerinkinden etkilenmiştir. Gittikçe daha sık görülen bir olay şudur: Binlerce bilim adamı da ülkelerini terketmektedir. Fikir ve vasıflı personel ihraç ediyoruz, teknoloji ve bağımlılık ithal ediyoruz.”

“Teknolojik bağımlılığımıza son verebilecek bir çözüm zor, yavaş ve masraflı bir süreçtir. İki olasılıkla karşı karşıyayız.”

“Bir taraftan endüstriyel kalkınmamızı yabancı yatırım ve teknolojiye dayandırmaya devam edebilir, bizi sömürge durumuna düşmekle tehdit eden bağımlılığımızı fazlalaştırabiliriz. Latin Amerika, ithal ikamesine dayalı bir endüstriyel kalkınma politikasından kaynaklanan uzun bir iyimserlik dönemi yaşamıştır... Diğer bir deyişle daha önce ithal edilen malların ülke içinde üretilmesi için, fabrikaların kurulmasını desteklemiştik. Bu faaliyeti güçlendirmek için maliyeti yüksek desteklemeler de yapmıştık: Döviz kolaylıkları, gümrük korumaları, ülke parasıyla borçlar ve ülke dışından sağlanan finansman için ülke garantisi...”

“Deneyler, genellikle çok uluslu şirketler tarafından desteklenen bu tür sanayileşmenin yeni sömürgeciliğin yeni bir aracı olduğunu göstermiştir. Bunun zararlı bir etkisi de önemi gittikçe artan, kendi çıkarlarıyla özdeşleş-

tirdiği için yabancıların çıkarlarını korumakta olan bir işletmecî-teknisyen kesiminin ortaya çıkmasıdır.”

“Toplumsal etkileri daha da ciddi olmuştur. İleri teknoloji kullanan büyük endüstriyel fabrikalar, önemli işsizlik ve eksik istihdam sorunları doğurmakta ve küçük ve orta büyüklükteki ülke içi sanayi kurumlarının iflasına yol açmaktadır. Ancak sınırlı sayıda bir ayrıcalıklar grubunun kullanabileceği dolaylı olarak kültürümüzün değer ölçülerine aykırı tüketim alışkanlıkları ve şekilleri yaratan tüketim malları sanayilerine yönelme eyleminden de söz etmek gerekmektedir.”

“Diğer olasılık ise, kendi bilimsel ve teknolojik kapasitemizi yaratmamız ya da güçlendirmemizdir. Bu arada uluslararası topluluk tarafından, güçlü bir biçimde desteklenerek bilgi ve endüstriyel yönetim transferine başvuracağız ve faaliyetlerimizi insanı temel araç kabul eden insancıl bir felsefeye dayandıracağız.”

“Şimdiki durumda bu transfer değişik görünümelerde ortaya çıkan bir mal ticareti şeklindedir: Teknik yardım, malzeme, üretim süreçleri vs. Bu ticaret, satın alıcı ülke için son derece aleyhte olan koşullarla gerçekleşmektedir. Özellikle ülke az gelişmiş ise. Örneğin, 1968 yılında Latin Amerika teknoloji satın almak için 500 milyon dolardan fazla harcama yapmıştır.”

“Bu koşullar ortadan kaldırılmalıdır. Kendi gereksinimlerimize ve kendi kalkınma planlarımıza uygun teknoloji seçebilmeliyiz.”

(Allende neredeyse bizim son otuz yıllık kalkınma serüvenimizi anlatıyor. Şili’de giriştiği deneyle de kalkınmakta olan ülkelere bağımsız kalkınma yolunu göstermeye çalışıyordu, sonucu biliyorsunuz; emperyalist **sistem**, onun ‘ortadan kaldırılmalıdır’ dediği koşulları sürdürebilmek için Allende’nin kendisini ortadan kaldırdı).

GÜN, KARAR GÜNÜDÜR

12 Eylül 1977

... Olur mu canım, belleğinizi yoklayın biraz, siz şu sözleri bir yerden hatırlayacaksınız:

“Türkiye Cumhuriyetinin yüksek yönetim kademe-leri, 1940’lardan beri süren koşullanmanın etkisiyle, emperyalist sistemin kısır döngüsünden başka çıkış yolu göremez, onların sağlayacağından, başka olanak bulamaz gibidir. Ufukları, siyasal olarak da toplumsal ve ekonomik olarak da, savunma düzeyinde de, otuz yılın birikimiyle biçimlenmiş! Sonunda ulaşılan yer bir çıkmaz, ulus için ters bir yer de olsa, çareyi yine ‘sistemin’ içinde aramaya zorluyor onları. Daha da güzeli, birileri çıkıp aksini söylerse kuşkuyla bakmalarına, bilinmez hangi karanlık amaçların ardında saymalarına yol açıyor...”

Hatırlayamadınız mı, hadi ben söyleyeyim: Geçen Mayıs’ın 11’inde ‘Sözüm Meclis’ten Dışarı’ başlığı altında ben yazmıştım. Öyleyse altını neden mi çiziyorum, zaten onu konuşacağız.

Dışişleri Bakanlığı’nda, yurt dışında görevde bulunan bazı önemli diplomatların da katılacağı bir toplantı yapılmıştı, ucundan kıyısından basına bir iki haber sızdı, üzerinde durduk. Durulmayacak gibi miydi ya, Türkiye’nin NATO, Ortakpazar vs. gibi Batılı örgütler içindeki yeri ile üçüncü dünya ve Doğu ülkeleri arasındaki yerini ele alan bir rapor hazırlandığı öne sürülüyor, ‘genç hariciyecilerin bu raporda ülkemizin daha çok siyasal birtakım nedenlerle girdiğimiz angajmanlar yü-

zünden ekonomik çıkarlarımızı kollayamadığımızı belirttikleri' ortaya konuyordu. Türkçesi, Dışışleri yıllardır süren hâb-ı gafletten uyanmıştı bu habere bakarsanız, ya da uyanmak üzereydi, söz gelişi UNCTAD toplantılarında **Türkiye**'nin Batılı'lar yani emperyalist ve zengin ülkeler safında görölmek gibi bir garabet içinde olduğunu saptamış, ekonomik olarak üçüncü dünya ülkeleriyle kurmak ve geliştirmek zorunda bulunduğuş ilişkileri bu durumun fena halde baltaladığını farketmişti. Besbelli, hanidir gelip durduğumuz dört yol ağzında, hangi dönemeci döneceğimizin araştırması olacaktı bu toplantı.

Hadi önemini örnekle somutlaştıralım: UNCTAD, son günlerde **Başkan Allende**'nin sözleriyle de ilişmiş olduğumuz bu örgüt, **Birleşmiş Milletler Ticaret ve Kalkınma Konferansı** demek oluyor: Amacı zengin ülkelerle yoksul ülkelerin arasını bulmak, yoksullara bir kalkınma bir yükselme çıkışı aramak! Üçüncü dünya ülkeleri, örgütün **Lima** toplantısında 77'ler bildirisi diye bir bildiri yayınlıyor, özet mözet, şimdiye kadar dünyayı zengin ulusların sömürdüklerini, bundan böyle, yoksulların kalkınmasına yardımcı olmaları gerektiğini belirtiyor. **Lima** bildirisi ünlüdür, şöyle sözler vardır içinde, **Türkiye Müdafaa-i Hukuk Türkiye**'si olsa kim bilir nasıl benimser, altına imzasını basardı:

“... Her ülkenin kendi doğal kaynaklarını ekonomik kalkınması için ve halkının iyiliğı doğrultusunda özgürce kullanabilme hakkının tanınması! Bu hakkın kullanılmasını kısıtlamak için herhangi bir dış siyasal ve ekonomik tedbir ve baskı, Birleşmiş Milletler Anayasasında kabul edilen, ulusların kendi kaderlerini kendilerinin tayin etme ve müdahale etmeme ilkelerinin çirkin bir şekilde çiğnenmesi demektir ve bu durum devam et-

tiği takdirde, uluslararası barış ve güvenliğe bir tehdit oluşturmaktadır.”

Emperyalist sistemin, kalkınmakta olan ülkelerin doğal kaynaklarını sömürmek amacıyla ne türden siyasal ve ekonomik baskılar yaptığını, anlata anlata bitiremiyoruz. Hal böyle olunca, UNCTAD’da **Türkiye**’nin yeri neresidir. En başta baskıya uğrayan biz olduğumuz göre, üçüncü dünya ülkelerinin, sayısı bugün yüzü geçmiş olan 77’lerin yanı değil mi? Anladığım kadarıyla **Dışişleri**’ndeki “Genç Hariciyecilerin” raporu da bunu belirtmek istiyor, diyor ki enayiliğin âlemi yok, hem **Batının** baskısı altındayız, bu yüzden üçüncü dünyaya açılmak zorunu duyuyoruz, hem de uluslararası forumlarda **Batılılar**la aynı kabağa üflüyoruz, bu elbette bizi üçüncü dünya ülkeleri arasında iki paralık ediyor, aman buna bir çare!

Birleşmiş Milletler’deki daimi temsilcimiz çareyi bulmuş, bir harika, “Batıdan ayrılmaya gerek kalmadan” 77’ler diye anılan üçüncü dünya ülkeleri ile daha sıkı ilişkiler geliştirebilirmişiz; gördünüz mü siz parlak zekâyı, hanidir söyler dururum bizim çoğu diplomatlarımızın dışarıda **Türkiye**’yi ve çıkarlarını mı korudukları yoksa içerde “**sistemin**” çıkarlarını mı savundukları belli değildir diye, al sana bir örnek daha! Öteki daimi temsilcilerimizin ileri sürdükleri farklı mı, yoooo ‘ekonomik bazı çıkarlar peşinde koşulurken siyasal baskı altına girilebileceğini belirtmişler’, Allah Allah, sanki tarihimizde şu içinde bulunduğumuz boktan baskı döneminden daha katmerlisini yaşamışız gibi, bundan beteri olur mu yahu?

Gün karar günüdür ya, onlarda o yürek nerede?

Aç Kapıyı Bezirgân Başı!

1

KILAVUZU 'PARA FONU' OLANIN

27 Eylül 1977

(Bakın, sonra söylemedi demeyin: Bu yazının altında bir hınzırlık var, bakalım bitirmeden kestirebilecek misiniz?)

Başbakan diyor ki, dış ticaret açığımız bir milyar iki yüz milyon doları bulmuştur, işsizlik oranı yüzde 15'e, enflasyon oranı ise yüzde 30'a ulaşmıştır. Ekonomik bunalımı hafifletmek amacıyla bir önlem paketi uygulamaya konulmaktadır, buna göre kamu harcamalarında yüzde 20 kadar kısıntıya gidilmiş, temel maddelere ise yüzde 40 ile yüzde 100 arasında değişen zamlar yapılmıştır.

Başbakan sözlerine şunları eklemiştir: “Kemerleri sıkma politikası adını verdiğimiz bu önlemler bazı firmaların iflasına yol açabilir, hükümetin denetiminde bulunan ve borç içinde yüzen bazı firmaların iflas kararı almalarına izin verilerek rasyonel çalışmayan kamu firmalarının yapay yollarla yaşatılmasından vazgeçilecektir. Ayrıca mali bakımdan büyük çıkmaz içinde bulunan, ancak iflas yoluna gitmeyen kuruluşların işçi sendikalarıyla aralarındaki mevcut sözleşmeleri askıya alabilecekleri, ücretlerde indirim yapabilecekleri gereksiz gördükleri personeli işten çıkarabilecekleri açıktır.”

Başbakan sözlerini şöyle bitirmiştir: “**Ekonomik bunalım sonucu demokrasinin yıkılmasını istemiyorsak, bu zorunlu önlemleri almalıyız ve uygulamalıyız.**”

Başbakan’ın ulusal ve uluslararası kamuoyuna açıkladığı bu acı gerçeklerden sonra, **Merkez Bankası Genel Başkan Yardımcısı**, alınan önlemleri ve bu önlemlerin asıl amacının ne olduğunu şöyle açıklamıştır.

a) Paranın değeri yüzde 18 oranında devalüe edilmiştir. Ayrıca her ay yüzde bir oranında devalüe edilmeye devam olunacaktır. Her türlü faiz oranı yüzde 4’ten yüzde 4,5’a çıkarılmıştır. Tüketim mallarına ilişkin borçlanmalardan yüzde sekizlik bir ek faiz alınacaktır. Binalardaki ipoteklerde ise ödenecek faiz yüzde 2 oranında yükseltilmiştir.

b) Yeni ekonomik önlemler **Uluslararası Para Fonu**’nun (IMF) yeniden 50 milyon dolar borç vermek için öne sürdüğü istekleri karşılamaktadır. Uygulamaya konulması, **Para Fonu**’ndan bu miktarda bir kredinin elde edilmesine yardımcı olacaktır. **Para Fonu**’nun fikrine göre, ülkenin ekonomisini canlandırabilmek için hükümetin aldığı önlemleri almak gerçekten zorunluydu.

Başbakan böyle diyor, **Merkez Bankası Genel Başkan Yardımcısı** bunları açıklıyor ama, önlemler paketinin uygulamaya konulması, ülkenin üzerine görülmemiş bir zam dalgasını çökertiyor. Son olarak, piyasadaki tüketim taleplerini kısmak amacıyla dayanıklı ev araçlarına büyük oranda zamlar getirilmiştir. O kadar ki küçük boy bir renkli televizyon alıcısının fiyatı 25.000 liraya, bir mutfak fırınınınki ise 12.500 liraya fırlamıştır. Halk pahalılıktan, birbiri ardınca gelen zamlardan ne yapacağını bilmez haldedir.

Şimdi diyorsunuz ki, bir iki fiyat hariç, kardeşim biz bunları biliyoruz, çünkü yaşıyoruz. Yanıldınız, zira te-

peden aşıya bu anlattıklarım **Türkiye**'yi değil **Portekiz**'i anlatıyordu. Konuşan **Başbakan Portekiz**'in sosyalist başbakanı **Mario Soares**'di. **Merkez Bankası Genel Başkan Yardımcısı** ise **Portekiz Merkez Bankası Genel Başkan Yardımcısı Contancio**. Operasyon, hanidir bizimkine benzer sıkıntılar çeken **Portekiz**'de yapılmış, ülkenin **Para Fonu**'ndan kredi sağlayarak ekonomisinin canlandırılması ve kurtarılması öngörülmüştür.

Portekiz bize epeyce benziyor. Endüstrileşmeye başlamış kırsal kesimde ağalar etkin, **NATO**'da **Amerika**'nın vazgeçemeyeceği önemli bir üye, uzun yıllar süren otoriter bir rejimden henüz çıktı (bir askeri darbeyle), sonraki rejim **Komünist Partisi** lideri **Cunhal**'ın iktidarı ele geçirme planları yüzünden sağdan şiddetli tepkilere yol açtı, bu da iktidarı ılımlı ve özgürlükçü **Soares**'in ele geçirmesini sağladı. **Soares** başlangıçta sosyalist, özgürlükçü ve bağımsız bir çizgi izler gibi görünüyordu ama, Ruslarla Amerikalılar arasında büyük olasılıkla **Angola**'ya karşı Batılı'lara bırakılan **Portekiz**'de, giderek Amerikancı solculuğa **Willy Brandt**, **Olaf Palme**, **Bülent Ecevit** çizgisine yattı, o gün bugündür de **Portekiz**'i canlandırmak **Portekiz** ekonomisini diriliğe kavuşturmak için **Dünya Bankası**'nın, **Avrupa Konseyi**'nin ve **Ortakpazar**'ın nihayet **Para Fonu**'nun tavsiyelerini yerine getire getire bir hal oluyor, yine de iki yakasını kavuşturamıyor.

Görüyorsunuz ki, 50 milyon dolar kredi için devalüasyon dahil **IMF**'nin istediği her şeyi, –Kamu kuruluşlarını iflasa sürüklemek, işsizliği artırmak, yatırımları durdurmak pahasına– yapmış, halk şimdiden pahalılığın cehenneminde cayır cayır yanıyor. Kıssadan hisse: Bizim iktidarın 'önlem paketi'ni **Portekiz**'inkisiyle karşılaştırın, sahiden kredi almak peşindelerse devalüas-

yon'un eli kulağında olmak gerekir. Ama kılavuzu **Para Fonu** olanın burnu boktan kurtulmaz çünkü...

2

KUŞKUSU KALAN VARSA

28 Eylül 1977

Gülten diyor ki, yahu bu **Portekiz** dalgasını nereden çıkardın? Çıkarırım zahir, '**sistem**'in az gelişmişlikten sıyrılmak üzere olan, iç pazarı genişleme yeteneği gösteren, ufak ufak sanayileşme yoluna düzülmüş 'denetimindeki' ülkelere uyguladığı aşağılık politika için "esaslı" bir örnektir. Şurada epeydir bir uluslararası kredi kuruluşlarının ne türden örgütler olduğunu araştırdık durduk, Allah bilir, kazığını yemiş devlet başkanlarından, başbakanlardan aleyhinde az da söz dinlemedik. Hâlâ da kuşkusu olanlar varsa diye, dosyaya iki belge daha katıyorum.

Hazır mısınız?

Bütün dünyada ciddiliğiyle verdiği haberlerin doğruluğuyla ün yapmış olan *Le Monde* gazetesi, **Uluslararası Para Fonu**'ndan söz ederken şunları söylemektedir.

"... **Uluslararası Para Fonu (İMF)** kredi verirken, şartları sanayi ülkelerinin işine gelecek şekilde düzenlemiş, kolaylık adı altında yoksul ülkelerin karşısına engeller dikmiştir. Adına '**Witteven Kolaylıkları**' denilen kurallar gereğince **Uluslararası Para Fonu**'nun 10 milyar dolarlık kredi hakkından yararlanacak ülkelerin fon tarafından ileri sürülmüş bulunan koşulları kabul etmesi gerekmektedir..."

“... Uluslararası Para Fonu’nda çalışan ve çoğunluğu Avrupalılardan oluşan maliyeciler ve iktisatçılar kredileri kendi ülkelerine dağıtırken, kredi isteyen yoksul ülkelerin fondan yararlanabilmesi için onları devalüasyon yapmaya zorlamakta ve ekonomilerinin işleyişine müdahale etmektedir.

İkinci belge, ‘pahalılık, işsizlik ve faşist baskılara karşı ortak eylem birliği’ne girişmiş on bir demokratik kitle kuruluşu adına yapılmış bir basın toplantısından geliyor. Aynen aktarıyorum:

“... Uluslararası sermayenin denetiminde olan ve uluslararası sermayenin çıkarları doğrultusunda davranan IMF (Para Fonu) özellikle az gelişmiş ülkelere kredi verirken daima birtakım öneri ve koşullar öne sürmektedir. 1970 yılında Türk lirasının yüzde 66,6 oranında devalüe edildiğinde yine IMF’nin tavsiyelerine uyulmuştur. Fona üye 97 az gelişmiş ülkenin kotaları (fona katılma payları) toplam fon kotalarının ancak yüzde 27’si kadarken, geriye kalan yüzde 73’lük kota ise gelişmiş 26 ülkeye aittir...”

“Amerika Birleşik Devletleri’nin kotası, tek başına toplam kotaların yüzde 23’ü, İngiltere’ninki yüzde 10’udur. Görülüyor ki IMF’nin yönetimi Amerika Birleşik Devletleri ve İngiltere’nin denetimindedir ve de bu iki ülkenin onayı ile verilmektedir...”

Siz buna kısaltılmış olarak ‘sistem’in denetiminde diyebilirsiniz, farketmez.

Bir kere daha niteliği ‘tescil edilmiş’ olan **Para Fonu, Türkiye** ile pazarlığından memnun mudur değil midir? Zam paketi açılalı, önlem paketi gözler önüne serileli, **Portekiz** halkının IMF’nin isteklerine göre sineye çekmek zorunda kaldığı önlemler ve zamlara benzer bir sıra zam ve önlemin uygulamaya konulduğunu görmekte-

yiz. (Hadi içinizden birisi çıksın da hiç benzemiyor desin biz de ona koca bir aferin çekelim) Görmekteyiz ya heyet **Türkiye**'den gittikten sonra, gerek uluslararası ajansların, gerekse bizim basının verdiği haberlere bakarsanız, üçlü koalisyonun sağcı iktidarı ile '**sistem**'in **Para Fonu** tam bir mutabakata varamamışlardır.

İşin içindeki hinoğlu hinliği iyice deşebilmek amacıyla, doğrusu, bu mutabakatsızlığın üzerinde daha ayrıntılı durmaya hevesleniyorum, iyi kötü onu da yapacağız elbet, şimdilik haberlerin bir özetini vermekle yetineyim.

a) Genel olarak **İMF** yapılan görüşmelerde önemli sayılan bazı noktalarda görüş birliğinin sağlanamadığını belirtmiştir, bunun sağlanabilmesi amacıyla bir ya da birkaç 'ziyaretin' daha yapılması söz konusu olabilecektir. (**Maliye Bakanı** da oralara gidecekti galiba, öyle mi?)

b) Genel başlıklar olarak ele alınırsa görüş birliğinin sağlanamadığı noktalar şunlardır. Türk lirasının uluslararası değeri (yani devalüasyon), talebin frenlenmesi (besbelli ithalatın kısılması), kamu yatırımlarının oranı ve hızı (yani sanayileşmeye paydos).

c) Bir de **İMF**'nin masrafları kısmak yolunda; **Türkiye**'ye askeri harcamalarını asker sayısını azaltarak indirmesi önerisi var ki bayıldım, **Türk Silahlı Kuvvetleri**'nin tasarruf gayesiyle küçültülmesinden en çok kim sevinir dersiniz, Ruslar mı yoksa NATO'dan müttefikimiz (!) **Yunanistan** mı?..

Hey babam hey, bu herifler bizi bütün bütün enayi sanıyorlar besbelli! Ama bunu asıl işin ayrıntısına girdiğimiz zaman göreceğiz. Hele Amerikan **Associated Press** Ajansının haberinde **İMF** tarafından **Ankara**'ya benimsenilmek istenildiği belirtilen koşullar, zavallı **Soares**'in baş eğdiklerinin tıpkısı!

TAKKE DÜŞTÜ KEL GÖRÜNDÜ

29 Eylül 1977

Seçimlerden önce Amerikan iş çevrelerinin organı *Executive Intelligence Review*, Türk ekonomisine ayırdığı ‘özel hizmet raporu’ için **Chase Manhattan Bankası**’nın bir yetkilisine ‘Duyduğuma göre sizler Türklerden yüzde elli oranında bir devalüasyon istemişsiniz, doğru mu?’ diye soruyor, kelimesi kelimesine şu karşılığı alıyordu:

“— Yüzde 50 mi? Yüzde 75 demek istiyorsunuz!.. Belki bunun da üzerinde fakat en az yüzde 75 oranında olması lazım. Etkili ve yıkıcı olması gerekiyor.”

Bunu sinek pislemedik bir yere yazın!

Para Fonu heyeti, Türkiye’ye gelip gittikten sonra Amerikan **Associated Press** Ajansı **Ankara** kaynaklı bir haberinde heyetin Türkiye’nin aldığı önlemleri yetersiz bulduğunu bildirmiş, uyuşmazlığın temelinde şu üç konu üzerinde olduğunu dünyaya yaymıştır.

“a) ıMF Türk lirasının düşürülmesini ve bunun yanısıra başka önlemlerin alınmasını istemiş, Türk hükümeti ise bu sırada böyle bir girişimde bulunmak istememektedir.”

“b) ıMF temsilcileri tasarrufu teşvik, arz ve talebi azaltmak için alınan önlemleri yetersiz bulmuştur. (...) ıMF heyeti talep artışlarını ve bunun doğuracağı enflasyonit çıkışı önlemek için bir süre ücret artışlarının durdurulmasını önermiştir.”

“c) ıMF Türkiye’nin 1977 yatırım programını çok iddialı bulmuştur. ıMF Türkiye’nin döviz durumunu göz önüne alınarak yatırımların kısıtlanmasını istemiştir.”

Aynı günlerde, *Hürriyet*, Ankara kaynaklı bir haberinde IMF'nin Türkiye gezisinden sonraki raporundan söz ederken şunları belirtiyordu:

“Türkiye’nin izlediği ekonomik politika gerçekçi kur sistemine dayanmamaktadır, yapılacak bazı operasyonlarla gerçekçi kur sistemine dönülmelidir, diyen IMF teknisyenleri, Türkiye’nin dış ticaret açığının büyük olduğunu, bunun ihracatla karşılanabileceğini, ihracatı artırmak içinse devalüasyonun başta geldiğini belirtmişlerdir.”

Bunu da sinek pislemedik bir yere yazın!

14 Eylül tarihli *Milliyet* ise, yine Ankara kaynaklı bir haberinde şu başlığı kullanmıştı: “MSP razı olursa yüzde 8-12 arasında kur ayarlaması yapılacak.” İlginç değil mi? Hadi bu haberden de bazı satırları dikkatinize sunayım:

“... IMF teknik heyeti özellikle Türk parasının değerinin düşürülmemesini büyük bir eksiklik olarak nitelmiştir...”

“... Öte yandan MSP’nin Türk parasının değerinin Bakanlar Kurulu kararı ile düşürülmesine kesinlikle karşı çıkması üzerine Maliye Bakanlığı kendi yetkisine dayanarak ‘kur ayarlaması’ tebliği hazırlamıştır. IMF raporunun kaleme alınmasına başlamadan yürürlüğe konulması istenen bu tebliği ile Türk parasının değeri yüzde 8 ile 12 arasında düşürülmek istenmektedir. Ancak Maliye Bakanı Bilgehan’ın bu konuda Bakanlıklarası Ekonomik Kurul Başkanı Erbakan ile görüşeceği ve onun onayı alındıktan sonra tebliğin yürürlüğe konulacağı öğrenilmiştir. Bu düşürmenin IMF heyetinin izlenimlerini olumlu yönden etkileyeceği sanılmaktadır.”

21 Eylül tarihli *Cumhuriyet*’te Yalçın Doğan, yüzde onluk devalüasyonun gerçekleştiğini herkesten önce

kamuoyuna duyurmuş, bu arada şu ilginç saptamayı yapmıştır:

“... IMF’nin önerileri arasında taban fiyatlarının düşük tutulması, kamu kesiminde temel mallara bir di-zi zam yapılması ve yüzde 30 dolayında bir devalüasyon bulunduğu ortaya çıkmıştır. İkinci Cephe Hükümeti IMF’nin önerilerine uyarak taban fiyatları düşük tutmuş, bir süre önce açıklanan zamları gerçekleştirmiştir. Devalüasyon konusunda ise cephe hükümeti içinde AP/MSP anlaşmazlığı çıkmış ve hükümetin eğilimi önerilen devalüasyonu bir kerede yapmak yerine zamana yayarak küçük oranlarda gerçekleştirmek olarak belirtmiştir.”

“Bu karar gereğince IMF’nin devalüasyon önerisi küçük ayarlamalarla gerçekleştirilmeye başlanmış ve Türk Lirası Dolara karşı yüzde on değer kaybına uğramıştır. Bu oran cephe hükümetlerinin 2.5 yılı aşkın süredir uygulaya geldikleri küçük oranlı devalüasyonların en yüksek oranlısını oluşturmaktadır. Cephe hükümeti döneminde Türk Lirası böylece Dolara karşı toplam yüzde 33.5 gibi bir değer kaybına uğramış bulunmaktadır.”

Eveet, takke düştü, kel göründü. İşlerin cereyanı Portekiz’de yapılanlara pek benziyor, galiba aynı sırayı da izliyor. ‘İstenmeyen’ sağcı iktidarın müdafaa-i hukukçu bir direnişi göstermeyi göze alamayarak, ‘teslimiyetçiliğe’ dümen kırdığı şu haberlerin birbiri ardınca izlenişinden pek güzel anlaşılıyor ya, işin tamam olması için, galiba birde ‘ücretlerin dondurulması’ koşulunun yerine getirilmesi gerekecek.

Öyle demiyorlar mı?

AĞIZ SULANDIRAN BİR ‘PAZAR’: TÜRKİYE

30 Eylül 1977

Amerikan **Associated Press** Ajansı’nın bir haberinden söz etmiştik ya hani, o haberin geçen defa dokunmadığımı ilginç bir bölümü bakın ne diyor. “... Uluslararası Para Fonu, Türkiye’nin 1977 yatırım programını çok iddialı bulmuştur. IMF, Türkiye’nin bugünkü döviz durumunu göz önüne alarak, yatırımlarını kısıtlamasını istemiştir.”

Bu ne anlama mı gelir? *Hürriyet*, Ankara kaynaklı bir haberinde, aynı konuyu işlerken, ne anlama geldiğini hepimizin anlayacağı bir dille şöyle açıkladı:

“... Uluslararası Para Fonu ekonomi heyetinin daha önceki yıllarda olduğu gibi, Türkiye’nin daha çok tarıma önem vermesini istedikleri, tarım sanayiinin geliştirilmesinden sonra sermaye birikiminin ağır sanayi yatırımlarına geçirilmesini istedikleri, ağır sanayi konusunda uzun vadeli plan yapılmasını önerdikleri öne sürüldü. Türk heyetinin ağır sanayi için artık beklemeye imkân kalmadığını, tarım yerine kalkınma için sanayi gelişmesinin tercih edildiği, 4. Beş Yıllık Planın bu eseri üzerine oturtulacağını belirttikleri bildirildi. Türk heyetinin ağır sanayi konusunda gösterdiği canlılığı IMF heyeti tarafından ters karşılandığı, IMF’den istenen 150 milyon dolarlık kredinin verilmemesi halinde buna ağır sanayi tartışmasının önemli bir etken olacağı belirtildi.”

Uzun sözün kısası, öteden beri Türk solunun ileri sürdüğü üzere, emperyalist sistem Türkiye’yi kısıktivrak bağli

tutmak istemekte, ona uydu ülkelere layık gördüğü kırsal bir 'kalkınma modeli'ni benimsetmeye uğraşmaktadır. Anlaşılan konuştukları zaman mangalda kül bırakmayan 'ileri sanayi hamlesi' yandaşı sağcı iktidarlar baskıya direnmemiş, uysalca başlarını eğmişlerdir. Arkasından, birer ikişer IMF isteklerinin yerine getirildiğini biliyoruz zira.

İyi ama, bu 'domuz' emperyalist sistem niye **Türkiye**'de sanayileşmeye karşıdır? Erbabı bilir elbet, onlara sözümüz yok, ama kendi aramızda isterseniz şöyle bir kurcalayalım.

Kapitalistlikte esas 'pazar'dır, herif mal yapıyor, yaptığı mal depoda durdu mu ne işe yarar, hiç, 'pazar' bulacak ki satsın; az buçuk siyasal ekonomi okumuş olanlar, 19. yüzyıl savaşlarının çıkmasında kapitalist ülkeler arasındaki 'pazar' kavgasının çok önemli bir rolü olduğunu bilirler, bizim imparatorluğun batırılmasında da, adına 'hasta adam' denilmesinde de, bu pazar gereksinmesinin etkisi büyüktür. 'Pazar' iyidir ya, 'pazar'ın durgun olmayanı, hareketlisi, gittikçe genişleyeni daha da makbul sayılır. Öyle ya, nüfusu artan, tüketim gücü gelişen, gereksinimleri çoğalan bir 'pazar' mı iyidir, yoksa durgun, yoksullaşmış, sineğini kovamayan bir pazar mı? Elbette, birincisi.

O zaman, ünlü tröstlerin yöneticilerine dağıtılan *Business Europe* adlı derginin yaptığı özel araştırmanın sonuçlarına bir göz atmalıyız. Bu araştırmaya göre, son beş yıl içinde, **Türkiye** 'pazarı' yüzde 161 oranında bir büyüme göstermiş, bununla hem **Avrupa** hem de dünya ülkelerinin başına geçmiştir. Nasıl geçmesin ki, pazarın büyüme hızı yönünden **Finlandiya**'nın oranı yüzde 36, **İrlanda**'nın oranı yüzde 33, **İtalya**'nın yüzde 26, **Fransa**'nın yüzde 24, **İngiltere**'nin ise yüzde 22'de kal-

miş! Daha var, **Türkiye**'nin pazar ortalama büyüme hızı, **Avrupa** ortalamasını da aşıyor. **Avrupa**'da genel büyüme hızı 100 iken, **Türkiye**'ninki 161.

Hayret ya!

O ki bir 'pazar' böyle inanılmaz bir hızla büyüyor, genişliyor, yerli yabancı kapitalistlerin ağzının suyunu akıtması işten bile değil. Öyle de olmuyor mu, yerli firmalarımızın piyasayı kapmak, satışlara egemen olmak için birbirleriyle nasıl kapıştıklarını, hiçbir şeyden anlasak televizyon reklamlarından da anlayamaz mıyız? Ama asıl iştahı kabaranlar, bizim kıcıkırık yerli firmalarımız değil elbet, toplamı milyarlarla ulaşan 'ithalatımızı' sağlayan yabancı ülkeler, onların 'tatlı kâr' ardındaki firmaları, **Ortakpazar** bir yandan sulanıyor bize, **Japonya** bir yandan **Amerika** bir yandan. **Türkiye** 'pazarı'nı kapmak, orada yerleşmek, oraya mal satmak için aralarında akıllara durgunluk veren kıyasıya bir savaşım sürmektedir. **Türkiye** 'kırsal kalkınma' yolundan 'pazarı'nı genişletirse, artan nüfusuyla Batılı kapitalistlere ne bitmez tükenmez bir kâr kaynağı olur düşünsenize!

İşte bu yüzden **Türkiye**'de ulusal sanayiinin gelişmesini istemiyorlar. Sosyalist yoldan da, devletçi yoldan da, özel sektör yolundan da istemiyorlar. Hani komünizme karşıyız lafı var ya, kuyruklu yalan, onlar **Sümerbank**'a, **Etibank**'a da karşı, kendileriyle Türk pazarının kârını paylaşmadıkça, onların buradaki fiyali olmadıkça özel sektör sanayileşmesine de karşı! **Türkiye**'yi genişleyen 'Türk pazarı'nı kendi başlarına 'yemek' istiyorlar. Dava budur. Bu olduğu için de sağcı iktidarlara koşullarını dikte etmekte, onları kısıktırak bağladıktan sonra, 'milliyetçi' hiçbir tepki gösteremez hale getirilip 'milliyetçilik' iddiaları yüzünden hem ülkeleri hem dünya ka-

muoyu önünde rezil ederek ‘sanayileşme programını’ istemiyoruz diyebilmekte, sözünü dinletebilmektedirler. İyi ama, işin bir püf noktası olamaz mı?

5

1970’LERİN BANKACILIK OLAYI

1 Ekim 1977

Bilir misiniz ki, 22 Ağustos 1850’de ‘Devlet-i Aliyye’yi içinde bulunduğu darboğazdan kurtarabilmek için, İngiltere’nin Türkiye’deki büyükelçisi **Sir Stratford Canning**, **Sultan Abdülmecit**’e bir rapor ‘takdim ederek’ ‘yapılması icabeden ıslahatı’ göstermiş, bu reformların gerçekleştirilebilmesi için de ‘Batılı ülkelerden borç almayı’ önermiştir.

Bilir misiniz ki, **Osmanlı**’nın o berbat zamanında bile **Sultan Abdülmecit** önceleri (o sıralarda **İstanbul**’da bulunan bir İngiliz albayının, **Albay Rose**’un fikrine göre, ‘Frenk hırsızlarından borç alıp memleketi tehlikeli bir borçlanmanın yükü altına sokmamak için’) bu fikre direnmiş, ancak Batılı ve ıslahat taraftarı **Dışişleri Bakanı Ali Paşa**’nın ısrarları üzerine 50 milyon frank borç altına girmiştir.

Bilir misiniz ki bundan elli altmış yıl sonra, aynı **Osmanlı**, gümrük tarifelerinde yüzde dördlük bir artışı ‘kendi iradesiyle yapamaz’ hale düşmüştür, bunu gerçekleştirebilmek için vaktiyle kendisine zorla borç veren Batılı ülkelere yeni yeni ödünler vermek zorunda kalmıştır. Ne gibi mi? Sözgelişi İngilizler, ancak **Basra/Kut’ül-amara/Bağdat** demiryolunun imtiyazı kendilerine veri-

lirse buna razı olabileceklerini beyan etmişlerdir; **Doğu Anadolu**'ya göz dikmiş olan **Amerika** ise, **Chester Projesi** denilen aşağılık bir sömürgeleştirme projesinin uygulanabilmesi halinde bu gümrük tarifesi yükseltmesine ses çıkarmayacağını söylemiştir.

Hep **Viyana** kapılarındaki serüvenimizle övünürüz! **Osmanlı**'nın tarihinde 1850 ile 1910'lar arasında yaşanmış utanç dolu bir yarı sömürgeleştirme süreci de vardır, bu süreç ülkenin ekonomik kaderinin nihayet emperyalist **sistem** tarafından ve dışardan yönetilmesi gibi korkunç bir sonuca ulaşmış, sonunda bilindiği gibi devleti çökertmiştir.

Acı anılar!.. Hatırlamak niye? Niyesi var mı canım, haberler sırtısira geliyor, okuyor öğreniyoruz, şu **Türkiye**'ye heyeti gelen **Para Fonu** daha önce meğerse OECD denilen bir başka ve uluslararası 'Batılı' örgütle **Washington**'da gizli toplantı yapmış, ayrıca OECD, **Bonn**'da bir **Batı Alman** hükümeti heyeti ile toplanmış, oturmuş, 'o eski kötü zamanlarda olduğu gibi' **Türkiye**'yi 'teşrih masasına' yatırmışlar, ekonomisini düzeltmek için (!) ne yapılması gerektiğine karar vermişler, bu yüzden IMF'nin çok önemli bir uzmanı, **Mr. Sturc** adında bir herif gizlice ülkemize gelmiş, **Pamukkale**'de **Merkez Bankası Başkanı** ile sözümler ona tatil yapmış arkasından da şu bildiğimiz zam paketi, ekonomik önlemler vs. sökün etmiş!.. Hasılı, rezillik paçadan akıyor.

Hanidir dertleşip duruyoruz, lafımız neyin çevresinde dönüyordu, '**emperyalist sistem**' Türk ekonomisinin sanayileşme doğrultusunda gelişmek istemesinden, Türklerin **Ortadoğu**'da 'bağımsız' bir rol oynamak arzularından tedirgindir, onları yola getirmeye niyetlenmiş, bunun için de askeri olduğu kadar ekonomik bir ambargo ya başvurmuştur. Bunun böyle olduğu hem şu az önce

ele aldığımız haberlerden, hem de *Euromoney* adlı ekonomik dergide yayınlanan bir yazıdan büsbütün meydana çıkıyor. Çünkü, deniyor ki bu dergide, **Para Fonu** ile bankalar arasında handiyse yazısız bir anlaşma yapılmış, **İMF Türkiye**'ye kredi açmadıkça bankaların da açmaması, bir çeşit abluka uygulaması kararlaştırılmıştır. 1970'lerin en büyük bankacılık olayı olarak adlandırılan bu durum için **Türkiye'nin takınacağı tavrın** önemine işaret edilmiştir. Dergiye göre **İMF'nin Türkiye**'ye koşacağı koşullar arasında ise bildiğiniz filmin senaryosu, yüzde 23'lük devalüasyon, etkin kredi kontrolü, kamu harcamalarında tasarruf, yatırımların kısılması, tüketici talebinin kısılması, dış ticaretin dengeye getirilmesi vs. vs...

Tek kelimeyle, **Para Fonu** (yani **emperyalist sistem**) Türk ekonomisine ne yapacağını söyleyecek, Türkler bunu yaparlarsa kendilerine ölmeyecek kadar kredi verilecek, öteki bankalar da kesenin ağzını açacaklar, yok Türkler direnirse mali düzeyde boğulacak! Eh, Kurtuluş Savaşından elli yıl sonra, **Osmanlı**'nın bulunduğu yere gelmişiz demektir. Üstelik hiç de **Osmanlı**'nın berbat durumunda olmadığımız halde!

Seçimlerden hemen sonra, **Washington**, **Ecevit** ve partisi için 'tercihini' gizlememişti ama, 'bizce her ikisi de birdir, yeter ki anlaşma zemini bulunsun' gibilerden bir laf etmişti. Bilindiği üzere, **Demirel** **İMF'nin** 1965'e doğru '**Türkiye'nin kurtarıcısı**' diye lanse ettiği politikacıdır, küskünlükleri sanayileşmede direnmesinden, bir de Arap politikasından doğmuştur. Şimdi her ikisinden vazgeçip '**sistem**' karşısında yelkenleri indirdiği için mi, **İMF**'yle araları düzelmiş görünüyor, anlaşmanın tam olmadığı haberlerine rağmen, iktidar sırtısına 'kendisinden beklenen' önlemleri alıyor, yoksa **Demirel** ve

ekibi, IMF kilidini çözemedikçe öteki bankalardan kredi alamayacaklarını kestirdiklerinden mi, birden uysallaşıp alaturka bir kurnazlık deniyorlar? Görünüş odur ki, ‘**sistem**’ hiç olmazsa bugünkü koşullar altında **Türkiye**’deki sağcı iktidara önerilerini kabul ettirebilmiştir. Bunun ülkenin yararına olmayacağını söylemek falcılık mı?

Hele ‘**sistemin**’ içinde kalıp, “IMF kilidini açalım, gerisi kolay!” diye düşünmeyi püf noktası sandılarsa, yandık, ‘**sistem**’den çıkmayı göze almadan kurtuluş yoktur çünkü.

6

SIRA KIBRIS’TA MI?

2 Ekim 1977

Amerikan iş çevrelerinin gazetesi *Executive Intelligence Review* seçimlerden önce yayınladığı gizli ve ‘hizmete özel’ sayısında ne diyordu belki hatırlarsınız:

“... seçimlerin 5 Haziran’da yapılması kararlaştırıldıktan sonra, Başbakan Demirel’in Dünya Bankası’nın önerilerini kabul etmesinin bir siyasal intihar anlamına geleceğini Dünya Bankası çevreleri bile kabul etmişlerdir.”

“Türkleri satın alabilmek için Dünya Bankası, seçimlere kadar Türkiye’ye günlük uygulamada bulunulacağını, ancak bunun için de, gerekli koşulun Türkiye’nin seçimlerden sonra sanayileşmek politikasından vazgeçerek kemerleri sıkmaya yönelmesi olduğunu bildirmiştir...”

“Fakat uzun vadede Türklerin Dünya Bankası’nın şantajına boyun eğip eğmeyeceklerini beklemek ve görmek gerekecektir. Demirel’in 10 yıl önce Dünya Bankası ve IMF’nin politikasını uygulamak üzere işbaşına getirilişine rağmen, sorun Türkiye içinde büyük siyasal önem taşımaktadır...”

Hemen görülüyor değil mi? Adamlar yapılanın ‘şantaj’ olduğunu biliyorlar, bunu kabul etmenin Demirel için ‘intihar’ anlamına geleceğini biliyorlar, seçimlere kadar gündelik uygulamanın seçimlerden sonra sanayileşmekten vazgeçip kemerleri sıkma politikasına yönelmek koşuluna bağlandığını biliyorlar, merak ettikleri ‘uzun vadede, Türklerin bu şantaja boyun eğip eğmeyecekleri’?

Tamam mı, şimdi 22 Eylül’de *Milliyet*’e Washington’dan verilen şu özel haberi değerlendirmenize sunayım: “Bir Dünya Bankası yetkilisi, Türk Hükümeti’nin IMF’den kredi almak için gerekli koşulları sağladığını bildirmiştir. Yetkili, Dünya Bankası’nın kendi vermek için bazı asgari koşullar istediğini, bu koşullara uymazsa kredi isteğinin reddedildiğini açıklamış, ‘Türkiye’nin böyle bir retle karşılaşma olanağı yoktur, çünkü hükümet kredi verilmesi için gerekli koşulları sağlamıştır’ demiştir.”

Bu hesaba göre, kısa vadede Türkler şantaja boyun eğmişlerdir, bu boyun eğiş elbette Türkiye’nin değil, ama yönetici ekibin Demirel’in, Erbakan’ın, Türkeş’in elbette ‘siyasal intiharlarıdır.’

Neden mi? Yahu siz ‘şantaj’ın bu kadarla kalacağını mı sanıyorsunuz? İlahi, amma safmışsınız: 1970’de aynı Dünya Bankası ve Para Fonu, aynı Demirel’i, aşağı yukarı aynı gerekçelerle yüzde 60 küsurluk bir devalüasyona mecbur etmemiş miydi? Devalüasyonla birlikte

çok erkili olacağı ve memlekete yarayacağı uzun uzun anlatılan bir ‘tedbirler manzumesi’ni uygulamaya koymaya zorlamamış mıydı? Hep biliyoruz, zorladı. **Demirel** de, kuzu kuzu, isteklerini yerine getirdi. Getirdi de ne oldu? **Türkiye** ekonomisi düzeldi de **Demirel** ve iktidarı feraha mı çıktı? Yooo, üstünden bir yıl geçmeden **12 Mart** müdahalesi gerçekleşti, adamcağız paldır küldür iktidardan yuvarlandı. Haa demek ki, sanayileşmekten vazgeçmek, **Dünya Bankası**’nın, yani emperyalist **sistemin** memleket zararına koşullarını kabul etmek yetmiyor, işin içinde başka işler de var: Bunların başında, **Türkiye**’nin **Ortadoğu** politikası gelir, **Türkiye**’nin Müslüman ülkelerle ilişkilerini soğuk tutması istenecektir, **üçüncü dünya**’ya kur yapması hoş karşılanmayacak, hele **Sovyetler**’e ve **Doğu Bloku**’na yanaşması kesinlikle önlenecektir.

Yooo bitmedi, biter mi hiç, ya **Kıbrıs**? ‘**Sistem Kıbrıs**’ı önemsiyor, petrol bölgesinde ve **Süveyş**’in ağzında stratejik bir önemi olan adayı kesinlikle Batı denetiminde tutmak, **Türkiye**’nin orada oynamaya kalkıştığı ‘büyük devlet’ rolünü **Ankara**’nın ‘burnunu sürterek’ önlemek istiyor. Bu açık. Şimdi, ekonomik ablukayla iktidarın burnunu **Para Fonu** aracılığıyla sürttü ya, arkasından sıra elbette **Kıbrıs**’a gelecek, Türk hükümetinden bu konuda anlayış göstermesi istenecektir. Bu anlayışın ne olduğunu da bilmeyen yok, ünlü Amerikan planının uygulanması, arazi ödünü, askerlerin çekilmesi falan fısıltı. Ekonomi düzeyinde ‘bağımsızlığımı’ savunamayan, **Dünya Bankası**’nın şantajına boyun eğen üçlü koalisyon, **Kıbrıs** konusunda ileri sürülecek koşullara direnebilecek mi? Kuşkuluyum. Hatta siz bakın el altından, **Kıbrıs**’ı feda etmiş olmasınlar, o sayede bu yüz kırtarıcı kredi avantajını sağlamaya yeltenmesinler!

1975 yazında, Amerikan askeri ambargosu **Demirel** iktidarını can havliyle atıp tutmaya ittiği zaman, şuracıkta da hanidir savunduğum gibi, kesinlikle **Müdafaa-i Hukuk** dış politikasına dönmemiz gerektiğini yazmış, yalnız bu işe kalkışan sağcı iktidarların ‘inandırıcı’ olmayacağını, zira ‘şaiBELİ’ olduğunu belirtmiştim. 5 Ağustos 1975 tarihli *Yeni Ortam*’dan birkaç satır aktarayım mı: “... bir yönetici, ya da aydın, ya kafası ve dünya idrakin-den itibaren bağımlıdır, bağımsızlık ve özgürlük ortamı ona gelmez, orada yaşayamaz; ya da dünya idraki ve kafasından itibaren bağımsız ve özgürdür, zaten asıl yaşama ortamı bağımsızlık ve özgürlüktür, yalnız da kalsa bu değişmez...” Ya şu satırlar? “... Bazı aydınlar ve politika adamlarının otuz yıllık politika pratiği göz önünde iken, yani kendileri iliklerine kadar Amerikancılıkla damgalanmışken nasıl kalkarlar da Arapların, Üçüncü Dünya’nın ya da Doğu Bloku ülkelerinin, getirecekleri yeni bir tutuma inanmalarını isterler? Türkiye’nin dönüm noktasından sonraki politikasını elbette yeni bir yönetici ekibin yapması, sonra da uygulaması gerekir.”

Bunun bir gereksinme değil bir zorunluluk olduğu şu yaşadığımız son olaylardan sonra büsbütün kanıtlanmış değil midir?

7

‘AÇIK KAPI’ MERAKLISI

3 Ekim 1977

Sivas’ta 20, Amasya’da 10, Harput’ta 9, Dersim’de 2, Diyarbakır’da 3, Ergani’de 2, Mardin’de 3, Bitlis’te 2,

Muş'ta 1, Siirt'te 3, Van'da 2 vs. vs... Hayrola, böyle kaptırmış neyi sayıyorum dersiniz? Geçen yüzyılın sonunda bu yüzyılın başında **Doğu Anadolu**'da faaliyet halinde bulunan Amerikan okullarını! Evet, yanlış okumadınız, 1890'larla 1900'ler arasında sözgelişi Sivas'ta 20, **Amasya**'da 10 Amerikan okulu vardı.

Atıyor muyum? İyi öyleyse **American Board Of Mission** adına bir açıklama yapmış olan **Mr. H.O. Dwight**'i dinleyelim. (Yıl: 1895)

“... derneğimiz yaklaşık olarak 65 yıldır Türkiye’de faaliyette bulunmaktadır. Ticari ilişkiler yönünden misyonlar bu bölgede elverişli bir ortam yaratmışlardır. Bu ortam misyonların iki yönlü çalışmaları sayesinde gerçekleşmiştir. 1. Geniş bir eğitim düzeni, 2. Geniş bir basın ve yayın örgütü. Biz bu bölge halkını yalnız bizim sattıklarımızı almaları için değil, gelecekte kurulacak tesisleri geliştirip yaşatabilecek bir düzeye gelmeleri için de eğitiyoruz. Bu yoldan Amerikan yatırımlarına yeni alanlar açmak umudundayız. Örgütün devamlı olarak yaşayabilmesi için yapılan harcamalar yıllık altı milyon dolar civarındadır. Amerikalılar Asya Türkiyesinde daha şimdiden kârlılığa geçen bir iş kurmuşlardır. Bu durum bütün bölge halkının bir gün bizim müşterimiz olacağına dair umudumuzu gerçekleştirmektedir. Şu anda Asya Türkiyesinde değişik bölgelerde 435 okulumuz ve bunlarda eğitim gören 19.795 öğrencimiz mevcuttur...”

E. Mead Earla adındaki bir Amerikalı yazar ise, *American Mission In the Near East* adlı eserinde şunları demiş:

“... misyonların temel işlevi ticarete uygun bir ortam hazırlamaktır. İnsanda yarattıkları ruhsal heyecan ve benzeri duygularla yerli ırkın Batı uygarlığına eğilim

duyması sonucunu vermektedir. Dünya ve Batı uygarlığını yakından tanımaları, o bölgelerdeki halklar gibi yaşama isteğini artırmakta ve bunun da doğal sonucu olarak ticari faaliyet artmaktadır.”

Nasıl iyi mi?..

Şimdi, Tevfik Çavdar'ın küçük fakat o çok yararlı incelemesinden (*Osmanlıların Yarı Sömürge Oluşu*) şu satırları dikkatle okur musunuz?

“... Amerika Birleşik Devletleri, sürekli olarak Doğu Anadolu bölgesi üzerine eğilmiştir. Yüzyıl sonundaki Ermeni sorunu ve onunla ilgili mücadeleler, bir ölçüde Amerikan misyonlarının faaliyeti sonucu ortaya çıkmıştır. Amerika Ermeni toplumunun öylesine koruyucusu kesilmiştir ki, olaylar sırasında San Fransisco Marblehead ile Minneapolis savaş gemileriyle İskenderun, Mersin önünde askeri gösteriler düzenlemekten çekinmemiştir. Bu dönemde insani ve kültürel duygularla dolu görünen bu ilgi 20. yüzyılın ilk çeyreğinde Chester İmtiyazı şekline dönüşmüştür.

“... Amerikan misyonlarının faaliyet alanlarının yoğun olduğu bölgeler, kurulmak istenen Ermeni devletinin sınırları ve Chester İmtiyazının kapladığı saha harita üzerinde gözden geçirilirse, anlatmak istediğimiz ilişki daha açık bir hale gelir. Böylece Osmanlı İmparatorluğu'nun paylaşılmasında Amerika Birleşik Devletleri de Doğu Anadolu'ya ağırlığını koymuştu...”

Yalnız Osmanlı'nın paylaşılmasında mı? Cumhuriyet'le birlikte Doğu Anadolu'da Ermeni sorunu ve Ermenilik kalmaz, kalmaz ama, Amerika Cumhuriyet hükümetlerinin karşısına yine Chester İmtiyazı ile çıkar: Ne demektir bu, onun için önemli olanın Ermeniler ya da Kürtler değil, o bölgenin Amerikan sömürüsüne açık bulunması değil mi? Mütareke'de, ABD Bahriye Bakan-

lığı, Yumurtalık'ta bir deniz üssü kurulması için ön çalışmalara başlar. Bahriye Bakanı Mr. Denby, Yumurtalık Limanı ve İkinci Chester İmtiyazı için de der ki: "Akdeniz'de gemilerimize ucuz petrol sağlayacak, güvenilir bir limanı daima aramalıyız." Bahriye İstihbarat Bürosu'nun raporunda ise şu ilginç sözler: "Bizim özellikle tütün ve petrol alanında, Yakındoğu'da büyük çıkarlarımız vardır. (...) Bu bölgedeki ekonomik kaynakların gelişme olanaklarının araştırılması uzmanlar aracılığıyla Amerikan çıkarları açısından dikkatle incelendi. İstanbul'da resmi ya da resmi olmayan ABD temsilciliklerine, deniz kuvvetlerinin haberalma servisleri bütün olanaklarıyla yardım etti..."

Cumhuriyet'ten sonra, Amerikan Yakındoğu Ticaret Odası, Dışişleri Bakanlığı'na bir rapor verip ne der, "Yakındoğu'da Amerikan çıkarlarının gelişme olanğı hemen hemen sınırsız gibidir. Bu bölge özel Amerikan girişimlerine açık bir alandır." Amerikan Ticaret Odası Başkanı, oraları ziyaret eden Türk milletvekili Dr. Fuad'a ne söyler: "... Türkiye ile ticari ilişkilerimizi geliştirirken, oraya sermayemizi götürürken, bir tek şey istiyoruz: Open door (Açık kapı)".

Durur dururken niye bunları kurcaladık, merak mı ettiniz, haklısınız; geçenlerde Sulzberger'in yazılarında Kürt sorununa bulaşmasından pirelenmiş Roberts adındaki bir Amerikan görevlisinin doğulu milletvekilleriyle görüşmesi üzerinde durmuştum ya, olay gelişti, bak-sanıza iki CHP'li senatör, Sulzberger'in Van'da bölücülüğü kışkırttığını ileri sürerek dediklerimi dolaylı olarak doğruladılar. O yüzden konuya döneyim dedim, bunun için de Amerika'nın o bölgeye ilgisinin bir dökümünü yaptım.

Düşündürücü bulmadınız mı?..

‘GÖZDAĞI’ MI?

4 Ekim 1977

Yaaa, meğerse herif **Enerji ve Tabii Kaynaklar Bakanı İnan**’ın çağrılısı olarak gelmiş, büyük kentlerimize uğramakla kalmayıp, ‘doğuda incelemeler yapmış’, CHP’nin iki senatörü **Fehmi Güneş**’le **Niyazi Ünsal** açıklıyorlar, inceledikleri şu yörelere bir göz atın Allah aşkına, **Elazığ, Malatya, Bingöl, Bitlis, Muş, Van, Ağrı** (eskiden Amerika misyon okullarının cirit attıkları, **Chester İmtiyazı**’nın yayılmak istediği yerler bunlar), rivayet o ki, **Sulzberger** oralara alabalık avlamaya gitmiş bilemeyiz yakalayabilmiş mi, yalnız senatörler ‘**Sulzberger Doğu Anadolu**’dan sürekli **Kürdistan** diye söz etmiştir’ diyorlar, hayırdır inşallah, o yörede Ermenilik kalmayınca ‘**ABD**’nin ticari çıkarları için açık alan sayılan’ **Doğu Anadolu**’da bu kere Kürtçülük mü oynanacak?..

Önceki söyleşimizde **Sulzberger**’in dört yazısından birisinde tamamen bu sorun üzerine yayıldığına ilişmiştim sanırım, elindeki özetti, sonradan **Bülent** dört yazının tamamını çevirmiş, getirdi, sağolsun, göz attım ki ohoo beyimiz bir yandan **Kâmran İnan**’ı ‘**Adalet Partisi**’nin parlayan yıldızı’ diye vafededursun, bir yandan da ‘çaktırmadan’ Kürtçülük yapıyor. Hadi isterseniz, **Sulzberger**’in yazısından bazı satırları birlikte okuyalım:

“... Kürtler belirli bir arazi parçası üzerinde yer değiştirmeden en fazla kalan en eski insanlardır. Bundan yirmi beş yüzyıl önce **Ksenefon**’un on bin askeri bugünkü **Irak**’tan kuzeye doğru yürümeye başladıklarında

‘Kardouchu’ diye bildikleri ve ‘hiçbir dostça işaret göstermeyen’ konuksever Kürt halkının arasından geçmek zorundaydılar...”

“... Kürtlerin nüfusları üzerinde değişik hesaplamalar vardır. Tutucu bir rakam olmasına rağmen, gene de Türkiye’de iki buçuk milyon, Irak’ta bir milyon iki yüz bin, İran’da bir milyon dört yüz bin, Suriye ve Rusya’da on binlerce Kürt olduğu söylenebilir...”

“... Tümü dayanılmaz ve güç koşullar altında çevredeki dağlarda yaşamakta ve zaman zaman da bayraklaşan milliyetçilik düşünceleri ile toprakları üzerinde rahatsız edilmektedirler. Türkiye’de bu hareketler muhalefetle karşılaşmıştır. Osmanlı İmparatorluğu kendisini bir ‘sömürge’ ulus olarak hayal etmesini sevdiğinden Kürtlere bu statü verilmiştir, ne var ki Cumhuriyet yasal olarak Kürtleri de Türk vatandaşı saymaktadır, adı geçen kitleyi tanımlamak için de ‘Dağ Türkleri’ deyimini kullanıldığını istemektedir...”

“... Türkiye Kürtleri çağlardan beri ellerinde bulundukları ve çoğunluğu doğa güzellikleri ile bezeli topraklar üzerinde, bir anlamda, Ksenefon’la yarın arasında bir yerde asılı bulunmaktadır. Dilleri geniş bir kitle tarafından konuşulmakta fakat hükümet tarafından önlenmeye çalışılmaktadır. Henüz yeterli okul ve öğretmenden yoksunlar. Üstelik yabancı ülkelerdeki Kürtlerden soyutlanmış bulunmaktadır...”

Evet, aktaracaklarım bu kadar. Şimdi isterseniz, külahımızı önümüze koyup kendi aramızda söyleşelim.

Doğu Anadolu halkının ezilmişliği, sömürülmüşlüğü, geri bırakılmışlığı bu toprağın akli başındaki bütün çocukları tarafından bilinir, kendi hesabıma ben 1940’lardan bu yana Doğulu arkadaşlarımla o yörenin sorunlarını çözüme bağlamak için neler yapılması gerek-

tiğini nereye gittiysem orada, **İzmir**'de, **İstanbul**'da, **Paris**'te, **Erzincan**'da, **Ankara**'da tartışmış durmuşumdur. Büyük sorunlarımız vardır, çözüm beklemektedir, ama bunlar bizim sorunlarımızdır. Bu topraklarda yaşayan, birlikte ezilen ve sömürülen insanlar olarak, bunları elbirliğiyle çözeceğiz. Elin Amerikalısı, **Doğu Anadolu** üzerindeki tarihsel niyetleri belli iken, gelir de üstelik 'milliyetçi' geçinen bir iktidarın önemli bir bakanının çağrılısı olarak yöreyi gezer, sonra da dünyaya **Türkiye**'yi jurnallerse, yediği halt boyunu aşmış olur.

Tarihsel niyetleri belli iken dedim öyle ya, bu niyetlerin hiç de iyi olmadığını vatanseverliğinden zor kuşku duyacağımız birisinin ağzından belirtiverelim isterseniz. **İsmet Paşa**, **Lozan** tartışmaları sırasında söz **Chester İmtiyazı**'na dokununca kafası kızıp da diyor ki:

“... bir an için **Lozan**'da bazı hatalar yaptığımı kabul edelim. Fakat, **Amerika**'dan gelen iki serserinin **Chester Projesi** adı altında **Anadolu**'nun yarısından fazlasını kapsayan bir imtiyaz elde etmeleri sonucu **Lozan**'da karşımıza çıkan güçlükleri size anlattım mı? Bu İmtiyaz Konferansının geri kalması, yeni bir savaşın çıkması eşğine kadar bizi getirdi. Bu güçlüklerle sebep kimlerdir: İki Amerikalı, parası bile olmayan iki Amerikalı...”

Amerikalı yazar **E. Mead Earle** ise şöyle demiş: “**Bağdat Demiryolu İmparatorluk Türkiye**sinin gelirlerini ipotek etmişti. **Chester İmtiyazı** ise **Milliyetçi Türkiye**'nin tabii kaynaklarını ipotek ediyordu.”

Türkiye Büyük Meclisi o zaman zokayı yememiş, o imtiyazı vermekten sıyrılmışız. İyi ama, siz otuz küsur yıldır, **Birleşik Amerika**'nın gözüne kestirdiği yörelerde şu ya da bu vesileyle cirit attığını, yavaş yavaş **Ermenilerin** yerine **Kürtleri** geçirip birtakım karanlık işler çevirmeye niyetlendiğini görmezden gelebilir misiniz?

Kim bilir, belki de bazı konularda ‘**sistemin**’ arzularına yeterince uysal davranmayan sağcı üçlü koalisyonun zaten dizleri titreyen ortaklarına ‘gözdağı’ verilmek isteniyordu. Yine siz sözüme mim koyun, ‘**sistem**’ Türk iktidarlarının üzerinde bu sorunu **Demokles**’in kılıcı gibi asılı tutacaktır.

Benzetmek Gibi Olmasın...

1

‘BARIŞÇI YAYILMA’

20 Ekim 1977

Şaşkınım biri, ama öyle böyle değil, cebinde parası olan, **Amerika**’yı **Avrupa**’yı keyifle gezebilen biri, diyor ki, “Vallahi ben dünyayı gezdim tozdum, hiçbir yerde **Türkiye** batsın, Türk ekonomisini çökertelim diyen bir ‘Batılıya’ rastlamadım; bu bizim sanrımız, ya da içimizdeki kriptoların işi; sanıyoruz ki dışımızdaki herkes **Türkiye**’yi yemeye, soymaya, yağma etmeye teşne; elinde çatal bıçak yalanıp duruyor, memleketimizi çevrilmiş kuzu gibi sofraya getirip, yalapşap yutacaklar, yok öyle bir şey efendim, herkes **Türkiye**’nin ekonomik bakımdan kalkınmasını istiyor, güçlenmesini istiyor, şu **paranoia** sendromundan kurtulalım da, etrafımıza sağlıklı gözlerle bakalım, türlü evhama düşüp hayatımızı zehir etmeyelim!”

Gafletin bu kadarına, –kibarlığımdan gaflet dediğimi bilesiniz ha– ağlanır mı, gülünür mü, üzerinde durma-

yacaktım, aranızdan birisi o yazıyı okumuş, kafasına takılmış, çıktı geldi, üzerinde üç beş konuştuk, düşündüm ki başkaları da vardır, konuştuklarımızı ortaya koyalım, duraksadıkları noktalar olduysa belki aydınlatmakta yararı dokunur.

Önce biraz geriye gideceğiz.

Ünlü *London Times* gazetesi 28 Ekim 1898 tarihli bir yazısında ne demektedir merak eder misiniz? Hadi okuyalım:

“... bundan on yıl önce Türk Ticaret ve Maliyesi üzerinde Fransız ve İngilizler adeta bir tekel kurmuşlardı. Bugün ise İstanbul’daki en faal kişiler Alman sanayici ve tüccarlarıdır. Yüzlerce Alman tüccar ve işadamı Türkiye’yi baştanbaşa dolaşarak mallarına piyasa aramakta, bu amaçla yerli halkın isteklerini incelemektedir. Krupp’un sahip olduğu Alman gemi tezgâhları Türk Deniz Kuvvetleri’ne hücumbotları inşa etmektedir. Ludwig Loeve ve şirketleri, Sultan’ın ordusunu küçük silahlarla donatmakta, Essen’deki Krupp fabrikaları cephane siparişlerini Armstrong’la paylaşmaktadır. Alman bisikletleri Amerikan bisikletlerinin yerini almıştır. Filistin ve Suriye’de de bu Alman etkisinin izlerine rastlanmaktadır. Bir grup Alman bankası Deutsche Palastina Bank’ı kurmuşlardır...”

Aynı yıllarda, Alman basınının sloganı neydi bilirmisiniz: “Yeni Dünya’ya (Amerika’ya) değil Mezopotamya’ya; (yani Türkiye’ye)” Dr. Ernst Jackh şunları diyordu: “Orada, Türkiye’de Anadolu ve Mezopotamya var. Anadolu, doğan güneş ülkesi. Mezopotamya ise eski bir cennet”.

Alman yazarı **Lothar Rathmann** konuyla ilgili bir incelemesinde, o zamanki Alman yaklaşımını şöyle açıklamaktadır:

“... Osmanlı İmparatorluğu’nun Asya toprakları, Alman emperyalizminin ‘güneşteki yerini’ almak için verdiği kavgada en önemli yayılma alanı olacaktı. Yakındoğu politikası, Alman emperyalizminin izlediği sömürge politikasının tipik bir örneğiydi. Alman tekelleri açısından gittikçe daha çok önem taşıyan bir sömürü alanı olan Türkiye’de Alman emperyalizmi büyük ölçüde ‘dolaylı sömürü’ yöntemlerine başvurdu. Burada izlenen yöntem Bağdat Demiryolları Stratejisi adıyla biliniyordu. Bu stratejiyle Alman emperyalizmi Osmanlı İmparatorluğu’nun bütün önemli yerlerini elde edecekti...”

Evet, kafanızda kıvrılan soru işaretini görüyorum: Peki, nasıl? Rahtmann cevabını şöyle veriyor:

“Etkin bir Alman sermaye grubu ilk ağızda asker çizmesine ve Almanların yerleştirilmesi konusunda yapılan, uygulama umudu olmayan planlara değil, ‘barışçı yayılma’ gibi daha incelmış ve daha yumuşak yöntemlere başvurarak bu istilacı politikasını gerçekleştirmek istedi. Bu grup Deutsche Bank’ın ve Krupp-Konzern’in yönetimi altında bulunuyordu ve tekелci biçimde örgütlenmiş gemicilik ile ihraç sanayii yanında, geniş ölçüde Deutsche Bank tarafından denetlenen diğer sanayi dalları da, özellikle elektronik sanayii bu grubun denetimindeydi.”

Tevfik Çavdar, *Osmanlıların Yarı Sömürge Oluşu*’nda arkasını şöyle getirecektir:

“... Bağdat Demiryolu’nda kişiliğini bulan Alman emperyalizminin temel ögesi ‘Bize bağlı Güçlü Türkiye’ diye tanımlanabilir. Böylece bu bölgenin diğer yabancı ülkelerin müdahalelerinden kurtulması ve savunulması mümkün olacaktır. Yani, güçlü Türkiye, Alman sermayesinin bekçiliğini yapacaktır. Rohrback bu po-

litikayı o günlerde şöyle özetlemekteydi: Zayıf Türkiye'ye on para bile vermeyiz, fakat güçlü Türkiye istediği ve bizim verebileceğimiz her şeyi alabilir.

Benzetmek gibi olmasın, durum 1947'den bu yana Türkiye ile Amerika arasındaki duruma çalıyor değil mi? Ne de olsa solcu geçiniyoruz, 'kötü niyetli' olduğumuzdan mıdır nedir, yoksa diyoruz 'sistem'in Türkiye'ye yardım etmesi, istediği verebileceği her şeyi vermesi, yoksa onu daha iyi sömürmek, bölgedeki sermayesinin bekçiliğini yapabilecek kadar 'güçlendirmek' için midir?

Sözüm bitmedi, sorun ilginç, daha sürdüreceğim.

2

'YENİ' SÖMÜRGEÇİLİĞİN ÖNCÜSÜ

21 Ekim 1977

Alman Sosyal Demokratlarından bir Scheidemann vardır, Alman emperyalizmi Türkiye'ye sokulurken şunları demiş:

“... Güçlü, yönetimini merkezîyetçi temellere oturtmuş bir Türkiye, Avrupa kapitalizminin planlarını gerçekleştirme konusunda ihtiyacı olan her türlü savunma görevini yerine getirebilecektir...”

Şu satırları, Rahtmann'ın kitabına Ragıp Zaraklı'nın yazdığı önsözden anlıyorum, dikkatle okuyun lütfen: “... Almanya'nın Yakındoğu'daki en büyük başarılarından biri de Osmanlı ordusunu Alman emperyalizminin vurucu güçlerinden biri haline getirmeleridir. 1883'de Osmanlı ordusunun eğitilmesiyle görevlendi-

rilen Prusya'lı general Goltz-Paşa, 1895'e dek Türkiye'de kaldı, Osmanlı Genelkurmay İkinci Başkanlığı'na getirildi. Goltz-Paşa Osmanlı ordusunun Prusya sistemine uygun biçimde yeniden düzenlenmesinde, Prusya tipi kafa yapısına sahip subayların yetiştirilmesinde ve Alman silah sanayiinin Türkiye'de tekel konumuna gelmesinde büyük bir rol oynadı... (...) Goltz-Paşa Osmanlı İmparatorluğu'nda 'Öte yandan bu askerler üzerinde doğrudan doğruya nüfuzumuzu kullanarak Osmanlı ordusunun idaresini, evvelkinden ziyade ve artık elimizden bir daha geri alınmayacak biçimde ele geçireceğiz."

Birinci Dünya Savaşı patlayınca durum nedir, onu da görelim: "... Enver Paşa kendi isteğiyle Osmanlı Genelkurmay Başkanlığını Bronsar von Schellendorf'a bıraktı. Genelkurmay Harekât Dairesi Başkanlığına ise Bronfeld getirildi. Eski Alman Genelkurmay Başkanı General Fahkenheim ise Suriye Yıldırım Orduları Komutanı yapılacaktı. General Von Kress, Gazze'de kolları komutanı olmuş, Liman von Sanders ise Gelibolu'da görevlendirilmişti. Kısacası 1913'te İstanbul'a gelen askeri ıslahat heyeti, Birinci Dünya Savaşı'nda bir komuta heyetine dönüşmüş ve Osmanlı ordusuna el koymuştu."

Neymiş, **Almanya** o tarihte **Türkiye**'nin çökmesini değil güçlenmesini istiyormuş, hangi Alman'a sorsan diyecekmiş ki sana, aa, biz **Osmanlı**'nın çökmesini ister miyiz hiç, elbette ayakta ve güçlü olmasını isteriz, ne var ki arkasından ordunun ıslahatı, silah satımı, kalkınma yardımı ayaklarıyla içimize çöreklenmişler, sonunda ordumuzun komutasını bile ele geçirmişler, zaten amaçları da buymuş, **Goltz Paşa** açıkça söylüyor.

(Şimdi, acıklı ama zorunlu bir oyun: **Scheidemann**'ın

sözlerinde, sonraki alıntılarda **Alman**, **Prusya**, **Avrupa** sözcükleri yerine **Amerika** sözcüğünü koyun, yazıları bir kere daha okuyun, 1947'den beri görmekte olduğumuz filmin içyüzünü dehşet içinde farkedeceksiniz.)

Daha önce acaba yazmış mıydım?

Osmanlı Alman emperyalizmi tuzacağına neden düşer, İngiliz ve Fransız emperyalizminden de, Rus emperyalizminden de farklı yöntemlerle geldiği için. Berikiler, 19. yüzyıl başlarından itibaren geçerli olan talan emperyalizmidirler, gerekti mi donanma gönderir, asker çıkarır, toprak işgal eder, bir ülkeyi **Hindistan**'a ve **Çin**'e yaptıkları gibi çatır çatır sömürgeleştirirler. **Osmanlı**'ya yaptıkları da üç aşağı beş yukarı budur ya, **Rusya**'ya karşı uzunca bir süre denge unsuru diye muhafaza etme kaygıları kesin bir parçalanmayı önlemişti. Oysa Alman emperyalizmi, kadife pabuçlarla giriyor, bir yandan seni güçlendireceğim diye son Rus savaşından yenik çıkmış **Osmanlı** ordusunu ele geçiriyor, öbür yandan ekonomik yardım, kalkındırma ayaklarıyla mali sermaye olarak sızıyor. **Rathmann**'ın bu yüzden, o zamanki Alman emperyalizminin **2. Dünya Savaşı**'ndan sonra dünyada kendisini hissettirecek **yeni sömürgeciliğin öncüsü** olduğunu söylemesi hiç de yanlış değildir.

Neden mi, 'güçlendireceğim', 'ekonomisini canlandıracam' palavralarının ardında, **Berlin**'in amacı düpedüz **Osmanlı**'yı sömürgeleştirmek ve soymaktı da onun için. **Bağdat** demiryolu stratejisinin ardında yatanı **Çavdar** şöyle özetleyivermiş:

"... **Almanya**'nın **Türkiye**'ye uzanması salt geniş bir piyasaya ulaşma amacının yanı sıra, geniş hammadde kaynaklarına erişme amacını da kapsamaktaydı. Boğazların ilerisinde petrol ve maden yönünden zengin bir

bölge uzanıyordu. Bu bölge Alman tekstil fabrikalarının pamuk talebini tek başına karşılayacak nitelikteydi. Tarım ürünlerinin çeşitli ve üstün kalitede oluşu, sulama ile bölgenin sınırsız bir tarım ambarı haline gelebileceği düşüncesi Yakındoğu'yu daha da çekici yapıyordu. Alman demiryollarının yardımıyla, bölge ile olan ilişki, deniz kuvvetlerine ihtiyaç kalmadan barışta ve savaşta kesintisiz devam edebilecek nitelikteydi. Emperyalist bir evrenin üyesi olan Almanya için bundan daha uygun bir sömürü olamazdı. Bütün koşullar Türkiye'yi sanayileşmiş, emperyalist Alman İmparatorluğu'nun uydusu olmaya doğru itiyordu. İşte, Bağdat demiryolunun arkasında yatan 'Drang Nach Osten' kavramı budur."

Unutmayın ki, o zaman Almanya (belki şimdi de) Türkiye'yi güçlü kılmak amacıyla olduğunu söylemekteydi. O Avrupa'yı Amerika'yı gezen şaşkın kendisine elbette 'Türkiye'yi yiyeceklerini' söyleyecek bir Avrupalıya Amerikalıya rastlamayacaktır. Sen, yapılanlara bak. İmparator II. Wilhelm 1908 darbesi için demiştir ki: "Devrim Paris ve Londra'daki Jön Türkler tarafından yapılmadı, yalnız ordu tarafından, yalnız ve yalnız Almanya'da yetişmiş olan ve kendilerine 'Alman subayları' denilen subaylarca gerçekleştirildi. Bu yalnızca askeri bir devrimdir. Bu subaylar kılıç elde gerçek Almanlar gibi düşünmektedir." Hadi gel de sorma, 12 Mart'ta bir yerlerde buna benzer bazı sözler söylenip söylenilmediğini...

Enayiliğin âlemi yok.

‘DEUTSCHE BANK’ DEDİKLERİ

3 Kasım 1977

Bazen diyorum ki, şu bizim politikacılarımız hiç mi tarih okumaz, yüzyılın başından beri yaşadıklarımızı hiç mi hatırlamaz? Canım, ucundan kıyısından biraz kitap karıştırırsalar, biraz sağa sola soruştursalar, halkın önüne ülkenin iyiliğinedir diye getirdikleri çözümlerin ne eski püsküllü belalar olduklarını farketmezler mi?

(Evet, iyi bildiniz, yine burnumdan soluyorum, gazetenin birinde bir haber gördüm, kafamı kızdıran o: Efendim neymiş, geleneksel dostumuz **Almanya**’nın ünlü bankalarından **Deutsche Bank** ekonomik durumumuzun bozukluğuna o kadar üzölmüş ki, **Türkiye**’nin Alman ihracatçı firmalarına birikmiş birkaç yüz milyon marklık borcunu kasasından ödeyecekmiş, bu sayede piyasada zincirleme bir faaliyet başlayıp **Türkiye**’yle işler açılacakmış! Dost dediğin böyle olur işte. Zaten **Maliye Bakam** da onu söylemiyor mu, **Ankara**’ya gelen **Deutsche Bank**’ın yetkilisi **Tierbach**’tan sonra, sözü alıp şöyle demiş: “— ... bildiğiniz gibi **Deutsche Bank**’la çok dostane ilişkilerimiz vardır. **Almanya** ile ithalat ihracat işlemlerimizin yüzde 46’sı **Deutsche Bank**’tan geçmektedir. Bu hava içinde bir konuşma yaptık.”

Benim kafamın tasını attıran, şu dostane ilişkiler sözü. Malum, havaya laf etmeyi sevmiyorum, üzerinde biraz duracağım.)

Biz, **Birinci Dünya Savaşı**’nda, ordumuzu aşağı yukarı Almanların emrine vermiştik. **Çanakkale** cephesinde komutan **Liman Von Sanders**’ti. Bilir misiniz ki, İn-

giliz çıkarmasına karşı izlenecek savaş taktiği konusunda, **Anafartalar Cephesi Komutanı Yarbay Mustafa Kemal** ile bu **Liman Paşa** arasında ciddi bir uyuşmazlık çıkmıştır. Nasıl mı, şöyle: **Mustafa Kemal**, askerine hücum üzerine hücum tazeleyip ölmeyi emrederek İngiliz, Fransız ve Anzak'ların kumsalda tutunmasını önlemeye çalışıyor: **Liman Paşa**'nın buyruğu ise, düşmanı sahilten içerde beklemek: Bırakın diyor çıksınlar, içeri girsinler, orada karşılarsınız.

Nedeni basit, **Mustafa Kemal** düşmanın sahilde tutunması halinde, uzun ve yıpratıcı bir cephe savaşının başlayacağını kestiriyor, işi oraya varmadan bitirmek istiyor, hem Türk ordusunun kırılmasını önlemek bakımından, hem de askeri başka cephelerde serbest bırakmak bakımından! **Liman Von Sanders** ise tersine, düşmanın kumsalda tutunmasından, **Çanakkale**'de yeni bir cephe açılmasından yana. Zira **Alman Genelkurmayı**'nın emri bu: **Çanakkale**'de açılacak sürekli cephe, İngiliz, Fransız ve Anzak birliklerinin orada kalmasına yol açacak, belki müttefiklerin **Fransa**'daki batı cephesinden oraya asker kaydırmasını sağlayacak, böylece bu cephedeki Alman yükünü hafifleştirecek.

Geleneksel dostumuz **Almanya**, **Çanakkale**'de bize kazığını böyle atar. Çünkü **Yarbay Mustafa Kemal**'in değil, **Liman Von Sanders**'in görüşü **Başkumandan Vekili Enver Paşa** tarafından da kabul edilmiş, sonradan bir dengine getirilip **Anafartalar Cephesi**'nin başarılı komutanı fazla zayiata sebep olduğundan ötürü 'muahaze' edilmiştir. Haklı olan odur, o kadar odur ki, bunu bir süre sonra **Enver Paşa** da anlar. Hadi onu da anlatayım.

Kafkas Cephesi'nde **Halil Paşa**, **Bakû** üzerine yürüyecek, şehri **İngiliz General Tompson** savunuyor. **Halil**

Paşa saldırıyı süngüyle yapmayı kararlaştırır, o sırada **Alman Kurmay Başkanı**'ndan bir öneri, **Tiflis**'te bulunun **Von Kress** komutasındaki **Alman süvari alayı** **Bakû**'ya girmelidir. **Paşa** emri o yolda verir ama; bu arada, yaverine el altından, **Gürcistan/Azerbaycan** sınırındaki köprüyü attırmasını buyurur. Amacı açık, **Bakû**'ya Osmanlıların girmesini sağlayacak, Almanların girmesini engelleyecek, çünkü amaçlarının hiç de dostça olmadıklarını anlamış.

Olay tasarladığı gibi geçer, köprü atılmış olduğundan, (kimin attığı bilinmediğinden), **Von Kress** ve birliği **Bakû**'ye giremez. Ne var ki, **Dersaadet**'ten, **Başkumandan** **Vekilliginden Halil Paşa**'ya –ki **Enver Paşa**'nın hismidir– resmi bir fırça çekilir. “**Bakû** Ruslara verilecek, petrolünü Almanlar alacaktı, neden oraya taarruza lüzum gördünüz falan filan”. Üç saat sonra, aynı **Halil Paşa**'ya aynı **Enver Paşa**'dan, fakat bu defa evindeki özel telgrafhaneden şu telgraf ulaşır: “**Büyük Turan İmparatorluğunun Hazer kenarındaki zengin bir konak yeri olan Bakû şehrinin zapt haberini en büyük meserretle karşılarım falan filan.**”

Evet, **Mustafa Kemal**'e Alman generalinin planını bozdu diye kızan **Enver Paşa**, iliklerine kadar Almancı olduğu halde, bu defa Alman planını bozan **Halil Paşa**'yı –gizli de olsa– böyle kutlamaktaydı. Nedendi acaba dersiniz? O da Almanların geleneksel dostluğundan biraz biraz pirelendiği için mi?

Diyeceksiniz ki, bunların **Deutsche Bank**'la ilgisi ne? Birader, her şey **Deutsche Bank**'la başlamıştır da, ondan söylüyorum. Hani **Türkiye**'yi sağlam tutarak teslim almayı amaçlayan **Bağdat Demiryolu** projesi vardır ya; o projeyi, Alman emperyalizminin çıkarlarına uygun olarak **Osmanlı**'ya kabul ettirip, **Türkiye** içlerindeki Alman

yayılmasını, sessiz ve derinden gerçekleştiren banka, işte bu **Deutsche Bank***'ın ta kendisi.

Hadi biraz daha eşeleyelim.

4

ŞU 'DOSTANE İLİŞKİLERE BAKINI!..'

4 Kasım 1977

Deutsche Bank mı demiştik, isterseniz önce kafa kâğıdına bir göz atalım:

“**Deutsche Bank**, 1870'deki hummalı kuruluş döneminde 21 büyük Alman bankası ve ticaret işletmesi tarafından 15 milyon marklık kuruluş sermayesi ile kuruldu. Sermaye artırımlarından sonra bankanın sermayesi 1881'de 60 milyon marka, 1888'de 75 milyon marka, nihayet 1897'de 150 milyon marka çıktı ve banka Almanya'nın emperyalist yayılmasında en önemli araç görevini üstlenerek, başı çeken büyük bir Alman bankası haline geldi...”

“... Banka, 1890 yıllarından itibaren açıkça Alman burjuvazisinin dünya çapındaki kapitalist iktisadi ilişkilerde öncü bir konum kazanması için savaşılmaya başladı. **Deutsche Bank**'ın gösterdiği bu gelişme, o yıllarda Almanya'da gerçekleşen ve Almanya'dan önde olan ülkelerin hepsinden daha hızlı gelişen üretimdeki temerküz ve sermayenin merkezileşmesi sürecinin tipik bir örneğiydi.”

Şimdi gelelim, **Deutsche Bank**'ın Türkiye'ye girişine.

“... Abdülhamid'in yüksek bir kilometre hasılatı ve **Düyun-u Umumiye İdaresi** kanalıyla belirli ek vergilerin toplanmasını öngören garantilerinin ayrıntılı biçim-

de incelenmesinden sonra, Deutsche Bank Osmanlı'ya yanaşmaya hazır olduğunu bildirdi...”

“... Böylece Osmanlı Anadolu Demiryolu Şirketi'nin arkasında bulunan konsorsiyum –önemsiz bir Yunan grubu hesaba katılmazsa– Deutsche Bank, Württembergische Vereinsbank ve Frankfurt (Main)'daki Deutsche Vereinbank ile sınırlı kaldı. Yine Deutsche Bank'ın mutlak üstünlüğünü koruduğu bu Alman mali grubu olağanüstü sermaye gücü ile Avrupa bankacılık dünyasını şaşkınlığa düşürdü...”

“... Kısa süre içinde Deutsche Bank, Fransız ve İngiliz sermayesinin Anadolu'daki sömürü alanlarına, demiryolu yapılan bölgelerden büyük bir taarruza girişti ve Alman burjuvazisi için ekonomik ve siyasal açıdan önemli bir dayanak noktasını sağlamlaştırdı...”

“... Alman Dışişleri Bakanlığı'nın Deutsche Bank'a sağladığı sürekli destek, başlangıçta, önceden hazırlanmış büyük yayılma planlarının bütünleyici parçası değildi, fakat elbette siyasal iktidar Anadolu demiryolu imtiyazının ele geçirilmesine yandaştı, böylelikle Deutsche Bank, Alman burjuvazisinin Yakındoğu'daki ekonomik konumunun genişlemesi karşısında siyasal iktidarın gösterdiği isteksizliği kesinlikle altetmiş oluyordu. Böylece daha Bismark döneminde Almanya'nın doğu politikasında yeni bir aşamaya geçildi. Bu politika gelişen tekellerin yayılma çıkarlarını gittikçe daha güçlü bir biçimde yansıtmaya ve sonunda emperyalist yayılma siyasetine yönelmeye başladı...”

“... Deutsche Bank 'barışçı yayılma' biçiminde dolaylı bir yöntem izledi. Yakındoğu'daki güçlü rekabet karşısında bu türden bir sömürge yayılma yöntemi daha yararlı ve daha etkin oluyordu. Alman hükümeti de bu yolda Deutsche Bank'ın verdiği işaretleri uslu uslu iz-

ledi. Devlet açısından bu taktiği desteklemek için gerekli olan her şeyi yaptı, sürekli olarak her yanda Osmanlı İmparatorluğu'nun bağımsızlık ve özgürlüğünün savunucusuymuş pozunu takındı...”

Bu satırları, Lothar Rathmann'ın o başından sonuna ibret belgesi olan *Alman Emperyalizminin Türkiye'ye Girişi* adlı küçük kitabından aktarıyorum. Deutsche Bank Türkiye'ye girmekle kalmıyor, yalnızca Anadolu Şimendifer Şirketi'nin safi hasılatını 1890'da 767.557 frank iken, 1914'te 5.169.894 franga yükseltiyor, arkasından da yeni imtiyazlar yeni yatırımlar peşine düşüyor.

“... Bu tür girişimlerin başında Deutsche Bank'ın hazırladığı büyük Konya ovası sulama projesi geliyordu. Deutsche Bank yöneticilerinin bu yatırımdan güttükleri amaç Bağdat demiryolunun geçtiği bu bölgeyi suni sulamayla Alman dokuma sanayiinin pamuk ambarı yapmaktı. Deutsche Bank Yakındoğu'daki bütün girişimlerinde olduğu gibi bu projede de derhal Dışişleri Bakanlığı'nın ateşli desteğini sağladı...”

“... Daha Konya vilayetindeki sulama çalışmalarına yeni başlandığı bir sırada Deutsche Bank bu tür proje ile, Adana ovası sulama projesi ile uğraşıyordu. Deutsche Bank tarafından oluşturulan araştırma komisyonunun –bunlar aynı zamanda Prusya Çalışma Bakanlığı'nda görevli uzmanlardı– arazi krokilerinin tamamlanmasından sonra, 1913'te imtiyaz daha mükemmel bir hale sokuldu...”

“... Bunların dışında Deutsche Bank Mezopotamya'daki petrol yataklarını denetimi altına almak için de çok şiddetli bir kavga verdi. İngiliz hasımlarıyla yürüttüğü rekabet sonucunda 1912 yılında Mezopotamya petrollerinden yüzde 25'lik bir pay ele geçirmeyi başardı. Elbette ki ilk başarı Deutsche Bank'ı tatmin etmedi.

Banka Yakındoğu'daki petrolün yağmasından bir tekel konumu edinmek istiyordu...”

Evet, şimdi Maliye Bakanı Bilgehan'ın sözlerini tekrarlayabiliriz:

“... Bildiğiniz gibi Deutsche Bank'la çok dostane ilişkilerimiz vardır.”

Görenler Allah için söylesin!

Kıbrıs'a Çıkalı

1

YAHU BUNLAR NE SÖYLÜYOR?

2 Aralık 1977

Geçen gün, Demirel'in ve Bilgehan'ın, ülkenin durumu, içinde yuvarlandığımız ekonomik koşullar üzerine dediklerini okudum, efkârdır bastı: Yahu nedir, bizim yöneticilerimiz, **Türkiye** ile, 'sistem'in çarkına kapılmış öteki ülkeler arasındaki, 'kader birliğini ve beraberliğini' bir türlü anlamayacak, durum değerlendirmelerini buna göre yapamayacaklar mı? Sanki **Türkiye** tek başına, uluslararası ilişkilerden soyutlanmış olarak var, sorunları yalnız ona özgü, çareleri de bu çerçeve içinde bulunacak! Sorunu böyle dar bir yere sokup, bu küçük ölçekte ele alırsak, bir seçimi, bir iktidar değişikliğini hatta bir politikacının siyasal alandan çekilmesini işlerin yoluna girmesi için yeter saymak yanılığımıza düşeriz: Beni efkârlandıran bu!

Hanidir, aynı dramı yaşamıyor muyuz canım? Otuz yıldır Türk ekonomisi aksamıyor mu, buna çare olarak otuz yıldır dış yardımlara, dış kredilere avuç açmıyor muyuz; otuz yıldır çaredir diye siyasal parti bölmüyor, siyasal lider harcamıyor muyuz? Böyle yapıyoruz da, durumumuz düzeliyor mu? Yooo gün günden ağırlaşıyor, (öyle diyorlar), daha çok batıyoruz, (iddiaları bu!) iyi ama o zaman, ülkemizi yönetim sorumluluğunu üstlenmiş kişilerin kendi kendilerine şöyle bir soru sormaları gerekmez mi? Yahu biz **Türkiye**'yi, '**küçük Amerika**' yapacağız diye bir halt edip bu **emperyalist sisteme** dahil olduk, gidişat o ki, **küçük Amerika** olacak yerde **büyük Amerika**'nın yeni türden bir sömürgesi olmak yolundayız, herifçioğlu her işimize burnunu soktuğu gibi, kalkınmamızı da, ekonomimizi de kendi reçetelerine göre düzenlemek istiyor, acaba otuz yıldır kurban vere, parti böle, askeri müdahale yapa bir türlü gideremediğimiz '**ekonomik bunalım**' **Türkiye**'ye dışardan enjekte edilen bir emperyalist numarası olmasın? Bizi oyuna getirmesinler? Kurtuluşun temeli, yiğitçe '**sistem**'in denetiminden kurtulmak olmasın?

Hayır sormuyorlar. Tam tersine, '**sistem**'in koşulları içinde, çıkmazlığı otuz yıldır denenmiş yollardan kurtuluş arıyorlar.

Bilgehan ne demiş? "**Bugün Türkiye'nin içinde bulunduğu ekonomik durumun pek parlak olduğunu söylemek mümkün değil (...)** Dış ödemeler dengesindeki açık, Türk ekonomisinin en büyük darboğazıdır. (...) **Tabii Para Fonu'nun bilinen klasik birtakım şartlarını (bu müesseseye) başvurmuş memleketlerin kabul etmesi zarureti ortadadır.**" Düpedüz teslimiyetçilik demek olan bu sözleri, –elinizi kalbinize koyun da söyleyin– **Menderes'in Maliye Bakanı Polatkan** da söylememiş

miydi? O ‘klasik şartları kabul etme zarureti’ baş eğdi de, **Menderes** ve ekibi **Türkiye**’yi ekonomik sıkıntıdan kurtarabildi mi? Bırakın ‘**Menderes**’i, 1970 yılında, aynı **Bilgehan**, ünlü ‘tedbirler manzumesi’ ve devallüasyonu ‘aynı klasik şartlara’ başeğerek uygulamaya koydu da, Türk ekonomisi düzeldi mi? Bütün bunlar yaşanmışken, nasıl gözümüzün içine baka baka, hepimizi aynı kısırdöngünün içine sürükleyip sonunda kurtuluş olacağını söyleyebilirler? Bunu sizin aklınız alıyor mu? Doğrusu benim aklım almıyor, kahroluyorum.

Demirel’in söyledikleri başka türlü mü, yooo, *Ankara Bayram Gazetesi*’ne uzun bir konuşma yapmış, bazı şeylere şaşmış bir hali var, buyurun okuyun, hak vereceksiniz: “1977 bütçesi planı yapılırken, Türkiye’nin ne kadar ithalat yapacağı, ne kadar ihracat yapacağı, açığı da nereden kapatacağı belirlenmiştir. Türkiye bu sene iki buçuk milyar dolarlık ihracat yapacaktı. Bu uydurma bir rakam değildi. 1976 yılında Türkiye, iki milyar dolara yakın bir ihracatı yapabilmiştir. Bundan daha aşağı bir tahminde bulunmak doğru olmazdı ki...” Peki ne olmuş? “... İşte senenin sonuna geliyoruz. İki buçuk milyar dolar olarak tahmin edilen ihracat bir milyar 750 milyon dolar civarında gerçekleşecektir, yani Türkiye 750 milyon dolar civarında bir ihracat düşüklüğüyle karşı karşıya kalmıştır. (...) Kaldı ki, Türkiye’ye yönelmiş birtakım kredi kaynakları seçim sonrasında kurulmuştur. Binaenaleyh, bir taraftan kredi kaynaklarınız şu veya bu sebeple kuruyacak ve Türkiye’yi petROLSÜZ gübresiz bırakmayacaksınız. Ondan sonra birtakım hayati ihtiyaç maddelerinin noksanlığını çek-tirmeyeceksiniz. Bugünkü durumda, hiç olmazsa dört beş aydır getirdiğimiz budur. Bu kolay bir iş değildir.”

Peki bu neden böyledir, hiç düşünülüyor mu?

1973 Nisanında **Allende** iktidarının bir bakanı ve **Dışişleri**'nin önemli bir uzmanınca **Şili**'nin ekonomik durumu üzerinde bir inceleme hazırlanır, rapor verilir. **Rapor**'dan önemli saydığım bazı bölümleri aktaracağım, yalnız şimdiden, gerek **Bilgehan**'ın gerek **Demirel**'in söylediklerine pek ince ve güzel bir cevap oluşturan şu paragrafın altını çizmekle yetineyim:

“... Amerika Birleşik Devletleri'yle kurulan (ekonomik) ilişkiler daha ayrıntılı olarak çözümlenirse, on yılın sonunda Şili ekonomik sisteminin özerkliği en az olan sistemlerden biri haline düştüğü öğrenilir. Bu sistemin başlıca özellikleri şunlardır: Yüksek bir borç, ihracatın yüksek bir oranının dışardan denetlenmesi, endüstriyel kesimin hızla dışa bağımlı hale gelmesi ve çok yetersiz bir teknolojik kapasite...”

2

ŞİLİ RAPORU

3 Aralık 1977

Türkiye'nin toplumsal ve ekonomik yapısının, bu yapının getirdiği sorunların kökenine gitmek gerekti mi, benzer ülkelerin durumuna göz atacaksın. Sözünü ettiğim araştırma, **Şili**'nin durumunu pek güzel saptamış. Şimdi buyurun okuyun! **Şili**'yi mi, yoksa **Türkiye**'yi mi anlatıyor, şaşakalın. Benzerlik o kadar kesin ve yürekler acısıdır.

“... Şili ekonomisinin durumunu gösteren belirtiler iki kesin yapısal karakteri yansıtır; üretim araçlarının mülkiyetinde önemli temerküz, stratejik teşebbüs-

lerin mülkiyeti ve dış borçlar konularında, özellikle duyarlık kazanmış ekonomi üzerinde yabancı denetimi.”

Bir kere, ulusal gelirin dağılımı toplumsal adalete uygun değil, “1968 yılında Şili’li ailelerin yüzde 28’i ulusal gelirin ancak yüzde 4.8’ini elde edebiliyor, oysa öbür uçtan ulusal gelirler yüzde 45,9 ailelerin yüzde 2’sine –evet yüzde ikisine– gitmektedir.”

“... Tarımda 1966 yılına kadar toprağın büyük bir yüzdesi küçük sayıda mülk sahiplerinin elinde yoğunlaştıran ‘latifundio’ sistemi üstünlüğünü korumaktaydı. Üretim fiilen tıkanmıştı ve köylülerin pazarla ilişkisi yoktu. Köylüler hiçbir sosyal ya da kültürel örgütle desteklenmiyordu ve siyasal alanda hâlâ büyük arazi sahiplerinin sultanı altında bulunuyordu.”

“... Üretim araçları mülkiyetinin merkezleşmesi olayı endüstride daha belirgindi, fakat aynı şekilde bankacılık sistemine de uzanıyordu. Bu faaliyetlerin denetimini ellerinde bulunduran gruplar, kredinin yüksek bir oranını çekecek ve mali kaynakların en büyük kısmını elleri altında bulunduracak durumdaydılar. Bu ekonomik güç, eşdeğer olarak siyasal gücü meydana getiriyordu.”

Nasıl ‘sistem’in denetimi altındaki ülkelerde toplumsal ve ekonomik yapı benzeşmesi hayli çarpıcı değil mi? Şimdi geçelim asıl soruna.

“... çeşitli hükümetlerin uyguladığı ekonomi politikasından bağımsız olarak süregelen borçlanma eğilimi, ekonomik sistemin büyümesini kendi kendine finanse etmek yeteneksizliğini açıkça ortaya koyuyordu. 1969 yılında dış borç 598 milyon dolar idi. Beş yıl sonra 1,846 milyon dolara yükseliyor ve 1970 yılında 2,975 milyon dolara varıyordu. Toplam olarak Şili o dönemin birey başına borcu dünyada en yüksek ülkeleri arasında

bulunuyordu. Bu artan borçlanma süreci bağımlı ekonomilere özgüdür. Bunların ekonomik sistemleri dış destek olmadan yaşayamaz. Böylece borç mahalli ekonomilerin yabancı çıkarlara bağıllığının sürekli bir aracı haline gelir...”

“İhracatın yabancı teşebbüsler tarafından denetim altına alınması, Şili ekonomisinin saklanabilirliğini pekiştirmek olayına eklenmektedir. Bakır, memleket ihracatını büyük kısmını oluşturuyor ve 1970’de toplam yüzde 77’sini buluyordu. Aynı yıl ABD’nin el koymuş olduğu belli başlı madenler bakırın yüzde 80’ini üretiyor ve bunun sonucu olarak toplam ihracatın yüzde 60’ını elinde tutuyordu. Nitrat ve demir gibi diğer önemli ihracat sektörleri üzerindeki yabancı denetimini şurada göz önünde bulundurmamak.”

“... memleketin temel zenginliklerini eski durumuna getirme amacına yönelmiş zayıf çabalar, ABD’nin endüstri teşebbüslerine artan bir önemle girmeleri nedeniyle sıfıra indirildi. Önde gelen sektörler, Şili pazarı kapsamının sınırlı olması dolayısıyla, çok kez tekeldi güç gösteren yabancı firmaların eline geçti. Bu firmalar kimya, otomobil ve yatırım endüstrilerinde kuvvetle yerleştiler. Söz konusu endüstrilerin daha hızlı bir biçimde büyümesi bağımlılaşma süreci için daha elverişli bir ortam yarattı. Bu gelişme teknolojik bağımlılığın artmasıyla atbaşı gitti. Kullanılan teknolojiler, genellikle ulusal hedeflere uygun bir uyarlamaya, bir seçmeye yer verilmeksizin dışardan alınıyorlardı. Memlekette gerçekleştirilen yenilikler çok seyrek. Daima piyasa fiyatlarıyla dışardan teknoloji satın alma rahat ve daha ekonomik görünüyordu. Lisans ödemelerinin yarısından çoğu Birleşik Amerika’ya gidiyordu.”

Hey Türkiye’yi otuz yıldır yöneten iktidarların irili

ufaklı sorumluları, şu tabloyu ibretle okuyun, **Allende** öncesinin **Şili**'sini mi anlatmaktadır, yoksa sizin yönettiğinizi sandığınız **Türkiye**'yi mi? Konuşurken de, ona göre konuşun! Dahası var, bakalım neymiş:

“... yukarıda belirtilenlere ek olarak üretici kapasitesinin önemli bir oranının ABD çıkışlı yatırım mallarına dayandığını eklemek yerinde olur. Bu donatımın bakımı çoğu zaman başka yerden sağlanması olasılığı bulunmayan bir ABD yardımını gerektiriyordu.”

“... özetleyecek olursak, Birleşik Amerika Şili ekonomisi politikasının tasarlanması ve uygulanmasında, kendisine dolaysız ya da dolaylı bir biçimde kesin etkileme olanağı veren araçların tümünü elinde bulundurmaktadır. Bu etki ekonomik sistemimizin tüm olarak işleminde etkisini göstermektedir.”

Allende ekibiyle bizim yönetici ekip arasındaki görüş farkı burada, onlar durumu bilinçli olarak saptamışlar, çare arıyorlar, biz ‘yağmur yağdı böyle oldu’ şaşkınlıkları içinde, ekonomi niye aksadı, ihracat niye kesildi bunalımlarına ekonomiyi aksatanlardan ihracatı kesenlerden medet umuyoruz.

Demirel, ilk defa olarak, bir şeyler söylemiş, onu da görelim hele!

3

GÜNAYDIN!

4 Aralık 1977

Lütfen şu satırları dikkatle okur musunuz:

“... Batı dünyasının ülkemize bir ekonomik ambar-

go uygulayıp uygulamadığı konusu zaman zaman tartışılıyor. (...) Bizim münasebette bulunduğumuz büyük ticari bankalar, bilhassa Birleşik Amerika’da dövizle çevrilebilir mevduat meselesinde ve yeniden Türkiye’ye kredi verilmesi meselelerinde fevkalâde ağır davranmaktadırlar. Bunun arkasında siyasi sebeplerin bulunup bulunmadığını zaman gösterecek. Yani şimdi, benim için böyle bir iddiada bulunmak çok erken. Fakat bir sıkıntının içinde bulunduğumuzu, zaman zaman bu sıkıntıyı izah edemediğimizi ifade etmeliyim.”

“Türk kamuoyuna bu hususta henüz hiçbir şey söylemedim. Çünkü bu hususta tutarsız olmak fevkalâde zararlıdır. Bir gerçek var, o gerçek de, Türkiye’nin dış ülkelerden bulabildiği, bulabilmesi lazım gelen kredilerin ve imkânların bulunmasında, son beş altı ay zarfında (dikkatinizi çekerim: Seçimlerden bu yana demek istiyor) karşılaştığı müşküllerdir. Bunun arkasında siyasi amaçlar var mıdır yok mudur şeklinde kamuoyunun zihninde bir istifhamın olduğunu biliyorum. Siyasi amaçlar nerden olabilir? Bizim Batı ülkeleriyle münasebetlerimiz düzgündür. Bir ihtilafımız yoktur.”

“Kıbrıs konusuna Amerika müdahil olmuştur. Amerika Kıbrıs konusunda kendi kamuoyuna angajedir. Amerikan Kongresi’nin tutumunu, bilhassa silah ambargosuyla başlayan tutumunu da Türkiye’ye karşı dostane bir münasebet saymak mümkün değildir. Bütün bunların ne derece tesir icra ettiğini şu anda değerlendirecek durumda değilim. Ama sıkıntıya girmemiz gereken yerde sıkıntıya girdik. Türkiye gibi fevkalâde geniş imkânlara sahip bir ülkenin, diğer ülkelere mukayese edildiği takdirde, bulabildiği imkânlar fevkalâde cüzdür. (Şimdi şu cümleye özellikle dikkat buyrulmasını rica ederim) Bunun sadece ekonomik kıstaslar içinde

mütalaa edildiğini sanmanın doğru olduğu kanaatında değilim.”

Günaydın **Demirel! Demirel** diyorum, zira bu pek de alışık olmadığımız sözleri söyleyen **Başbakan Demirel**’dir, insan okurken ister istemez, **Zülfikar Ali Butto**’nun darbeden önce söylediği ‘**filan cilveleri**’ espri-sini hatırlamaktadır. Aslında her şey açık ve ortada: **Türkiye**, sağcı iktidarlar tarafından, emperyalist **sisteme** bağlanmış, siyasal ve ekonomik bakımdan uydu-laştırılmıştır, bu sistem **Şili** raporunda yazılı olduğu gibi uydu ülkenin ekonomisini bütünüyle denetimi altında tutmakta, siyasal bir yönlendirmeyi gereksindi mi, muslukları kısıp iktidardaki hükümetleri perişan edebilmektedir.

Şili üzerine, çok yararlı (en az *Namlunun Ucundaki Demokrasi* kadar yararlı) bir kitap yazmış olan **Armando Uribe** Türkçesi de olan *Kara Kitap/Şili’de Amerikan Darbesi* adlı eserinde **Amerika**’nın uydu ülkelerin iç çelişkilerini uluslararası düzeyde nasıl kullandığını şöyle belirtmiş:

“... Kuzey Amerika (ABD) stratejisinde, bir toplumun ulusal iç çekişmeleri uluslararası düzeyde siyasal olarak kullanılan etkenler olmaktadır. Emperyalist sistemin merkezi, 1970’te **Şili**’de olduğu gibi, askeri güç dahil, elinde olan bütün araçlara başvurmayı göze alarak, temel bir siyasal karara vardığı zaman hedef alınan memleketin iç politika yaşantısı, uluslararası politika yaşantısından artık ayrılamaz. Bu memleket, kuşkusuz kendisini emperyalizme karşı savunabilir, hatta zafer kazanabilir. Fakat savaş çok daha sert, daha uzun, daha sonu belirsizdir. Bu gibi durumlarda kanlı olaylar giderek çoğalırlar ve 1973 darbesi gibi, (**Şili**’deki darbe) görünüşte ülkenin içinden gelen en ağır şiddet hareket-

leri, emperyalizmle ezmek istediği ülke arasındaki savaşın dramatik olaylarından başka bir şey değildir...”

‘Sistem’in Türk ekonomisini ‘etkileme olanağı’na gelince IMF’nin Ankara’ya imzalatmak istediği, **Bilgehan**’ın ‘klasik ve zaruri’ saydığı belgenin içerdiği koşullara bir göz atmak bu olanağın kapsamını da, anlamını da pek güzel açıklar. Bakın kuruttukları tulumbamıza bir bardak su dökmek için ileri sürdükleri şartlara:

a) Yüzde 18’lik yeni bir devalüasyon. b) Dış borçların altışar aylık bölümler halinde azaltılarak tasfiyesi. c) Üç yıllık dönemde en fazla yüzde 5’lik bir kalkınma hızı. d) İthalatın kesinlikle kısılması. e) Kamu harcamalarının kısılması, kamu yatırımlarının yeniden gözden geçirilmesi (durdurulması anlayın) f) Faiz oranları yükseltilecek. g) (Asıl bu şart ömür, **Düyun-u Umumiye**’yi çok hatırlatıyor) Anlaşma sağlandıktan sonra altı ay içinde IMF uzmanları gelerek Türkiye’nin yükümlülüklerini yerine getirip getirmediıklarını kontrol edecekler ve olumlu görüş bildirmeleri halinde destekleme kredisinin ilk taksidi açılacak.

Siz buna çare mi diyorsunuz, siz buna bağımsızlık mı diyorsunuz, siz buna Atatürkçülük mü diyorsunuz, siz buna milliyetçilik mi diyorsunuz, siz buna ‘son bağımsız Türk devleti’ mi diyorsunuz, ey otuz yıldır **Türkiye**’yi tam bağımsızlığından koparıp savunmasından ekonomisine kadar her şeyi dışa bağımlı bir uydu ülke haline getirenler?

Bu gibi hallerde, **Kemal Paşa**’nın bir sözünü sık sık hatırlarım. **Mütareke**’nin karanlık günlerinde, çaresizlik içinde ‘ne yapabiliriz ki!’ diye soranlara öfkeyle parlar: “— Celâdet gösteriniz!..” Hani nerde o yöneticiler?

HABERİ 'CASUS' LAWRENCE'DEN AL

5 Aralık 1977

Epey oluyor, fena halde sardırmıştım: Yabancı dillerde, **Türkiye** üzerine yapılmış incelemeler, araştırmalar nelerdir, kimler yapmıştır? Eski ve ünlü bir İngiliz yayınevinin kataloğunu gözden geçirirken, uğradığım şaşkınlığı tarif edemem: Geçen yüzyılın sonu ve bu yüzyılın başında, **İngiltere**'de, **Osmanlı İmparatorluğu** üzerine inanamayacağımız kadar çok kitap çıkmış! Nelerimizi kurcalamamışlar ki: Öteki İslam halklarla ilişkilerimizi, devlet yapımızı, imparatorluğu oluşturan 'gayr-ı müslim' halkları, doğasal zenginliklerimizi, –hasılı aklınıza ne gelirse– her şeyimizi! Peki, herif bunu, babasının hayrına mı yapıyor? Elbette hayır, geçen yüzyıl **İngiltere**'nin yüzyılıdır, dünyanın akbabası o, nerede sarılmış, takattan düşmüş, ölmek üzere bir devlet görürse, üzerine çullanıyor. **Türkiye**'ye değgin yargısını en acı ve en çarpık biçimde nerede okumuşumdur dersiniz? **T.E. Lawrence**'in *Bilgelğin Yedi Temel Direği* adlı anı-larında. Tatsız bir ilaçtır ama, durumu iyi değerlendirmemiz için görmenizde yarar var.

“**Türkiye**, aşırı çaba sarfetmekten ölüyordu. Fethettiği imparatorluğu geleneksel temelleri üzerinde koruyabilmek için azalmış kaynaklarıyla beyhude çırpınıp duruyordu. Osmanogulları'nın en yüksek erdemi sayılan kılıcın modası geçmişti artık, daha bilimsel, daha öldürücü silahlar almıştı onun yerini; yeteneği saklıydı, ama çağdaş yaşantı fazla karmaşık geliyordu ona, çünkü Batı Asya halkları arasında Türk ırkı en ağır olanı, yeni

yeni hayat ve yönetim biçimlerine en zor uyabilecek olanıdır. Kullanabileceği yeni yollar yöntemleri nasıl yaratabilir ki? Ülkenin yönetimi zorunlu olarak bir dosyalama, telgraflaşma işi olmuş, karmaşık bir istatistik, nüfus, yüksek finans sorunu haline gelmişti. Karakteri ve bileği sağlam cahil ve sert, kişiliği ağır basan eski yöneticiler, ister istemez kaybolacak, yerlerini yönetim çarkının gereklerine uyabilecek yumuşaklık ve esneklikte yeni adamlara bırakacaktı. Jöntürk yöneticileri, yüzey- sel ama kararlı, hemen hepsi Rum, Arnavut, Çerkes, Bulgar, Yahudi ataların torunlarıydılar, Selçuk ya da Osmanlı soyu dışında, her soydan. Halk, levantenlerin kültürünü benimsemiş, siyasal kuramlarını Fransa'dan almış, bu yeni efendileriyle, birlik olmaktan çıkmıştı. Türkiye yozlaşmıştı, (en decadence), ancak bir bisturi ona belki biraz dirilik kazandırabilirdi.”

Bizim ‘casus’ diye bildiğimiz **Lawrence**’in İngiliz **Intelligence Service**’i hesabına, düşündüğü bisturi darbesi, elbette imparatorluğun Arap kökenli eyaletlerini keşip almayı içeriyordu. Çünkü İngiliz İmparatorluğu için, ‘hayati bir ehemmiyet’ taşıyordu bu.

Size tuhaf gelecek, gerçekte **Sedat**’ın **İsrail** yolculuğu **Ortadoğu**’da olup biten şaşırtıcı gelişmelere yaklaşılmaya çalışıyorum. Taa eskilerden başlayışım, son otuz yılın politikacılarında, politika yazarlarında hastalık haline gelmiş ‘devekuşu’ tutumundan sıyrılabilmek için. Aynı sebepten, **İngiltere**’nin (daha geniş ve doğru bir deyimle: 19. yüzyıl emperyalizminin) **Doğu Akdeniz**, **Mezopotamya**, **Basra Körfezi** ve **Mısır** üzerindeki ısrarının nedenlerinde de işaret etmek farz oluyor.

Tevfik Çavdar diyor ki: “... 19. yüzyılda ve 20. yüzyılın ilk çeyreğinde Asya’ya giden yollar daima sömürge ülkeler arasında tartışmalara ve hatta savaşla-

ra yol açmıştır. İşin garip tarafı bu yolların yeniden geniş ölçüde kullanılmak istenen ortaçağ kervan yollarından ibaret oluşudur. Ortaçağdan tek farklı olan yol üzerindeki ticari akımın yönüdür. Ortaçağ'da bu yollar-dan geçen mal akımı Asya'dan Avrupa'ya doğruydı, yeni çağda ise Avrupa'dan Asya'ya doğrudur.”

Doğru bir saptama: Ters yöndeki hammadde akışını da hesaba katmak, bölgedeki petrol zenginliğini de göz önünde bulundurmak şartıyla! Şimdi biraz tarihçilik oynayalım, **İngiltere**'nin 19. yüzyılda bölgede karıştırdığı haltları sıralayalım: 1839'da **Aden**'i kontrol ediyor. 1875'te **Süveyş Kanalı** hisse senetlerini satın alıyor. 1882'de **Mısır**'ı işgal ediyor. 1854'te **Kıbrıs** Majesteleri'nin egemenliği altına sokularak, emperyalizmin sömürü yolları denetim altına giriyor.

Lawrence'in de çabalarıyla, son bisturi darbesi **Birinci Dünya Savaşı** sırasında vurularak, **Osmanlı İmparatorluğu**'nun **Arap/İslam** eyaletlerinin koparılması, böylelikle hem petrol bölgesinin armut gibi **İngiltere**'nin ağzına düşmesi, hem de **Mezopotamya**'nın tam denetimi gerçekleştirilmiş oldu. Ama kaç yıl için? Tarihin **determinisme**'i 'tutsak halkların' ilelebet tutsak kalmasını öngörmüyor, **İngiltere** (daha doğrusu emperyalist **sistem**) **Birinci Dünya Savaşı**'nda, sıkı sıkı elde ettiğini sandığı olanaklardan, **İkinci Dünya Savaşı** sonunda uzaklaşmak zorunda kalmıştır; doğan mücadele, 1950'lerdeki **İsrail/Arap** savaşlarını ortaya çıkardığı gibi, **Fransa** ve **İngiltere**'nin o utandırıcı **Süveyş** saldırısına da yol açmıştır; çıkarlarını kolay bırakırlar mı?

Yukarıda bir **Kıbrıs** lafı geçti değil mi? Mim koyun, şimdi onu ele alacağız.

‘UYGARLIK ELÇİLİĞİ’ NE DEMEKTİR?

6 Aralık 1977

... Evet, **Kıbrıs!** Fakat önce, şöyle olası bir itirazı, cevaplandırmak gerekir sanırım: 20. yüzyılın son çeyreğindeyiz, ‘eski emperyalizmler’ kalmadı, **İngiltere Asya**’daki sömürgelerini yitirdi, çoğu bağımsız ülke oldular, o halde adı geçen bölge neden dolayı gelişmiş Batılı ülkeler için aynı önemi taşısın? Doğal olarak cevabı siz bulacaksınız: **a.** Enerji bunalımı, petrol bölgesini hâlâ birinci derecede ekonomik ve stratejik bir bölge kılmaktadır. **b. Basra Körfezi, Doğu Afrika ve Kızıldeniz** doyları, **Sovyet** sızmasının görüldüğü yerlerdir. **c. Güneydoğu Asya**’nın komünizme kaybedilmesi, o bölgede kapitalist pazarını daraltmıştır, **Hindistan** alt kıtasının korunması, hem hammadde hem mamul satışı yönünden önemini koruyor.

Daha akıllı ve bilgili olanlarınız, kim bilir geçerli daha ne gerekçeler bulmuştur ya, bu kadarı da bize yeter. Artık **Amerika Birleşik Devletleri** kumandasında bütünleşmiş olan emperyalist sistemin, ne pahasına olursa olsun, **Basra Körfezi**’nin, **Ortadoğu**’nun, **Mısır**’ın (**Süveyş** anlayın) ve **Kıbrıs**’ın denetimini elde tutması zorunluluğu meydanda. Doğrusu ya gerekçe bir bakıma, taa o zaman İngiliz yöneticilerinin ortaya attığı gerekçe, aynı anlamda ve boyutta geçerli.

Kıbrıs, hâlâ çok önemli bir sorunumuz olduğuna göre, vakti zamanında adayı işgal eden, (sözde kiralamıştık değil mi) **İngiltere**’nin, neler düşündüğüne bir göz atmakta yarar var.

Ünlü İngiliz devlet adamı Disraeli, Kıbrıs'ı aldıkları günlerde şöyle demiştir:

“... Kıbrıs'ın elde edilmesi amacını güden harekete Akdeniz egemenliği için, Hindistan'ın savunulması için girilmiştir. Avam Kamarası Kıbrıs'ı işgal etmemizi bu açıdan yanlış anlayıp bu açıdan hatalı bir değerlendirme yapmamalıdır. Bu bir savaş, eylem olmaktan uzak, barışa ve uygarlık elçiliğine yönelen bir davranıştır.”

Uygarlık elçiliği, o tarihte emperyalizmin sömürgeciliğe taktığı ad. Aynı Disraeli, 93 Rus Savaşı dolayısıyla Lordlar Kamarası'nda yaptığı konuşmada şu çok aydınlatıcı lafları etmiş:

“... Bu savaşın sonunda Rusya'nın kazancı Kars ve Ardahan'dır. Biz bu kazançlar karşısında Ruslara durun, daha ileri gitmeyin dedik. Asya bizim ikimizin emellerini kapsayacak kadar geniştir. Kıbrıs'ın alınması ise, Akdeniz çevresinden çok Hindistan'ın güvenliğini ilgilendiren bir meseledir.”

Fakat, Kıbrıs'a el koyma sorununu, en mankafa Batı taraftarı Türk'ün kafasına en açık biçimde sokacak kadar ayrıntılı ve güzel anlatan Lord Salisbury'nin sözleridir kuşkusuz. Ne mi demiş? Şunları:

“... Kıbrıs'ın işgali İngiliz hükümetlerinin uzun süredir izlemekte olduğu geleneksel politikaya uygundur. Avrupa'da çıkar çatışmalarının İspanya üzerinde yoğunlaştığı günlerde, İngiltere Cebelitarık'a el koymuştur. Aynı şekilde, Avrupa'daki çekişmelerin İtalya çevresinde biriktiği günlerde, İngiltere Malta'yı işgal etmiştir. Bugün Avrupa'nın gözleri Yakındoğu'ya çevrilmiştir. Dolayısıyla İngiltere de bu bölgede Kıbrıs'ı işgal etmiştir.”

Kıbrıs'a çıktık çıkalkı, emperyalist sistemin üstümüze nasıl çullandığını anlamanın en akıllıca yolu, galiba sorunu bu tarihsel perspektif içersinde görebilmektedir:

Kıbrıs, Süveyş'i kontrol eder, bu **Hindistan**, **Kızıldeniz**, **Basra Körfezi**'nin kontrolü demektir, **Akdeniz**'de **Sovyet Donanması** dolaşır, **Basra Körfezi**'nde aynı donanma kol gezerken, 'sistem'in hem bölgeyi, hem bölge halklarını, denetim altında tutmak istemesinden 'mantıklı' ne olabilir?

Nâsır döneminde, hele **Fransız/İngiliz** saldırısından sonra, **Süveyş** ve **Mısır** 'sistemin' denetiminden çıkmıştı; o zaman, ne yaptılar, bölgenin lider özelliği yüksekçe, en büyük Müslüman devletini 'sisteme' soktular, yani **Türkiye**'yi: **İncirlik** üssünden, **Türk hükümetine** haber vermeden, **Lübnan**'ı bastıklarını hatırlasanıza! **Mısır**, **Cezayir**, **Suriye**, **Irak**, **Libya** üçüncü dünyaya, **Doğu Bloku** ile yakınlaşma gittikçe **Türkiye** 'sistem' için son derece önemli oluyordu. En azından, **Rusya** kadar, **Doğu**'ya giden stratejik yolları, uçak ve füzelerle denetim altında tutabilmek için.

Nâsır'ın ölümünden sonra, garip şey, **Türkiye**'nin 'sistem'le arası biraz şekerrenkleşiyor, ama bu kere **Mısır**'la mercimeği fırına veriyorlar. Emperyalist sistem, ne yapıp yapıp, **Filistin** sorununu bir çözüme bağlamalı, buna Arap ülkelerini razı etmelidir, ancak bu sayede petrol bölgesinin güvenliğinden emin olabilecektir. Gel gör ki, **Kıbrıs** sorunu patlak veriyor, **Türkiye**'nin 'sistem'le çıkarları çatışıyor, o zaman ne olacak, hani **Pentagon Raporu** diye bir şey yayınlamıştım ya, oradaki sonuncu maddeyi hatırlıyor musunuz, (**Türkiye**'nin, **İsrail/Arap** uyuşmazlığında, en azından tarafsız kalması deniyordu), belki de o sonuncu maddedir ki **Sedat/Beğin** buluşması sırasında **Ankara**'nın anti-emperyalist bir ses yükseltmesine engel, bu yüzden de Müslüman **Ortadoğu** ülkeleri arasında önemli bir liderlik fırsatının, -bir kere daha- kaçırılmasına neden olmuştur.

Niye böyle yaparız, tarihsel ortaklıklarımız olan ülkelere soğuk davranır onları kızdırırız? Ayrıca tartışılacak bir sorun.

‘Alamanya!.. Alamanya!..’

1

HOŞGELDİN OHANNES PAŞA!

16 Aralık 1977

Hüseyin Avni Bey yazıyor: 1881’de, **Mekteb-i Mülkiye-i Şahâne**’de (Siyasal Bilgiler Fakültesi) **İlim-i Servet-i Milel** hocası (İktisat Profesörü) bulunan, **Sakızlı Ohannes Paşa**, ne dermiş bilir misiniz? ‘Yerli sanayiın, himaye usulleriyle gelişmesine, taraftar olmadığını!’ Zira, ‘her ne kadar, yüksek gümrük resimlerinin devlet hazinesine bir menfaat getirmesi’ gerçek ise de, ‘himaye sistemi’ serbest ticareti önlemekte imiş, halbuki zamanın ithalat ve ihracat rejimi ‘makul bir rejim’ imiş!

Sakızlı Ohannes Paşa’nın beğendiği ve vazgeçemediği ihracat ve ithalat sistemi, **Osmanlı**’yı pençeleri arasına almış da ezmekte olan ‘emperyalist ekonomi sistemi’ idi: Açık kapı politikasıyla ‘mülkün’ içine sızmışlar, lonca sistemini ve esnaf ocaklarını duman ederek, ekonominin belini kırmışlardı. Örnek mi, yine **Hüseyin Avni Bey**’den: “... 1800 ve 1820 yıllarında İstanbul’da kumaş esnafının 2.750 ve kemahçı (havsız kadife) esnafının da 350 tezgâhı vardı. Bütün bu tezgâhlarda 5000’den faz-

la insan çalışıyordu. 1868 yılında, yerli sanayiın ıslahı için hazırlanan bir inceleme raporunda, bu kumaş tezgâhlarından ancak 25 (evet yanlış okumadınız beyler hanımlar, yirmi beş) tane kaldığı esefle kaydedilmektedir. Bu raporun yazıldığı devrede Avrupa sanayiinin dokuma eşyası bol bol ve ucuza gümrük kapılarından giriyor ve yerli imalathaneleri tazyik ediyordu. Zamanla bu imalathaneler kapanıyor, bunların yerine Avrupa malı satan mağazalar açılıyordu.”

Üç bin küsur tezgâhın 25’e indiği yıl 1868, **Ohannes Paşa** ‘mevcut ithalat ve ihracat rejimini’ 1881’de bile, öve öve bitiremiyor. Oysa ülkenin nasıl battığını yaşamış. Onu böyle konuşturan nedir? Azınlıklardan oluşumu, sanmam. ‘Avrupa kültürüne’ fazlaca inanması, bu kültürün emperyalist kültürü olduğunu farkedemeyip, çağdaşlaştığını sanarak, memleketini tutsak etmesi! **Tanzimat** sonrası **Osmanlı** aydını, ister Türk ister başka asıllı olsun, çağdaş olmayı, liberal olmak anlamıştır. Liberal olmak da ne, siyasal düzeyde özgürlükçülük olduğu kadar, ekonomik düzeyde de özgürlükçülük, yani ‘açık kapı’ siyaseti! İyi ama, ya senin ‘mülkün’ gelişmiş Batılı emperyalist devletler kadar sanayileşememiş de, onların malları senin ekonomini bir kaşık suda boğabilecek güçte ise?

Gerçekte, o dönemde bu anlamda ‘asrîlik’, düpedüz ‘ihanet’ idi.

Oysa başka şeylerden söz edecektim, **Brüksel**’den gazetesine yazan bir şaşkının yorumunu okudum, kafam bozuldu, dediği şu: “Efendim, biz ikide bir NATO’ya dert yanıyor, **Amerika** üzerine baskı yapmaya çalışırmışuz, oysa iki yıldır NATO **Türkiye**’ye silah yardımını kesmeyin deyip duruyormuş ama, **Amerika**’nın tındığı yokmuş, canım bizimkiler biraz da **Amerika**’dan yar-

dım alma yolunun **Kıbrıs**'tan geçtiğini anlayıp, gereke-
ni yapsaymışlar ya!” Evet, böyle diyor, kısacası **Kıbrıs**'ta **Amerika** ne istiyorsa yapıverin de, gönül olsun,
biz de bu dertten kurtulalım. Hoşgeldin **Ohannes Paşa**!
Yahu, **Kıbrıs** bizim için bir bela ise, ne halt etmeye bu
işe karıştık; yok eğer **Türkiye**'nin çıkarları bu işi yapma-
mızı gerektiriyor ise, **Amerika** bastırıyor diye niye vaz-
geçecekmişiz, **Amerika** böyle bir ‘ıslahatı’ uygun gör-
düğü için mi?

Islahat dedim de... Bakın, 1800’lerden başlayarak,
Batılıların bize kabul ettirdikleri bütün ‘ıslahatlar’ aslında nedir hiç düşündünüz mü? Herif **Osmanlı**’yı sömür-
geleştirmeyi kafasına koymuş, gel gör ki şeriat hukuku
gayr-ı müslim azınlıkları Müslümanlarla aynı statü içinde saymıyor, yabancılara güvenceli ticaret ve iş yapma hakkını tanımıyor. Oysa sömürge ekonomisinin en önem verdiği şey bu; tutturuyorlar bütün **Osmanlı** uyruklarına can mal güvenliği, yabancılara toprak edinme hakkı filan diye, bu da ‘ıslahat’ oluyor. **Babîâli** ve **Saray**, istediklerini yaptıkça, komprador burjuvazi olarak kullanılacak azınlık tüccarlarına istenilen garantiler sağlanmış, yabancı şirketlerin **Osmanlı** toprağında mal mülk edinmesi olanak içine girmiştir. Islahat mı, yoksa kazık mı, varın hesaplayın. O zaman tutturdukları ‘ıslahatlar’ dan birisi de araziye vakıflardan ve tekellerin elinden kurtarmamız, niye, onlar yiyecekler de ondan; o zaman gel de son otuz yılda sürekli olarak ‘Batılı müttefiklerimiz’ **Kamu İktisadi Teşebbüsleri**’ni ‘ıslah etmemizi’ istediklerini hatırlama, niyet onları da yemek, ya da adamlarına yedirmektir.

Kemal Paşa ne demişti. “Ey Türk gençliği, birinci vazifen Türk İstiklalini ve Türk Cumhuriyetini ilelebet muhafaza ve müdafaa etmektir, mevcudiyetinin ve is-

tikbalinin yegâne temeli budur, bu temel senin en kıymetli hazinendir. (...) istikbalde dahi seni bu hazineden mahrum etmek isteyecek dahilî ve haricî bedhahların olacaktır...”

Bu ‘dahilî ve haricî bedhahlar’ sözünün altını çizin: Yeni **Ohannes Paşa**’lar onlardır, düşünme biçimlerini **Türkiye**’nin çıkarlarına göre değil, ‘**sistem**’in çıkarlarına göre ayarlayanlar, kendi çıkarlarıyla ‘**sistem**’in çıkarlarını özdeşleşmiş görenler!

(‘Bedhah’, bildiğiniz gibi gazez besleyen, kötülük isteyen anlamına geliyor, *Nutuk* çevirisi *Söylev*’de “Kötücül” demişler ne demekse...)

2

HELE ALAMAN’A

17 Aralık 1977

Arasıra söyleşmiyor muyuz, **Osmanlı**’nın batmasında İngiliz, Fransız, Rus emperyalizmleri kadar, **Avusturya/Macaristan** ve Alman emperyalizmlerinin etkisi olmuştur diye, doğrudur: **Viyana**’nın ‘**Drang Nach Osten**’ ve **Berlin**’in ‘**Berlin/Bağdat**’ politikaları, imparatorluğun son yirmi beş yılında, ülkemizin bütünüyle **Avrupa/Alman** emperyalizmlerinin etkisine girmesi ile sonuçlanmış: Zaten, **Birinci Dünya Savaşı**’na bu yüzden girilmiştir. Savaşın devleti batırdığı bir gerçek olduğuna göre, ‘Alaman dostluğunun’ Türklere neye patladığını bulup çıkarmak zor değil.

Bu böyle ya, otuz yıldır **Doğu** ve **Batı** blokları arasında sıkışmış **Türkiye**, zaman zaman **Amerika**’nın baskı-

sından bunalıp, **Doğu bloku** ile arasını iyileştireceği havasını estirdi mi, birileri çıkar hemen, üçüncü bir yol olduğunu hatırlatırlar. Ne zaman böyle bir şeyle karşılaşsam, ister istemez, o karanlık dönemlerimizi hatırlarım. Bu kere de öyle oldu. Tam **Brüksel**'de al takke ver külah, **Ankara**'nın yeniden 'Batılılar' safında sımsıkı bağlanmasına çalışılıyor; **Almanya**'dan çıkan **Aussen Politik** dış politika dergisinde bir yazı, başlığı şu: "**Türkiye'nin İçinde Bulunduğu İkilem.**"

Yazarı palavra bir adam mı, yooo, koskoca **Stuttgart Üniversitesi**'nde Siyasal Bilimler Hocası, **Profesör Heinrich Beccholt**.

Peki ne demiş **Profesör Beccholt**?

"Amerika ile ilişkilerinin bozulmasını fırsat bilen Sovyetler, bu durumdan yararlanmak için ileri bir atılım yapmışlardır. Türkiye ile Amerika arasında beliren uçurumun daha da derinleştirilmesine çalışmaktadırlar. Bütün ısrarlarına rağmen, Sovyetler yine de Ankara'yı bir saldırmazlık paktı imzalamaya razı edememişlerdir. Görünüşe göre, Türkiye, ya Amerika ya Rusya ikilemi içerisinde bırakılmak istenmektedir. Oysa Türkiye'nin önünde başka seçenekler de bulunmaktadır."

Sizin de kulaklarınız dikildi, öyle ya. Hele Alman'a!.. Peki acaba ne imiş bu seçenekler? Aldı sözü **Profesör Beccholt**, bakalım ne dedi:

"... Avrupa ve Ortakpazar'la ilişkileri Türkiye'yi Sovyetlerle birleşmekten alıkoyan önemli bir etkidir. Avrupa'da çalışan bir milyondan fazla Türk işçisi de Türk ekonomisi için büyük bir destek olduğuna göre..."

Ortakpazar'ın ve **Avrupa**'nın gerçekte nasıl **Batı Almanya**'nın siyasal ve ekonomik egemenliği altında olduğunu, bu egemenliğin güneye doğru yayılmasına bir kalkan oluşturduğunu, bu **Ortakpazar**'da görev yapmış

İtalyan Bakanlarından **Giolitti**'nin ağzından öğrenmiştik. **Profesör Beccholt** demek istiyor ki, kardeşim siz ne diye can-ı azizinizi üzüyorsunuz, bırakın Rus'u Amerikan'ı, biz yok muyuz yahu, 'geleneksel dost, eski müttefik, eski silah arkadaşı' **Alamanya**, bize gelin, bize: Verin Alaman'a, gitmez yabana!

Öyle mi dersiniz?

Daha kaç sayfa oldu, şurada **Deutsche Bank**'ın karıştırdığı marifetleri ortaya döküşümüz, **Bağdat Demiryolu Kumpanyası** ile, görünüşte 'tek ve sağlam bir Türkiye' sloganı altında, **Wilhelmstrasse**'nin, **Osmanlı** toprağına çöreklenişini açıklayışımız? O tarihte de, İngiliz, Fransız, **Babîâli**'ye surat astı mı, **Berlin** gülümüyor, sütlü sütlü meliyordu. Şimdi de öyle, baksanıza, **Profesör Beccholt**'un dediklerini doğrulamak istercesine, **Ankara**'daki Alman Büyükelçisi **Dr. Ulrich Sanm** ne güzel sözler etmiş, haberiniz olmadı mı, ayıp ayıp, adamcağız ne iyilikler düşünüyoruz iki gözüm:

Yalnız şu sözleri yeter: "... **Federal Alman Hükümeti** IMF'nin Türkiye ile ilgili olarak alacağı kararlar kendini bağlı hissetmemektedir. Bizim Türkiye ile IMF'den bağımsız bir yardım ve işbirliği politikamız mevcuttur. Bu durum önümüzdeki günlerde bazı gelişmelerle de kanıtlanacaktır." Nasıl, adamın gözleri yaşarmıyor mu, 'karagün dostu' **Alamanya**'nın bu jestine, hele şu sözler: "... Şimdiye kadar verilen yıllık yüz milyon mark elbette tekrar verilecektir, hatta belki bunu da aşabilecektir, yardımın yüz milyondan fazla olmasını bekleyebilirsiniz. (...) Para Fonunun kararı ne olursa olsun bu ekonomik yardım devam ettirilecektir."

Bu kadarla da kalmıyor, **Dr. Sanm**; 1964'ten beri, **Türkiye**'ye askeri yardım olarak 700 milyon mark sağlamış olan **Federal Almanya**'nın, askeri yardımlarına

devam edeceğini de belirtiyor. ‘Normal olarak 100 milyon marklık bir dilimi kapsarmış’ bu.

Eh, böylelikle duvarlara yazılmayan esaslı bir slogan ortaya atılmış olmuyor mu, “ne **Amerika**, ne **Rusya**, var mı yok mu **Alamanya!**..” Profesör’ün bir dış politika dergisinde koyduğu soruna, Alman Büyükelçisi, **Ankara**’da cevap veriyor: **Türkiye**’nin önündeki üçüncü seçenek, **Almanya**’dır. Dahası, **Çağlayangil**’i **Brüksel**’de destekleyerek, bunu gösteriyorlar. İyi ama kardeşim, bizim süttten ağzımız yanmış, bu Almanların **Bağdat Demiryolu İşletmesinde** Ziraat Dairesi kurup, **Konya** ve **Adana**’da pamuk yetiştirmek gibi ‘iyilikler’ ettiklerini görmüşüz, biraz işkilli olmamız haklı sayılmaz mı?

Onu da görüşürüz. Hem **Alman İktisat Bakanlığı**’nın, **Alman Sanayi ve Ticaret Odaları**’na bir mektubu var, bakalım neymiş bu uyarı?

3

UNUTULMAZ ‘İYİLİKLER’

18 Aralık 1977

Sözüm söz, **Alman İktisat Bakanlığı**’nın **Alman Sanayi ve Ticaret Odaları**’na gönderdiği uyarı mektubuna geleceğim, önce Almanların daha eski yıllarda bize ettiği ‘iyiliklerden’ birkaç örnek vermek istiyorum. Bilmem ki hangi birisini seçmeli, şu Almanların bize ettikleri iyilikler öylesine bol, öylesine çeşitli ki!

Haydarpaşa/Ankara demiryolunu, biliyorsunuz, Alman denetimindeki ‘**Anadolu Demiryolları Şirketi**’ yaptı, üstlerine ne lazım değil mi, yap demiryolunu çek

git, fakat ellerinde değil adamların, bu Almanlar çok ‘iyilikçi’ bir millet, tutuyor bu demiryolu işletmesinde de bir ‘Ziraat Dairesi’ kuruyorlar, amaçları ne, ‘**Türkiye**’de tarımı geliştirmek’. Hat çevresindeki topraklar iyiden iyiye inceleniyor, dahası **Almanya**’dan **Erget** markalı pulluklar getirilip **Eskişehir**’le **Konya** arasındaki toprak sahiplerine krediyle dağıtılıyor. Bak bak bak, iyiliğe bak! Bu kadarla bıraksalar, iyi, **Adapazarı** çevresinde patates tarımının verimli olacağını buluveriyorlar, tohumluk patates getirip dağıtıyorlar köylülere, **Eskişehir** dolaylarında da tohumluk arpa, eksin biçsin diye zavalılar! Sonuç bir harika, **Adapazarı** bildiğiniz patates bölgesi oluyor, **Eskişehir** ve dolaylarında ise esash arpa yetiştiriyor. Şimdi heriflerin bu iyiliği unutulur mu?

Unutulmasına unutulmaz elbet ama bu arpaları Alman bira fabrikaları ucuza kapatmasa, hele **Demiryolları Müdürü Herr Hükne** patates dağıtımıyla ilgili olarak bir dostuna şunları söylemese: “Bir yıl önce köylüye üç vagon patates dağıttım, ertesı yıl yüz vagon patates taşıyarak verdiğim patatesin parasını fazlasıyla çıkarttım.” Gördünüz mü adamın iyiliğini, o tarihte **Anadolu** bakımsız, perişan, **Konya**’da üretilen buğdayı **İstanbul**’a taşıyamıyoruz, **İstanbul**, **Marsilya**’dan gelme Fransız buğdayı yiyor, Alman da demiryolunu yapmış ya elbet ucuza getirmenin, kârı maksimuma çıkarmanın çaresini arayacak, bunun için de hem köylülere işine yarayacak tarımsal eğitim yapıyor, hem de ‘taşıyacak’ mal sağlamış oluyor.

Bunun adı da iyilik!

Hüseyin Avni Bey, hepimizin ibretle ve dehşetle okuması gereken o ufak ama çok yararlı eserinde (*Yarı Müstemleke Oluş Tarihi*) **Çukurova** pamukları ile ilgili, bir örnek de veriyor, diyor ki:

“... Alman emperyalizmi öteki rakiplerine karşı daha geniş bir yer almış, Osmanlı İmparatorluğu’nun üretim bölgelerini sömürerek malını satmakta pek ileriye gitmişti. Adana da Alman sermayesinin egemen olduğu bir pamuk bölgesiydi. Burada Deutsche Bank’ın (Görüyor musunuz hınzırı, her taşın altından o çıkıyor, hani **Maliye Bakanı**’nın ilişkilerimizin çok ‘dostane olduğunu’ bildirdiği büyük Alman bankası) oluşturduğu pamuk şirketi vardı. Bu şirket Alman sanayiinin ihtiyacı olan pamuğu ucuza sağlayabilmek için Adana’da pamuk tarımıyla ilgilenmişti. Alman şirketi bu yüzden 1906 yılında çiftçiye iki milyon franktan fazla krediyle tarım makineleri satmıştı. (Al sana bir iyilik daha!)

“Adana pamuk tarımının gelişimi için bu bölgeye Alman tarım memurları, sulama ve suya kandırma mühendisleri de gelmişlerdi. Bu amaçla Adana’da Alman Umur-u İktisadiye Cemiyeti diye bir kuruluş vardı. Bir zamanlar topluluğun başında bulunan Doktor Kömig isminde biri Adana’nın sulama ve suya kandırma işleri hakkında yaptığı işleri, incelemeleri Almanya’daki pamuklu dokuma fabrikalarına göndermişti.

“Alman emperyalizmi, Adana pamukçuluk alanını o kadar sömürüyordu ki, o bölgenin gelişmesini, üretimin artmasını Osmanlı Ziraat Nezareti’nden daha çok istiyordu.”

İçinizden hangi meraklı kalksa, yakın tarihimizde Almanların bu ‘iyilik merakı’na ilişkin bir sürü örnek bulabilir.

Kıssadan hisse: Eskiden Alman emperyalizmi, nasıl **Osmanlı**’nın gözüne kaşına hayran olduğu için ondan yana çıkar görünmemiş, verdiği kuruşları büyük liralar halinde toplamışsa: Bugün de **Federal Almanya**’nın ülkemize gösterdiği ilgi, babamızın hayrına değil; **Bonn**’un

Anadolu'yu yine eskiden olduğu gibi kendi 'nüfuz alanı' içinde düşünmesinden, **Batı Alman** tekelleri için iyi bir sömürü bölgesi diye hesaplamasındandır. Eğer **Almanya** NATO'da, **Ortakpazar**'da ikide bir **Türkiye**'yi destekler gözüküyorsa, bu tıpkı zamanında tek ve güçlü **Türkiye** isteyerek anamızı ağlatmasına benziyor: Asıl kaygısının ne oldu, **İktisat Bakanlığı**'nın uyarı mektubundan bellidir.

Nihayet sıra geldi, onu da ele alabileceğiz.

4

AL AŞIKLARINI GİT KUMDA OYNA

19 Aralık 1977

Alman Büyükelçisi, Batı eğilimli bir gazetemizin, Amerikan eğilimli muhabirine verdiği demeçte demiş ki:

“— Federal Hükümet firmaların Türkiye'ye açacağı krediye karşı devlet garantisi sağlamıştır. (...) Federal Hükümetin kredi garantileri bakidir. Bunların geri alındığına dair hiçbir bilgi yoktur. Sanıyorum sipariş bedellerinin yarısının Türkiye tarafından nakit olarak dövize ödenmesi koşulu karşısında, özel firmalar bazı gelişmeleri beklemektedirler. Belki de sorunda IMF kararının bir rolü olabilir.”

Ama hemen ekliyor: “— ... ancak gene biliyorum ki, bunlardan biri Deutsche Bank, kendi müşterileri arasında Türkiye'ye ihracat yapan ve henüz alacağını elde edememiş olan firmaları destekleyerek Türkiye ile iş yapmalarının devamını sağlamaya çalışmaktadır. Elbette Türkiye'nin bu döviz sıkıntısının geçici olduğu kanısın-

dayız ve bunun çok yakın gelecekte çözümleneceğine eminiz.”

Acaba mı?

Alman İktisat Bakanlığı, uyarı mektubunu **İstanbul Alman Başkonsolosluğu**’ndan aldığı bilgilere dayanarak yazmış, anlaşılan **İstanbul Alman Başkonsolosluğu**’ndaki ekonomi uzmanları Büyükelçi kadar nazik ya da diplomat değiller, ne demişler bakın:

“... tüketimi artırmaya ağırlık veren, toplum çıkarına yönelik olmayan ve prodüktif olmayan yatırımları içeren ekonomik politikadan sadece Demirel, Erbakan hükümetinin yetersiz çabalarının sorumlu olduğunu tartışmak biraz güçtür. Türk ekonomik çevreleri de bu sorumluluğu birlikte taşıyorlar.”

Ne demek bu, şu demek değil mi: **Türkiye**’de kimse ne halt ettiğini bilmiyor, **Türk ekonomisini** elbirliğiyle çıkmaza soktular, bu çıkmaza girişte yalnız iktidarın değil, ekonomi ve iş çevrelerinin de o kadar kabahati vardır. Oysa Büyükelçi aksamaların daha çok **İMF**’nin ‘rolü’ yüzünden ileri gelebileceğini ima etmişti. **Alman İktisat Bakanlığı**, Büyükelçinin tersine ‘döviz sıkıntısının geçici olduğu ve çok yakın bir gelecekte çözümlenebileceği kanısında’ değil, baksanıza ne diyor:

“... giderek kötüleşen ekonomik durumun yakında değişebileceğinden, kimsenin umudu yoktur. **İstanbul**’daki metal, ilaç, kimya, bisiklet, elektrik, elektronik sanayi dallarında yer alan Alman işletmelerinde hammadde ve öteki ihtiyaçların daha ne kadar bir süre **Almanya**’daki ana firmalar tarafından karşılanacağı konusunda kaygılar vardır...”

“... ayrıca, sayılanların dışında **Lufthansa Havayollarının**, röntgen filmi getiremeyen **Alman hastaneleri**-

nin, kitap getirtemeyen Alman kitabevlerinin de sıkıntı içinde olduğu açıklanmıştır...”

Açıkça görülüyor, **Alman İktisat Bakanlığı** basbayağı kaygılıdır, o kadar ki **Türkiye**’nin durumuna ilişkin olarak **Alman Ticaret ve Sanayi Odaları**’nı uyarmak gereğini duymuştur. O zaman ister istemez adamın kafasına bir soru takılıyor: Alman yönetici çevreleri gerçek durumun kötü olduğunu bildikleri halde, acaba neden ‘resmen’ yardımcı tavırlarını koruyor, IMF olsa da olmasa da yardıma devam edeceklerini söylemek gereğini duyuyorlar, **Türkiye** için **Amerika** ve **Rusya** dışındaki üçüncü seçeneğin **Almanya** olduğunu ileri sürüyorlar?

Sorunun cevabı, uyarı mektubunda var.

En lezzetli lokma, en sona saklanmaz mı, ben de öyle yaptım, mektubun en tadından yenmez bölümünü en sona sakladım. Buyurun okuyun:

“... Eğer **Türk Hükümeti** geniş çapta iyileştirici ve destekleyici önlemlerle uluslararası para yardımı alarak yeni düzenlemelere girişmezse, **Türkiye**’deki şirketlerin kapanması tehlikesi bile vardır. (Zira) **Türkiye**’deki döviz darboğazı **Türkiye**’deki Alman yatırımlarını tehdit etmektedir. Bu durumda **Almanya** için önemli bir dış pazar olan **Türkiye** kaybedilebilir...”

Hadi şimdi al aşıklarını, git kumda oyna! Ama **İktisat Bakanlığı**’nın uyarı mektubu baklayı böylece dilinin altından çıkarıyor. Anlıyorsun ki onun için önemli olan 1. Dış pazar olarak **Türkiye**’nin korunmasıdır. 2. Türk ekonomisindeki aksaklığın, **Türkiye**’deki Alman yatırımlarını tehdit etmesidir. 3. Durumda tehlike belirince, **Sanayi ve Ticaret Odaları** uyarılmaktadır. 4. ‘Dış pazarın’ ölmemesi için, Türk ekonomisine ‘yardım yapılmakta’ devam edilecektir. 5. Bu ‘yardım’ın de-

vamı da Türk ekonomisi için elbette yeni dışa bağımlılıklar getirecektir. 6. Zaten mektupta adı sayılan sanayi dallarında **Türkiye** şimdiden **Almanya**'daki ana firmaların insafına kalmıştır. Eğer sanayiler işlemeye devam ediyorsa, bu hükümet garantisi devam ettiği, **Deutsche Bank** ısırdığı lokmayı henüz bırakmak niyetinde olmadığı içindir.

Bizim işçiler, beyhude mi türkü yaktılar yahu: “**Almanya, Alamanya, benden aptal bulaman ya!**”

Yeni ‘Marifeti’ Değil

1

BU AMBARGO İLK ABD KAZIĞI MIDIR?

23 Aralık 1977

Şu **Amerika** silah ambargosu koyup silahlı kuvvetlerimizin kaderini yabancı bir meclisin kararına bağlamaya uğraşıyor ya, çoğumuz yeni bir marifeti belliyor bunu, hani heriflerle dostmuşuz da, daha düne kadar ordumuzu donanmamızı pekiştirmemize yardımcı olmuş da, biz **Kıbrıs** ‘münasebetsizliğini’ yapınca bozulmuş, öfke çıkarıyor. Çoğumuz dedim, hepimiz dedim. **Kıbrıs** sorunu ne zaman ortaya gelse, **Amerika**’nın ‘verdiğim silahı istemediğim amaçla kullanamazsın’ dediği, bu ülkenin gazetelerinde solcularca yazılmıştır. Yine de, iktidarlar bildiklerini okudu, acaba tarih merakları olsaydı da, Amerikalı, büyük müttetik-

lerimizin taa **Milli Mücadele** yıllarında bile bize buna benzer kazıklar atmış olduğunu bilseydiler, davranışları aynı mı olurdu?

Kurt masalına benziyor, oysa gerçek, fena halde gerçek. Hadi biraz kurcalayalım.

Ünlü silah firması **Winchester Repeating Arms Company**'nin Dış Satışlar Müdürü **Mr. H.F. Beebe**, 1921 yılı haziranında **Washington** temsilcisine aşağıdaki ilginç mektubu yazıyor:

“Sn. Frank S. Bright, Londra ve Paris’te bürolarının olduğunu bildiren New-York’lu Mr. W. Ccott-Boody, Türk Hükümetine satmak için, bir miktar askeri tüfek ve fişğin piyasa fiyatlarını sormaktadır. Yeni Türk Hükümetinin en önde gelen kişilerinden Edam Bey’in (Acaba Ethem mi?) kendisinden bu fiyatları istediğini yazmaktadır.”

“Bu soruşturmaya ilişkin görüşmeleri başlatmadan önce hükümetimizin bu konudaki tutumunun ne olduğunu öğrenmek istiyoruz. Sorunu Dışişleri Bakanlığı’na açıp sonuçları hemen telgrafla bildirebilirseniz minnet duyarız.”

“Konuyu kime açacağınızı bütünüyle sizin takdirinize bırakıyoruz. Ancak söz konusu sipariş 300.000 tüfek ve 600.000.000 fişek için olduğundan bizzat Dışişleri Bakanı Hughes’in kişisel ilgisine sunulacak önemde bulunduğunu sanıyoruz.”

“Anladığımız kadarıyla, bu konuda başka yapımcılara başvurulmamıştır. Bu yüzden, telgrafla cevabınızı yollarken, konudan hiç söz etmemenizi, yalnızca soruşturmanızın sonucunu bildirmekle yetinmenizi salık veririz. En derin saygılarımızla.”

İmza, **Winchester Repeating Arms co.** Dış Satışlar Müdürü **H.F. Beebe**. Siz bu mektuptan ne anladınız,

herhalde benim anladığımı: 1921 yılı **Kuva-yı Milliye**'nin en zor yılı, **Ankara, Yunanistan**'la ve emperyalizmlerle kozunu paylaşmaya hazırlanıyor, düzenli orduya geçmek niyetindedir, bunun için de silah ve cep hane lazım, **Wilson**'ın ilkeleri yüzünden midir, o zamana değin direkt kazığını yemediğimizi sandığımızdan mıdır nedir, tutmuş **Amerika**'ya başvurmuşlar, satsa satsa o satar diye, İngiliz'in Fransız'ın satmayacağını bildiklerinden kendileriye henüz bu üretimi yapamadıklarından. Başvurdukları adam, **W. Scott-Boody** de, durumu zaten o zamanki **Amerikan Dışışleri Bakanı Charles Evan Hughes**'a şu mektubu yazarak bildiriyor.

“Efendim Paris'teki bir dostumdan aldığım mektupta, **Türk Hükümeti**'nin satın alacağı 7,9 mm çapında 1908 model 300.000 adet mavzer tüfeği ve bunların 600.000.000 adet mavzer fişegi için en uygun ABD gönderme limanında F.O.B. fiyat ve teklifler istenmektedir.”

“Bu tüfek ve cephanenin stokta bulunabileceği olasılığını gözeterek, konuyu bazı yapımcılarla görüşmüş, Springfield ve Phidelphia'daki Federal Silahlıklar'a da birer yazı göndermiştim. Ancak bu konuda daha ileri gitmeden, **Amerika Birleşik Devletleri Hükümeti**'nin buna ilkece (prensip olarak) karşı olup olmadığını öğrenmek istiyorum. Görüşmeleri sürdürmenin uygun olup olmadığını bir an önce bildirirmeniz ricasıyla, saygılarımı sunarım.”

İmza, **W. Scott-Boody**. İki mektup birbiriyle mükemmel çakışıyor, **Ankara**'nın 'müstevli' ile savaşabilmek için silah almak istediği, bunun için de **Amerika Birleşik Devletleri**'nden bazı silah firmalarına başvurduğu açık. Açık olan bir şey daha var, o da şu: Amerikan silah fabrikatörleri, siparişleri uygulamaya geçirmeden önce, **Dışışleri Bakanlığı**'na başvurup onay istiyorlar,

başka deyişle, eğer **Birleşik Amerika**'nın siyasal çıkarları ve politikası bu satışları uygun görmezse, siparişi veren hava alıyor.

Peki özgürlüğü ve bağımsızlığı için savaşıyor, **Wilson** ilkelerine göre kendi kaderini kendisi belirlemek isteyen **Ankara** hükümetinin siparişi hangi akıbete uğramıştır? **Dışişleri Bakanlığı** sorulara ne cevap vermiştir?

Nasıl ama, hafiye filmi gibi meraklı değil mi?

2

İKİ AMBARGO DAHA VAR

24 Aralık 1977

Adam, ilk anda sanır ki, **Birleşik Amerika** vatandaş haklarını ilan eden ülkedir, özgürlükçülükte direnir, sömürgeciliğe karşı koyar bir hâli vardır, dört yanından sömürgeci baskınına uğramış, özgürlüğü ve bağımsızlığı tehlikede olan yeni **Türkiye**'ye elbette yardım edecektir. Eski deyimle, Hayâl-i ham! Bugün artık biliyoruz, **ABD, Mütareke**'de **Osmanlı İmparatorluğu**'nun paylaşılmasında **Çarlık Rusya**'sına düşen parçalara göz koymuştu, hanidir Ermenilere arka çıkıyor, **Doğu Anadolu**'da Türkleri uygarlaştırmak için **Amerika**'dan Ermeni ya da Amerikalı 'ithalini' düşünüyordu.

Böyle düşündüğü için de, o 1921 yılının heyecanlı haziran günlerinde **Ankara**'ya silah satmak amacıyla kendisine başvuranlara ilginç gerekçeleri olan red cevapları veriyor. **Amerika**'nın bugünkü davranışlarının bir kısmını anlamamıza da yarayabilecek cevaplar bunlar. Hadi görelim neymiş.

İlkin, Amerika Birleşik Devletleri Yakındoğu İşleri Dairesi Müsteşarı'na 1 Haziran 1921'de yazılan şu not:

“Sn. Mr. Fletcher, Wincshester Repeating Arms Company'nin Washington temsilcisi Mr. Frank S. Bright dün bana gelerek, şirketinin Dış Satışlar Müdüründen aldığı bir mektubu gösterdi. Bu mektubun bir kopyası ektedir. Göreceğiniz gibi ‘yeni’ diye söz edilen bir Türk hükümeti, Winchester şirketinden 300.000 tüfek ve 600.000.000 fişek satın almak istemektedir. ‘Yeni Türk Hükümeti’ deyiminden ne kastedildiğini bilmediğim gibi, adı geçen Edam Bey'i de tanımadığı, dolayısıyla bakanlığımızın bu konuda görüş belirtmek durumunda bulunmadığını kendisine söyledim. Ancak, ardından söz edilen hükümet hakkında ek bilgiler almaktan çok memnun olacağımı, Edam Bey hakkında da bazı şeyler öğrenmek istediğimi sözlerime ekledim. Anladığım kadarıyla Mr. Bright ayrıntılı bilgi gönderilmesi isteğiyle şirketine telgraf çekmiş.”

“Yeni Türk Hükümeti” deyiminden Ankara'daki milliyetçi hükümeti anlamak gerekiyorsa, o zaman görüşüme göre, bu silahların Türkiye'ye değil de Bolşevik Rusya'ya gideceğini düşünebiliriz.”

Nasıl beğendiniz mi? 1921'de Amerikan Dışişleri Bakanlığı ‘bolşeviklere gider’ gerekçesiyle Ankara'ya silah satmak istemiyor. Bu gerekçe herkesin de bildiği üzere, İngilizlerin ve işbirlikçi **Damat Ferid** hükümetinin gerekçesidir, onlar da **Ankara**'daki ‘milliyetçileri’ bolşevik sayar, yapılacak yardımın bolşeviklere yapılmış olacağını savunurlar. Gerçek ise başka türdür: **Kemal Paşa**, ‘bolşevik olmak başka bolşeviklerle ittifak yapmak başka’dır deyip, **Sovyetler**’le yakın ilişkiler kurmuş, özgürlükçü geçinen her ülke kendi kaderini ken-

disi belirlemelidir diyen **Amerika**'nın vermediği silahları, **Sovyetler**'den sağlamıştır.

Bu bir, ama hepsi bu kadar mı?

Aynı 1921 Haziran ayının 27. günü, **Birleşik Amerika Dışişleri Bakanlığı**, Bakan Üçüncü Yardımcısı **Robert Bliss** imzasıyla ilk başvuruyu yapan **Mr. W. Scott-Boddy**'nin 1 Haziran tarihli mektubuna cevap veriyor. Hele o mektuba da bir göz atalım, çünkü hepimize ibret olması gereken görüşler içeriyor:

“Efendim, **Türk Hükümeti**'ne 300.000 mavzer tüfeğiyle 600.000.000 mavzer fişegi satılmasının **Dışişleri Bakanlığı** tarafından onaylanıp onaylanmayacağına ilişkin 1 Haziran 1921 tarihli mektubunuzu almış bulunuyoruz.

“Cevap olarak, Yunanlılarla Kemalistler şu anda savaş durumunda bulundukları için, taraflardan birine veya diğerine yapılacak her türlü yardımda bakanlığımızın işbirliği veya rızasının söz konusu olamayacağımı kesinlikle bildirmek isterim. En sadık bendenizim. vs...”

Evet, ne kadar bugüne benziyor: **Türkiye**'ye silah ambargosu koymak için **Yunanistan**'la uyuşmazlık (o zaman silahlı) halinde oluşumuzu gerekçe gösteriyorlar. **Yunanistan**'ın **İngiltere** tarafından tepeden tırnağa silahlandırılıp üstümüze saldırıldığı, buna karşılık **Mondros Mütarekesi** gereğince Türk silahlı Kuvvetlerinin soyulup soğana çevrildiği bir gerçektir. **Amerika**'nın o zamanki kararında da, bugün olduğu gibi, el altından **Yunanistan**'ı desteklemek niyet ve eğiliminin bulunduğu açık. Bu koşullar altında, **Mustafa Kemal**'in **Sovyetler**'in **Ankara**'ya gösterdiği yakınlık, verdiği yardım daha ne büyük değerler kazanıyor.

Zaten bu belgeleri bulup yayınlayan **Dr. Sanders** ve **Dr. Fişek**'in de belirttikleri gibi, üstelik Amerika bu am-

bargo marifetini daha önce **Derne Savaşı** sırasında da uygulamış, ABD **Dışışleri Bakanlığı**'nın **Yakındoğu Dairesi Türkiye**'ye silah kundağı satışını **İtalya**'ya karşı 'kötü ve düşmanca bir politika' sayarak engellemiştir.

Farkında mısınız arka çıktığı ülkeler hep Hıristiyan, güme gidense biziz. Hâlâ Amerikan yardımına bel bağlayanların dikkat nazarına arz olunur.

TÜRKİYE,
‘SİSTEM’E TUTSAK!..

Anhası Minhası

1

ROMA'DAKİ TOPLANTI

20 Ocak 1978

Bazı ilginç koşullar öne sürüp de **İçişleri Bakanı** olan, olduktan çok kısa bir süre sonra, “**Türkiye**’deki anarşinin kökünü iki ay içinde kazıyacağını” söyleyip sözünü tutamayan **Korkut Özal**, bir konuşma sırasında **Ör-san Öymen**’e şunları demiş:

“Anarşi konusu, bizim gücümüzün boyutları dışına taşmıştır. Çok daha geniş bir perspektif içinde düşünülmelidir. Anarşinin kökeninde daha değişik boyutlar, sanılanın dışında bazı mihraklar vardır.” Siz bu sözlerle şaştınız mı? Eğer başından beri söyleştiklerimize kulak verdiyseniz, şaşmamanız gerek!

Ama içinizde kulak veremeyenleriniz de olmuştur diye düşüncemi özetleyivereyim: Ülkemizde anarşi daima ‘bozguncu ve hain komünistlerin’ işi olarak görünmüştür ya, aslına bakarsanız kargaşalıkların ve kışkırtmaların altında ‘emperyalist **sistem**’in parmağını ara-

mak daha doğru olur. Zira bir zamandır, soğuk savaş stratejisi, iki blok arasındaki kıyasıya çekişme, yön değiştirmiş; blok liderlerinin, denetledikleri ülkeleri sıkı düzen içinde tutmalarına yarar olmuştur. Başka deyişle, kargaşalık, siyasal kışkırtma, şehir ve kırsal gerillası eylemleri, rengi ne görünürse görünsün, bağımlı olunan ‘sistemin’ odaklarından kaynaklanır.

Bu dediklerime inanmayan çıkar diye, hatırlayacaksınız, **Bissel Raporu**’nu aktarmıştım. CIA gizli işler sorumlusunun bir raporuydu bu, özet mözet, şunu açığa vuruyordu: ‘Sistem’e dahil bir ülkede, yönetimi belirli bir şeye mecbur etmek istedi mi, ‘sistem’in lideri gizli örgütleri aracılığıyla o ülkedeki yandaş ve karşıt güçleri el altından kışkırtır, iktidara karşıt olanları karşıt doğrultuda, yandaş olanları karşıtlara itekleyerek! Bu, o ülkede ister istemez bir kargaşa doğuracak, sonunda yıpranan iktidar, yerini ‘sistem’in beğendiği türden bir başka iktidara bırakacaktır. Onun birinci işiyse elbet, ‘sistem’e karşıt olan güçleri temizlemek!’

Korkut Özal’ın birkaç aylık **İçişleri Bakanlığı**, sıkı anarşi izleyiciği sonunda ulaştığı sonuç, şu birkaç satırlık özetin anlatmak istediklerinden farklı olmasa gerektir. Diyeceksiniz ki, ya o vatan haini komünistler? Hep söylemişimdir yahu, **Türkiye**’de **Sovyet** yandaşı Marksistler kargaşalık yanlısı değildir, silahlı eylem düşkünlüklerinin **Sovyet** karşıtı olmalarına dikkat etmek bile, gerçekte anarşinin nereden kaynaklandığını görmeye yeterdi aslında.

Şimdi gelelim, **Roma**’daki toplantıya!

Dediğim gibi CIA’nın çabasıyla **Suudi Arabistan**, **İran**, **İsrail**, **Fas** ve **Mısır** gizli örgütleri toplanıyorlar, niye mi, niyesi belli: **Sedat**’ın barış saldırısı, bildiğiniz gibi pek büyük bir ilgi görmedi, tersine çoğu Arap ülke-

leri karşıt tavır takındılar, işte bu toplantı karşıtları yola getirmek için yapılıyor. Onlar da biliniyor elbet, başta **Libya, Irak, Suriye, Güney Yemen ve Cezayir**. Başka deyişle, kendilerini iyi kötü sosyalist sanan, radikal halkçı rejimler, işin güzelliği nerede dersiniz, **Sedat** çıkışını yapıyor, **İsrail** ile **Mısır** al gülüm ver gülüm ayaklarına yatıyorlar, ne var ki **Ürdün** bile aralarına tam katılamıyor, arkasından **Vance**'in ve **Carter**'in **Ortadoğu**'da bilinen gezileri, onun arkasından da **Roma**'da gizli servislerin toplanıp 'muhaliflere' bazı iyilikler düşünövermesi. Nasıl da birbirini tamamlıyor.

Toplantıda alman kararlara göre, **Mısır, İsrail, Fas, İran ve Suudi Arabistan, Doğu Akdeniz'e** bilek gücüyle kabul ettirmek için Müslöman **Eritre** gerillalarına silah ve para yardımı ortak politikayı uygulayacaklarmış. İbretle ve dikkatle okuyun.

1. Önce **Sovyetler**'in bölgeden dikkatini başka tarafa çekmek için Müslöman **Eritre** gerillalarına silah ve para yardımı yapılarak **Habeşistan**'daki iç savaş iyice köröklenecek! (Bilmeyenlere not: **Habeşistan**'daki rejim **Rusya** yanlısı sayılıyor.) 2. Kendi derdine düşebilmesi için **Libya**'nın komşu ölkelerle olan sınırlı anlaşmazlıkları kışkırtılacak. 3. **İran**, para ve silah yardımıyla Kürtlerin **Irak**'ta yeni bir isyana gitmesini sağlayacak. Bu sayede **Irak** da devreden çıkarılmış olacak. 4. **Cezayir**'in **Fas**'la ve **Moritanya** ile olan anlaşmazlıkları azdırılacak. 5. **Güney Lübnan**'daki **Suriye** Kuvvetleri yıpratılacak, Filistinlilerin **Lübnan**'dan atılması ve güçsüzleştirilmesi sağlanacak.

Ne kadar ilginç! Bir kere **Ortadoğu**'daki Arap saçıının böyle nasıl düğüm düğüm olduğunu anlatmakta çok yararlı, ayrıca, bazı ölkelerin (sözgeleşi **Türkiye**'nin) bir süredir içinde yaşadığı bazı terslikleri açıklamak ko-

nusunda da yararlı. Şaşırtıcı ipuçları veriyor. Allah razı olsun o gece telefonundan, sayesinde hem ‘sistem’in barış planına karşı koyanlar için düşündüğü iyilikleri öğrendik, hem de, bu gibi hallerde ne türden çarelere başvurduğunu, hangi yöntemlerle çalıştığını anlamış olduk. Bu elbette iç sorunlarımızı değerlendirmekte yardımcı olabilir.

İsterseniz onu da bir deneyelim.

2

AMAN DİKKAT

21 Ocak 1978

Yooo hayır, adamın da şirketin de adını söylemem, ne me lazım, belki ilişkileri hâlâ sürüyor, ne boşboğazmışsın diye adamı pisipisine işinden etmeyelim. Siz yalnız, dünyanın dört bir yanında turizm yapan çokuluslu bir şirket olduğunu, adamın da bu şirket adına ülkemizde turizm altyapısını incelemek bahanesiyle araştırmalar yaptığını bilin, yeter. Tesadüf bu ya, ahbap olduk. Olay **Ege** yöresinde geçiyor. Baktım turizm altyapısını ve olanaklarını inceleyecek olan seninki, tutmuş **İzmir** ve çevresindeki toplumsal ilişkileri, etnik çelişkileri kurcalıyor. Ulan nedir bu senin yaptığın? Şu sorulara bakın Allah aşkına: **Ege**’de ticaret ve iktisat yaşantısına ‘dönmelerin’ egemen olduğu doğru mudur? Bölgede, **Makedonya** çevresinden gelip yerleşmiş ne kadar göçmen vardır, eski **Ege** halkıyla ilişkileri ne yöndedir? Yöresel aydınlar yetişiyor mu, yoksa yetişmiş ve yetismekte olanların hepsi eski **Rumeli** göçmenlerinin çocukları mıdır?

Çok üzerine varınca, kefere bana ne dedi bilir misiniz? Aynen şunları: “**Memleketiniz üzerinde çok karanlık planlar yapılıyor. Bu kadarını ancak söyleyebilirim. Ancak tanıdıktan sonra Türklerin de sanıldığı kadar saf olmadığını anladım. Hele tavsiyeniz üzerine konuştuğum aydınlarla tartışmalarımdan çıkardığım sonuç, bu ülkeyi kolay kolay kimsenin evcilleştiremeyeceğidir. Bunu da söylemek isterim.**”

Bunu niye mi anlattım, şundan. ‘**Sistem**’, Ortadoğu’nun ve **Güney Amerika**’nın çok ülkesinde yaptığı gibi, **Türkiye**’yi denetimi altında tutabilmek için, önce onu bir güzel incelemiş, hangi noktalardan ne gibi zafları bulunduğunu araştırmıştır. Bunlar 60 yılları içinde gerçekleştirildi sanıyorum. Gerektiğinde kullanılmak üzere, **Alevi/Sünni, Kürt/Türk, ülkücü/solcu, dinci/mason, yerli/göçmen** çelişkilerinin saptandığını görmemek için kör olmak lazım. Ya da ‘**sistem**’in kullandığı bir zavallı. Sıraladığım çelişkilerin, usul usul kendini belli etmesi de, giderek yoğunlaşıp keskinleşerek, önce uyuşmazlığa, sonra sonra çatışmaya ve atışmaya dönüşmesi de 60 yılları içindedir. Hanidir Kürtçülük olayını Ruslardan değil, Amerikalılardan beklememiz gerektiğini yazarım. **Irak**’ta bu işi Amerikalılar özellikle **Kerkük** petrol bölgesinde yapmışlardır, başka türlü düşünülemez. **Alevi/Sünni** aykırılığının kızıştırılması altında da, siz ne dersiniz deyin, **İran** üzerinden **CİA**’nın dürtüsü vardır. **Şah İsmail**’den bu yana **Anadolu**’daki Türk gücünü zayıflatmak gerekti mi, bu karışıklığı kışkırtmak âdet değil mi?

Laf nereye bağlanacak, kuşkusuz seziyorsunuz. Şu **Roma**’daki toplantı, alınan kararlar... Özetlemek gerekirse ne görüyoruz: ‘**Sistem**’in bölgede istediklerini gerçekleştirmek için gizli servisler yoluyla başvurduğu yön-

temler şöyle özetlenebilir: a) Zayıf düşürülmek istenen ülkelerle komşuları arasında sınır olayları çıkarmak. (**Libya** için **Cezayir** için düşünülen iyilikler (!) bunlar. İnsanın aklına **Kıbrıs** sorununun yaratılmasında da, **Türkiye**'yi zayıf düşürmek gibi bir amacın olup olmayacağı sorusu takılıyor doğrusu). b) Dışta başka türlü davranması istenilen ülkelerde iç savaşlar ve ayaklanmalar kışkırtmak (**Irak**'ın **Kürtler**'i kışkırtmak suretiyle meşgul edileceği kararlar arasında bulunuyor, bundan hem **İran**'ın bundan önceki ayaklanmada oynadığı rolü, hem de **Türkiye**'de **Kürt Demokrasi Partisi** dümeniyle çevrilen fırıldaklardaki hinoğlu hinliği çıkarmak olası.) c) İstenmeyen rejimleri çökertmek için kırsal gerilla ve iç savaşı dürtüklemek amacıyla silah ve para yardımı yapmak. (**Habeşistan**'ı çökertmek ister gibiler, **Eritre** gerillaları aslında bu işe yarıyor). d) Bir ülkeyi takattan düşürmek amacıyla başına başka bir olayı sardırarak... (**Suriye**'yi sersemletmek istiyorlar, çaresi **Lübnan**'daki kargaşalığı büyütme, oradaki **Filistin** kuvvetlerini imha etmek. Bundan önceki **Lübnan** kargaşalığını kimlerin yaptıkları da, amaçlarının ne olduğu da anlaşılıyor: **Filistin** gücünü yıpratmak istiyorlardı, **Suriye**'nin işe bulaşmasını özellikle arzu ettiler, çünkü o gaile şimdi **Şam**'ın ayağına dolaşacak. Nasıl ki **Kıbrıs**'a çıkmamızı onlar özendirdiler, şimdi **Kıbrıs Türkiye**'nin ayağına dolaşıyor).

Her şey ne kadar açık, ne kadar gözler önünde, nasıl cırılçıplak!

Diyeceğim şudur: **Türkiye**'nin **Anadolu**'da büyük bir endüstri gücü, ayakları yere basan ve bölgede sözünü geçiren bir **Ortadoğu** devleti olması, '**sistem**'in işine gelmiyor. Bunu önlemek için hem içerden hem dışardan **Türkiye**'ye özel gaileler hazırlamaktadır. **Türkiye**'de yaşayan herkesin gözünü iyice açması, solculuk, bölgencilik, ileri-

cilik, milliyetçilik, ırkçılık, dincilik vs. zannederek birtakım hazırlanmış tuzaklara enayice düşmemesi lazımdır. Aslında vahimdir durum, olaylar bölge çapında, hatta kıta çapında örgütlenmekte, işte gördüğünüz gibi **Roma**'da gizli servisler toplantısı yapıp hangi ülkenin ne türlü mantara bastırılacağı kararlaştırılmaktadır.

Biliyorum, içinizde kuşkucu akıllılar vardır, sen nereden öğrendin bu derece gizli şeyleri diyecekler, gece yarısı telefonları filan, yahu o işin oyunu, haber basında çıktı, *Günaydın*'ın ikinci bölümünde yer almıştı, anlayın artık heriflerin pervasızlığını, marifetlerini gazete haberi bile yapabiliyorlar.

Aman dikkat, gözünüzü seveyim.

3

“ŞİLİ SALÇALI İTALYAN MAKARNASI”

22 Ocak 1978

Hadi birer çay içelim, sıcak sıcak, bardağı buğulanmış, tavşan kanı. Benim cigaram içkim yoktur, arada böyle çay içerim, hele söyleşi koyulaşır, laf lafı açar, lafın ucu dünyanın ve memleketin kaderine dokunursa...

Hani **Türkiye**'de alabalık avına gelip de Kürt sorununu çomaklayan bir Amerikalı gazeteciden söz etmiştim, **Sulzberger** diye, evet işte o zatın **CIA** ile ilişkisi sonradan Amerikan basınında açıklandı, işittiniz mi? Hanidir duyuracağım, olaylar üst üste geliyor, birini tutayım derken ötekini kaçırıyoruz, bu da öyle oldu: Nasip bugüneymiş! Haber şu, **Watergate** rezaletini ortaya çıkaran gazeteci **Carl Bernstein**, 35 **CIA** görevlisiyle yap-

tığı görüşmelere dayanarak açıklıyor ki, son 25 yıl içinde CIA hizmetinde görev yapmış Amerikalı gazetecilerin sayısı 400'den fazladır, **Sulzberger** ve **Joseph Alsop** gibi ünlüler de bunların arasındadır.

Siz bunu aklınızın sinek pislemedik bir köşesine yazadurun, şimdi bir koşu 15 Eylül 1970'e gidip geleceğiz. Neden mi, nedeni sonradan anlaşılacak iki gözüm.

Ne olmuş 1970 yılının 15 Eylül'ünde? Öyle çarpıcı bir şey yok: Daha önce bu köşede sözünü ettiğim *Şili'de Amerikan Darbesi* adlı kitabında **Armando Uribe**'nin belirttiğine göre, eski ABD Dışişleri Bakanı **Kissinger**, **Chicago**'lu gazetecilerle samimi bir toplantı yapmış. Yavaş yavaş bizde de moda oluyor bu tür toplantılar, Amerikalıların '**Background Briefing**' dedikleri türden, hani konuşmacı gazetecilere bazı gizli bilgiler veriyor da, onlar bunları yazılarında kullanmıyor, kendilerine saklıyorlar. Evet, o gün **Kissinger**'in basın toplantısında, **Şili**'deki **Allende** rejiminin **Amerika**'nın başına ne türlü belalar açtığı konuşulmaktadır. Konuşmasının içeriğini, **Şili**'nin **Washington Elçiliği**, zarzor elde etmiş; bir kopyasını da, **Paris**'te *Le Monde* gazetesinden zarzor bulabilmişler, adamların kanları donmuş.

Elbette donacaktır. **Kissinger**'in dediklerinden bazıları şunlar: a) **Allende**'nin **Şili**'deki iktidarı ele almasının ağır sorunlar yaratmayacağı düşüyle avunmamız gerektiğini düşünüyorum. b) Durumu yakından izliyorum, bu durum **Amerika**'nın bu anda çok büyük etki yeteneğine sahip olduğu bir durum değildir. c) '**Allende**'nin seçilişi **Amerika**'nın **Şili**'deki çıkarları ve güvenliği için tehlikelidir'. d) **Allende Hükümeti**, **Amerikalılararası Savunma Komitesi**'nin ve **Amerika Devletleri örgütünün** işleminde karışıklıklara neden olabilir. (Şimdi buraya dikkat ediniz lütfen!). e) '**Bundan başka Fransa ve İtal-**

ya üzerindeki etkileri nedeniyle Şili'deki siyasal gelişmeler, Birleşik Devletler'in güvenliği için çok tehlikelidir.'

Kitabında Armando Uribe'nin bu sözler üzerine ekledikleri şunlar: "Bu Kissingervari uyarılar 15 Eylül 1970 tarihini taşır. Kısa bir süre sonra içeriği New York, Washington, Avrupa ve diğer ülkelerdeki yorumcular tarafından ele alınmıştır. Olay sadece Latin Amerika'ya değil, 1973 Ekiminde Hong-Kong'a kadar yansıdı. (Şimdi yine buraya dikkat). Bundan ilk yararlananlardan birisi New-York Times yazarlarından Cyrus Sulzberger oldu. Kissinger'in demeçlerinde tanımlanan stratejinin esasını en ince bir şekilde farkedenden kuşkusuz o olmuştur. Şili deneyinin Fransa ve İtalya'ya yansımaları! Bir süre sonra üç yıl sonra bile basında hâlâ birçok yorumlara, yalanlamalara neden olan ünlü 'Şili Salçalı İtalyan Makarnası' başlıklı makalesini yazdı."

Lafın akışı ortaya iki şey mi çıkarıyor, önemli bazı Amerikan gazetecilerinin 'emperyalist sistem'in stratejilerini önceden bilip ona göre yazdıkları bir; Kissinger'in (CIA'nın anlayın) Allende'nin Şili'de giriştiği özgürlükçü ve çoğulcu sosyalizm deneyinin İtalya ve Fransa'da benzer deneyleri özendirmesinden çekindiği ve tehlikeli gördüğünü iki!..

Evet, söz buraya gelecekti. Son günlerde, (hele İtalya'da hükümetin geçirdiği serüven, Fransa'da seçimlerin yaklaşması düşünülürse) bu iki ülkede özgürlükçü sosyalist iktidarın gerçekleşmesi olasılığından fazla söz ediliyor da.

Fakat, iktidardan ayrıldıktan sonra bile Kissinger'in tutumunu değiştirmediğini biliyoruz. Nasıl, unuttunuz mu, konuşmuştuk yahu, durun bulup tarihini söyleyeyim: 7 Temmuz 1977. Hani Amerika'da Avrupa Komünizmi konusunda bir toplantı yapılıyor da, orada Kis-

singer de kürsüye çağrılıyordu. İlerde işimize yarar diye, özet olarak dediklerini *Time*'dan aktarıp size iletti miştim. Konuya yanaşırken, bellek tazelemekte yarar var, **Kissinger'e göre Avrupa'da Komünist Partileri iktidara gelirlerse hiç iyi olmazmış, çünkü:**

a) Amerikalılar Atlantik Paktı'nın karakterini şimdiki açıklıkla kavrayamayacaklardır. b) Atlantik Paktı'nın tutarlılığı ciddi şekilde bozulacaktır. c) NATO'nun askeri gücü ciddi şekilde zayıflayacaktır. d) Avrupa Birliğine yönelik tehlikeye düşecektir.

Şimdi şu yukardan beri sıraladığı perspektif içersinde, **Washington'ın İtalya'daki duruma karşı vaziyet alışını değerlendirebiliriz artık.**

Hey arkadaş çayın soğudu.

4

'MAKARNA BİR AMERİKAN SALÇALI OLSUN!'

23 Ocak 1978

Allende, olup bitenleri izliyorsa, o babacan profesör gülümsemesiyle öbür tarafta herhalde gülüyor. Nasıl gülmesin adam? **İtalya'ya, Fransa'ya örnek olmasın diye, göz göre göre Şili'ye müdahale edip oradaki demokrasiyi yıkan Amerika**, yine de, özgürlükçü ve çoğulcu sosyalizm fikrinin, **İtalya'da, Fransa'da, (fazladan İspanya'da) yeşermesini önleyemedi.** Olaylar ortada, **İtalya'da, İtalyan Komünist Partisi**, sosyalistlerle ya da yalnız başına yarın öbür gün bu türden bir iktidardır; **Fransa'da Fransız Komünist Partisi**, bütün eski **Stalinçiliğine, bütün katılığına rağmen, sosyalistlerle işbirli-**

ğini bir yerde kurtarmayı düşünmekte, birlikte iktidar olamasa bile çoğulcu sosyalizm fikrini savunacağını belli etmektedir. **İspanya**'da ise **Carrillo**'nun **Komünist Partisi**, açık açık bu yeni sosyalizm uygulamasının öncülüğünü yapmaktadır.

Her zaman olduğu gibi bu defa da zalimin zulümle engellemeye, önlemeye çalıştığı fikir, acılara ve gözyaşlarına rağmen başka yerlerden başka filizler vermiştir.

İtalya'da durum malum: **Andreotti**'nin azınlık hükümetini ayakta tutan komünistlerin dolaylı desteği. Oylamaya aleyhte katılmıyorlar, o da ayakta duruyor. Oysa hükümet edebildiğini söylemek zor. Memlekette durum hayli karışık. Komünistler, hükümete katılabileceklerini duyuruyorlar. Sosyalistlerle bir hükümet de oluşturabilirler. Ne var ki Hristiyan demokratlar (ki savaş sonundan beri **İtalya**'yı onlar yönetmiş, şimdiki çıkmaza getirip bırakmışlardır) derslerini ezbere biliyor, komünistlerle ortaklığı kesinlikle reddediyorlar. Arkasından **Batı Avrupa**'da şiddetli tepkilere neden olan o demeç.

Bildiri demek, yoksa daha mı doğru? Olaylar bu minval üzere gelişirken, ABD **Dışişleri Bakanlığı** AP Ajansı tarafından dünyaya yayılan bildirisinde diyor ki, "**Amerika, İtalya**'da komünistlerin hükümette görev almalarına karşıdır, çünkü bu parti anti-demokratik bir kuruluştur. Ve Hristiyan demokratlar komünistlerin hükümete girmelerini engellemek amacıyla mutlaka direnmelidir." Evet aynen böyle, dahası da var: "**Amerika, bütün Avrupa**'da komünist partilerin etkinliğinin azaltılmasından yana olduğunu" savunmaktaymış; hatta eski Amerikan Dışişleri Bakanı **Henry Kissinger**, son gelişmelerle ilgili bir demeç verip demiş ki, "**İtalya**'da komünistler iktidara gelirlirse Amerika bu ülkeyle ilişkilerini kesmelidir."

Kissinger'in dedikleri, 1970'deki basın toplantısında söylediklerinden farklı sayılamaz, adam tutarlı, aynı fikir çizgisini koruyor. **Amerika**'nın tavrı dersiniz o daha az tutarlı değil; arada iktidar değiştiği halde, **Kissinger** tarafından zamanında savunulan tavrı tekrarlıyor. Özgürlükçülük ve demokrasi adına anti-demokratik saydıkları komünistlerin **Batı Avrupa**'da iktidara katılmalarını istemiyor, bunu açıkça da belirtiyorlar.

Davranışlarının belirttiği bir şey daha yok mu? Var elbet, asıl söylemek istediğim de o ama, ne dersiniz bir çay daha içelim mi?

Özgürlükçülük demek önce başkalarının özgürlüğüne saygı demek, demokrasi demek, halk iradesine saygı demek! Bir ülke ki özgürlükçülük adına başkalarının özgürlüğünü hiçe sayıyor, burnunu işlerine sokuyor, onu ne dereceye kadar özgürlükçü sayabilirsiniz? Bir ülke ki başka bir ülkede halkın iradesiyle oluşmuş, ya da oluşacak iktidarları beğenmediği için reddediyor, ya da devirmeye kalkışıyor, onun demokratlığına ne kadar inanır, başkalarını demokrat olmamakla suçlamasını ne kadar ciddiye alırsınız? **Amerika**'nın **Şili** işinde de, **Batı Avrupa** komünizmi işinde de tutumu budur.

İtalya'da **Komünist Partisi**, her üç **İtalyan**'dan birinin oyuna sahip, ülkenin en büyük, en güvenilir partisi olmuş, o olmazsa hükümet oluşmıyor, hükümet olursa Marksizmin bolşevik yorumunu değil özgürlükçü yorumunu uygulayacağını söylüyor, zaten halkından oy alması da böyle gerçekleşmiş, **Sam Amca**'ya ne; yayınladığı bildiri, **Kissinger**'in savurduğu tehdit, en bayağısından başka ülkelerin egemenliklerini çiğnemek ve içişlerine müdahale değil mi?

Bu dediklerimi **İtalyan** sosyalistleri ve komünistleri

söylemediler mi? Söylediler elbet, sosyalist *Avanti* gazetesini **Amerika**'nın yaptığını "Uluslararası çirkin bir müdahale" diye nitelendirirken Komünist Partisi'nin resmi organı *L'Unita* da aynen şu satırlar çıkıyordu:

"... ABD Dışişleri Bakanlığı'nın bu bildirisini ülkemizin siyasal durumunu etkilemeyi amaçlayan açık ve ağır bir müdahale saymamak olanaksızdır. Üstelik bu bildirinin yayınlanmasının İtalya'daki geleneksel parti yöneticilerinin (Hristiyan demokratları kastediyor) hükümet bunalımı karşısındaki tutumlarını belirten demeçleriyle aynı zamana rastlaması bu bildirinin 'İstek üzerine' yayınlandığı varsayımına güç katmaktadır. Birleşik Amerika'nın İtalya Büyükelçisinin sağlam temellere dayanan kaygıları pekiştiren böyle bir manevraya girişmiş olması da vahim bir olaydır."

Bütün bunlardan ne çıkıyor, Amerikalılar besbelli makarna seviyorlar ama, Amerikan salçalı olursa; İtalyan milleti elbirliğiyle salçayı değiştirmeye niyetlendi mi, o zaman külahla değiştiriliyor; ama ulusal egemenlikmiş, halk çoğunluğuymuş, özgürlükçü ve çoğulcuymuş, ipleyen kim, bir kere sistemin kapanına girdiniz mi, bitti, ya her dakika önünde diz çökeceksiniz, ya da böyle ikide bir sizi dünyaya rezil edecek!

5

ABD, AVRUPALI KOMÜNİZME NEDEN KARŞI?

24 Ocak 1978

Birkaç yıl oluyor, bir **İstanbul** gidişimde sağcı yazarın birisi benimle görüşmek istemişti, (ne hikmetse sık sık

görüşmek isterler) daha ilk sözlerimi dinleyince nasıl büyük bir hayal yıkılışına uğradığını gözlerinden anlamıştım. O da dolaylı olarak söyledi ya! Efendim, bizim aydınların çoğu gazete aydını, kafaları sığ, bilgileri noksan, ben sırası geldi mi **Sovyetler Birliği**'ni ya da **Çin**'i eleştiriyor, uluslararası komünist ve sosyalist hareket konusunda lafımı sakınmıyorum, biliyorsunuz; bunlar bu tavırdan benim 'nadim olmuş bir sosyalist olduğum' anlamını çıkarıyorlar. Bu zat da öyle bir zan içindeydi, kendisine sosyalizmin ne geniş kapsamlı bir dünya görüşü olduğunu, hele diyalektik materyalizmin doğasal, toplumsal ve bireysel düzlemlerde ne zengin çözüm olanakları getirdiğini anlatıp da, **Sovyet Rusya** sorununa, eleştirel ya da yandaş yaklaşımın, sosyalizmden vazgeçmek ya da sosyalist kalmakla ilgisi bulunmadığını belirtince, tadı basbayağı kaçtı.

Bu olayı niye hatırlıyorum, şundan: O sağcı yazarın sosyalizme bakışı, soğuk savaş boyunca Amerikan propagandasının alıştırdığı bakış biçimi; emperyalist '**sistem**', '**Rusya**'yı kendine rakip saydığı için, sosyalizm sorununu, **Rusya**'ya yandaş ya da karşıt olmak sorununa indirgemiş, dünyanın öteki ülkelerindeki sosyalistlerin sosyalistliğine, bunu ölçüt olarak ileri sürmüştür. Tam Amerikalılara yakışacak, ilkel, kestirmeci, bayağı bir ölçüt. Ne var ki CIA bu propagandayı yayarken geçerliğine kendisi de inanmıyordu. Onun için önemli olan emperyalist **sistem** ve bu **sistem** içindeki Amerikan hegemonyasıdır. Öyle olmasaydı, **Avrupa Komünizmi**'ni benimsemiş, böylece **Rusya** ile göbek bağlarını resmen ve fiilen kesmiş Batılı Komünist partilerin iktidar olmalarından gocunur muydu?

Fakat örneksiz konuşmayı sevmem, öğrendiyseniz öğrendiniz. **Avrupa Komünizmi**'nin liderleri gerçekten

Rusya, Lenin vs. üzerinde alışılmış sözlerin ve kişilerin dışına çıkıyorlar mı? Hadi bir bakalım.

İspanyol Komünist Partisi lideri **Santiago Carrillo**, **Sovyetler Birliği** ve **Doğu Bloku** ülkeleri hakkında bakın ne diyor.

“... SSCB’deki rejim komünizm rejimi değil, çarlığın varlığını sürdürmesidir. Doğu Avrupa ülkelerinde görülen de komünizm değildir. Sovyetler’deki sistem komünizmin ürünü de olamaz. Çarlığı tanıyan bir toplumun ortaya çıkmasıdır bu. Bu sistemi yönetenler de bunu yaşatmaya çalışıyorlar. Doğu ülkeleri bana Orta Avrupa’daki eski monarşileri hatırlatıyorlar, hem artık eski zamanların feodal toplumları değiller, hem de modern demokrasileri oluşturamamışlar.”

“... evet, Ekim Devrimi’nde kendimi buluyorum. Felsefem de Marksizmdir. Lenin dersiniz benim için 20. yüzyılın en büyük şahsiyetidir. Ancak referansların yanında gerçekler bulunmaktadır. Lenin’in tezlerinin, tutumunun her yerde vurgulanamayacağına inanıyorum...”

“... hayır, Avrupa’da komünizmden ayrılanların yaptıkları çözümlemeler doğru değildir, çok basittir bunlar. Stalincilik Leninizmin içindeki bir tomurcuk sayılamaz, Rus toplumunun gerçekleri içinden doğan bir tomurcuktur...”

Ne görüyoruz, eğer **Amerika** bir tarihte dünyaya yaydığı gibi tehlikeli komünistlerin **Moskova**’ya körü körüne bağlı bir disiplin komünistliği olduğuna inanıyorsa, **Carrillo**’nun (ayrıca **Berlinguer** ve **Marchais**’nin) şu sözlerine bakıp **Avrupa Komünizmini** tehlikeli saymaması, bir yerde ehven-i şer sayıp benimsemesi lazım. Oysa yapmıyor bunu, tam tersine karşı çıkıyor, bunlar iktidar olursa, ilişkileri kesmek lazımdır diyor. Acaba ne-

den, acaba hangi sebepler yüzünden **Sovyet** tutumunu beğenmeyen, onları çarlarla bir tutan bir komünizm örgütlenmesinin de iktidar olmasını istemiyor **Amerika**?

Sanırım bu sorunun ipucu **Carrillo**'nun şu sözlerinde saklı:

“... NATO gibi bloklar karşısında **İspanya** bloksuzların yanında yer almalıdır. Tümüyle ve kesin bir biçimde üçüncü dünyanın yanında olmalıdır. Üçüncü dünya ülkelerinin güçlü ve dirençli bir savunucusuyum. Genel olarak da kalkınma yolundaki ülkelerin durumlarını ve tutumlarını destekliyorum.”

Carrillo'ya oranla **Berlinguer** ve **Marchais** daha ihtiyatlı bir yaklaşım içindeyse de, blokları pek sevmedikleri belli, oysa **Amerika** 'Batı' üzerindeki egemenliğini sürdürebilmek için bu bloklaşmaya muhtaç, bunu seviyor, savaşı önledi diye bir de bahane uydurmuş, böylelikle hem **Batı Avrupa**'yı denetlemiş oluyor, hem de bir bütün olarak emperyalist sisteme dahil ülkeleri. Demek ki **Amerika**, **Rusya**'nın uşağı olmadığı apaçık komünistlere de içerliyor, niye, onun blok politikasına yatmıyorlar, onun egemenliğine eyvallah etmiyorlar da, ondan. Dahası, **Rusya**'nın uşağı olmayan bir komünizm **Batı**'da daha çok yaygınlaşabilir, bu da tekellerin, çokuluslu şirketlerin işine gelir mi hiç, baksanıza **Carrillo** ne diyor:

“... **Avrupa** komünizmi giderek önem kazanan bir akımdır, yayılıyor. **İspanya**'da üç yüz bin militanımız var. Üyelerimizin yüzde yetmişi ise bize on beş haziran seçimlerinden sonra katılmıştır.”

Canım size aktarmıştım ya, **CIA** kurucusu **Allah Dulles**'in o sözünü, kim ki **Amerika**'nın ve çıkarlarının karşısındadır, o komünisttir. İsterse **Rusya**'ya bağlı olsun, isterse olmasın, hatta düpedüz milliyetçi olsun! Bir an-

lamda asıl uşak arayan o, hoş etrafa bakılınca istediğinden bol bulduğu görülüyor ya, o ayrı hikâye.

Daha O Zamandan...

1

AMİRAL BRISTOL'ÜN İPLİĞİ

28 Ocak 1978

Meraklısı bilir, **Amiral Bristol**, **Mütareke**'de **İstanbul**'da Amerikan elçisiydi. Türkleri tutar diye nam yapmıştır. Gerçekte, o tarihte yazdığı bazı raporlarda, Müttefiklerin akbabalar gibi üşüştüğü **Osmanlı İmparatorluğu** ve Türk halkı için iyi şeyler söylediği olmuş! Geçenlerde, besbelli 'zemin ve zaman gerektiriyor diye' yayınlanan bazı Amerikan belgeleri arasında, onun bu Türkler lehine olan tanıklıklarını okumuştuk. Bilmem onların arasında çıkmış mıydı, ben bu adamın ilginç sözlerine rastladım, günümüzün olaylarını da bir ölçüde yansıtıyor gibime geldi, hem onları duyurayım istiyorum, hem de arkasından **Amiral Bristol**'ün genellikle Türklere ilişkin gerçek düşünce ve yargılarını, kararı siz verin.

O zaman **Ermenistan** ve Ermeniler üzerinden büyük patırtı koparılıyor; doğu illerimizde bir **Ermenistan**'ı gerçekleştirebilmek için ha bre Türklerin Ermenileri nasıl asıp kestiğini yayıyor, dünya gazetelerinde yayınlatıyorlar. Oysa **Amiral Bristol** kül yutmaz, **Washington**'a

raporunda şunları yazar: “Türkiye işleri ve Ermeni kıyımı hakkında Avrupa basınında görülen son hikâyeler, yanıltma amacına yönelmiştir ve İtilaf Devletleri’nin (Müttefiklerin) bencil planlarının desteklenmesini sağlamak için yapılan propagandalardır...” Eh, o gün dediklerini bugün de Ermeni ve Rumlar için Batılı basında yazılanlara uygulayabiliriz. Ama bu kadarla kalmıyor, İngiltere ve Fransa’nın baskısına karşı Türkiye’yi, başka bir raporunda şöyle savunuyor:

“... ABD geç kalmadan ve kendi ülkelerini kurtarmak için umutsuzca bir çılgınlıkla Türkler ayaklanmadan önce, bütün ağırlığıyla İtilaf Devletleri’nin planlarının karşısına dikilmelidir. Türkler kendi hallerinde yaşarken insanlık nitelikleri yerinde, dürüst ve doğru bir millettir. Madalyonun öbür yanına gelince, Yunan ve Ermeni propagandasıyla Türklerin bu nitelikleri karanlıklara boğulmuştur. Bu propagandalar, Türkleri insanlıktan bütünyle uzak, herhangi bir değere bağlı olmayan bir milletmiş gibi müthiş bir amaca yönelmişlerdir.”

Eh, adama Türk dostu sıfatını kazandıracak sözler, hatta akıllıca saptamalar bunlar değil mi?

Şimdi bir de madalyonun öteki yüzünü çevirelim.

Gerçekte Birinci Cihan Savaşı sonunda Amerika Türkiye ile ilişkilerinde çetrefil bir yerdedir. Türkler kapitülasyonları kaldırıncaya kabul etmemekte direnmiş, buna karşılık Türkiye’ye savaş ilan edilmemiştir. Oysa Avrupalı müttefikleri savaş içindeki türlü anlaşmalarla Türkiye’yi kendi aralarında paylaşmışlar, barış görüşmelerinde buna uygun davranışları benimsemişlerdir. Washington ne yapsın? Yaptığı malûm bir kere, Wilson ilkeleri sayesinde, Milletler Cemiyeti ve onun himayesine verilecek mandalar düşüncesiyle, dolaysız karışamayacağı sorunlara rahatlıkla burnunu sokuyor. Ame-

rika'nın çıkarlarını savunabiliyor. İkincisi, o zamana değin **Avrupa** türü çıplak emperyalistliğe, daha doğru bir deyişle sömürgeciliğe bulaşmış olmaması, çoğu halkların mandası olmaya can atacağı 'uzaktaki dürüst ve insansever ülke' görüntüsünü yaratıyor.

Amiral Bristol, gerçekte **Türkiye** yandaşı görünen raporlarıyla ülkesinin bu görüntüsünü korumaya çalışmaktadır. Çünkü kısmen **Paris**'teki yağma havasından etkilendikleri için, kısmen açığözlülüklerinden bazı Amerikalı yetkililerinden de, ipin ucunu kaçırmış, **Osmanlı**'nın terekesine yalanarak yanaşmayı tasarlar olmuştur. **Amiral Bristol**, **Türkiye** aleyhine gerek Ermeni ve Rumların gerekse onları koruyan İngiltere ve Fransa'nın propagandalarını raporlarına yazarken, kendisi **Washington**'un temel **Ortadoğu** politikasından ayrı bir çizgi düşünmüyor. Çünkü bakın, şu ilginç sözleri söyleyen de, **Amiral Bristol**'dür:

“... benim Yakındoğu işlerine karşı tutumum hakkında bir yanlış anlaşılmaya kesinlikle meydan vermemek için söylemek isterim ki, Türkiye’de hizmet gördüğüm yıllar boyunca, ihtiyar Osmanlı İmparatorluğu’nda yaşayan bütün ırklar ve milletler üzerinde eski Türk yönetiminin kaldırılması gereğini daima en büyük güç ve şiddetle savundum...”

Efendim neymiş, **Amiral Bristol** aslında Osmanlı mülkünün dağıtılmasından yanaymış, çünkü bakın ne diyor:

“... Türkler de hem kendilerini, hem de başkalarını yönetmede yeteneksizdirler. Türk yönetiminin herhangi bir bölgede kurulması bir cinayet olacaktır. ABD böyle bir eyleme katılırsa, aynı işe karışan devletler kadar cinayete ortak olacaktır. Öteki uluslar Türkiye’yi eski durumuna getirmek isterler de Amerika buna ses çıkarmazsa suçlu sayılacaktır...”

Yaaa işte böyle Vehbi'nin kerrâkesi!.. Biliyorum durup dururken nereden aklına geldi **Amiral Bristol**'ün ipliğini pazara çıkarmak diyorsunuz, nereden olacak **Wance**'in ziyaretinden, bu vesileyle ortaya çıkan **Amerika**'nın **Ortadoğu** politikasından! Mübarek, görünüşe göre yüzyılın başından bu yana hiç değişmemiş...

Sırası geldi, ona da biraz dokunalım.

2

AMERİKAN ORTADOĞU POLİTİKASININ KÖKENİ

29 Ocak 1978

Türkler, 1919'da bir ölüm kalım savaşını başlatırken, **Mustafa Kemal**'in **Samsun**'a çıkışından tam on iki gün sonra 31 Mayıs'ta **ABD Dışişleri Bakanlığı** yeryüzündeki bütün elçilik ve konsolosluklarına bir genelge gönderip neyi istiyor biliyor musunuz: '**petrol bulunan, bulunabilmesi olanağı olan her yerde, oralandaki petrol kaynakları üzerindeki denetim durumunu, gelişme umutlarını ve bu alanlardaki petrol üretimine Amerika'nın karışabilme olanaklarının bildirilmesini.**'

Sebepten? Basit: Savaş içinde uzmanlar bir araştırma yapmış, **Birleşik Amerika**'daki petrol rezervlerinin yetersizliğini ortaya koymuştu, **Amerika** deniz aşırı petrol yataklarına aşırı bir ilgi gösteriyordu. En başta da, yenilgi dolayısıyla paylaşılacak **Osmanlı İmparatorluğu**'nun eski topraklarından **Mezopotamya**'dakilere. İşe bak ki, 3 Mayıs 1920'de **Standart Oil of New Jersey** petrol şirketinden **Bedford** diye biri, **San Remo**'daki Fransız delegelerinden, 27 Nisan'da Fransa ile

İngiltere arasında adı geçen topraklardaki petrolü paylaşma konusunda yapılmış bir anlaşmanın metnini ele geçirir, ele geçirmekle kalmaz bunu Amerikan Elçiliği kanalıyla **Washington**'a bildirir, **Washington** küplere biner.

Ne, **Mezopotamya** petrollerinin İngilizlerce denetimini kabul konusunda gösterdiği uysallık karşılığı olarak, **Fransa** petrolün dörtte birini alacak, ya da petrol özel örgütlerce işletilirse bu pay yüzde yirmi beşe mi çıkarılacakmış? Ne, bu bölgede özel örgütlerce işletilecek petroler devamlı olarak İngiliz denetimi altında mı bulunacakmış? Olur muymuş hiç! Artık **Ortadoğu**'daki Amerikan haklarının vakit geçirilmeden korunmasına girişilmesi zorunluluğu belirmiş imiş.

Açın **Laurence Evans**'ın kitabını, **Washington** ile **Londra** arasında o yıllarda sürdürülen çıkar kavgasını hızlı bir nota alıp verme savaşı olarak izleyin!..

O yıllarda kasap kâr derdinde, koyun can! Biz, **Anadolu**'yu olsun kurtaralım diye kurtuluşu örgütlemeye uğraşıyoruz, onlar harıl harıl imparatorluğun topraklarını nasıl paylaşacaklarını tartışıyorlar. Sanırsınız ki bu paylaşma sadece İngilizlerle Fransızlar, İtalyanlarla Yunanlılar arasındadır, sanmakla kalmaz, aldanırsınız: **İstanbul**'da, **Türkiye**'nin kurtarılmasını 'bütün olarak Amerikan mandasına geçmesinde' gören aydınlar türer. Manda numarasını, **Amerika**'nın savaşa karışmadığı ülkelerde de söz sahibi olabilmek için uydurduğu bir hile olduğunu fark edememişlerdir. Hele o zamanki Amerikan politikasının çıkar hesaplarına, hem de domuzuna çıkar hesaplarına dayanacağını hiç düşünemezler.

Oysa **Laurence Evans**, açık açık yazıyor: "... **Türkiye** ile yapılacak barış, genellikle **Doğu** sorununa verile-

cek biçim söz konusu oldu mu, Amerika'nın üzerinde durduğu çıkar savunması, başlıca 'açık kapı' ilkesinin korunması, kendisinin Osmanlı İmparatorluğu toprakları üzerindeki hak ve ayrıcalıklarının devamını sağlamaktı. Bu toprakların Türk yönetiminde kalması, bağımsızlığını kazanmış olması ya da başka bir devletin yönetimine geçmiş bulunması, bu amacın elde edilmesine engel olmamalıydı.”

“... bu amaca nasıl ulaşılacaktı. Çünkü Amerika Ortadoğu'ya doğrudan doğruya karışmak ve baskı yapmak olanağına sahip değildi ve bu konuda yalnız Avrupa devletleri üzerine genel anlamda bir baskı yapabiliyordu. Dışişleri'nin bulduğu çözüm yolu: Birincisi, yerine başka bir şey almadan hiçbir şey vermemek, ikincisi büyük bir uyanıklıkla davranmak, üçüncüsü mümkün olduğu kadar hukuk çerçevesinde kalarak, Amerikan isteklerinin ve haklarının inkârına sapıldığında, bunun uluslararası hukukun çiğnenmesi sayılarak karşı durmayı mümkün kılmak, dördüncüsü, haklarını en büyük bir etkenlikle kullanmak ve değerlendirmek yoluyla Orta Avrupa devletlerinin ve bu arada Türkiye'nin yenilmesindeki Amerika payını yükseltmek!..”

Çünkü, “... Amerika Türkiye ile olan barış antlaşmasına katılmıyorsa da, bu konuda söz söylemeye hakkı vardır. Yalnız çıkarları bakımından değil, aynı zamanda Ortadoğu'da adil ve devamlı bir düzen yaratılması amacıyla bu hakkını kullanması gerekir. Ayrıca 'açık kapı' politikası sürdürülmelidir. Hem de, öyle bir biçimde ki, ne Amerika ne de başka bir ülke zararına olsun, ne de barışı imzalamış olanlara bir ayrıcalık getirsin! Bu üç temele, dördüncü bir temel sayılan mevcut Amerikan yararlarının devamlılığı da eklenerek, hepsi, antlaşma son biçimini alıncaya kadarki dönemde ve

üç başkanın başkanlıkları süresince Amerika'nın Ortadoğu politikasının temeli olmuştur.”

Önceleri Kissinger'in, bir süreden beri Vance'in uygulamakta olduğu, son aylarda gerek İsrail-Arap, gerekse Türk-Yunan uyuşmazlıklarında şaşırtıcı gelişmelerini izlediğimiz yeni Amerikan Ortadoğu politikasının, acaba yüzyılın başındakinden farklı olduğunu söyleyebilir misiniz? Herifçioğulları, daha o zamandan petrole takmışlar, daha o zamandan 'açık kapı' siyaseti diye bölgeyi Amerikan pazarına dönüştürmeyi kararlaştırmışlar, daha o zamandan bunu “Ortadoğu'da adil ve devamlı bir düzen yaratılması” adına yürütmeyi planlamışlar.

İktidar sözcüleri ağızlarıyla kuş tutsa, bizi tersine inandırabilirler mi? Hiç sanmam.

Batı'ya Koşullanmak!

1

ESKİ DEFTERLER NİYE KARIŞTIRILDI?

10 Şubat 1978

Casusluk dendi mi, hangimiz olsak, bilinmez hangi çocukluk yılında seyredilmiş, bir Hollywood filminin etkisiyle; dudakları kan kızılı, bakışları buğulu, kaşları kıl incesi Mata-Hari'ler hayalleriz; şampanya bardağına siyanür paketini boşaltır, pul işlemeli çantasından kabzası sedef bir browning tabancası çıkar...

Santiago Carrillo da öyle sanırmış, anılarında, **İspanyol Komünist Partisi** gençlik örgütünde çalışırken, **Komüntern** ajanı bir kadınla nasıl buluştuklarını anlatır. Kadın diyorlar, üstelik Alman diyorlar, **Carrillo**'nun hayalinde '**Sarışın Venüs**' yıllarının **Marlene Dietrich**'idir canlanıyor; buluşmaya giderken, yüreği güp güp elinde! Ama filmler başka, gerçek başka; bir varıyor ki, iriyarı, iriyarı ne laf, 'muazzam' bir Alman karısı onu beklemektedir. Belki uğradığı düşbozumundan kariyla atışıyorlar da!

Son haftalarda bizim basını gizli servisler tartışması sardı ya, bunları düşünüyorum. Diyeceksiniz ki, yaşın elliyi geçti, hâlâ akıllanmadın, bu iş hayal işi değil, film değil, roman değil; acı bir gerçek! Yine de, bazı telefonlarda, etkileyici kalın sesli kadınlar, **Sancar**'ın **Ecevit**'e mektubundan handiyse fısıltıyla konuşan bürokratlar, filan ya da falan marifetin filan ya da falan gizli örgütçe karıştırıldığından söz ettiler mi, adam ne de olsa kendini 40 yıllarında çevrilmiş bir Amerikan casusluk filminde sanıyor.

Ha bakın, Amerikan olduğundan hiç kuşku yok, bu filmin!

Her kafadan bir ses çıkıyor, hangisi doğru?

Tozu dumanı ayıklarsak, önce sanırım şu sorunun karşılığını bulmalıyız: **Türkiye 'sistem'**e kul olalı, haberalma servisleri '**sistem**'in öteki servisleriyle içli dışlı olmuşlardır, ortaklara çalışırlar, o kadar ki bazı hallerde bizim servisimizin ne yapacağına onlar karar verir; gizli ajanlarımızın **Batı Almanya** ya da **Amerika**'da, Amerikan gizli savaş ve istihbarat doktrinlerine göre eğitildiği malûmdur. Hal böyleyken, otuz yıldır bu hiçbir zaman (**12 Mart** sonrasında bile) tartışma konusu olmadı da, neden şimdi ansızın patlak verdi?

Böyle bir soruya, akla yakın iki cevap verilebilir galiba: Gizli örgütler ne kadar devletle ilgilidir, hükümetlerin etkisinde kalmaz denilirse denilsin, iktidar değişikliklerinden etkilenirler. Yeni iktidarlar, eski iktidarların bu örgütleri kullanış biçimini beğenmez, eleştirir, biraz da onları kamuoyunda müşkül duruma düşürebilmek için, yasalara aykırı kullanıldığından filan dem vurur. Hayli de adam atar içlerinden. Bunun yakın örneği, **Amerika**'da CIA'nın başına gelenler. Sağır Sultan bile duydu, yeni yönetim iş başına gelir gelmez, bu dünyaca ünlü gizli örgütün ne kadar kirli çamaşırı varsa döktü ortaya, eski genel başkanlar suçlandı, kimisi işten atıldı, kimisi istifaya zorlandı, al takke ve külah, CIA yeni iktidarın istediği biçime ve politikaya kavuşturuldu. Bu arada **Cumhuriyet Parti**'nin politikası ve yöneticileri hayli hırpalanmış oldular.

Bizde de olmuştur böyle şeyler, sanırım en önemlisi **27 Mayıs** sonrasında gerçekleştirilmiş, MIT içinde önemli operasyonlar yapılmıştı; açığa vurulmadı bu ama, temizlenen temizlendi. O halde denebilir ki, gizli örgütlerin ipliğini pazara çıkarma operasyonu, bir kere, yeni iktidarın eski iktidara ait örgüt tutumunu değiştirmek, yeni adamlarla yeni bir kullanma biçimine gitmek niyetinden kaynaklanmaktadır.

Olmayacak şey değil bu, akla da yakın.

Sıra geldi ikinci cevaba! Onu acaba şöyle bir formüle bağlayabilir miyiz; efendim, yeni iktidar, öncekilerinin yapmaya cesaret edemediği, ya uygun bulmadığı bazı işleri yapacaktır. (**Kıbrıs**'ta ödün verilecek, **IMF** ve **Dünya Bankası**'nın reçetelerine boyun eğilecek, bu arada kirlilik, nüfus planlaması gibi emperyalist oyunları oynanacaktır), elbet buna eski iktidarın yeni muhalefetin şiddetle karşı çıkması beklenebilir, peki nasıl etkisiz-

leştirilir bu karşı çıkış, gayet kolay, en iyi savunma saldırıdır kuralına davranılarak! Diyelim ki MSP'yi laiklik dalgasıyla boğuntuya getirir etkisizleştirirsin, AP'yi etkisizleştirmek için de, eski istihbarat defterlerini kurcalamak yeter: **Özel Savaş Dairesi** neymiş, STK ne yaparmış, öğrenci çatışmalarını bunlar mı örgütlemişler, o zaman cinayetlerden kim sorumlu olurmuş, o tarihte iktidarda olan hükümetler ve onların başbakanları değil mi? Al sana zincirleme suçlamalar ki, değil adı geçen örgütlere başkanlık etmiş ya da orada çalışmış kişilerin, eski iktidar üyelerinin bile uykusunu kaçıracak pislikle dolu! Eh, onlar oyuna gelir, bir kere savunmaya geçerlerse, bu arada yeni iktidar tereyağından kıl çeker gibi, öteki marifetleri karıştırır. Kamuoyu, (özellikle ilerici geçinenler) **MIT**, **kontrgerilla**, **STK**, **Özel Savaş** dalgasına düştüklerinden, farkında bile olmazlar bunların. (Sanayileşme fonları deve edildi, sesini ıkaranı duydu-nuz mu?)

İşin güzeli, AP'nin ve **Demirel**'in bu oyuna gelmesi elbet! Olayı, iktidarlarını ilgilendiren bir suçlama olarak aldılar, orduyu savunuyoruz ayaklarıyla, gizli servisleri tutuyoruz diye, yeni iktidara karşı çıktılar; gülünç, '**sistem**'e girişimiz CHP döneminde olmuştur (1947), arada birçok kereler **İnönü** başbakanlık etmiştir, **Ecevit** başbakanlık etmiştir, eğer '**sistem**'in haberalma düzeninden şikâyetçi idiyseler, niye o zamanlar gık bile dememişlerdir? **27 Mayıs** sonrasındaki tasfiyeyi bile **MBK** yapmadı mı? Hoş o da '**sistem**'den çıkmak amacından değildi ya, o ayrı hikâye!

şimdi 'kızıl izmeli casus' **İlona** ile tanışacağız.

‘KIZIL ÇİZMELİ CASUS’: ILONA

11 Şubat 1978

Sonra beni büyük bir salona aldılar, her taraf halı, pencerelerde ağır kadife perdeler, mermer şöminede iri kütükler çatırdayarak yanıyor, ortalıkta hafif bir parfüm esintisi, ocağın hemen yanbaşıda, elinde kristal içki bardağı, parmakları arasında uzun ağızlığı, dudaklarında anlamlı bir gülümseme, ayaklarında dizlerini aşan kızıl çizmeler, ‘şahane’ bir kadın.

— ... adım **Ilona**, diyor, yazılarınızı izliyorum, boyunuzdan büyük işlere karışılıyorsunuz, sizin yerinizde olsam, çoğu meslektaşlarınız gibi milletvekillerinin dedikodularını anlatmakla yetinirdim, biraz da öğretmen ilericiliği ya da taşra Marksizmi yaparsanız pekâlâ olur, niye önünüze her çıkan olayın dibini karıştıılıyorsunuz?..

Hık mık ettim, salonda insanı uyuşturan bir sıcaklık, elim ayağım gevşiyor. **Ilona**, Amerikan bara doğru gitti (buna gitmek denebilir mi, daha çok dalgalandı demek lazım), başka bir bardağa viski doldurdu, bana uzattı, kekeleyerek içki içmediğimi söyleyip özür dile-dim. Kaşları ince bir alayla alnında yükseliyor, ağızlığından masmavi bir duman soluğu üfleyip sözünü sürdürdü:

— ... şirkette (ha belki bilmezsiniz, bizim örgüte aramızda biz şirket deriz, daha iyi oluyor böyle, evet ne diyordum) şirketteki değişiklikler üzerine yazdıklarınız gerçeğe yakın, soğuk savaş dönemini geride bıraktık artık, o zaman yetiştirilmiş kadrolar bunu iyice ka-

falarına sokmalı, yeni duruma uyan uyar, uyamayanı hallederler...

Bu ‘hallederler’ sözünü öyle bir edayla söylüyor ki, sırtımın ürperdiğini hissediyorum.

Arkasından daha etraflı açıklamalar:

— ... soğuk savaş döneminin adamları öyle yetiştirilmişlerdir, nereye baksalar komünist görürler, bunları yumuşama döneminin ılımlı koşullarında kullanabilmek zararlı, ‘**sistem**’ hanidir kilit mevkilerinden kalıntıları uzaklaştırmaya çalışmaktadır. Biz **Amerika**’da büyük patırtı yaptık, eskiler hep tasfiye edildi, neden, bir kere yeryüzünde şiddet yanlısı, komünizm düşmanlığını din haline getirmiş, iktidarı ele geçirir geçirmez dik-taya yönelenleri desteklemiyoruz artık. Böyle olunca o türden ajanların örgütte kalması fayda yerine zarar veriyor, gitmeliler, yeni koşullarda çalışmasını bilen, daha çok ekonomik ve siyasal düzeyde iş becermesini seven yeni türden arkadaşlar ön plana gelmeli...

Viskisinden bir yudum alıyor, bu arada şişeye bir göz atıyorum, markası **Black and White**, sinema bu be!

— ... bizim şirketle işbirliği halinde bulunan öteki ‘kardeş’ örgütlerin de, bu temizliği mutlaka yapmaları gerekir. Her yerde aynı kolaylıkla olmuyor bu, eski kadrolar sınıksız yerlerine sarılıyorlar, eski iktidarlar dolaylı olarak suçlanacaklarını anlıyor direniyor. Oysa **SALT**’ta Ruslarla pazarlık, uzay çalışmalarında işbirliği yaparken –**Helsinki Nihai Senedi** döneminde– eskiden olduğu gibi meslek icra edemeyiz. İşbirliği yaptığımız hükümetlerin de, bunların denetlediği ulusal servislerin de ‘**sistem**’in genel eğilimine uymaları gerekir.

Ağızlığını suçlamak içinmiş gibi bana uzatıyor:

— ... sizin ülkenizde de böyle olmalı bu!

O zaman bütün cesaretimi toparlayıp, lafa karıştım:

— ... demek oluyor ki, **önleyici savaş, özel savaş, sınırlı savaş öğretileri** artık yeni bir anlamda uygulanacak, böyle olunca da eski yöntemleri ve bunları kullananları açıklamakta sakınca yok, tersine yarar var. Hem eski kötü uygulamalar böylelikle kınanmış oluyor, yenilerin ellerini kirletmeyecekleri belli ediliyor, hem de gizli örgüt aklanıyor...

Gizemli bir gülümsemeyle sözümü doğruladı:

— ... gizli örgütler bazı yılanlara benzer, her iktidarla deri değiştirirler. Atılan deri hiçbir işe yaramayacağı için, üzerinde kafa yormakta yarar yoktur. Ama siz yazar olarak, bazılarınız milletvekili ya da gazeteci olarak, tek durmuyorsunuz, işi kurcalıyorsunuz: Yok, bir eli öğrenci çatışmalarında, öteki eli **Yunanistan** ve **Batı Almanya** üzerinden **Amerika**'da olan bir gizli örgüt varmış da, yok 'hâmi devlet' terimi kullanıyormuş bunun ne demek olduğu açıklanmalıymış da, yok ülkede son on yıldır sürdürülen anarşinin kökeninde şu ya da bu örgüt varmış da, şöyle şöyle şöyle çalışmış... Bu kadarı fazla, ilgilenecek şey mi yok ülkenizde, baksanıza **Ankara** şehrinde çöpçüler sabahları hava kirliliğinden ölmüş kuşları topluyor, karılarınız habre çocuk doğuruyorlar, bu gidişle yiyecek ekmek bulamayacaksınız. Böyle 'hayati' sorunlar ortada dururken, neyinize gerek hangi örgütün hangi haltı karıştırdığını aramak?

Gülümsemesi donmuş, sesi yükselmişti. Birden o zamana kadar farketmediğim bir zile bastı, aynı anda iki yanımda izbandut gibi iki herif belirdi, sımsıkı kollarıma girdiler. Kızıl çizmeli **Ilona**, sigarasını söndürerek, öfkeli bir sesle onlara emretti:

— ... götürün halledin!

Can havliyle uyandım, yorgan yastık altüst olmuş,

kan ter içindeyim. Hayırdır inşallah, ne rüyaydı be, içinizde tabir edecek olan var mıdır, neye çıkacak dersiniz?

3

AMİRAL TURNER'İN AÇIKLAMALARI

12 Şubat 1978

Kafanız kızıp deseniz ki, işimiz rüya yorumlamaya mı kaldı be, nemize gerek senin 'Kızıl Çizmeli Casus' **Ilo-na**'n, senaryo menaryo yazdığını sağdan soldan duyuyoruz, alışkanlığın tepti olmalı, bu **Ilo-na** tam bir film kadını, fark şurda ki bu kere senaryoda yazacağına, rüyanda görmüşsün, oysa biz gerçek içersinde yaşıyoruz, her şeyimizi belirleyen gerçektir, sen ondan haber verebiliyor musun, bak o zaman...

Sözünüzü balla kestim: Verebiliyorum! Hadi **Ilo-na**'yı tutmadınız, o halde **Amiral Stansfield Turner**'e ne dersiniz, adam koskoca Amiral, amiralliginden geçtim, bugüne bugün namılı CIA örgütünün başkanı! Ya o da, **Ilo-na**'nın dediklerin doğrular sözler ederse, akan sular durur mu?

Etmiş efendim, etmiş!..

Son günlerde çalkantılarımızdan dışarda olup bitenlere pek göz atamadık gibi, oysa **Amiral Turner**'in birisi *Time*'da, birisi ise en az onun kadar ünlü *U.S. News and World Report*'da olmak üzere, iki demeci çıktı, her ikisi de, CIA'nın son otuz yıllık çalışmalarına değiniyor, dedikleri bizdeki bazı tartışmaları da aydınlatılabileceği için, aktarmakta yarar görüyorum:

“... CIA, geçen otuz yıl boyunca, yabancı ülkeler hak-

kında bilgi sağlamakla kalmayıp, bu ülkelerdeki olayların akışı üzerinde etkide bulunmakla da görevlendirilmişti. CIA'nın bu türde faaliyetlerde bulunduğu ülkelere örnek olarak Guatemala, Irak, Küba, Vietnam ve Angola gösterilebilir...”

Buna karşılık *Time*'a verdiği demeçte, CIA'nın yeni ve 'ılımlı' başkanı şunları ilave ediyor sözlerine:

“... Merkezi Haberalma Örgütü, 20 yıl önce olduğu gibi, az gelişmiş ya da gelişmekte olan bir ülkenin içişlerine karışmakta artık güçlük çekmekte, en azından böyle bir ülkede siyasal bir partiye parasal yardımda bulunamamaktadır...”

Amiral kişisel kanısı olarak, “... artık öteki ulusların hükümet mekanizmalarına karışmanın, bu ülke için eskiden olduğu gibi yararlı bir politika olduğuna inanmadığını...”, *U.S. News and World Report*'a verdiği demeçte araya sokuşturmuş, ayrıca ‘... CIA'nın geçmişte, özellikle Sovyetler Birliği ile öteki sosyalist ülkeler hakkında bilgi toplamak ve Sovyetler Birliği'nin bazı ülkelerde etkinlik kazanmak çabalarına engel olmak görevine ağırlık verdiğini...’ *Time*'da ise ‘... artık Sovyetler Birliği'ne bağlı askeri güçlerin nitelikleri hakkında bilgi toplamaktan vazgeçtiğini...’ belirtmiş!..

Tabloyu görüyor musunuz, o dünyayı birbirine katan, hükümetler kurup hükümetler çökerten, sosyalist ülkelerin başbelası kesilen CIA artık bir melek, ne içişlerine karışıyor ülkelerin, ne sağdan soldan sosyalistlere posta koyuyor, ne de bazı siyasal partilere para yardımı sağlıyor. Peki ya ne yapıyor? Amiral Turner'in cevabı ilginç: “... bununla birlikte, örgüt dış ülkelerdeki siyasal rolünden vazgeçmeye tamamen niyetli değildir, ancak bu faaliyetlerini belirli ölçüde azaltmayı planlamıştır, yine de dışardaki gizli örgütümüzü dağıtmak

ya da haber toplama yeteneğimizi kısıtlamayı düşünmüyoruz’, ayrıca *Time*’daki demecinde bu sözlerini şunlarla tamamlamış: ‘... haber toplama alanında faaliyetlerimizi genişlettik, bundan böyle (çok dikkatinizi çekeirim) askeri alanlardan çok ekonomik ve siyasal konularda bilgi toplamayı yeğ tutacağız.”

Tamam mı?

Evet, **CIA Başkanı Amiral Turner**’in gerçeği bu! Tabii, gazetelere söylenebilecek kadarı. Yine de şunlar çıkmıyor mu: a) **CIA**, artık **Sovyet Bloku** ve komünizm saplantısı içinde değildir. b) **CIA**, artık sosyalist blokun askeri gücünü öğrenmek saplantısı içinde değildir. c) **CIA**, artık **Rusya**’nın ‘bazı ülkelerdeki etkinliklerini engellemek’ saplantısı içinde değildir. d) **CIA**, artık geçmiş otuz yılda olduğu gibi gelişmekte olan ülkelerin içişlerine dolaysız müdahale etmenin yararsızlığına inanmıştır. e) **CIA**, artık bu türden müdahalelerin kolay gerçekleşemediğini bilmektedir. f) **CIA**, yine de dış ülkelerdeki örgütün vazgeçmek, siyasal rolünü terk etmek niyetinde değildir, daha çok siyasal ve ekonomik alanlarda etkili olmaya niyetlidir.

Al sana koskoca bir program! Bir kere, **Rusya** ve komünizm ile ilişkileri konusundaki yeni tavır, demokratların tavrı olabileceği gibi, **Rusya** ile **Amerika** arasında gerçekleştirilmiş gizli bir paylaşma anlaşmasının getirdiği bir rahatlık da olabilir. Öyle ya, **Rusya** ile statükoyu korumak noktasında mutabık kaldılsa, ne diye birbirlerinin kıcını oysunlar? O zaman, ister istemez, bu türden örgütler, **Amerika**’nın ‘sistem’ üzerindeki egemenliğini korumak ve pekiştirmek amacına yönelir, bu da sisteme dahil ülkelerdeki yönetimlerin **Amerika**’nın isteğine uygun olup olmamasına göre tavır takınılmasını gerektirir. **Amiral Turner**, tıpkı **Colby** gibi, örgütün

bu siyasal rolünü bırakmayacağını söylüyor. Bırakmayacaktır, bırakmamıştır da. Bunu hem **Rusya** ile petrol arasındaki ‘sağlık kordonu’nu sağlamak konusundaki çabalarından (**Bangladeş, Sri Lanka, Hindistan, Pakistan, İran** ve **Türkiye**, uysal hükümetlerle donatılmış), hem de **Güney Amerika**’daki bazı diktatörlerin hizaya getirilmek istenmesinden anlaşılmaktadır (**Şili, Arjantin**).

Fakat bu başka bir film, onu başka bir sinemada göreceğiz...

4

GÖZDEN DÜŞEN GENERALLER

13 Şubat 1978

Daha önce söylemiştim sanırım, bunu ben **İzmir**’de keşfettim: ‘**Sistem**’in gözünde **Türkiye, Güney Amerika** ülkeleriyle eşdeğerde tutuluyor. Yok canım, okuyarak yazarak olmadı bu, sadece şehre atanan yabancı misyon şeflerini izleyerek: Bakıyorum **Fransız Kültür Merkezi Müdürü** gidiyor, nereye atanmış, **Valparaiso**’ya, yerine birisi geliyor, nereden **Santiago**’dan! Allah Allah, ne iş bu? Amerikan bilmem ne zımbırtısının daha önceki görev yeri **Lima**, Alman’ınki dersiniz, **Caracas**! Neyse, içlerinden birisiyle konuşurken, söz döndü dolaştı, **Türkiye**’nin sorunlarına geldi, adamcağız boş bulunup, ‘Sizin sorunlarınız son derece **Arjantin**’in sorunlarına benziyor’ dedi, sayesinde ayıldım: Gözlerinde **Türkiye**’nin **Brezilya**’dan, **Arjantin**’den, **Şili**’den farkı yok! Bir bakıma haklılar, onlar da az gelişmiş ülkeler, biz de; onlar da Amerikan sisteminin tutsağı, biz de!

Ama bir bakıma, haksızlar: **Güney Amerika** ülkeleri içersinde, **Türkiye** gibi geçmişinde handiyse on yüzyıl süren bir çokuluslu imparatorluk kurup yönetmiş olan yok, bu özelliğin **Türkiye**'ye ve onun halkına ayrı bir nitelik vereceği açık, bilgisayarların yorumlayamayacağı türden bir nitelik hem de! Bunlar giriş sözleri niyetine, amacım, '**sistem**'in **Şili**'deki ve **Arjantin**'deki adamlarını nasıl yemeye çalıştığından söz etmek!

Geçenlerde oturmuş konuşuyoruz, bu yazdıklarına benzer şeyler söylüyorum, okumuş yazmış dostlarımızdan birisi **CIA**'nın ve **Amerika**'nın 'diktaıarı desteklediğinden' dem vurup da, karşıma **Şili Örneği** ile çıkınca şaşırdım! Hayır, olamazdı, olmamalıydı, solcu geçinen bir Türk aydını **Carter** yönetiminin hâlâ **Şili**'deki **Pinocbet**'den yana olduğunu sanması ayıptı en azından, fakat böyle! Arkadaş hâlâ **Pinocbet Amerika**'nın gözdesi sanıyor, nasıl ki diğeri bazıları **General Jorge Vidala** öyledir sanıyorlar.

Oysa elimizde bunun böyle olmadığını en güzel gösteren alışılmış iki kanıt var, Amerikan yönetiminin **Şili**'de olduğu kadar **Arjantin**'de de '**insan haklarına saygı gösterilmediğini**' ileri sürüp dünya kamuoyunda bu iki ülke aleyhinde kampanya yürütmesi birincisi, bu gerekçeye dayanarak dört yerde yaptığı gibi **Şili** ve **Arjantin** Silahlı Kuvvetlerine krediyi kesip askeri yardıma ambargo koyması ikincisi! Ne o şaştınız mı, yeryüzünde Amerikan ambargosu yemiş tek ülke biz miyiz sanıyordunuz, ne münasebet, **Sam Amca**'nın '**sistem**'deki ülkelerden herhangi birisindeki hükümet hoşuna gitmedi mi, daima bu oyunu oynar, önce '**insan hakları**' numarasıyla iktidarın yeryüzündeki itibarını küçültür, arkasından '**ambargoyu bastırıp**' silahlı kuvvetlerini müşkül duruma düşürür. Amacı da bellidir ha, bir ülkenin

ordusu her şeyi kabul edebilir, silahsız kalmayı asla, ambargo sürdü mü bakarsın kuvvet komutanları birbirine düşmüş, içlerinden birisi 'sistem'e yaranabilecek yeni bir hükümet için talip olmuş, o zaman Washington'un işi iş, mühürü öteki generalden alır berikine verir, sen sağ ben selamet!

Yanlış görmüyorsam, Şili'de General Pinochet, Arjantin'de General Vidala, şimdi bu sevimsiz yerdedirler, nasıl ki bir zamanlar Albay Papadopoulos da Eyüp ve Yahya Han da, olduysa!

Arjantin Deniz Kuvvetleri Komutanı Amiral Emilio Massera, durup dururken, Cuntanın başı General Jorge Vidala'ya karşı çıkmıştır. Acaba durup dururken mi? Gerekçesine bakarsanız, öyle sayılamaz pek, zira Vidala rejiminin 'insan haklarına saygı göstermediğini' ileri sürüyor. Washington'un eğer Vidala'dan parlamenter rejime dönüş bekliyorsa yanıldığını, iki yıllık cunta rejimi boyunca solu ezmekle yetinmeyip bütün dünyada yankılar uyandıran şiddet uygulamaları yaptığını belirtiyor, oysa eğer Washington onu desteklerse daha insan haklarına saygılı bir rejim kurabilirmiş, üstelik bak Hava Kuvvetleri Komutanı General Orlando Agosti de onu destekliyormuş! Fakat tabii en güzeli, General Massera'nın şu açıklaması: "Amerika desteklemezse, Arjantin'de General Vidala bir gün bile ayakta kalamaz."

Peki ya Şili? Görünüşe göre, General Pinochet, Allende'nin kanlı cesedi üzerine kurduğu dehşet rejimini açıkça sürdürüyor, daha geçenlerde uyduruk bir referandum yaparak halkın kendisini yüzde seksen desteklediğini, önümüzdeki sekiz yıl daha seçim meçim yapmayacağını açıkladı. Haaa, onun bu referandumu var ya, aslında herifin karanlıkta öksürmesi, korkmaya baş-

ladı çünkü, **Amerika** üzerine sürekli baskı yapmaktadır, ‘insan hakları’ yüzünden, bu arada **Şili**’ye askeri yardımı da kesmiştir. Başka deyişle, **Pinochet** devrilme sürecine girmiş, **Amerika**’ya ve dünyaya karşı, gücünü kanıtlamak için o referandum senaryosunu uyguladı ama, kendinden başka inanan oldu mu bilinmez.

Evet, **Şili** ve **Arjantin**’deki şiddetli komünist düşmanı, otoriter, ‘milliyetçi’ yönetimlerin, **Amiral Turner** yönetimindeki **CIA** için ‘sevimli’ gözükmediklerini anlamak için falcı olmaya gerek yok. Meydanda. Eh, **Güney Amerika**’daki kendi yaratıklarına böyle insafsız dayanan **CIA** ve **Amerika**, acaba **Güney Amerika**’ya benzettiği başka yerlerdeki benzeri yaratıklara nasıl bir tavır takınır? Görülen odur ki, **Şili**’de de, **Arjantin**’de de **CIA**’nın eski siyasal rolü devam etmekte, fakat yöntemi ve tutumu değişmiş görünmektedir.

Galiba bunların ışığında son zamanlarda ülkemizde yapılan tartışmaların üzerine eğilebiliriz.

5

‘TENCERE DİBİN KARA, SENİNKİ BENDEN KARA’

14 Şubat 1978

“Şimdi bulmacamız şu: **Türkiye**’de **CIA**’nın ülkülerine benzer ülküleri benimsemiş, operasyonel örgütler var mıdır, yok mudur? **CIA**, Amerikan yurttaşı görevlileriyle yaptıramadığı bazı marifetleri Türk yurttaşı kişi ve örgütlerle gerçekleştirmeyi deneyebilir mi, deneyemez mi? Ne suratınızı buruşturuyorsunuz canım, su gibi kolay bir bulmaca bu!”

Yaz sonunda (28 Ağustos 1977) **Bissel Raporu**'nu açıkladığım iki yazıdan sonuncusu, yukarıya aldığım ilginç satırlarla bitiyordu. Şimdi, önce o sorunun karşılığını **Senatör Ünsal**'ın ve **Başbakan Ecevit**'in dediklerine dayanarak vermeye çalışalım. Arkasından muhalefetin (özellikle **Demirel**'in) itiraz ve iddialarını terazinin kefesine koyalım.

Ak saç kara saç belli olur.

Senatör Ünsal'a göre "... bu yeraltı örgütünün bir eli Türkiye'de gençlik olaylarının içindedir. (...) Bu örgüt Türkiye, Yunanistan, Batı Almanya'yı kapsayan bir zincir içinde kurulmuştur. Kendisi hakkında Genelkurmay Başkanlığı kısmen bilgi sahibidir. Kuvvet komutanları bilgi sahibi değildir. Bu örgütün su altında yeraltında sakladığı silahların zaman zaman gençliğin ve bazı illegal örgütlerin eline nasıl geçtiği bilinmektedir. (...) Bu kuruluşun kadrosunda her kadrodan, her meslekten, her sınıftan insan vardır. Belli eğitimden sonra, sabotajlarda, tahriklerde, ajanlıklarda, baskınlarda vurucu kırıcı işlerde, soygunlarda kısacası anarşik olayların her türünde kullanılırlar."

Şimdi **Ünsal**'ın dediklerin 27 Ağustos 1977'de yayınladığım **Bissel Raporu**'ndaki şu satırlarla karşılaştırmamız lütfen:

"... kalkınmamış dünyada gizli haberalma için daha çok fırsat vardır. Zira oradaki hükümetler o kadar bilgili ve kurnaz değildir, güvenliğe o kadar önem vermezler ve merkez hükümetin dışında kalan partiler, örgütler ve yurttaşlar arasında yayılmak daha kolaydır. (...) Kullanılan teknik 'sızma' (nüfuz) tekniğidir. (...) Sızma için herhangi bir kimseyi aylıkla çalıştırma yöntemine başvurulmuyor, daha çok yakın ve dostça ilişkiler kuruluyor. (...) Kuruluş (CIA) bu biçim çalışmalar-

da kullanabileceği kişi ve araçları bulmakta şaşılacak derecede başarılı olmuştur. Yöresel müttefiği inanmadığı bir amaç uğrunda çalışmaya zorlamak bütün operasyonun etkisini azaltabilir, hatta tamamen mahvedebilir. Öğrenci, işçi ve kültür topluluklarına yapılan yardımların amacı onların faaliyetlerini yönetmek değil, belirli bir tarafa doğru yöneltmek onları daha kuvvetlendirmek, daha etkili bir hale getirmektir...”

Ünsal ayrıca, bir konuşmasında “Türkiye’de ikinci bir devletin varlığını hissediyoruz” demiş, bir başkasında ise Türein’e, Elverdi’ye, Koçaş’a, Akyol’a “Siz sesleniyorum, hâmi devlet ne demektir? Türkiye’nin hâmililiğini kim üstlenmiştir?” diye sormuştur. İsterseniz bunun cevabını da, Bissel Raporu’ndan arayalım:

“... örgütün (CIA’nın) dış memleketlerdeki operasyonlarının sorunu Devlet Bakanlığı’nı ilgilendirir. Bu ülkelerdeki müttefiklerimizin (Amerika hesabına çalışanları anlayın) hep bir Amerikalı ile iş gördükleri bir gerçektir. Bunun nedeni gizli ajanın hemen daima bir Amerikan hükümeti görevlisi olmasıdır. Diğer taraftan zor ve zaman gerektiren bir çalışma olmakla beraber, bu ülkelerde resmi olmayan bir gizli operasyon servisi kurmamız hem mümkün, hem de faydalıdır. Bunun gerçekleşmesi için özel örgütlerden yararlanmalı, ya da öyle örgütler kurulmalıdır. Bu kuruluşların personeli Amerikalı olmayacağından o toplumlara daha fazla karışabilecekler. Birleşik Amerika’nın adı faaliyetlere resmen karışmamış olacaktır...”

Son tartışmalarda çok kontr-gerilla, STK, 12 Mart Özel Savaş Dairesi vs. sözünü duydunuz ama, affedersiniz, hiç Amerika adının bu marifetlere karıştırıldığını duydunuz mu? Biz âdet üzere birbirimizi yemekteyiz,

‘hâmi devlet’in görevlileri ise, besbelli uzaktan halimize bakıp kıs kıs gülüyorlar.

En azından on kere yazmışımdır, ‘sistem’e girdiğimiz andan itibaren Türk savunma ve güvenlik anlayışı sapıtılmış, Amerika’nın kendi çıkarlarına uygun bir savunma ve güvenlik anlayışı Türkiye’ye benimsetilmiştir. Bunu benimsemek bir suçsa –ki öyledir– bu suçu İnönü/Bayar takımı aynı beraberlikle işlediler, Demokratların Adalet Partililerden, İnönücülerin, Ecevitçilerden farkı yoktur pek bu konuda, Kıbrıs olayı patlak verip de bildirdaki hurmalar kışımızı tırmalamaya başlayınca ülkenin kaderine otuz yıldır hükmedenler uyanmış, sorumluluğu başlarından atabilmek için birbirlerinin suçunu arar olmuştur. Oysa tencere dibin kara, seninki benden kara! Öyle sanırım ki, dibi kara olmayan sadece sosyalistlerdir. O sosyalistler ki 1947’den itibaren bu olacakları falcı gibi satır satır söylemiş, bu yüzden de cezaevlerini boylamıştır.

Aslında tartışma yanlış, ‘sistem’in savunma ve güvenlik anlayışını benimsedikten sonra, ipin ucunu kaçıracakları besbelli idi, sen mi kaçırdın, ben mi kaçırdım diye tartışacaklarına “gerçekte **Türkiye Cumhuriyeti**’nin ulusal ve bağımsız savunma ve güvenlik anlayışı ne olmalıydı, şimdi ne olmalıdır” konusunu ele alıp tartışalar ya! Hayır, onu yapacak takatları yok, neden mi, ilahi bu da soru mu yahu, karıştıkları pisliklerden dolayı hepsinde yürek **Selânik** de ondan.

Lağımın sokağa salıverilmesi de bu yüzden!

HAKLI TARAFI

15 Şubat 1978

Ecevit, açıklamalarında “dolaylı savaş” kavramından söz etti:

Şeytanın işi yok, dürtüyor: 24 Ağustos 1950 günü, **Kore’ye gidecek 241. Alay’ı Etimesgut’ta devralan Albay Celal Dora**, askerlerine ne diye hitap etmiştir bilir misin? Kelimesi kelimesine yazıyorum: “... **kahraman askerler, yurdumuzun sınırları artık bizim tabii ve coğrafi sınırlarımız değildir. Yurdumuza müteveccih komünist saldırısını Kore’de karşılayacak ve yurdumuzu denizlerarası on binlerce mil uzakta Kore dağlarında savunacağız.**”

Görevine ve onuruna düşkün bir subay olan **Albay Dora’ya** bu ipesapa gelmez lafları söyleten nedir, “dolaylı savaş” kavramının belli bir uygulaması değil mi? Ulusal sınırlarımızda tek silah atılmamış, saldırı maldır yok, biz **Kore’ye yurdumuzu savunmaya gidiyoruz**. Bu bakımdan, **Ecevit’in** şu söyledikleri, (**Demirel** ne derse desin) gerçeği yansıtmaktadır:

“... 1960’dan önce, sanırım 1958-59’da, Türkiye’ye dışardan kabul ettirilen dolaylı savaş kavramı da bu tür yanlış uygulamalara ve amaç saptırmalarına son derece elverişli bir kavramdır. Yani bir ülkenin içinde, hatta ideolojik akımlar dolayısıyla çıkabilecek bir kargaşalığı ve huzursuzluğu kökü dışarda bir dolaylı savaş olarak değerlendirmek ve ona göre savaşta düşmana uygulanabilecek önlemleri, stratejiyi, taktikleri uygulamak!..”

Eh, insaf için söyleyin, taa **Kore’deki savaş** sınırlımı-

za “tecavüz” saydıran kafa, yurt içindeki **12 Mart** öncesi solcu çılgınlıklarını belanın büyüğü ve savaşın ta kendisi saymaz mı?

Saymıştır, öyle de davranmıştır.

İşte burada **özel savaş**, ya da **düzensiz savaş** (gayr-nizami harp) kavramı devreye giriyor. Böyle Amerikan ağzı söylenirse yabancı bir şey sanıyoruz ya, değil, bildiğiniz **Kuva-yı Milliye**: Memleket, Allah muhafaza üstün düşman güçlerinin işgaline düşmüş, ya da düşmek üzere, o zaman bunlarla savaşmak amacıyla düzenli askeri birlik niteliği taşımayan savaş timleri örgütlüyorsunuz! **Kuva-yı Milliye** değil de ne, ta kendisi! Gelgelelim soğuk savaş boyunca **‘sistem’**in savaş kuramcıları, bu uygulamayı önce komünist gerillalara karşı bir savaş olarak düşündüler, giderek işin rengi değişti, komünist olsun olmasın, **‘sistem’**in denetimi altındaki bir ülkede **‘sistem’**in tuttuğu bir hükümete kafa tutan herkese karşı bir savaş biçimi olarak alındı.

Ecevit’in bu saptaması da doğru göründü bana, diyor ki: “... normal zamanlara göre oluşturulmuş bilinen klasik savunma yöntemlerine ilişkin kavram vardır. Bir de olağanüstü durumlarla ilgili yeni savunma kavramları oluşturulmaktadır dünyada. Klasik savunma ile bu tür değişik savunma arasındaki ayrılık bilindiği gibi, nizami savaş ve gayr-nizami savaş diye belirleniyor. Sağlıksız tanımlamalardan, yanlış yorumlara yol açabilecek terimlerden bazı sağlıksız ve yanlış sonuçlar da çıkarılabilir. (...) İşte Türkiye’de dışa dönük olarak oluşturulan bu gayr-nizami savaş ve savunma kavramı öyle anlaşılıyor ki geçmiş yıllarda ülkemizin yine bunalımlı bir döneminde (12 Mart demek ister) o yılların bazı sorumlularınca içe dönük olarak uygulanmıştır. En kötü olasılıkla dışa dönük değerlendirilmek üzere oluş-

turulmuş bu gayr-ı nizami savaş veya savunma modeli, geçmiş yıllarda, belli bir bunalım döneminde, maalesef içe dönük olarak kullanılmıştır.”

Daha dün Ünsal'ın açıklamalarını ele alırken, sözü edilen savaş öğretilerinin ülkemize nereden ve nasıl geldiğine değinmiştim. Ecevit de, '1958-59 yıllarında dışardan kabul ettirilen' diyor. Biz dolaylı savaşı da, gayr-ı nizami savaşı da, 'sistem'in denetimine girmeden çok önce, Cumhuriyet Ordusu'nun en büyük komutanı Mustafa Kemal Paşa'nın o ünlü buyruğundan zaten bilmez miyiz: “Hattı müdafaa yoktur, sathı müdafaa vardır, o satıh müdafaa vatandır.” Alın size bir tek cümlelik bir emir ki, Amerikan ordusundan çevirip yaydığımız yüzlerce gerilla, kontr-gerilla talimnamesinin anlatmak istediğinden fazlasını şıp diye anlatır. Ama 58-59'da Türkiye yönetimi bir garip sarhoşluk içindeydi.

Ecevit, açıklamalarının son bölümünde ender yaptığı bir şeyi yapmış, Kemal Paşa'nın bir davranışını ele almış, ulusal bir savunma kavramını oluşturmamız gerektiğini anlatırken diyor ki, bu işi açık açık, herkesin gözü önünde tartışarak yapmalıyız. Zira Kemal Paşa, Milli Mücadele'nin en karanlık günlerinde bile muhalefeti amansız Millet Meclis'lerinde ülkenin savunmasını böyle demokratik bir usulle yürütmüş, üstelik başarıya ulaştırmıştır. Ne güzel!

Ecevit de, partisinin öteki ileri gelenleri de, sık sık ulusal savunma kavramından söz ediyorlar, doğrusu ne olduğunu merak ediyorum, kontr-gerilla tartışmaları karşılıklı suçlamalar, ya da eski iktidarın yenisini silahlı kuvvetlerle ters düşürmeye çalışmasına yarayacağına, gerçekte bu önemli kavramın ele alınmasına, tartışılmasına ve kapsamının, niteliklerinin belirlenmesine yaramalıydı. Ecevit'in sözleri arasında, bizim eski Kuva-yı

Milliye'yi hatırlatan, son zamanlarda **Yugoslav Halk Ordusu**'nun benimsediği yöntemi düşündüren bazı savaş biçimlerinin araştırıldığını farketmedim değil, ama bunları açık açık tartışalım der dururken, aynı **Ecevit** bu iş uzadı deyip tartışmayı kesti attı. **Demirel**'in işi yozlaştırmasını önlemek istemiş olabilir, bunun yolu tartışmayı kesmek mi olmalıydı, tam tersine ulusal savunma kavramını açıklamak sanırım daha olumlu sonuç verebilirdi, ama bu kavram nedir hâlâ meçhul!

Bir de onu açıklasalar!

7

ÇÖZÜM 'SİSTEM'İN DIŞINDA ARANMALIDIR

16 Şubat 1978

Şimdi ne yapacağız biliyor musunuz, hanidir hepimizi uğraştıran bazı sorunları en basit özetlere indirgeyerek, hem karanlık kalmış bazı noktaları aydınlığa çıkarmaya çabalayacağız, hem de bundan sonraki tartışmalar için zemin hazırlamaya.

Önce şu ilkeyi saptayalım: **Türkiye Cumhuriyeti**'nin iç ve dış güvenliğini sağlaması için, her devletin olduğu gibi gizli haberalma örgütlerinin bulunmasına itiraz eden yoktur. Günümüzde devlet olmanın gereklerinden biridir bu. Tartışma iki nedenden çıkıyor: 1. **Türkiye**'deki gizli örgütler, son otuz yıl içinde '**sistem**'in denetimi altına girmişlerdir, böylelikle ulusal bir savunma kavramı yerine, '**sistem**'in çıkarlarını kollayan kozmopolit bir savunma kavramını benimsemişlerdir. 2. Bunun doğal sonucu olarak, güçlerini yurt içinde, kendi halklarına

karşı denemek yanılıgısına düşmüşlerdir. Bu iki nedenden birincisi **Türkiye Cumhuriyeti** devletinin bağımsızlığı ve egemenliğine aykırı, ikincisi yasalarına terstir.

Peki sonuç? Sonuç, meydanda: **Türkiye Cumhuriyeti**'nin güvenlik örgütleri, haberalma sistemi, ulusal çıkarlarına bağlı, kendi savaş öğretilerine göre çalışır, ulusal savunma kavramına uygun bir düzenle işler olmalıdır. Elbette yasalara da, bağlı.

Ama bu sonuç, yeni bir sorun çıkarıyor. Şöyle özetlesem acaba olur mu? **Türkiye** otuz yıldır kapitalist Batı'nın, emperyalist sistemine girmiştir, girmek ne kelime, bu sistemin bir ara en gözü kara jandarmalarından biri olmaya kalkışmıştır, gerek sistemin başı olan **Amerika**, gerek özü sayılan **Dokuzlar Avrupası** o tatlı günleri unutamamakta, o uysal, o söz dinler **Türkiye**'yi elde tutmak için ellerinden geleni yapmaktadır. Oysa **Türkiye** artık o **Türkiye** değil: Bir kere, nüfus olarak büyüyor. **Dünya Bankası** ölçütlerine göre, denetlenebilir büyüme noktasını aşmış. İkincisi, sanayileşme sürecini benimseyecek gibi, **take off** noktasındadır deniyor. Üçüncüsü, bölgede ulusal çıkarlarıyla '**sistem**'in çıkarlarının çatıştığını biliyor, '**sistem**'e bağlı kalırsa Araplarla bozuşması, oysa yaşamak için iyi geçinmesi lazım, **Kıbrıs** yüzünden de **Yunanistan**'la takışması başına Kuzey'den değil daha çok Batı'dan bela gelebileceğini gösteriyor. Bu **Türkiye**'nin meşru büyüme ve kalkınma özelemleri var, oysa bu özelemlerle '**sistem**'in **Türkiye** için tasarladığı gelecek çelişik. Bu çelişiklik, sabırla beklemeye uğraşsa, sinesine taş bassa da, en Amerikancı Türk hükümetlerini bile bir süre sonra sesini yükseltmeye itiyor. (Yeni iktidarın ağzı kırk gün içinde hafif değişti, farketmediniz mi?)

O zaman sorun şu: Hem **Türkiye**'nin ulusal çıkarla-

rını koruyacak, ulusal savunma kavramını geliştirip güvenlik örgütlerini ve gizli haberalma servislerini buna göre çalıştıracaksınız, hem de nasıl sistem'in gereklerini ve zorunluluklarını yerine getireceksiniz? Bu soruya otuz yıldır gelip giden iktidarlar geçerli ve uygulanabilir bir çözüm getirmiş sayılamaz. Nedeni açık, otuz yılı birkaç hükümet darbesi, birkaç hükümet darbesi girişimi, sürekli kargaşa, bir türlü çözümlenemez ekonomik bunalımlar içinde geçirdik. Bir çözüm bulunmuş olsaydı, elbette bu serüvenleri yaşamazdık.

Ee, Türkiye bu kadere mahkûm mudur?

Bu kötü sorunun cevabını çok daha zor koşullar altında biz 1919'da vermişiz: Hayır! Peki, çare? Çare basit ama uygulamaya yürek istiyor: Çözümü 'sistem'in içinde kalarak bulmaya olanak yoktur. Ortanın sağ, ortanın solu, karma, liberal, askeri, yarı askeri vs. vs... otuz yıldır gelip geçen bunca hükümet, sistemin içinde kalarak başvurulabilecek bütün çarelere başvurmuş, **sistem**'de kalarak düze çıkmaya uğraşmıştır. Sonuç: Sıfıra sıfır, elde var sıfır. O halde sosyalistler daha 1947'de bu ortaklığın sonu yok, kapitülasyonlardan daha kötü bir döneme giriyoruz derlerken, haklıydılar. O halde çözüm, **sistem**'in dışında aranmalıdır. O da hiç kolay değildir ha! Bir kere öyle kolay bırakmazlar adamı. İkinci, otuz yıllık alışkanlık, bu zaman içinde oluşmuş yönetici kadroların kemikleşmiş itiyatları, (bazı hallerde çıkarları), ciddi her atılımı engeller durur. Yine de çıkış yolu yoktur başka. Bunu ben yazıp duruyorum: **Türkiye**, en azından NATO'nun askeri kanadından çekilmeli, **Sovyetler**'le siyasal bir saldırmazlık belgesi imzalayıp kendini Kuzey'den güven altına aldıktan sonra, ulusal ve tam bağımsız kalkınmasını gerçekleştirmeye yönelmelidir.

Her şey gelir buraya bağlanır, bunu yapamadık mı,

kıyamete kadar **kontr-gerilla** tartışmasını sürdürürüz, eski ve yeni başbakanlar birbirini suçlar durur, silahlı kuvvetler alınır, gizli servisler küser. İş midir bu, hele elin oğlunun **Anadolu** yarımadası üzerindeki üslerine ne derece önem verdiğini, bir kere **Türkiye** ‘sistem’den çıkarsa onları doğru dürüst koyacak yer bulamadığını bilerseniz! Bir yıl kadar oluyor, **Amerikan Kongresi Dış İlişkiler Alt Komisyonu**, **Akdeniz**’deki Amerikan üsleriyle ilgili bir rapor hazırlamıştı (27 Mart 1977), orada çatır çatır yazmışlar, birbirimizi suçlamakla vakit geçireceğimize ister misiniz büyük müttefikimizin bu ilginç raporuna bir göz atalım...

Ne rapor, ne rapor!..

8

TÜRKİYE’DEKİ ABD ÜSLERİNE DAİR RAPOR

17 Şubat 1978

Aldı beni bir gülmek, daktilonun başında oturmuş kuş gibi kendi kendime gülüyorum: Ama nasıl, tutmak istedikçe daha hızlı gülmesine! Neden mi, bakın neden: Yeni iktidar memleket kamuoyunda eskisinden daha ulusal görünmeye hevesli, siz bakmayın sanayileşme fonlarını câri harcamalara kaydırmasına, Meclis’e verilmiş planı geri çekip madenlerin kamulaştırılabilmesi olanaklarını askıya almasına, **Amerika**’yla olan savunma anlaşmasının eskimiş olduğunu, yeni fiyatlara göre gözden geçirilmesi gerektiğini **Vance**’e ima edip **Amerika**’yı kızdıran o değil mi? Elbette o, şimdi biliyorsunuz, **Amerika**’nın **Türkiye**’de üsleri var, ambargo konunca **Demi-**

rel hükümeti bu üsleri kapattı, hiç olmazsa Türk komutanlarının yönetimine geçirdi, eee, yeni hükümet **Amerika**'yla uyuştu diyelim, o zaman ne olacak, **Ecevit** hükümeti **Demirel** hükümetinin kapattığı üsleri açacak mı?

Hani derler ya, yukarı tükürsen bıyık, aşağı tükürsen sakal, öyle bir durum: Gülüşüm bundan! Gittikçe makaraları koyuverişim dersiniz, **Sam Amca**'mızın **Anadolu**'daki üslere verdiği önemi **Kongre Dış İlişkiler** Alt Komisyonu'nun raporunu okuyup öğrendiğimden! Sahi, ondan söyleşecektik, öyle ya!

27 Mart 1977 tarihli bu rapor, daha bismillah der demez **Amerika**'nın **Türkiye**'deki varlığının hiç de masumane olmadığını açıklıyor. Buyurun, okuyalım:

“... **Türkiye**'nin **ABD**'ne sağladığı askeri tesisler, bu ülkede yararlı istihbarat merkezlerinin kurulması; **Amerika**'nın, **Sovyetler**'in hava ve denizdeki askeri faaliyetlerini, füze ve nükleer silah deneylerini ve genel olarak **Yakındoğu** bölgesindeki tüm askeri faaliyetlerini yakından izleyebilmesi olanağını sağlamıştır. Türklerin sağladıkları olanaklar arasında taktik avcı uçakları için kullanılabilen havaalanları, **ABD** için savunma haberleşme istasyonları, **Doğu Akdeniz**'de görevli **ABD** Deniz ve Hava Kuvvetlerine silah ve malzeme depoları da vardır. Bunun ötesinde **Türkiye** **NATO**'ya ülkenin değişik yörelerine yerleştirilmiş 14 adet **NADGE** erken-uyarı radar istasyonu da sağlamıştır...”

Bir zamanlar hepimizin neşesini oluşturan üs mü tesis mi tartışmalarını hatırladınız sanırım, ‘bizzat’ **Amerikan Kongresi**'nin yetkili komisyonunun bu raporunu gördükten sonra, acaba hanginizde bu üslere tesis demek takatı kalır? Şimdi gelelim bellibaşlı üslerin dökümüne, önemlilerinin niteliklerine! Az buz da değil mübarekler, bu bakımdan ancak bazılarını sayabileceğim:

“... Türkiye’de ABD’ce kullanılan başlıca tesisler arasında Avrupa karasındaki Kargaburun’da Amerikan Donanmasına ait LORAN istasyonu, Karadeniz kıyısındaki Sinop ve Samsun’da, Orta Anadolu’da Belbaşı, Güneydoğu Anadolu’da Diyarbakır ve Marmara kıyısında Karamürsel’deki istihbarat toplama merkezleri vardır. Bunların yanında İncirlik Hava Üssü, Suriye/Türkiye sınırına yakın İskenderun ve Yumurtalık ikmal depoları, başkent Ankara’daki Hava Limanı ve Ege sahilindeki Çiğli Hava üssü de önemli olanaklarımızdandır...”

Dikkat ettiniz elbet, Türkiye’nin tesisleri demiyor, ortak tesisler de demiyor. Amerikan Donanması’nın tesisleri diyor, önemli olanaklarımızdandır diyor. Açıkça belli ki bunlar üs, üstelik bizim değil Amerika’nın üssü.

Sıra geldi bu üslerin marifetlerine, bakalım rapor onları nasıl anlatmış:

“... Türkiye’de ABD’ce kullanılan kilit tesislerin büyük çoğunluğu elektronik nitelikte olup şu veya bu şekilde istihbarat çalışmalarının yürütüldüğü en büyük iki tesis Karadeniz kıyısında Sinop’ta ve Marmara kıyısında Karamürsel’dedir...”

“... Sinop’taki radar izleme ve haberleşme tesisi, Ulusal Güvenlik Kurulu (NSA)nun bir yan kuruluşu olan Ordu Güvenlik Kurulu (ASA) personeli tarafından çalıştırılmaktadır. Bu merkez SSCB’nin Karadeniz Bölgesi’ndeki hava ve deniz faaliyetleri ve füze deneyleri hakkında bilgi toplar. Sinop’a bağlı çalışan Samsun haberleşme merkezlerinde gene NSA’ya bağlı ABD Hava Kuvvetleri Güvenlik Hizmetleri (USAFSS) personeli çalışır...”

“... Karamürsel Hava İstasyonu ise Sovyetler’in Batı Karadeniz ve Boğazlar dolaylarındaki bölgelerle deniz trafiğini izleyen bir haberleşme ve gözetim istasyonunu-

dur. Karamürsel’de Amerikan Hava Kuvvetleri Güvenlik Personeli görev yapmaktadır...”

“... Diğer önemli bir istihbarat merkezi de uzun menzilli radar ve haberleşme olanaklarına sahip Diyarbakır Hava İstasyonu’dur. Bu merkez SSCB’nin çeşitli askeri bölgelerinde yapılan füze atışlarını ve diğer askeri faaliyetleri izler. Pirinçlik Hava Üssü de Diyarbakır’da yürütülen faaliyetlerle ilgili olarak çalışır...”

Bu böyle uzayıp gidiyor. Ama hemen görülen nedir, hepsi casuslukla görevli en modern tesisler, bunları kullanan Amerikan çeşitli istihbarat personeli! Benim merak ettiğim, **Washington**’un bunlardan vazgeçip vazgeçemeyeceği, bir (onu rapordan öğreneceğiz), **Ecevit** iktidarının **Amerika** ile uyuşursa bu tesisleri topraklarımız üzerinde muhafaza ettiği halde nasıl olup da ulusal savunma kavramını oluşturup uygulayacağı, iki.

Ha bakın, bunu nereden, nasıl öğreneceğimizi bilemiyorum.

9

ABD, TÜRKİYE’DEKİ ÜSLERİNDEN VAZGEÇMEZ

19 Şubat 1978

Ambargoyu kaldıracak yeni savunma anlayışının **Kongre**’den geçmesini herkes dört gözle bekliyor ya, **Başkan Ford**’un o zaman bu konuda şunları dediğini ya bilmiyor, ya hatırlamak istemiyor: “... yeni anlayışmanın yürürlüğe girmesiyle birlikte, 1975 yılında Türk hükümeti tarafından durdurulan faaliyetlerin yeniden normale döneceği anlaşılmaktadır.”

Türkçesi, topraklarımızdaki Amerikan üsleri içlerindeki istihbarat personeliyle, yabancı bir ülke yararına casusluk faaliyetine başlayacaklar. **Amerika**'nın buna ne kadar önem verdiğini anlamak için, ABD **Kongresi** Dış İlişkiler Alt Komisyonu'nun 27 Mart 1977 tarihli raporunu gözden geçirmek yeterlidir. Ben bu raporu okuduktan sonra düşündüm, 'sistem' çıkarları için **Türkiye**'nin bütünlüğünü gözden çıkarabilir. Elbet sözüm oraya gelecek, önce rapordan şu satırları iyice bir okuyunuz:

“... ABD **Türkiye**'deki üslerinden çekilmeyi gerekli görürse, bu üslerin başka yerlere yerleştirilmeleri konusunda fazla seçeneği yoktur. ABD'nin, Arap/İsrail uyuşmazlığındaki siyasal tutumu yüzünden Suriye ya da Mısır'ın Amerika'ya askeri üs hakkı vermesi beklenemez. İsrail hükümetinden izin alındığı takdirde Hayfa Limanı'na donanmaya gerekli bazı olanaklar ve cephane depoları taşınabilirse de, liman, uçak gemilerini barındırabilecek kapasitede değildir. Arap/İsrail çatışmalarının her an alevlenebilmesi olasılığı, Hayfa'yı çekici bir seçenek olmaktan çıkarmaktadır. Aynı sorunlar taktik uçakların ve destek üslerinin de **Türkiye**'den İsrail'e taşınmasını çekici kılmamaktadır...”

“... **Türkiye**'nin Yunanistan'a bu iki ülkenin Amerika ile ilişkilerini zedeleyen siyasal nedenlerden **Türkiye**'deki üslerin Kıbrıs'a nakli de uygun değildir. Doğu Akdeniz'de önemli bir coğrafi stratejik bölgeye sahip Lübnan'm geçirdiği iç savaş nedeniyle ortaya çıkan siyasal durum da **Türkiye**'deki üslerin bu ülkeye nakli için uygun değildir...”

Rapor, bu minval üzerinde epeyce inceleme yaptıktan sonra, anhası minhası, **Türkiye**'deki üslerin yine en çok **Yunanistan**'a taşınabileceğini ileri sürüyor, ne var ki hem bunun aynı derecede yararlı olabileceğine pek inan-

mıyor, hem de ‘**Yunanistan** hükümetinden bu iş için alınacak iznin otomatik olarak sağlanabileceğini’ akli pek kesmiyor. Haklı da! Yine dediklerine bakarsanız, **Türkiye**’deki üslerinden bunlar **Rusya**’nın ciğerini dinlemekte, inanılmayacak çapta bilgi ve haber edinmektedir.

Ben uydurmuyorum, ağızlarıyla söylüyorlar. Buyurun.

“... sonuç olarak, **Türkiye**’deki istihbarat toplama merkezlerinin nakli konusunda önemli sorunlar vardır. Sovyetler Birliği’nin ABM ve SALT anlaşmalarına ne ölçüde uydukları, Sovyetler’in Akdeniz, Karadeniz ve Güney Sovyetler Birliği bölgelerindeki askeri faaliyetleri, füze ve nükleer denemeleri, uyduları hakkında **Türkiye**’deki istihbarat alma merkezlerinin sağladığı bilgiler **Amerika**’nın genel istihbaratı için çok önemlidir, Sovyetler Birliği’ndeki füze denemeleri hakkında **Amerika**’nın topladığı bilgilerin yüzde 25’inin **Türkiye**’deki istihbarat toplama merkezlerinden saptandığı bilinmektedir. Son aylarda bazı yüksek dereceli **Amerikan** devlet adamları **Türkiye**’deki merkezlerce sağlanan bazı önemli bilgilerin başka yerlerden veya başka yollarla sağlanamayacağını belirtmişlerdir.”

Evet, elbette **Amerika** SSCB’ye ilişkin bilgilerin tamamını ülkemizdeki casusluk üslerinden sağlamıyor, bu bilgileri elde etmek için elinde uydulardan tutun da sahici casuslara kadar daha nice olanak var, gelin görün ki raporun da işaret ettiği gibi! “ancak, **Türkiye**’deki merkezlerin kaybı başka kaynaklardan toplanan bilgilerin doğruluk derecesinin ölçülememesine yol açacak...” bu da az buz sakınca sayılmamalı.

Söz buraya gelince, iki şeyin üstünde durmak farz oldu. Bunlardan birincisi, **Türkiye**’deki aleni **Amerikan** casusluğunu böyle açıkça sergileyen bir raporun elime na-

sıl geçtiği, adam bunu gizli sanır, şifrelerle yazılmış kasalarda korunan filan! Yooo, **Kongre** Dış İlişkiler Alt Komisyonu'nun **Ortadoğu** ve **Avrupa**'daki Amerikan üslerine ilişkin bu raporu gizli mizli değildir, **Washington**'da Devlet Basımevi'nde bastırılmış 1,25 dolara isteyen satın almıştır.

Üzerinde durulması gereken ikinci noktaysa, **Washington**'un 'eşsiz ve değiştirilemez' değerde saydığı bu üslerden yoksun kalmamak için neleri göze alabileceği noktasıdır. Bunu elbet, bizim lehimize değil, bizim aleyhimize olarak belirtiyorum. **Türkiye**'yi üslerle beraber sistem'in içinde, sistem'in çıkarlarına uygun olarak tutamazsa, üsleri **Türkiye**'siz sistem'in içinde sistem'in yani Amerika'nın çıkarlarına uygun kullanmayı düşünemez mi? Buysa, Ortadoğu'da eski 'Şark meselesi'nin hortlatılması, 'hasta adam' görüntüsünün canlandırılması anlamına gelir ki, sanırım sonucu **Türkiye**'nin parçalanması ve paylaşılmasıdır. Amma da atıyor muyum, eh öyleyse, siz **Chicago**'da (Illinois) **Armageddon Yayınevi**'nin yayınladığı *Onus Probandi/Kanıtın Ağırlığı* adlı kitaptan söz edildiğini hiç duymadınız, o kitapta bu sorun açık açık tartışılıyor da!

10

'HASTA' EDEN DE ONLAR
'HASTA ADAM' DİYEN DE...

19 Şubat 1978

Bizim gazetelerin ipiyle kuyuya inilmez, arasına onlarda bile rastlıyorum. Şu 'hasta adam' deyimi!.. Batılı basın,

daha sık, daha iştahlı kullanıyor. Sanırsınız **Osmanlı**'nın son günleri! Sahi, biz bunu ilkokullarımızda bile okuturuz değil mi? Padişahların kötü yönetiminden memleket o hale gelmiş ki, uygar ülkeler bize 'Hasta Adam' adını takmış! Sevsinler mantığı! Yahu bizi 'hasta etmek' için üç yüzyıl elinden geleni ardına koymayan bu sizin uygar dediğiniz 'emperyalist' ülkeler! 'Hasta' edince başına üşüşüp, şurası senin, burası benim diye cesedini paylaşmaya kalkışan da onlar. Padişahların hiç mi kabahati yoktu, vardı elbet, vardı ya, acaba bütün kabahat onların mıydı?

şimdi, aynı deyim ortaya çıkınca, bunu kendi kendimize sormalıyız. **Anadolu** yarımadasında güçlü bir **Türkiye** kimsenin işine gelmemektedir. Hasta olmasında, sürekli iç bunalımlarla uğraşmasında yarar umuyorlar. Hele güçlenip de bazı konularda iradesini sağına soluna geçirmeye kalkıştı mı, ayaklarını yerden kesmek için uğraşan uğraşana! İşin güzeli, her seferinde yurt içinden de bu uğraşlarına işbirlikçi bulmaları!

Hazin ama, böyle.

Biliyorum, bu herif yine niye ahkam kesiyor diyorsunuz, hayır, *Kanıtın Ağırlığı* adındaki kitaptan söz edeceğimi unutmadım, dediklerim o kitabın, size de dedirtecekleridir. **Anadolu** yarımadası Batılı emperyalistler için vazgeçilmez önem taşır da, **Türkiye** bu işte kendisine verilen rolü beğenmezse, bunlar **Türkiye**'yi gözden çıkarırlar mı dedim, *Kanıtın Ağırlığı* adındaki kitap bunun kanıtı işte!

şimdi dinleyin: Yazarı, **Yunanistan** Stratejik Araştırmalar Enstitüsü Başkanı **Korgeneral Tagaris**, İngilizceye çevirisini **Georgios Vurnas** adındaki başka bir Yunanlı yapmış, **Chicago**'da **Armageddon Yayınevi**'nce bastırılmış, **Amerika Birleşik Devletleri**'nde fisebilullah dağıtılıyor. Yunanlıların Türklere handiyse kaniçici bir

düşmanlık taşıdıkları malûm, kitapta önce bu sergilenmiş. Meğer biz neymişiz! ‘Hayvan derecesinde barbar bir ırk’. Meğer neler yapmışız! ‘Çeşitli uluslardan milyonlarca insanı imha!’. Üstelik ‘Kendimize ait olmayan’ topraklar üzerinde oturuyormuşuz, ayrıca öyle iddia ettiğimiz gibi 40 milyon filan değilmişiz de ‘yirmi milyon kadar’ ancak varmışız, çoğu da ‘başka ırk ve uluslardan insanlar’ olmak koşuluyla!

Ama bütün bunlar için çerezi, asıl söylenecek söz arkadan geliyor, o da şu: “... Yunanlıların, Ermenilerin ve Kürtlerin meşhur Doğu Sorunu’nu (Şark meselesi) uluslararası alanda yeniden yoğun bir şekilde öne sürmeleri kaçınılmaz bir görevdir. Amaç, uzun süre içinde dahi olsa, Türkiye’yi taksim etmek olmalıdır. Bu Yunanlıların, Ermeniler ve Kürtlerin hakkıdır. Tarihi adalet ve Türk vahşetinin milyonlarca kurbanının kanı, bu hakkın elde edilmesini gerektirmektedir...” Yooo, bu kadarla yetinmiyor kitap, ayrıntıya da giriyor, buyurun: “... Türklerin yabancılardan zorla aldıkları topraklar üzerinde söz konusu hakka dayanarak, bir Ermenistan, bir Kürdistan ve Doğu Trakya’yı da içine alan bir Küçük Asya kurulmalıdır...”

General Tagaris, taksimatın haritasını da yapıvermiş, kitabın kapağında yayınlanan bu haritada Türkiye beş bölge halinde taksim edilmiş durumda görülmekteymiş. Bunlar İonia, Pontus, Ermenistan, Kürdistan ve Anadolu Yarımadasının orta kısmını kaplayan ufak bir Türkiye imiş. İonia, Trakya’yı, Boğazlar’ı, Kıbrıs’ı ve bütün Ege’yi, Pontus hemen bütün Karadeniz kıyılarını, Ermenistan kuzeydoğu, Kürdistan ise güneydoğu Anadolu’yu kaplıyor.

Evet, siz de hatırladınız, ünlü Sevres Anlaşması haritası!

Şimdi kendini ‘gerçekçi’ ve ‘akıllı’ sanıp da **Türkiye**’nin sahiden ‘hasta’ olduğunu dünyaya ilan eden kendi şaşkınlarımıza (gazeteci, yazar, politikacı, diplomat, iktisatçı vs.) bazı yazılı sınav sorularım var. Aşağıya sıralıyorum.

a) **Kurtuluş Savaşı** ertesinden başlayarak kösülen bu türden propagandalar ve kışkırtmalar, acaba, neden **Türkiye** güçlendikçe yeniden ortaya çıkar olmuştur? Acaba neden bu kışkırtmalar, **Türkiye**’nin en büyük düşman belleyip kendisine cephe aldığı **Sovyetler Birliği**’nden kaynaklanıp beslenmemektedir de aksi gibi müttefik saydığımız ülkelerce iştahlandırılmakta, el altından desteklenmekte, kim bilir belki de özendirilmektedir? Ermeni terörizmini, kımıldanan Kürtçülük şovenliğini, **Yunanistan**’ın açık densizliğini buna bağlamak yanlış mıdır? Eğer doğru ise, **Türkiye**’yi hasta etmek, sonra da hasta adam diye bağrıışmak emperyalistlerin eski numaralarını ortaya koymaları demek olmaz mı? Bu propagandaya **Türkiye**’den alet olanların **Damat Ferid Paşa**’dan farkı nedir?

b) Fakat asıl önemlisi, besbelli Yunan ve Amerikan gizli servislerinin marifeti olan böyle bir haritayı ve paylaşmayı **Türkiye**’nin stratejik önemi ve **Anadolu** yarımadasındaki Amerikan üsleri açısından değerlendirmesini bilmek! **Güçlü ve ulusal çıkarlarına uygun bir dış politika sürdüren bir Türkiye** sırasında bu üsleri toprağından süpürür ama, **Anadolu**’daki beşi de emperyalist ajanı beş küçük devlette emperyalizm istediğı gibi cirit atar. Atar mı atmaz mı? O zaman bu oyunu önleyebilecek olan kimdir? Eğer ülkelerinin çıkarını, bağımsızlıklarını ve özgürlüklerini her şeyin üstünde tutan bu toprağın çocukları ise, onları kime düşman etmek lazımdır? Böyle bir taksimatı kendi çıkarları aç-

sından arzu etmeyip önlemeye çalışacak olan **Sovyetler**'e değil mi?

(Sen sus salak, komünizmin filan bunda rolü yok, **Sevres Anlaşması**'nın uygulanmasını neyle öğrendik, **Mustafa Kemal Paşa** ne diyordu, '**bolşevik olmak başka, bolşeviklerle ittifak yapmak başka**', bu ittifakı yapmadı mı, **Lozan Anlaşması**'na silahlı eylemle ulaşmadık mı?

11

'ULUSAL' SAVUNMA MI?

20 Şubat 1978

Üçlü koalisyonun düşeceği günlere rastladı, kimse üzerinde durmadı, oysa yeni hükümetin ilk, eski hükümetin son günlerine denk gelen o arada, **Türkiye Sovyetler**'e başvurup Rus uçaklarının **Türkiye** üzerinden geçişlerini azaltmasını istedi. Acaba bilir miydiniz, **Montreux Anlaşması**'na göre Ruslar **Türkiye** üzerinden ancak belirli bir rotada belirli sayıda (arızî) geçiş yapabilmiş, rota **İnebolu/Ankara/Mut** rotası, geçiş de galiba on beşi geçmeyecek! Ne var ki aralık ayı içinde otuzu buluyor, bizimkiler uyarıyorlar!

Ne var bunda, hiçbir şey! Haaa, hadi isterseniz üstündeki örtüyü kaldıralım: **Habeşistan**'da, **Somali Kurtuluş Cephesi**'yle **Sovyet** yanlısı hükümetin başı dertte değil mi, emperyalist basın hanidir Rusların bu hükümeti kurtarmak amacıyla bir hava köprüsü **Yugoslavya**'dan **Afganistan**'a kadar on iki ülke üzerinden uçuşlar yapıldığını, uçuş rotalarını harita üzerinde göstere-

rek veriyor. **Türkiye** üzerinden de **Habeşistan**'a yardım gidiyor, anlayacağınız, Ruslar önceden geçeceğini bildirdikleri uçakların **Aeroflot**'a (Sivil Havacılık Örgütü) ait olduğunu söylüyorlar ama, yer miyiz hiç, bu uçakların **AN-12** ve **AN-22** tipi askeri taşıma uçakları olduğunu saptıyoruz, uyarımızı yapıyoruz.

Biz mi? Haberi aynen aktarayım da, bağımsızlığı için savaşı **Habeşistan**'a **Sovyet** yardımını kimin itişiyile baltaladığımızı gözlerinizle görün: "... **Sovyetler**, **Türkiye**'de **İnebolu/Ankara/Mut** güzergâhını izleyerek **Karadeniz**'den **Akdeniz**'e inen bu uçakların sivil **Aeroflot** uçakları olduğunu ihbar yazılarında bildirmişler, ancak (buraya dikkat) **Amerikan** ve **NATO** ülkelerinin istihbarat servisleri ve suni peykler aracılığıyla alınan bilgiler, bunların **AN-12** ve **AN-22** tipinde askeri nakliye uçakları olduğunu, fakat üstlerine sivil uçak işaretleri takıldığını kanıtlamıştır."

Kısacası, kamışı koyan **Amerika**, ona uyan **Türkiye**! Bir de **Roma** toplantısında **CIA** ve uydu istihbarat örgütlerinin aldığı kararı hatırlayınız, (**Mısır**, **İsrail** yakınlaşmasında red cephesini iç bunalımlarla, **Rusya**'yı ise **Etyopya**'da meşgul etmek!) **Montreux Anlaşması**'nı uyguluyoruz diye hangi oyuna geldiğimiz meydana çıkar.

Emperyalist sistemin en rahatsız olduğu konu, **Türk/Sovyet** yakınlaşmasıdır. Bilir misiniz ki, özel istihbaratları dışında, **Amerikan Dışişleri** ve **Savunma Bakanlığı**ları ile **Ulusal Güvenlik Kurulu** için, ünlü **The Rand Corporation** bu konuda ekonomik ve siyasal raporlar düzenlemekte, bunlar saydığım yerlerde, bir de sanırım **Beyaz Saray**'da incelenmektedir.

Bu raporlardan çok gizli bir tanesi, Rusların **Türkiye**'yi 'ele geçirmek' için neler yaptığından söz edermiş,

meğerse Ruslar ‘Türkiye’yi ABD’den ve Batı ittifakından koparmak için planlar hazırlamışlar’, bunu uygulamak için de Ankara’daki büyükelçilik kadrosunu Washington, Londra ya da Paris’teki elçilikleri ayarına getirip, başına en ‘seçkin’ büyükelçilerinden birini yollamışlar. Moskova iki yıldır harıl harıl, iki ülke arasında siyasal bir belge imzalanmasını istiyormuş, amaçları şu, iki ülke arasında herhangi bir askeri harekâttan önce karşılıklı bir siyasal danışma yapılsın yani bir çeşit kırmızı telefon, böylelikle anlamsız bir savaşa mahal verilmeyecek, ama bu Amerika’nın ve NATO’nun işine gelmezmiş, neden, NATO’nun Varşova Pakti’na karşı bir harekât niyeti olursa, bunu Ruslar ‘planlama’ safhasında öğrenirlermiş de ondan, bu yüzden Türkiye’ye bu anlaşma için bir türlü yeşil ışık yakılmıyormuş, zavallı Çağlayan-gil son Moskova ziyaretinde konuyu konuşmak dahi istemediğini açıklamış, besbelli korkusundan.

Şimdi arkadaş, aklını peynir ekmekle yemediysen, hemen şunu farkedeceksin bir kere, yahu bu NATO’yu ‘hain bolşeviklerin kalleş saldırısına karşı bir savunma örgütü olarak’ kurmadılar mı, o zaman telaşa ne gerek var, bir savunma örgütünün saldırı harekâtı niyeti olmaz, olmayınca da Rusların bundan haber alması alması söz konusu edilemez. Amerika telaşlanıyor çünkü örgüt yalnız savunma amacı gütmüyor, o zaman bizim bu örgütte işimiz ne, Türkiye’nin Rusya’ya saldırma niyeti mi var, hayır, biz NATO’ya o zaman Ruslar boğazlarda üs istediği için girdik, amacımız kendimizi savunmaktı, yine öyleyse, Ruslar da gelin şu karşılıklı güvensizliği ortadan kaldırıp bunu siyasal bir belgeye bağlayalım diyorlarsa, bu belki Rusya için ‘harekât planları olanları’ rahatsız eder ama bizi etmez!

İşin güzeli The Rand Corporation raporunda, Rus-

ların **Türkiye**'ye yardımında bulundukları da belirtilmiş, deniyor ki, ekonomik anlaşmalar sayesinde önümüzdeki on yıl içinde **Rusya Türkiye**'ye 1.2 milyar dolar yardım sağlayacak! Hadi gel de şunu mantıkla açıkla bakalım, adam bana yardım ediyor, ıspanak ver sana uçak vereyim diyor, hırgür çıkmasın diye siyasal belge imzalayalım diyor, ama biz yıllardır bizi ambargo altında inleyen, üstelik ekonominizi hasta edip sonra utanmadan bize 'hasta adam' diyen emperyalist sistemde kalmakta direnip, **Habeşistan**'a yardım gönderdi diye Rus uçaklarını protesto ediyor, **Amerika** ve NATO'nun harekât niyetlerini planlama safhasında öğrenmesin diye siyasal belgeyi Ruslarla konuşmak bile istemiyoruz. Bunun adı da ulusal dış politika öyle mi?

Bre görmezler, heriflerin sizi yemek için elinin altında 'yalnız' bulundurmak istediğini nasıl anlamazsınız? **Milli Mücadele**'de durum böyle değil miydi? **Sovyet** ittifakı yaptık, emperyalizm sultasından kurtulduk, ama bolşevik olduk mu? Bolşeviğe benzer halimiz var mı hiç?

Allah hepimize akıl fikir versin!

12

HANGİSİ 'DOST' HANGİSİ 'DÜŞMAN'?

21 Şubat 1978

Allah aşkına şu haberi okur musunuz?

Türkiye'den alacakları olan 10 büyük şirket, bu (geçen) hafta başında New-York'ta bir toplantı yaparak, **Türkiye**'nin dış borçlarını ödeme konusunda açık bir planı olmadığını bildirmişler, bu konuda açıklık iste-

mişlerdir. Şirket temsilcileri yaptıkları toplantıda yeni hükümeti olumlu karşıladıklarını ama aradan geçen günler içinde Ecevit hükümetinin dış borçların ödenmesi konusunda hiçbir açıklama yapmadığını ve bu durumun Türkiye’den alacağı olan kuruluşları endişeye düşürdüğünü bildirmişlerdir.”

Bu bir. Şimdi ikincisine bir göz atın: “Dünya Bankası geçen yıl Türk uzmanların hazırladığı bazı projelere kredi açabileceğini bildirmişken, daha önce kredi açılan benzerlerinde önemli tıkanıklıklar olduğunu belirtmiş, bunlar çözümlenmedikçe yeni kredi açmayacağını bildirmiştir.” Peki ya şu: “... Dünya Bankası uzmanlarından James Fche, geçtiğimiz yıllarda TEK iletim hatları için verilmesi karar bağlandığı halde kullanılamayan 56 milyon dolarlık kredinin durumunu görüşmek için halen Ankara’da bulunmaktadır. Bilindiği gibi bu kredinin verilmesi için Dünya Bankası TEK’in elektrik fiyatlarına zam yapmasında diretmiş, zam yapılmayınca, daha sonra ise istenilen oranda gerçekleştirilmeyince krediyi vermekten vazgeçmiştir.” Harika değil mi? Ya şunun tadına bir baksanıza “Mart başlarında Türk hükümeti ile bazı tarımsal projeler için görüşmek üzere bir Dünya Bankası heyeti beklenmektedir. Daha çok, ormancılık, tarımsal üretimin artırılması ve tarım sanayii ile ilgili projeler söz konusudur...”

Bunlar, Türkiye’nin otuz yıldır kışına takıldığı ‘müttefik’ Batılı emperyalist sözde dost ülkelerin ve kuruluşların Türkiye’ye, (bu arada elbet) yeni Ecevit hükümetine karşı tavrıdır. Gördüğünüz gibi pek iç açıcı değil. O kadar değil ki, Maliye Bakanlığı’ndan bazı yetkililer, *Hürriyet*’e şunları demiş:

“Amaç Türkiye’ye IMF karşısında baskı yapmak olabilir. (...) Yalnız Türkiye’nin dış borçları alacaklarını

endişeye sevkedecek bir düzeyde değildir. Ve ülkemiz bunları belli bir plan dahilinde ödeyebilecek güçtedir. Bu nedenle uluslararası kuruluşların bu tip açıklamaları, Türkiye'ye IMF ile, onların istedikleri koşulları kabul ederek, bir anlaşma yapması için baskı olabilir.”

Bu yeni hükümetin ağzından, iki kendi kendini tek-zibi içeriyor. Birincisi ‘devralınan enkaz’ masalını; ikincisi, IMF’nin aslında eski hükümeti tutarsız bulup beğenmediği iddiasını! Doğrusunu isterseniz, OECD’nin dergisi *Observer* bu arada 1975 rakamlarını açıkladı, ne görsek beğenirsiniz, **Türkiye** borçluluk yarışında 20 ülke arasında on altıncı, **Yunanistan**’ın bile ondan çok borcu var, hele **Brezilya**’lar, **Meksika**’lar mazallah, **Türkiye**’nin yedi misli, beş misli filan. Kaldı ki 1975 yılında ülkemizin borç ödeme hızında yüzde onluk bir yükselme görülmüş, ulusal gelirdeki artışta ise yine yirmi ülke içinde (petrol ülkeleri sayılmazsa) ikinciyiz. İşte bu ülkeye ‘müttefiki’ olduğu hür dünya ülkeleri yukarda sıraladığım zorlukları çıkarıyorlar, çünkü **Ecevit** hükümeti de **Vance** geldiği zaman ‘yukardan’ konuşmak yanılgısına düştü, herifleri kendisine hareket serbestliği sağlayacak bir açıklıkta tutabileceğini sandı.

Tıpkı **Menderes**, **Demirel**, **Butto** ve benzerleri gibi! (Sonu benzemesin!)

Peki ya düşman bellediğimiz? Ya **Rusya**’nın tutumu nedir?

Önce bizzat **Ecevit**’in *The Middle East* dergisine verdiği cevabı aktarayım: “... **Türkiye’ye Sovyet yardımının miktarı düşünülürse, Batılı müttefiklerinden sağlanandan çok ileri bir düzeyde bulunuyor.**” Daha önce bu konuda Alman basınının aynı şeyleri yazdığını aktarmıştım, hatırladınız değil mi? Fakat işin güzeli, bu arada *Cumhuriyet*’te çıkan haber: **Sovyetler, Türkiye’ye**

başvurmuş, ‘**Türkiye**’nin içinde bulunduğu darboğazları aşmasında katkıda bulunmak amacıyla sadece devlet garantisi’ ya da ‘kabul kredisi’ yoluyla bize bir milyar dolarlık mal vermeye hazır olduğunu bildirmiş! İyi mi? Dahası var, Ruslar ayrıca “**Türkiye**’nin satmak istediği hangi mal varsa, bundan yaklaşık 500 milyon dolarlık almaya hazır olduklarını bildirmişler, bununla da kalmamışlar, bizim alacaklarımız için ödeme beklemeyip sadece devlet güvencesi ya da kabul kredisi ile yetinecekleri halde, bizden alacaklarına döviz ödeyeceklerini söylemişler!

Ben başka söz söylemek istemiyorum, malûm ya **Descartes** sağduyu yeryüzünde herkese eşit olarak dağıtılmış demiş, her birinizde en az bendeki kadar sağduyu var demektir, varın sonucu siz çıkarın? Burada, şu yukardan beri sıraladığım tabloda bir dost bir de düşman var ama, acaba hangisi dost, hangisi düşman! Diyebilirsiniz ki Ruslar da az hinoğlu hin değildir hani, tamam iyi ama kardeşim, onlarla yardım ve işbirliği konusunda anlaşırken sana Amerikalılarla yaptığın enayiliği yap, her şeyini bütünüyle heriflere teslim et diyen yok ki! Aklını başına devşir, ülkenin çıkarlarına uygun bir anlaşma zemini ara, anlaş.

Üstelik, bir hafta içinde **Savunma Bakanı**’na ‘Sovyetlerle Saldırmazlık paktı düşünmüyoruz’ dedirtip, sonbaharda ‘Ruslarla siyasal anlaşma imzalanacak’ haberini uçurtma, hükümet olarak da ciddiliğin kalmaz, devlet olarak da! Önceki hükümetlerde kınanan bu çelişik, hafif şantaj kokan davranışları ne çabuk benimsemişler bunlar da! Tıpkı, hem NATO’da kalırız, hem ‘ulusal savunma kavramı’ geliştiririz saçmalığı gibi! Sanki kaç yıldır bize bütün düşmanlığın NATO’nun kendisinden geldiğini görmüyorlar!

ÇELİŞKİLER VALSİ

22 Şubat 1978

(Hani adam ne demiş, bizim kız iyidir, hoştur, güzeldir, hamarattır, yalnız birazcık gebedir, bu da o hesap, ulusal savunma kavramı tartışmasında, ben durumu birazcık “gebe” görüyorum, düşündüklerimi şuracıkta sıralayacağım, böylelikle görmüş olacağız içinde bulunduğumuz koşullarda “**sistem**”de kalarak “ulusal bir savunma kavramı” oluşturabilir miyiz, oluşturamaz mıyız?

Önce, isterseniz, **Başbakan**’ın **Askeri Şûra**’yı açarken yaptığı konuşmada soruna tuttuğu ışığı irdeleyerek başlayalım).

Ecevit, şu sözleri söylediği zaman onunla beraberim: “Bir ortak güvenlik sisteminde üye olmanın, kendi ulusal güvenliğimizi bir ölçünün üstünde sağlamaya yetmediği, ulusal güvenliğin büyük ölçüde, ulusal ekonomik güce dayandırılması gerektiği, uluslararası ilişkilerde tıkanıklığın ve darlığın ulusal güvenlikte darboğazlar yarattığı, belirginleşmiştir.”

Bunun doğal sonucunu da bir güzel işaret etmiş:

“... Devletiniz, bu gerek ve gerçekleri göz önünde tutarak, yeni bir ulusal güvenlik kavramı ve politikası saptayıp uygulama zorunluluğuyla karşı karşıyadır.”

Tamam, bundan sonra ulusal güvenlik kavramının tanımına geçecek diyorsunuz, hayır inanılmaz bir rahatlıkla bu cümlede söylediğini bir sonrakinde yadsıyarak bir çelişkiler valsine başlıyor. Hepsini burada sıralamaya ne yer var, ne olanak, ama en bellibaşlı bir ikisine işaret etmezsem rahat edemem. Bakın, bir ortak

güvenlik sisteminde üye olmanın ulusal güvenliğimizi sağlamaya yetmediğini söyleyen **Ecevit**, birkaç paragraf aşağıda ne diyor: “Bir ortak güvenlik sisteminde üye olmanın, kendi ulusal güvenliğimizi bir ölçünün üstünde sağlamaya yetmemesi o güvenlik sisteminden ayrılmayı gerektirmez.” Diyorsunuz ki, eh elbette “sistem” **Türkiye**’ye önemli bir savunma katkısında bulunmuş ki, böyle diyor. Daha bunu kafanızdan geçirirken, buyurun şu cümleleri okuyun, işin içinden çıkabilirseniz çıkın: “Oysa birkaç yıldır (...) üyesi bulunduğumuz ortak güvenlik sisteminin öteki üyeleri, **Türkiye**’nin güvenliği için yükümlü oldukları katkıyı gereğince yerine getirmedikleri gibi, Türk Silahlı Kuvvetleri’nin, gerek ulusal güvenliğimiz açısından, gerek ortak güvenlik açısından edinmek veya yenilemek zorunda olduğu araçların ve gereçlerin kendi olanaklarımızla sağlanmasını bile büyük ölçüde engellemiştir. Öte yandan kendi ekonomik olanaklarımız da, bilinen nedenlerden sınırlanmıştır.”

Acaba ben mi yanlış anlıyorum, **Ecevit**’e göre, üye olduğumuz ortak güvenlik sistemi, bizim gereksindiğimiz şeyleri bize sağlamıyor, bunu kendi olanaklarımızla almamızı engelliyor, daha pisi ekonomik olanaklarımızı kısıtlıyor, diyeceksiniz ki eh bunlar senin ulusal güvenliğine ilgilidir, sistemin umurunda mı, o kendi çıkarına bakar, hayır, **Ecevit** onu da işaretlemiş, altını çizmiş “gerek ortak güvenlik açısından” ne demek, sistemin güvenliği açısından demek, onu da iplemiyormuş herifler, ne ulusal çıkar, ne “sistem”in çıkarı, **Türkiye**’ye zırnık yok, iyi ama **Ecevit**’in hal böyleyse, neden dolaşmayı bizim o sistemin üyeliğinde kalmamız gerektiğini anlatması zorlaşmıyor mu biraz, daha önce söylediği sözler havada kalmıyor mu?

Belki denge sorunu bunu açıklayabilir diyeceksiniz. Bir de ona bakalım.

Benim katılmadığım bir Amerikan görüşü var ki, **Ecevit** onu paylaşıyor. Bu görüşe göre, NATO bütün gücüyle **Varşova Paktı** karşısında bir denge unsuru olmuş, bu sayede üçüncü dünya savaşı geciktirilmiştir. **Ecevit**'in konuşması, hatırlayacaksınız, bu görüşe yer veriyordu. Demişti ki hatta, karşılıklı denge sayesinde silahlanma yarışı, iki blok arasında silahları kısıtlama müzakerelerine dönüşmüştür, **Türkiye**'nin de bundan dolayı bir çıkarı vardır. Sizin aklınız yatıyor mu, bilmem, benimki yatmıyor. Nedenlerini açıklayayım:

Önce, denge NATO ile **Varşova Paktı** arasında değil, **Rusya** ile **Amerika** arasında bir denge, öyleki el altından ikisi çok konuda mükemmel uzlaşıyor, NATO ve **Varşova Paktı**'nın öteki üyelerini “atlatarak” pekâlâ kafalarına uyanı gerçekleştiriyorlar. **Rusya** ya da **Amerika**, nükleer savaş teknolojisinde ötekinin ulaşamayacağı bir üstünlüğe vardığı an, ne NATO kalır, ne **Varşova Paktı** kalır, ne de denge! Fakat bu bizi direkt olarak ilgilendirmiyor, zira kısıtlama müzakereleri, yumuşama vs. aslında Avrupa için geçerlidir, bizim bölgemizde böyle bir durum yok, Yunanistan, İran, Suudi Arabistan, Mısır, İsrail ha bire silahlanıyorlar, işin güzeli bunları Amerika silanlandırıyor, ne amaca ulaşmayı güttüğünü de seziyoruz ha, bu amacın ortak güvenlikle ilgisini aramayın, doğrudan emperyalist “sistem”in çıkarlarıyla ilişkili, ee, hem çevremizde bir silahlanma yarışıdır gidiyor, hem bu sistem’in çıkarına, hem sistem **Türkiye**'nin ulusal savunmasını sürekli köstekliyor, hem bu köstek aslında çevredeki silahlanmaya karşı **Türkiye**'yi zayıf tutmayı amaçlıyor, öyleyse biz neden acaba ayağımıza köstek olup duran bu “sistem”den çıkmamalıymışız?

Doğrusu ya, ulusal savunma kavramının zorunluluğu ve gerçekleştirilmesi konusundaki tutarlı bazı sözlerine karşı, bu asıl önemli sorunun karşılığı **Ecevit**'in o konuşmasında da yoktur? Ne dersiniz, acaba 1947'de Amerikalılarla ilk anlaşmayı **İnönü** ve CHP hükümeti yaptığı için mi?

Evlere şenlik bir anlaşmadır beyler!

14

'SİSTEM' VE SAVUNMAMIZ

23 Şubat 1978

Yıl 1948, *Zincirli Hürriyet* gazetesinin 5 şubat tarihli sayısında o sıralarda imzalanan Amerikan Yardım Anlaşmasına ve iktidardaki CHP hükümetinin dış politikasına karşı **Mehmet Ali Aybar** der ki:

“... dış münasebetlerimizdeki durumumuza gelince: Kuva-yı Milliye ruhuna sadık kalınmasını istiyoruz. Bu, bütün bir programdır. Çünkü Kuva-yı Milliye ruhu siyasi ve iktisadi istiklalimizi, toprak bütünlüğümüzü her şeyin üstünde tutar. Kuva-yı Milliye ruhu, her şeyden evvel Türk halk kütlelerinin menfaatını göz önünde bulundurmayı emreder. Çünkü Kuvayı Milliye ruhu emperyalizm düşmanıdır. Kuva-yı Milliye ruhu, dünya barış idealinin hizmetindedir. Dünya milletleriyle ve komşularımızla dostluk bağları kurmamızı ister. Çünkü Kuva-yı Milliye ruhu savaş kışkırtıcılığının her türlüsünü reddeder.”

Aybar'ı böyle acı acı söyleten nedir? Ünlü deyiimiyle 12 Temmuz 1947 tarihli 'Türkiye'ye yapılacak yardım hakkında anlaşma'.

Tekrara gerek görmem, bu anlaşma **Truman doktrini** sayesinde imzalanmış, o zamanki iktidar ve **İnönü** tarafından **‘Türkiye’nin kurtuluşu’** diye takdim edilmiştir. (**İnönü** diyordu ki, **‘Büyük Amerika Cumhuriyeti’nin memleketimiz ve milletimiz hakkında beslemekte olduğu yakın dostluk duygularının yeni bir örneğini teşkil eden bu sevinçli olayı her Türk candan alkışlamalıdır.’**) Anlaşma hayli uzun, hepsini görmemize lüzum da yok, sadece **Türkiye’nin çıkarlarını Amerika’nın, giderek ‘sistem’in denetimine ‘kilitleyen’,** bellibaşlı birkaç maddesini hatırlamak yeter.

Anlaşma şöyle başlıyor: **‘Türkiye Hükümeti, Türkiye’nin hürriyetini ve bağımsızlığını korumak için ihtiyacı olan güvenlik kuvvetlerinin takviyesini temin ve aynı zamanda ekonomisinin istikrarını muhafazaya devam maksadıyla, Birleşik Devletler Hükümetinin yardımını istediğinden...’** Buraya bir mim konacak, neden, aslında **Türkiye ‘hürriyet ve bağımsızlığını’ Truman doktrinine göre korumak istemiş oluyor, yani sadece komünizm yakasından gelecek bir tehlikeye karşı. Şu halde yardım anlaşması başka tehlikelere karşı Türkiye’nin bağımsızlığını ve hürriyetini korumaz.**

2. maddenin sonunda şöyle ilginç bir fıkra var: **“Türkiye hükümeti yapılan yardımı tahsis edilmiş bulunduğu gayeler uğrunda kullanacaktır.”** Bu gayeleri de **Truman doktrininin** aydınlığında saptayacaksınız, **Amerika** Türk ordusunu donatıyor ama, amacı komünizme daha kısa bir deyimle **Rusya’ya karşı** donatıyor, Türk vatani başka bir düşmanca bastırılırsa, verdiği malzeme kullanılamaz. Ya 4. maddenin son fıkrasının güzelliği? Arzedeyim de tadına bir bakın: **“Türkiye hükümeti, Birleşik Devletler Hükümetinin onayı olmadan, hiçbir madde ve bilginin mülkiyet ve zilyedliğini devredemeye-**

ceği gibi, aynı onay olmadan Türkiye hükümeti (...) bu maddeler ve malûmatın verildikleri gayeden başka bir gayede kullanılmasına müsaade etmeyecektir.”

Nasıl iyi mi?

Yıl 1964, aylardan haziran. Birden Kıbrıs bunalımı patlak veriyor. Hükümet bir koalisyon hükümeti, başında İnönü. Hani yukardaki anlaşmayı Amerika’nın bize yakınlığına kanıt sayan İnönü. Ufak yollu, Kıbrıs müdahalesine niyetleniyor, pat, Amerikan Başkanı Johnson’dan bir mektup, herif ‘Amerika’nın Türkiye’ye yakınlığını kanıtlayan 1947 anlaşmasına dayanarak Türkiye’ye posta koyuyor. Mektubu hatırlamakta yarar görüyorum, özellikle askeri yardımla ilgili kısmını. Diyor ki:

“... Türkiye ile aramızda mevcut askeri yardımın verilmiş maksatlarından başka gayelerde kullanılması için, hükümetinizin, Birleşik Devletler’in onayını alması gerekmektedir. Hükümetiniz bu şartı anlamış olduğunu muhtelif vesilelerle Birleşik Devletler’e bildirmiştir. Mevcut şartlar altında Birleşik Amerika’nın, Türkiye’nin Kıbrıs’a yapacağı bir müdahalede Amerika tarafından sağlanmış malzemenin kullanılmasına muvafakat edemeyeceğini size bütün samimiyetimle bildiririm.”

Evet efendim, neymiş! Üstelik adını andığımı 1947 anlaşması, ayrıca NATO anlaşması, onun 3. maddesi uyarınca yapılmış ikili anlaşmalar, bunların getirdikleri yükümlülükler var. Şimdi sorum şu: Bu anlaşma yürürlüktedir, NATO anlaşması yürürlüktedir, ikili anlaşmaların bir yenisi Amerikan Kongresi’nde onay bekliyor, bütün bunlar durur, Türkiye’nin savunmasını dört bir taraftan sistemin ve Amerika’nın çıkarlarına (daha da müthiş, onayına) bağlar iken acaba Türkiye hem bu sistem içersinde kalır hem de bağımsız bir ulusal savun-

ma kavramını nasıl geliştirip uygular? Bu bana karanlıktır. Fikrimce, asıl sorun daha 1947’de **Aybar**’ın işaret ettiği, o zamandan bu zamana sosyalistlerin türlü iftiraya çamura ve karalamaya aldırmaksızın söylemekte direndiği **tam bağımsız, Kuva-yı Milliyeci** dış politikayı günün koşulları içersinde doğru dürüst tanımlamaktan, sonra da bu **Müdafaa-i Hukuk** öğretisine göre ulusal savunma kavramını oluşturmaktan geçiyor. Evet, sistemin kökeni **Truman doktrini** oldukça, ulusal kavram geliştiremeyiz, geliştirsek de uygulamazlar.

Bize gerekli olan **Müdafaa-i Hukuk** öğretisidir, **Truman öğretisi** değil. Bu ikisini bağdaştırmaya kalkışmak ise, düpedüz abesle iştigal olur, adamı da çelişkiden çelişkiye sürükler.

15

‘SİSTEM’İN ŞAHİNİ VE ULUSAL KARINCA’

24 Şubat 1978

Canım dese biri, hem Batılı emperyalist savunma sistemi içinde kalıp, hem de ulusal bir savunma anlayışını niye geliştiremeyecekmişiz, pekâlâ olur, bak **Ecevit** bunu ulusal sanayiın ve ekonominin güçlenmesine bağlamış, güçlendirdik mi oldu say! Aslında usulca ekonomiyi ve sanayiini güçlendirdik mi, hele bağımsız da kıldık mı, ulusal savunma gerçekleşir ya, o ekonomi ve sanayi **IMF** ve **Dünya Bankası** tutumuyla güçlenebilir mi? Gördüğünüz gibi adamların koklatmaya niyetlendikleri ilk krediler ormancılık ve tarım kredileri.

Siz onu düşünedurun, ben havaya laf etmeyi sevme-

diğimden, diyorum ki, şu ‘**sistem**’ içindeyken ulusal çıkarları koruma çabalarımız acaba nasıl işlem görmüş, sonu nereye varmış? Ha, **Johnson** o eşek tekmesine benzer mektubunu yazınca bizim yönetici kademelerinde bir uyanma olmuş gibidir, ufak ufak, NATO ortaklığının, ikili anlaşmaların Türk Silahlı Kuvvetleri’nin gücünü, savunma idrakini sarstığı farkedilmektedir. Yüksek komuta kademelerinde, bazı kafalarda bazı sorular belirir. Bunlardan birisi de şu: Acaba Amerikan üslerinin olduğu yerlerde uygulanan statü daima aynı mıdır? Bizde uygulanan statüye benzemekte midir filan? Amaç ne, Amerikalıların bize sömürge işlemi yapıp yapmadığını anlamak! Bu amaçla “... Türkiye’de kurulmuş Amerikan üsleriyle Avrupa’daki Amerika üslerinin kurulmasıyla ilgili şartların karşılaştırılması için, Genelkurmay Başkanlığı Avrupa ülkelerinde bulunan Türk ataşelerine birer yazı göndererek, bulundukları ülkelerde mevcut Amerikan üslerinin hangi şartlarla verilmiş olduklarının öğrenilerek bildirilmesini istiyor.” Alın size **sistem** içinde iken, Türkiye’nin çok masum ve meşru bir ulusal savunma çabası.

Ne oluyor dersiniz? Bakın anlatayım.

Bir kere, Türk Genelkurmayı’nın bu girişimini **Amerika** haber alıyor, haber almakla kalsa iyi, derhal gerekli yerlere bir yazı yazarak bu ‘ulusal savunma çabasını’ kimin başlattığını araştırıyor. 22 Kasım 1965 tarihini taşıyan bu gizli belge aynen şudur:

“Washington’daki Ordu Karargâh Dairesi’nin İstihbarat Başkan Yardımcısı Ofisi başlığı/Gizli damgası/İ-A işareti (En ileri öncelik derecesi).

“İstenilen bilgilerin acele öğrenilerek en geç 20 Aralık 1965 tarihine kadar Washington’a ulaştırılması emredilmiştir. Türk Genelkurmayı’nın Avrupa’daki Ame-

rikan üslerinin verilmesiyle ilgili şartları araştırmakta olduğu öğrenilmiştir. Acele a. Böyle bir girişimin gerçek olup olmadığı, b. Avrupa'daki Amerikan üslerinin verilmiş şartlarını öğrenme hareketini kimin başlattığı, c. Bu hareketin sebeplerinin ne olduğu, Ankara'daki Amerika Kara Ataşesi'nce öğrenilip bildirilmelidir.”

İyi mi? Bu bilgileri aktaran H. Tunçkanat, arkasından şunu eklemiştir: “... bu hareketi Genelkurmay'da kimin ya da kimlerin başlattığı ve kimler tarafından desteklendiği sorusunun cevabında, Washington'a Genelkurmay'dan hangi general ve subayların adlarını götürmüş olduğunu bilmiyoruz. Fakat Genelkurmay'da bu değişikliklerle uğraşan veya destekleyen kimseler üzerinde nötrale edici veya onları tesirsiz hale getirici bazı işlemlerin yapılmış olduğu anlaşılmaktadır.”

Bu örnek, Türkiye, savunmasını başını Amerika'nın çektiği emperyalist sistem içersinde bıraktıkça, ulusal savunma anlayışını neden bir türlü uygulayamayacaktır, biraz olsun gösterir sanırım. Farkındasınız ya herifler şahin gibi, burada karınca kımıldasa Atlantik ötesinden o hangi karınca diye soruyorlar, Ecevit de kalkmış saf saf hem onlarla beraber oluruz hem de ulusal savunma anlayışımızı geliştiririz diyor.

Zor geliştirir.

Şimdi ister misiniz 17 Şubat 1923'de Mustafa Kemal Paşa'nın emperyalist Batı ile ilişkilerimiz konusunda bize neler söylemiş olduğunu bir hatırlayalım:

“... siyasi ve askeri zaferler ne kadar büyük olursa olsunlar, iktisadi zaferlerle taçlandırılmazlarsa, sürekli olamaz, az zamanda sönerler. Bu nedenle, en kuvvetli ve parlak zaferimizin dahi temin edebildiği ve daha edebileceği faydalı sonuçları korumak için iktisadiyatımızın, iktisadi egemenliğimizin güvenlik altına alınma-

sı, sağlamlaştırılması, genişletilmesi gereklidir. Geçmişte ve özellikle Tanzimat döneminden sonra, yabancı sermaye memlekette seçkin bir yer sahibi oldu. Ve denebilir ki bilimsel anlamda devlet ve hükümet yabancı sermaye jandarmalığından başka bir şey yapmamıştır. Artık her uygar millet gibi yeni Türkiye de bunu kabul edemez. Burasım tutsak ülkesi yaptıramaz. Efendiler görülüyor ki bu kadar kesin ve yüksek bir askeri zaferden sonra dahi barışa kavuşmamızı engelleyen sebepler, doğrudan doğruya iktisadidir. Çünkü bu devlet, bu millet iktisadi egemenliğini temin ederse o kadar kuvvetli temel üzerinde yerleşmiş ve yükselmeye başlamış olacaktır ki artık bunu yerinden kımıldatmak mümkün olamayacaktır. İşte düşmanlarımızın, hakiki düşmanlarımızın muvafakat ve bir türlü rıza gösteremedikleri budur.”

Durumda değişen bir şey yok Paşam, sen gideli galiba yeniden o **Tanzimat** dönemi jandarmalığını iyice benimser olduk! Vah bize!..

16

KİM DOĞRU GÖRMÜŞ?

25 Şubat 1978

Mustafa Kemal Paşa öyle demişti ya, 12 Temmuz 1947 tarihli **Amerika**’nın **Türkiye**’ye yardım anlaşması bizi yeniden elikolu bağlı bir ülke haline getirmekle kalmıyor, ayrıca 3. maddesinin 2. fıkrasında şu ilginç hükmü getiriyordu: “**Türkiye hükümeti**, bu yardımın amacı, kaynağı, mahiyeti, genişliği, miktarı ve ilerleyişi hakkın-

da Türkiye’de tam ve devamlı yayın yapacaktır.” Bilmem sadızmin böylesi görülmüş müdür, herifçioğlu hem bizi teslim alıyor, hemde sürekli olarak bundan memnuniyet izhar etmemizi istiyor. Son otuz yıldır olup bitenleri şöyle bir düşünürseniz, Türk hükümetlerinin elhak bu maddenin gereklerini yerine getirmiş olduklarını saptayacaksınız.

İşe zamanın **Cumhurbaşkanı İnönü** başlamış, sanki o **Mustafa Kemal Paşa**’nın yanındaki adam değildir, bakın ne diyor: “... Amerika Birleşik Devletleri’nin, Türkiye ve Yunanistan’a yardım kararını vermesi, Birleşik Amerika’nın, cihan barışının devam ve teyidi uğruna kendisine düşen büyük rolü tamamiyle benimseydiğini gösteren parlak ve ümitlerle dolu bir işarettir.” Nasıl, beğendiniz mi? Yardımın ne derece ‘parlak’, ne derece ‘ümitlerle dolu’ olduğunu aynı **İnönü** geç de olsa **Johnson**’dan mahûl mektubu alınca belki anlamıştır ama, daha 1947’de bunu görüp söyleyen bu yüzden de cezaevlerine düşen **Mehmet Ali Aybar**’a yapılan haksızlığı acaba düşünmüş müdür?

Şimdi, devlet başkanı Amerikan yardımını böyle parlak ümitlerle dolu olarak, anlaşmanın 3. maddesi gereğince Türk milletine ‘yutturmaya’ çalışırken, **Mehmet Ali Aybar**’ın o gazi *Zincirli Hürriyet* gazetesinde 19 Nisan 1947’de yazdığı yazıdan bazı parçaları alalım.

Yazının başlığı şudur: “Yardımanın Aleyhinde Bulunmak Her Türk İçin Kutsal Bir Görevdir.”

Aybar demiş ki: “Amerikan yardımını bir kere bizi şimdiden istiklalimizden mahrum edeceği ve Amerikan himayesi altına koyacağı için istemiyorum. Yardımın şartları malûm: Amerikan Cumhurbaşkanı’ndan tutun da, derece derece ta Amerikalı radyo ve gazete muhabirlerine kadar birtakım yabancılar, yardımın yerinde kul-

lanulup kullanılmadığını kontrol etmek bahanesiyle bizim içişlerimize müdahale edeceklerdir. Yardımın tahsis sureti ve sarfı ile alakalı işlerle Amerikan Cumhurbaşkanı'ndan müsaade alınacaktır. Amerikan Cumhurbaşkanı'na yapılan işler hakkında muntazaman raporlar verilecektir. Ve daha buna benzer birtakım şartlar. Hukuk kitapları bu duruma himaye ismini verirler. Ve himaye altına alınan devletlere yarı müstakil derler. Amerikan yardımını bütün mevcudiyetimle reddetmemin birinci sebebi işte budur.”

“İkinci sebep ise, bu yüzden savaşa sürüklenmemizin muhakkak olmasıdır. Çünkü bizden başka herkes biliyor ki, Amerika yeni bir savaşa hazırlanmakta ve Türkiye'yi bir üs olarak kullanmak niyetindedir. Walter Lippman bunu aylardan beri yazıyor: ‘Sekiz on yıla kadar Sovyetler’e karşı açacağımız savaşın ağırlık merkezi Türkiye’de olacaktır. Zamanı gelince Türkiye’yi sıçrama tahtası olarak kullanabilmekliğimiz için, şimdiden burasını nüfuzumuz altına almalıyız’ diyor.”

“Siz diyeceksiniz ki, hükümetin ve tutucuların yarı resmi sözcüğü sayılmasına rağmen (o tarihte Aybar beshelli Lippman’ın CIA ile bağlantısını bilmiyormuş) Lippman nihayet bir gazetecidir. Kabul. Fakat yardım vesilesiyle Kongrede yapılan tartışmalara ne buyrulur? Hele gazetelerimizin hayretle ilk sahifelerine geçirdikleri şu sözler her şeyi izaha kâfi değil midir? Senatör Edwin Johnson demiş ki: ‘Nefes aldığımız ve yaşadığımız kadar muhakkaktır ki üçüncü dünya savaşı Ortadoğu’da ve petrol için yapılacaktır. Bu savaşın muharebe safları Türkiye çöllerinde kurulmak üzeredir.’ Dikkat ediliyor değil mi? ‘Muharebe safları Türkiye’de kurulmaktadır.’ Bu sözleri söyleyen bir gazeteci değildir, Amerikan milletin bir temsilcisidir. Binaenaleyh yar-

dımın savaş hazırlamak maksadıyla yapıldığını hiç de-
ğilse bir ihtimal olarak nazar-ı itibara almak mecburi-
yetindeyiz...”

Aybar’ın yazısı uzun, bir tane de değil, o tarihte çok yazılar yazdı böyle. Yalnız o mu, yoo, başka sosyalist-
ler de yazdılar. Aradan yıllar geçti, saçımız sakalımız
önümüze döküldü, NATO’nun da, **Amerika**’nın da **Tür-
kiye**’yi petrolle **Rusya** arasındaki ‘sağlık kordonu’ için,
gelecek bir savaş olasılığı için, elde tutmak istediği her-
kesçe görüldü, **Amerika**’yı ilgilendiren ne Türk halkının
bağımsızlığı ne gelişmesi ne özgürlüğü, sadece **Anado-
lu** yarımadasının stratejik konumu ve bu konumdaki
bir yerde kullanabileceği haberalma üsleri, füze rampa-
ları, ya da bilmem ne...

O zaman, yirmi beş otuz yıllık bir sürede tarih gös-
termiş oluyor ki, bu anlaşma imzalanırken 3. maddeye
uygun söylevler çeken **İnönü** değil, **Aybar** ve öteki sos-
yalistler haklıydılar. İş dönüp dolaşıp onların dediği
yere gelmiştir. Bu bakımdan, bugün eğer hem ‘**sistem**’
içinde kalıp hem ‘ulusal savaş kavramı’ oluşturacağız
diyenlere sosyalistler karşı çıkıyorlarsa, zaman içinde
haklı çıkacak olanlar yine onlardır.

Ben bunu bilirim, bunu söylerim.

17

‘ULUSAL’ DEĞİL, ‘SİSTEM’E UYGUN DÜŞÜNMEK

26 Şubat 1978

Ben niye ‘ulusal bileşim’ diye tutturdum, bu yüzden: O
ki bir toplum, ulusal toplum düzeyine kavuşamamıştır,

ekonomide ve kültürde ulusal bileşimini gerçekleştirememiştir, o toplumun üstyapısı (sanat, fikir hayatı, hukuk, ahlak, politika vs.) her çeşit kültür emperyalizmine açıktır, çabucak etkilenir, yabancı ‘ulusal bileşimlerin’ etkisinde kalır. Bizim **Tanzimat**’tan bu yanaki tarihimiz, gerçekte, böyle acıklı ve dramatik etkilenmeler tarihidir. Hâlâ da sürüyor bu! Şu **Cumhuriyet**’in ellinci yılından sonra ‘ulusal savunma kavramı’ oluşturmak tartışması nedir? Komik! Yaşı elliye varmış bir **Cumhuriyet**’in “ulusal savunma kavramı” çoktan oluşmuş, taban olarak da “ulusal kültür ve ekonomi bileşimine” dayanmış olmalıydı. Nerdeeee!.. **Cumhuriyet**’in son otuz yılını ‘**sistem**’in savunma kavramını benimsemek ve uygulamakla geçirmişiz, şimdi “**sistem**”den çıkmadan kendimizi nasıl koruruz diye olmayacak kapıları zorluyoruz. Bu arada, kendi içimizde beyni “**sistem**” tarafından yıkanmış olanlar, hâlâ kendi başımıza bir savunma düzeni kurabileceğimize inanmaz görünüyor, görünmekle kalmayıp bunu yazıyorlar.

Yazı, “**Yeni Ulusal Güvenlik Kavramı ve Dolaylı Savaş**” başlığını taşıyor, yazarı önemli değil, yazdıkları önemli. Hadi özetleyeyim: Efendim, **Ecevit** demiş ki: “... Gerçi bazı iç tehlikelerin dışardan kaynaklanabileceği veya dış tehlikenin örtülü bir biçimi olarak kendini gösterebileceği de düşünülebilir. Hele iletişim ve etkileşim olanaklarının sınır tanımadığı çağımızda dış kaynaklı iç tehlike her ülke için var sayılır. Ama bunu önlemenin ve etkisizleştirmenin yolları ekonomiktir, toplumsaldır ve siyasaldır.” Kısacası, “askeri” değildir demek ister. Yazı ise, bunun tersini kanıtlamak derdine düşmüş, nasıl mı, şöyle!

Efendim “ünlü ve saygın” *Le Monde* gazetesinde bir yazı çıkmış imiş, bu yazıda **Sovyetler**’in **Afrika**’da sür-

dürdükleri bir dolaylı savaş biçimi açıklanıyor, yeriliyormuş. “Ünlü ve saygın” *Le Monde*’un “tarafsızlığı”, kışkırtıcılıktan uzak duruşu bilinirse, dediklerine önem vermek gerekirmiş. Onlar da şunlar: Ruslar, Kübalı, Doğu Almanyalı ve öteki sosyalist blok ülkeli adamlarından aşağı yukarı bir ücretli devrim ordusu derlemişler, o ki **Afrika**’da bir ülkede bir kargaşalık patlak veriyor, hemen oraya postalıyorlar, böylelikle başka ülkelerde kendi çıkarlarına uygun bir rejimin gerçekleşmesini sağlıyorlar. **Angola**’da yapılmış bu, şimdi de **Habeşistan**’da yapılmaktaymış! O halde, kıssadan hisse, silahlı komünist tehlike varit, şu anda da geçerlidir, **Ecevit**’in söylediği bir hayal, onu ekonomik, toplumsal ya da siyasal önlemlerle önleyemezsiniz, en iyisi, özel savaş, önleyici savaş doktrinlerine boş vermemeli, ulusal savunma kavramını bunlarla pekiştirmelisiniz.

Bu yazı, “**sistem**”in bir beyni, nasıl “**ulusal**” düşünmekten alıkoyduğuna güzel bir örnek diye gösterilebilir. Neden mi, hadi konuşalım. Bir kere, şu *Le Monde* gazetesinin “tarafsızlığı”nı anlayabiliyor musunuz, siz? Ben, hayır! *Le Monde*’un bırakın bütün dünyada Fransız çıkarlarının yarı resmi organı sayılmasını, *Le Monde* muhabirlerinin yabancı ülkelerde yarı yarıya **Fransa**’yı temsil edermiş gibi ilgi görmesini, tek başına **Fransa**’nın **Afrika**’daki çıkarları bu gazeteyi bu konuda tarafsız yapmaktan uzaklaştırır. **Fransa**’nın **Afrika**’da bir sömürge imparatorluğu vardı, bu imparatorluğu yitirdi ama, yeni sömürgecilik düzenine uydurduğu için, dolaylı yoldan sömürüyü sürdürüyor. Bu bakımdan, **Afrika** olayına “tarafsız” bakabilmesi diye bir şey söz konusu olamaz, taraflıdır, üstelik tek taraflıdır, sırasında **İngiltere**’ye ve **Amerika**’ya posta koyar.

Demek *Le Monde*, **Habeşistan** konusunda **Sovyet**

yardımını komünizm ithali diye gösterirken, aslında **Habeşistan** çevresindeki Fransız çıkarlarının tehlikeye düşmüş olmasından kaygılı. İşe bakın, **Türkiye**'de, **Afrika**'da hiçbir çıkarı olmayan bir ülkede, bir aydın, bu ülkenin savunma kavramının oluşturulması tartışılırken kendisini rahatlıkla sömürge imparatorluğu varisi bir ülkenin gazetecisi yerine koyabiliyor, onu kanıt diye ileri sürebiliyor. Niye, “ulusal” değil, “sistem”e göre düşünüyor da ondan! Ulusal düşünce, gerçekte **Türkiye**'nin 1919-23 yılları arasında şimdiki **Habeşistan**'ın yerinde olduğunu hemen anlayacak. Hadi karşılaştırmayı onun için yapıverelim, belki uyanır, fakir.

Habeşistan'a **Somali**'den saldırıyorlar. **Türkiye**'ye **Yunanistan** saldırmıştı. **Somali**'yi **Amerika**'nın, daha doğrusu “sistem”in desteklediği, **Kenya**'da suçüstü yakalanan uçak olayıyla meydana çıktı (silah götürüyordu, kaçak olarak), **Yunanistan**'ı **Türkiye**'ye “sistem”in saldırttığını biliriz. **Habeşistan**'a **Sovyetler** yardım ediyorlar, doğru, ama **Türkiye**'ye de **Sovyetler** yardım etmişlerdi: O zaman yaptıkları iyi bir şey idiyse, ki bunda kuş-kumuz yoktur, **Mustafa Kemal Paşa**'nın tanıklığı vardır, şimdi **Habeşistan**'a yaptıkları da iyi bir şeydir; üstelik o zaman **Türkiye**'nin bolşevik olması diye bir zorunluluk nasıl yoktuysa, (ve **Türkiye** bolşevik olmadıysa) **Habeşistan** için de böyle bir zorunluluk yoktur, bu **Habeşistan** halkının iradesine bağlıdır. Peki gürültü neden?

Ha, **Habeşistan**'ın “sistem”in kontrol edip sömüreceği bir ülke olmaktan çıkması “sistem”in işine gelmez de ondan! “Sistem”in biçimlendirdiği kafa da tutar bunu Yüksek Askeri Şûra'ya “ulusal güvenlik kavramı” çerçevesi içinde sunar. Yazıklar olsun!

Bu Reçete İşe Yarasaydı!..

1

FARENİN AKLINA PEYNİRİ KİM DÜŞÜRMÜŞ?

5 Mart 1978

Efendim, 1936'da, **Sibirya** içlerinde yaşayan bir adam, yöresel **Sovyet** sorumlusuna başvurur, yeni ve ilginç bir taşıma aracı bulup geliştirdiğini bildirir: İnsan gücüyle çalışan, değişik, epeyce hız da sağlayabilen bir araçmış bu! Alır herkesi bir merak, neymiş, neyin nesiymiş, inceler soruştururlar, sonunda ne çıkar bilir misiniz: **Sibirya** içlerinde dünyadan habersiz yaşayan **Sovyet** vatan-daşı, meğerse 'bisikleti' keşfetmiş!

Olay gerçek midir, yakıştırmı mı? Bilemem! Ama ne zaman, başkalarınca bilinen ve denenmiş şeyleri, önceki tecrübeleri hesaba katmadan bir kere daha saptamaya kalkışanları görsem, hemen hatırlarım. Galiba Batı dillerinde, aynı durumu tanımlamak için bazı deyimler de vardır: Tekerleği yeniden icad etmek gibi, merdiveni yeniden keşfetmek gibi! Düşünüyorum da, geçenlerde o kadar önem verilerek **Ankara**'da Amerikalılarla yapılan görüşmeler, galiba **Türkiye**'nin (özellikle yeni Türk hükümetinin) **Amerika**'yı –her iki anlamıyla– yeniden keşfetmesine neden oldu.

Yalnız, sorunu tartışmaya açmadan, tarihsel perspektifi içersine koymayı deneyeceğim, hem söyleşiye çeşni veriyor, hem de gözümüzü açıyor.

20 Ocak 1923 tarihli *New-York Times* gazetesinde

Amerika'nın Türkiye Büyükelçiliği'ni yapmış olan Henry Morgenthau ne diyordu, öğrenmek istemez misiniz? Herif, **Lozan Anlaşması**'nın imzalanmasına fena halde bozulmuş, ağzına geleni söylüyor; bu arada elbet hem Amerika'nın gerçek düşüncelerini, hem de gelecekteki tavrını açıklamış oluyor. Hadi okuyalım:

“... 400 yıldır Türkleri Avrupa'dan kovmak için çaba harcayan Avrupalılar için Lozan çok acı bir ders olmuştur. Türklerin Avrupa'dan kovulması şöyle dursun Avrupalıların Türkiye'den kovulacağı anlaşılmaktadır. Türkiye'de bugüne dek meydana gelen kırımlar bilinçli olarak yapılmıştır. Türklerin amacı, toprakları üzerinde yaşayan azınlıkları ortadan kaldırmaktır. Fakat biz Amerikalılar kendi sorunlarımıza öyle dalmışız ki dünyada bu tür olaylar olabileceğini bile düşünmüyoruz...”

“... İngiltere, geçtiğimiz sonbaharda Türklerin Avrupa'ya geçmelerine engel olarak bütün dünyaya büyük bir iyilikte bulunmuştur. Türkleri yola getirmenin tek yolu onlara karşı silaha başvurmaktır. Çünkü bu millet yalnız ve yalnız zorbalıktan ders almaktadır.”

“... Yakın bir gelecekte Akdeniz ülkeleri arasında büyük anlaşmazlıklar çıkacağını sanıyorum. Amerika Birleşik Devletleri, bugünkü uyuşukluğunu üzerinden atabildiği takdirde bu karışıklıklara yön verebilecek bir devlet haline gelebilir. Tüm Avrupa ülkelerinin ciddi bir mali ve iktisadi krizin pençesinden henüz kurtulamamış olduklarını unutmayalım. Liderlik bu yönlerden en güçlü durumda bulunan Amerika Birleşik Devletleri'nde olmalıdır...”

Morgenthau'nun falı çıkmış sayılamaz mı? Amerika Doğu Akdeniz'de cirit attığına göre, ‘sistem’in liderliğini eline geçirdiğine kuşku yok. Türklere ilişkin düşün-

celerinin **Morgenthau**'nunkinden farklı olmadıklarını dersiniz, ambargo cezasından anlamıyor muyuz sanki, hem askeri hem ekonomik ambargo, Türklere 'onların anlayabilecekleri' şiddet gösterisinden başka nedir ki?

Şimdi biraz daha yakın gelelim.

Potsdam Konferansı'nda müttefikler savaş sonrasında dünyanın kaderini tartışırken, **Montreux** sözleşmesinin değiştirilmesi gerektiğini ortaya kim atmıştır dersiniz? Herkes Rusya diye bilir, değil, tutanaklar incelendiği zaman son derece ilginç bir durum ortaya çıkıyor, fikir **Amerika** tarafından ve **Başkan Truman**'ın ağzıyla ortaya atılmıştır. 23 Temmuz 1945 tarihli oturumda şunları diyor adam: "... Karadeniz Boğazları ve ulusal su yollarıyla ilgili görüşümü genel olarak belirtmemeye izin verin Bu sorunla ilgili durumumuz şöyle: Montreux sözleşmesinin yeniden gözden geçirilmesine inanıyoruz. Karadeniz Boğazları'nın bütün dünyaya açık bir su yolu olması ve bütün gemilere sağlanacak serbest geçme hakkının her birimiz tarafından güvenlik altına alınması gerektiğine inanıyoruz..."

Aynı toplantıda **Churchill** de şunları söylüyor: "... Sovyet Rusya donanmasına ve ticaret filosuna, hem savaşta hem barışta, boğazlardan serbest ve engelsiz geçiş sağlanması için Montreux sözleşmesinin yeniden gözden geçirilmesini kuvvetle destekliyorum..." Evet, bu da müttefikimiz **İngiltere**'nin görüşü. Buna karşılık Ruslar, **Stalin** tarafından 31 Temmuz tarihli toplantıda şu görüşü ileri sürüyorlar: "... Karadeniz Boğazları sorununu İngilizler gündeme koydurdular, sonra da ertelendi bu sorun. Ulusal su yolları sorunu burada ek olarak ortaya çıktı. Bence de önemli sorundur, incelenmesi gerekir. Ama beklenmedik bir anda önümüze sürüldü, onun için elimizde bu sorunla ilgili malzeme yok.

Yeni bir sorun bu, çözmek için bu konuyu iyi bilen kimseler gerekli...”

Açıkça görülüyor, farenin aklına peyniri düşüren, bizim ‘müttefiklerimiz’ olmuş. Başta da, şu **Amerika**’daki toplantılarda saf saf kendisinden ciddi ve önemli destek beklediğimiz **Birleşik Amerika**! Hele o destekle sin diye herifler karşısına çıkardığımız sanayi projeleri yok mu, güle güle öldüm...

Neyse, onu da konuşuruz.

2

AMERİKA’YI YENİDEN KEŞFETMEK

6 Mart 1978

Gülten, ANKA’nın haberinden o kısmı kırmızı kalemle çizmiş, masamın üstüne attı: “Hele bir bak,” dedi, “**Amerika**’dan ne istemişiz.” Baktım, haber şöyle:

“... Türkiye, öncelik taşıyan bazı projelere dış finansman sağlanması konusunda ABD’nin desteğini ve uluslararası mali kuruluşlar nezdinde nüfuzunu kullanmasını istemiştir. Bu arada Devlet Planlama Teşkilatı tarafından hazırlanan dış finansmana açık kamu tesisleriyle ilgili DPT’nin hazırladığı bir rapor heyete sunulmuştur. Raporda dış finansman gerektiren 151 sanayi projesinin yer aldığı, 11 tane de enerji tesisleriyle ilgili projenin bulunduğu öğrenilmiştir. Bu projelerin 1978’deki dış finansman gereksiniminin 100 milyon dolar dolaylarında olduğu belirtilmektedir...”

“... ABD heyetine sunulan raporda yer alan 151 projeden bazıları şunlardır: Pasinler’de yapılacak elektro-

mekanik devre elemanları projesi, Afşin/Elbistan Enerji Tesis, Çankırı Ağır Endüstriyel Araçlar Tesis, Mersin Nükleer Enerji Tesis vs...”

Gülten’e baktım, bir an sigarasının dumanları arkasında kayboldu, sonra: “— **Amerika**’dan bu tür projelere finansman beklemek, ölü gözünden yaş ummakla bir değil mi,” dedi. “Bunlar, önceki **Cumhuriyet** hükümetlerinin bu yolları denediğini, hiçbir destek bulamadıklarını bilmezler mi? **Demirel** gibi bir sosyalizm düşmanını ağır endüstri tesisleri için **Sovyet Rusya**’dan yardım istemeye götüren, **Amerika**’nın bu alandaki soğukluğu ve kayıtsızlığı olmamış mıydı? Akıl alır şey mi bu yaptıkları?

Güldüm, belki de diye düşündüm, **Sibirya**’daki adam gibi yeni iktidar da bisikleti yeniden keşfetmek niyetindedir.

Şaka bir yana, Amerikalıların karşısına yeni hükümet yalnız böyle bir ekonomik istek paketiyle çıkmamıştı, hem kemal-i ciddiyetle **Türkiye Amerika** arasında son yıllarda durgunlaşan ilişkilerin iyileştirilmesini istediğini bildiriyor, hem de bunun için ambargonun bir an önce kaldırılması, savunma anlaşmasının yeni koşullara göre gözden geçirilerek kabul edilmesi gerektiğini söylüyordu. Olacak iş mi? Sanki bilmiyorlar, yahu **Amerika ile Türkiye**’nin arasındaki ilişkilerin bozulması **Amerika**’nın sanayileşmemize karşı çıkması, bu yolda yardımcı olmaması, başka yerden yardım arayınca bozulması yüzünden olduğu kadar, dış politikada onun önerdiği çözümleri onun istediği biçimde benimsemeyişimiz yüzündendir, önceki **Cumhuriyet** hükümetleri, şimdiki hükümetin önerdiklerini **Amerika** kabul etseydi, niye onunla aralarını açacaklardı ki? **Demirel**’in istediği de kalkınma için finansman yardımı, savunma için silah ve donatım yardımı değil

miydi? Herif bunları vermiyor kardeşim, verecek oldu mu da öyle koşullar ileri sürüyor ki ulusal çıkarlarını feda etmeden baş eğemiyorsun, eğemeyince başlıyor bir yandan askeri, bir yandan ekonomik ambargoya!

Birden durdum, **Ecevit** bu ambargoların gerçek nedeninin, sahiden **Demirel** hükümetlerinin beceriksizliği olduğunu, sanabilir mi? Olamaz, hiç kuşkusuz durumu uluslararası konjonktüre göre değerlendirmiştir, iyi ama öyleyse **Amerika**'nın kabul etmeyeceği besbelli olan bu önerileri heriflerin sakalına dayamak niye? Başka bir alanda, önemli bir ödün vermek üzere miyiz? Öyle ya, her şeyin gelip dayandığı yer **Kıbrıs** sorunu, bakarsın orada **Washington**'u memnun edecek bir çözümü benimsemişizdir, buna dayanarak **Amerika**'dan şunu, şunu, şunu isteriz. Ayrıca **İMF**'yi 'memnun edecek' kolaylıkları da her geçen gün daha çok uygulamaya koyduğumuz meydana, ola ki bunlar anlatılmış, arkasından da ambargonun kaldırılması ve sanayi projelerine finansman yardımı istenmiştir.

Gülten pek o fikirde gibi görünmüyor.

Kızdı mı gözlerini kısa kısa konuşur, yine dedi ki: "Bakma sen bizimkilerin yüzde birden fazla toprak ödünü vermeyeceğiz demelerine, anlayışım yüzde dörde kadar çıkmış, **Maraş** bölgesini de federal hükümetin denetimine bırakmışız, ama bu Rumlara yeter mi, herhalde **Karamanlis** üzerinde bir **Amerikan** baskısı olacak, **NATO** güneydoğu kanadı kurtarılmak istenecektir ama, **Kıbrıs** konusunda **Türkiye**'nin tam istenilen kıvamda bir esneklik gösterdiği henüz söylenemez, hiç değilse ben böyle düşünüyorum, böyle düşününce de o alanda tam tatmin edilmemiş bir **Amerika**'dan yeni iktidarın isteklerine diplomatik bir anlam veremiyorum, arayı düzeltmekten çok bozmak isteyeninin yapacağı öneriler bunlar."

Sonuç **Gülten**'e hak verir nitelikte çıkmadı mı? **Amerika** her iki önerimiz için de cevabını askıda bırakarak çekti gitti, ambargo için ellerinden geleni yapacaklarmış (iki yıldır yapıyorlar zaten), ekonomik yardım konusunda ise **İMF**'yle uyuşmaya bakmalıymışız, o **İMF** ki sanayileşme dedin mi cadı görmüş gibi oluyor, kalkınma hızımızı ise yüzde dörtten yukarda görmek istemiyor. Türk basınında, Amerikan müzakerelerinden sonra 'iki ay daha süre tanıdık', 'ambargo kalkmazsa NATO zirvesine katılmayacağız' diye başlıklar çıkması ikili ortak bildirinin yayınlanmaması yeni hükümet için **Amerika** ile diyalogun iyi başlamadığına işaret sayılabilir.

ABD ile bir diyalog ancak tam teslimiyetle olasıdır, oysa **Türkiye** ile **Amerika** arasındaki uyuşmazlık tam teslimiyeti ihanet saydıracabilecek bir kerteğe ulaştı, **çünkü hanidir yazdığım gibi hükümetlerarası bir uyuşmazlık değildir bu, devletler arasındaki bir uyuşmazlıktır**, onun için gelen hükümet ne kadar uzlaşmaya niyetli olsa, devletin çıkarları işe karışınca merdiveni yeniden icat etmek gibi tuhaf bir duruma sürüklenebilir. Bin kere tekrarladım, hem '**sistem**'in içinde kalıp hem **Türkiye**'nin çıkarlarını savunmak olanak dışı bir şey, kalkışıldı mı aynı çıkmaza doğru yönelinecektir.

3

İNANDIRICI VE TATMİN EDİCİ OLMAK İÇİN Mİ?

7 Mart 1978

Nimetz başkanlığındaki Amerikan heyeti, çekip giderken **Ankara**'ya neyi önermişti: **İMF**'yle anlaşmayı!

Dünya âlem biliyor, İMF'nin adamları üçlü koalisyon döneminde başkenti komşu kapısı ettiler, gün geçmiyordu ki bir marifetleri duyulmasın, pazarlık aralıklı olarak dört ay kadar sürdü; aralık ortalarına doğru CHP gensoru önergesi ortaya çıkınca da Noel tatilini bahane edip müzakereleri kestiler. Acaba içinizden kim o günlerde bu kesilme nedeninin kamuoyuna nasıl yansıtıldığını hatırlıyor? Hiç kimse mi? Hadi ben hatırlatayım: Kesilmenin nedeni, “**Para Fonu teknisyenlerinin 1978 ihracat/ithalat hedefleri, para ve kredi politikası ile KİT finansmanı ile ilgili kararları tatmin edici ve inandırıcı bulmamaları, bunların gerçekleşmesi konusunu kuşku ile karşılamalarıdır.**”

Şimdi, İMF'yle (yani **Para Fonu** ile) yeniden pazarlık söz konusu olunca, eski iktidarın 1978 programını bir kere daha gözden geçirmek, sonra bunu yeni iktidarın 1978 programı ile karşılaştırmak acaba yararlı olmaz mı?

Bunu deneyeceğiz.

Ne mi biliyorum, **Gülten**'in söylediklerini. Onlar da şöyle sıralanabilir: İMF, **Demirel** iktidarına şunları kabul ettirmek istiyordu: a) 1978 bütçesi 250 milyar lira dolaylarında tutulmalıdır. (Bazı sanayi projeleri için son anda buna 10 milyar daha eklenmişti). b) İthalat hacmi 4 milyar 250 milyon dolarda kalmalıdır. c) İhracat hacminin 1 milyar 900 milyon dolarda kalması gerçekçi olacaktır. d) Kalkınma hızı yüzde 4 dolaylarında kalmalıdır. e) KİT'lerin 30 milyar dolayındaki finansmanının ‘ağır sanayi atılımı’ karşısında yetersiz kalacağı kesindir.

Demirel iktidarı, İMF heyetinin bu tutumunu aynen kabul etmiyordu. O zaman verilen rakamlara göre, a) 1978 bütçesi 260 milyar lira dolayında bağlanmıştı. b) İktidar ithalatın İMF önerisinin tersine 4 milyar 850

milyon doların altına inmesine karşı çıkmış, c) İhracatın da 2 milyar 400 milyon dolar olarak gerçekleşebileceğini savunmuştu. Bu rakamlara işçi dövizlerinden sağlanacak 1.3 milyar dolar döviz de eklenirse, açığın 1 milyar 150 milyon dolara düşeceği bunun da dış kredilerle kapatılabileceği ileri sürülmüştü. d) Hal böyle olursa 1978 içinde **Türkiye**'nin kalkınma hızı 5,5 olarak öngörülmüş oluyor, bu suretle bu alanda da IMF önerileriyle iktidarın önerileri çakışmıyordu.

İşte Noel tatilini bahane ederek çekip giden IMF heyeti, bu çakışmayı ciddiye alarak kararları 'tatmin edici ve inandırıcı' bulmamış, gerçekleştirmelerini ise kuşku ile karşılamıştı.

Peki, şimdi IMF'yle pazarlığa oturan yeni iktidarın, bu bellibaşlı kalemlerde önerdiği rakamlar nedir? **Para Fonu** uzmanlarının tatmin olmasını, inanmasını sağlayacak rakamlar mıdır? Kuşkularını giderecek midir? Bir de ona göz atalım.

Bunları hepiniz biliyorsunuz, **Gülten**'e filan başvurmaya gerek yok, zira **Devlet Planlama Teşkilatı** tarafından hazırlanan 1978 programı rakamlarıdır ve hemen hemen bütün gazetelerde yayınlanmıştır.

a) Daha önce 4 milyar 850 milyon dolar olarak belirlenen yıllık ithalat 5 milyar dolara çıkarılmıştır. Uzmanlar 5 milyar dolarlık ithalatın 1978 yılında zorunlu olduğunu belirtmişlerdir. b) 2 milyar 400 milyon dolar olarak düşünülen ihracat 2 milyar 550 milyon dolara yükseltilmiştir. Bu durumda, **Türkiye**'nin kalkınma hızı 1978 yılı içinde yüzde 6.1 olacaktır.

İlk bakışta görüldüğü gibi, **Ecevit** iktidarının IMF'ye götürdüğü rakamlar, bu örgütün önerdikleri göz önünde tutulursa, **Demirel** iktidarının götürdüklerinden çok daha fazladır. Kalkınma hızı da yüksek tutulmuştur. Da-

hası, programda sanayi ve enerji yatırımlarına öncelik tanınması öngörölmüş, sanayi yatırımlarındaki artışın yüzde 16'yı bulması hesaplanmıştır. Gerçi toplam yatırımlarda geçen yıla oranla artış binde 4 olarak kalacaktır, ama dış ticaret açığının 4 milyar 43 milyon dolardan 2 milyar 450 milyon dolara ineceğı umulmaktadır, bunda işçi dövizlerindeki ve turizm gelirlerindeki artışın etkili olacağı sanılıyor.

Eh, ortalığı yeteri kadar rakama boğduk, ama rakamlar ne olursa olsun, gözümüze aynı gerçek giriyor: Yeni iktidar, IMF'nin karşısına daha büyükçe rakamlarla çıkmaktadır. **Ankara** pazarlığında ABD'den sanayi kredisi isteyen **Ecevit** hükümeti; IMF'den daha düşük rakamlı **Demirel** hükümetine açmadığı kredileri, neye dayanarak istiyor? Ya **Para Fonu**'yla takışmayı göze almıştır, ya da IMF reçetelerinden en önemlisini uygulamayı! Türk lirasının yüzde otuzla otuz beş arasında devalüe edilmesi, aslında ikinci şıkkı seçtiğini göstermedi mi? Bu kere, daha yüksek rakamlı 1978 programı, IMF'ce 'inandırıcı ve tatmin edici' bulunursa, bunun nedeni acaba devalüasyon olmayacak mıdır?

O değilse ne, 'sistem'e uzun vadede uysal bağıllık vadi mi, **Kıbrıs**'ta teslimiyet politikası mı, **Dünya Bankası**'nın önerdiği türden bir kalkınma planını benimsemek mi? Baksanıza 12 Mart bakanı **Karaosmanoğlu**'nun **Merkez Bankası**'na başkan olacağı lafları dolaşıyor, patronu **McNamara** da **Ankara**'ya düşecekmiş! Anlaşılan daha seyir bitmedi.

DARBOĞAZDAN ÇIKMAK İÇİN HALKI SIKBOĞAZ ETTİLER

8 Mart 1978

10 Temmuz 1977, Amerikan iş çevrelerine özgü bir yayın organının (*Executive Intelligence Review*) Türk ekonomisine ayrılmış raporunu tartışıyoruz. Daha o tarihte, IMF'nin (Para Fonu) Maliye Bakanı Ergenekon'u yüksek oranlı bir devalüasyon yapmaya zorladığı bildiriliyor. Eldeki rapora göre, New-York'lu bir bankacı aynen şöyle demiş: "... Elbette yüzde 75'lik bir oran gerekiyor. Oranın etkili ve yıkıcı olması lazım. Tüm ithalatın durması lazım. Şayet razı olmazlarsa biz kendilerini işbirliğine zorlarız." Ecevit hükümetinin yaptığı son devalüasyonun kökeni taa buralara uzanmaktadır. Ama yalnız devalüasyonun mu?

Aynı dergideki rapordan, o zaman da aktardığım şu satırları bir gözden geçiriniz, sonra bir de Müezzinoğlu'nun her şeyi düzeltecek dediği önlemleri hatırlayınız: "... Para Fonu'nun önerileri arasında vergilerin büyük ölçüde yükseltilmesi, gelişme hızının yüzde 8'lerden yüzde 5'e düşürülmesi, yüzde 75 oranında bir devalüasyon ve ithalatın tamamen durdurularak hem kamu, hem özel sektörün tamamen felce uğraması vardır. Zaten döviz rezervlerinin erimesi dolayısıyla ithalat şimdiden önemli ölçüde kısılmıştır." Üçlü koalisyonun IMF'yle pazarlığını, reçeteye uyma derecesini ele almış, Ecevit hükümetiyle karşılaştırmıştık. Onlar, IMF'ye kafa tutmayı düşünmüyorlardı pek, bazı ana sorunlarda ödün vermemeye uğraşıyorlardı, bu yüzden 'inandırıcı

ve tatmin edici' sayılmadılar. Ellerinden geleni artlarına koymamışlardı, aslında. İlk devalüasyonu düşünsenize! Hadi bellek tazeleyelim.

21 Eylül 1977'de *Cumhuriyet*'te şu satırlar çıkıyordu "... IMF önerileri arasında taban fiyatlarının düşük tutulması, kamu kesiminde temel mallara bir dizi zam yapılması ve yüzde otuz dolayında bir devalüasyon bulunduğu ortaya çıkmıştır. Cephe hükümeti IMF'nin önerilerine uyarak taban fiyatlarını düşük tutmuş, bir süre önce açıklanan zamları gerçekleştirmiştir. (...) Devalüasyon önerisi ise küçük ayarlamalarla gerçekleştirilmeye başlanmış ve Türk lirası dolara karşı yüzde on değer kaybına uğramıştır. Bu oran cephe hükümetlerinin 2,5 yılı aşkın bir süredir uygulayageldikleri küçük oranlı devalüasyonların en yüksek oranlısını oluşturmaktadır. Cephe hükümeti döneminde Türk lirası dolara karşı böylece toplam yüzde 33.5 gibi bir değer kaybına uğramış bulunmaktadır."

Efendiler hanımlar, 'ulusal savunma kavramı' geliştirmek, 'bağımsızlığını' cart curt ederek kanıtlamak iddiasında olan **Türkiye**'nin, sağlıklı soltu iktidarlarının, belirli bir süre boyunca yaptıkları mini devalüasyonlarla maksi devalüasyonları lütfen toplaya mısınız? Yanılmıyorsam, Türk lirası yüzde 70 dolayında düşürülmüş oluyor. Peki, o **New-York**'lu bankacının önerdiği rakam neydi? Bu rakam değil mi? Bir de kalkmış utanmadan ekonomik bağımsızlığımızdan söz ediyorlar! Ekonomik bağımsızlık da budur zaten, paranın değerini kaçta kaç düşüreceğini sana başkaları söyler, sen de ne kadar mangalları külsüz bırakırsan bırak, sonunda dediklerine kuzu kuzu baş eğersin!

Annemin bir sözü vardır, severim, göz boyamak için edilen laflara der ki: "— Loya bunlar, loya!"

Müezzinoğlu'nun babası iyi ezan okur muydu bilemem, ama kendisi elindeki kâğıdı bile zor okuyor... Hayatımda bundan 'mustarip suratlı' konuşmacı görmedim. Her kelime ağzından sanki kerpetenle alınıyor. Hele bu mustarip haliyle, bir de ne yanından tutsan dökülen önlemleri bize yutturmaya kalkışması yok mu, yürekler acısı! Hem IMF'nin koştugu şartları birer birer, usturubunu bularak yerine getiriyor, hem de bunların memleketin iyiliğine olduğunu ileri sürebiliyor. Hayrettir! Milleti bütün bütün budala mı sanıyor ne? Yahu kardeşim, **Türkiye 'sistem'e** kul olalı bu kaçınıcı önlemler paketi, bu kaçınıcı yüksek oranlı devalüasyon? İlk önlemler paketi açıklanıp ilk devalüasyon yapıldığı sırada doğan çocuklar, şimdi herhalde banka soymak yaşına gelmişlerdir, biz hâlâ bizi koydukları yerde otuyoruz: Faiz hadlerini yükseltmek, krediyi kısmak, tüketim eğilimlerini gemlemek, bütçeyi küçültmek, hele sanayileşmede iddialı olmamak! Daha güzeli, iddialı olanları türlü şaklabanlıkla suçlayıp gülünç etmeye çalışmak!

Bu numara sökseydi, bu reçete işe yarasaydı: **Türkiye**, bütün belalardan arınmış, kalkınmış bir ülke olurdu bugün! Hiç aklınıza gelmez mi birader, bu herifler bizi uyutuyor mu, kuşkusu; baksanıza onlar bizi 'inandırıcı ve tatmin edici' bulmuyorlar; acaba biz niye bu suratlarından kötü niyet akan emperyalist takımını daima 'inandırıcı ve tatmin edici' buluyoruz, paramızı kepaze edip hiçbir işe yaramayacağı önceden bilinen saçma sapan önlemler alıyoruz?

Yeni hükümeti, *Die Zeit*'a göre 'kuyruğu dik tutmak' istese de, darboğazdan çıkmak için aslında ülkeyi sıkboğaz ediyor. Oysa bu yoldan kurtulmuş olmadığı kesin. Adını andığım Amerikan dergisinde, '**sistem**'

lkelerinin amaçlarının ne olduğu büyük bir açıklıkla yazılmış çünkü, buyurun okuyun:

“... Türk gelişme stratejisinin esas, çabuk bir kamu sanayileşmesine dayanmaktadır. 1950’den bu yana Atlantikçi güçlerin (‘Sistem’in ülkeleri demek ister) Türkiye’nin geleneksel tarım ürünlerine dayanan bir gelişme stratejisini benimsemesi için çaba sarfettikleri veya hiç olmazsa, sanayileşmeyi emek yoğun alanlara kaydırıp yozlaştırmayı gözettikleri anlaşılmaktadır. Türkiye ise kamu öncülüğünde bir ağır sanayie yönelmek ve bu şekilde yoksulluk ve geri kalmışlıktan kurtulmak için ısrar etmiştir.”

Başımızdaki otuz yıllık belanın zeti bu cümlede yatıyor.

5

KİM ‘KAZIKLIYOR’?

28 Mart 1978

Hadi bir özdeyiş dktrelim: “Bir insan bir şeyi açıkça yapıyorsa, gizlisini haydi haydi yapar...”

Bu lafıma bir mim koyun, yine oraya döneceğiz.

Türkiye İşverenler Sendikası Konfederasyonu hesaplamış, açıkladı: ABD’ye olan ihracatımız 1976’da yüzde 10,5 iken, 1977’de 5,9’a düşmüş. Bu, yaklaşık yüzde 40’a varan bir ihracat azalmasını gösteriyor. Ekonomik gözlemcilerin çıkardığı sonuç şu: “ABD’nin, **Türkiye**’ye, askeri ambargonun yanısıra, ticari ambargo uyguladığının göstergesidir.” Bu, bir.

Ortakpazar, Türkiye’nin bazı ürünlerine gümrük in-

dirimi tanıyıp, sözde avantaj sağlamıştır değil mi? Bu indirimlerin aynısını 46'sı **Afrika** ülkesi olmak üzere 136 ülkeye daha tanıyor. Al hayrını gör. Dahası var, turunçgillerde **Türkiye**'ye tanınan indirim yüzde 80 iken, **Fas**, **Tunus**, **İsrail** gibi ülkelere tanınan indirim yüzde 100. Bu, iki.

Türkiye'ye yılda 950 milyon dolarlık mal satan **Almanya** portakalını limonunu **İsrail**'den, bize yılda 154 milyon dolarlık mal satan **Hollanda** ve 400 milyon dolarlık mal satan **İngiltere** pamuk ipliğini **Türkiye**'den değil başka ülkelere almaktadır. Bu, üç.

Amerika'nın son fırlıdağı üzerine, **Türkiye**'nin **Ortakpazar** ülkelerine, ambargoyu kaldırması için **Amerika**'yı etkilemeleri amacıyla başvurduğunu bir yerlerde okumuş olmalısınız. Hani **Ecevit** bilinen çıkışını yaptıktan sonra, sosyal demokrat liderlere durumu anlatmıştı da, onlar 'Az bile söylemişsiniz, ağzınıza sağlık, sizi destekliyoruz' demişlerdi; eh, resmen **Ortakpazar** başvurunca, çoğu **Ortakpazar** ülkelerinin önde gelen politikacıları olduklarından elbette bizden yana çıkacaklar, öyle mi? Bekle! **Danimarka** başkentinde toplanan **Dokuzlar**, sorunu '**Amerika**'nın içişlerine müdahale anlamına gelebileceği' gerekçesiyle reddetmişler. Bu, dört.

Bir yandan silah ambargosu, bir yandan ekonomik ambargo, bir yandan enflasyon, hemen hepsi 'Batılı dostlarımızın' neden olduğu bu türden belalar sayesinde, OECD'nin yayınladığı rakamlara göre, geçen yıl **Türkiye**'de tüketici fiyatları yüzde 46.8 artmıştır. Bu alanda **Türkiye** dünya birincisi oluyormuş böylece. Bu da beş.

Bunlar son günlerde saptadığım bazı dost kazıkları, gizlisi saklısı yok, ortalıkta, açık açık atılan kazıklar.

12 Mart'ın yıldönümü dolayısıyla olaya karışmış

olanlardan bir kısmının dili çözüldü, bu arada **Demirel** de *Tercüman*'da ilginç şeyler söylüyor. Bazı kısımlarını okumanızı istiyorum.

“... AP iktidar döneminde yüzde 7 civarında kalkınma hızı sağlamışsındır. Ve o dönemde Türkiye Japonya'dan sonra en yüksek kalkınma hızı sağlayan bir ülke olmuştur. (...) Türk köylüsüne 1964'ün 3 milyar lirasına karşılık 1971'de 6 milyar liralık satın alma gücü verebilmişse, bunlar önemli adımlardır. 1965'te Türkiye'nin toplam traktör sayısı 52 bin iken, sadece 1977 senesinde bu miktarın üstünde traktör verilmiş bulunuyor. Türkiye hemen hemen her kazasına liseyi götürebilmişse, 19 üniversiteyi, 30'a yakın akademiği yürütebiliyorsa bunlar ilerlemenin açık göstergeleridir.”

Şimdi özellikle şu söylediklerine dikkat ediniz:

“... Türkiye artık 'viable', yani kendi kendine ayakta durabilir bir ekonomik yapı kazanmak üzere oluşu sırasında ayağı takılıyor, tökezleniyor.”

Peki tökezleten kim? 'Devleti çökertmek isteyen komünizm' mi? Yoksa, şu yukarda sıra sıra dizdiğimiz ekonomik çelmelerle gelişmemizi frenlemek isteyen 'Batılı müttefiklerimiz' mi? Buna **Demirel**'in cevap vermesi çok ilginç olmalıdır, zira Batılı'lardan **Türkiye**'ye temel sanayi tesisleri yapmak isteyip yüz bulamayarak Ruslara başvurup oradan aldığı kredilerle, övüne övüne biteremediği 'yedi büyük tesisi' gerçekleştiren odur. İyi ama kardeşim şu Rusların mantığını açıklasa da anlasak, devleti çökertmek istiyorlarsa, niye 'müttefiklerimizin' yapmadıkları yardımları yapıp, ekonomik alanda güçlenmemizi sağlamaya çalışıyorlar?

Şimdi başlangıçta döktürdüğümüz özdeyişe dönebiliriz. **Türkiye**'ye açık açık çelme takmakta sakınca görmeyen, bunu ikide bir yapan emperyalist sistemin lider-

leri, gizli gizli haydi haydi yaparlar, yapmak için de ‘müdahaleyi’ kendilerinde hak görürler. **Demirel** hem ağızıyla Batılı sistemin kalkınmamıza çelme taktığını söylüyor, hem de devleti batırmak isteyenlerin komünistler olduğunda direniyor. Komünistlerden kastettiği şu terörizm meraklıları ise, onların devleti yıkamayacakları meydanda; ama yarattıkları kargaşalığın, **Türkiye**’nin uyumlu ve sistemli kalkınmasını torpillediği de meydana; peki bunun, **uluslararası ilişkilerde açık açık aynı şeyi yapmakta olanların, eylemlerine paralel düştüğü meydanda değil mi?**

Politikacılar oy esnaflığını bırakıp efendi gibi düşünmeyi ve konuşmayı öğrenmek zorundadırlar, sorumlulukları büyüktür. Otuz yıllık serüvenin bizi nereye getirdiğini hep görüyoruz. Bu çıkmaza solcuları dinleyerek mi geldik de birader? Hayır, fırsat buldukça onları içeri atarak!..

Rosa Daha, O Zaman...

1

GEÇMİŞTEN İBRET

18 Mayıs 1978

1919’un Aralık ayında, *New-York Times* gazetesinin **Paris** muhabiri, diplomatik çevreleri altüst eden bir haber açıklıyordu: **İngiltere Başbakanı Lloyd George**, daha 1917 yılı içinde **Yunanistan**’ı müttefikler safında

savaşa sürüklemek amacıyla **Başbakan Venizelos'a İzmir'i**, çevresini ve **Kıbrıs'ı** vereceğini vaat etmişti.

Aynı yılın kasım ayı içersinde ise, **Paris'te Türkiye** Ermenilerini temsil ettiğini iddia eden **Bogos Nubar Paşa** ile Kürtlerini temsil ettiğini iddia eden **Şerif Paşa** buluşarak bir **Kürt/Ermeni** ittifakı oluşturur, bu arada hazırladıkları bir muhtırayı barış konferansı yüksek konseyine verirler. Aslında bir İngiliz oyunundan başka bir şey değildir bu, nitekim olay açıklanır açıklanmaz **İngiliz Dışişleri Bakanlığı** çevreleri 'memnuniyetlerini izah ederler' *Times* gazetesi de **Bogos Nubar Paşa'nın** 'Ermenilerin de Türklerden kurtarılması gerektiğine' dair bir mektubuna baş köşesinde yer verir:

Ermeni/Kürt ittifakını hazırlayan İngiliz gizli servisleri, yüksek konseye ulaştırdıkları muhtırada Kürtlerle Ermenilerin eşit menfaat ve emellere sahip oldukları, **Türkiye'den** birlikte ayrılmak istedikleri kaydedilmekte, fakat asıl şu ilginç cümlelerle şu inanılmayacak kadar önemli istek belirtilmektedir: **"Bağımsız birleşik Ermenistan ile Bağımsız Kürdistan tek ve büyük bir devletin mandası altında ortaklaşa bir hayat sürmek arzusundadırlar."**

Bilmem bu tek ve güçlü ülkenin **İngiltere** olduğunu ayrıca açıklamaya gerek kalıyor mu?

O acı günler, **Anadolu'da Mustafa Kemal Paşa'nın** milli mücadeleyi örgütlemeye çalıştığı günler. **İstanbul'daki** hükümetin işbirlikçi bir hükümet olduğu malûm. **Vahdettin'le Damat Ferit Paşa'nın Osmanlı mülkünü** kurtarmak için devleti **İngiltere** devlet-i fehimesine sömürge vermeyi tasarladıkları da malûm. Bu ortamda bir avuç Türk kurtuluş için çalışıyor. Diğerleri ne yapıyor dersiniz?

Sabah gazetesinde **"İngiltere Siyaseti"** başlıklı yazı-

sında Lütfi Fikri Bey şunları yazabiliyor: "... İngiltere Türkiye’de müstakar ve makûl bir hükümetin kurulması meselesinde en ziyade milli fikirlerden ve emperyalist fikirlerden hoşnutsuzluk duymaktadır. Bu ise bizde hiç eksik olmuyor. Hakiki bir İngiliz Türk birliğinin temini ancak bu fikirlerin mahvedilmesi ve ortadan yok edilmesi ile olabilir. Artık halkın bile anladığı birçok zaruretlerden dolayı İngilizlerle Türklerin birliği ne kadar şayanı arzu ise, bu iki millet arasındaki ayrılıkta da bilhassa Türkiye için o kadar tehlikelidir."

Dahiliye Nazır-ı Esbakı ve malûm *Peyam* gazetesi başyazarı Ali Kemal Bey ise bakın neler demiş: "... Milli kuvvetler ateş olsalar cürümleri kadar yer yakarlar, yaktıkları yer de Anadolu olur. Anadolu’nun yanması ile hiçbir düşmanımıza felaket gelmez, fakat felaketimiz bir derece daha artar. Artmadı mı? (...) Harekât-ı Milliye diye biz bu yurda neleri reva gördük. Bozkır faciaları gözümüzün önündedir. Mustafa Kemal Paşalar, Rauf Beyler vesaire Erzurum’dan ve Sivas’tan şöyle bir dışarı çıksalar, Avrupa’ya doğru bir sarksalar, yalnız Konya’yı değil bütün dünyayı dinleseler akıbetimiz, istikbalimiz için ne korkunç sesler işitirler. Müslümanları bile dilgir eyledik. Hıristiyanların ise ezeli şekvalarını ahmakça artırdık. Devletleri büsbütün aleyhimize düşüncelere sevkeyledik. Bugün pek çoğumuzun idrak edemediği bu endişeler yarın bedahat olur..."

Bildiğiniz gibi, Mustafa Kemal hiç de böyle düşünmüyordu. Türk ulusu da böyle düşünmediğini onu izleyerek gösterdi, şu üstünde rahat oturduğumuz dikdörtgeni bu sayede kurtardık. Ama o ortamda, emperyalizm o oyunları hazırlarken, o sözümona memleketi düşünen sahte aydınların yazdıklarını unutamazdık.

Unutmamalıyız da.

Nedeni belli! **Kıbrıs** adası bugün de **Yunanistan**'a peşkeş çekilmektedir. Kürt hareketini ve Ermeni hareketini kışkırtanların aynı eller olduğunu gittikçe daha açık görüyoruz. Yurt dışındaki bazı odaklarda her iki hareketi özdeşleştirenler olduğu gibi, bunları Yunan çıkarlarına bağlayanlar var.

Benzerlik bu kadarla kalsa iyi, birkaç akıl ve iz'an sahibi Türk aydını çıkıp da, **Amerika**'nın o zamanki İngiliz gibi bizi teslim almasına razı olmasa da; Türk basınında tıpkı mütarekede olduğu gibi, birtakım Amerikan muhipleri beliriyor, **Lütfi Fikri Bey**'in, ya da **Ali Kemal Bey**'in yazdıklarını, üç aşağı beş yukarı takır takır yazıyorlar. Birisi **Türkiye** ile **Amerika** arasındaki ilişkinin bozulmasının 'gayeye tehlikeli' olduğunu söylerken, öbürsü kendisi gibi düşünmeyenlerin 'Hristiyanların şekvasını artırdığını, bütün devletleri aleyhimize düşüncelere sevkettiğini' ima edebiliyor.

Devrimci Türk gençliği, **Kemal Paşa**'nın **Cumhuriyeti** kendisine emanet ettiği kuşaklar, bunların şahsında elbette **Ali Kemal**'leri **Lütfi Fikri**'leri tanıyacaktırlar. Temennimiz, bunların sonlarının onların sonuna benzememesi!..

2

AVANTAJ MI BAŞ BELASI MI?

19 Mayıs 1978

Utanmayı arlanmayı bir kenara koydular, ellerine kalemi alıp 'Batılılaşmak' adına açık açık sömürgeleşmeyi, şunun bunun etki alanı içinde kıytırık bir ülke kalmayı

öneriyorlar. Üstelik bunu **Türkiye**'nin geleceği bakımından en elverişli, en makûl, en çıkar yolmuş gibi yapıyorlar. Ağızlarını açmasınlar, iki laflarının biri NATO ittifağı, ötekisi AET! Sendikacısından işadamına kadar, ülkede herkesin; otuz yıldır çilesini çektiğimiz, tutsağı olduğumuz bu iki örgütten yakındığını görmüyorlar da; 'yahu başka seçenekler düşünsék' diyenleri karalamak için soğuk savaş dönemi bayağılıklarından medet umuyorlar!

Oysa her şey ayan beyan ortada!

Şimdi lütfen şu satırları okur musunuz?

“... **Almanya**, işbirliği yapabileceği bir ülke olarak **Türkiye**'yi görmektedir. **Türkiye**'yi başka çok ülkeye tercih etmektedir. **Türkiye** için de **Almanya** güvenilir bir müttefik olmanın ötesinde, üstünde, iyi yararlı bir partnerdir...”

Bunları yazan, basınımızdaki Amerikan muhiplerinden birisi, **Almanya** da **Amerika**'nın muhibbi olduğundan, sırası geldi mi, ona da yağcılığı eksik etmiyor. **Almanya**'nın '**Türkiye**'yi neden dolayı tercih ettiğini' son yetmiş beş yıllık tarihımız pek güzel göstermiş olsa da, farkında değilmiş gibi davranmaktadır. 'Dostluğun' kendini göstereceği yer olarak da neyi seçmiştir bilir misiniz, 'artık işçi ithal etmekten' vazgeçmiş olan **Almanya**'nın işletmeyi düşündüğü yeni mekanizmayı! Şöyle anlatıyor:

“... Niyetleri mekanizmayı tersine çevirmektir. Alman sermayesi yabancı işçilere kredi, ülkelerinde iş sahaları açsın. Alman usullerine alışmış bir Türk işçi potansiyelinin bulunması **Türkiye**'yi cazip hale getirmektedir. (...) Gerçi altyapı eksiklerinden doğan zorluklar vardır. Yabancı sermaye ile ilgili kanunlarımız esnek olmaktan uzaktır, kapitülasyon fobisi bunlarda kendini hissettirmektedir. Belki bu tip bir işbirliğinin çifte avantajı Ecevit'i 'büyük görmek'e itebilecektir...”

Ecevit ‘büyük görece’ de ne olacak? Alman sermayesi **Türkiye**’ye gelip çöreklenecek, çöreklenmekle kalmayıp, ‘çevreyi kirlettiği için ülkesinde istenmeyen bir Alman savaş sanayii kuracak’; çifte avantajımız işçimizin iş bulması, bu arada bir tank fabrikasının **Türkiye**’de kurulması oluyor.

Peşin parayı gördünüz mü nasıl gülersiniz?

Daha önce de Alman emperyalizminin, geçen yüzyılın sonlarından başlayarak, nasıl **Türkiye**’yi yayılma alanı seçtiğine işaret etmiştim. Hatırlayacaksınız, Almanlar ‘parçalanmamış tek ve bütün bir **Türkiye**’ sloganıyla **Osmanlı**’yı uyutarak topraklarımıza girmiş, önünde sonunda imparatorluğun batırılmasına neden olmuşlardır. Şimdi, aynı senaryo sahneye konmak isteniyor, bu bakımdan biraz eskileri hatırlamakta yarar olmalı.

Bakın **Lothar Rathmann** (o da bir Alman yazarı) ne diyor:

“... Emperyalizme geçişle birlikte, Wilhelm Almanya’sındaki egemen sınıfların dünyanın yeniden paylaşılması için verdikleri kavgada, Osmanlı İmparatorluğu’nun Asya toprakları en önemli faaliyet alanı oldu. Bu konuda aşağıdaki unsurlar ağır basıyordu: 1. Bu bölge yayılma açlığı içindeki Alman tekelci sermayesine geniş bir eylem alanı sağlıyordu. Almanya’nın daha önce ele geçirdiği sömürgelerin tersine bu topraklar gelişen sermaye ihracı açısından daha uygun ve kârlı olanaklar, ihracat sanayii ürünleri açısından geniş bir pazar, (...) sunuyordu. 2. Almanya’nın tüm sömürge alanlarının tersine, karayoluyla ulaşılabilen bir bölgeydi ve İngiliz savaş filosunda abluka uygulama olanağı yoktu. 3. Asya Türkiye’si askeri strateji açısından Alman emperyalizmine dünya egemenliği yolundaki planlarını gerçekleştirebilmesi için elverişli olanaklar sağlıyordu...”

Osmanlı döneminde ve **Kayzer Wilhelm Almanya-**si'nda böyleydi demeyin, **Ortakpazar** içindeki ülkelerin birbiriyle olan ilişkilerini tartışırken, **Ortakpazar**'da önemli görevlerde bulunmuş **İtalya Bakanı Giolitti'nin** dediklerini ele almıştık. Ne diyordu hatırladınız mı? **Ortakpazar**'da bir güçlü ülkeler var, bir de güçsüzler, güçlü ülkeler **AET'nin** bütününü denetimleri altına almak yolundadırlar, bu denetim bir yandan güçsüzlerin ekonomik gelişmelerine istedikleri doğrultuyu vermek biçiminde kendini gösterirken, bir yandan zayıfların güçlülerce sömürülmesi sürecini hızlandırmaktadır.

Almanya Türkiye'nin birinciye gelen dostuymuş da ülkemize sermaye ihraç edip sanayileşmemizi sağlayacakmış! **Batı** sirkinin palyaçoları böyle mi buyuruyorlar, doğrusu sorun eşelenmeye değer, bu yüzden isterse-
niz biraz daha üzerine eğilelim. Hem galiba **Rosa Luxemburg'un** da konuya ilişkin gözlemleri var, göz atılmaya değmez mi?

3

'SAHİBİMİZ' MEĞERSE KİMMİŞ?

20 Mayıs 1978

Allah aşkına şu matrağa bakın!

Alman Şansölyesi Schmidt, çok önem verdiği bir demecinde demiş ki, “**Türkler ve Almanlar sadece geleneksel iyi ilişkilere sahip değillerdir. Aynı zamanda vakit vakit uluslararası politika alanında beliren zor sorunlar karşısında birbirlerini anlamaya da muktedirlerdir. Birbirimize karşı sempatiyi hiçbir zaman saklamamışlardır**

ve istikbalde de daima açıkça, ivazsız ve samimi şekilde, hiçbir art niyet gütmeksizin konuşmak isteyeceğimiz ve konuşabileceğimiz şüphesizdir.”

Tadına vardınız öyle ya, herifçioğlu ‘açıkça, ivazsız, içtenlikle ve hiçbir art niyet gütmeksizin konuşmaktan’ dem vuruyor. Eh, *Deutsche Zeitung*’un ünlü yazarı **Dr. Wolfgang von Höpker**’in yazdıklarını okuyunca bu art niyetsizliğin ve içtenliğin ne olduğunu şıp diye anlayacaksınız.

“... Federal Almanya, Türkiye için en önemli ticaret ülkesidir ve Hindistan’dan sonra Alman sermayesinin ve kalkınma yardımının en çok gittiği ülkedir. Alman Savunma Yardımı da Türk bütçesinde önemli bir yer işgal etmektedir. Bu durum Almanya’yı çeşitli bağlarla birlikte özel bir sorumluluk mevkiine getirmektedir. Türkiye Avrupa ufkunda sahipsiz bir ülke değildir. Kendini yalnız ve mahzun hisseden bu ülkenin yardımcısı, ortağı ve dostu olmak Almanya’ya düşen sorumluluklar arasındadır...”

Alman sermayesine Türkiye’yi peşkeş çekenler ne düşünür bilmem ama, bana şu denilenlerden Almanya’nın Türkiye’ye düpedüz ‘sahip çıkmak’ eğiliminde olduğu pek açık görünüyor. Hele geçen yüzyılın son çeyreğinden itibaren nasıl sahip çıktığını da gözden ırak tutmazsam!..

Rosa Luxemburg, daha o zaman, Türkiye’ye sözde barışçı ve kültürel amaçlarla sokulan Alman emperyalizminin içyüzünü saptayıp açıklamaktan çekinmemiş, diyor ki:

“... bu büyük barışçı kültür eserlerinin ardında, küçük Asya köylülüğünün barışçı yoldan tümüyle harap edilmesi yatmaktadır. Bu büyük girişimlerin maliyetleri doğal olarak, çok dallanıp budaklanmış bir karma-

şık devlet borçları sistemi kanalıyla Deutsche Bank tarafından sağlanıyordu. Osmanlı Devleti sonsuza sadar Siemens'in, Gwinner'in Hellferich'in vb.'nin borçlusu olacaktı. Tıpkı daha önce de İngiliz, Fransız ve Avusturya sermayesine borçlandığı gibi. Bu borçlu bundan böyle, yalnız istikrazlarının faizlerini ödemek için devlet gelirlerinden sürekli büyük meblağlar aktarmak zorunda kalmayacak, bu yolla kurulan demiryollarının gayri safi kazançları için de teminat vermek zorunda olacaktır. (...) İşte Avrupa sermayesinin yürüttüğü kültürel çalışma kanalıyla Türkiye'nin iktisaden kalkındırılmasının iç mekanizması.”

Ne diyor Alman sermayesinin çığırkanı, bu sermayenin yurdumuza gelmesiyle bir taşla iki kuş vurur, hem işsize iş sağlayıp, hem sanayileşir miymişiz, hadi öyleyse yine sözü **Lothar Rathmann**'a bırakalım da bu ne biçim bir sanayileşmektir anlayalım:

“Almanya'dan Türkiye'ye yönelen sermaye ihracı artışının Osmanlı imparatorluğu'nu özellikle Alman emperyalizminin yararlanacağı çok verimli bir hammadde ve tarımsal ürün deposu haline dönüştürmesi, diğer yandan da ülkede Alman emperyalizminin stratejik üstünlüğünün gerekli koşullarını yaratması kaçınılmazdı. Yoksa Alman emperyalizminin ideologlarının sürekli ileri sürdükleri gibi Türkiye'nin sanayileştirilmesi türünden bir amaç asla güdölmüyordu. İngiliz, Fransız ve bütün diğer emperyalizmler gibi Alman emperyalizmi de, yalnızca sömürge ve yarı sömürgelerde ulusal sanayilerin kurulmasına karşı çıkmakla kalmamakta, çok kez kendi meta ve sermaye ihraçları nedeniyle gelişmiş yerli imalatı yıkmakta, üretici güçlerin gelişmesini yavaşlatmakta ve Türkiye'nin bağımsız ekonomik gelişmesi için var olan koşulları ortadan kaldırmaktaydı.”

Nasıl iyi mi? Bunu söyleyen de Alman! Şimdi elinizi kalbinize koyunuz ve düşününüz, tarihin dersi böyle önümüzde durur, günümüzün Alamanı bile içtenlikten dem vurup **Türkiye**'ye sahip çıkmaya kalkışırken, ülke-sindeki her bağımsız kafalı aydını hain zanneden bir Türk gazetecisi çıkar da ne idüğü şu aktardıklarımızdan bir güzel meydanda olan Alman sermaye ihracı numarasını **Türkiye** için çok iyi, çok elverişli, hiç de kaçırılmayacak bir fırsatmış gibi överse, bu adama ne denir?

Üstelik hem Amerikan ambargosundan kurtulmak için Alman sermayesiyle silah fabrikası yapalım diyor, hem de **Almanya Amerika**'nın hayır dediği bir şeyi yapamaz diyor, peki silah ambargosunu sürdüren **Amerika, Almanya**'ya silah fabrikasını **Türkiye**'ye yaptırır mı? Hadi yaptırdı diyelim, canı istediği zaman bir zartta çeker, imalatı şıp diye durdurmaz mı?

Hem ayıptır sorması, bu tür adamların dili neden savunma sanayiimizi kendi olanaklarımızla biz yapalım demeye bir türlü varmaz.

‘Şecaat Arzederken...’

1

‘BASRA HARAP OLDUKTAN SONRA...’

8 Ağustos 1978

Havalar her zaman umulduğu gibi güzel olmasa da, şu geçtiğimiz günler tatil günleri: Eş dost kimi yazlığına

gitmiş, kimi deniz kıyısında çadır kurmuş, kimi dağ otellerinin dumanlı yalnızlığında dinleniyor. Paldır küldür geçirdiğimiz kışın yorgunluğu çıkarılacak! Usul böyle, böyle olduğu için de şu ara kimsenin ciddi şeylerle uğraşmaya, çetrefil sorunlar üzerinde kafa yormaya niyeti yok. Eh ne yapalım, biz de ortaklaşa bir oyun oynarız. Hem vakit geçer, hem belli belirsiz, bazı gerçeklere bir kere daha değinilmiş olur.

Şimdi elbirliğiyle bir yazıdan bazı parçalar okuyacağız, sonra da bu ‘kafa karıştırıcı’ yazıyı kimin yazdığını bulmaya çalışacağız. Tamam mı?..

“... Ülkemiz, Batılı gelişmiş ülkelere ayrıcalık esasına dayanan eski ilişkilerini artık ihya edemez. Türkiye değişen dünya koşullarını ve uluslararası ekonomik evrimin uzun dönemli yönlerini göz önünde tutarak ve bir gelişme yolundaki ülke olduğunun bilinci içinde dış ekonomik ilişkiler politikasına ve uluslararası ekonomik müzakere sürecindeki yerine açıklık getirmek zorundadır.”

Vay canına, bu satırlar benim elimden çıkmış olamaz mı? Ne dersiniz, bu sorun üzerinde yüzlerce yazı yazdım, içlerinden birisinin bir parçasını şuracığa aktarmış olmayayım? Hele durun, az daha sürdürüelim okumamızı:

“... Türkiye’nin tüm yaşamsal dış ekonomik alanlardaki çıkarlarının, bağlantısızlar grubunca savunulan görüşler doğrultusunda olduğu meydandadır. Türkiye Batı grubu içinde kalmakla birlikte 1970’lerin başından beri bağlantısızlarla ilişkilerini zaman zaman geliştirme eğilimine girmiştir. Ancak gerçek çıkarlarımızdan ziyade Birleşmiş Milletler forumlarında siyasal güç sahibi olan Batı ülkelerini gücendirmemek endişesi baskın gelmiştir. Bazı alanlarda ise Batı ile ayrıcalıklarımızı sür-

dürme umudu bağlantısızlar grubuyla etkin bir işbirliğinden bizi alıkoymuştur.”

Hay, Allah! Ben yazmadıysam bile, bu satırlar mutlaka ‘hınzır’ bir sosyalistin kaleminden çıkıyor. He mi? Baksana kardeşim, on yıldır dış politikada nasıl tekleyip durduğumuzu vurgulamaktadır. Bunu yıllardır söyleyip duranlar, sosyalistler değil mi? Ben yazmadıysam, mutlaka bir başka toplumcu arkadaş yazdı bunları, düpedüz gerçeği açıklıyor.

Peki ama, kim? Hadi biraz daha ilerleyelim, belki sökeriz:

“... Mevcut çelişkili tutumumuz ülkemize ne Batı grubu, ne de bağlantısızlar grubu içinde etkin bir rol oynama olanağı vermektedir. Başlı başına Batı grubunda bulunmamız, artık ülkemize özel bir avantaj vermemektedir. Aksine, Batı grubu ülkemizin destek beklediği değil, çıkarlarını koruyabilmek için mücadele ettiği bir grup haline gelmiştir. Bu durumun sonucu olarak, bu grup içindeki ‘yabancılaşmamız’ her gün daha belirgin bir hal almaktadır...”

“... Öte yandan, Batı grubunun üyesi kaldığı sürece bağlantısızlar grubu ile birlikte hareket etmesi ülkemize, bu ülkeler nezdinde de bir avantaj, örneğin bir siyasal yakınlaşma ve destek sağlamamaktadır. Daha da önemlisi bu grubun önerilerini pasif şekilde desteklemekten ileriye gidememekteyiz. (...) Bu yapısı göz önünde tutulduğunda, ülkemizin aynı çıkar doğrultusunda dahi olsa bağlantısızlar grubuna dahil olmadan bu grup kararlarını etkilemesi söz konusu değildir.”

“... Bu durumda, çıkarları doğrultusunda politikasını yönlendirecek olan ülkemizin grup değiştirmesi de doğal olacaktır. Böylece ekonomik çıkarlarını ‘Yeni Ekonomik Düzen’in oluşturulmasına yönelik ilkelerin bi-

linçli biçimde savunulmasında gören ve Batılı gelişmiş ülkelerle ekonomik ilişkilerini bu ilkelere göre yürütme-ye yönelen bir Türkiye, bağlantısızlar grubu içinde, siyasi ve ekonomik ağırlığına uygun yerini alacaktır...”

Gördünüz mü şu işi, adam harıl harıl, NATO’ya CEN-TO’ya, AET’ye, **Avrupa Konseyi**’ne, zarta zurta boşverelim, ‘**mazlum milletler**’ arasındaki yerimizi alalım diyor. Yahu, yoksa bu ben miyim?

Sululuğu uzatmanın âlemi yok!

Yukardan beri okuduğunuz satırlar **Türkiye Cumhuriyeti Dışişleri Bakanlığı Genel Sekreterliği**’nce oluşturulan bir komisyonun Türkiye Dış Politikası üzerine hazırladığı bir rapordan alınmıştır. Sevinelim öyleyse, nihayet **Dışişleri** de uyandı, gerçekleri görüyor söylüyor, aman ne iyi, ne iyi!

Uyandı ama, Arabın dediği gibi, **Badel Harabel Basra!** (Basra harap olduktan sonra)

2

‘YENİ’ DIŞ POLİTİKAYI ‘ESKİ’ ADAMLAR SAVUNURSA

9 Ağustos 1978

Oyunu tersine çevirelim mi? Lütfen şu satırları bir gözden geçirin, kime ait olduğunu söyleyin: **Dışişleri Bakanlığı**’nın Türk dış politikasını incelesin diye kurdurduğu komisyona mı, yoksa başka birisine mi?

“... Türkiye’nin davranışlarını kınayan, ona hareket tarzını değiştirmesi için baskı yapan kimlerdir? Başka bir deyişle, Türkiye’yi kim yalnız bırakıyor? Akıllı başın-

da olan her vatandaşın bu soruya verebileceği iki cevap yok, cevap tek: Kıbrıs sorunu çıktığından bu yana bizi çelmeleyip duranların hepsi, Türkiye'nin yirmi beş yıldır kayıtsız dış politikasını bağladığı Batı ülkeleridir. NATO nedir, CENTO nedir, Avrupa Konseyi nedir, Ortak-pazar nedir? Bunların alayı, Kurtuluş Savaşı'nda bizim kendileriyle savaşıarak bağımsızlığımızı elde ettiğimiz emperyalist ülkelerin, İkinci Dünya Savaşı'ndan sonra kurdukları emperyalist ittifaklar! (...) Şu halde çıkarılacak ilk sonuçlar şunlardır: a) Türkiye'yi yalnızlığa itenler bütün dünya ülkeleri değildirler, aslında Türkiye'nin ittifaklarla bağlı olduğu zor zamanlarında kendisine yardım edecek sandığı 'dost' bildiği ülkelerdir. b) Bu davranış bu ülkelerin dost olmadıklarını gösterdiği kadar, bizim çeyrek yüzyıllık dış politikamızın ülkemiz çıkarlarına ve yararlarına göre ayarlanmadığını da açıkça gösterir..."

Şu satırları da ihmal etmemek gerekir diye düşünüyorum, onlara da bir göz atılacak, kimin olabileceği tahmin edilecek:

"... Türkiye bloksuzlarla ilişkilerini yeniden gözden geçirmeli, daha sıklaştırmalı ve geliştirmelidir. Hem kuruluş felsefesi gerektirir bunu, hem de güncel ve uzun süreli çıkarları. Otuz küsur yıl süren Batı Bloku'na bağımlılık politikası tam bir iflasla sonuçlanmış, Cumhuriyet'in kuruluşunda ana rolü oynayan özgürlük ve bağımsızlık fikrine dönmek kesin bir zorunluluk halini almıştır..."

"... Daha kaç yıl kendimizi aldatıp duracağız: Türkiye bir Üçüncü Dünya ülkesidir. Hatta ilk Üçüncü Dünya ülkesidir. Davranışı da ona göre olmalı."

Evet, iyi bildiniz, bu defa yazılar bana ait; birincisi 5 Haziran 1975'de 'Solcular Haklı Çıkmıştır' başlı-

ğıyla, ikincisiyse 31 Ağustos 1975'te '**Türkiye İlk Üçüncü Dünya Ülkesi**'dir başlığıyla *Yeni Ortam*'da yayınlanmış; bunlar elimi attığım ilk dosyada gözüme çarpanlar, daha eskilere gitsek, başka yazılar da buluruz. Bundan ne mi çıkar, şu: **Türkiye Cumhuriyeti Dışışleri Bakanlığı**, sıradan bir köşe yazarının yıllardır yaza yaza usandığı basit bir gerçeğe ulaşabilmek için yıllar kaybetmiştir!

Belleği güçlü olanlarınız unutmamıştır elbet, bir zaman önce, **Dışışleri Bakanlığı**'ndan bir uzman grubunun (Bunlar genellikle gençlerdi) yeni ekonomik düzenle ilgili olarak hazırladığı bir raporu tartışmıştık. Daha doğrusu, rapor **Dışışleri**'nin en yüksek kademesinde ele alınmış, dünyanın dört bucağından gelmiş büyükelçiler, delegeler vb. tarafından değerlendirilmişti. O ara ben, raporun doğruluğuna işaret ettim. **Dışışleri**'nin doğru dürüst bir iş yapmak istiyorsa, '**mazlum milletler**' safına geçmemizin yollarını araması gerektiğini söyledim. Bütün bunlar **Çağlayangil** zamanında oluyor. İki üç gün tartışma filan. Sonra, hatırladınız değil mi, iş yine altmış altıya bağlandı: Efendim, **Türkiye** hem **Batılı** ülkeler arasında kalır, hem de **Üçüncü Dünya** ile ilişkilerini düzeltebilirmiş!

Şimdi aynı **Dışışleri Bakanlığı**, kim bilir belki aynı uzmanlarının ağzıyla, o toplantıda alınan kararın geçerli olmadığını yeni bir rapora bağlamış. Üstelik '**Batılılar**'ı gücendirmeyelim diye' kıvırtıp durmamızın, bizi iki taraflı mahkûm ettiğini saptıyor. Dosdoğru bir laf. Dosdoğru ama, bu açıdan baktınız mı, **Dışışleri Bakanı**'nın **Bağlantısızlar Konferansı**'nda **Türkiye** aleyhinde karar çıktı diye yakınmasını haklı bulmak olası mı? Yıllarca sen **Batılılar**'ın türküsünü çağırmışsın, **Bandung**'da **Amerika** yandaşlığı yapmışsın, hâlâ daha '**sistem**'de

kalmak için olmadık utançlara boyun eğiyorsun, sonra da kalkıp bir **Yeni Delhi** bir **Belgrad** yolculuğuyla kırk yılın bağlantısızlarının senin hakkını teslim etmesini istiyorsun, inandırıcı değilsin ki isteyessin birader!

Söz burada nereye bağlanıyor bilin bakalım, benim bir ara yazdığım **‘Dışişlerinde Temizlik Gereklidir’** başlıklı yazıma: **‘Türk dış politikasını sistemin çıkarlarına uygun olarak otuz yıldır yönetenler, (hatta bu yönetenleri yönetenler) ortadan çekilmedikçe, bağlantısızlar arasında da, sosyalist ülkeler arasında da, gerçek bir inandırıcılık kazanmamız son derece zordur.’** Baksanıza **Kaddafi Libya’ya** son giden heyete bunu açık saçık söylemiş, **‘Siz NATO’da kaldıkça yanınıza daha fazla yaklaşmam’** diyor, neden, adamın anti-emperyalist diye namı var, iki paralık olurmuş da ondan...

Ha, sahi haberiniz oldu mu, **Celal Bayar Mustafa Kemal’in** anti-emperyalist olduğunu keşfetmiş, yaaa, çok ilginç, bu sorunla da bağıntılı, isterseniz ona da ilişelim...

3

TÜRKİYE’Yİ ‘SİSTEM’E KİMLER TUTSAK ETTİ?

10 Ağustos 1978

Mümtaz Sosyal, Kaddafi’nin söylediklerini aktarıyor:

“... Siz ‘NATO’dan çıkmadıkça, şimdi olduğunuzdan daha fazla yaklaşamayız size! (...) Siz ki bir zamanlar dünyanın en yüce devletiydiniz. İslamın bayrağıyla kükrediğiniz zaman herkes kaçacak delik arardı. N’oldunuz? Amerika denen daha dünkü devlet neyin nesi

oluyor ki, onun gözüne girmek için çırpınıp duruyorsunuz? Onun karşısında niçin eziliyorsunuz? Nedir ondan sizi koparamayan?..”

Kaddafi, herkesin bildiği gibi, kendine göre bir İslam sosyalizmi uygulamasına girişmiştir. Emperyalizmin yeminli düşmanı. Bu yanıyla **Mustafa Kemal Paşa**’yı hatırlatıyor. **Mustafa Kemal Paşa**’nın emperyalizmin düşmanı olduğunu da, artık ben söylemiyorum. **Celal Bayar** söylüyor. Şu ara *Tercüman*’da **Atatürk**’ün ‘metodolojisi’ni açıklıyor ya, ilk yazısı **Mustafa Kemal**’in anti-emperyalist bir Türk milliyetçisi olduğu üzerine idi. Okudum ve şaşıtm. **Celal Bayar**, oldum olası, **Mustafa Kemal**’in ilkelerini sürdürdüğünü sanır. Şimdi, anti-emperyalist olduğunu açıkladığı **Atatürk**’ün bu özelliğini de taşımış mıdır dersiniz?

Bu sorunun cevabı, gerçekte **Kaddafi**’nin **Mümtaz**’a (Soysal) ve ötekilere sorduğu müthiş sorunun cevabıdır.

Metin Toker, anılarının birisinde, **Celal Bayar**’la **İsmet İnönü** arasındaki gizli buluşmalardan birisini anlatır. İki büyük rakip, **Mustafa Kemal**’in iki eski başbakanı, bir araya geliyorlar. Birisi görevi öbüründen devralacak. **Türkiye Cumhuriyeti**’nin yazgısına hükmedecek. **Celal Bayar**, **İnönü**’ye neyi soruyor dersiniz? Neden NATO’ya girmediğini! (bu elbette **Bayar**’ın ne dereceye kadar anti-emperyalist olduğunu gösterir) **İsmet Paşa**’nın cevabı da daha az enteresan sayılamaz. O da diyor ki: “— **Celal Bey**, aldılar da mı girmedik?” (Bu da **İsmet Paşa**’nın nereye kadar anti-emperyalist olduğunun kanıtıdır.) Sonraları, **Bayar**’ın ve **Menderes**’in sistemin askeri ittifakı olan NATO’ya sokabilmek için, soğuk savaşın bütün belalarını üstleneceğini, bu arada **Meclis**’ten bile geçirmeksizin Türk askerini **Kore**’ye gönderip kırdıracağını göreceğiz. Bugün **Dışişleri**’nin

aleyhimize olduğunu nihayet anlayabildiği politikanın kökeninde kendisini Atatürkçü zanneden ‘şaşkın’ Bayar var. O Bayar ki, NATO’ya girdiğimizin ertesinde Amerika’ya Türkiye’nin çok iyi bir ‘pazar’ olabileceğini söylemiş, 6. Filo Akdeniz’de gezerken Türk Donanmasını güçlendirmeye çalışmanın külfet sayılabileceğini ileri sürmüştür.

Fakat asıl Metin Toker’in ‘Tek Partiden Çok Partiyeye’ adlı kitabında şu satırları okumakta fayda var. O zaman İnönü’nün de, Bayar’ın da, Mustafa Kemal’in anti-emperyalistliğini nerede bıraktıkları açıkça görülüyor.

“... Köprülü bir gün sonra bir parlamento heyetinin üyesi olarak İngiltere’ye gidiyordu. DP heyete üye vermekte önce çekingen davranmıştı. Hem, meşhur muvazaa söylentilerinden korkuyordu, hem de dışarıya karşı rejimi fazla destekliyor, görünmek istemiyordu. Fakat İngiltere Büyükelçisi DP liderlerinin, bilhassa Köprülü’nün kulağını bir kokteylde bükmüş, İngiltere hükümetinin heyette Demokratları da görmekten memnun kalacağını söylemişti. O günler yabancı devletler, bilhassa Amerika ve İngiltere’nin Demokrat büyüklerle teması vardır ve bunlar onları ciddi bir alternatif gözüyle görüyorlardı, ilgilerini onlardan esirgemiyorlardı...”

“... bu arada, Amerika ile ilişkilerde bazı gelişmeler oldu. Yardım kanunu kabul edildi. Truman bunu imzaladı. İnönü, Amerikan milletine hitaben bir mesaj yayınladı. Bir Amerikan askeri heyeti derhal Türkiye’ye geldi, bizim ihtiyaçlarımızın tespitine başlandı. Heyetin başında General Oliver diye bir zat vardı. İnönü biraz daha rahatladı...”

“... buzlar çözülmeye yüz tutmuştu. Ankaralı arabuluculara bir yenisi katıldı: Vehbi Koç. Koç o zaman da Türkiye’nin en büyük işadamıydı. Yeni gelişmelere he-

men teşhis koymuş, doğruca Amerika'ya gitmişti. Amerikalılarla iş imkânlarının ne derece artacağını görüyordu. Liberal Amerika, devletten devlete yardımları bile mutlaka özel sektörden geçirecekti. Fakat Vehbi Koç görmektedir ki Amerika, siyasi hayatı sakin ve normal gelişen bir Türkiye istemektedir. Partileri birbirinin boğazına sarılmış bir Türkiye ise Amerika'ya fazla güvenlik vermeyecektir. Hele Amerikan firmalarına, hiç! Koç ile Avunduk ele ele verdiler. İkisi de kendi partilerindeki nüfuz ve kudret sahiplerini spektaküler bir barışma için seferber ettiler.”

Ünlü 12 Temmuz Beyannamesi'nin arkasında da meğerse bu yatarmış! İşte böyle kardeşim Kaddafi, “Şecaat arzederken merd-i kıpti sirkatin söyler” diye bir sözümüz vardır bizim, Toker'in yazdıkları da o hesap, öyle sanıyorum ki sana da bize de nasıl bu hale düştüğümüzü, kimler tarafından sistem'e tutsak edildiğimizi pek güzel anlatıyor.

Türkiye'ye Lâyık Gördükleri

1

ONLAR NE İSTEMİŞ, İKTİDAR NE YAPMIŞ?

26 Ağustos 1978

Hüzünlenmemek elde mi?

Geçen yıl temmuz başlarında, Amerikan iş çevrelerine özel bir rapor sunan *Executive Intelligence Revi-*

ew'nün Türk ekonomisine ilişkin değerlendirmelerini tartışmıştık; bu yılsa orada Amerikalılar tarafından ileri sürülen isteklerin **Türkiye Cumhuriyeti** hükümetince kuzu kuzu yerine getirilmekte olduğunu yaşadık. Hiç değilse, ben şu satırları yazdığım ana kadar!

O raporun bir yerinde şöyle denilmekteydi: "... Dünya Bankası'nın ifadesiyle 'Türkiye'nin kronik ve kaotik borç durumunun düzelmesi için bir kemerleri sıkma politikasının uygulanması gerekmektedir. Chase Manhattan Bankası'nın yetkililerinden biri, Para Fonu önerilerinin iki ana noktada toplandığını ileri sürmüş ve bunlardan birinin yüzde 75 oramnda bir devalüasyon olduğunu söylemiştir. Devalüasyon gereksinimini yorumlayan bir başka New-Yorklu bankacı da 'Elbette yüzde 75'lik bir oran gerekiyor, oranın etkili ve yıkıcı olması lazım. Tüm ithalatın durması lazım. Şayet razı olmazlarsa biz kendilerini işbirliğine zorlarız' demiştir."

Anhası minhası, hem "kemerleri sıkma" politikasına yattık, hem de oranı yüzde 75'e ulaşan bir devalüasyona. Denecek ki, resmen yapılan devalüasyon bu yüzdeyi tutmadı, o halde *Günaydın*'ın şu özetini bir okuyun:

"... Türk parası geçen yılın ağustos ayından bu yana geçen 12 ay içinde bir devalüasyon ve beş ayarlama ile altı kez düşürüldü. Paramız son bir yıl içinde en çok İsviçre frangına karşı değer kaybetti. Paramızın değeri İsviçre frangına karşı yüzde 105 düştü. Bunun yanında Türk lirası, Alman markına karşı yüzde 61, Hollanda florini ve Avusturya şilinine karşı yüzde 58 oranında devalüe edildi."

Ortalamasını alın isterseniz, bulacağımız rakam New-York'lu gaddar bankacının isteğine çok yakın olacaktır.

Yine o raporda, ‘üst düzeydeki bankacı’nın sözleri yer almıştı:

“... Biz sadece tüketim ithal mallarının ithalini değil, tüm ithalatın yani ağır sanayi mallarının, yatırım mallarının ve fabrika ithalatının durmasını istiyoruz. Biz derken, Para Fonu (IMF) Dünya Bankası ve buradaki, New-York’taki bankacıları kastediyorum, onlara, Kıbrıs’ta ödün verdikleri takdirde durumu gözden geçireceğimizi söyledik. Yardım konusunu Kıbrıs sorunu ile birleştirdik. Carter da aynı şeyi askeri işbirliği konusunda yapmaktadır. (...) Bence Amerika’nın bu konuyu Kıbrıs sorununa bağlaması çok yerinde bir davranıştır...”

Şimdi Carter ambargonun kaldırılmasını, Türk askerinin Kıbrıs’tan çekilmesine ve Rumların eski yerlerine dönmesine bağladıktan sonra, hem askeri hem ekonomik ambargonun, nasıl Kıbrıs’a bağlanmış olduğu daha iyi görülüyor değil mi? Aynı konuda *Executive Intelligence Review* ise şunları yazmaktaydı.

“(...) Dünya Bankası kredileri keserken sorunu Kıbrıs’a bağlamış, Carter da askeri yardım ile Kıbrıs sorununu birleştirmiştir. (...) Para Fonu’nun önerileri arasında da vergilerin büyük ölçüde yükseltilmesi, gelişme hızının yüzde 8’lerden yüzde 5’e düşürülmesi, yüzde 75 oranında bir devalüasyon ve ithalatın tamamen durdurularak hem kamu, hem de özel sektörün tamamen felce uğraması vardır...”

Aradan bir yıl geçti, bu arada önerilere direndiği için beğenilmeyen MC hükümeti ve **Demirel** giderek, “Umut” hükümeti iktidara geldi. İnsan daha seçimlerden önce IMF, Dünya Bankası ve Amerikan iş çevrelerinin istedikleri ile “Umut” hükümetinin 7 aydır yaptıklarını karşılaştınca seçimlerden çok önce bir CHP iktidarının ‘sistemin tercihi’ olduğu yolundaki tahminleri-

nin pek de yanlış olmadığı düşüncesine kapılabiliyor. Yalnız bir dakika...

Executive Intelligence Review'nin o müthiş raporunda o zaman belki de dikkatimizden kaçmış şöyle bir cümle var: “... **Türkiye'nin bir an önce askeri bir yönetime kayması Para Fonu tarafından arzulanmaktadır.**” Bunun ne demek olduğunu da açıklamak gerekir mi? CHP iktidarının uysallık derecesi yeterli görülmedi mi, kimsenin gık diyemeyeceği askeri bir hükümet yeğlenecek. İlle dikta olması gerekmez, “güçlü çevrelerin” arzuladığı ve kabul ettirdiği bir teknokratlar hükümeti de olabilir, seçim kaygısı olmayacağı için böyle bir hükümetin alınacak yıkıcı kararları gözünü kırpmadan alabilmesi olasıdır da ondan. Baksanıza, **Portekiz'in Ecevit'i** diyebileceğimiz **Soares** gümlledi, yerine yarı **Naim Talu** yarı **Cafer Tayyar Sadıklar** bir zat başbakanlığa atandı.

Kim bilir belki de böyle bir olasılığı önleyebilmek için iktidar elini çabuk tutarak, Türk parasını yeniden düşürdü, üstelik düşürmekle de kalmadı, bu kere başka bir sepete bağladı ama o başka bir hikâye, ayrıca görürüz.

2

‘SEPET HAVASI’

27 Ağustos 1978

Doğrusu bilmiyordum, öğrenince beğendim, çok iyi yakıştırmışlar: **İMF'nin**, hani o Türk ekonomisini ‘teftiş’ gelen uzmanları var ya, uluslararası ekonomi çevreleri bunlara “**İMF'nin gri adamları**” diyorlarmış, bura-

daki grilik besbelli bulanık anlamına, bulanıklık derse-
niz tatsız işler çevirdiklerinden!

Türk lirasının yazgısı üzerinde çalınan ‘sepet’ hava-
sı, anlaşılan bu ‘gri adamların’ daha o ‘niyet mektubu’
denilen teslim olma belgesini hazırladıkları zaman dü-
zenlenmiş, yeni yeni çalınıyor. Bildiğiniz gibi haber ön-
ce Türk lirası dalgalanmaya bırakılıyor’ diye çıktı, ar-
kasından dolarla bağlantısını koparıp IMF’nin özel çek-
me hakkı denilen ne idüğü belirsiz para birimine bağla-
nacağı duyuldu, daha sonra ise bu olayın taa niyet mek-
tubu zamanında kararlaştırıldığı.

Efendim, **Müezzinoğlu** uçaktan iner inmez, daha
ayağının tozuyla ‘bunun önceden bakanlıkça kararlaştırıldığını, doların düşmesi yüzünden uygulamaya konul-
duğunu’ mu söyledi, varsın söylesin, IMF istedi de yap-
tık diyecek değil ya, ona asıl sorulacak soru palas pan-
dıras niye **Amerika**’ya gittiği idi, krediler gecikiyor di-
ye başbakan bile ufak ufak telaşlanmaya başlamış, IMF
kredisinin ikinci dilimi üzerinde kuşkular belirmiş iken,
Türkiye’nin **Maliye Bakanı** (Üstelik **Elekdağ**’ın arkasın-
dan) kalkıp pat diye **Amerika**’ya gider, orada ne kadar
ekonomik yetkili varsa hepsiyle görüşmeye uğraşırsa, is-
tediği kadar başka gerekçe ileri sürsün, amacın nazlan-
makta olan IMF’yi bankaları ve **Amerika**’yı yeni ödün-
lerle kredi vermede razı etmek olduğu belli.

Ödünlere gelince, ikisi de meydanda: Birincisi, yeni
bir devalüasyon sayılabilecek olan para değerinin düşü-
rülmesi, ikincisiyse liranın dolardan koparılıp özel çek-
me hakkına bağlanması!

Ecevit hükümetinin martta IMF’yle imzaladığı ‘Niyet
mektubu’nda ‘Türk lirasının bir başka para sepetine
bağlanacağı,’ rivayete göre kelimesi kelimesine şöyle
kayıtlıymış.

“... Uluslararası para piyasasındaki dalgalanmalara bağılı olarak çapraz-kur farklarını ortadan kaldırmak amacıyla, Türk hükümeti en kısa sürede Türk lirasının değerini bir başka (yeni) para sepetine bağlayacak ve bundan sonra Türk lirasını diğer para birimlerine göre yeniden ayarlayacaktır.”

Nasıl, iyi mi? Haberi veren Yalçın Doğan, arkasını şöyle getiriyor: “IMF ile yapılan anlaşma birinci kredi diliminin niyet mektubundan hemen sonra, ikinci dilimin ise 26 Ağustos tarihinde verilmesini öngörmektedir. Geçen ay Türkiye’ye gelip incelemelerde bulunan IMF heyeti 48,5 milyon doların ikinci kredi diliminin verilmesi için Türk lirasının para sepetine bağlanması ilkesinin yerine getirilmesini istemiştir ve bunun zerine Maliye Bakanlığı para birimini özel çekme hakkına bağlama yönündeki kararı oluşturmuştur. Mektupta ‘bir başka sepet’ denilmekte, yapılan özel görüşmelerde ise bu sepetin özel çekme hakkı olması yönünde görüş birliğine varıldığı bildirilmektedir.”

Anlaşılan içtiğimiz acı bir ilaç, baksanıza bu ‘sepete’ bağlı ülkeler yeryüzünün en geri kalmış lkeleri, IMF Türkiye’yi onlarla bir tutmuş, bizimkilerin keyfi kaçmış olmalı, kararı geciktirdike geciktirmişler, krediden ses çıkmayınca Müezzinoğlu atlayıp Amerika’ya gitmiş, havayı tatsız bulmuş olacak ki, arkasından paldır küldür karar alınmış, gel gelelim Bakanlar Kurulu’ndaki ilk müzakeresinde IMF bunu sahidenden istemiş miydi, duraksamalarıyla askıda kalmış!

İşin gizlenecek saklanacak yanı yok, elinoğlu takır takır koşullarını sıralıyor, bizim ‘umut’ iktidarı da bütün sıralananları tıpış tıpış yerine getiriyor. Sepet havası da bunlardan!

Benim şaştığım asıl başka bir şey!

Niyet mektubu, Türk lirasının yazgısını, hem de ‘en kısa sürede’ başka bir sepete bağlamayı öngörüyor da, Türk kamuoyunun bundan aylar sonra haberi oluyor. Buna ne buyrulur? (**Ankara**’da, yarı şaka yarı ciddi, hükümetin bütün üyelerinin durumdan hakkıyla haberdar olmadıkları söylenmektedir. **Maliye Bakanı Müezzinoğlu**, **Ecevit**’e bile, başbakan **Amerika**’ya giderken havaalanında niyet mektubunun İngilizce metnini şöyle bir gösteresiymiş!) Haberi olduktan sonra, durumu gerektiği gibi değerlendirebiliyor mu, yooo, bakın uzmanların dediklerine, bakın parti liderlerinin sözlerine, kimse doğru dürüst özel çekme hakkının ne olduğunu, **Türkiye**’nin lehine mi aleyhine mi olacağını kestiremiyor, söylediklerini ağızlarında yuvarlamışlar, oysa böyle mi olmalıydı?

Muhalefet çoktan durumu öğrenmiş, değerlendirmiş, eğer karşı ise baraj ateşini düzenlemiş olmak gerekmez mi? **Kars Kalesi**’ndeki bayrakla uğraşacağına, Türk ekonomisinin kaderiyle ilgilense ya!..

3

DERVİŞ’İN FİKRİ VE ZİKİRİ

28 Ağustos 1978

Ben sizi **Kemal Derviş**’le tanıştırmıştım değil mi? Tabii canım, **Ecevit** hükümet olmaya hazırlanırken, hani **Dünya Bankası**’nın habercisi olarak gelip onunla görüşmüştü de, ‘Az gelişmiş ülkelere ilişkin bir kalkınma programı’ getirmişti, evet o zat. ‘Mumaileyh’ **Dünya Bankası** adına **Türkiye**’yle ilgili son bir rapor hazırlamış, ba-

sına bu raporun belli başlı önerileri ya sızdı, ya da sızdırıldı, bilmem görebildiniz mi? Dehşet yahu, aylardır (ne ayı be, yıllardır) söyleye söyleye usandığımız bazı gerçekleri, fikri neyse elbette zikri de o olan **Derviş**, raporuyla trak diye kanıtlayıveriyor.

Nasıl mı? Göreceğiz! Sözgelışı, hanidir **Dünya Bankası** ve **Para Fonu**’nun bizim sanayileşmemizi engellemeye çalıştığını söyleyip durmuyor muyuz? Helal süt emmiş Amerikancılarla, bazı bön kalemler, harıl harıl bunun aksini savunmuyor mu? O halde **Kemal Derviş**’in **Dünya Bankası** adına hazırladığı **Türkiye Raporu**’ndan şu satırlar mutlaka okunacak:

“**Türkiye**’nin sanayileşme stratejisinde değişiklik yapmak gerekmektedir. Bu ölçüde büyük bir dış ticaret açığı ile sanayileşme sorununu çözmek olanaksızdır. Onun için kimya, temel makine ve imalat, maden işleme gibi ağır sanayicilerle gelişme beklemek gerçekçi değildir. Kaynaklar ihracata yönelik hafif sanayi dallarına kaydırılmalıdır, ağır sanayiden gelişme beklenmemelidir.”

Allah aşkına söyleyin **Dünya Bankası Türkiye**’nin ağır sanayileşmesine, yani kalkınmasına karşı olduğunu daha nasıl söylesin? Bu kadar değil, dahası var. En önemli sorunumuz ihracat olduğundan onu da ‘hafif sanayi dallarıyla’ gerçekleştirebileceğimizden dem vuran bu haince rapor, üstelik dünya fiyatlarıyla rekabet edebilmek özürü altında bakın **Türkiye**’ye ne öneriyor:

“... fiyat engelini aşması da, ancak dördüncü plan döneminde sürekli olarak devalüasyon yapmasıyla gerçekleştirilmelidir. Tek bir devalüasyon yapmak çare değildir. (...) **Türkiye** bugün ancak büyük teknoloji gerektirmeyen hafif sanayi alanlarında rekabet edebilecek durumdadır. Bunu da devalüasyon sağlayabilir.”

Bre insafsız bunları yazarken hiç mi elin titremez.

Bu eski bir hikâyedir.

'**Gri adamlar**'ın bizi nereye götürmek istedikleri belli, belli ya, bu yeni mi ortaya çıkıyor? Yooo, 1974'de mine, MSP/CHP koalisyonunda **Erbakan** ağır sanayi ısrarlarını sürdürürken **Dünya Bankası Türkiye** üzerine yeni bir rapor hazırlamış, onda da benzer düşünceleri öne sürmüştü.

Sanırım ana hatlarını şöyle özetleyebiliriz: "a. **Türkiye tüketimine ilişkin mal ve hizmetlerin artırılmasına öncelik tanınmalıdır.** b. **Türkiye tarım kesimine ağırlık verirse iyi olur.** c. **Türkiye toplam yatırımları içinde sanayi yatırımlarının payını azaltmalıdır.**" Eh, yeterince açık sayılır bu da, anlaşılıyor ki, **Dünya Bankası**, onun ikiz kardeşi **Para Fonu**, oldum olası **Türkiye**'nin sanayileşmesine, kalkınmasına karşı. Bunu geçen yıl, Amerikan iş çevrelerine rapor sunan *Executive Intelligence Review*'nin 'hizmete özel' raporunda da okumuştuk, **Dünya Bankası**'nın **Türkiye**'ye yönelik niyetinin nasıl kararlı ve kesin olduğunu görmek için bir de isterseniz o satırları hatırlayalım:

"... **Türkleri satın alabilmek için Dünya Bankası seçimlere kadar Türkiye'ye günlük uygulamada buluna-çağını, ancak bunun için de Türkiye'nin seçimlerden sonra sanayileşme politikasından vazgeçerek kemerleri sıkmaya yönelmesinin şart olduğunu bildirmiştik. (...) Uzun vadede Türklerin Dünya Bankası'nın şantajına boyun eğip eğmeyeceklerini beklemek ve görmek gerekecektir. (...) İster Demirel isterse muhalefet lideri Ecevit olsun Ankara'daki bürokrasiyi ve Türk kamuoyunu sınıai gelişmesini durduracak bir uygulamaya zorlamakta büyük güçlük çekecektir. Sınıai gelişme modern Türkiye'nin temel ilkelerinden biridir...**"

"... **Türk gelişme stratejisinin esası, çabuk bir kamu**

sanayileşmesine dayanmaktadır. 1950'den bu yana Atlantikçi güçlerin Türkiye'nin geleneksel tarım ürünlerine dayanan bir gelişme stratejisini benimsemesi için çaba sarfettikleri ya da hiç olmazsa sanayileşmeyi emek-yoğun alanlara kaydırıp yozlaştırmayı gözetledikleri anlaşılmaktadır. Türkiye ise kamu öncülüğünde bir ağır sanayie yönelmek ve bu şekilde yoksulluk ve geri kalmışlıktan kurtulmak için ısrar etmiştir.”

Amerikan iş çevrelerinin dergisi durumu ne güzel özetlemiş. Bugün **Kemal Derviş**'in önerileri aslında **Dünya Bankası**'nın kuruluşundan bu yana, **Türkiye**'ye karşı takındığı tavırdan geliyor. İlkbaharda açılacak gibi görünen kredilerin askıya alınması ise, besbelli Dördüncü Plan Stratejisi'nin de, **Ankara**'daki bürokrasi ve Türk kamuoyunun direnişiyle, yine sanayileşmede ciddi bir hız gereğini içermesinden. Bu yüzden bugünlerde gösterge plan stratejisidir, Bakanlar Kurulu onu **IMF** ve **Dünya Bankası**'nın doğrultusuna yatırdı mı, bitti, bu iktidarı ulusal çıkarları savunur saymanın olanağı kalmamıştır.

Sahi, **Kemal Derviş Ecevit**'in bir ara danışmanı değil miydi?

4

KALKINDIRMAK İÇİN DEĞİL,
DENETLEMEK İÇİN KREDİ!

29 Ağustos 1978

“Ne diyorduk, oğlum Ahmed?”

Sanırım, yeni plan stratejisinin öneminden söz açıl-

mişti, **Dünya Bankası** ve **İMF**'yle ilişkilerimizde, bu stratejinin belirleyici bir etkisi olduğundan! Baksanıza **Cumhuriyet** '**İMF'nin İkinci Kredi Dilimi Gecikebilecek**' başlıklı haberi nasıl bağlıyor: '**... beklenen İMF heyetinin, 4. Plan üzerinde görüşmelerde bulunacağı öğrenilmiştir.**' Çünkü, söylemeyi unuttum, **Elmadağ** ve **Müezzinoğlu** ziyaretleri doğura doğura, **İMF'nin** '**gri adamları**'na, yeni bir **Türkiye** yolculuğu yapmaları sonucunu doğurdu, yolculuğun amacı da bu, yeni plan stratejisinin '**uygulanabilirliği üzerinde bir rapor vermek.**' Eh, sanırım bunun ne demek olduğunu, gerek **Dünya Bankası** adına **Kemal Derviş**'in verdiği rapordan, gerekse **İMF'nin** son Genel Kurul Toplantısında 24 üçüncü dünya ülkesinin bir ultimatoom gibi sunduğu karar tasarısından biliyorsunuz.

Ne, o toplantıdan ve karar tasarısından haberiniz yok mu? Vah vah, nasıl da atladınız yahu, basbayağı önemli bir şey bu: **İMF'nin** yıllık toplantıları oluyor ya, işte o toplantıda yirmi dört az gelişmiş ülke bir karar tasarısı veriyor ki, duman: **1. Az gelişmiş ülkelerin İMF'ye olan borçları silinmeli, kredi dağıtımı az gelişmiş ülkelere yararına yeniden düzenlenmeli. 2. Az gelişmiş ülkelere verilen kredilerin çeşitli koşullara bağlanılmasından vazgeçilmelidir. 3. Örgütün, çeşitli ülkelere ilişkin olarak hazırladığı ayrıntılı raporlar, diğer ülkelere gizli tutulmalıdır.**

Ne demek olduğunu açıklamak gerekir mi? Hiç olmazsa 24 az gelişmiş ülke, **İMF** denilen örgütün kendi zararlarına, gelişmiş ülkelerin çıkarlarına çalıştığını anlamışlar, önlemeye çalışıyorlar. Anlayamamak için, galiba **Türkiye** olmak gerekiyor, düşünüyorum da, sadece şu yakınlarda zengin ve gelişmiş ülkelerin aralarında yaptıkları toplantıda aldıkları kararları düşünse insan,

durumu kavrayabilir: IMF, gelişmekte olan ülkelere hâbre neyi öneriyor, kalkınma hızını düşük tutmayı değil mi; oysa varlıklı ülkeler aralarındaki toplantıda birbirlerini kalkınma hızını düşük tutmakla suçladılar, özellikle, **Amerika, Japonya ve Almanya**'dan kalkınma hızını artırmasını istedi.

Bu bakımdan, iktidar, IMF'nin '**gri adamları**'nca plan stratejisi üzerinde söylenecek her şeyi, yapılacak her öneriyi iki kere tartmalı, iki kere düşünmelidir. Hem karşı tarafın bizim durumumuzu düşünmediğini mi sanıyorsunuz Allah aşkına? O zaman Amerikan bankacılık çevrelerinin organı *Business Week* dergisinde söz edilen durumlardan haberiniz yok. Hadi biraz eşçeyelim.

Var mısınız?

Önce, şu Amerika'da **Federal Reserve Board Başkanı Arthur Burns**, bankalara resmi bir yazı gönderiyor, diyor ki, az gelişmiş ülkelere kredi mredi açacaksınız, uyanık olun, borç verdiğiniz ülkenin siyasal dengesini, ekonomik ilişkilerini iyice tartın! Bu, bir...

Business Week derseniz, 'borç veren devletlerin (ve bankaların) borç alan ülkenin siyasal dengesinin tartılması gereğini, ancak, iş işten geçtikten sonra öğrenmelerinden' yakınıyor. Özellikle kısa vadeli borçlar konusunda diyor ki, 'siyasi durumu' iyice inceleyip anlamadan zinhar kredi vermeyesiniz. İki de örnek vermiş, birisi **Zaire**, ötekisi **Endonezya**! **Citybank** diye bir banka işitip durmaktayız, bize de kredi mi açmış, açacak mıymış ne, o banka **Zaire**'ye kredi açasıymış, o sırada **Şaba** bölgesinde **Katangalı** jandarmaların olayı başlıyor. **Zaire Başkanı Mobutu** öderiz möderiz diyor ama, **Uluslararası Para Fonu Zaire**'ye karşı 'sıkı ekonomik önlemlerini alıyor'. **Endonezya** durumu daha başka, orada hükümet seçimlerden önce **IBM, Ünilever, Singer** ve Si-

emens gibi (maşallah hepsi bizde de var) çokuluslu şirketlerin ülke dışına kâr transferlerini yasaklamış, elbette uluslararası kapitalist sistem çevrelerinde bir telaştır gidiyor, bu heriflere hadlerini bildirmek lazım!

Kıssadan hisse, **sistem** kalkınmakta olan ülkelere borç verecek mi, o ülkelerin içini dışını bilecek; ekonomik potansiyelinden kalkınma planına kadar bilmekle yetinmeyecek hatta, denetimi altında tutacak, aksi halde paracıları yanabilir, haddini bilmez bir lider ya da hükümet çıkar bakarsın kamulaştırmaya bile kalkar, Allende gibi, Musaddık gibi sonunda yaptığını canıyla ödese bile, tatsız bir iş, iyisi mi kredileri vermeden önce ‘gri adamları’ gönderir, Türkiye gibi potansiyeli yüksek bir ülkeyi hem öldürmeden hem ondurmadan nasıl ‘sistem’in sömürü denetimi altında tutabileceğini araştırır, sağlama bağlarsın.

Hele iktidarın içinden ‘kafadar’ adamlar da bulabilirsen, dokunma keyfine! Bulamadın ‘bürokrasi ve kamuoyu’ devletin kuruluş ülkesi olan bağımsız sanayileşmekte direniyor mu, kes krediyi, tamam.

Ne halleri varsa görsünler!

5

GRI Mİ, YOKSA KARANLIK MI?

30 Ağustos 1978

Ne tuhaf bir yaz bu, geceleyin yıldızlar yerlerini usulca-cık bir yağmura bırakabiliyor, akşamüstü sokaktan eve sonbahar ürpermeleriyle dönebiliyorsun. Bu dediğim, elbette, **Ankara** gibi yüksek yerler için geçerli. Geçen

akşam, camlardan ufka yığılmış eflatun yağmur bulutlarına dalmışım, telefon: **Gülten**, IMF ‘müfettişleri’ne Batı’lı basında ‘**gri adamlar**’ denmesini pek beğenmiş, onu söylüyor. Bir iki arkadaş daha söylemişti, şu ara Bakanlar Kurulu’nun kuşa benzettiği plan stratejisini ‘incelemek’ üzere başkente gelmediler mi, ‘**gri adamlar**’ yine gündemde. İster misiniz, tutsun bu deyim! ‘**Gri adamlar**’ aşağı, ‘**gri adamlar**’ yukarı! **Avrupa**’da tuttuğu anlaşılıyor, baksanıza, **Portekiz**’de **Soares**’in yerine atanan başbakan için, IMF’nin adayı anlamına ‘**Portekiz’in gri adamı**’ diyorlar. Çok meraklılarınız, isterlerse, hâlâ yaz sıcaklığının sürdüğü plajlarda (Allah muhafaza) **Türkiye’nin ‘gri adamı**’nın kim olabileceğini tartışabilirler.

Ben kendi hesabıma, daha çok neyi söyleşmeye yakınım biliyor musunuz? Anlatayım: Daha geçen gün, **Ecevit**’in yumuşama kavramı üzerinde geliştirdiği daha serbest daha çok yönlü bir dış politika eğiliminin, ‘**sis-tem**’in koşulları altında gerçekleşemeyeceğini ileri sürmemiş miydim? Eşref saatine denk gelmiş anlaşılan. **Elekdag**’la **Müezzinoğlu**’nun **Amerika** dönüşü izlenimleri, sanki benim dediklerimi doğrulamak için edinilmiş. Neler mi bu izlenimler? Hadi ilk önce, derleyip toparlayıp bir özetleyelim.

a) **Türkiye**, ikili ilişkilerinde eskisine oranla daha serbest davranmaktadır, **Amerika** bunu iyi niyetle gözlemektedir, ama **Türkiye’nin ikili ilişkilerinde daha ‘hasas’ davranmasını arzu etmektedir.** b) **Türkiye** Kıbrıs sorununun çözümlenmesi konusunda hayli esnek davranmıştır ama, **Amerika**, bu sorunun kökünden çözümlenmesi için **Türkiye’nin biraz daha ‘yumuşamasını’ arzu etmektedir.** c) ‘**Türkiye**, kalkınması için yeni bir beş yıllık plan hazırlıyor, öngördüğü hedefler, genel olarak davranışları, **Türkiye** ile IMF arasında imzalanmış

olan niyet mektubunun sınırlarını aşmaktadır, **Amerika** aşılmamasını yeğliyor.’

İşte bu kadar basit!

Bu ince diplomasi sözlerini, bildiğimiz kaba Türkçeye dökersek çıkacak olan şu mudur: “**Türkiye**’yi gerek siyasal, gerek ekonomik düzeyde darboğaza soktuksa, bunun elbette bir anlamı var kardeşim, demek istiyor **Amerika**, yeni iktidar olarak seni rahatlatabiliriz ama eski iktidarlar yüzünden çektiğimiz sıkıntıların nedenlerini ortadan kaldır. Bunlar da belli şeyler, bir kere şu **Kıbrıs** işinde elini çabuk tut, sonra ikili ilişkiler diye gidip elin Rusuna, Bulgarına, Romenine ne yanaşıp duruyorsun, hele **Kaddafi** midir, **Saddam Hüseyin** midir nedir, o Arap tayfasıyla ne kaynatıyorsun, vazgeç böyle tehlikeli ilişkilerden, ya o plan stratejisi nedir Allah aşkına, o zaman senin **Erbakan**’dan, **Demirel**’den ne farkın kalır, biz bu adamları sanayileşme dalgasına düşükleri için sepetlemedik mi, şimdi bir de seninle mi uğraşacağız, hani ‘tarımsal kalkınma’ demiştin ya, tamam planını da ona göre ayarla bakalım, hem öyle yüzde sekiz filan sana çok gelir, yüzde dört buçuk beş nene yetmez!”

Dahası tehdit hazır: İleri sürülen bu koşullar yerine getirilmediği takdirde, **İMF** kredileri de, bankaların konsorsiyum kredileri de askıya alınacaktır. Alındı mı ne olur. Sonbaharda işlerin yola gireceğini, darboğazdan çıkılacağını halka vaat etmiş olan **Ecevit** köşeye sıkışır. İki rahmetten biri, ya kalkınma hızından, sanayileşmeden, ülkenin yararına olan ikili ilişkilerden vazgeçecek, **Kıbrıs**’ta daha ödüncü bir politika izleyip, verilecek üç beş kuruşluk ‘**sistem**’ sadakasıyla sonbaharı kışı iyi kötü geçirecek, ya da darboğazın daha da daralmasını, bu yüzden kamuoyunda saygınlığını iyice yitirmesini göze

alacak! Ne dersiniz, yumuşama olduğundan dolayı, başbakan ve hükümet komşularıyla filan istediği doğrultuda ilişkilere girişebilir, bunları geliştirebilir miymiş, yoksa ekonomi politikası, savunma politikası gibi dış politikası da ona yukardan mı emredilirmiş?

Gülten'e dedim ki, hakçasını ararsan, '**gri adamlar**' sözü fena değil, yaptıkları işe bakarsan IMF'nin müfettişlerine yakışıyor da bu söz, gel gör ki, ben olsam Türkçenin tadına doyum olmaz başka bir deyimini daha uygun bulurdum bunlara, '**karanlık adamlar**' derdim, yaptıkları iş karanlık da ondan.

Şimdi elbet biriniz çıkıp soracak, üçüncü bir seçenek yok mu diye? Vallahi **Mustafa Kemal**'in söylevinde, 1919'daki manzara-i umumiye'yi çizdikten sonra manda, himaye müstemleke olmak gibi teslimiyetçi çözümleri bir kalemde reddedip, "**Ya Ölüm, Ya İstiklal**" diye bir seçenek sunduğunu hatırlar gibiyim.

Atatürkçüyüz diyorlar da...

6

GÜNAYDIN AĞBIYLER

1 Eylül 1978

Ünlü 1950 seçimlerinin öncesinde, eski **Demokrat Parti** yayınladığı seçim bildirgesinde ne diyordu, bir hatırlayınız. Aynen alıyorum: "... Ulusal gelirin artırılması için en iyi yol özel sermaye ile yabancı sermaye için elverişli siyasal ve ekonomik atmosferin sağlanmasıdır." **Demokrat Parti**'dir söyler demeyin, o zamanki iktidar partisi **CHP**'nin bildirgesinde de, "... Yabancı sermaye-

nin ÷lkeye girişini kolaylaştıracak koşulların sağlanması...” vaat edilmişti. Demek ki ha **Hacı Osman**, ha **Osman Hacı**...

Demokrat Parti iktidarı oluştuktan sonra, (Haziran 1951) **Cumhurbaşkanı Celal Bayar**’a sunulan ilk **Dünya Bankası** raporunu, acaba ‘Mumaileyh’ hatırlar mı? O raporda denilmişti ki, **Türkiye**’de bir ekonomik denge-sizlik vardır, bunun nedeni de tarımı ihmal etme pa-hasına endüstriye önem verilmesinden, devletçilik ilke-sinin kamu girişimleri dolayısıyla hükümetin omuzları-na çok ağır bir yük yüklemesinden, özel teşebbüsün ce-saretinin kırılmasından doğmaktadır; çarenin tarıma dö-nüş, özel sektöre cesaret, kamu kesiminden vazgeçmek olduğu böylelikle belirtilmiş oluyor, gelecek yabancı ser-mayenin de “güç katacağı” ima ediliyordu.

Demokrat Parti iktidarı, 1951 Ağustosunda ‘**Yaban-cı Sermaye Yatırımlarını Teşvik Kanununu**’ Meclis’e kabul ettirdi. Gelgelelim, uluslararası ekonomi kuruluş-ları ve bankalar bu kanunu ‘yeterince liberal’ bulmadı-lar, öyle ki 1954 Ocak ayında bir sürü değişiklik yapı-larak ‘liberalleştirilmesi’ gerekti: Yeni kanun kâr trans-feri ve sermayenin, yatırım yapılan ÷lkeye gönderilme-sine ilişkin bütün sınırları kaldırıyordu. Bir ay kadar sonra **Celal Bayar** ünlü **Amerika** yolculuğuna çıkar, **New-York**’ta bankacılar ve maliyecilere hitaben yaptı-ğı bir konuşmada, “**Türkiye**’nin iyi bir pazar olduğunu” bildirerek ‘daha çok **Amerikan** yatırımı yapılmasını’ is-ter. Aynı günlerde **Dışışleri Bakanlığı**, **Türkiye** ve **Pakis-tan**’ın **Amerika** ve **İngiltere** ile askeri bir pakt imzalamaya istekli olduğunu açıklayacaktır. **CENTO** böyle doğar. Bu koşullar altında.

Aynı yılın mart ayında ise (1954 ünlü petrol yasası çıkarılır) bu alan da yabancı sermayeye teslim edilir.

Bütün bunları niye anlatıyorum? Yaş ilerledikçe geçmişe bakmak tutkusu da aldı beni, yoksa eski politikacıların günahlarını sayıp dökme illetine mi tutuldum? Değil be kardeşim, gazetelerde **İstanbul Ticaret Odası**'nın uzmanlarına yaptırdığı bir soruşturmanın sonuçlarını okudum, o getirdi aklıma bu eski olayları. Sebebi de şu: 1950'den itibaren özel sektöre kuvvet verilip iktidarlar 'her mahallede milyoner yaratma' sürecine girince, işadamlarımızın hemen bütünü 'yabancı sermaye' yanlısı kesilmişler, ancak yabancı sermaye ve yabancı teknolojiyle bir şeyler yapılabileceğinde ısrar edip durmuşlar. Eh, dediklerini kısmen gerçekleştirmediler de sayılamaz, yabancı sermaye ve teknolojiyle dışa bağımlı çarpık çurpuk bir şeyler yapılmadı değil, değil ama, işte aynı özel sektörün örgütü, **İstanbul Ticaret Odası**'nın uzmanları, yıllar sonra konuya eğilmek gereğini duyuyor, eğilince de şu inanılmaz sonuçları elde ediyorlar:

a) Türkiye'de yatırımlara girişen yabancı şirketlerin bu girişimlerinin amacının yüzde 33,6'sı Türkiye piyasasında mal satmaktır.

b) Türkiye'de yatırımlara girişen yabancı şirketlerin bu girişimlerinin amacının yüzde 12,6'sı da Türkiye'nin koyduğu gümrük duvarlarını aşmak olarak saptanmıştır.

İstanbul Ticaret Odası uzmanlarının bu iki saptamadan çıkardıkları sonuç ise son derece ilginç: 'İki temel neden birleştirilecek olursa, yabancı sermayenin ülkemize iç piyasa için geldiği ortaya çıkmaktaymış.' Günaydın ağbiyler, doğrusu böyle bir gerçeğe bu kadar kısa zamanda (nerdeyse otuz yıl) ulaşabilmiş olmanızdan dolayı hepinizi kutlarız. 1950'lerde, bu gerçeği hatırlatan, bu yüzden de cezaevlerini boylamış olan sosyalist-

lerden galiba özür dilemeniz gerekecek, zira bütün özel sektör, onun etkisindeki büyük hükümet ricali, bangır bangır ‘yabancı sermayeye kolaylık’ diye bağırırken, Türk sosyalistleri yabancı sermayenin **Türkiye’ye** ancak yeni kapitülasyonlar sağlamak amacıyla geleceğini yazıyor, iç pazarımıza çörekleneceklerini bildiriyordu.

Hele şükür özel sektör de yabancı sermayenin ne mene bir şey olduğunu anlamış.

Daha ilginç ne biliyor musunuz, aynı ankette **‘Türkiye’de üretilecek malları ihraç etmek amacıyla gelen yabancı sermayenin ancak yüzde 10,6’lık bir kesim olduğu’** belirtiliyordu. Bu sonucu da, yabancı sermaye ile Türk emeğini birleştirip **Ortadoğu’ya** mal satmak hayaliyle avunan ‘umut hükümeti’nin saygıdeğer üyelerine armağan etmeli. Çünkü biliyorsunuz, şu günlerde **Economist** bir yazı yazarak dedi ki...

Neyse, onu sonra konuşuruz.

7

DİLİN ALTINDAN ÇIKAN BAKLA

2 Eylül 1978

Bilmem sizin de dikkatinizi çekti mi? Bu yıl silahlı kuvvetler günü kutlanırken, “resmi” sözcüler biraz başka türlü konuştu: Aa, baktım **Mustafa Kemal’i** anıyorlar, hem öyle **‘Atatürk ilkeleri’** kabilinden soyut, yuvarlak laflarla değil, **Kemal Paşa’nın** anti-emperyalist savaş sırasında söylediği sözlerle filan... Ayrıca hanidir ‘resmi’ çevrelerde yapılmayan bir şey yapılıyor, Kurtuluş Savaşı gerçek kadrosuna oturtulup aslında basit bir

Türk-Yunan savaşı olmaktan çıkarılarak ‘bizi yutmak isteyen emperyalizme ve boğmak isteyen kapitalizme karşı’ yürüttüğümüz bir savaş olarak veriliyor. Hayırdır inşallah... Bunda besbelli bütün uysallığına rağmen Batılı ‘müttefiklerinden’ yeni kazıklar yiyen hükümetin öfkesi rol oynadı, **Libya** ve **Irak** yolculuğu haberleri de bunu biraz kanıtlamıyor mu?

Geçmiş kurcalamakta yarar çok, ben sık sık yaparım, bilirsiniz. Bugün yine eski yıllara doğru uzanacağız, neden mi, şu *Economist*’in yazısı yüzünden... Görmüşsünüzdür belki, İngilizlerin bu ünlü ekonomi gazetesi **Türkiye**’nin ekonomik durumunu eleştirdiği bir yazısında, ülkenin çaresizliğini uzun uzun anlattıktan sonra, birdenbire baklayı ağzından çıkarıyor, şöyle deyiveriyor:

“... **Türkiye**, gelişmekte olan ülkelere daha çok yararlanarak **Doğu Avrupa**’nın, **Rusya**’nın, **Kuzey Afrika**’nın ve **Ortadoğu**’nun pazarlarına girmeyi ümit etmektedir. (...) **Türk** plancılarının otomobil, buzdolabı ihraç etme rüyaları gerçek dışıdır. **Kuzey Afrika** tüketim pazarları küçüktür. **Ortadoğu** pazarlarının çoğu **Cadillac**’lar **Mercedes**’ler alacak durumdadır. **Doğu Avrupa** ve **Rusya**’nın ise kendi endüstrileri vardır. Fakat **Türkiye** bölgesinin manavı, kasabı, sütçüsü olarak kalırsa, ihracatı bundan çok yararlanacaktır.”

Özetlediniz mi, bundan iki yıldır tekrarlaya tekrarlaya dilimde tuz biten Batılı tutumu çıkıyor: Endüstri ülkesi olmaya kalkışmayın, o pazarlara mal satmak bizim işimizdir, haddinizi bilin, tarımsal bir ülke olarak kalın... Kimileri, *Economist*’in böyle açık açık **Türkiye**’yi azarlamasına içerlemiş, okurun birisi telefon bile etti bana, şu cür’ete bak diyor. Ne cür’eti birader, aynı *Economist* taa **Kurtuluş Savaşı** yıllarından bu yana **Türkiye**’ye karşı başka bir tavır içinde midir sanki? Oldum olası em-

peryalizmin türküsünü çağırması, Türkiye'nin Batılı sermayenin bekçi köpeği olmasını istemiş, bağımsızlık iddialarına karşı çıkmıştır.

Hadi biraz eski koleksiyonları karıştıralım...

7 Eylül 1923'de aynı *Economist* gazetesi, Türkiye konusunda şunları yazmıştı:

"... Türkiye en kısa sürede ekonomisini yeniden kurmak ve ekonomik faaliyetlerini canlandırmak zorundadır. Fakat bunu yabancı sermaye ve teknolojinin yardımı olmaksızın gerçekleştirebilmesi olanak dışıdır. Barış antlaşması sonucunda yabancı yatırımcı ve işadamları ür-kütülür, gücendirilir, yabancı sermayenin katkısı sağlanamaz ve dolayısıyla Türk halkının beklediği bolluk gerçekleştirilemezse, dalga dalga yayılacak olan hoşnutsuzluk, hükümeti sarsacak, hatta devirecek boyutlara erişebilir. Türk ulusu bir yandan ülkede yabancı çıkarlarını katı bir kesinlikle Türkiye'nin ulusal egemenliğine bağımlı kılınması, diğer yandan hızlı bir ekonomik kalkınma hamlesinin gerçekleştirilmesini isterken, bu iki isteğin çeliştiğini kimse düşünmüyor. Lozan'daki Türk delegasyonu da bu istekleri gerçekleştirmek için çaba harcıyor."

Elinoğlu ne açık söylemiş gördünüz mü? Daha o zamandan hızlı kalkınma istiyorsan, yabancı sermayeye ayrıcalık tanıyacaksın diyorlar. Yoksa kalkınamazmışız, iyi ki şu İstanbul Ticaret Odası'nın raporu elimizde, iyi ki 1950 öncesinin ulusal, belki yetersiz, ama bağımsız kalkınma çabasını biliyoruz. Bu, yabancı sermayenin bir kere girdi mi, özlenen bolluğu yaratıp yaratmayacağını yanıtıyor bize. Ama *Economist* ısrarlıdır. 11 Nisan 1925 tarihli sayısında şunları demiş:

"... Yabancı sermaye sorunu kendilerini kısırdöngü içinde bulan Türk liderlerini düşündürmektedir. Bağımsızlığını ve Türklerin deyimiyle 'ulusal bütünlüğünü'

koruması için, ülkenin zengin doğal kaynaklarının bir an önce geliştirilmesi zorunludur. Bu ise ancak yabancıların yönetsel katkısı ve mali desteğiyle gerçekleşebilir. Özellikle büyük bir dış borç altına girilmesi ya da yabancılara geniş ayrıcalıklar tanıyan bir politika uygulanması, hızlı bir üretim artışı sağlayabilir. Ancak her şeyden önce Cumhuriyet yönetiminin mutlu yalnızlık ve mutlak bağımsızlık tutkularından vazgeçmesi gerekmektedir.”

Ey ahali, *Economist*’in 1925’te yazdıklarını, Batı dünyası bugün IMF’nin, Dünya Bankası’nın ağzından Türkiye’ye tekrarlamaktadır. Zaten 1950’den beri de hayli önemli bir kısmını uygulamaya geçirebilmişlerdir. Yaşadığımız bunalımın bir ikinci nedeni yok. Neden bu! Mustafa Kemal’in o ‘mutlu yalnızlık ve mutlak bağımsızlık’ tutkusu vardı ya, bizi başı dik tutuyordu. Onu bir kere terkettin mi, işte o zaman *Economist* küstahlığını senin endüstrileşme neyine, sen bölgenin sütçüsü ol, manavı ol, kasabı ol demeye kadar götürebilir.

8

SÖVMEME GELİNCE HEPSİ HAZIR

3 Eylül 1978

Ünlü *Economist* Türkiye’ye Ortadoğu bölgesinin manavı ol, sütçüsü ol, kasabı ol, diye küstahlık ediyor da, ünlü *Guardian* başka türlüünü mü yapıyor? Hep aynı şey... Haberiniz olmuştur, ülkemizde esrardan cezaevlerinde yatmış bir herifin anılarına dayanılarak tepeden tırnağa Türkiye’ye söven bir film yapmışlar, bu film

Londra'da gösteriliyor, işin güzeli şu iki **Amnesty International** (Uluslararası Af Örgütü) adlı bir örgüt var ya, onun **İngiltere** şubesinin basbayağı himayesinde oluyor bu iş, bir anlamda örgütün işe karışması filmin iddialarında bir mesned kazandırıyor, bu iddiaları adeta resmileştiriyor. Malûm-u âliniz, **Mümtaz Hoca (Soysal)** bu oldum olası ısınamadığım örgütün sözü dinlenir bir ileri gelenidir, gitmiş filmi görmüş, herhalde tepesi atmış, örgütün merkezine bu ne iştir demiş, kemküm ederek **İngiltere** şubesinin filme verdiği resmiyeti geri almışlar, işte *Guardian* buna ateş püskürüyor: Vay efendim, **Türkiye**'de cezaevlerinin birer cehennem olduğunu bizzat **Amnesty International** 1977 tarihli bir raporuyla saptamamış mıdır? Şimdi tükürdüğünü o yalıyorsa, *Guardian* hiç de yalamak zorunda değildir filan feşmekan...

Sözün kisası, siz bakmayın **Uluslararası Af Örgütü**'nün sözünü geri alışına, bu örgüt **Türkiye**'deki siyasal suçluların cezaevi durumlarını iyileştirmek amacıyla **Ecevit** hükümetiyle pazarlıktadır, ondan böyle davranıyor, aslında Türk cezaevleri filmde gördüğünüzden de beterdir diyor gazete.

Üstünde durulacak ne çok şey var...

Cezaevlerimizin birer cennet olduğunu ileri sürecek değilim, böyle bir iddiayı en azından biri bitmeden öbürü başlayan cezaevi ayaklanmaları yalanlayacaktır. Evet, cezaevlerimizin çoğunda gerçekten katlanılması güç koşullar hüküm sürmektedir, ama daha önce burarlardan geçmiş öteki Batılı hükümlülerin de bu vesileyle belirttikleri gibi, ne bu koşullar filmde gösterilenlere uymaktadır, ne de Türk cezaevlerinin durumu Batılı cezaevlerinden daha beterdir. Zaten asıl olay, cezaevlerinin durumundan çok böyle bir şeyi bahane ederek **Türkiye** aleyhine verip veriştirmek, zaten önyargılarla

dolu Batılı kamuoyunu büsbütün ülkemize düşman etmek... ‘Önyargılarla dolu’ dedim, az önce söyledim, gerçekte sövüp saymaya hazırdırlar, onun içindir ki eskiden beri turizm reklamcılığıyla oralarda hiçbir etki yapamayacağımızı yazar dururum, hatta bir keresinde, efendim kendimizi bir türlü dünyaya tanıtamıyoruz ki diyenlere adamakıllı içerlemiş, onlar tanımak istiyorlar mı? diye bir yazı yazmıştım, 1975 Şubatı’nda şöyle böyle üç yıl olmuş, diyordum ki:

“... Kendimizi tanıtmıyoruz değil, tanıtamıyoruz da değil, kendimizi tanıtamayız... Tepeden tırnağa haklı da olsak, hakkımızı teslim ettiremeyiz. Muhakkak Yunanlıyı ya da İsrailiyi haklı bulacaklardır. Ancak her zaman bir Türk’e hak verir, ondan yana çıkarlar bilir misiniz, o Türk kendi ülkesine söverse... Evet acıdır ama gerçektir bu. Öyle sanırım ki bu gerçeği çok erken sap-tadığı için Mustafa Kemal Paşa Batılı çağdaşlığına ulaşmayı amaç edinmiş ama işe Batı’yla savaşıarak, ona haddini bildirerek başlamıştır. Batı’nın sözümüzü dinlemesini, bizi tanımmasını isteyenlere büyük bir derstir bu, Tanzimatçı evciliğiyle kendimizi onlara ne tanıtabiliriz, ne de kabul ettirebiliriz, ancak Kuva-yı Milliyeci çetinliğiyle davranırsak sesimize kulak verir, davranışımızı hesaba katarlar...”

Şu film olayı da ne kadar haklı olduğumu göstermiyor mu?

Hadi bu yazıyı Londra’dan yazan değerli bir okurun konuyla ilgili sözleriyle bağlayalım:

“... Bir de Batı gazetelerine duyduğumuz enayice bir hayranlık vardır. Batı ülkelerindeki arkadaşlar çok iyi bilirler, üzerimizde ‘*Guardian* ne diyor, *Times* ne diyor’ baskısı vardır. Gazetelerimiz ille de bunların Türkiye için iyi veya kötü, ne dediklerini neden okuyucuları-

na duyurmak isterler? Ne diyorlarsa diyorlar. Tamam, bunları istihbarat servislerinin, devlet ilgililerinin bilme-lerinde, değerdendirmelerinde fayda var. Ama neden sokaktaki adamına bak falanca İngiliz gazetesi hakkı-mızda ne yazmış korkusu yaratılmak isteniyor? Bu da kurtulamadığımız koyu alışkanlıklarımızdan biri. Yapa-caksak sizin gibi yapalım, bak namussuz herife, bizim için ne herzeler uydurmuş diyelim...”

Bir gözlemim de odur ki, Batılılaşmayı marifet belle-yen aydınlarımızın bir süre o pek önemsedığı **Batılı** ül-kelerde bir eyyam yaşatılması son derece yararlıdır; ya sütü bozuğun tekidir, aslını yadsıyıp kaybolur gider; ya da **Batılı**’nın bize karşı net tarafgirliğini saptayıp uyanır.

Bir Plan Var, Ama...

1

TÜRKİYE ÜZERİNDE PETROL HESAPLARI

10 Eylül 1978

Şöyle bir bakarsan, İngiliz emperyalizminin 19. yüzyıl sonlarında **Osmanlı**’nın Arap eyaletine göz dikmesi anlamsızdır. **Süveyş** açıldıktan sonra, bölgenin doğu yolunu denetlemesi, **Hindistan/Akdeniz** bağlantısını kurması bir yana, arazi basbayağı çöl... Aslında stratejik nedenlerle **Mısır**’ı elde etmesi yeterdi de artardı bile... Nesine gerek **Mekke Emiri**’ni **Dersaadet**’e isyan ettirmek? Ettirdi, ettirmekle de kalmadı, bütün yöresel emir

ve şeyhleri bağımsızlık vaatleriyle ve bol İngiliz altınıyla kandırarak ayaklandırdı, ortalıkta bir Arap milliyetçiliği lafıdır dönüyordu o zaman, **Lawrence** anılarında bunun ne müthiş bir yalan olduğunu İngiliz emperyalizminin Araplara Arap milliyetçiliği aşılama çalıştığını anlatır durur, **gerçekte bu Arap milliyetçiliği, bölgedeki İngiliz çıkarlarını örtmek için kullanılıyordu.**

O çıkarlar neydi dersenez, cevabı petroldür. **Osmanlı** her şeyde olduğu gibi, petrolün önemini kavramakta da geç kalmıştı. Daha yüzyılın başlarında Amerikan ve İngiliz konsolosluklarına, petrol kokusunun duyulduğu her yerden hemen ayrıntılı raporların merkeze gönderilmesinin istendiğini, bütün arşiv fareleri bilirler. İngiliz **Ortadoğu**'da petrol olduğunu biliyordu, doğrudan petrole el koymak **Osmanlı** ile dolaysız savaşları gerektireceğinden, on dokuzuncu yüzyılın sonlarında Batılı emperyalizminin yeğlediği dolaylı yola başvurdu: İmparatorluğun kaynaşmış halklarını milliyetçilik ayaklarıyla kalkıştırdı, onları birbirine düşürerek petrole zahmetsizce konarsın...

Araplar, en başta **Faysal**, bu oyuna gelmişlerdir. **Osmanlı** ordusundan kaçıp **Faysal**'ın topçu komutanı olan **Nuri Essait**, sonraları **Bağdat**'da Irak'ın başbakanlığını değil, İngiliz petrol şirketlerinin mümessilliğini yapıyordu. Araplar, ancak İkinci Dünya Savaşı'ndan sonra uyandılar. **Osmanlı**'ya haksızlık ettiklerini anlamaları, usul usul **Türkiye**'ye yüzlerini çevirmeleri bundan sonradır ama, ne yazık ki o tarihlerde **Türkiye** onların kurtulmaya çalıştıkları emperyalizmin tuzağına yeniden düşmüştü: Anti-emperyalist Arap rejimleri aleyhine BM'de oy kullanıyorduk...

Peki bu giriş niye?

Haberiniz olmuştur, yeryüzünün en büyük petrol

tekellerinden **Exxon** şirketi gizli bir rapor hazırlamış, hazırlamakla kalmayıp bunu bazı Batılı ülkelere de ulaştırmış, bu raporu Fransız sosyalist gazetelerinden **Le Matin** elde ediyor, yayınlıyor, okuyunca ne görüyoruz, 2000 yıllarından itibaren dünya petrolünün ağırlık merkezi Arap ülkelerinden **Latin Amerika, Afrika ve Türkiye** gibi bazı gelişmekte olan ülkelere kayacakmış... Hani hep dünyanın petrol yedekleri tükeniyor deyip duruyorlar ya, yalan, rezervler 450 milyar ton dolaylarında, uydular aracılığıyla yapılan petrol haritalarında ise 71 kadar gelişme halindeki ülkede esaslı yataklar olduğu görülüyor, bunların 16'sında şimdiden önemli buluntular yapılmış, 25 kadarında ise cesaret verici sonuçlar alınmış. Gelişme halindeki ülkelerin petrol üretimi 1976 yılında 200 milyon ton tutarında imiş, **Exxon**'un raporuna göre bu rakam 1990'da su içinde 500 milyon tonu bulacakmış. **Le Matin**'in usturuplu bir gazetecilik yaparak açıkladığı bu rapor, ilk bakışta iki önemli sonuç getiriyor.

Birincisi genel: Çokuluslu petrol şirketlerinin dünyanın petrol yedekleri konusunda gizli çalışmaları olduğu iddiası kanıtlanıyor böylece, demek herifçioğulları uydudu araştırmaydı derken geleceğin petrol haritasını çıkarmışlar, hangi ülkelerde ne kadar yedek olduğunu saptamışlar, durumu Batılı emperyalist ülkelere el altından duyurarak, bu ülkelerin yedek petrollerini artırması yolunda ilk uyarıyı vermişler. İkinci sonuç, özel, daha çok **Türkiye**'yi ilgilendiriyor. Hanidir duyarız, bazı uzmanlara göre **Anadolu** yarımadasının altı bir petrol denizidir, yabancı şirketler petrolü bulmakta fakat bize haber vermeyip kuyuları kapatmaktadır vs... **Exxon** raporuna bakarsanız, bu söylentilerin önemli bir kısmında gerçek payı var.

Sanırım, iş buraya gelince bir şeyi daha hatırlamamız yerinde olacak: **Ecevit**'in **Sovyetler Birliği** yolculuğunda, **Kossigin**'in ona **Türkiye**'de petrol olduğundan çok umutlu olduğunu söylediğini işitmemiş miydik, anlaşılan Ruslar da uydular aracılığıyla **Türkiye**'nin altındaki petrol yataklarını saptadılar, teknolojilerine de güvendiklerinden bu petrolü **Türkiye** hesabına çıkarmayı öneriyorlar.

Şimdi lütfen, şu sıraladıklarımı bir araya getirip değerlendiriniz: **Türkiye**'nin petrolü varsa, bunu **Sovyetler** çıkarırsa, **Türkiye** belini doğrultacağı gibi **Ortadoğu**'da basbayağı borusu öten güçlü bir ülke haline gelmez mi? Peki, bunu önlemek kimin görevi, herhalde eskiden **Osmanlı**'nın petrol ülkesi olmasını önleyenlerin, değil mi?

2

TEHLİKELİ PARALELLER

11 Eylül 1978

Bir ülkenin başına çorap örölmek istendi mi, nüfusunun etnik kesiti ele alınır. **Kemal Paşa**'nın en büyük hizmetlerinden birisi, **Cumhuriyet**'in ilk kuşaklarını etnik ya da benzeri ayrılıklardan uzak yetiştirmesini bilmesi olmuştur. O günlerden ne kadar uzaktayız? Bunu anlamak için, akşamları radyo haberlerini dinlemek kâfi... **Sivas**'ta çocukların arasındaki kavga bir **Alevi/Sünni** çatışmasına, dönüşüyor. **Tunceli**'nde ya da **Bingöl**'de, yıllardır aynı toprak üzerinde çalışıp aynı havayı soluyan komşular bilinmez hangi kan davasından birbirine giriyor. Hele bir de, bu yaz ayağı yurtdışına basanların

getirdikleri haberleri dinleyiniz. Rivayet odur ki, Batılı ülkeler Türkiye'nin doğusunda zaten çatışmaların sürüp gittiğine inanmaktaymışlar, daha da kötüsü önümüzdeki ilkbahara daha ciddi kalkışmaların vuku bulması olasılığını öngörmeleri...

Şaştınız mı? Ben hiç şaşmadım. Fikrimce, ortada bir plan var, her şey onu uygulamak doğrultusunda geliştiriliyor. İsterseniz, **Tagaris**'in *Onus Probandi/Kanıtın Ağırlığı* isimli raporunu bir hatırlayalım.

General Aşıl Tagaris, Yunan Stratejik Araştırmalar Enstitüsünün başkanı imiş, raporu da, doğrudan doğruya **Türkiye**'nin ne yoldan parçalanabileceği üzerine bir ön çalışma. Adam en çok neyin üzerinde duruyor biliyor musunuz, **Türkiye**'nin nüfus yapısının! Bir kere Türklerin verdiği nüfus sayımı rakamları yanlışmış, şişiriyormuşuz biz bu rakamları, **Anadolu**'da öyle kırk, kırk beş milyon Türk filan yaşamıyormuş. Bu iddia asıl onu izleyecek olan öteki iddiaya dayanak sağladığı için önemli, çünkü **Tagaris** hemen arkasından baklayı ağzından çıkarıyor, çünkü **Küçük Asya**'da son derece karışık bir uluslar ve halklar karmaşasının var olduğunu söylüyor, en azından on milyon kadar azınlık varmış ki aralarında Kürtleri, Ermenileri, Arapları, Çerkesleri, Bulgarları, Yahudileri saymak lazımmış.

General Tagaris'in arkasından ortaya atacağı şey elbette daha çarpıcı: Değil mi ki **Küçük Asya**'da yaşayan bu halklar Türkler gelip yarımadayı ele geçirmeden de oralarda yaşıyorlardı, elbette bağımsız ülkeler oluşturmaları hakseverliğin bir gereğidir. Böylelikle adamcağız açık açık vaktiyle **Osmanlı**'nın parçalanması demek olan **Doğu** sorununun yeniden canlandırılması gerektiğini öne sürüyor, sürerken de en çok Kürtleri Ermenileri göz önünde tutuyor.

Şimdi isterseniz, **Anadolu**'daki petrol yataklarının geleceğiyle **Anadolu**'nun geleceği arasında kurulmak istenen tehlikeli paraleli işaretleyebiliriz: Zamanında Arap eyaletleri, nasıl nüfus kesitinde Araplığın ağır bastığı bahane edilip sözde bir Arap milliyetçiliği yaratılarak **Osmanlı**'nın etinden koparılmış ise, bu kere Türkiye Cumhuriyeti'nin nüfus kesitindeki Ermeni, Arap, Kürt vs. azınlıkları bahane edilerek yeni petrol toprakları '**sistem**'in denetimine alınmak istenecek. Allah bilir, bölücülüğün de, Kürtçülüğün de altında yatan bu... **General Tagaris**'in raporuna ekli haritada **Anadolu** toprakları üzerinde bir **Pontus** devleti, bir **Ermenistan**, bir **Kürdistan** işaretlenmiş, mübarek sanki **Sevr Anlaşması** haritası...

Arada bir **Kurtuluş Savaşı**, bir **Lozan Anlaşması** olduğunu ne çabuk unuttular...

Birisi çıkıp diyebilir ki, kardeşim **Tagaris**'in raporu 1976'da yazılmış, o günden bugüne köprülerin altından çok sular aktı, demesin, zira daha geçenlerde **Atina**'da çıkan **Tahidromos** adındaki bir dergi **Malatya**'da **Fendoğlu**'nun öldürülmesini izleyen olayları ele alarak Kürt devleti kurma mücadelesinin Türk topraklarına kaydığını yazmaktaydı. Ayrıca, bu dergi de yazısına bir harita eklemiş, bu harita üzerinde kurulacak **Büyük Kürdistan**'ın **İran**, **Suriye**, **Irak** ve **Türkiye** topraklarından neleri kapsayacağını göstermişti. **Tahidromos**'un, durup durduğu yerde, Kürtlerle ilgilenmesinin bir anlamı yok mu? Bu anlam elbette, **General Tagaris**'in raporundaki iddialarının taşıdığı anlamla birleşiyor. **Türkiye**'ye karşı mütareke öncesinde ve sırasında elele vermiş olan Kürt, Ermeni ve Yunan komitacıları, özgürlük, halkların yaşama hakkı, sömürü gibi büyük lafları kalkan ederek, emperyalizme karşı bütün **Anadolu**'nun kenetlenerek verdiği bir **Kurtuluş Savaşı**'ndan sonra gerçekleşmiş

bir bütünlüğünü aynı emperyalizm yararına bozmaya kalkıyorlar.

Güçleri yeter mi? Orasını tarihe bakıp anlamak kolay. Ama **Türkiye**'de yaşayan herkesin, sadece **Tagaris**'in raporunu ya da **'Tahidromos'**un yazısını göerek anlayabileceği önemli şey, uzun farları genellikle hiç yanmayan politikacılarımızın adına anarşi deyip geçtikleri çalkantının hangi mihraklardan hangi niyetlerle örgütlendiği olmalı. Daha **Fendoğlu** öldürüldüğü günlerde yazdığımı hatırlıyorum. Bu dışarda kullanılmak amacıyla girişilmiş bir sabotajdır diye, işte **Tahidromos** kullanıyor, kullanana bak, kimin yaptığını anla...

Bu kadar basit...

Enver Paşa da Böyle mi Derdi?

1

ALMANYA İLE 'İŞBİRLİĞİ'NİN SINIRI YOKMUŞ

21 Ekim 1978

Her ne kadar, **Erich-Maria Remarque**'in ünlü *Batı Cephesinde Yeni Bir Şey Yok* romanını daha çocukken okumuşsak da, bizim kuşağımızın gözünde Alman ordusunu ve **Prusyalı** subay geleneğini, iki büyük savaş arası filmlerin müthiş generali **Erich Von Stroheim** temsil ederdi. En çok da, **Jean Renoir**'in *La Grande Illusion* filminde başardığı general kompozisyonu ile. Yaşım ilerledikçe, bu adamın, daha sessiz sinema döneminde, bü-

yük bir **Hollywood** rejişörü olduğunu öğrendim. Büyüktü, fakat o kadar savurgandı, öylesine çok para harcıyordu ki, filmlerinin kâr getirmesine olanak kalmıyordu. Bu yüzden **Hollywood**'da tutunamıyor, ver elini **Paris**! İşin tuhafı yanlışsız, kusursuz bir **Prusyalı** general gibi gördüğümüz **Stroheim**'in Alman bile olması: **Avusturyalıymış** adamcağız.

Fakat, daha **İkinci Dünya Savaşı**'ndan önce, **Prusya** türü askerliğin, Alman savaş aygıtının, soğuk ve acımasız niteliklerini ne güzel yansıtıyordu. Bunu savaş patlayıp da, **Rommel** gibi, **Runsdet**, **Von Bock**, **Kesserling** gibi ünlü Alman mareşalleri tarih sahnesine çıkınca daha iyi anladık. Bu arada elbet, bizim ordumuzdaki bazı görenek ve geleneklerin, **Abdülhamit** döneminden başlayarak askerlik zanaatını öğrensinler diye **Almanya**'ya gönderilmiş 'zabitanımızdan' filiz sürdüğünü de! Yakın tarihimize merak sarıp da, **Kaiser Almanyası**'nın **Osmanlı** toprağına, **Osmanlı** ordusunu ıslah ve güçlendirme ayaklarıyla çöreklandığını bilmeyen yoktur. Daha önce, başka bir vesileyle, aynı konuyu tartıştığımızı hatırlıyorum.

Yeniden üstüne varışım niye?

Savunma Bakanı Hasan Esat Işık, **Almanya** yolculuğuna çıkmadan verdiği bir demeçte, şunları söylüyordu: "... Türkiye ile **Almanya** arasında askeri ve ekonomik işbirliğinin geleceğe dönük bir sınırı yoktur. Önümüzdeki bu alanda yeni ufuklar vardır. Şimdiye kadar, Türkiye'ye sağlanan askeri destek, büyük çoğunlukla silah ve malzeme yardımı şeklinde gelişmiştir. Şimdiden sonra, bunun yerine bu ilişkinin daha devamlı ve geçerli bir yöntemle yürütülmesi zorunluluğu ortaya çıkmıştır."

Bonn'da Alman Savunma Bakanı **Hans Apel** ile üçüncü görüşmesini tamamladıktan sonra ise şunları demiş: "... Türkiye ile **Federal Almanya** aralarındaki askeri iş-

birliğini bugünkünden çok daha ileri boyutlara ulaştır-
maya kararlıdırlar. Temaslarımın sonuçları, tahminle-
rimi de aşan biçimde olumlu oldu.”

İnsan bu ‘olumlu sonuçları’ doğrusu merak ediyor,
bereket **Yağmur Atsız Almanya**’dan gazetesine bildirmiş,
haberini okuyarak öğreniyoruz. Bir kere **Bonn**’un her yıl
Türkiye’ye yaptığı 100 milyon marklık milli savunma
yardımını **Almanya** bile yetersiz bulmaktaymış, artıra-
caklarmış bunu ama, **Dışişleri Bakanı**’nın yetkisinde ol-
duğu için zaman istermiş biraz. Dahası, **Bundeswehr**’in
(Alman ordusu anlayın) miadı dolduğu için ‘artık’ say-
dığı araç-gereçten Türk Silahlı Kuvvetlerine daha fazla-
sını vermek niyetindeymişler. Bu kadar mı, ne münase-
bet? ‘İkinci paket’ dedikleri, bir kereye mahsus çok bü-
yük bir silah yardımı öngörüyorlarmış, ama, listenin
çok daha kabarık tutulması uygun görüldüğünden anlaştı-
rma bir süre ertelenmiş. Nihayet, **Türkiye**’nin döviz açığı
ve ekonomisinin bozukluğu **Hasan Esat Işık** tarafın-
dan açıklandığı için, **Apel**, **Türkiye**’ye savunma yardımını
artırmak amacıyla, hem **Başbakan Schmidt**, hem de
Amerikan Savunma Bakanı Brown ile görüşecekmış.

Alman ordusunun eskilerinin verilmesi dışında dışı-
mize dokunur bir şey görebildiniz mi siz, **Türk/Alman**
işbirliğindeki ‘ileri boyutlar’ arasında? Görmedinizse, şu
sonuncusunu okuyunuz: “**Bunların yanısıra alınan bir karar uyarınca Türk subaylarının en modern koşullara göre yetiştirilmeleri amacıyla Federal Almanya, gerek hava, gerek deniz, gerekse kara kuvvetleri alanında geniş eğitim olanakları sağlamayı kabul etmiştir. Bu karar uyarınca bundan böyle çok sayıda Türk subayı Federal Almanya’da eğitim görecektir.**”

Ne o, **Yankee** geleneklerinden tekrar **Prusya** gelenek-
lerine mi dönüyoruz?

O birkaç satırı okuyup da şimşek hızıyla yüzyılın başlarındaki **Osmanlı** tarihine gidip gelmemek elde değildir. **Wilhelmstrasse** (o zamanki Alman hariciyesi) **Osmanlı**'yı tutsak etmek için toprağına iki kanaldan kol atmıştı, birisi **Deutsche Bank**'ın analık ettiği **Bağdat Demiryolu Kumpanyası**'ydı bunun, ikincisiyle Alman ordusu! Hatta Alman askeri teknolojisi ve uzmanları **Osmanlı** içinde Alman bankalarından ve demiryolu şirketlerinden önce cirit atmaya koyuldular, epeyce başarılı da oldular. Niyetim **Savunma Bakanı Işık**'ın **Türk/Alman** askeri işbirliğinde önümüze açılan ufukları anlatırken aynı işbirliğinde aramızda kalmış olan ufukları unutup unutmadığını anlamak.

Fakat o işe bulaşmadan bu haberi başka bir haberle yanyana okumanın yararına inanıyorum. Hatırlayın hele, üslerin açılmasından sonra, **Türk-Libya** askeri işbirliği görüşmelerini yapmaya gelen heyetin sessiz müzakereleri yarıda kesip döndüğü bildiriliyordu o haberde. Aradan epeyce geçti, yalanlayan da çıkmadı. 'Geleneksel' **Türk/Alman** savunma işbirliği varken, **Libya** ne yazar değil mi ama?

Şu 'geleneksel' işbirliğine de bir göz atalım.

2

OSMANLI DA ÖYLE SANMIŞTI...

22 Ekim 1978

Savunma Bakanı Hasan Esat Işık'ın **Türk-Alman** savunma işbirliği meyanında elde ettiği 'avantajlardan' birisi de "**Federal Almanya**'nın gerek hava, gerek deniz,

gerekse kara kuvvetleri alanında geniş eğitim olanakları sağlamayı kabul etmesi”dir, öyle mi? Bu amaçla ‘çok sayıda Türk subayı **Federal Almanya**’da eğitim görecektir.’

Lothar Rathmann, *Alman Emperyalizminin Türkiye’ye Girişi* adlı ilginç kitabında, satırı satırına şunları yazıyor:

“... Osmanlı İmparatorluğu’ndaki bu ilk büyük Alman askeri heyeti, özellikle daha sonraları feldmareşal olan Colmar Von Der Goltz Paşa’nın kumandası altındayken Alman Genelkurmayı’nın ve Wilhelmstrasse’nin, yani Dışişleri Bakanlığı’nın umutlarını fazlasıyla gerçekleştirdi. Von Der Goltz sadece yaşlı subaylarla değil, özellikle genç subay gruplarıyla sıkı ilişki kurmanın gerekliliğini anlamıştı. (Lütfen buraya dikkat) Nitekim daha sonraları, 1908-1909 yıllarındaki ‘Jön Türk Devrimi’ sırasında, Alman nüfuzu bir anda yeniden sağlanınca, bu subay gruplarını istilacı doğu politikası için kullanabilecekti. Von Der Goltz, II. Abdülhamit’in sırlarını kurnazca öğreniyor ve çoğunlukla en önemli siyasal konular üzerinde olan bu bilgileri ve askeri sırları Dışişleri Bakanlığı’na ve Genelkurmay’a aktarıyordu: Örneğin, İstanbul çevresindeki istihkâmların durumu ve donatımı ya da Boğazlar’daki tahkimatın krokileri gibi. Böylece Von Der Goltz, çok sayıda genç Osmanlı subayının eğitim amacıyla Alman ordusunda görevlendirilmesi konusunda Babîâli’yi, yani Osmanlı hükümetini ikna etti. Alman Genelkurmayı tarafından onaylanan bu önlemler sayesinde Osmanlı ordusu içinde Prusya militarizminin yarattığı, komplocu sıkı bir çekirdek oluşturuldu. Bunların yardımıyla da Prusya militarizminin saldırgan Yakındoğu istila programının uygulanması sağlanacaktı.”

İşte burada, galiba **Enver Paşa**'nın **Berlin**'de ataşemiliterlik etmiş **Prusya** hayranı 'genç subaylardan' olduğunu vurgulamak gerekiyor, o **Enver Paşa**'dır ki bir olubitiye getirip devleti **Kaiser**'in yanında Birinci Dünya Savaşı'na sokacak, sonunda batmasına neden olacaktır. **Mustafa Kemal Paşa** ise **Almanya**'ya filan gitmemiş, savaş boyunca komutanı **Prusyalı** generallere kafa tutmuş durmuş! Bu iki Türk generalinden Alaman hayranı olan, devleti batırmış, Almanlarla takışıp duran, bu bataktan yeni bir Türk devleti kurmuştur. Zinhar unutulmaya...

Federal Almanya bize ordusunda ıskartaya çıkarılmış bazı araç gereç ve silahları verecekmiş ya, aldı beni bir merak, acaba bunların markaları **Krupp**, **Mausser** ya da **Loewe** mi diye? Çünkü bu saydıklarım 1891'de **İstanbul**'a 6 milyon mark tutarında savaş araç gereci satıyor. 1892'de miktar 10 milyon marka, 1893'de 13 milyon marka çıkıyor. 1897'ye kadar her yıl iki milyon markla 12 milyon mark arasında oynayan bir satış sağlanıyor. Öyle ki, **Lothar Rathmann**'a göre, 'Osmanlı hükümetinin Alman silah sanayiine verdiği bu siparişler, **Osmanlı İmparatorluğu** ile yapılan silah ticaretinde **Almanya**'yı tekel konumuna getiriyor.'

Hadi arkasını okuyalım: "... Bu gelişmede Von Der Goltz kumandasındaki askeri heyetin büyük payı oldu. Bu general doğrudan siparişleri alarak, Yunker-burjuva **Almanyası**'nın Yakındoğu'da elverişli ekonomik, siyasal ve askeri dayanak noktaları edinebilmesi için gereken koşulları yarattı. (...) Ordu ve donanma arşivlerinin yanı sıra, silah fabrikatörlerinin ve savaş kundakçısı **Krupp** hanedanının arşivleri de yakından incelenirse, bu **Prusyalı Yunker**'in gerçek görüntüsü bütün çarpıcılığıyla çizilebilecektir. Ama yine de Von Der

Goltz'un yerine getirdiği sınıfsal görevden Berlin'deki üslerinin son derece hoşnut olduğu kesindi. Prusyalı askeri, Prusyalı tüccarın izlemesi çok alışlagelen bir durumdu. Almanya burjuvazisi Yakındoğu'daki rakiplerinin gücü karşısında daha önce askerlerini göndermek zorunda olduğunu anlamıştı. Bu askerler Büyük Britanya ile Fransa'nın ekonomik ve siyasal alanlardaki tekel konumunda bir gedik açacak ve böylece Alman sanayi ve banka sermayesinin yeni bir sömürü alanında özgürce savaşması için yol açılmış olacaktı. (...) Alman finans çevreleri Prusya militaristlerinin İstanbul'da gösterdiği faaliyetlere biçeceği değeri iyi biliyordu. Örneğin 1893'de silah fabrikatörü Loewe, Alman savaş sanayii yararına gördüğü hizmetlerden ötürü Goltz'a şahsen teşekkür etmeye gitti ve çalışmalarının karşılığı olarak bir tomar hisse senedi verdi."

Bütün bunları okuyup, **Türk/Alman** savunma işbirliğinin geride bıraktığı ufukları şöyle bir gördükten sonra, gel de **Hasan Esat Işık**'ın gördüğü o ilerdeki ufukları merak etme bakalım.

Şimdi aklievvelin birisi çıkıp der ki, sen ne konuşuyorsun arkadaş, döviz darboğazı var. **Osmanlı** gibi **Almanya**'dan silah ve mühimmat alacak halimiz mi kaldı, herifler bize yardım edecekler. Gülerim, gülerek **Hasan Esat**'ın yola çıkmadan açıkladığı "Akılcı ve gerçekçi tek yol"un ne olduğunu hatırlatırım: Önce Türk Ekonomisini güçlendirmeye yardımcı olacaklar, yani kredi açıp borçlandırarak ortaklaşa savaş sanayii kuracaklar, öyle ki hem ürettikleri malın maliyeti düşecek, hem de Türk savunma sanayii denetimleri altında olacak.

Hasan Esat Işık diyor ya, **Türk Alman** işbirliğinin sınırı yok, kim bilir belki **Enver Paşa** da böyle derdi.

‘Sistem’ Tam Teslimiyet İstiyor

1

YANDIK KEREM’İN ARPA TARLASI GİBİ...

5 Kasım 1978

Diyordum ki yahu nedir, Allahın günü politika, yok NATO’yla ilişkilerimiz, yok **Ortakpazar**’ın attığı kazıklar, yok şu, yok bu! Biraz da başka konulara atlayalım, edebiyattan mı olur, resimden mi olur, adamın içini açacak şeylerden söz edelim. Sen misin söyleyen? Daha televizyonda izleyip sevdiğim bir müzik programı üzerinde iki satır yazmıştım ki, **Türkiye**’yi fena halde ilgilendiren birkaç gelişme birden oldu, hadi şimdi gel de çeneni tut, bunları ele alıp tartışma bakalım?

Ucundan kıyısından bulaşacağız çocuklar.

Önce o kadar önemsedğim olaylar nelerdir, onları birbiri ardına bir dizelim isterseniz. a) Paris’te bir Türk heyeti OECD’nin uzmanları önünde Türk ekonomisi konusunda resmen sınava çekildi. Bu vesileyle OECD’nin **(Ekonomik İşbirliği ve Kalkınma Örgütü)** Türkiye’yle ilgili raporunun neleri içerdiği az buçuk belli oldu. b) Hükümetin yabancı sermayeyi özendirmek amacıyla hazırladığı yeni uygulama yönetmeliği açıklandı (hem de garip değil mi, önce *Financial Times*’da). c) **Türkiye Sana-yicileri ve İşadamları Derneği (TÜSIAD)** üyelerinden bir kaçının **Amerika**’ya yaptıkları bir gezinin izlenimleri, gözlemleri ve sonuçları öğrenildi.

Bunların her biri başlıbaşına bir kitaplık laf kaldırır,

hem Batılı ‘müttefiklerimizin’ **Türkiye**’ye ne gözle baktıklarını irdelemek bakımından, hem de mevcut iktidarın içinde çabaladığı çelişkiler ortamını meydana çıkarmak bakımından! İsterseniz işe, şu OECD açısından yanaşalım: OECD’nin adamlarıyla bizimkiler hanidir yüz yüze gelip göz göze bakışmamışlar, bu defa **Paris**’te o yapıldı. Herifçioğulları minareyi çaldılar ya, kılıfları hazır. Bizim basına da sızan raporlarına bir göz attınız mı, bağdırmamak için kendinizi güç tutuyorsunuz.

OECD raporuna göre 1978’in ikinci çeyreğinde bakın **Türkiye**’nin hali neymiş:

“... Sanayi, ithal edilen yedek parça ve hammadde kısıtlanmasıyla beraber durgunluk işaretleri vermeye başlamıştır. Buna mukabil tarımsal üründe artma görülüyor. Yıl sonuna doğru darboğazlar artmış, işsizlik çoğalmış ve kısıtlanmış, talep baskısı büyük dış ticaret açığının biraz olsun azalmasına olanak vermiştir.” Şimdi siz bu doğru mu diyorsunuz, olabilir, bu kötü durumdan kurtuluşun çaresi nedir peki denilirse, cevabınız ne olacaktır, herhalde dışa bağımlı ekonomik durumu aynen sürdürelim, değil. Birazcık akli olan, ekonomimizi bağımsızlaştırma yoluna girmemizi, bunun için de yabancı sermayeyle ilişkilerimizi son derece dikkatli ayarlamamızı önerecektir. Bunda haklıdır da.

Ha gelelim OECD raporuna! O durumumuzu pek güzel saptayan OECD, iş çözüme geldi mi, bizim düşündüğümüzün tam tersini öneriyor kardeşim: Bir kere hi-mayeci gümrük politikasından vazgeçecekmişiz, kamunun açık finansmanına dayalı sanayileşmeye boş verecekmişiz, aklımız varsa piyasa güçleriyle, uluslararası sermaye hareketlerine açık bir politikaya yönelirmişiz. Çünkü, OECD raporuna göre Türk ekonomisinde verimliliğin ve kaynak dağılımının geliştirilmesi için, pazar

ekonomisi kurallarına daha fazla “güven duyulması yararlı olur” imiş. Aynen şöyle deniyor: “Piyasa güçlerinin rekabetçi gelişimi, sanayiın gelişmesi için gereklidir.” Dahası var, o da şu: “Yabancı sermayenin ülkeye girişinde, yalnızca ihracata yönelik olup olmadığına bakılmamalı, ayrıca, Türkiye ekonomisinde bulunmayan çağdaş işletmecilik anlayışını getirip getirmediği de hesaba katılmalıdır.” Nasıl iyi mi? Ya şu öneriye ne buyrulur: “Önemli olan, istikrarlı kalkınma vaadeden ekonomilerde, yabancı sermayeye makul kârlar göstermektir.”

OECD’nin tutumu çokuluslu şirketlerin Türkiye’de har vurup harman savurmaları için sanki bir zemin hazırlığı. Baksanıza elinoğlu bunlarla yetinmemiş, üstüne üstlük, ileri teknoloji sizin neyinize, siz emek yoğun teknolojilerden şaşmayın diyor. Ben size bir şey diyeyim mi, Paris’teki Türk heyeti bu heriflere karşı ülkemizi nasıl savundu bilemem ama, herhalde biraz sert çıkmalıydı. Nedeni belli, kardeşim şu anda memleketin benimsemek üzere olduğu beş yıllık kalkınma planı, OECD’nin öngördüğü her şeyin hemen hemen tamamen tersini tasarlıyor ve planlıyor. Hem nasıl bu planı uygulayacağız da, üstelik OECD ile ilişkilerimiz iyi olacak, doğrusu akıl almaz bir şey.

Çünkü bakın dördüncü plan, anladığım kadarıyla, dış rekabete dayanacak ileri teknoloji istiyor, yabancı sermayeden yararlanmayı öngörüyor ama, Türkiye’nin özel önceliklerine uyulması koşuluyla, yoksa Türkiye pazarını çokuluslu şirketlerin cirit attığı bir alan haline koymak için değil. Bununla da yetinmiyor üstelik, kısa zamanda yabancı katkılı üretimin yerli katkılı üretime dönüştürülmesini istiyor.

Hükümet bu çelişkileri acaba nasıl bağdaştıracak, çok merak ediyorum.

İKİ UCU KİRLİ DEĞNEK

6 Kasım 1978

... Fakat asıl cümbüş, TÜSIAD üyelerinin **Amerika**'dan getirdiği haberler duyulunca koptu. Ne haberler, ne haberler! Kimileri şaşmış göründüler, kimileri kızmış. Hakçasını isterseniz, şu gariban defterin okurları için, hiç de yeni bir şey getirmiyordu **Amerikalı** işadamlarının söyledikleri. Çok önceden, daha **Ergenekon Maliye Bakanı** iken, yine böyle döviz bulmak, ilişkileri geliştirmek amacıyla **Amerika**'ya gitmiş, oradan boyunun ölçüsünü alarak dönmüş, işadamlarına neler denmiş olduğunu, *Executive Intelligence Review*'nin 'hizmete özel' bir raporunda naklen biliyorlardı. Anlaşılan o günden bugüne, Amerikan iş çevrelerinin **Türkiye**'ye karşı tutumu değişmemiş. Hem o tarihte **Amerika**'nın 'desteklemediği' **Demirel**, şimdi ise 'desteklediğini' açıkladığı **Ecevit** iktidarda olduğu halde!

Ola ki gözünüzden kaçmıştır, ister misiniz Amerikalı işadamlarının, bankaların ve bu arada hükümetin bizim işadamlarına önerileri neymiş, kısaca bir göz atalım:

a) Yüzde 7-8 gibi kalkınma hızlarından vazgeçin, size sıfır kalkınma hızı yeter. b) Türk Lirasının değerini gerçekçi kur ayarlamalarıyla sürekli olarak düşürün. c) Vergileri iyice bindirip halkın satın alma gücünü düşürün, talebi kısın. d) Ağır sanayiden vazgeçin, balık ağı örmeğe gömlek dikip satmak sizin neyinize yetmez. e) Sosyalist ülkelerle ticareti artırmayı bırakın. f) Petrol bulmaya, petrol üretimini artırmaya bel bağlamayın. g) İş-

çi ücretlerine ve memur maaşlarına zam yapmayın, tam tersine sınırlayın bunları.

İş bu kadarla kalsa iyi, bizim işadamları temaslarının sonucunda anlamışlar ki, **Amerika Ecevit'i** desteklemekte imiş ama, **IMF** kredi işini yeniden askıya almış, **Kıbrıs** sorunu (belki de yeteri kadar ödün aldıkları için) önemini yitirmiş ama, şimdi **Ege** sorunu ve **Türk/Yunan** ilişkileri, gündemde imiş; **Türkiye'nin** kredi alabilmesi için belki bazı umutlar varmış ama, bu en az üç yılımızı alabilirmiş; nasıl ne yanından bakarsanız bakın, iki ucu kirli değnek.

Memleketini seven her yurttaşın bu önerilerini okuyunca, ana avrat küfretmesi çok doğal. Açıkça **Türkiye'ye** biz seni savaşta bize ucuz asker verecek enayi bir ülke sayıyoruz, sense tutmuş sanayileşmeye filan kalkışıyorsun, vazgeç bu sevdalardan, ananı belleriz diyorlar. Sövmesine beraberce sövelim ama, bu arada gözümüzden şu noktalar da kaçmasın:

a) Daha önce işaret etmiştim, **Türkiye** ile **sistem** arasındaki uyumsuzluk kesin ve önlenemez haldedir. **Türkiye'deki** şu ya da bu hükümetle **Amerika'da** şu ya da bu hükümet **çelişmiyor**, devlet olarak **Türkiye Cumhuriyeti'nin** kuruluş ve yaşayış felsefesi, **Amerika'nın** başı çektiği **sistem'in** ülkemize zorla benimsetmeye çalıştığı yaşayış felsefesi ile **çelişiyor**. Bu saptama çok önemli, çünkü, kalabalıkların fikrine girip bir kere somutlaşırsa (ki o yoldadır) **Türkiye'de** iktidara gelen hiçbir hükümet **sistem'in** arzularını yerine getirmek gücünü kendinde bulamayacaktır. Daha şimdiden bazı ödünleri vermekte cömert davranan iktidarların ne kadar antipati toplayacağı belli olmaya başlamıştır.

b) Bazı önerilerini gözden geçirdiğimiz OECD raporu ile, Amerikan banka ve işadamlarının önerileri tek

elden çıkmışçasına birbirine uymaktadır. O da yabancı sermayeye acil diyor, bu da, o da sanayileşme sana yaramaz diyor, bu da! Dahası evvelce tartıştığımız **Dünya Bankası** raporu (sürekli devalüasyon yapın, tavsiyesinde bulunuyordu) ve **IMF** reçeteleri de aynı türden önerileri içermektedir. Sanki **Ortakpazar**'dan gelen öneriler farklı mı? Yooo. O zaman ortaya çıkan tablo son derece düşündürücü olmak lazımdır. Biz bir sisteme yamanmışız ki her örgütü ulusal amaç edindiğimiz 'çağdaş uygarlık düzeyine ulaşmaktan' bizi engellemeye çalışıyor, bu takdirde bu sistemle ilişkilerimizi ciddi olarak gözden geçirmek zorunda değil miyiz?

c) **Ecevit** iktidara geldiğinden itibaren, 'çok yönlü' diye nitelendirdiği bir dışa açılma politikası güdeceğini belirtmişti, bense aklımın erdiği kadarıyla '**sistem**'in ona bu özerkliği tanıyacağını sanmadığımı yazmıştım. Galiba bir kere daha haklı çıkıyorum. Çünkü sanayileşmeyi finanse etmek, çeşitli sıkıntılarını gidermek için **Ankara**'nın **sosyalist bloku** ve **Üçüncü Dünya** ülkeleriyle (en çok İslam ülkeleri sanırım) geliştirmeye çalıştığı ilişkilerin Batılı'larca hoş görülmediği işte meydana çıkmış bulunuyor. Açıkça söylemiş herifler, Ruslarla ilişki hakkınız ama, bizde tereddüt uyandırıyor, **Üçüncü Dünya** sizin bileceğiniz iş ama, pek hoşlanmıyoruz filan! Hele sen **Sovyetler**'le işbirliği yapıp petrol çıkarmaya yönelirsen, adam öfkesini suratını ekşiterek göstermez mi? **Sistem**'in **Türkiye**'yi 'tam teslim' almak istediği kesin. Onun için hükümetin 'çok yönlü' politikasına prim vermeyecektir. O zaman Batı'yı ve Batılı'ları elde tutmak, Batılı kuruluşlardan kredi koparmak için **Ecevit** iktidarının verdiği, vermekte olduğu zararlı ödünler boşa gidiyor. Bildiğiniz gibi bunlardan birisi ve galiba en tehlikelisi şu yaban-

cı sermayeyi özendirmek için çıkarılacak uygulama yönetmeliğidir.

Onu da tartışmaya almasak hatırı kalır.

3

'AÇIK KAPI' SİYASETİ Mİ?

7 Kasım 1978

Ne yalan söyleyeyim, haberi ilkin *Financial Times*'tan işitmek, benim kanıma dokundu. İster dokunsun, ister dokunmasın, gerçek olan bu: **Ecevit** hükümetinin, 'yabancı yatırımları özendirmek için' yeni bir uygulama yönetmeliği hazırladığı haberi, önce yurtdışında yayıldı. Arkasından bazı gazetelerimizde ayrıntıları görünüyor. Belki siz de görmüşsünüzdür. Doğrusu ya, ben *Financial Times*'ta 'ortak yatırımlardaki eşitlik koşulunun' esnekleştirildiğini işitince bazı şeyler düşünmüştüm, anlaşılan ödün vermekte kafam pek fazla işlemiyor, çünkü şu aşağıdaki gibi bir madde tövbe aklıma gelmedi:

"... Türkiye'ye getirilecek sermayenin ilke olarak Türk sermayesiyle ortak yatırıma girmesi tercih edilmektedir, ancak (bundan sonrasına dikkat buyurun lütfen) turizm projelerinde ve tamamen dışsatıma dönük, yerli kuruluşların pazarlarıyla çelişmeyen ve teknolojik yönden önemli katkılar sağlayabilecek projelerde yabancı sermaye payının yüzde yüze kadar çıkması kabul edilmektedir."

Ya şu maddenin güzelliğine ne dersiniz: **"... Yabancı sermayenin kâr transferi devlet garantisi altında ola-**

caktır. Devlet garantisi, ayrıca üretime başladıktan en az üç yıl sonra, transferine de hak tanımaktadır...”

Başka bir deyişle uluslararası tekeller **Türkiye**’de räkipsiz olacakları alanlarda yüzde yüzlük yatırımlar yapmak için başvuracak, kırk gün içinde başvurusuna olumlu ya da olumsuz cevabını alacak, tesislerini kurup işletirse kârını devlet garantisi altında dışarıya aktarabildiği gibi, sermayesini de çekip çıkarabilecek. Oh, ne âlâ memleket. Yooo, sakın bana kötü niyetli filan demeyin, uluslararası tekelere açık yatırım alanı olacağız yargısını kafadan atmıyorum, yabancı sermaye için müsaade edilmiş yatırım kalemlerinden çıkarıyorum. Bak-sanıza hangi sanayilere canları isterse yatırım yapabileceklermiş: Yatırım malı üreten elektronik sektörlerinde, yapımı büyük sermaye, ileri teknoloji ve ileri yönetim isteyen ve yerli girişimlerin gerçekleştiremeyeceği büyük kompleks projeleri. Eh, **Türkiye**’de işçilik gelişmiş ülkelere oranla sudan ucuz olacağına göre, uluslararası tekelere niye itibar etmesin? Hem bakarsınız, Almanla Amerikanla kurulması öngörülen ortaklaşa savunma sanayii de nasıl olsa bu maddenin kapsamına gireceğinden yüzde yüz yabancı sermayesine açık olurur. Seyreyle o zaman şenliği. Hele imal edilecek elektronik füzeler, ya da benzeri ıvır zıvırın dışsatıma (sözgelişi NATO ülkelerine) yönelik olduğu ileri sürülürse...

Ayrıntıların üzerinde durmak elbette uzmanların işi, uzman olmasak da görebileceğimiz nokta odur ki, İMF’nin, Amerikan iş çevreleriyle bankalarının ve OECD’nin **Türkiye**’ye yabancı sermayeye öncelik ve rahatlık tanınması önerileri birbiri ardınca gelip dururken, iktidarın bu uygulama yönetmeliğini hazırlayarak istekler doğrultusunda bir çaba göstermesi, Türk ekonomisinin geleceği bakımından elbette kuşku ve kaygı verici-

dir. Bırakın yeni hazırlanan beş yıllık planın ekonominin yapısını değiştirmek, sanayii bağımsızlaştırmak gibi amaçlar taşımasını, bildiğimiz kadarıyla **Türkiye Cumhuriyeti** kurulduğundan bu yana yabancı sermayeye buncasına olanak tanımamış, bu kadar yüz vermemiştir.

Sözün burasında çat, çakmağı yanıyor, sigarasının dumanlarını çevresine tül mavisi danteller halinde dağıtarak **Gülten** diyor ki, böyle bir uygulamanın sonuçları zaten bağımlı Türk ekonomisini bütünüyle Batılı tekelin buyruğuna vermek demektir. Keferenin Türk sermayesine rekabet edemeyeceği sahalarda, aslında Türk firmalarının, kamu sektörü olarak, özel sektör olarak henüz el atmadığı alanlardır ki, bunların çoğu zaten karmaşık, son derece geliştirilmiş teknoloji gerektiren endüstri dallarıdır, yabancı sermaye zaten uzmanlaştığı bu üretim dallarında, bir dışsatım bahanesi kuyruğuna takılarak girip ülkemize çöreklenirse, herhangi bir ulusal girişimin onunla başetmesi, ona rağmen kurulup gelişmesi olası mıdır?

Gülten haklı, o zaman bize ne kalır, hani işadamlarımıza Amerikalılar demiş ya, balık ağı örmek, gömlek dikmek, ya da peynir üretmek! Kapitalist emperyalist sistemin baskılarından şaşkına dönmüş CHP iktidarı, bir yandan IMF'nin yeni devalüasyon istemini reddederken, öte yandan bu yeni yabancı sermaye yönetmeliğini çıkarmayı planlayarak aylardır bir türlü yanmayan 'yeşil ışığı' yaktırmaya uğraşıyor. Ama boşuna. **Sistem**'in küçük ödünleri ciddiye bile almadığı, ısrarla belirttiğim gibi kesinlikle '**tam teslimiyet**' istediği açıkça görülüyor artık. **Ege**'yi de isteyeceklerdir, **Sovyet blokuyla** ilişkilerimizi kestirmeyi de deneyeceklerdir, Arap ülkeleriyle aramızı açacaklardır, zamanında **Düyun-u**

Umumiye ne halt ettiyse, yapmaya kalkışacaklarının ondan farklı olacağını hiç sanmıyorum. Meğer ki **Türkiye**'deki hükümetler **Müdafaa-i Hukuk Türkiye**'sinin devamı olduklarını hatırlasınlar, yabancı sermayeye karşı öyle bir tutum tutsunlar...

Sahi **Müdafaa-i Hukuk Türkiye**'si nasıl bir tavır takınmıştı bu konuda? Ona da bir göz atacağız.

4

İŞLER 'ESKİSİ GİBİ' OLUYOR MU?

8 Kasım 1978

Türkiye'de **Müdafaa-i Hukuk Cephesi** demek, bu cephenin kurucusu ve geliştiricisi **Mustafa Kemal Paşa**'nın düşünceleri demektir. Onun için, **Türkiye**'nin ekonomik kalkınması üzerine onun söylediklerine şöyle üstünkörü bir göz atmak bile, son otuz yıldır Cumhuriyet Hükümetleri'nin 'Atatürkçülük' adına yaptıklarının ne kadar yanlış ve ters olduğunu göstermeye yetecektir.

Ucundan başlıyorum:

“... **Türk tarihi** tetkik olunursa, bütün yükseliş ve alçalış sebeplerinin bir iktisat meselesinden başka bir şey olmadığı anlaşılır. Efendiler, tarihimizi dolduran bunca başarılar, zaferler ya da yenilgiler, bozgunlar ve felaketler, hepsi vukua geldikleri dönemlerdeki ekonomik koşullarımızla ilişkili ve ilgilidir. Yeni **Türkiye**'mizi layık olduğu yere çıkarmak için muhakkak ekonomimize birinci derecede önem vermek zorundayız. Çünkü zamanımız tamamen bir ekonomi döneminden başka bir şey değildir.”

Bu sözleri, 18 Şubat 1923 tarihli *Vakit* gazetesinden. Ekonomiye ne kadar önem verdiğini, ekonomiyle ülkesinin gelişmesi arasındaki ilişkiyi ne güzel anladığını gösteriyor. Daha önce, Mart 1922’de yaptığı bir konuşmada emperyalizmin ülkemize uyguladığı sömürge ve çökertme yöntemini nasıl anladığını da şöyle belirtmişti:

“... Bizi bugünkü ekonomik yoksulluğa mahkûm eden ‘mülga’ kapitülasyonların fecaatini hatırlamadan geçemem. (...) Tanzimat’ın açtığı serbest ticaret devri Avrupa rekabetine karşı kendini savunamayan ekonomimizi, bir de ekonomik kapitülasyon zincirleri ile bağladı. Örgüt, bireysel değer bakımından ekonomi alanında bizden çok güçlü olanlar, memleketimizde, bir de fazla olarak, imtiyazlı mevkide bulunuyorlardı. Temettü vergisi vermiyorlardı. Gümrüklerimizi ellerinde tutuyorlardı. İstedikleri zaman istedikleri eşyayı, istedikleri koşullarla memleketimize sokuyorlardı. Bütün ekonomi dallarımızda bu sayede kesinlikle egemen olmuşlardı. Efendiler, bize karşı yapılan bu rekabet gerçekten çok gayr-i meşru, gerçekten çok eziciydi. Rakiplerimiz bu sayede gelişmeye elverişli sanayimizi de mahvettiler. Tarımımızı da hırpaladılar. Ekonomik gelişmemizin, maliyemizin, gelişmemizin önüne geçtiler.”

Bir Kemal Paşa’nın şu dediklerini düşünün, bir de onun adına hükümet edenlerin, son otuz yıldır aynı emperyalist devletlere, aynı gerekçelerle, yeni bir ‘serbest ticaret devri’ açmak için ellerinden geleni ardlarına koymadıklarını... Bugün OECD bize himaye gümrüklerimizi kaldırmaz diyor, Amerikalı tüccar sanayileşmeyi durdurunuz diyor, **Ortakpazar** bizim pazarımızı kendisi kullanmak istiyor, hepsi de yabancı sermayeyi yurdu-muzda ‘imtiyazlı bir mevkie’ geçirmemiz için üzerimize inanılmaz baskılar yöneltiyor. Böyle bir durumda,

Müdafaa-i Hukuk davranışının bunların alayına bir yuh çekmekten başka bir şey olmadığı açık değil mi?

Çünkü bakın, tutum nasıl tutulmuştur.

“Özellikle ekonomik çabalarımızı dayandıracağımız temeller, her türlü bilgi ile beraber, doğrudan doğruya memleketimizin topraklarını koklayarak, bu topraklarda çalışanların sözlerini işiterek saptanacaktır. Sanayi ve ticaretimiz için de aynı düşünce geçerlidir. Yeni Türkiye devleti temellerini süngü ile değil, süngünün dahi dayandığı ekonomi ile kuracaktır...” (*Vakit*/1923)

Demek neymiş, ekonomi ile savunma içiçeymişler, savunma ekonomiye dayanıyormuş ama bütün bunların ulusal bir nitelik taşıması zorunluymuş: ‘Memleketimizin topraklarını koklayarak’ deyiminden başka ne anlam çıkarabilirsiniz. Kaldı ki, **Tarsus**’ta çiftçilerle konuşurken, 1923 Martında konuya başka bir yönden yanaşıp der ki:

“... bütün ihtiyacınızı sağlamak için paranızı düşmanlara vermemek lazımdır. Kazancınızın heba olmaması, başkalarına haraç diye gitmemesi için dindaşınız olan, kendinizden olan sanatkârlara koşacaksınız, onlara yardım etmek hem borcunuz hem çıkarınızdır. (...) İhtiyaç fazlası ürünü yurtdışına sevk ve onları dövize (altına) çevireceksiniz. Bunu yapabilmek için tüccarlara ihtiyacınız vardır. Eğer tüccarlar bizden olmazsa ulusal servetin önemli bir kısmı şimdiye kadar olduğu gibi yine düşmanlarda kalacaktır...”

Başkası nasıl görür bilmem ama, bana sorarsanız, burada **Kemal Paşa** bal gibi komprador kapitalizmine parmak basmakta, ulusu bundan kurtulmaya çağırmaktadır. Zaten yabancı sermaye konusunda da çok ciddi bir ayırım yaptığım **İzmir İktisat Kongresi**’ni açış konuşmasında belirtmiş, şunları söylemiştir:

“... Memleketimiz geniştir. Çok emeğe ve sermayeye ihtiyacımız vardır. Şu halde yasalarımıza uymak koşuluyla ecnebi sermayelerine lazım gelen teminatı vermeye hazırız ve arzu ederiz ki, ecnebi sermayesi bizim emeğimize ve sabit sermayemize katkıda bulunsun, bu bizim için ve onlar için faydalı sonuçlar versin, fakat eskisi gibi değil. Gerçekten de geçmişte, özellikle Tanzimat sonrasında yabancı sermayesi memlekette müstesna bir mevkie sahip oldu. Bilimsel olarak denilebilir ki, devlet ve hükümet ecnebi sermayesinin jandarmalığından başka bir şey yapmadı. Yeni Türkiye bunu kabul edemez. Burasını bir esir ülkesi yaptıramaz.”

Yorum gerekir mi? Sadece şu son tasarlanan yabancı sermayesi uygulama yönetmeliğini alın, şu sözlerin yanına koyun. İşlerin ‘eskisi gibi’ olup olmadığı hemen sırtıyor.

İşler ‘eskisi gibi’ oluyor mu?

‘Devrim’ Dosyası

1

‘DEVİRİM’ DOSYASI AÇILMALIDIR

21 Aralık 1978

O tarihte **İstanbul**’dayım, **Yeşilçam**’da film çekiyoruz, bir yandan da **27 Mayıs** darbesinin hangi doğrultuda gelişeceğini izliyorum, **Bonapartiste** bir darbe bu, Atatürkçü geçiniyor ama ben inanamıyorum pek, bakıyor-

sun **Menderes**'e zırnık koklatmayan **Dünya Bankası** ve **Para Fonu** ilk 27 Mayıs hükümetine kesenin ağzını açmış, dahası 'ikili anlaşmalar' bu dönemde daha bir yoğunlaşıyor gibi, öte yandan umut verici işaretler de görülüyor doğrusu, **Menderes** döneminin 'şahıs tahakkümü' ortadan kalkıyor, özgürlükçülüğe doğru belirgin bir gidiş var, sonra hareketin lideri sayılan **Cemal Paşa**'nın şaşırtıcı çıkışları: Bir gün durup dururken '**Türkiye otomobil de yapmalıdır**' deyip çıkıyor işin içinden, demekle kalsa iyi, işi resmiyete döküp hükümet adına ve **Başbakan** sıfatıyla otomobil yapılması için emir veriyor.

O günleri yaşayanlar hatırlar, ne büyük fiyasko olmuştu değil mi? **Eskişehir Cer Atölyeleri**'nde yapılan, adına '**Devrim**' denilen otomobil görkemli bir törenle **Devlet ve Hükümet Başkanı Cemal Gürsel**'e sunulmuş, Paşa binip içine kurulduktan sonra birkaç adım yürüyüp durmuştu. Rezalet. Resmi açıklama, arabaya benzin konulmasının unutulduğu merkezinde idi, hatta **Cemal Paşa** 'Batı kafası ile otomobil yaptık, Doğu kafası ile benzin koymayı unuttuk' diyerek durumu bir formüle bağlayıp kurtarmıştı, kimse inanmıyordu ki, herkes otomobil yapmaya kalkışmamızı son derece gülünç buluyor mühendis ve teknisyenlerimizin zaten bu işin altından kalkamayacağını ileri sürüyordu, hatta yergiye rastlarsınız: 900 bin liraya mal olan tek otomobilin ne türlü bir kazık olduğundan, haddimizi bilmemiz gerektiğine kadar bir sürü laf.

Şimdi, yıllar sonra, birdenbire neyi öğreniyorum?

İki ay filan oluyor, sanayileşme alanındaki başarılarımızı ilgiyle izleyen bir arkadaş, o sıralarda bir gazetede çıkan bir röportaja dikkatimi çekti. **Eskişehir** sanayi çevresini inceleyen dikkate değer bir röportajdı

bu, ulusal sanayicilerimizin girişimlerini, teknik alandaki yaratıcılıklarını yansıtıyordu. Bu arada lokomotif fabrikası haline gelen **Eskişehir Cer Atölyesi**'nin de sözü ediliyor, vayyy, meğerse o 1961'de iskartaya çıkarılıp gülünç edilen **'Devrim'** arabası bu atölyelerde yıllarca şakır şakır hizmet etmemiş mi? Mühendisin birisi bilgi veriyor, daha o tarihte **'Devrim'**in motorunu Türk işçilerinin ve teknisyenlerinin tamamıyla ulusal sayılabilecek bir biçimde gerçekleştirdiklerini söylüyor, mühendislerin çoğu **Cemal Paşa**'nın emri gelir gelmez teslim bayrağını çekmiş, bu işin altından kalkamayacaklarını söylemişlermiş, ama, teknisyenler diretmemiş, motorun dökümünü yapanlar da, bildiğiniz ustalar, hem galiba onları **Sivas Cer Atölyesi**'nden getirtmişler imiş...

Yahu bu adam ne söylüyor, **Devrim** bir fiyasko değil miydi, bu yüzden elaleme kepaze olmadık mı? Ona bakarsan böyle bir şey yok, **Devrim**'in başarısızlığı gerçekten arabaya şoförün yeteri kadar benzin koymayışından ibaret, gerçi o dönemdeki teknik düzeyimize göre yapılan prototipte dışardan getirilmiş parçalar yok değil ama motor bizim, arabanın on binin üstünde kilometre yapması da başarısını gösteriyor bu motorun, zaten **Devrim**'i inceleyen bazı yabancı uzmanlar, Japon ve Çek arabalarından hiç de aşağı olmadığını söylemişlermiş... Gel de şaşma, eğer **Devrim** gerçekten bir ihmale kurban gittiyse kulağı delik geçinen Türk basını yıllarca nasıl bunun farkına varamadı, vardıysa neden açıklamadı, neden Türkiye'de otomotiv sanayii kurulurken yabancı firmalara başvuruldu, neden motor fabrikası yapımı düşünülürken daha 1960'larda Türk ustalarının motor döktükleri hesaba katılmıyor da, yabancı lisanslardan medet umuluyor,

bu önemli işin devlet kesiminin denetiminden çıkarılması isteniyor?

Alın size bir sürü soru, her biri adamı çileden çıkarabilir.

Kafam bir tarafıyla konuya iyice sardırılmış besbelli, tam bu sırada **Devrim** arabasıyla ilgili ikinci bir açıklama ortaya çıkmaz mı? Hemen üzerine atılıyorum. Hem bu defa açıklamayı yapan o günlerde **Makine Mühendisleri Odası Başkanı** olan **Yüksek Mühendis Şükrü Er**, üstelik her söylediği önceki incelemede okumuş olduklarımızı doğruluyor. Buyurun okuyun:

“... 1961 yılında Başbakanlık bir ön çalışma yapılması talimatını vermiş ve 900 bin liralık bir tahsisat ayırmıştı. DDY atölyelerinde bu parayla iki adet 50 beygirlik, iki adet 65 beygirlik dörder silindirli ve 3600 devirli dört otomobil imal edildi. (...) Günümüzün insanına devrim otomobilini yeniden ama gerçek çehresiyle tanıtmak lazımdır. Devrim prototip olmasına rağmen, başarılı ve övünülecek bir eserdir. Bu otomobillerden biri 20 bin, diğeri 15 bin kilometre civarında yol yapmıştır. Maliyetleri hakkındaki yorumlar işin alayında olanların cebine inen satış kârıdır. Genel yargı iki otomobilin 900 bin liraya mal oluşu şeklindedir. Halbuki 900 bin liraya 4 otomobil ile 7 adet motor ve bunların yapımı için gerekli projeler, kalıplar ve takımlar imal edilmiş ve hazırlanmıştır. Bilmem şu söyleyeceğim gerçeği kaç vatandaşımıza iletmeyi görev saymışsızdır. Devrim otomobillerinin, yapılan deneylere göre, o günlerin Japon yapımı otomobillerinden, Çek yapımı Skoda’dan daha iyi vasıfta olduğu saptanmıştı.”

Gerçek böyle olduğu halde kamuoyu neden uyutulmuştu öyleyse. **Yüksek Mühendis Şükrü Er**’in bu konuda da çarpıcı fikirleri var, şimdi onlara bir göz atalım.

YIKILASI 'ZİHNİYET'

22 Aralık 1978

... Fakat asıl üzerinde durulması gereken, Türk aydınının '**Devrim**' otomobilleri karşısındaki durumu. Hükümet talimat veriyor, teknik kadro canını dişine takıyor, kısa zamanda 'dört otomobil, 7 motor ve bunların yapımı için gerekli proje, kalıp ve takımları, 900.000 lira sarfederek' ortaya çıkarıyor, arabalardan birisi gerçekten şoförünün telaşla benzin koymayı unutması yüzünden yolda kalınca, hem otomobil, hem yapanlar, hem genel olarak Türk teknik kesimi alaya alınıyor. İş öyle civıtlmıştır ki, yıllar sonra bile '**Devrim**' otomobili hâlâ bir hafiflik konusudur.

Arabanın üretildiği dönemde **Makine Mühendisleri Odası Başkanı** olan yüksek mühendis, asıl bunun nedeni üzerinde durmakta, ilginç şeyler söylemektedir. İstedim ki, sözlerini ibretle, biraz hayretle, hayli de utanarak dinleyelim.

Bakın ne diyor: "... Ben inançlar ve zihniyet üzerinde duracağım. Eskiden pısrıklığın adı pek konulmamıştır. Kimse üstüne alınmak istememiştir. Hatta çok aşağılayıcı 'alaturka' tabirini fütursuzca benimseyen nice saygıdeğer insanımız vardır. Batılı'nın yaptığı marifet, bizim insanımızın becerisi, güldürü konusu yapılmıştır. Hem de, kendi insanlarımız tarafından..."

"... 1953 yılında dünya ekonomi krizini yenmek üzere toplanan Uluslararası Ekonomik Kongre'de, Alman temsilcisi Dr. Posse şöyle demişti: 'Türkiye gibi ziraat memleketleri de sanayileşmek isterlerse, milletlerarası

ekonominin ahengi elbette bozulur. Binaenaleyh Türkiye hammadde hazırlayan geri bir memleket olarak kalmaya mahkûm edilmelidir’...”

“Sonra ‘Devrim’ otomobilleri üzerinde kavga çıkarmak isteyen, aşağılama, edebiyatının imzaları bundan evvel de vardı. Yani, 1927’de Türkiye’de ilk otomobil ve kamyon fabrikasının kurulduğunu kaç Türk vatan-daşı bilir? Şimdi ben, 1930 yılında 4.000 işçiyle, faaliyete geçen bu fabrikada günde 55 binek otomobili ve 10-15 kamyon imal ediliyordu desem, kaç kişi ciddiyetle inanır.”

Gördünüz mü neler varmış bilmediğiniz? Meğerse **Müdafaa-i Hukuk** döneminin hızı ve ruhuyla Türkiye daha 1920 yılları içinde otomotiv sanayiine el atmış, bu alanda epeyce önemli işler yapmış da, yeni kuşakların bundan haberi yokmuş. Bilenler bu eski deneyleri, neden dolayı yürütülmediklerini inceleyip ortaya çıkarmak zorunda değil midir? Bazı genç bilim adamlarımız, bütün çabalarını **Cumhuriyet**’in ilk zamanlarını kötülemek için belge ve olgu bulmaya sarfederek geçirmektedirler, içlerinden bir yiğit çıkıp da bize o yıllarda girilen sanayileşme atılımının dökümünü yapmayacak mı? Bugün biliyoruz ki, genç Türkiye 1936-39 yıllarında **Karabük Demir/Çelik Kompleksi**’nde çelik üretmeye başladığı zaman, bunca ülke arasında, yeryüzünün çelik üretebilen on ikinci ülkesiydi. Demek otomobil üretimine de 1927’de el atmış imişiz?

Yalnız otomobil mi, ya uçak? Evet uçak. Yüksek mühendis **Şükrü Er**, ondan da söz ediyor çünkü, ne diyor bakın.

“... Bence esas olan zihniyettir, inanmaktır. Vaktiyle uçak fabrikası kurduk. 150 uçak mühendisi yetiştirdik. O günün tekniğine uyan uçaklar imal ettik, Hollan-

da'ya bile sattık. Ama ardına kulp takmakta mahir aşayıcı kitlenin hışmı ile bu fabrikalar kapılarını kapattı. Ne oldu sonunda? Bu fabrikalarda çalışan mühendisler teker teker istifa ettiler. Amerika'ya göç edenlere aldırış bile etmedik. Hatta o ülkelerde üniversitelerde profesör unvanı ile hocalık yapanların ilmi değerleri hakkında bir kıyaslama yapmadık. Kaçırdıklarımızın farkında bile olmadık. İşte başarıda insanın rolü. Bu zihniyet, memleketimizde değil otomobil, yoğurt dahi yapılmasını önleyen zihniyettir.”

Şimdi bakın, ne diyorum, **Şükrü Bey**'in dediklerinden şu açık tablo çıkıyor: **Türkiye** otomotiv sanayiine olduğu gibi uçak sanayiine de 1927'de el atmış, mühendisliğini yetiştirmiş, fabrikasını kurmuş, uçağını üretmiş, hatta dışsatım yapmış, fakat o alanda da işe rüfailer karışmış, fabrikayı kapatmışız, mühendisler çekip gitmişler, kimsenin de kılı kıpırdamamış. Ayıptır yahu. Hadi bu olmuş geçmiş, kamuoyuna yansımaları için bu kadar zaman beklemeli miydik? Arasıra bir **Kayseri Uçak Fabrikası** lafı ortada dolaşır gibi olur ama, hiç kimse sorunun bu çapta olduğunu, üretimin ciddiliğini, girişimin sağlamlığını belirtmemiştir. Fikrimce işe koyulmalıyız, bir kere hem o dönemdeki otomobil, hem uçak sanayii girişimleri aydınlığa kavuşturulmalı, üstelik kemlerin baskısıyla neden dolayı bu girişimlerin yarıda kesildiği açıklanmalıdır. Açıklanmalı ki memlekete zararlı bu 'zihniyet'in temsilcilerini bir bir tanıyalım.

Bu da yetmez, **Şükrü Bey**'in dediği gibi, 'Devrim otomobilini Türk insanına yeniden ve gerçek çehresiyle tanıtmak' da zorunludur. Anlayalım, bilelim. Doğal olarak o zaman şu soru karşımızda bütün heybetiyle dikilecektir: **Türk aydını, kendi teknik kadrosunun bece-**

risini niçin küçümser, neden alaya alır, bu hafifsemenin kökeninde hangi koşullandırma yatmaktadır?

Onu da tartışalım.

3

‘YENİ TANZİMATÇI’ AYDINLAR

23 Aralık 1978

‘Harb-i Umumi’nin Fecaati’ paçadan akmaya başlayınca, **Sultan Reşat**’ın Başmabeyincisi **Lütfi Simavi Efendi** ne yapar bilin bakalım? Biraz ‘başını dinlemek üzere’, kalkıp **Almanya**’ya gider, hem de **Kissinger** diye bir yere, sanki **Almanya** yenilmek üzere değildir, sanki orada ‘harbin fecaati’ yaşanmamaktadır. **Lütfi Simavi Bey**, bir **Osmanlı** diplomatıdır, formasyonu Tanzimat Batıcılığı formasyonudur, **Osmanlı** mülkünde değil, kendisini ‘**Avrupa**’ ortamında hisseder. Zaten **Saray**’a getirmeye çalıştığı anlayış da, ‘Batılı protokol anlayışı’dır.

Türkiye’de işlerin sarpa sardığını gören bazı varlıklı aileler, aydınlar, işitiyoruz ki, kapağı Batılı ülkelere atıyorlarmış: Kimisi servetini de kaçırarak, kimisi oralar da bir iş uydurarak. Bana sorarsanız, bu davranışla öncekisi arasında içerik ve anlam yönünden hiçbir fark yok. Ülkelerini tehlikede görüp kurtarmak için ucundan kıyısından elini hamura bulaştıracığına, alıp başını yabancı ülkelere gitmek, hiç de gerçekten ‘milliyetçi’ bir adamın işi değil. **Mütareke**’de **Tanzimat Batıcılığı** kafasındaki **Türk** politikacı ve aydınlarının çözüm önerileri, bütün **Osmanlı** mülkünü yabancı ülkelere taşımak mümkün olamayacağından, yabancı ülkeleri temelli ola-

rak memlekete getirmek şekli idi: İngiliz sömürgesi olmak, ya da Amerikan mandasına girmek, başka nasıl yorumlanabilir?

Yine mütareke yıllarında, gerçek ulusalcı çözümün ne olacağı, herkes **Messengeria Maritime, Lloyd Triestino Kumpanyaları'nın** gemileriyle **'Avrupa'ya hareket ederken, Osmanlı Seyrisefain İdaresi'nin Bandırma** vapuruyla **Anadolu'ya** hareket eden genç bir paşa göstermiştir.' **'Milleti içine düştüğü badireden, yine milletin azm-ü kararı kurtaracaktır,'** ne demek, elbette bu demek.

Müdafaa-i Hukuk ulusalcılığı, hep söylerim, ırksal bir ulusalcılık değildir, tam tersine anti-emperyalist bir ulusalcılıktır, **'mazlum milletler'**in kurtuluşu fikrine dayanır.

Kemal Paşa'nın gerek dil, gerek tarih alanındaki çabalarında, gerekse **'bir Türk dünyaya bedeldir', 'biz bize benzeriz'** gibi sözlerinde, aslında, **Tanzimat**'tan bu yana emperyalist Batı karşısında inanılmaz bir aşağılık kompleksine düşmüş aydınları ve ulusu bundan kurtarmak, geçmişten kendi yüceliğini bulup onu geliştirmek çabası vardır. O **Cumhuriyet**'in ilk yıllarını yaşayanlar, bu çabanın, bazı meyveler verdiğini de görmüşlerdir. Bırakın uluslararası düzeyde bağımsızlığını ve özgürlüğünü söke söke almış bir ulus olmanın getirdiği saygınlığı, daha 1920 yıllarının akışı içinde otomobil ve kamyon fabrikası, uçak fabrikası kurmak ve yaşatmak girişimleri, bunu anlatmaz da acaba neyi anlatır?

Yeni **Türkiye**'nin **'maarif sistemi'** kesinlikle düzeltilmeye ve geliştirilmeye **'muhtaçtı', Kemal Paşa** açıkça **'İslahı icabeden şey, iktisat ve maariftir'** demişti, buna kalkışılmıştır da, ne var ki **Müdafaa-i Hukuk** esprisi bir ideoloji haline getirilememiş, öğretim garip bir şekilde yine Batılı kaynaklara dayanan pozitivist bir sisteme

oturtulmuştur. Öyleki, çocuklarımız hâlâ ortaokullarda **Avrupa** tarihinin en ayrıntılı bölümlerini Batılı tarih kitaplarından aktarma olarak okurlar. Bu yeniden Tanzimat Batı'cılığına dönmek değil de nedir? Lisede, 'ilericilik' diye genç öğrencisine **Lukianos**'u ezberleten yabancılaştırmış aydınlar yetiştirecektir. Yetiştirmiştir de.

Cumhuriyeti kuranlar, 'emanet edecekleri nesilleri' yetiştirirken 'çağdaşlığı', "Batı'cılıkla" karıştırarak ciddi bir yanılmağa düşmüşlerdir, çünkü Batı'nın geri kalmış bir ülkeye göndereceği her öğretisi, kayıtsız şartsız, kendi toprağına yabancılaştırmış Batı hayranı ve tüketim toplumu üyesi bir vatandaş türü meydana getirecekti. Hadi elinizi kalbinize koyup da söyleyin, getirmedi mi? Bunun en mükemmel kanıtı, bu konuda, halkla aydınlar arasında görünen tutum farkıdır, 'eğitimi' iliklerine kadar geçirmemiş olan halk, ona otomobil yap deyince ne yapıp yapıp bunun üstesinden gelmeye çalışıyor da, bu otomobilin dizaynını yapması gereken mühendislerin bir kısmı, besbelli o ağır Batı kompleksi yüzünden, "Bu işi bizim yapamayacağımıza" hükmedebiliyor. Nasıl ki, otomobilin başarısızlığını görmek, iddiasında haklı çıkmak gibi bir yere getirdiğinden, işi alaya dökmesine yol açabiliyor.

Ben romanlarımdan birisinde ne demişimdir, şimdi hatırlamanın sırası: **"Bu ülkeyi iki yüz yıldır, aydınlar batırır, halk kurtarır."** Yanlış diyenin alnını karışlarım. Gidip biraz tarih okusunlar.

İki gün önce, **Hasan Bülent**'le **İvan İlyiç**'ten söz ediyoruz. Adı Rus ama bu adam **Amerika**'da ün yaptı. Yıllardır bir kitabı Türkçeye çevrilse derim. Batı uygarlığının eğitim sistemini eleştiriyor. Eleştiriyor deyişim lafın gelişi, bu sistemin tutar yerini koymamış. Okullarda nasıl kendisine, topluma yabancılaştırmış kişiler yetiş-

tirildiğinden yakınmaktadır. Hele Batılı eğitim sisteminin az gelişmiş ülkelere aktarılması halinde nasıl bir tüketim toplumu hayranı, kendi ülkesinin yabancısı, kültür emperyalizminin maşası aydınlar üretildiğini anlatıyor ki, hayret. Bizim özellikle 50 yıllarından sonra yetişen, çoğu **Amerika**'da eğitim görmüş ve şimdi devletin yönetim kademelerinde işgören aydınlarımız bu 'yeni Tanzimatçı' aydınlardan olmasın?

O zaman elimizle yaptığımız otomobili, aklımızla karalamamızda şaşılacak ne kalır?

Kul Sıkışmayınca...

1

'TANK DA YAPARIZ, UÇAK DA, DENİZALTI DA...'

28 Aralık 1978

Ne güzel atasözümüzdür, 'kul sıkışmayınca, hızır yetişmez' sözü.

Fakat önce somut verileri bir görelim: **S-57 motor avadanlığı** deyimini havacı olanlarınızdan başkası duymamıştır elbet, deyim aslında jet uçaklarının motorlarında kullanılan bir parçanın adı, **Amerika**'dan aldığımız uçaklarda arızalandı mı, ister istemez ya motoru söker, parçayı dışarıya onarılması için gönderirmişiz, ya da yedeğini dünyanın parasını ödeyerek getirtir yerine takarmışız. Şimdi **Eskişehir İkmal Bakım Merkezi** gibi alçakgönüllü bir ad taşıyan askeri uçak fabrikalarımız-

da bu parçayı üretiyoruz, önemli bir olay bu, zira yer-
yüzünde üretebilen ancak yedi sekiz ülke var. Bu bir ör-
nek, **Eskişehir**'deki tesislerimizde bir jet uçağında bulu-
nan 30-40 bin parçadan 15-20 bin kadarını üretebile-
cek kapasiteye ulaşmışız, 1969'dan bu yana üretilen
parça sayısı 571 bin. Bu kadarla kalsak iyi, eskiden jet-
lerin bakım ve revizyonu dışarda yapılmış, her uçak
için ödenen para 121 bin dolar, şimdi aynı şeyi **Türki-
ye**'de başarıyoruz, üstelik 32 bin dolara, tek uçaktan
kazanılan döviz 89 bin dolar, bir yılda 95 jet motoru-
nun işe yaramadığını iddia edebilir miyiz?

Tersanecilik, gemi yapımı Türklerin başarılı olduğu
alanlardan biridir, öyle mi? Yıllardır onu da ihmal et-
miştik, ambargo gözümüzü açıyor, şimdi **Deniz Komu-
tanlığı**'nın **Gölcük Tersanesi**'nde ilk Türk denizaltısını
üretiyoruz, hem de Amerikalıların atom denizaltılarını
ürettikleri **HY-9NN NY-80** adındaki özel alaşımlı çelik-
ten. Muhrip yaptığımızı, ürettiğimiz hücumbotlarının
son derece çağdaş ve başarılı olduklarını biliyorsunuz,
üstelik dışardan satın aldığımız eşlerine oranla son de-
rece ucuz. **Taşkızak Tersanesi**'nde üç ayda üç bin ton
kapasiteli bir yüzerhavuz gerçekleştiriyoruz, havuzun
sacı 13 günde işleniyor, bu bir rekor, **Lloyd** yetkilileri
yüzerhavuzun **Avrupa** ayarında olduğunu saptıyor, ya-
pım süratine rekor diyorlar. Tıpkı bunun gibi Amerikalı
uzmanların onaramazsınız dediği **F-100** uçaklarını, **Es-
kişehir**'de onarıp uçuruyoruz.

Daha neler neler...

Şu sözleri, **Genelkurmay Başkanı Evren Savunma**
Komisyonu üyelerine söylemiştir:

“— **Toplam 790 milyon dolara ihtiyacımız var.**
1978 yılı içinde bunun ancak 70 milyon dolarını aldık.
Geri kalan 720 milyonu verdiniz mi, tank da yaparız,

uçak da, denizaltı da. Bu dövizi bize bulun, gerisine karışmayın. Üreteceğimiz malzemeleri, araç gereçleri dışarıya bile satarız. Libya'nın talebi var. Üretimi artırdık mı pazarlama imkânı çok.”

Hemen farketmiş olacağız gibi Orgeneral Evren parayı tüketime yatırmak için istemiyor, yabancılarla ortak savunma tesisleri kurmak için de istemiyor, silah gereksinmemizi karşılayacak, hatta dışarıya savaş malzemesi satmamıza olanak verecek ulusal savunma sanayiinin kurulması için istiyor. Dediğine bakılırsa, yalnız Libya değil, Somali dahil öteki bazı Afrika ülkeleri de Türkiye'den silah ve donatım istemekteymişler. Bu ne demektir, şu mu: **Türk Silahlı Kuvvetleri**, dışa bağımlı olmanın dehşetini kısa sürede yaşamış, bundan kesinlikle kurtulmaya karar vermiştir. Ambargonun kalkmasının çok şey demek olmadığını biliyorlar. Şu sözler Hava Tümgeneral Hayri Gülşen'in, iyice kulak verin, çünkü acı gerçeği askerce yansıtır:

“... Ambargo, şartlı ve kısıtlı kaldırıldı. Şart Kıbrıs, kısıt 175 milyon dolarlık FMS kredi yoluyla yapılan indirimli alımlar. Bu indirimler piyasadan 2-3 hatta 10 defa bile daha ucuz oluyordu. Bu kısıt getirilince FMS kredisini indirimli kullanma olanağı kalmadı, ayrıca 175 milyon dolarlık krediyi de yüzde on kadar azaltacaklar. 1971-74 döneminden kalan 25 milyon dolarlık yardım alacağınızı da vermekten vazgeçmişler. Özetle söylemek istediğim şey şudur: Ambargonun kalkması, bize fiilen bir şey kazandırmadı. FMS alımı dışında, ikili anlaşmalar hariç, hiçbir şey kazandırmayacaktır da...”

O halde, o halde ulusal olanaklarımızı sonuna kadar zorlayacak, bir yandan ulusal ağır sanayiimizi, öbür yandan ve onunla koşut olarak, ulusal savunma sanayiimizi kuracağız, lamı cimi yok.

O zaman size bir soru: Son haftalarda basında sıra sıra savunma sanayiinde **Silahlı Kuvvetler**'in gerçekleştirdiği atılımlarla ilgili röportajlar, yazılar, incelemeler çıkması nedendir sanırsınız? **Silahlı Kuvvetler** bunu bilerek istedi ve yaptı: Parlamentodaki Savunma Komisyonu üyeleri, basından gazeteci arkadaşları bir uçağa doldurup, götürüp, yaptıklarını yerinde gösterdiler, açıklamada bulundular. Sanki kamuoyu oluşturmak istiyorlar. Sanki değil basbayağı böyle. Bir dertleri var çünkü, demokratik ülkelerde nasıl çözümlenirse, bu dertlerini o yoldan çözümlemeye çalışıyor, kamuoyuna yansıtarak destek arıyorlar. Dertleri ciddi üzerinde durulması gereken önemli bir dert.

İktidar, 1979 bütçe tasarısında rakam olarak artırmış görünse bile oran olarak ilk defa ulusal savunma bütçesini indiriyor. 1978 bütçesinde genel toplama oranla payı yüzde 20,1 olan ulusal savunma ödenekleri, bu yıl bütçe tasarısında yüzde 15,3'ü geçmiyor, aşağı yukarı yüzde 5'e yakın oranda bir azaltma yapılmış. Neden? Savaş gerilimi azaldı mı, 'müttefiklerimiz' kesenin ağzını açacaklarına söz mü verdiler, tıpkı bizim gibi **Yunanistan** da savunma giderlerini azaltıyor, gönlümüzü rahatlatıyor mu, yoksa **Sanayi Bakanlığı** bütçesini indirdiğimiz gibi, **Savunma Bakanlığı** bütçesini de indirmeyi, buna karşılık turizm bütçesini, yerel yönetim bütçesini şişirmeyi insanca ve hakça bir düzenin vazgeçilmez bir gereği mi sayıyoruz?

Bunu da beraberce tartışmalıyız.

MANTIĞI VAR MI BU İŞİN?

29 Aralık 1978

Türk siyasal tarihine **Milli Kalkınma Partisi** adında (MKP) liberal görüşlü, hayli ‘matrak’ bir partiyle girmiş olan **Nuri Demirağ**, gerçekte ülkemizde uçak üretmeye kalkışmış, üstelik başarmış ilk özel girişimciydi. **Beşiktaş**’ta kurduğu tayyare etüd atölyesini ben nasıl hatırlıyorsam, bütün eski **Beşiktaşlılar** öyle hatırlayacaklardır. 1936 Temmuzunun 6. günü, zamanın **Genelkurmay Başkanı Mareşal Fevzi Çakmak**, ‘hava sanayiini kurmak için maddi ve manevi tazminden dolayı’ **Nuri Demirağ**’ı ‘resmen’ tebrik ediyordu. Nasıl etmesin, sonraları tamir atölyesi ve Hava Stadyomu’nu kuran, **Yeşilköy Gök Okulu**’nu açan **Nuri Demirağ**, o arada 12 okul uçağı, 72 planör ve çift motorlu bir yolcu uçağı yapmıştı. Evet.

Eskişehir’de yeniden aynı sanayi dalına el atmış olan uçak yöneticilerinin, **Kenan Mortan** tarafından aktarılan bir raporuna göre, **Demirağ**’ın ve fabrikasının akıbeti bakın ne olmuştur: “... Amerikan Marşal Yardımı’nın başlaması ile sipariş alamayan fabrikalar ya kapanmış, ya başka konulara yönelmek zorunda kalmışlardır. Eğer bu uçak fabrikalarından bir veya ikisi faaliyete devam etmiş olsa idi, bugün Türkiye 1940’larda olduğu gibi en azından, uçak sanayiinde lider bir ihracatçı ülke olacaktı...”

İşte böyle. Elimizle diktiğimiz fidanı, dışardan meyve alma olanağı belirdi diye, elimizle kurutuyoruz. Artık böyle olmamalı değil mi?

Türkiye Cumhuriyeti Ulusal Savunma Bütçesini yüzde beşe yakın bir kısıntıya uğrattıyor, bu **Silahlı Kuvvetler**’in giriştiği bir bağımsızlaşma çabasını baltalayacak, susabilir miyiz? Hele aynı iktidarın, **Amerika** tarafından geliştirip NATO’ya kaktırılan **Awaos Projesi** için dünyanın masrafına katlanmayı göze almış olduğunu bilirse? Erken uyarı sistemi, **Türkiye**’yi dolaylı olarak ilgilendiren bir zırlıtı, ‘üstelik **Amerika** düpedüz’ Müttefikleri’ni kazıklıyor, üstüne üstlük, başbakanımız ağzıyla NATO zirvesinde **Rusya**’nın **Türkiye** üzerinde bir tehdidi olmadığını açıklamıştır, tehdit olmadığına göre şu döviz sıkıntısı içinde ülkemizin erken uyarı düzeninin kurulması için 15 milyonluk tesis, yılda 500 milyonluk bakım giderlerini üstlenmesi düpedüz savurganlıktır. Şimdi elinizi kalbinize koyup durumu değerlendirin, darboğaz geçiriyoruz derken, NATO’ya 15 milyon tesis, 500 milyon yıllık bakım parası vermeyi göze alabiliyoruz, savunma sanayiimizi kuracak, bağımlılıktan kurtaracak, üstüne dışsatım olanakları yaratıp döviz getirecek Ulusal Savunma giderlerimiz için 720 milyonu bulamıyoruz, mantığı var mı bu işin?

Bir de sözünü ettiğim gezide generallerimizin gazetecilere ve Savunma Komisyonu üyelerine şu dediklerini göz önünde bulundurmalısınız: “**Savunma Bakanlığı**’na verilen ödenek rakamını düzeltemez ve en az geçen yılki miktarda tutamazsak, büyük sıkıntıya düşeriz. Düşmanlarımız hızla silahlanıyor. Yunanistan’ın savunma bütçesi genel bütçesinin yüzde 26’sını geçiyor efendim. Bizim için ana tehdit unsuru odur.” Kendilerine Yunanistan’ın yeni aldığı silah, uçak ve muhriplerle ‘bize yetişip yetişemediği’ sorulunca paşaların verdiği cevap şudur: “... almak mühim değil ki, bakımım yapmak ve bunları her an hazır tutmak daha önemli

şimdi. Yunanistan'ın bunu yapacak tesisleri yok. Kurmak için milyarlar yatırıyorlar. General Electric, Northern, Telefunken firmaları ile anlaşmalar yapıyorlar. Bakım ünitelerini bizim durumumuza getirebilmeleri için en az üç yıl uğraşmaları lazım. O üç yıl içinde de biz onlardan çok daha fazla mesafe almış oluruz.”

Bunun neyle gerçekleşebileceğini söylemem gerekmez sanırım, para verilmeli, çünkü Paşa'nın pek güzel belirttiği gibi 'biraz yatırım yaptık mı, uçak, tank, denizaltı imalatına geçebiliriz.' Tesislerimizi geliştirirsek, bir iki yıla kalmaz, dışa bağımlığımızı en aza düşürüp kendi kendimize yeteriz.

Silahlı Kuvvetler'in önde gelen generallerine göre **Türkiye** için ana tehdit unsuru **Yunanistan**'dır, bu ülke bütçesinin yüzde 26'sını savunmaya yatırmıştır, gücünü bizim gücümüze yetiştirmeye uğraşmaktadır, oysa biz **Başbakan**'ımızın ağzından **Türkiye** için ana tehdit unsuru olmadığını açıkladığımız (Paşaların dedikleri **Ecevit**'i doğruluyor aslında) **Sovyetler**'e karşı **Amerika**'nın empoze ettiği **Avacs** erken uyarı sistemine verecek para bulabiliyoruz da, **Silahlı Kuvvetler**imizi “kendi kendine yeter”, bağımsız, hatta gereğince dış-satım yapabilir hale getirebilecek ödeneği esirgiyoruz. Bilmem bu çarpıklığı **Meclis** nasıl düzeltir, ama mutlaka düzeltilmelidir. **Ulusal Savunma Bakanı, Almanya**'nın ya da **Amerika**'nın savunma alanında bizimle yapacağı işbirliğini, bunun 'sınırsız olacağını' savunacak yerde, **Müdafaa-i Hukuk** döneminin savunma öğretilerine dönmüş görünen generallerimizin isteklerine destek olmalı, bu istekleri komisyonlar da meclisler de savunmalıdır.

1940 sonraları, 1950 başlarında iktidar sorumluluğunu taşıyan partiler, **CHP** ve **AP**, **Cumhuriyet Türkiye-**

si'nin iç dinamiğiyle başlattığı ulusal sanayileşme ve ulusal savunma sanayiini kurma çabalarını, Amerikan hayranlığı yüzünden düpedüz torpillemişlerdir. Bari şimdi uyansalar da, daha çok okkanın altına gitmemizi önleyebilsek.

AL BİRİNDEN
VUR BİRİNE...

Ödün Tartışması

1

İNCİRLİK'TE ABD'NİN UÇAK YIĞINAĞI DOĞRU MU?

22 Ocak 1979

Ecevit kesti attı: "... Türkiye'den şu veya bu konuda ödün istendiği veya Türkiye'nin şu veya bu konuda ödün vermeye hazırlandığı yolundaki haberlerin tümü yanlıştır. Hiçbir dost veya müttefik ülkeyle aramızda böyle bir görüşme olmamıştır ve olması da söz konusu değildir." Kesin, açık, net. Son derece gönül yatıştırıcı sözler. Anlaşıyor ki 'yurtdışındaki ve içindeki bazı gazeteler'in, **Christopher**'in gelişinden itibaren, hatta **Guadepoupe** toplantısından başlayarak, ortaya attıkları, üs pazarlığı, füze rampaları, IMF zorunluğu, bunlara karşı yılda şu kadar milyon dolarlık yardım haberleri, tamamiyle 'yakıştırmaca'. Sorumlu ve yetkili iktidarın **Başbakanı** bunu böyle söyler de, kim aksini iddia edebilir. Hele ondan önce anlı şanlı **Dışişleri Bakanı** da, aynı konuda, resmen yalanlama yapmışsa?..

Eden ediyor arkadaş, hele şöyle bir duralım da, kulak verelim.

Alman basını, bu konudaki yalanlamaları ciddiye almamıştır. Alman gazetelerinden çıkan haberler ve yorumlar, **Türkiye** ile **Amerika** (genellikle ‘sistem’) arasında son derece sıkı ve ödün pazarlığının geçtiğini doğrular niteliktedir. Sözgelışı *Frankfurter Allegemeine* gazetesine göre, **Hasan Esat**’ın istifa nedeni, **Ecevit**’in aksine, **İran**’da bulunan Amerikan dinleme istasyonlarının **Anadolu**’ya kaydırılmasını ve **Anadolu**’nun **Amerika**’nın silah deposu haline getirilmesini (istememesi)dir. Aynı gazeteye göre, yapılan yalanlamaların nedeni ise, ‘Türklerin komşuları **Sovyetler Birliği**’ni düşünmüş olmaları’ ile açıklanıyor. Kısacası demek istiyor ki gazete, yalanlama **Rusya**’yı rahatlatmak için yapılmıştır, oysa **Bonn**’da ve **Ankara**’da şakır şakır üs, kredi, füze pazarlığı yapılmaktadır. Şu ilginç cümlesine bir göz atsanıza: “... **Amerikan üslerinin hangi silahlarla donatılacağı devam eden görüşmeler sonucunda bir şekle bağlanacaktır.**”

Aynı konu, bir başka Alman gazetesinde, *Die Welt*’de de ele alınmış, enine boyuna işlenmiş. Üstelik *Die Welt*, **Ankara**’daki iktidarın **Amerika**’ya ödün verip vermediği konusunda bir de ‘ifşaatta’ bulunuyor ki, evlere şenlik. Hadi birlikte okuyalım:

“... **İran**’daki huzursuzlukların başlamasından sonra **Amerika**, **Türkiye**’nin de onayı ile **İncirlik Hava Üssü**’ne, son derece modern **Tomcat** uçaklarından oluşan birçok filo yerleştirmiştir. Geçici olarak faaliyeti duran ve fakat, 1978 yazından itibaren yeniden faaliyete geçen 25 **Amerikan üssü**, kamuoyuna karşı sadece teorik ve psikolojik nedenlerle **Türk komutası** altında tutulmaktadır.”

Nasıl, beğendiniz mi? Kimseye ödün vermedik, kim-

seyile pazarlık etmeyiz diye yalanlamalar yapan hükümet, bu arada meğerse –hiç de üstüne lazım olmayan bir nedenden– **Amerika**’nın, bir **İran** müdahalesi için, topraklarımız üzerindeki **İncirlik Üssü**’ne **Tomcat** uçaklarından filolar yığmasına gık dememiş. Dahası, yeniden faaliyete başlayan Amerikan üslerindeki komuta devri, çoğumuzun tahmin etmiş olacağı gibi, ‘sadece teorik ve psikolojik nedenlerle’ yapılmış: Topraklarımızda Amerikan komutasında üs ne demek diye bağırıp çağırıyoruz ya, akıllarınca böyle devir teslimler yapıp hepimizi uyutacaklar.

Şimdi biraz daha ciddi olalım. Türk ve dünya kamuoyuna, **Türk Hükümeti’ne ödün teklifi yapılamaz**’ diyen **Ecevit**, Amerikalıların **İran**’a müdahale programına dahil olduğu besbelli olan, **Tomcat** uçaklarından filoları, ‘teorik olarak’ NATO üssü sayılan, bu yüzden de **İran**’la falan bir ilgisi olmaması gereken **İncirlik Üssü**’ne indirebilmesini, bir ödün saymamakta mıdır?

Dünya âlem biliyor ki, aynı uçaklardan oluşan filolar **Suudi Arabistan**’a da gönderilmiş, bunlarla birlikte **Hind Denizi**’ndeki Amerikan filosu takviye edilmiştir, bunların amacı da **İran**’da Amerikan çıkarlarına ters düşen bir durum belirirse bu ülkeye verilmiş silahların başkalarının eline geçmemesi için, **Amerika**’nın usturuplu bir müdahalesini sağlamaktır. **Türkiye**’nin **İran** olaylarında, hükümet olarak, ayıp olacak derecede sustuğu ortada iken, (aslında **İran** halkından yana çıkması, en azından bu yolda bir sempati göstermesi gerekirken) ‘sistem’in sadık bir ülkesi olarak, Amerikan müdahalesi için uçaklarına toprağında yer vermesi, ödün lafından başka neyle açıklanabilir?

İkinci bir nokta şu: Amerikan **Tomcat** uçaklarının **İncirlik Üssü**’ne geldiğini, Türk kamuoyu neden Alman basınından öğrenmek zorunda bırakılmıştır? Bu uçak-

ların gelişi bir ödün değilse, iktidarın nedenlerini de belirterek bunu açıklamaktan kaçınmaması gerekmez miydi? **Türkiye**'nin herhangi bir düşmandan korunması amacına yöneltilmemiş olduğu apaçık olan bu uçakların, tam tersine, vaktiyle **Lübnan** indirmesini yapanlar gibi başımıza bela olacakları, bölgedeki prestijimizi iki paralık edecekleri besbelli değil midir? Peki, birisi çıkar da, **Hasan Esat**'ın istifasında Amerikalılara gönderilen bu aşırı uysallığın da rolü vardır dense, (günahı boynuna BBC böyle diyor) iktidar sözcülerinin bütün yalanlamalarına rağmen bunda bazı gerçeklerin bulunduğu düşünülemez mi?

Bana kalırsa, *Die Welt*'in ortaya attığı bu kez karşısında iktidara susmak değil, konuşmak düşünüyor. Kim bilir nasıl üsleri 'teorik ve psikolojik nedenlerle' bize devredilmiş gibi göstermişlerse, onun gibi 'teorik ve psikolojik nedenlerle Türk kamuoyunu' ayakta uyutmaya uğraşıyorlar.

Yazık, yazık...

2

BİR FIRT YARDIM, BİN TÜRLÜ KOŞUL

23 Ocak 1979

Ecevit'e göre, 'Türkiye, hükümetleri döneminde, jeopolitik önemini dünyaya iyi anlatabilmiştir. Ve bu önemin bilincini ve sorumluluğunu yansıtan bir dış politika izlemiştir. Bunlar bir araya geldiği vakit, Türkiye'ye bir ivedi yardım gereksinmesi yolundaki siyasal irade büyük ölçüde oluşmuştur.'

Oysa *Time* dergisine verdiği demeçte Dr. Kissinger, bakın ne demektedir: “... Asıl önemli sorun, gelişmekte olan dünyada, özellikle Ortadoğu ve Afrika’da Batı yanlısı rejimlerin yıkılmakta olmasıdır. Bu olgu Mısır, Fas ve hatta İsrail’i bile etkileyebilir. Sovyetler’in dolaysız rolü olmasa bile, bölgedeki radikal akımlar büyük tarihsel değişmelere yol açacaklardır. (...) Bizi tehdit eden büyük tehlikeyi görüp, kararlı davranmazsak, bu gelişimi engelleyemeyiz. Sorun şudur: Dünyadaki ülkelerin iç değişikliklerine ilişkin bazı soyut ilkeleri kabul edecek miyiz? Yoksa bizim kurallarımızı kabul etmeyenlere karşı bile savunulması gereken temel ulusal çıkarlarımız var mı? İşte temel sorun budur?”

Sanırım hayli açık konuşmuş eski ABD Dışişleri Bakanı. Ortadoğu bölgesinde radikal akımların gelişmesi Batı yanlısı rejimleri tehdit ediyor, Amerika içişlere karışmamak ilkesine uyup bunlara göz yumamaz, ‘ulusal çıkarlar’ için ‘onun kurallarını kabul etmeyenlere karşı bile’ savunmaya geçmelidir. İşte Ecevit’in “Benim hükümetim önemimizi anlattı da, siyasal yardım iradesi oluştu” zannettiği olayın aslı, Kissinger’in bu açıklamasında saklı. Yalnız onda mı? Yooo, Bonn’daki konuşmalar sırasında söylenenlere baktınız mı hiç, bakmalıydınız, çünkü o zaman Alman Savunma Bakanı Hans Apel’in *General Anzeiger* gazetesine şunları dediğini görecektiniz: “... Türkiye’ye yardım NATO’nun Güneydoğu kanadının güçlendirilmesi çerçevesi içinde ele alınmalıdır. Bu arada NATO’nun Güneydoğu kanadının güçlendirilmesi için ise Türk/Yunan uyumsuzluğunun da giderilmesi gereklidir.”

Şansölye Schmidt ise, yaptığı basın toplantısında, “Dünyanın birçok bölgesindeki tehlikeli noktalar üzerinde konuştuğumuz doğrudur” demiş, Türkiye’nin bu

noktalar içinde bulunduğunu söylemiştir. Bir an durup kendi kendimize soralım mı? Dünyanın ‘tehlikeli’ noktaları kimin için tehlikelidir? **İran**’da **Şah**’ın defolup gitmesi, ülkede demokratik, anti-emperyalist bir yönetimin iktidar olması kimi tehdit eder? **Türkiye**’yi mi, **Batı**’yı mı, **Batı**’yı tehdit ederse, **Batı** da bunun bilincinde olduğundan, bölgedeki ‘ulusal çıkarlarını’ **Türkiye**’yi kullanarak korumaya yönelirse, **Ecevit**’e göre bunun adı ‘Türk Hükümeti’nin ülkesinin jeopolitik önemini dünyaya iyi anlatabilmesi’ midir, yoksa yıllardır bunaltılan **Türkiye**’ye çaresiz kaldıkları zaman Batılı’ların bir fırtına vermeyi çıkarları açısından uygun bulmuş olmaları mıdır?

Bu soru da cevap bekliyor.

Bunu yapacaklar ya, yine koşullardan vazgeçmiyorlar. **BBC**’nin yayınlarında **Türkiye**’nin **Yunanistan**’la arasında olan sorunlarının çözümünde anlayış göstermesinin isteneceği belirtilmiştir. Bu, **Alman Savunma Bakanlığı**’nın değinmesine de denk düşüyor. **NATO**’nun **Güneydoğu** kanadı, **Yunanistan** askeri örgüte dönmeden güçlendirilemez, bunun için de **Türkiye**’nin **Ege** konusundaki iddialarından vazgeçmesi lazımdır. Aynı şey **Kıbrıs** sorunu için de geçerli. Zaten üs anlaşmalarının, **Ege** konuşmalarının, **Kıbrıs** toplumlararası görüşmelerinin ve **Bonn**’daki kredi toplantısının aynı zamana rastlaması tesadüf müdür sanırsınız?

Batı, çıkarlarını tehlikede görünce, belki **Ecevit**’e ölmeyecek kadar yardıma karar verebilecektir ama, onu da bin koşula bağlayacaktır. Bu koşulların en matrağı elbette **IMF**’den geçmek koşulu. **Ecevit Hükümeti**, **IMF**’yi devreden çıkarayım diye devletten devlete yardım tezlerini ortaya atıyor, Almanları kafaya alıp **IMF** dışından üç beş kuruş sebzelenmek istiyor. Çünkü *Frankfurter Alle-*

gemeine'nin yazdığına bakarsanız IMF Heyeti, Türk Hükümeti'nin reçetesini uygulamayıştan şikâyetçi olmuştur, rapor vermiştir: **Ankara** ikinci ve önemli devalüasyonunu yapmaktan kaçınmaktaymış, **Kamu İktisadi Kuruluşları**'nın zararını sineye çekmekteymiş, filan festekiz. Hesap ortada, öyle ya: **Ecevit** IMF'nin ne türlü bir deli gömleği olduğunu anladı, '**sistem**'in büyüklerinden dolaysız yardım istiyor. Cevap umut kırıcıdır, bunlar krediyi açsalar, parayı verseler de, **Türkiye**'yi IMF'den geçirmekten kolay kolay vazgeçmeyeceklerdir. **Bonn**'dan gelen haberlerin en öldürücüsü hiç kuşkusuz bu idi.

O zaman ne diyeceğiz? **Türkiye**, '**sistem**'in ivedi kredisini almak için, **İncirlik Üssü**'ne düpedüz kışkırtma sayılabilecek **Tomcat** uçaklarını indirttiği, IMF'den geçmeye zorlandığı, üslere yeni silahlar (Allah bilir füzeler) yerleştirmek zorunda bırakıldığı, **Ege** ve **Kıbrıs** sorunlarında iddialarından vazgeçmeye itildiği halde, hiçbir ödün yazarlığına girmemiş mi oluyor? Yoksa **Kissinger**'in '**Amerika**'nın kurallarını kabul etmeyenlere bile' savunulması gereken çıkarları olduğunu söylerken, gülümseyerek yaptığı aşağılık tehdidi ve şantajı görüp, aşağıdan almayı 'vatan kurtaran' ulusal politika mı sanıyor?..

3

DÜYUN-U UMUMİYE'DEN FARKI NE?

24 Ocak 1979

Ecevit, şöyle demişti: "... Türkiye, gereksinim duyduğu dış krediler ve destek bakımından çok umutlu bir aşamaya varmış durumdadır."

Bu sözler, **Christopher** gelip gittikten sonra söyleniyor, **Bonn**'da ve **Ankara**'da ciddi ödünler istedikleri hakkındaki söylenti ve yorumları yalanlamak için. İki gündür, **Ecevit**'in sözünü ettiği o '**çok umutlu aşama**'nın hiç de sanıldığı kadar umutlu olmadığını anlatmaya uğraşıyordum ya, bu arada gerek **Bonn**'dan gerek **Ankara**'dan sızan haberler, işlerin umulduğundan da kötü olduğunu meydana çıkardı. Şimdi izninizle biraz daha bu işin üzerinde oyalanacağım. Neden derseniz, iktidarın ve onu destekleyenlerin bir kesiminde, gittikçe, '**Tanzimatçı**' **Osmanlı** aydınlarının, her türlü teslimiyeti ülkenin yararına bir şeymiş gibi halka sunmak eğilimini görüyorum da, ondan.

Önce, isterseniz **Bonn**'dan söz edelim.

Bonn'dan alınan sonuç, işbirlikçi aydınların ve iktidarın beklediği sonuç değildir. Bunlar, Almanların başı çekeceği bir '**çok ivedi**' yardımın hemen oluşturulacağı ve **Ankara**'ya en kısa sürede iletileceği kanısındaydılar. Almanlar gerçekten böyle bir girişimde bulunmuş, ne var ki ötekiler (başka **Amerika**) tınmamıştır. **Bonn**'da **Almanya** bir anlamda IMF'yi devreden çıkarmak istiyordu, gelgelelim "**Amerika buna katılmayacaktı. Washington'un kıpırdamadığını** gören, İngiliz ve Fransızların da çekinmeleri üzerine, **Almanya tek başına kaldı. İvedi yardımı tek başına yüklenmek istemediğinden dolayı da Amerika'nın görüşünü kabul etmekle yetindi.**" Tırnak içinde aktardığım sözler, **M. Ali Birand**'ın **Bonn**'dan gazetesine geçtiği haberden alınmıştır. 'İvedi yardım' konusunda nasıl 'şiştiğimizi' yeterince açıklıyor.

Oysa **Ecevit**, ünlü açıklamasında diyordu ki: "... **Bu çalışmalara katkıda bulunanlar gereksinmenin ivediliğini bilmektedirler. Ve şu günlerdeki belirtilere göre de**

bu ivediliği bilmenin bilinci içinde bir çalışma programı yapmaktadırlar. Henüz kesin sonuç alınmadan herkesin kanı belirtmesini elbette ihtiyatsızlık sayarım. Fakat Türkiye gereksinme duyduğu dış krediler ve destek bakımından çok umutlu bir aşamaya varmıştır.”

Peki, daha ‘çok ivedi’ yardımın doğmadan ölmesi bile, **Ecevit**’in ‘kanı belirtmesini’ ihtiyatsızlıkların en büyüğü haline getirmişken, bir de **Bonn**’daki toplantıdan çıka çıka, **Düyun-u Umumiye**’yi hatırlatır bir kararın çıkmasına ne dersiniz? Yok canım, benim muhayyilemin uydurması değil, **Metin Toker** gibi Amerikancılığı su götürmez bir kalem bile bunu böylece yazdı.

Düyun-u Umumiye, bileceksiniz, **Osmanlı** borçları belirli bir düzeye varıp da, **Osmanlı Hükümeti**’nin bu borçları ödeyemeyeceği, çünkü ekonomisine çekidüzen veremeyeceği, kanısına varılınca, emperyalist **Batılı** ülkeler tarafından bu ekonominin ipotek altına alınmasını sağlamak amacıyla işletilmiştir. **Muharrem Kararnamesi**, **Osmanlı Hükümeti**’nin bazı dış ve bazı iç (tütün ve tuz tekeli gibi) gelirlerine **Düyun-u Umumiye İdaresi**’nin el koymasını öngörüyor, ayrıca gümrük resimleri gibi bazı gelirlerde oluşacak yeni avantajlardan yararlanmasını da bir esasa bağlıyordu. Zamanın sosyalistlerinden yararlanmasını da bir esasa bağlıyordu. Zamanın sosyalistlerinden **Parvus Efendi**, bu konuda demektedir ki: “... **Muharrem Kararnamesi** ile (...) ülkede hükümete bağlı bulunmayan, fakat devletin gelir kaynaklarının büyük bir bölümünü ele geçiren yeni bir kurum çıkmıştır: **Düyun-u Umumiye**. (...) Dolayısıyla ülkede iki maliye yönetimi çıkmıştır ortaya. Onlardan biri Avrupa yönünden açıktan açığa korunan **Düyun-u Umumiye**, öbürüyse Avrupa’nın sürekli

olarak baskı altında tuttuğu ve sıkıştırdığı Osmanlı Maliye Nezareti.”

Bonn’da alınan kararla, bunun ne ilgisi mi var, görelim. “Bonn’daki karar gereğince Türkiye’ye yardım ve istikrar programı OECD Genel Sekreteri Van Lennep başkanlığında oluşturulacak bir ‘uluslararası grup’ tarafından yürütülecek, ayrıca bu grup yalnız OECD çerçevesinde değil, onun dışına da çıkarak, Japonya, OPEC ülkeleri ve IMF, Dünya Bankası ve AET gibi kuruluşları da kapsayacak.” Nasıl vaktiyle, Osmanlı ekonomisinin düzenlenmesi, Osmanlı gelirlerinin Avrupa borçlarını kapatmak için elde edilmesi konusunda Düyun-u Umumiye yaratılmış, böylelikle ülkenin maliyesine el konulmuşsa, yine öyle yapılıyor, Türk ekonomisinin ne olacağı, ne yapacağı, ne yapması gerektiği ‘yabancı uzmanların’ ve ‘uluslararası grup’un ellerine veriliyor. Ecevit Hükümeti IMF’yi devreden çıkarmayı istemişti öyle mi, buyurun varılan ‘umutlu aşama’da ‘sistem’in attığı kazığa bakın, hem Türk ekonomisi üzerinde ikinci bir yabancı denetim düzeni kurmayı kararlaştırıyor, hem de o çok güvendikleri Federal Almanya’nın Dışişleri Bakanlığı sözcüsünün ağzından şu dersi verdiriyor:

“... Ancak Türkiye ile Uluslararası Para Fonu (IMF) arasında sürdürülen görüşmelerin yakın bir gelecekte sonuca bağlanması son derece yararlı olacaktır.”

Peki, Ecevit ‘dost ve müttefik’ ülkelerin Türkiye’den ödün istemediğine acaba kimi inandırabilecek?

Rehin Skandalı

1

DUT YEMİŞ ‘SOLCU’ BÜLBÜLLER

29 Ocak 1979

Ah bu **Ankara**’nın çok bilmiş kumruları, neler anlatıyorlar, neler. Olayı Sağır Sultan bile duydu: **Ticaret ve Maliye** Bakanlıklarının ‘resmi’ onayıyla, **Ziraat Bankası, Wells Fargo Bank Corporation** adındaki bir Amerikan Bankası’ndan (20 kadar Amerikan bankası adına hareket ediyormuş), 125 milyon dolar kredi alacak oluyor. Daha önce de almışız, ne varki bu kere son aldığımızın borç taksidini öylesine ödemeyecek hale düşmüşüz ki, **Ecevit** iktidarının bir yılda ‘yurt içinde ve dışında yarattığı büyük saygınlığına’ rağmen, kimse elimizden tutup da beş kuruş para vermediği için, **Wells Fargo**’ya devlet güvencesinden başka, tarım ürünlerimizi de rehin etmişiz. Nasıl mı, basbayağı yahu, ödeyemezsek keferenin bankası bizim **Tarım Satış Kooperatiflerinin** ürünlerinden **Ziraat Bankası**’nca seçilip ayrı depolarda biriktirilecek kısmına el koyabilecek, hiç değilse bunların satışından elde edilecek dövizle alacağını tahsil edecek. Düpedüz skandal. İki nedenden böyle bu, birincisi bütün iddialarına rağmen, **Ecevit** iktidarının **Batılı** mali çevrelerde ‘devlet güvencesini’ işletemediğini gösterdiği için, ikinci **Türkiye Cumhuriyeti Hükümeti**’nin **Tanzimat** hükümetleri gibi ürün gelirlerini rehin edecek borç aradığını meydana çıkardığı için.

Fakat işin acıklı yanı yalnız bunlar mı? Tarım ürünlerinin rehin edildiği anlaşma imzalanıncaya dek, kamuoyunun bundan haberi olmuyor. İktidar el altından **İsviçre**'den kredi aramış, yeterince bulamamış, bunun üzerine bu rehin dümenine yatmış, **Amerika**'ya heyet göndermiş, heyetin içinden birisi koşulları görünce itiraz edecek oluyor, palaspandiras iki kişi daha postallıyorlar, takviye kuvveti olarak: Bütün bunları rezalet ayyuka çıktıktan sonra öğreniyoruz. Eh en güzeli de, imzanın eli kulağında iken, bazı gazetelerimizde konuyla ilgili olarak çıkan haberde, TPAO'ya ait bir borcun vadesi geldiği halde hükümet, hem bunu saklıyor, hem de yaptığıyla handiyse övünüyor.

Pes değil mi?

Sonra **Ankara**'nın çok bilmiş kumruları devreye giriyorlar. Anlaşıyor ki, tarım ürünlerinin rehin edildiği haberi **Ankara** basın kulisinde bir eyyam dolaşmış, dolaşmak ne kelime, **açıkgöz birkaç muhabir hâlâ kendini 'ilerici' hatta 'solcu' diye yutturan bir iki gazeteye olayı duyurmuş, haberi geçmiş, ne var ki, 'iktidarla ilişkilerini bozmak istemeyen' bu ilerici ve solcu gazeteler yayınlamayı reddetmiş**, bununla kalsalar iyi, haber başka bir gazetede patladıktan sonra da iktidar çevrelerinin ortalığa yaymaya çalıştıkları sis bulutlarına baş köşesinde yer vermiş. Hele bazı kumruların ağzı iyice kara, hiç utanmıyor, alınacak ilanlardan, böyle bir haberin yayınlanmasından sonra, bu ilanların tehlikeye düşeceğinden dem vuruyorlar. Olur mu olur, kâğıdın kimya gibi zor bulunduğu, ilanın ise mal darlığından neredeyse gereksizleştiği bir ortamda iktidarın tarım ürünlerini üç yıl rehine verdiğini yazıp kendini 'muhataraya' atmanın âlemi var mı? Hâlâ **Süleyman Demirel**'in **Morrison**'culuğundan dem vurursun, bilmem ne bakanlığın-

da nasılsa unutulmuş iki gariban sağcı Müslümanı ihbar edersin, en çok da **Türkeş**'in tayfasını ve marifetlerini abartırsın, olur biter.

Ha bakın, kumruların çenesi düştü, ha bre dedikodu yapıyorlar ama, güçlü ve iktidarın tepkisinden ürkemeyen bir gazete, haberi kamuoyuna duyurduktan sonra, 'solcu' basının solcu bülbülleri de nedense dut yemişe döndü. Bir an tersini düşününüz olayın: İktidar bir AP iktidarındır, gazetenin birisi hükümetin borç bulmak için tarım ürünlerini rehin ettiğini öğrenmiş ve yazmıştır, piyasadaki irili ufaklı 'solcu' bülbüller nasıl şakırlardı düşünebiliyor musunuz? Ne **Demirel**'in ülkeyi **Amerika**'ya sattığı kalırdı söylenmedik, ne AP'nin tarlalarımızı Amerikan ipotegine soktuğu. Olay değişmediği, niteliği aynı kaldığı halde, iktidarda Ecevit olunca bizim bu sözde solcu bülbüller nedense dut yemişe dönüyorlar, acaba neden? Yoksa Ecevit iktidarında tarım ürünlerini emperyalist sistemin liderine rehin etmek birdenbire 'sosyalist' bir eylem halini mi alıyor? Bu yüzden mi beş yıldır Türk sosyalistlerini CHP'nin kuyruğuna takmış olanlar, rehin skandalı ortaya çıktığından bu yana Allah rızası için tek satır yazmıyorlar?

Sorulacak sorudur bu.

Böyle yapmakla neyin ve kimin hizasına geldiklerini bilmek isterlerse, elbette, BBC'nin son yorumlarından birisini dinlemelidirler. Bu ilginç yorumunda **İngiltere**'nin ünlü yayın postası ne diyor bilir misiniz? Efendim, **Türkiye**'de eğer bir askeri darbe olursa, ya da **Demirel** başkanlığında sağcı bir koalisyon iktidara geçerse **Batı** bunları desteklemezmiş, çünkü bu durumda **Doğu Akdeniz**'de zaten karışık olan durum daha da karışır ve gerginleşirmiş, onun için 'sistem' Ecevit'i yeğliyor, onun duruma egemen olmasını, **Türkiye**'de hisse-

dilen çalkantıyı önleyerek güçlenmesini istiyormuş. Evet. BBC'nin yorumu bu; meraklısı **Basın Yayın Dinleme Servisi**'ne başvurup bir kopyasını isteyebilir, böylelikle de Türkiye'de **Ecevit** iktidarından yana olmanın kimden yana olmak demek olduğunu pek güzel anlar.

Hey arkadaşlar, bizim bu 'solcu' sandığımız bülbüller, sakın CHP'li kargalar olmasın?

2

AL BİRİNDEN, VUR BİRİNE!..

30 Ocak 1979

Önce bir hatırlatma: 1947'den başlayarak, ülke **Truman** doktriniyle '**sistem**'in denetimi altına girerken, iktidardaki CHP de, muhalefetteki DP de, bunu uygun ve **Türkiye**'nin yararına bulmaktaydı. Karşı çıkanlar ise, sosyalistler. Bunlara göre, '**sistem**' **Türkiye**'yi öyle bir ekonomik egemenlik altına alacaktı ki, sonunda kapitülasyonlar dönemine geri dönmüş olacaktık. Böyle dedikleri için sosyalistler 'vatan haini' sayıldılar, birçoğu bu yüzden mahkemelere düştü, hapislerde yattı. Oysa CHP ile DP (sonraları AP) sıra ile iktidar ve muhalefet olmakta devam ettiler, '**sistem**'le ilişkileri aynı minval üzere sürdürdüler. Hâlâ da sürdürüyorlar.

Şimdi yapacağımız karşılaştırma, hem '**sistem**'le bu ilişkinin ilişkileri, hem '**sistem**'le ülkemizin ilişkileri bakımından ibret vericidir.

Şu tarım ürünlerinin rehin edilmesi sorunu...

Eski (AP) **Maliye Bakanı Ergenekon** diyor ki: "... Bu muameleye dünyanın her yerinde, hukuk dilinde 'rehin'

denir. Ancak, muamelede rehinli alacaklıya, yani Wells Fargo'ya tanınan yetkiler hukukun teminat sahibine tanıdığı yetkilerin daha ilersindedir. Çünkü rehinli alacaklı borç vadesinde ödenmediği takdirde rehini paraya çevirtme yetkisine sahiptir. Burada ise, Wells Fargo rehin konusu malın, yani Birliklerin elindeki zirai mahsulün satış zamanını, satış fiyatını, satış miktarını tespit gibi bazı yetkilere sahip kılınmıştır. Ayrıca kendisine bunların bedellerini tahsil ve başka paralardan tahvil için komisyon imkânları tanınmıştır. Depo halindeki rehin konusu ürünlerin bir yerden bir yere naklini istemek yetkisi tanınmıştır. Halbuki hukukta rehinli alacaklının bu kabil yetkileri yoktur. Böyle bir muamelelerin benzeri bizde şimdiye kadar görülmemiştir. Şimdiye kadar yapılan dış borçlanmalarda, yabancı alacaklının isteyebileceği en yüksek teminat hazinenin kefaleti, yani Maliye'nin garantisi idi. Bu muamelede de Hazine'nin garantisi vardır, fakat yabancı alacaklı bunu kâfi görmemiş ve üstelik mal rehini istemiştir. Benzeri olmayan taraf bu verilen ek yetkililerdir. Maliye'nin itibarı devletin mali itibarıdır. Devletin mali itibarı, her zaman, bütün menfi etkilere rağmen, bugün dahi bu kabil muameleleri teminat altına almaya yeter. Bunun aksini kabule muameleyi yapanların razı olmasını doğru bulmuyorum."

Kısacası, iktidar öyle bir işlem yapmış ki, eskisine oranla devletin mali saygınlığı biraz daha hırpalanmış, zira Osmanlı'nın son dönemlerinde olduğu gibi devlet güvencesinden başka rehin gösterilmiş, dahası alacaklıya usulden olmayan yetkiler tanınmış.

Buna karşılık iktidar çevrelerinin ortalığı nasıl toza dumana boğduğu malûm: Yok efendim AP döneminde altınlar da rehin edilmiş imiş, boru hattı gelirleri rehin

edilmiş imiş, hatta **Wells Fargo** işlemi de eski iktidarın marifetiymiş, onun için **Meclis** soruşturması açılacaksa bu eski iktidar döneminde yapılmış olan ilk **Wells Fargo** kredisi için açılmalı imiş, estek köstek.

Arslan Başer Kafaoglu diyor ki: "... **Wells Fargo** DÇM'ye evet dedikten sonra devlet garantisi altında bir borçlanmaya neden hayır desindi. Türkiye'nin 1976 sonunda durumunun bozulmasına da aldırmadı, bu nedenle (...) sadece komisyon oranını artırdı. İlk önce-leri Devlet Yatırım Bankası'na yapılan öneriler, eski bir hesap uzmanı olan Genel Müdür'ün böyle 'dumanlı' işlerden hoşlanmayışı nedeniyle TPAO'ya çevrildi. (...) Ankara o arada 150 milyon doların önemli bir kısmını kısa süreli kredi olarak alıp kullanmıştı bile. Bunu geriye ödeyemeyecek durumda olduğundan Wells Fargo'ya mahkûmdu. Nitekim bir devlet kuruluşu için vahim sayılacak koşullarda, yani yüzde 96 emisyonu razı olarak krediyi aldı. Bunun anlamı şuydu: 96 milyon dolar alınacak, ana para ve faiz ödemesi yüz milyonun üzerinden hesaplanacaktı. Bu hesaplara TPAO 144 milyon dolar aldı ve 150 milyon dolar borçlandı. Kredi her altı ayda bir yenilendi ve yenilendikçe TPAO bazı emisyon giderlerini sineye çekti. 3 milyar dolarlık özel kesim DÇM'sine kur garantisi veren Cephe Hükümeti, bunu öz evlat TPAO'dan esirgemişti. Yani tüccar devalüasyon yapıldıkça kur farkını devlete ödetirken TPAO kendisi ödüyordu kur farklarını..."

Demek neymiş, **Wells Fargo** adındaki 'kredi aracı' bir banka Türkiye'de iktidarlara 1976'dan itibaren 'kafaya almış', inanılmaz koşullarla borç vermiş, AP Hükümetleri, bu koşulları sineye çekmişler. Onlar gidip de yerine CHP Hükümeti gelince, koşullar daha da ağırlaşmış, **Wells Fargo** bu kere devlet güvencesiyle yetinmeyip

üstelik rehin istediği gibi, 150 milyon değil 125 milyon dolar verebileceğini, ama karşılığında 165 milyon dolarlık mal istediğini belirtmiş, Türk seçmenine yıllardır solculuk fiyakası yapan CHP iktidarı da gık demeden bu koşulları sineye çekip anlaşmayı kabul etmiş. Yaptığı işin pek övünülecek bir marifet olmadığını biliyor besbelli, yoksa saklı tutar mıydı? Haber patlayınca parayı kurtarmak için öteki tarafı batırmaya bunca uğraşması neden, aynı sebepten. Oysa, **al birinden vur birine, tencere dibin kara, seninki benden kara, bunlar 1947'den beri içine soktukları karanlık tünelde, karşılıklı tepişerek ülkeyi Osmanlı'nın battığı bataklığa sürüklüyorlar.**

Ha bir de şu, 1947'de sosyalistler haklıydı, yine de haklı: Kanıtı şunların birbirlerini söylediklerinde tonla var...

Türkiye'nin Çıkarı mı, 'Sistem'in Çıkarı mı?

1

BİR AĞIZDAN 'REST' ÇEKMEDİKÇE...

13 Şubat 1979

Aa, bir de baktık, kulağı delik bazı muhabirlerimize göre, hükümet yolcu. Gitti gidiyor. **Adalet Partisi** 'yumuşak inişe' geçmiş, yeni bir hükümet olasılığı için bazı koşullar sıralamış, işin güzeli koşulların hiçbirisi MC

dönemi **Adalet Partisi** koşulları değil. Ardından **Süleyman Demirel**'in **Çankaya** serüveni başlıyor. **Korutürk**'le uzun söyleşiler. Bu arada tahmin üstüne tahmin: Yok **Demirel** ortalığı erken seçime hazırlıyormuş da, aslında istifa edeceğini bildiği bazı milletvekillerini partide tutmak için bu yola girmiş, yok, **Ecevit** önce AP koşullarını hiç önemsememiş de sonradan 'satırların arasını' okumayı başlayıp ilgilenmiş, vs. vs...

Geçen hafta bu minval üzere geçti. Biliyorsunuz, ben siyasal dedikodudan hoşlanmıyorum, ama sorunun paldır küldür üstüne gitmediysem, yazılan ve söylenenleri bu türden dedikodular saydığım için değil bu, gerek öneriler gerek temaslar son derece ciddi ve önemli de olsa, benim gözümde **Türkiye**'nin durumuna bir çözüm getirmek özelliğini taşıyorlardı da ondan. Tartışılan nedir, **CHP**'nin **AP**'den kopanlarla yaptığı hükümet bir yıl içinde yıpranmış, **Ecevit**'in 'umut'luğu kalmamış, işin kötüsü memleketi tehdit eden sorunların hiçbirisi çözülememiştir: Hâlâ ekonomik ambargo altındayız, hâlâ bizi boğmak istiyorlar, hâlâ **Kıbrıs** ve **Ege** sorunları çözümlenebilmiş değildir, hâlâ anarşi memleketin her tarafında cirit atıyor. Hal böyle olunca, buna bir sorumlu aranıyor, o da iktidarın aldığı ve alacağı önlemlere ikide bir karşı çıkan, hele 'sağın cinayet işlediğini bir türlü kabul etmeyen' muhalefet olarak görülüyor, amaç **AP** ile **CHP**'yi yakınlaştırmak, iktidarla ana muhalefet başbaşa verirlerse önlemler daha sağlam, sonuçlar daha parlak olurmuş.

Gülerim.

Daha 1977 seçimleri öncesinde savunduğum bir tez vardır, bugün de geçerlidir, aklımızı başımıza toplamazsak, yarın da geçerli olacaktı. O tarihte seçimlerin erken alınması (belki de bir **CHP** iktidarı sanıldığı ve umul-

duğu için), bütün sorunları çözecektir sanılıyordu. Şunları dedim: Türkiye, iktidarın ulusal irade ile sağlıklı olarak oluşmadığı ülkelerden mi, bizde 1950'den bu yana, iktidar sürekli olarak güvenceli seçimler sonunda halkın iradesiyle oluşmaktadır, muhalefetler de benimsemektedir sonuçları, Silahlı Kuvvetler de, sendikalar da, o halde yeni bir seçim yapmışsın neyi çözecek, bir koalisyon yerine başka bir koalisyon, bir parti iktidarı yerine bir başka parti iktidarı getireceksin, iyi ama kardeşim, Türkiye'nin sorunu ondan sonra başlıyor, iktidar olan koalisyon ya da partinin hükümeti 'sistem'le takışıyor, içine yuvarlandığımız bunalımların, bir türlü çözemediğimiz sorunların temeli bu takışma, seçimlerin ya da yeni koalisyonların buna çare olabileceğini hiç sanmam.

Diyelim ki AP ile CHP uyuştular, (Ecevit'in ağzına barksan, pek umut yok gibi ya, neyse) tarafsız bir başbakan bulundu, (yedekte nasıl olsa **Baykara** var, baksanıza **Toker** bile hevesleniyor) hükümet de büyük koalisyon olarak teşekkül etti. Anarşi duracak mı, **Kıbrıs** sorununda Rumlar ve Yunanlılar birden suspus olacak mı, **İMF** koşullarını geri mi alacak, **Dörtler** beş yıllık planınızı değiştirmeyin biz size yine para veririz mi diyecekler? Yooo, bütün koşullar aynen işleyecek, bu kere iki parti birden okkanın altına gidecekler. **Sistem** ikisi koalisyon yapsın derken, verecekleri ödünleri birlikte versinler de, seçimlerde halkın önünde birbirlerini suçlayacak halleri kalmasın demek istiyor, peki o koalisyon o ödünleri verirse o iki parti hangi seçmenin yüzüne bakabilir? **12 Mart**'ın ara rejimi boyunca bu türden hükümetleri gördük, bu hükümetlerde baş rol kimdeydi, kuşkusuz **Feyzioğlu**'nda ve partisinde, **12 Mart** sonrasındaki ilk seçimde Türk seçmenleri **CGP**'yi paçavraya çevirmedi mi?

Diyelim ki, yok, amaç iki inatçı lideri uyuşturmak ya da iki partili bir büyük koalisyon değildir de, esaslı bir seçim yasası düzenleyip içlerinden birisini erken seçimle iktidar yapabilmektir. Döndük mü yine 1977'deki noktaya: **Hangisi iktidar olursa olsun, Türkiye'nin bu iktidarın meşruluğundan kuşkusu olmayacaktır, ama bu iktidarın 'sistem'le yine başı belada olacaktır. Süleyman Demirel yıllarca ne türlü bir belaya göğüs germiştir, şimdi Bülent Ecevit anlasa gerektir.** İtiraf etmeli ki, Türk seçmeni, **Demirel'in 'sistem'in baskısına dayanmakta gösterdiği direnişi henüz Ecevit'ten ve partisinden görememiştir.** Şimdi şimdi biraz direneyim diyorlar. Tut ki, AP de onlara arka verdi, ne çıkar, **Türkiye Cumhuriyeti Devleti'ni 'sistem'in denetimi altında tuttukça, ne ekonomiyi düzeltebilirler, ne dış politika bir işe yarar, ne anarşi durur, ne de demokrasi tam ve gerçek işleyişine kavuşur.**

O halde?

Türkiye'nin Müdafaa-i Hukuk tezlerine sarılması ulusal birliğini 'sistem'e karşı açık tavır olarak gerçekleştirmesi lazımdır. Bu esas bir kere benimsenirse ne seçime gerek kalır, ne siyasal trafiğe: **İktidar çıkıp rest diyor, Silahlı Kuvvetler'inden işçi konfederasyonlarına, işveren örgütlerinden meslek kuruluşlarına, muhalefet partilerinden basına kadar her şey ve herkes bir ağızdan aynı resti tekrarlıyor mu? Davayı o zaman yarı yarıya çözmüş sayılırız.** Ötesi çok zordur, sıkıntılıdır ama, bu yaşadığımız üzücü kararsızlıktan ve şaşkınlıktan bin kat iyidir.

DÜNYA BANKASI, PETROL İŞİNE DE BURNUNU SOKUYOR

14 Şubat 1979

Sahi yahu, ne oldu o adamlar?

Hatırlayacaksınız, **Kahramanmaraş** olaylarının patlak verdiği günlerde, **Türkiye**'deki petrol yataklarını incelemek amacıyla, bir **Sovyet** uzmanlar heyeti ülkemize gelmişti. Gidecekler, yerinde araştırma yapacaklar. Besbelli rapor filan verecekler. Ne oldu? O kavga gürültü arasında incelemelerini yapabildiler mi? Raporlarını verdiler mi? Elde edilen sonuç, **Ecevit**'e **Moskova** gezisi sırasında **Brejnev**'in çıkıttığı kadar umut verici mi? Şeytanın işi yok, bakın aklıma neler düşürüyor. Oğlum sen de oturup yasa tartışmalarında, **Meclis**'te milletvekillerinin, nasıl kavga ettiklerine ilişkin, birtakım derin şeyler yazsana; nene gerek, askıda bırakılmış, ya da kamuoyunun dikkatinden kaçırılmış şeyler? Dedim ya, şeytanın işi yok, aklıma düşürüyor. Hatırlıyorum, söyleyince siz de hatırlayacaksınız:

Türkiye'nin petrol sorununu çözmesi zorunlu, çünkü belini büken, onu dışa bağımlı kılan üç sorundan (öteki ikisi hammadde ve ulaşım) birisi bu, sanayileşme düzenimizi yanlış tuttuğumuzdan petrole dayalı bir taşımacılığa yattığımızdan, her yıl ihracatımız kadarını (belki de fazlasını) eşe dosta petrol parası olarak veriyoruz, yine de derdimiz bitmiyor. Peki çare? Çare toprağımızdaki petrolü bulmak, işletmek. Olduğuna ilişkin söylenti bol, bir kere yıllardır sürdürülen petrol sondajlarına uzaktan yakından bulaşmış kimi dinleseniz

anlarsınız ki, yabancı şirketler üç beş bin metreden daha derine inmemişlerdir, oysa Türk petrolünün çok daha derinlerde olması mümkündür, bunun belirtileri de yok değildir. İkincisi, bir ara benim uzun uzun sözünü ettiğim ünlü **Exxon Şirketi**'nin gizli raporu, **Türkiye**'nin de 1980'lerin petrol ülkelerinden birisi olacağını doğruluyor.

Önemli bir rapordu o, *Le Matin* gazetesi ele geçirip yayınlamıştı: Büyük petrol tekelleri OPEC olayından tedirgin, bir de petrol yedekleri sorunu kafalarını kurcalamaktadır, onun için uzmanlara işi derinlemesine kurcalatmışlar, ortaya çıkan raporu da '**sistem**'in bütün güçlü devletlerinin hükümetlerine vermişler. Rapordan anlaşılan, alışılmış petrol ülkelerinin dışında, çoğu gelişmekte olan birçok ülkede hayli petrolün bulunduğu. Bunların arasında **Türkiye** de var. Etti mi, iki. Üçüncüsü, **Ecevit**'in **Rusya** gezisinde ortaya çıkıyor. **Sovyetler**'in uzmanlardan edindiği bilgiye göre, **Brejnevi Türkiye**'de bulunan petrolü **Sovyet** teknolojisinin çıkarabileceğini, bunun için her türlü yardıma hazır olduklarını aldıkları bilgilere dayanarak yapmışlar ki, yanılma payları büyük olmazmış. **Türkiye Sovyetler**'in bu yeni dostluk gösterisinden seviniyor, uzmanların gelip bazı araştırmalar yapması kararlaştırılıyor. Başka bir deyişle, özellikle **Doğu Anadolu**'da olduğu varsayılan gizli petrolün ortaya çıkarılması için somut bir işbirliği başlar gibi oluyor.

İşte o dediğim **Sovyet** uzmanlar heyeti bunun üzerine **Ankara**'ya gelmişti, ne var ki sonra izini yitirdik, ne basında konuyla ilgili iki satır yazı, ne iktidar çevrelerinden bir açıklama, sorun ansızın koyu bir karanlığa bürünüyor. Derken...

Derken, kimsenin ilgilenip üstünde durmadığı bir

Washington haberi, pat diye çıkıp gelmez mi? Efendim şu ünlü **Dünya Bankası**’nı artık hepimiz ezberledik, işte bu banka 1980 yılında birçok az gelişmiş ülkeye petrol arayıp bulmaları konusunda yardımcı olmaya karar vermiş, epeyce kredi açacakmış. Bak bak bak, ne iyi niyet sahibi adamlar değil mi? Gereksinmenin neye olduğunu kestirdiler, hemen yardıma koşuyorlar. Haberde deniyor ki: “... Petrol araştırmaları için 10 yılda ayrılan fon **Dünya Bankası** kredi ve borçlarının yüzde on üstünde olabilecektir. Projeleri onaylanan, borçlanmaya hak kazanan ülkelerin garanti edeceği kredi, hükümetlerin önce aldıkları kredilerden daha rizikolu olacaktır.”

İşin daha güzeli, petrol arama kredisi açılacak ülkelerin arasında **Türkiye**’nin de bulunması. **Banka**’nın başkan yardımcılarında **Ernest Stren** diyor ki: “... **Dünya Bankası Türkiye**’ye bu konuda kredi açmıştır. **Türkiye Dünya Bankası**’ndan donatım kredisi aldığına göre, üretim için de borç alabilecektir.” Gördünüz mü, işi yıllardır **Türkiye**’de arayıp arayıp petrol bulamayan Batılı petrol tekelleri, meğer yalan söylemiş, bunun böyle olduğunu **Dünya Bankası** da doğrulamış oluyor, herifler petrol bulunmayacağına inansalar boyuna niye kredi açsınlar değil mi. Hele sonra, aklıma şu da geliyor, **Dünya Bankası** kredisinin tam da **Sovyetler**’in **Türkiye**’deki petrolü bulmak için harekete geçtikleri sırada ortaya çıkmasına ne buyrulur? Hayli ilginç, önce petrolün çıkarılmasını önlemek için ‘sistem’ elinden geleni ardına koymadı, ama baktı ki **Türkiye** önünde sonunda Rusların yardımıyla bu petrolü bulup çıkaracak, o zaman hemen devreye **Dünya Bankası** olarak giriyor, olayın denetiminden çıkmasını önlemek için bulmaya bizzat talip oluyor. Tıpkı nükleer santral olayında olduğu gibi.

İnanmadınız mı, öyleyse haberin şu bölümünü size aktarayım: “... Bu programın yayınlanan resmi metinlerinde, petrol sondajları için, yabancı şirketlerle işbirliği teşvik edilmiş olacaktır. Dünya Bankası yetkililerine göre Türkiye petrol araştırmalarının arttığı ülkelerden biridir.” İktidar sözcülerinin bir yıldır, petrol aramalarında yabancı sermayeden yararlanma gereğini dokundurmalarının ucu, meğerse nereye dayanıyormuş gördünüz mü?

3

ALAMAN, URANYUM İŞİNDE AYRICALIK İSTEDİ Mİ?

15 Şubat 1979

Başbakan Ecevit, daha önce bu defterde tartışılmış bir sorunu, **Libya**’da Türk işçileriyle görüşürken, ‘bizzat’ dile getirmiştir: **Doğu**’daki kışkırtmalar, bu bölgede olduğu varsayılan büyük petrol potansiyeline el koymak isteyen ‘emperyalist odakların’ marifetidir. Doğru mu değil mi, zamanla göreceğiz. Yalnız, gerek **İran**’da kurulmasından ciddi ciddi söz edilmeye başlanan **Azerbaycan Devleti**, gerekse **Türkiye** ve **Irak**’ı içereceği ileri sürülen **Kürt Devleti** tasarılarının, gerçekte hem **İran**’ı ve **Türkiye**’yi güçsüz düşürme, hem de bağlantısızlığa, **Üçüncü Dünya**’ya, hatta **Doğu Bloku**’na kayması olasılıklarına karşı, **Avrupa** ve **Japonya** ile **İsrail** için ‘hayati’ sayılan bölge petrolünü elde tutmak amacına yönelik oldukları, **Batı** basınında açık açık söylenip yazılıyor.

O zaman, **Anadolu**’daki petrol yatakları üzerinde araştırma yapmaya gelen **Sovyet** uzmanlarının araştır-

malarından ne sonuç alındığının açıklanması büsbütün zorunluluk taşıyor mu? Hele **Dünya Bankası**'nın petrol arama kredisi vereceği, üstelik bu kredinin 'yabancı petrol tekelleriyle işbirliği yapmak' koşuluna bağlı olacağı açıklandıktan sonra? İktidarın niyeti ve tutumu nedir? **Sovyetler**'le devlet kuruluşlarının birlikte gerçekleştireceği, daha çok bizim denetimimiz altındaki sondajlara mı gideceğiz, yoksa **Dünya Bankası**'ndan kredi alıp 'uluslararası petrol tekelleri' ile işbirliği mi yapacağız? Doğrusu bu sorunun karşılığı bana, **Türkiye**'nin geleceği bakımından hükümetin kalıp kalmayacağından da, **Boğaz Köprüsü**'nden alınacak paraların hangi belediyelere dağıtılacağından da önemli görünüyor. Çünkü söze başlarken de dediğim gibi **Türkiye**'nin baş sorunlarından birisi budur: Petrol sorunu.

Ne yapıp yapıp petrolde bağımsızlaşmanın yolunu bulmalıyız.

Söze burada **Gülten** girebilir, çünkü ne de olsa kafası iktisatçı kafası, enerji sorununun sadece petrolle çerçevelenmesini yanlış buluyor, ona göre aynı önemdeki bir başka sorun uranyum sorunudur. **Türkiye**'de hayli önemli uranyum yedeklerinin bulunduğu haberi patlayalı handiyse iki-üç yıl oluyor. İşin iki yönü var, birisi saptanmış uranyum rezervinin en az dört bin ton olduğu, dünyadaki geçerli hesaplara göre rezervi altı bin ton olan ülkenin önemli bir enerji yedeğine sahip olduğunun kabul edildiği. Başka bir deyişle, sadece eldeki dört bin tonluk yedek bile **Türkiye**'yi önemli bir uranyum ülkesi yapmaktadır. Uranyumun gramı 20 dolar civarında oynamaktadır. Soruna önem verip üzerine bir eğilirse al sana yeni bir döviz kaynağı ama, nerede o güçlü ve dirayetli iktidar?

İşin ikinci yönü daha da önemli: Söylemiştim, Al-

manlar, galiba Amerikalıların da katılmasıyla, **Karadeniz**'de araştırmalar yaptılar, bizim kıyılara yakın bölgelerin dibinde 'milyonlarca ton' uranyum rezervinin bulunduğunu saptadılar. Dahası **Van** gölünde, **Doğu Anadolu** linyitlerinde uranyumun varlığı ileri sürülüyor. Ne olur o zaman, **Türkiye** yeryüzünün en büyük uranyum ülkelerinden biri haline gelmez mi? Gelir elbet. İş bu uranyumu ele alıp adam gibi işletmesini bilmekte. Becerebildin mi, kefeni yırttın gitti, hem esaslı dışsatım olanaklarından yararlanırsın, hem de içe bağlı bir nükleer enerji politikasını rahatça gerçekleştirebilirsin. Sanırım **Türkiye**'deki nükleer santraller konusu da, bazı Amerikan kafalı politikacıların kirlenmeyi bilmemeyi bahane ederek bu santrallerin kuruluşunu torpillemek istemesi de burada önem kazanıyor. **Türkiye** bir petrol ve uranyum ülkesi olacak, sonra da '**sistem**'e sadakatından dolayı, böylece döviz darboğazlarında üç-beş kuruş taze para için ona buna el açacak öyle mi? Ayıptır be.

Ya şu söylentiye ne diyeceksiniz acaba? Deniyor ki, iktidar çok güvendiği Alman Sosyal Demokrat Hükümeti'nden dertlerine, acele çare istediği zaman, **Helmut Schmidt** ona **Karadeniz** uranyumlarını birlikte işletmek için ayrıcalık istediğini söylemiştir. Hele Almana... Kim bilir, belki bir türlü gerçekleşemeyen 'çok ivedi yardım'ın altında, yalnız **IMF**'nin fırıldakları değil, **Türkiye**'nin uranyumlarını Almanlara ya da '**sistem**'e peşkeş çekmeyişi yatıyor.

Lütfen, petrol yedeklerini bulup çıkarmak için bize kredi açmayı birden hatırlayan **Dünya Bankası**'nın tavrı ile, 'yabancı sermaye ile işbirliğini' özendirme önerilerini, **İsveç**'ten almayı düşündüğümüz nükleer santrali torpilleyerek, yerine **Westinghouse** satmak isteyenlerin tavrını yanyana koyunuz, öyle değerlendiriniz. Her

iki konuda **Türkiye**'nin petrolüne ve uranyumuna ulusal anlamda sahip çıkmak girişimlerinin, '**sistem**' tarafından ustaca engellendiğini görmeyecek misiniz? Petrolü Ruslarla çıkaracağımızı anladılar mı, devreye giriyorlar, nükleer santrali **İsveç** gibi tarafsız ve dürüst bir ülkeyle gerçekleştireceğimizi anladılar mı, devreye giriyorlar, içerdeki işbirlikçilerden yararlanarak istediklerini yaptırdıkları takdirde ne olacak? Söyleyeyim, annemin sevdiğim bir sözü vardı, o: 'elin hamur, karnım aç'.

Tıpkı **Mazıdağı** fosfatlarında olduğu gibi: Biliyorsunuz değil mi, bizde yapay gübre fabrikaları kuruldu, bunlar için yılda 1 milyon ton fosfatı dışardan alır, tenör bakımından bu fosfata eşit **Mazıdağı** fosfatlarının işletilmesi için 110 milyon dolarlık bir yatırım yeteceği hesaplanmıştır. **Türkiye** hiçbir işine yaramayacak erken uyarı sistemi **Awacs**'a milyarları yok canıyla verir, ama fosfatını işletmek için bu parayı vermez. Sonra da bunların alayı gözümüzün içine baka baka 'Milliyetçiyiz' derler...

4

FRANSIZ, BAKLAYI DİLİNİN ALTINDAN ÇIKARDI

16 Mayıs 1979

İşadamları boş durmuyor, bir yandan kamu kuruluşları temsilcileriyle birlikte **Afrika**'da Türk mallarına pazar arama girişimlerini oluşturur geliştirirken, bir yandan da gelişmiş **Batılı** ülkelerle ilişkilerini düzeltmeye çalışıyorlar. Duymamış olamazsınız, bu arada, **TÜSIAD**'ın (**Türkiye Sanayiciler ve İşadamları Derneği**) işadamları

rından derlediği bir heyeti **Fransa**'ya gönderdiğini gazeteler yazdı, radyolar söyledi. Niye giderler? Bir kere iş çevrelerinde böyle karşılıklı temaslar işlerin geliştirilmesi bakımından gereklidir de onun için, ayrıca **Türkiye Guadeloupe** toplantısı ve **Bonn** kararlarından bu yana, içlerinde **Fransa**'nın da bulunduğu dört büyük **Batılı** devletten 'himmət' beklemektedir, şu sıra yapılacak ziyaretlerin bu işe bir katkısı olabilir, onun için. Hani hem ziyaret hem ticaret derler ya, o hesap. Bir ara, hem de en büyük işadamları bir araya gelip, **Amerika**'ya gitmemişler miydi, **Kıbrıs** davasında haklı olduğumuzu anlatmak, **Dünya Bankası**'nı ve **İMF**'yi insafa getirmek için, onun gibi bir şey.

Bana sorarsanız, gidişleri değil, azarlanmış çocuk gibi kös kös önlerine bakarak dönüşleri çok şey anlatıyor. Haberi nasıl olsa işitmişsinizdir. Fransızlar bizimkilere gizlisiz saklısız diyorlar ki, **Türkiye**'yi artık orta derecede gelişmiş bir ülke saydığımızdan, ona istediği gibi devletten devlete kredi vermeyi uygun görmüyor, düşünmüyoruz. **Türkiye** piyasa ekonomisi kurallarının gereklerini yerine getirmeli, **Batılı**'larla ekonomik ilişkilerini bu yolda düzenlemelidir. Buysa özel bankalarla ve şirketlerle uyuşmak ve anlaşmayı içerir. Eh, özel bankaların ve şirketlerin **Türkiye**'ye el uzatabilmesi için de, **İMF**'nin reçetelerini bu ülkelerin uygulaması gerekir. Şu halde **Türkiye** içinde bulunduğu sıkıntılı dönemden düze çıkmak için **Fransa**'nın yardımına güvenmelidir. Ayrıca, öteki üç büyük **Batılı** devlet de bu şekilde düşünmektedir. Evet, belki bu kelimelerle söylememişler ama, bunları söylemişler.

Bu biraz diplomatça, biraz tüccarca edilmiş lafları, bizim anladığımız gündelik Türkçeye çevirirsek, ne elde ederiz: Hanidir belirttiğimiz gibi, **Bonn**'dakilerin al-

diği karar açık: Piyasa ekonomisi uygulamamız, başka bir deyişle yabancı sermayeyi yüreklendirecek, onu Türk sermayesi, hele Türk bürokrasisi ve kamu kuruluşları karşısında silahlandırarak bir yol tutmamız isteniyor. Bunun sanayileşmekten vazgeçmemiz demek olduğunu eklemeli miyiz? Zaten IMF'nin reçetelerini uygulamamızı şart koşmakla da yüksek kalkınma hızına veda etmemizi, sanayileşmeye boş verip tarımsal kalkınmayla yetinmemizi, pek pek, turizm ve besin sanayiine heveslenmemizi sağlama bağlamış oluyorlar. O zaman ne oluyor, daha geçen gün 'Türkiye'ye hayır varsa, ancak kendisinden ve Batı'dan hayır vardır' diyen ünlü işadammın sözlerinin birinci kısmının doğruluğu ne kadar meydana çıkıyorsa, ikincisinin geçersizliği o kadar meydana çıkıyor. Batı, İran'daki kumarı yitirdiği anda bile, Türkiye'ye ileri sürdüğü koşulların dışında bir yardım yapmak istemediğini, belli ediyor.

Ama bu ansızın ortaya çıkıveren bir durum değil, Bonn toplantısından bu yana Ankara ile 'çok ivedi' ya da 'orta vadeli' yardım konularında yetkili kılınmış olan Van Lennep arasındaki yazışmalarda 'evveliyatı' var. Biliyoruz ki Türkiye Van Lennep'e şunları yazmıştır: Türkiye'nin bugün en büyük gereksinmesi ivedi yardımdır. Ekonomisini hareketlendirmeden önce IMF'nin önerdiği önlemlerin uygulamaya sokulması düşünülemez. Bundan önce alınan önlemler ciddi şekilde uygulanırken, IMF anlaşmaya rağmen ekonomiyi çevirecek kredileri engellemiş, dolayısıyla tüm önlemler etkinliklerini kaybetmişlerdir."

Nasıl, hiç de fena sayılmaz değil mi? Dahası var, şu sözleri de Ankara söylemiş: "Para Fonu'nun ortaya koyduğu koşulların, bugünkü sosyal ve siyasal durumda kabul edilmeleri olanak dışıdır."

Gelgelelim **Van Lennep**'in gelişi geciktikçe gecikti, oysa **Ankara** çıkmaza girmiş görünen kredi ve yardım çalışmalarını hareketlendirebilmek için bu zat-ı muhteremi **Ankara**'ya çağırmişti. O da, önce **Dörtler**'e 'koşulları kabul ettiği takdirde' **Türkiye**'ye ne yardım edebileceklerini sormuştu. Tabii, basına şu demeci vermeyi de ihmal etmeyerek: "**İvedi hiçbir yardım fonu IMF ile anlaşmadan gerçekleşemez.**" Bu satırlar yayınlandığında **Van Lennep** belki nihayet **Ankara**'ya gelmiş olacaktır ama, ağzında birkaç sıfırlı yardım rakamları olsa bile (farz-ı muhal), bunların '**Türkiye**'nin şartları kabul etmesine bağlı olduğunu' asla hatırdan çıkarmamak zorunludur.

İşte **Paris**'te Fransızların her zamanki kalabalıklarıyla bizim **Batı**'dan hayır uman işadamlarına açıkladığı, bu önceki gelişmelerin bir özetinden başka bir şey değildir. Elbet, işadamlarımız, hele sanayicilerimiz şaşırmışlardır. Çünkü nedense uysal bir işbirliğine girildiği takdirde, bizimkiler, Batılı'ların **Türkiye**'nin sanayileşmesine müsaade edeceğine hâlâ inanmaktadırlar. Sanırlar ki **Batı** sadece kamu kuruluşları yoluyla sanayileşmemize karşıdır, özel sektöre bu avantaj tanınırsa sorun biter, Türk sanayicileri **Batılı** sanayi firmalarını arkalarına alacaklarından hem işlerini büyütür, hem **Türkiye** pazarına sahip çıkabilir. Hayaldir bu, hayal olduğu da gittikçe görülmektedir. **Batı Türkiye pazarını ulusal sanayiciye bırakmak istemez, onun amacı bu pazara tek başına girmek, Türk sanayicisini de ekonomik ajan gibi kullanmak...** Ne güldünüz, siyasal ajan olur da, ekonomik ajan olmaz mı yani?

KIZIL ÇİZMELİ CASUS, WESTINGHOUSE'A KARŞI

17 Şubat 1979

Oooo, nerelerdesiniz, hanidir gözük müyorsunuz? **İran**'daki durumun çetrefilliğini hesaba katarak, sizin gibi bir sinema casusunun **Tahran**'da olabileceğini tasarlamaştım. Sadece şöyle filmin adını düşünmek bile, inanılmaz gişe hasılatı hayalleri kurduruyor insana: "**İlona-Kızıl Çizmeli Casus, Tahran'da.**" Dehşet canım, dehşet. Ne, **Tahran**'da değil miydiniz, doğrusu beni hayal kırıklığına uğratiyorsunuz, **İlona**, **İran**'daki Amerikan ekonomik dinleme üslerinin **Türkiye**'ye mi, yoksa başka yere mi aktarılacağı tartışılır dururken, sizin çapınızda bir insan **Tahran**'da olmaz mı? Kaldı ki, **Humeyni**'nin yakın çevresine kimlerin etkili kişiler olduğunu saptamak, onları, buğulu bakışlar, tül mavisi cigara dumanları ile baştan çıkarmak da var. Kaşla göz arasında birtakım gizli bilgileri elde edip, artık CIA'ya mı olur, KGB'ye mi olur, hangisine olursa satardınız?

Aaa, ilahi **İlona**, niye alınıyorsunuz? Vizon kürkünüz, kızıl çizmeleriniz, buğulu bakışlarınızla, ne kadar biçimsel bir güzelliği simgeliyorsunuz, aklınızın hemen her şeye ermesi, bilginizin ayrıntılı sonsuzluğu ile o kadar bir kafa kadını olduğunuzu kanıtlıyorsunuz. Hem canım, şu dediklerinizden bile bu belli olmuyor mu? **Türkiye**'de, Amerikan **Weshinghouse** firmasının, atom santrali işinde, **İsveç Asea** firmasını devreden çıkarmak için çevirdiği fırıldakları, sizden başka hangi kadın bilebilir. İşin portresinin 800 milyon dolarla 1 milyar dolar arasında oynadığını, bundan buradaki temsilcinin

yüzde 3 dolayında komisyon alsa, bunun milyonlarca dolar tuttuğunu, bunu sağlayabilmek için de eline geçecek dolarların ilginç bir kısmını pekâlâ gerekli yerlere çam sakızı çoban armağanı diye sunabileceğini... Yok yok, aslında sizin oynayacağınız yeni bir casusluk filmi için senaryo yazıyorum galiba, isterseniz filmin adı **“İlona’nın Atom Serüvenleri”** olabilir, **Ankara**’da büyük bir otelde başlarız, gece farları dönük bir lüks araba uluslararası bir otelin civarında beklemektedir, siz elinizde bir belgeyle arabadan çıkarsınız...

Ne belgesi mi? Diyelim ki **Westinghouse** firmasının **Türkiye** acentasının, **Amerika**’daki merkezine çektiği teleksin bir fotokopisidir bu, okuyanların hayret ve dehşetinden dudağı yarılr, zira içinde firmanın **Türkiye**’de bazı çevrelere nasıl sızdığı, rakip **İsveç** firmasını devreden çıkarmak için ne türlü dolaplar çevirdiği ayrıntılarıyla yazılıdır. Bu kadar mı, dahası, **Amerika**’daki merkeze akıl da vermektedir: Siz de orada boş durmayın, **Türkiye** elçiliği aracılığıyla etkili olmaya bakın, hem **Christopher** adında bir politikacı var ya, **Amerikan Dışişleri Bakan Yardımcısı** mıdır nedir, o **Ankara**’ya gelecekmiş, yola çıkmadan öyle davranın ki, buradakilere **Westinghouse**’dan atom santrali almak koşuluyla kredi isterlerse, bunun gerçekleştirilebileceğini söylesin.

Siz tabii, otelin lobisinde büyük bir **İstanbul** gazetesinin zehir hafife temsilcisiyle buluşacaksınız, siyah gözlü, esmer bir gazetecidir bu, fotokopiyi sizden alacak, gazetesine uçuracaktır, ertesi gün bomba gibi bir haber: **Westinghouse**’un, atom santrali ihalesini **İsveç**’in elinden almak için oyunları. İhaledeki üçüncü firma olan İtalyan firmasının da aslında **General Electric** adındaki ünlü Amerikan tekelinin bir kolu olduğu anlaşıldı. Böylelikle **Amerika** oyununda –ikiye karşı bir–, **İsveç**’e

karşı oynuyor. Ne haber bu değil mi? Ne var ki, ertesi sabah otelin büyük odasında kahvaltınızı edip, cigaranızı ağızlığınıza ilıstırıp, ilk dumanları üflerken, zehir ha-fiye gazetecinin gazetesini açınca ne görüyorsunuz, ha-ber gazeteye girmemiş. Acaba neden? Yoksa **Weshing-house** ve onunla ilgili firmaların bu gazeteye verdikleri ilan gelirlerinin kesilmesini önlemek için mi? Hay Allah.

Ilona haklısınız, gazetecilik alışkanlığı, senaryoyu bo-zuyorum, güzelim casusluk filmini, sıradan bir gazete-cilik filmi haline sokuyorum. Siz de uluslararası bir ca-sus rolünden bir otel yosması rolüne düşüyorsunuz. Özür dilerim, senaryo yazmaya yazmaya elim ustalığını yitir-miş, kim bilir belki de televizyon ekranında o el kol ha-reketlerini yapmaktan yorgun düşmüştür, ama iyi de ol-muş, belki bir daha sefere kımıldamadan durmayı öğ-renirim de, kuşbeyinli bazı seyirciler söylenen sözlere dikkat etmeyi akıl edebilirler.

Lütfen, arayış çok uzatmayınız, yine görüşelim. Ta-mam mı?

Önlemler Paketi

1

‘PLAN’I DEVREDEN ÇIKARMAK...

10 Mart 1979

Senin aklın bu işe yattı mı arkadaş, benim hiç yatmadı. Benim aklım yatmadıysa, **Gülten**’inki büsbütün yat-

maz, kafası iktisatçı kafasıdır, benim es geçtiğim nice yerde, o **Köroğlu** gibi ‘esen rüzgârdan hile sezer’. Telefonda söyledi zaten, genç bir ozanın şiirlerine dalmış okuyordum, zil çaldı, baktım o, daha nasılsın demeye kalmadan lafa girmişti bile:

“... Şimdi de herkesin ağzında bir paket sözüdür gidiyor, **Türkiye** darboğazdan çıkmak için yabancılara değil, kendi gücüne güvenecekmiş de, bunun için **Bakanlar Kurulu** bir önlemler paketi hazırlamış, yakında açıklanacakmış, sözde uygulamasına geçilecek. Hani bu geçen yıl yapılsa, bir dereceye kadar anlarım, çünkü ortada beş yıllık plan yok, yıllık plan düzenlenmemiş, şavullama gidiliyor. Bu yıl öyle mi ya, ortada devletin görevli örgütünün yaptığı, yetkili organlarının benimsemiği bir plan var, hal böyle iken, **Bakanlar Kurulu**’nun “hedbehot” önlem paketi hazırlaması ne demek? **Pratikte bu planın belirlediği şeyleri bir kenara bırakmak, hatta planı bütünüyle bir kenara bırakmak, Türkiye’nin ekonomik gidişatını hükümetteki birkaç bakanın ekonomik dirayetine terk etmek demek değil mi?** O zaman adamın kafasına takılan iki soruyu mutlaka cevaplandırmaları gerekir:

“a) **Beş Yıllık Planı** da, onun öngördüğü ekonomik uygulamayı da bir kenara itip **Türkiye’ye** münasip bir ‘istikrar planı’ uygulamayı daha önce **Batılı müttefiklerimiz** önermişlerdi. Onların beş yıllık planı devreden çıkarma eğilimleriyle, hükümetin ‘önlemler paketi’ düzenlemesindeki başına buyruk plan ayarlama eğilimi birbirine mükemmel çıkışıyor. O halde kim kimden esinlendi? **Batılı müttefiklerimiz** hiçbir davranışlarında **Türkiye’den** esinlenmeyi kabul etmediklerine göre, iktidarın bazı bakanları, bu tutumlarıyla, ‘dost ve müttefiklerimizin’ önerilerinden esinlenmiş olmasınlar?..

“b) Hem sonra bu ne biçim Türkiye’nin kendi başının çaresine kendisinin bakmasıdır ki, Bakanlar Kurulu’nca düzenlendiği ileri sürülen önlemler paketinden basına sızmış olanları, iki damla su gibi, daha önce Batılı uzmanların Türkiye’ye önermiş olduklarına benzemektedir? Planı devre dışı bırakmak, bir, çare diye üretime boş verip tüketimi kısma yoluna gitmek, iki, hık demiş keferenin Türkiye’ye benimsetmeye uğraştığı planın burnundan düşmüş: Kardeşim bunlar, önlem paketi bilmem ne diyerek, aslında ‘sistem’in reçetelerini dolambaçlı yoldan uygulayacaklar...”

... Demeye kalmıyor, bir sürpriz: Aaa, o uykuya daldığını sandığımız CHP yönetim organları, ‘umudumuz’ Ecevit’in bizzat götürdüğü önlemler paketini beğenmemiş, kumruların söylediklerine bakılırsa, birbirini tutmaz bir sürü gerekçe öne sürüp bir güzel reddetmiş. Allah Allah, dünyanın sonu mu ne? Basına sızdığı kadarıyla, önlemler paketinin içerdiği çareler, gerçekten Allahlıktı ama, doğrusu CHP’de bunlara itiraz edebilecek kişiler kaldığını hiç sanmıyordum ben, demek varmış, Genel Başkan’a bunu lisan-ı münasiple anlatmışlar o da paketini koltuğunun altına alıp geri dönmüş. İşe bakın işe, bunu mutlaka Gülten’e bildirmeliyim, çünkü ne yanından bakılırsa bakılsın, aslında olay CHP Yönetim Kurulu’nun ve Grubu’nun bir anlamda, hükümete güvensizlik göstermesi. Değil mi ya, hükümet, işi gücü bırakıyor, (hele Hikmet Çetin, kim bilir ne kadar uğraştı fakir), günlerce önlemler paketi üzerine kafa yoruyor, CHP’nin nasıl olsa bu acı ilacı sineye çekeceğinden emin ama, muhalefetin, hele sosyalistlerin ne diyeceğini bilemiyor pek, tedirginliği ondan, derken aaa, (sen de mi Brutus), CHP de yüzünü ekşitivermez mi? Bilmem hükümet ne yapar, ben olsam bayağı alınır-

dım, ufak ufak, hükümetin dayandığı siyasal örgütün bir uyarısı filan sayardım bunu, “aklınızı başınıza toplayın, nedir bu her şeye zam, yatırımları durdurup, turizmle darboğazdan çıkma önerisi” gibilerden bir uyarı, tabii anlayana sivrisinek saz...

Hem bu arada neler öğreniyoruz. **Devlet Planlama Teşkilatı**’nın, daha önceden hazırlanmış beş yıllık plana dayandırdığı **bir başka darboğazdan çıkma tasarısı varmış ki, koşulların ağırlığını saptamakla birlikte, bunalımdan çıkışı üretimi artırmak ve hızlandırmakta görüyor.** Basına sızan haberlerden, CHP’den güvenoyu alamayan **Ecevit**’in bu kere **Devlet Planlama Teşkilatı** ile ortaklaşa bir çalışma yapmaya yöneldiği anlaşılıyor, bu defa da, adamın kafasına takılan bir başka soru: Allah Allah, acaba başlangıçta hükümet niye beş yıllık plana dayalı bir darboğazdan çıkma programı için, planlamanın uzmanlarını birlikte işe koşmamış? Öyle ya, **Türkiye**’nin ekonomisine önümüzdeki beş yıl için yön verecek planı bu teşkilat hazırlamadı mı, çağırırsın uzmanlarını, ekonomik alanın bakanlarıyla oturtursun, kafa kafaya verip ulusal bir önlemler paketi hazırlarlar, olur biter. Neden yapılmamış, **Batılı** müttefiklerimiz beş yıllık planı da onu hazırlayanları da sevmedikleri bilindiğinden mi yoksa?

Dedim ya benim aklım yatmadı bu işe, bilmem senin yatıyor mu arkadaş? Hem bir hükümet aldığı önlemleri kendi partisine kabul ettiremezse halka nasıl kabul ettirebilir Allah aşkına, bir bilen varsa söylesin de anlayalım.

ANA SORUN ÜRETİMİ GELİŞTİRMEKTİR

11 Mart 1979

Gülten sigarasını yakacaktı, durdu, gözlüklerinin üzerinden bakıp, sordu: “Senin paraya bakışın nasıldır?.” Sahi yahu, benim paraya bakışım nasıldır? Vay anasını, hiç düşünmemiştim. Bir tarihte, **İstanbul**’da **Tepebaşı** otelinde sürterken, bir arkadaşım olmuştu, derdi ki, “**Parayolcudur, biz hancı**”, acaba bunu söylesem, **Gülten** fena halde gırgıra mı alır? Duraksadığımı görünce anladı, ortalığa masmavi bir avuç duman bırakarak, dedi ki: “**Paraya bakış biçimini önemserim, insanın toplumsal kökenini de belli eder, hayat içindeki tutumunu da...**”

Şimdi bu kız haksız mı? Kimisi paraya yenecek şey gibi bakar, böyle bakması niye, onu ne zaman istese bulduğundan, çocukluğundan başlayarak hep harcancak bir şey diye aldığından. Kazanılması gerektiğini hiç düşünmemiş ki, üretimle ilişkisini düşünsün. Kazanılmasını düşünmek... Bak bu çok önemli, kapitalist anlamda para kazanmak, yaygın ve bilgince deyiimiyle para ekonomisi çok sonraki iş, onun içindir ki, **Türkiye** hâlâ ümmet dönemi koşulları ve üstyapısıyla yaşarken, elinoğlu üç beş kuruluş sahibi oldu mu, onu “üretmeyi” değil, gömüp saklamayı düşünüyordu. Paraya bakışı bu, para onun gözünde servet, durağın bir şey, üretilen, çoğalabilen, kendini çoğaltabilir bir şey değil. Demek ki paraya mirasyedi gözüyle bakmak var, süs gözüyle bakmak var, kapitalist gözüyle bakmak var.

Sözün burasında, araya girip sorabilir miyim: Memur kısmı nasıl bakar paraya acaba diye?..

Gülten'in kaşları çatılıyor, galiba söyleyeceği ya da sözü getireceği yer buymuş: Memur kısmının, daha fiyakalı deyimiyle bürokratların paraya bakışı. Bürokrat kısmı belirli bir hizmet karşılığı her aybaşı belirli bir para aldığı için, para üretmeyi akıl edemiyor, onunkisi ancak aldığı paraya göre yorganını ayarlamak. Onun böyle yapabilirse bütçesi denktir, ferih fahur yaşamaz ama, ölmez de, yapamayıp borca harca girdi mi, yandı, borçtu, borcun faiziydi, taksitti, şuydu buydu derken, hayatı kayar zavallının, bulabileceği tek kurtuluş çaresi de nedir, elbette 'kemerleri sıkmak': Evinde üç ampul yanıyorsa birini söndürür, küçük oğlana büyük oğlanın eskilerini, büyüğüne kendisinininkileri giydiren, karısının ruj pudra parasını keser, filtreli cigaradan filtersiz cigaraya 'terfi eder' bunun adına 'tasarruf önlemleri' almak mı deniyor ne?

Oysa kafası piyasa ekonomisine göre işleyen birisi olsa böyle mi yapardı? Elindeki olanakları tartardı şöyle bir, neyi var neyi yok, envanterini çıkarırdı, arkasından, neyle neyi birbirine denkleştirerek ne üretebileceğini hesaplar, işe koyulurdu. Daha sonra, ürettiğini pazarlamak ve satmak dönemi gelecektir, eldeki olanaklar döner sermaye haline çevrildiği için, aaa, bir de bakacaksın, para üremektedir, üreyen para rantabilitesi hesaplanmış, akli başında yeni başka işlere yatırıldı mı, bu kere yeni işletmeler yeni üretim birimleri doğar, bu da yeni kazançları, yeni kârları getirir. Sonunda bir de bakarsın, kimsenin boğazından kesmeden, kimseyi gereksiz yere darboğaza sokmadan, bütçeyi düzeltmiş, aileyi sıkıntıdan kurtarmışsın. Ne güzel değil mi?

Bundan sonrasını **Gülten** söylemese de, ben bulup çıkarırım, galiba siz de bulup çıkarırsınız.

Bu CHP iktidarı var ya, memur iktidarı bu, akılları me-

mur aklı, borç harç görüp de elleri daraldı mı, yaşamalarını büsbütün küçültüyorlar, en ufak masraf savurganlık oluyor, onu kıs, bunu kıs, niye, ille giderler gelmekte olan az paraya dekleştirilecek, ama bu arada evin ya da müessesenin gelişmesi donar kalırmış, böyle bir duraklama ise, basbayağı sonraki gelişmelerin tehlikeye girmesi demekmiş, ne gam, önemli olan eldeki az paraya denk bir yaşamaya sığışmak. **İsmet Paşa** da böyle yapardı, onun saltanatında Türk ekonomisi asla büyümedi, büyüdüyse bile bu koşulların zorlamasıyla oldu, muameleyh ‘namuslu bir memur’ olduğundan, borçlu yaşamaktansa yamalı gezmeyi, az yemeyi, karanlıkta oturmayı, ama üç beş kuruş borcunu, az ve ‘müemmem’ geliriyle ödemeyi yeğledi. Şöyle biraz geniş ve büyük görmek, sağdan soldan kredi bulup yatırım yaparak işletmeyi büyütmek, gelir farkıyla borçları kapatmak, aklının almayacağı bir şeydi onun, her ekonomik kârlılık girişimini ‘üçkâğıtçılık’ saymak da onun döneminden kalmazdır.

CHP hükümetinin yapıp, CHP organlarının beğenmediği ‘**önlemler paketi**’ de işte böyle, ‘**memur kafasıyla**’ yapılmış bir program. Yahu bu **Türkiye** durduğu yerde her yıl elli milyar dolar değer üretiyor, hepsi topu 12,5 milyar dolar borcu vardır, bunun acili de sanırım iki buçuk milyar kadardır, şu kadarcık laf bile iş bilen bir yönetimin lafı o kadar edilen ‘darboğazı’ aşmasının zor olmayacağını gösterir. Ama ‘iş bilen’ dedim değil mi, ‘bürokrat kafalı’ değil. **Türkiye derlenip toparlanıp bütün olanaklarını üretime yatırmak, ekonomisini büyütmek zorundadır, büyümenin gereklerine de uymak. Bunu yapmak için unu da var, şekeri de var, yağı da, sorun helvacıyı iyi seçmekte, seçtikten sonra da dediklerini iyi uygulamakta, helva almak için ‘sistem’den para dilenmekte değil.**

Görünür Kaza

1

BU 'FİLM'DEN BIKTIK

21 Mart 1979

Hazindir fakat doğrudur, Türk basınında son elli yıldır 'zam' üzerine yazılmış yazıları toplasanız, birbirine adamakıllı benzeyen bir sürü yazı elde edersiniz. Bu defa da, öyle oldu: Millet yakınıyor, haklı, zaten herkesin canı burnunda, önlem paketi, özveri operasyonu, memleketi kurtarmak gibi iri lafların arkasından, ezberlediğimiz zincirleme zamlar sökün edince çenesini nasıl tutarsın? Elbette sövüp sayacaklar, böyle yaptılar mı, yazdıkları elbette elli yıldır yazılmış olanlara benzeyecek. Çünkü, sahi söylüyorum, biz iktidarların zam operasyonları karşısında sürekli olarak iki şey yapmışız, yakınmak ve sövmek. Zam mekanizmasının getiriliş ve işletiliş biçimini kurcalayanımız az olmuş, yapmaya niyetlenenler de bu işi öylesine 'yukardan' öylesine 'âlimane' bir edayla yapmış ki, kimse bir şey anlayamamış.

Türkiye'nin '**sistem**' tarafından ekonomik bir çıkma-za itildiği, bunun ekonomik ve siyasal düzeyde, son derece bilinçli olarak yapıldığı, malûm. '**Sistem**', bir şeyler elde etmek istiyor, **Türkiye**'deki gelmiş geçmiş iktidarlar da akılları sıra onu oyalayarak, çulunu sudan çıkarmaya uğraşıyor. Son defasında, belki hepimiz biraz daha gözümüzü açtığımız için, işlerin nasıl döndü-

ğünü ayan beyan gördük: İktidar sıkışmış, kredi ve taze para istiyor, **'sistem'**in uluslararası ekonomi ve maliye organlarıysa aralıksız birtakım koşullar ileri sürüyor, bu oyunun sonu yok, hani herif lağar beygirini yürütmek için hayvanın burnunun ucuna havuç asmış da, ha eriştim, ha erişirim hayaliyle fukarayı yemsiz yürütmüş durmuş, onun gibi bir şey: Verdik veriyoruz, yardım geldi geliyor, ha biraz daha çenenizi tutun, dişinizi sıkın diyorlar, önlemler birbirini izliyor, dedikleri yapıyor, gel gör ki havuca bir türlü erişemiyor. Erişilirse susardım, çünkü oyun, beygiri yemsiz yürütmek için planlanmış. Bunlar da denetledikleri ülkeyi 'büyütmemek', ekonomisini geliştirmemek için düzen tutmuşlar.

Hep söylerim, CHP'nin Türk siyasi hayatına getirdiği en kötü alışkanlıklardan birisi, şeytanı melek gibi sunmak özelliğidir. IMF'den sinyali aldı da, işçi ücretlerini dondurmaya mı niyetleniyor, bunun adı dapdayıca işçi ücretleri dondurulacak değildir, 'toplumsal anlaşma'dır, kamuoyuna işçi sınıfıyla iktidar arasında büyük bir dayanışma varmış gibi takdim edilir. Yapılan aynı şey, gerçekte iktidar hâlâ ve inanılmaz bir uysallıkla **'sistem'**in **Türkiye'**ye uzattığı reçeteleri uyguluyor, ama Türk kamuoyu gözünü açtığı, IMF denilince kaşlarını çattığı için, operasyonun sunuluşu psikolojik olarak duruma ayarlanıyor. **Dörtler'**in **Bonn'**da, özel bankalar konsorsiyumunun **Londra'**da, Türk temsilcilerine alınmasını söyledikleri önlemleri, **Ankara'**da **Ecevit'**in hem işçilerle, hem işverenlerle yaptığı esaslı bir **'dayanışma'** toplantısından sonra, artık **'sadece kendisine güvenecek Türkiye'nin ekonomisini derleyip toplama önlemleri'** olarak sunuluyor. İnanıp inanmamak serbest. Bazı solcu köşe yazarları inanmış görünüyorlar. Kendi bilecek-

leri iş. Eğer bunu senatör ya da milletvekili olmak için yapmıyorlarsa zekâlarından ve bilgilerinden ciddi kuşku duymak gerekiyor.

Neden mi? Nedeni var mı kardeşim, ‘önlem paketi’nden çıkanlar, toparlanma ve kendi ayakları üzerinde durmak isteyen bir ülkenin alacağı önlemler değil, bunlar, üç aşağı beş yukarı yıldızlarla süsleyerek, ‘**sistem**’in önerdiği şeyleri gaganıza dayadılar: Önlem paketi denilen şeyin ana ilkesi tüketimin kısılmasıdır, bu da ‘savurganlığa son’ sloganıyla kamuoyuna maledilmek isteniyor, işin kötüsü, ulusal heyecan tam bağımsızlık doğrultusunda tam yolla üretime yöneltilecek yerde böyle çıkmaz bir yolda seferber edilmeye çalışılıyor. Bu zamlar, bu önlemler neyi sağlayacak? **Toparlanmamız için, üretimin artırılması, ekonominin büyütülmesi, gelir dağılımının düzenlenmesi, kaynak transferinin akıllıca başarılması gerekmez mi?** Peki, siz bunun kısa sürede her şeye yansıyacak bir zamlarla gerçekleşeceğini mi sanırsınız? Yoksa bu zamlar ‘**sistem**’in istediği koşulları yaratacak da, verilmekte nazlanılan, kim bilir belki daha uzun süre nazlanılacak olan üç beş milyon dolar kredinin sağlanmasına, ya da birkaç milyonluk bir borcun ertelenmesine mi yarayacak?

Bana sorarsanız, bu iktidar inandırıcılığını kaybetmiştir, benim için (hepiniz tanıksınız) inandırıcılığı daha ilk gününden yoktu ya, bizim solda saf adam çok, kimileri basbayağı bazı toplumcu önlemlerin alınacağını sanabiliyorlardı, almadı, almıyor, alamaz, yalnız öylesine yalpalıyor, öylesine ters turs işler yapıyor ki, sanırım ‘**sistem**’in güvenini de tam olarak sağlayamıyor, Allah bilir, hepsi birbirinin eşi önlem paketlerini ‘vatanı kurtarmak’ edebiyatıyla ortaya sürüp, bu güveni elde etmek peşindedir. Değilse, bilmeli ki böyle IMF dam-

galı paketlerle ne ülke bağımlılıktan kurtulur, ne de ekonomi rayına girer.

Hem biz bu işin buraya varacağını örnekle mörnekle söylememiş miydik yahu? Evet, evet, hatırlıyorum, hem de taa 1977’de filan. İsterseniz, şöyle bir bellek tazeleriz.

2

PERŞEMBE’NİN GELİŞİ ÇARŞAMBA’DAN BELLİYDİ

22 Mart 1979

Türkiye’nin bu durağa geleceğini görmek için kâhin olmak gerekmiyordu. 27 Eylül 1977’de, bir yazı yazmışım, başlığı: **“Kılavuzu Para Fonu Olanın...”** O zaman-ki, ondan sonraki iktidara, ibret olsun diye yazılmış bu yazının, uyarıcı yanını belirtmek için, sabrınıza sığınarak, önemlice bir kısmını tekrarlayabilir miyim?

Hadi başlayalım.

(Bakın, sonra söylemedi demeyin: Bu yazının altında bir hınzırlık var, bakalım bitirmeden kestirebilecek misiniz?)

“Başbakan diyor ki, dış ticaret açığımız bir milyar iki yüz milyon doları bulmuştur, işsizlik oranı yüzde 15’e, enflasyon oranı ise yüzde 30’a ulaşmıştır. Ekonomik bunalımı hafifletmek amacıyla bir önlem paketi uygulamaya konulmaktadır, buna göre kamu harcamalarında yüzde 20 kadar kısıntıya gidilmiş, temel maddelere ise yüzde 40 ile yüzde 100 arasında değişen zamlar yapılmıştır.”

Başbakan sözlerine şunları eklemiştir: “Kemerleri

sıkma politikası adını verdiğimiz bu önlemler bazı firmaların iflaslarına yol açabilir, hükümetin denetiminde bulunan ve bazıları borç içinde yüzen bazı firmaların (kamu kuruluşları) iflasına izin verilerek, rasyonel çalışmayan kamu firmalarının yapay yollarla yaşatılmasından vazgeçilecektir, ayrıca yoluna gitmeyen kuruluşların işçi sendikalarıyla aralarındaki sözleşmeleri askıya alabilecekleri, ücretlerde indirim yapabilecekleri, gereksiz gördükleri personeli işten çıkarabilecekleri açıktır.”

Başbakan sözlerini şöyle bitirmiştir: “Ekonomik bunalımın sonucu demokrasinin yıkılmasını istemiyorsak, bu zorunlu önlemleri almalıyız ve uygulamalıyız.”

Başbakan’ın ulusal ve uluslararası kamuoyuna açıkladığı bu acı gerçeklerden sonra Merkez Bankası Genel Başkan Yardımcısı, alınan önlemleri ve bu önlemlerin asıl amacını şöyle açıklamıştır:

a. Paranın değeri yüzde 18 oranında devalüe edilmiştir. Ayrıca her ay yüzde bir oranında devalüe edilmeye devam olunacaktır. Her türlü faiz oranı yüzde 4’ten yüzde 4,5’a çıkarılmıştır. Tüketim mallarına ilişkin borçlanmalarda yüzde sekizlik bir ek faiz alınacaktır. Bina ipoteklerinde ise ödenecek faiz yüzde 2 oranında yükseltilmiştir. b. Yeni ekonomik önlemler Uluslararası Para Fonu’nun (IMF) yeniden 50 milyon dolar borç vermek için öne sürdüğü istekleri karşılamaktadır. Uygulamaya konulması, Para Fonu’ndan bu miktarda kredinin elde edilmesine yardımcı olacaktır. Para Fonu’nun fikrine göre, ülkenin ekonomisini canlandırabilmek için hükümetin aldığı önlemleri almak gerçekten zorunluydu.

Başbakan böyle diyor, Merkez Bankası Genel Başkan Yardımcısı bunları açıklıyor ama, önlemler paketinin uygulamaya konulması, ülkenin üzerine görülmemiş bir zam dalgasının çökmesine neden olmuştur. Son olarak,

piyasadaki tüketim taleplerini kısmak amacıyla dayanıklı ev araçlarına büyük oranda zamlar getirilmiştir. O kadar ki küçük boy bir renkli televizyon alıcısının fiyatı 25.000 liraya, bir mutfak fırınınınki ise 12.500 liraya fırlamıştır. Halk, pahalılıktan, birbiri ardınca gelen zamlardan ne yaptığını, ne yapacağını bilmez haldedir.

Evet, yazının arkasında hileyi açıklamışım, şöyle: “Şimdi diyorsunuz ki, bir iki fiyat hariç, biz bunları biliyoruz, çünkü yaşıyoruz. Yanıldınız, zira tepeden aşağıya bu anlattıklarım, Türkiye’yi değil, Portekiz’i anlatıyordu. Konuşan Başbakan, Portekiz’in Sosyalist Başbakanı Mario Soares’di. Merkez Bankası Genel Başkan Yardımcısı ise, Portekiz Merkez Bankası Genel Başkan Yardımcısı Contancio. Operasyon hanidir bizimki-ne benzer sıkıntılar çeken Portekiz’de yapılmış, ülkenin Para Fonu’ndan kredi sağlayarak ekonomisini canlandırması ve kurtarılması öngörülmüştür.”

Nasıl, güzel değil miymiş? Söyleşiyi bağlayışım da şöyle oluyor: “... Görüyorsunuz ki 50 milyon dolar kredi için devalüasyon dahil IMF’nin istediği her şeyi, kamu kuruluşlarını iflasa sürüklemek, işsizliği artırmak, yatırımları durdurmak pahasına yapmış, halk şimdiden pahalılığın cehenneminde cayır cayır yanıyor. Kıssadan hisse: Bizim iktidarın ‘önlem paketini’ Portekiz’inkiyle karşılaştırıp, sahiden kredi almak peşindelerse devalüasyonun eli kulağında olmak gerekir, ama kılavuzu Para Fonu olanın burnu boktan kurtulmaz...”

O yazıdan bugüne köprülerin altından çok sular aktı: Bir kere, Soares, IMF’nin ve ‘sistem’in her dediğine eyvallah diyerek bütün ‘mutluluğunu’ yitirdi, devrildi gitti, ‘önlemler’ uygulandığı halde, Portekiz hâlâ yardıma muhtaç. Türkiye’de, o zamanki iktidar ‘paketi’ gerçekleştirmedeği için, ‘yengen’ sonraki ‘umut iktidarı’ ise,

bismillah deyip devalüasyonla işe başlıyor, ‘paket’ten döküp saçtıkları **Portekiz**’inkilerinden farksız, piyasada görülen fiyatlar dersiniz, iki yıl öncenin **Portekiz** fiyatları. Bir de kalkmış utanmadan **Türkiye**’yi kendi ayakları üzerinde yürüteceklerinden, **Türkiye**’nin gücüne inandıklarından söz ediyorlar.

‘**Sistem**’, **Soares**’i evcilleştirip kullandıktan sonra, kaldırıp attı, ne haber?

Halep Oradaysa...

1

‘PAKET’İ NEYLE TARTMALI

26 Mart 1979

Yoo, ben **Ecevit**’in açıkladığı ‘Önlem Paketi’nin tek tek ilkeleri, amaçları ya da önlemleri üzerinde oyalanacak değilim, hatta bunu biraz da vakit kaybı sayıyorum. Benim ölçütüm (kıstas/kriter) başka, önce size onu tekrarlayayım diyorum. Malum-u âliniz başından beri ben **Türkiye**’de alınacak ‘istikrar önlemleri’ konusunda tek şeyle ilgiliyim, o da şu: **Alınacak önlemleri Türkiye kendi koşullarına göre, kendi ekonomisini güçlendirmek, büyütmek için mi alacaktır, yoksa ‘sistem’in önerilerini yaldızlı sözlerle süsleyip, ekonomiyi küçültmek, üretimini daraltmak doğrultusunda yutturmaya mı çalışacaktır?** Daha önce birkaç kere söylediğimi sanıyorum, bu önlemler hem **Bonn**’da hem de **Londra**’da tartışma

konusu olmuşlardır, **Londra**'da Türk heyetiyle konuşan özel yabancı bankacılarından birisinin ağzından kaçır-
dığı doğruysa, **Türk Hükümeti**'ni kamuoyu karşısında
küçük düşürmemek için **'Türk Ekonomisini Kurtarma
Raporu'** adıyla Ecevit tarafından açıklanması uygun gö-
r÷lm÷ştür.

İyi ama, bunun kanıtı ne olacak, açıklanan önlem-
lerin **'sistem'**in istedikleri mi, yoksa **Türkiye**'nin kendi-
sini kurtarmak için kendi başına başvurdukları mı oldu-
ğunu nereden anlayacağız? Önce çetrefil gibi gözüküyor
ya, değil, bakacağız önlemler ardı ardına açıklandıkça
'sistem'in tutumu ne oluyor, **Türkiye**'nin **'sistem'**le iliş-
kileri ne türden bir gelişme gösteriyor: **Türkiye** kalkın-
ma hızını artırmak, ekonomisini büyütmek, üretimini
çoğaltmak gibi ulusal bir kalkınma yoluna girdi mi, **'sis-
tem'**in suratını ekşitmesi, yardım laflarını büsbütün or-
tadan kaldırması, uluslararası kuruluşların basbayağı
'sert' yapması beklenir. Tersine, **Türkiye** onların dedik-
lerine uyuyorsa suratları yumuşayacak, ufak ufak kre-
di kapıları aralanacak, iktidarın hiç değilse kısmi seçim-
ler vartasını atlatabilmesi için, ölmeyecek kadar kredi-
ye kavuşması sağlanacaktır. Ölçütün öteki yanı, **Türki-
ye**'nin **'sistem'**le ilişkileri. Bunlar bize zırnık koklatma-
dı değil mi, biz de kızdık, yalnız kendimize güvenerek
darboğazdan çıkma planı yapıyoruz öyle mi, bu takdir-
de **Ankara** elbette **'sistem'**le ilişkilerini gevşetecek, hiç
olmazsa askıya alacaktır.

Bu noktadan son günlerdeki haberlere bir bakar mı-
sınız?

1. Malum, **Türkiye, Yunanistan**'ın **Ege** uçuş sahası
üzerinde oldubittisini tanımamaya karar verdi, NA-
TO'da **Yunanistan**'ı olabildiği kadar çabuk askeri kana-
da döndürmek istiyorlar, her NATO ülkesi buna evet

dediği halde, **Türkiye** Ege sorunu çözümlenmeden evet demiyor, bu yüzden de **Yunanistan**'ın NATO'nun askeri kanadına dönüşü gecikiyor. **Türkiye**, bu konularda titiz, o kadar titiz ki, bazı NATO savunma konularında **Yunanistan**'la bir arada olmayı bile istemiyor.

Bu dediklerim daha düne kadar geçerliydi. Oysa bir de 22 Mart tarihli şu haberi okuyunuz: “**Yunanistan**'ın NATO'nun askeri kanadının dışında olmasına rağmen, halen Brüksel'de sürmekte olan ittifakın en önemli manevralarından birisi olarak nitelendirilen ‘Wintex-Cimex masa oyunu’na katılmasının siyasal ve askeri bir kararla alındığı bildirilmiştir. Yunanistan'ın askeri kanadına dönüşünü onaylamayan Türkiye, bu ülkenin ‘Wintex-Cimex’ manevralarına katılmasını veto etmiştir.”

Ne buyrulur? **Türkiye** ‘Önlem Paketi’ni açıklarken, ‘sistem’e küsüp onunla ilişkilerini daha bir katılaştırması gerekirken, tam tersini yapıyor, uysallık gösterisinde bulunuyor. Böylelikle usul usul, **Yunanistan**'ın askeri kanada dönüşünü, **Ege** sorununu çözümlenmeden, benimsemeye doğru gidiyor.

2. Karşı tarafın tavrı ne, tersleniyorlar mı, yoo, ‘ivedi yardım lafları’ dolaşıp duruyor, ivediliği filan kalmadı ama, yardım yine yardımdır. **Helmut Schmidt** yardım çalışmalarını hızlandırma göreviyle **Aşağı Saksonya Eyaleti Maliye Bakanı Dr. Walter Leissler Kiep**'i görevlendiriyor. (Mumaileyh **Türkiye**'de bulunmuş, Türkçe bilirmiş) **Dr. Kiep** varıp **Paris**'te **OECD Genel Sekreteri Van Lennep**'le konuşacak oluyor, (konuşmada **Alman Dışişleri Müsteşarı Dr. Peter Hermes** de olacakmış deniyordu, oldu da galiba) arkasından **Dr. Kiep** **Amerika**'ya uçuyor, **IMF**'yle bu işi çözümlenmeye gidiyor, **Van Lennep**'in ise **Türkiye**'ye gelmesi kararlaştırılıyor.

İşin matrağı, neresi? Haberden okuyalım: "... Türkiye'nin açıklamaya başladığı önlem paketi içinde en büyük ilgiyle beklenen bölümü 'tüketimi kısıcı önlemleri' kapsayan dizidir. 'Asıl beklenen genel tüketimi kısıcak önlemlerdir ve kredileri hareketlendirecek unsur bu olacaktır' diyen yetkililer, Türk önlem paketinin yine de IMF tarafından beğenilip kabul edilmesinin gerekli olduğunu ileri sürmektedir."

Herhalde tadına vardınız 'kredileri harekete geçirecek olan unsur, genel tüketimi kısıcı önlemler alacakmış', hani Ecevit'in paketinden çıkan bir sürü 'savurganlığa karşı' önlem var ya, adamların kastettikleri onlar, hele Van Lennep'in tam da önlemlerin açıklanmasından sonra kalkıp Türkiye'ye gelmeyi planlaması, önlem paketi ile 'sistem' arasındaki ilişkiyi pek güzel açıklıyor.

2

'SON DERECE CESUR BİR ADIM'

27 Mart 1979

O konuyu, bıraktığım yerden sürdürürsem, kızar mısınız? Haberler birbirini pek güzel izliyor, olaylar olayları pek güzel bütünlüyor da...

Ecevit paketi açarken ne demişti, "Yeni kredi girişimlerimizin ne sonuç vereceğini bilmiyoruz. Onun içindir ki, kendi kaynaklarımıza dayanarak, kendi olanaklarımızı seferber edeceğiz." Anlamı üstünde değil mi, bir buçuk yıla yakın bir zaman kredi, taze para diye avutulduktan sonra, Türkiye birdenbire hidayete eriyor, sözüm

ona ‘kendi ayakları üzerinde yürümeyi’ yeğlemiş oluyor. Acaba mı? Bunun ölçüsünün ne olacağını söylemiştim, ülkemiz gerçekten kendi olanaklarına dayanarak bir büyüme ve güçlenme planını uygulamaya giderse, ‘**sis-tem**’in bunu hoş karşılamasının mümkünü yoktur, eğer hoş karşılıyorsa işin içinde bir bit yeniği arayınız. Şimdi sıkı durun, bir **Bonn** haberine göre, “**Türk Hükümeti’nin aldığı önlemler Bonn’da genellikle iyi karşılanmıştır. Federal Ekonomi Bakanlığı’ndan bir yetkilinin verdiği bir demeçte şöyle denilmiştir: “Biz Türk Hükümeti’nin aldığı ekonomik önlemleri saygıyla karşılıyor ve selamlıyoruz. Henüz tüm detaylar elimize geçmedi, ama bu önlemlerin alınmasını bekliyorduk’.**” Nasıl şahane bulmadınız mı? Ben, kendi hesabıma, demecin sonundaki o ‘bu önlemlerin alınmasını bekliyorduk’ lafına bayıldım, beklemeleri için bir bildikleri olması gerekmez mi?

Bu kadar mı? Yok canım, **Brüksel’de, Ortakpazar ve NATO çevreleri de sevmiş Ecevit’in ‘Önlem Paketi’ni, bir kere Brüksel basını ‘son derece cesur bir adım’ olarak nitelendirmiş, ayrıca ‘Batı başkentlerindeki yetkililer Türkiye’den daha fazlası hem beklenemez, hem de istenemez. Artık harekete geçilmelidir’ demişler. Ya NATO’daki o yabancı diplomatın dedikleri, Ecevit’in aldığı önlemlerin aslında kimlerin yaptıklarıyla karşılaştırılması, onların düzeyinde değerlendirilmesi gerektiğini pek güzel açıklıyor. Demiş ki adam, ‘Amerika, Mısır ve İsrail’e 5 milyar dolar verirken, Türkiye’ye doğru adımını atmaması ilerde pahalıya mal olur, Ecevit kimsenin beklemediği oranda cesur hareket etti”, ne anlama geldiği belli, Amerika’nın itişiyile Mısır ve İsrail’in birbiriyle anlaşmasını, Ecevit’in attığı adımla, yani ‘önlem paketi’ ile bir tutumu, NATO’da-**

ki yabancı diplomatın gözünde, her ikisi de ‘sistem’in istediği şeyler, **Amerika Mısır ve İsrail’e** parayı verip de **Türkiye’ye** vermezse haksızlık etmiş olacak. Çünkü, AET’den bir başkasının belirttiği gibi, “**Ecevit siyasal geleceğini riske etmiştir ve siyaset hayatını kısaltacak kararlar almıştır**”, bu bakımdan mükafatlandırılması gereklidir.

Peki bu nasıl olacak? Ünlü Alman gazetesi *Die Welt* bir ucundan dokunmuş, diyor ki: “... **Boğaz’ın hasta adamı mutlak surette iyileştirilmeli, iyileştirilebilir de. Ancak kanun için doktorun bizzat yerinde ve tam dozajında ilaç vermesi gerekiyor.**” Eh, galiba doktoru da, ilacı da bulmuşlar. **Batılı** basında ansızın IMF’nin devallüasyonu ‘şart koşmayacağı’ haberlerinin görünmesi boşuna mı? Yeni bir **Stand By** anlaşmasından bile söz ediliyor. **Paris**’te dün sözünü ettiğim toplantıdan sonra, **Ankara** üzerinde ansızın yoğunlaşacağı görülen ekonomik trafiğin de bir anlamı olmalı, ‘doktorun tam yerinde ve dozajında ilaç vermesi’ bakımından.

Sözgelisi, Doktor **Van Lennep** olabileceği kadar, hemen onun ardından (nisan başında) **Türkiye’ye** düşecek, bir ay kadar da kalacak **Dünya Bankası**, ya da bugünlerde gelmiş olması gereken **Avrupa Yatırım Bankası** heyeti olabilir. Allah Allah, bu ne biçim **Türkiye’nin** ‘kendi olanaklarıyla darboğazdan çıkması’ operasyonudur ki, açıklanır açıklanmaz, düne kadar mırın kırın eden ‘sistem’in organları birden **Ankara’ya** üşüşüyorlar? Besbelli ‘yerinde tedavi ve doz ayarı’ için bu, baksanıza **Dünya Bankası** takımı ‘**Türk ekonomisinin son bir yıllık gelişmesine ilişkin ayrıntılı bir rapor hazırlayacak, Türk ekonomisini uzun uzun izleyecekmiş**’, besbelli reçetenin iyi uygulanıp uygulanmadığını denetlemek amacıyla olacak bu iş, **Avrupa Yatırım Banka-**

si'nin da bazı proje önerileri arasında bir seçim yapmak niyetiyle geleceği bildirilmişti. O zaman adamın kafasına takılıyor, iyi ama kardeşim, **Türkiye**'nin tam da '**sistem**'e sırtını dönmeye niyetlendiği sırada bu adamların bunca iyi niyet gösterisi neden?

Yalnız onların mı? Şimdi sözüm ona biz resti çektik öyle mi, buyurun şu haberi okuyun, "**... altı parlamenter iki grup halinde, Amerikan yardımı ile ilgili konularda 'temaslar yapmak' üzere ABD'ye gideceklerdir. Grubun ilki hareket etmiştir. ikincisi nisanda gidecektir. Başbakan Bülent Ecevit'çe saptanan altı kişi şu parlamenterlerden oluşmaktadır: Birinci grup, Ziya Gökalp Mülâyim, Zeyyat Mandalinci. İkinci grup, Prof. Besim Üstünel, Kâmrân İnan, Muhsin Batur, Metin Toker.**" Hey be, sadece seçilen isimler, başlıbaşına bir program, **Başbakan** tarafından seçilmeleri ayrı bir işaret, gittikleri yer bir âlem, gidiş amaçları '**önlem paketi**'nin içyüzünü hiç kuşku ve duraksamaya meydan bırakmayacak kadar açıklıkla gösteren bir kanıt.

Vallahi sizi bilmem ama, ben bu '**önlem paketi**'nin hiç de ulusal bir nitelik taşıdığına inanamıyorum, en azından, **CHP** iktidarı ve **Ecevit**'in, '**sistem**'e gözdağı veriyormuş gibi davranarak, gerçekte onun istediği önemli ödünlerden birçoğunu verdiği rahatlıkla söylenebilir. Baksanıza adamlar yapılan işi **Sedat** ve **Begin**'in yaptığı işle bir tutuyorlar.

Hamas ve Tas

1

AVRUPA HIÇ DEĞİŞMEMİŞTİR

8 Nisan 1979

Şöyle ‘tarihi’ bir filme, ne dersiniz?

1908 **Meşrutiyeti**’nin ilanından sonra, **Osmanlı** mülkünü, birkaç felaket birden etkisi altına alır: **Bulgaristan** tam bağımsızlığını ilan eder, **Bosna-Hersek**’i **Avusturya-Macaristan** topraklarına kadar, **İtalya** ise **Trablusgarb**’a (bugünkü **Libya**) asker çıkarır. İtalyanların sömürge peşinde olduğu açık, bunun hem **Türk** hem **Avrupa** sosyalist kamuoyunda birtakım tepkilerin çağırması olağan, gel gör ki işler umulduğu gibi gitmez. **Osmanlı**’nın sosyalistleri bildirilerle, mitinglerle İtalyan emperyalizminin saldırısını kınayadursunlar, bağlı oldukları **2. Enternasyonal** da, bu **Enternasyonal**’a bağlı öteki sosyalist örgütler de sesini çıkarmaz. Oysa **Enternasyonal**, **1889 Kongresi**’nden başlayarak, ısrarlı, kapitalizmin savaş peşinde koştuğunu ilan ve bunu ‘takbih’ etmiştir.

Önce olayın filmini izleyelim, sonra size iki satır lafım var.

Selânik Sosyalist İşçi Federasyonu’nun **Avrupa** temsilcisi **S. Nahum**, 5 Ekim 1911 tarihinde **Enternasyonal Başkanlık Kurulu**’na yazıyor:

“... Uluslararası kongrelerin ve Sosyalist Enternasyonal Başkanlık Kurulu kararlarının (savaşa karşı olan kararlar) ülkemizde bugünkü koşullar altında uygula-

nabileceğini sanmıyoruz. Aslında, Jön Türkler (İttihatçı iktidarı) olsa olsa Trablusgarb'ı yeterince tahkim etmemekle suçlanabilirler. Oysa bu suçlama sosyalistlerin ağzında gülünç olur. (...) İtalyan Sosyalist Partisi'nin içler acısı iflası da bizleri çok üzdü. (İtalyan sosyalistleri, saldırıdan yana çıkıyor) İtalyan yoldaşların tamamen tepkisiz kalmalarının tüm Osmanlı sosyalistlerinin cesaretini kırdırıldığını itiraf etmeliyim, ortaklaşa varılan kararlara böylesine uymamazlık ciddi bir şekilde kınanmazsa Enternasyonal açısından ilerde tehlikeli sonuçlar doğurabilir...”

Aynı Federasyon'un bu amaçla yayınladığı bildiriden birkaç satır almama izin verir misiniz?

“Selânik Sosyalist Federasyonu, Avrupalı büyük güçlerin tüm olanaklarının kurulmasına karşı çıktıklarına dikkati çeker. İtalyan halkının kaderine yön veren Kalabriyalı eşkıyaların akıl almaz vahşetini protesto eder. Selânik Sosyalist Federasyonu, İtalyan proletaryasının, Enternasyonal'ın güvenini haklı çıkaramamasını, ülkesinin yöneticilerinin caniyane tasarılarını engellememesini veya baltalayamamasını esefle karşılar...”

Bu bildirinin sonunda Selânik Sosyalist İşçi Federasyonu, “... İtalya'nın kişi haklarına karşı giriştiği alçakça saldırıların maddi ve manevi sonuçlarını asgariye indirmek için sosyalist milletvekillerinin tüm Avrupa parlamento ve meclisleri üzerinde gereken baskıyı uygulayacaklarına sonsuz güvenini” açıklar ama, işler umduğu gibi gelişir mi? Bunu SSİF'nun Avrupa temsilcisi S. Nahum'un Enternasyonal'a yazdığı 25 Ekim 1911 tarihli mektuptan öğreneceğiz:

“... Bu sabahki Paris gazetelerinde yayınlanan Trablusgarb'taki bir İtalyan generalinin bildirisine göre, bundan böyle İtalyanlar başkaldıran Arapları kurşuna

dizeceklermiş. Yani İtalyanlar Trablusgarb'ı soyup soğana çevirmekle yetinmeyip, topraklara ayak basmalarına karşı çıkan yerli halkı asi olarak nitelendirip toptan imhaya girişecekler. Belki silahlara sarılan Arapların uluslararası kurallara göre asi diye nitelendirmek mümkündür ama, onlara asiymiş gibi davranıp kılıçtan geçirmek gerçek bir canavarlıktır. Böyle bir kepezelik karşısında Sosyalist Enternasyonal Başkanlık Kurulu'nun kayıtsız kalmaması gerektiğini düşünüyorum. Tasarlanan yürüyüşler konusundaki kararlarınızı bildirerseniz beni çok memnun ederseniz. Ayrıca İtalyan birliklerinin vahşetini üye partilere anlatmanızı rica edeceğim. Ciotti'ye (isp'nin başkanı) partisinin protestoda bulunmasını istemek amacıyla bir mektup yazdım. Giolitti (İtalyan Başbakanı) her türlü ölçüyü aşmakta, Avrupa kamuoyunun kayıtsızlığı da tam bir rezalet.”

Bundan ne çıkar? Şu: **İtalya'nın Libya'ya** (o zaman **Osmanlı** toprağı) sadırısı emperyalist bir saldırı, SSIF sosyalistçe davranarak bunu kınıyor, **Enternasyonal'a**, başvurup onun da, ona üye öteki partilerin de kınamasını istiyor, tınmıyorlar. **Enternasyonal Başkanlık Sekreteri Huysmans**, SSIF temsilcisine verdiği cevapta ‘Bir müeyyide uygulayamam, bildirinizi yayınlayamam, içinde İtalyanlara karşı çok sert bölümler var’ diyor. **İtalya** o zaman **Osmanlı** toprağına değil de, **Fransa**, ya da **Avusturya** toprağına saldırsaydı, **Enternasyonal**'ın tutumu aynı mı olurdu? Soru bu, cevabı da galiba: Hayır, bu olmazdı. Zavallı **Osmanlı** sosyalistleri, istedikleri kadar, **Batı**'nın sosyalist fikirlerine inanıp, kendilerini de onlardan saydırmaya çalışsınlar; **Batı**, kendinden saydığı bir ülkenin kendinden saymadığı bir ülkeye saldırısı halinde, sosyalistliğe filan da boşveriyor. Yıllar

sonra Türk sosyalistleri **Kıbrıs** olayındaki haklılıklarını, Avrupalı benzerlerine kabul ettirebilecekler midir sanki? Olay da aynı, davranış da. **Avrupa** hiç değişmemiştir.

Anlattığım olayda en ilginç yan nedir bilir misiniz? SSİF, çoğunluğu Musevi olan sosyalistlerce kurulmuştu, yönetiliyordu. Musevi de olsalar, ‘Osmanlı’ olmaları, öfkelerinin ve öfkeli haklılıklarının ciddiye alınmamasına yetmiştir.

2

YA BİZ, SANKİ DEĞİŞTİK Mİ?

9 Nisan 1979

... **Avrupa** değişmedi de, biz değiştik mi? Üşenmezseniz, madalyonun iki yanını karşılaştırmalı olarak ele alalım.

1877 Martı’nda **Düvel-i Muazzama**’nın temsilcileri **Londra**’da toplanır, **Osmanlı**’nın kaderi üzerine bir protokol imzalar, şu satırlar o protokoldan: “... **Ortadoğu**’yu yatıştırmayı amaçlayan devletler (...) **Osmanlı Hükümeti**’nin verdiği sözleri gerçekleştirip gerçekleştirmediğini, **İstanbul**’daki temsilcileri ve yöresel ajanları aracılığı ile denetlemeyi benimserler. Umutlarının boşa çıkması, Padişahın Hıristiyan tebaanın kaderlerini değiştirmemesi halinde, **Ortadoğu**’da huzuru bozan ayaklanmaların sonunun gelmeyeceğini ve bu durumun kendilerinin ve tüm **Avrupa**’nın çıkarlarıyla bağdaşmayacağını **Batılı devletler** peşinen benimserler.”

13 Ocak 1830’da, **Petersburg Elçiliği**’nden **Kaptan-ı Derya** olarak **Dersaadet**’e gelen **Damat Müşir Halil Rı-**

fat Paşa, 2. Mahmud'a demiştir ki: "Hünkârım, Avrupa'ya benzemezsek, Asya'ya çekilmeye mecbur kalırız." Tanzimat'ın başmimarı Reşit Paşa ise, 1846'da, Gülhane Hatt-ı Hümayun'unun gereği gibi uygulanmadığını ileri süren Batılı ülkelere şunları söylemek zorunda kalmıştır: "Evet kabul: Henüz ülkeyi iyi yönetemiyoruz ama hiç olmazsa daha kötü yönetilmesinin önüne geçiyoruz, Avrupa'dan bana güvenmesini istiyorum."

Bir o günleri düşünün, bir de bugünleri, öyle sanıyorum ki, Türkiye'nin de pek fazla değişmemiş olduğuna hükmedeceksiniz. Şimdi elbet bir sivri akıllı çıkar, 'İyi ama ya sol?' diye sorar, 'Sosyalistlerin varlığını nasıl hesaba katmazsın sen?' Öyle mi, hadi onları da hesaba katalım, Paul Dumont, Osmanlı sosyalistleri üzerine yazdığı bir yazıda, bakın onları nasıl anlatmaktaydı:

"... 1908 sonrasında Osmanlı İmparatorluğu'ndaki örgütlerin çoğu olgunluğa erişmiş olmaktan uzaktırlar. Tümü belirli bir ideolojik tecrübesizliği açığa vurdukları gibi, siyasal düzeyde oldukça kusurlu ve zayıf gözüküyorlar. Militanlarının sayısı genellikle çok sınırlı olup (bazı durumlarda 30-40 kişi) emekçi kitleler üzerinde etkileri yok denecek kadar azdır. Teorik düzeyde, Selânik, İstanbul ya da herhangi bir başka yerin militanları mutlak bir özgünlük eksikliğiyle belirlenirler. Sosyalizmleri tartışılmaz bir biçimde 'ithal malıdır.' Örgütlerin yayınları, Alman, Fransız, Anglosakson ve de Rus klasiklerinden (Marx, Kautsky, Jaures, vb.) alınlarla dolup taşmaktadır. Osmanlı toplumunun sorunlarının özelliği konusunda hiçbir görüş ve tartışma geliştirilmemiştir. Örneğin din sorunu konusunda mutlak bir sessizlik sürdürülmüştür. Rus sosyalistlerinde İslam dinini ele alan yazılara pek az rastlanmaktadır. Hüseyin Hilmi'nin İstanbul'da 1910 Şubatından itiba-

ren çıkardığı gazetelerde İslam dini ancak 2 ya da 3 makede söz konusu ediliyor. Şu açık ki, daha benliğini bulamamış. Dışardan gelen itibarlı modelleri taklitle yetinip, onları koşullara uydurmaya bile çalışmayan bir sosyalizmle karşı karşıyayız.”

Ne dersiniz, **Paul Dumont** 1908 sonrası Osmanlı sosyalistlerini mi anlatıyor, yoksa 1960 sonrası Türk sosyalistlerini mi? İnsafsız olmayalım, herkesin hakkını verelim, yeni yeni aralarında Türk koşullarına uygun bir sosyalizm arayanlar belirlediği gibi, bazıları da tapındıkları modelleri yöresel koşullara nasıl uydurabileceklerini düşünmeye koyulmuşlardır. Yine de ‘dışardan gelen itibarlı modelleri taklitle yetinenler’ çoğunlukta değil mi?

Şimdi Allah rızası için, bir de **Avusturya-Macaristan Şansölyesi Prens Metternich**’in **İstanbul**’daki Büyükelçisi **Kont Appony**’ye Osmanlı mülküyle ilgili şu yazdıklarına göz atar mısınız?

“... Osmanlı İmparatorluğu çöken bir bedendir. Düşüşünün nedenleri arasında, kaynağını tamamlayan birisi de, gizlememek gerekir ki, ilk temelini Sultan **Selim**’in koyduğu, tam bir cahillik ve dev bir hayalden başka bir dayanak sunmayan son Sultan’ın sonuna kadar sürdürdüğü, Avrupa kopyası reformlar yapma hevesidir.

“... Biz **Babîâli**’ye şunları öğütlüyoruz: (...) Zamana ayak uydurun ve getirdiği ihtiyaçları görmeye bakın, yönetim mekanizmasını düzene sokun, yeniden kurun, fakat sakın yıkıp yerine size uymayan şekiller vermeye kalkışmayın, zira bu Sultan’ı yıktığı ve de yerine koyduğu şeylerin değerini bilmemek durumuna sokar. (...) Kı-sacası, **Babîâli**’nin yönetim sisteminin düzeltilmesini durduracak değiliz, fakat ona bu düzeltmenin prototipini, Türk İmparatorluğu’nun koşullarıyla hiçbir ortak

yöne sahip bulunmayan modellerde aramamasını, yasalarında Doğulu görenekleriyle ters düşen ülkelerin yasalarını taklide yönelmemesini salık veririz. Zira ithal malı reformlar, yaratıcı ve örgütleyici güçten yoksun oldukları için, Müslüman ülkeleri üzerinde ancak eritici etki uyandırır...”

Acaba günümüzün **Batı**’sında, **Türkiye**’yi yöneten devlet adamlarına, şu yukardakine benzer akıl verecek herhangi bir Başbakan çıkar mı? **Anadolu**’yu ve **Rumeli**’yi vatan bellemiş **Batı Türkleri**’nin, sanırım ki, en büyük tarihsel yanlışları, çağdaşlaşmayı kendi köklerinden sürdürmek yerine, **Batı**’dan yalan yanlış edindiği aşıları gövdesine gelişigüzel yapmak olmuştur. Bu yanlış birçok kesimde hâlâ sürüyor, hâlâ yıkımımızı hazırlıyor.

Siyasal Boyut

1

SİSTEMİN DOĞAL MÜTTEFİKLERİ

21 Nisan 1979

Altılar bildirisinden ya bir gün, ya iki gün sonra, işveren örgütlerinden birisinin yetkili bir kişisi ne diyor, farkına varabildiniz mi? Hani altılar özellikle **Türkiye**’nin bugünkü günde kendi kabuğuna çekilip kendi başına yaşayamayacağını, dış ülkelerle ilişkilerini geliştirmesi, yabancı sermayeye kolaylık tanınması vs...’ zorunluluğu-

nun altını çizmişlerdi ya, işte onları. **Türkiye Batı** ile işbirliği yapmalıymış, çünkü ekonomisi esasında **Batı** ekonomisi ile bütünleşmekteymiş, bu işi daha iyi becerebilmek için de, yabancı sermayeye, iyice güler yüz göstermemiz, **Batılı** dostlarımızın Türk ekonomisini düzeltmek konusundaki uyarılarını dikkate almamız gerekiyormuş. **CHP** ağırlıklı hükümetin içinde, komprador diyebileceğimiz burjuvazinin yandaşları bulunduğunu bilmiyor değildik ama, böyle **çalkantılı günlerde**, ‘açık uyarı’da bulunan bakanlarla ‘açık uyarı’da bulunan işadamları arasındaki bu benzerlik, doğrusu bizi düşündürdü.

Bizi değişim boşuna değil, olayı birkaç arkadaş tartışıyoruz, aramızda **Gülten** de var, o, lafa karışıp sorunun sınırlarını genişletiyor, diyor ki, aslında **İstanbul**’da konuşan işveren örgütü lideri ile “uyarıda” bulunan bakanlar arasında görülen paraleli, **Türk-İş** türünden işçi örgütlerinin genel tutumunda da görebiliyoruz. Bunlar da ne diyorlar, vatan millet **Sakarya** nutuklarını araya karıştırıp, sonuçta, işçi sınıfını komprador burjuvazinin kuyruğuna eklemiyorlar mı? Siyasal partilerden yana çıkmayacağız, işçilerin haklarını koruyacağız diye diye, Amerikan tipi bir ücret sendikacılığını yaparak, üç beş kuruş karşılığında uygulanmış, hâlâ da uygulanmak istenen dışa bağımlı bir sanayileşme politikasını onaylamadılar mı? Zaten bütün bu eğilimler kendi içlerinde tutarlı, ‘sistem’in denetimi altında bulundurduğu ülkelerde ‘soğuk savaş demokrasisi’ tanımının gereği: Ekonomi ‘sistem’in satacağı malları alabilecek kadar geliştirilecek, bu gelişmede sanayileşme sadece modası geçmiş ve iddiasız dallarda, o da mutlaka ‘sistem’e bağımlı olarak yürütülecek’ bu sanayileşmenin oluşturacağı işçi sınıfı ise daha başlangıçta siya-

sallıktan uzak tutulup ücret sendikacılığıyla, gerçekte, işveren kesiminin gizli koalisyon ortağı yapılacak. Ülkemizde, yıllar yılı, olay böyle gelişmemiş midir Allah aşkına?

Hepimiz başımızı eğiyoruz, **Gülten**'in dedikleri doğru.

Zaten galiba, ortalık bu yüzden karışmaktadır. **Türkiye**'de işveren de, onun çıkarlarını savunan politikacı da, her ikisiyle çıkar birliği yapmış olan sendikacı da, tabanda beliren gelişmeden ürkmeye başladılar. Onlara denilmişti ki, bu yaman bir düzendir, kimsenin burnu kanamadan böyle sürer gider, siz montaj sanayiciliği, dolaylı ithalatçılık yapar kesenizi doldurursunuz, siz milletvekili, senatör, bakan, başbakan olur, saltanat sürersiniz, siz de işçi sınıfının başında gezdirdiği liderler olarak ahir ömrünüzde rahat edersiniz. Hayli uzunca bir zaman, bütün bunlar olmadı mı, oldu, oldu ama, başka şeyler de oldu. Bir kere sanayileşmenin tadını alan ülke, 'sistem'in kendisine bıraktığı payla yetinmeyi bir türlü içine sindiremiyor, yüzde yüz yabancı sermayenin adamı olmuş komprador azınlık bir kenara bırakılırsa, **Anadolu** içlerinde ciddi ve tam bir sanayileşmeyi bütün boyutlarıyla gerçekleştirmeye heveslenen 'ulusal burjuvaziler' beliriyor. Bunlar, komprador burjuvazisiyle çelişiyorlar, çelişiyorlar ne laf, takışıyorlar. Nasıl ticaret burjuvazisi ile sanayi burjuvazisi arasındaki çıkar farkı **Ticaret Odaları**'yla, **Sanayi Odaları**'nı el altından gizli bir savaşıma sürüklediyse, gerçek bir sanayileşmeye yönelen sanayicilerle montaj sanayicileri de, ufak ufak, kapışmaya başlıyor.

Pat, bu kapışmanın işçi sınıfına yansıdığını görüyoruz. Düne kadar, ücret artışlarıyla yetinip dua eden sendikacı işçi tipi, yerini üretimi yeniden düzenlemedikçe işlerin düzelemeyeceğini anlayıp savunan yeni bir sendikacı iş-

çi tipine bırakıyor. Yıllarca borusu öten **Türk-İş**'ten, önce **DISK** kopuyor, arkasından içerdeki bir sürü sendikanın siyasal bazı isteklerle geldiği görülüyor. Öyle ki, yukarı kademeler için, **Türk-İş** türünden bir konfederasyonu, eskiden olduğu gibi, işverenlerin görünmez ağında tutabilmek son derece güçleşmiştir. Peki bunun politikaya yansımaması olası mı? Ülkede üretim güçleri geliştikçe, üretim ilişkilerinin biçimi de değişiyor, bunların değişmesi bütün yukardaki kurumlarda hissediliyor. Artık '**soğuk savaş dönemi demokrasisinin**' sonuna gelinmiştir. Ya dapdayıca demokrasi olacağız, ya da '**sistem**' mutlaka buna karşı ise, zorlayıcı önlemlerle karşımıza çıkacak, işi aksatmaya çalışacaktır. Tabii, o zaman doğal müttefikleri kimler olur?

Bunun karşılığı yine **Gülten**'den: Komprador sanayici ve tüccar, eski yabancı sermaye ilişkilerinin daha da fütursuz bir biçimde gelişmesini isterken, kamuoyunda bu işbirliğinin bir ihanet gibi yargılanmasından tedirgindir. **Türk-İş** tipi bir konfederasyonun taleplerinden rahatsız iken, bu kere **DISK**'in, hatta daha da devrimci sendikaların ortaya çıkmasını (alışkanlıkları yüzünden), demokrasinin yerleşip oturması değil, komünistliğin ta kendisi sanmaktadır. Halkın işçi sınıfı öncülüğünde örgütlenmesine alışmamış, '**sistem**'in önerdiği düzeni uygulamakla yetinen politikacı tipi ise, yeni gelişmelerin ona hayat sahası bırakmadığını gördüğü için, "o eski iyi zamanları" özlemle anıp memleketin mahva sürüklendiğini iddia etmektedir.

'**Sistem**'in doğal müttefiklerini iyi tanıyalım.

KREDİLERİN ‘SİYASAL BOYUTU’ NEDİR?

8 Mayıs 1979

Biliyorsunuz tabii, IMF’nin ‘gri adamları’ ülkemizde uzmanlarımızla ‘teknik düzeyde’ görüşmeler yapıyorlar, bir süredir aramız açılmış gibiydi, onlar açtıkları kredinin sırası gelen dilimini bize verdiler, bizimkiler onların istediği oranda bir devalüasyona yanaşmadılar, sanırım KİT’ler konusunda, ücretlerin dondurulması vs. üzerinde de bazı uyuşmazlıkları oldu, şu son zamanlarda yaşadığımız bazı ciddi darlıkların ve yoklukların IMF’yle **Türkiye** arasında böyle bir ‘karakedi’nin geçmesi yüzünden olduğu kesin, o yüzden araya ‘sistem’in güvenilir adamları girdiler, bağlantıyı kurdular, bu arada **Ankara** da, onların öteden beri ısrarlı oldukları bazı ‘ekonomik önlemleri’ kendiliğinden almış göründü, iş biraz tatlıya bağlandı.

Gel gör ki, ‘gri adamlar’, Türk uzmanlarla yaptıkları müzakerelerde pek de ince eleyip sık dokuyorlarmış canım, baksanıza, bir kere işçi döviz ve turist dövizine uygulanan prim sisteminden rahatsızmışlar, bu uygulamanın ‘katlı kur’ sistemine dönüştürülmesini, ithalat ve ihracatta da yüksek kur uygulamasını istemişler, dahası böyle böyle, ciddi (en az yüzde otuz oranında) bir devalüasyonun gerçekleştirilmesinde hâlâ ısrar ediyorlarmış. Bu kadarla kalsa iyi, para arzının en az yüzde yirmi oranında düşürülmesi gerekmiş kanıtlarına göre, kamu yatırımlarının da yüzde kırk oranında düşürülmesini öngörüyorlarmış... Kısacası, **Türkiye Cumhuriyeti Devleti**’nin kendi koşullarına göre hesap kitap or-

taya çıkardığı planı da, bu planın 1979 uygulama programını da bir kenara bırakıp, kendi dediklerini yapmasında direniyorlar.

Bu tartışmalar bilenlerin dediğine bakılırsa, ‘teknik düzeyde’ sayılıyor ama işin bir de siyasal düzeyi varmış ki, bu düzeyde konuşmak daha yetkili kişilerin göreviymiş, sözgelişi **İMF Avrupa Grubu Başkanı Wittom** bu yetkililerden birisi, tesadüfe bakın ki tam **Amerikan Kongresi**’nde **Carter**’in **Türkiye**’ye yardım önerisinin tartışılacağı, **Kıbrıs**’ta ise toplumlararası görüşmelere hazırlık olmak üzere **Denктаş**’la **Kipriyanu**’nun bir araya geleceği sırada, hazret **Türkiye**’ye düşüyor, sorunu ‘siyasal boyutta’ çözümlemeye çalışacak, çözümledi mi bitti, **Türkiye**’ye yeşil ışık yandı, krediler tıkr tıkr işlemeye başlayacağı gibi borç ertelemeleri filan da hemen uygulamaya girecek. İyi ama bu siyasal boyut ne? Hani **İMF** çok teknik bir örgüttü de sadece ekonomik kriterlerle hareket ederdi? Bu ‘**gri adamlar**’ın hep saman altından su yürütüp siyasal hesaplar içinde olduklarını ileri sürdüğümüz zaman, yandaşları olan kalemler bize bunu söylemiyorlar mıydı? **İMF**, sadece ekonomi bilimini tanır, yargılarını da ona göre verir demiyorlar mıydı? Oysa bir gazete haberine göre, **Wittom**’ın ziyaretiyle ilgili olarak bir ‘yetkili’ bakın ne demiş:

“... **Wittom** ile siyasal boyutta anlaşma sağlanırsa gelecek hafta sonuna kadar **Stand-By** tamamlanır, ama anlaşma sağlanamadığı takdirde teknik ekibin uyuşmazlık çıkarması çok kolaydır.”

Nasıl, beğendiniz mi?

İşe bakın ki, ‘**sistem**’in bu kredi ve yardım işini nasıl ‘siyasal boyutta’ değerlendirdiğini pek güzel kanıtlayan iki örnek, şu yukardaki haberin çıktığı gün **Türk** basınında baş gösteriyordu:

Birincisi şu: ABD Senato Dış ilişkiler Komisyonu, ABD'nin 10 ülkeye yaptığı ekonomik yardımları 'bu ülkelerdeki siyasal uygulamalar nedeniyle ve bunları cezalandırmak amacıyla' kesmeyi kararlaştırmıştır. Diplomatik  vrelere göre, yardımı kesilecek ülkeler, yardım kesilme nedenleriyle birlikte şunlardır: **Pakistan**'ın elçisinin öldürülmesinden sonra özür dilemeyişi yüzünden, **Etyopya**'nın ülkedeki Amerikan mal varlığını ulusallaştırması yüzünden, **Panama**'nın kanaldan büyük kazanç elde edebileceğinin düşünülmesi yüzünden, **Haiti**'nin söz vermiş olmasına karşın vergi reformlarını gerçekleştirememesi yüzünden (hele bak, bu vergi reformu lafı kulağınıza bildik gelmiyor mu?), **Salvador**'un Amerikan yardımlarını gerektiği gibi dağıtmaması yüzünden, **Nikaragua**, **Paraguay**, **Guatemala** ve **Orta Afrika Cumhuriyeti** ise insan haklarını çiğnemesi yüzünden...

Bundan ne çıkıyor, şu mu, 'sistem' ve onun başı **Amerika**, bir ülkeye kredi açar, yardım ederse, 'siyasal boyutta' bazı şeylerin uygulanması içindir, o ülke bu istenen uygulamayı yapmaz da ulusal politikasını izlemeye kalkışırsa, isterse 'sistem'e en sadık, komünizme en yaman düşman olsun, gözünün yaşına bakılmaz, yardımı ve kredisi kesilir, üstelik bunun 'cezalandırmak' amacıyla yapıldığı böyle ajans haberlerinde bile geçer.

İkinci haber daha az ilginç sayılmaz: **Batılı** bir kapitalist bankalar konsorsiyumu komünist olduğu herkesçe bilinen **Polonya**'ya 550 milyon dolar kredi açmış, işin güzel tarafı **Polonya**'nın da Batılı'lara 15 milyar dolar dolaylarında borçlu ve yılda 4 milyar dolar dolayında borç ve faiz ödemesi yapmak zorunda bulunması, **Türkiye**'ye bir yıldır zırnık koklatmayan **Batı** bankaları **Polonya**'yı siyasal boyutta kollanacak bir

ülke sayıyor olmalılar ki gözlerini kırpmadan krediyi açivermişler, acaba bu **Amerika**'da **Carter**'a oy veren çok sayıda **Polonya** asıllı göçmen vatandaş bulunmasından olmasın?

Bunlar teknik örgütlemiş de, ekonomiye göre yargırlarmış, laf...

Bu da Bir 'Çözüm'

1

BİRAZ ARJANTİN

16 Mayıs 1979

Telefonda **Gülten** diyor ki: “Farkında mısın, iş çevreleri iktidara karşı hiç görülmedik bir biçimde birleşirken, daha düne kadar **Ecevit**'in sırtını sıvazlayan '**sistem**' hayli bozuk çalışıyor. Tesadüf müdür dersin? İş çevrelerinin iktidara yönelttikleri eleştiri nedir, **Ecevit**'in hayli sulandırılmış sosyal demokrat politikasını handiyse kızıl komünistlik diye gösteriyor, şimdiye kadar tam bir orman yasası yaşayan piyasaya birazcık çekidüzen verme girişimlerini, ideolojik zorbalık diye eleştirip, yerin dibine batırıyorlar. **Ecevit** zamanında her tarafa birden mavi boncuk dağıtmasaydı da, işçi sınıfını ve üreticileri tam anlamıyla arkasına alabilseydi, kuşkusuz uygulamaya yöneldiği politika daha etkili olurdu. Şimdi **DISK**'le takışmış, **Türk-İş**'in yönetimini sağcı bir ekibe kaptırmışken, derdini bilmem nasıl anlatacak? İş çevre-

lerinin işi büyütüp özgürlükçü demokrasinin temeli ‘özgür girişim’, başka bir deyimle liberal ekonomi politikası propagandasına yatmaları, iktidarı, ‘sistem’le birlikte içinde bulunduğu darboğazdan yararlanıp tam teslimiyete zorlamaları olasıdır.”

Telefonu kapatınca düşündüm: **Türkiye**’de gerçek anlamda bir liberal piyasa ekonomisi uygulanırsa ne olur? O zaman durumu epeyce bizim durumumuzu andıran bir ülkenin son birkaç yıldır yaşadığı deney aklıma geldi. Yeri biraz uzak düşüyor ama, **Arjantin**’de gerçekleşenlerin, **Türkiye**’de gerçekleştirilmek istenenler konusunda bir fikir edinmek için ele alınmasında hayli yarar var.

Önce bazı hatırlatmalar yapmak bana zorunlu görünüyor.

Arjantin, biliyorsunuz, ‘sistem’e **Peron**’cu bir direniş içindeyken, ‘ülkeyi kargaşalıktan kurtarmak isteyen’ **Arjantin Silahlı Kuvvetleri** tarafından bir hükümet darbesiyle yolundan çevrildi. İş başına, **General Videla** getirildi. O tarihte **Arjantin** ekonomisi tam bir bunalım geçiriyordu: Dışarıya borç devletin başından aşmış, dışalım ve dışsatım dengesi bozulmuş, enflasyon inanılmaz bir düzeye ulaşmıştı: Yüzde 920. **Arjantin** dış borçlarını ödeyemiyor, ekonomik dengesini bir türlü bulamıyordu. İşte o sırada devreye ‘sihirli’ bir güce sahip **Jose Alfredo Martinez De Hoz** giriyor. **Martinez De Hoz**’un ‘sihirini’ anlayabilmek için, öyle sanıyorum ki, bazı tanıklara başvurmak doğru olacaktır.

Alın size birinci tanık: **Mister Simon**, **Amerika Birleşik Devletleri hazine sekreteri**. Üstelik bu görevi hem **Nixon** hem **Ford** döneminde yapmış. Mart ayında, **Arjantin**’de bir ay boyunca kalıp incelemeler yapan **Mister Simon**, **Buenos Aires**’de yayınlanan **Mercado** gaze-

tesine, **Arjantin**'in kaydettiği gelişmeler konusunda şunları demiş:

“... **Arjantin** ekonomisini iyileştirme yolunda oldukça büyük bir aşama yapmıştır. Daha yürümesi gereken oldukça uzun bir yol varsa da, 1976 yılında iflasın eşiğinde olan ülke bugün artıya geçmiş, bir ödemeler dengesine kavuşmuş, güçlü bir finans ortamını sağlamış ve tutulan yolun doğru yol olduğunu kanıtlamıştır.”

Gelelim ikinci tanığa, bu da önemli birisi: Aynı ay içinde **Arjantin**'i ziyaret eden ünlü Amerika Bankası **Chase Manhattan Bank** Başkanı **David Rockefeller**, aynı **Mercado** gazetesine **Arjantin**'in ekonomik durumuyla ilgili olarak şunları söylüyor:

“... **Arjantin** için bundan daha yararlı olabilecek bir planın var olduğunu sanmıyorum. Bugün **Arjantin**'in ödemeler dengesi artı durumdadır. Bu ise dış dünya ile ticaret yapabilmek için yeterli ve son derece mükemmel bir kozdur. **Arjantin** ekonomik durumunu çok kısa bir zamanda değiştirebilmiştir.”

Sözlerden daha önemli bir kanıt isterseniz, o da yok sayılmaz. **Rockefeller**'in ünlü **Chase Manhattan Bank**'ı, son zamanlarda **Banco Argentino de Comercio** (**Arjantin Ticaret Bankası**'nda) 7 milyon dolarlık bir hisseye sahip olmuştur.

Zaten aynı mart ayı içerisinde aynı **Dr. Martinez De Hoz** şu açıklamayı yapmamış mıydı: “Kriz sona ermiştir. 1976 yılıyla karşılaştırıldığı zaman, döviz rezervlerinin 6 milyar dolara ulaştığı görülmektedir, bu arada Merkez Bankası'nın bütün dış borçları ödenmiştir. Bugünkü sorun ekonomiyi fazla ısıtmaktan kaçınmaktır.”

Harika değil mi?

Fakat bir de **Batı**'nın ünlü ekonomi gazetelerinden birisinin tanıklığına başvurmak fena olmaz sanırım.

The Financial Times, Arjantin konusunda bakın neler yazıyor:

“... Son üç yılda uygulayacağı ekonomi politikalarını saptamak için dizginleri elinde bulundurmakla beraber, Martinez De Hoz’un şansının da yaver gittiğini söylemek gerekir. General Videla’nın partileri ve sendikaları tam bir suskunluğa gömmesinden sonra, karşısına ne siyasal bir eleştiri çıkabildi, ne de sendikal bir tartışma. Batı Avrupa büyüklüğünde ve 25 milyondan fazla nüfusu olan bu ülkeyi, kişisel sorunları yüzünden yönetemeyen bir yönetici kadrosunu temizledikten sonra, Videla, Martinez De Hoz’un liberal ekonomiye sıkı sıkıya bağlı tutumuna tam anlamıyla güvenip onu her türlü eleştiriden, bu arada askeri cuntanın eleştirilerinden bile, korumuştur. Ekonomi Bakanı dış bankalarda kendisine duyulan güvenden yararlanarak, işe başladı. Bununla Arjantin’e kredi açıp borç vermiş kimse ve kurumlara Arjantin’in iflasını önleyebileceğine, çözülmesi en zorunlu olan sorunlara el attığına dair güvence veriyordu.”

İşin arkası nasıl gelmiş, merak mı ediyorsunuz? Onu da görüşelim.

2

ARJANTİN ‘ÖRNEĞİ’ VE PÜF NOKTASI

17 Mayıs 1979

Arjantin’in yürekler acısı ekonomik durumunu Dr. Martinez De Hoz’un nasıl ‘sihirli bir güçle’ düzelttiğini görüşüyorduk, bu koca ülke milyarlık dış borçların,

döviz darboğazının, ödemeler dengesi açığının üstesinden gelmiş, anlaşıldığına göre döviz rezervlerini 6 milyar dolara ulaştırmıştı, hem de üç yıl gibi kısa bir sürede, nasıl olmuştu, bu iş?

Dr. Martinez De Hoz, bizim **Müezzinoğlu** gibi önce **Avrupa**'ya **Amerika**'ya geziler yapıyor, borç ödemelerini erteletmeye çalışıyor. Beceriyor da. Sonra zaten bir tarım ve hayvancılık ülkesi olan ülkesinde, ağırlığı bunlara veriyor. 1978'de dışsatım, bir önceki yıla oranla yüzde 12,3'lük bir artış göstererek 6,35 milyar doları buluyor, dışalım ise yüzde 5'lik bir düşüş göstererek 3,95 milyar dolara iniyor. 1976'dan itibaren, **Arjantin**'in ticaret fazlası, şöyle seyretmiş: 1976'da 1,04 milyar dolar, 1977'de 1,5 milyar dolar, 1978'de 2,4 milyar dolar.

Dostlar başına demezsin de, ne dersin a birader.

Acaba? Bu acaba'nın karşılığını verebilmek için '**sistem**'in babaları tarafından onca övülen **Martinez De Hoz**'un yüzde yüz özgür girişimci politika uygulamasının öteki bazı sonuçlarına da göz atmak fena olmayacak. Söz gelişi, **Buenos Aires**'te yayınlanan **Clarín** gazetesinin sözünü ettiği, **Gelişim Araştırmaları Vakfı (FIDE)**nin raporunda, elde edilen başarılarla karşı olumsuz sayılabilecek bazı durumların da ağırlıklarını hâlâ sürdürdükleri belirtilmektedir. Darbenin yapıldığı yıl enflasyon hızının yüzde 920 gibi inanılmaz bir rakama ulaştığını söylemiştim. Geçen yıl için verilen resmi sayı yüzde 169, ama daha gerçekçi konuşanlar bu rakamın yüzde 220 dolayına kadar çıkarılması gerektiğinde birleşiyorlar. Demek ki, üç yılda enflasyonunu kösteklemişler ama, durduramamışlar.

Diyeceksiniz ki bu da az başarı mıdır? Belki haklısınız, şu öteki alanlardaki kaygı verici rakamlar olmasa... En başta ekonominin büyümesindeki duraklama, hatta

düşme geliyor. **Arjantin**, ekonomisini darboğazdan çıkarıyor, biraz da döviz biriktiriyor ama, ekonomik büyümesini durdurmak pahasına. **Martinez De Hoz**, darbenin ilk yılında, her zaman açıkça görülmese bile **Arjantin**'in, ekonomik büyümesini sürdüreceğini açıklamış, asıl 'kararsızlıklar'dan kurtulma gereğinin üzerine basmış. Buy-sa, özgür girişimciliği alabildiğine serbest bırakmamak anlamına geliyor. **Financial Times**'ın yazdığı aynen şu: "... 1976 darbesinden sonra gayrisafi milli hasılda bir kabarma olmuş, fakat bu ancak bir yıl devam edebilmiştir. Sonra asıl düşüş yüzde 4,1, endüstriyel üretimde ise yüzde 7,9, geçen yıl yatırımlarda olan düşme ise yüzde 10,7 olarak saptanmış bulunmaktadır. İşsizlik oranının yüzde 1,8 dolayında yürüdüğü belirtiliyor."

Şimdi bir de şu satırları okur musunuz: "... Üretim endüstri (imalat kesimi) yeni ekonomi politikasından en çok etkilenen kesim. 1978 yılında Arjantin imalat endüstrisi yüzde 7'lik bir düşüşle karşı karşıya kaldı. Bu düşüş kâğıt ve mineral endüstrisi dışında tüm kesimlerde yaşandı. Krizin en yüksek noktası geçen yılın ilk dört ayı idi. Azalan talep ve artan faiz oranlarıyla fabrikalar, bu dönemde üretimlerini düşürdüler. İkinci dört ayda, yalnızca bazı üniteler, o da talep üzerine mal üreterek çalıştılar. Bu bunalımın sorumluluğunu iş çevrelerinin yayın organı Mercado gazetesi, iyi belirlenmiş bir endüstri politikası olmaması nedeniyle hükümete yüklemektedir..."

Ortaya çıkan tablo nedir? Sendikaların, siyasal partilerin ülkenin hayatından çıkarılması, demokrasinin askıya alınması sonunda, tam anlamıyla 'liberal' bir ekonomi rejimine götürülen **Arjantin**, hayvancılık ve tarım üretimiyle içine düşürüldüğü darboğazdan kısa bir vadede kurtarılmış, ama uzun vadede devletin gelişmesi tamamiyle kösteklenmiştir. Yatırımların azalması, sa-

nayı üretiminin, hele imalat kesiminde düşmesi, gayrisafi milli hasılanın azalması ne demektir, bunu bilenler bilir. İşte ABD **Hazine Sekreteri**'nin ve **Chase Manhattan Bank Başkanı**'nın **Arjantin**'de göklere çıkardığı politika budur. Çağımızda özgür girişimi başıboş bırakmak, gerçekte bu uygulamanın yapıldığı ülkeyi tam bir bağımlılığa ve yıkıma sürüklemekte, daha da ilginç ulusal endüstri erbabına da yaramamaktadır, zarar vermektedir.

İnanmadınız mı, hadi ona da bir göz ativerelim:

Arjantin, imalat sanayiinde üretimi sözde artırmak için yeni bir yasa getiriyor. Bu yasa sayesinde, yurt içinde yapılabilen otomotiv sanayii parçaları da ithal edilebileceği gibi, tamamiyle dışarda yapılmış otomobiller de yurda sokulabilecek. **Dr. Martinez De Hoz**, ulusal otomotiv sanayiinin yıkımı demek olan bu yasaı şöyle bir gerekçeyle savunuyor: “**Yabancı ucuz arabalar, özellikle Japon ve Brezilya arabaları fiyatların düşmesinde etken ve yerli sanayiine yardımcı olacak.**” **Financial Times** bile buna işaret etmekte, “**gerçekte yeni yasanın yerli yapım araba fiyatlarını düşüreceği konusunda kuşkular vardır**” demektedir.

Ama bu yasanın, **Arjantin** dışındaki sermayeye yararları konusunda, hiçbir kuşku yoktur.

3

‘GERÇEKÇİ ÇIKIŞ YOLU’ NEREYE GÖTÜRÜR?

18 Mayıs 1979

İçinizden birisi çıkrsa, dese ki: “Kardeşim, hükümetle işadamları birbirine giriyor, sen tutmuş bize **Arjantin**’

den söz ediyorsun: Eş mana katakulli.” Doğrusunu isterseniz, ben **Arjantin**’de olup bitenlerle, **Türkiye**’de olup bitmesi istenenler arasında, hayli sıkı bir bağ görüyorum. Bir bakıma, **Arjantin** işine de ondan bulaştım. Ne ilgisi mi var? İlgi pek çok ya, en ufağından, en mat-rağından birisine şöyle bir bakalım isterseniz.

TÜSIAD’ın hazırlayıp gazetelerde ilan diye yayınlattığı ‘gerçekçi çıkış yolu’ ilanını okudunuzsa, orada şu ilginç satırların yer aldığını da görmüş olmalısınız: “... **Demokratik toplumumuzun üreten, verimli üreten-temel gücünün hür teşebbüs olduğunu artık anlamalıyız. Ekonomimizi bir yasakçı ‘mevzuat ağı’ içinde boğan, kişinin teşebbüs şevkini kıran, kişiyi yanlış yönlere sevkeden, aşırı müdahaleci ve güven sarsıcı zihniyet bunalımının asıl sebebidir.**”

Şimdi bir de, izniniz olursa, diktatör **Videla**’nın “hür teşebbüs” cenneti ‘**Arjantin**’de, ‘hür teşebbüs şampiyonu’ **Dr. Martinez de Hoz**’un ne demiş olduğuna bir göz atalım. Hazret, aynen şöyle diyor: “... **Arjantin**’de nesiller, çok sıkı bir gözetimin egemen olduğu, devlet denetiminin her şeyin üstünde yer aldığı, enflasyonun bir diğer enflasyonu getirdiği bir ortam içinde yetiştirilmiştir. Artık pazar güçlerinin egemen olduğu bir döneme geçiyoruz. Böyle bir düzene geçtiğimizde tüketici de bazı haklara sahip olacaktır, bu haklarla yeni etkiler yapabileceği gibi, sesini de duyuracaktır. Elbette aynı şey üreticiler için de geçerlidir. Her ikisi de hür teşebbüsün güdümleyici olduğu bir sistemde gelişecek yeni oyunun kurallarına kendilerini uyarlamak zorundadır. Bu yeni sistem içinde devlet gözetleyici olacaktır, denetleyici değil.”

Şimdi, lütfen elinizi kalbinizin üzerine koyup söyleyin: **Türkiye**’de işadamlarının istediği ile, **Arjantin**’de

Videla ve sağ kolu **Martinez De Hoz**'un uyguladıkları aynı şey değil mi?

Gülten, çat bir cigara yakıyor. Mavi bir duman yumağını boşluğa bırakırken diyor ki: "Canım aynı şey olduğu, dış kredi konusunda söylenenlerden de anlaşılmıyor mu? TÜSIAD'ın verdiği ilanda, konuya ilişkin bölümü hatırla hele bir, ne diyordu?"

Sahi yahu, bu kız haklı: Gazetenin birinden ilanı buluyorum, **Ecevit**'in de takıldığı altı çizili o ünlü bölümde kelimesi kelimesine şunlar yazılmış: "... Şiddetle ihtiyaç duyduğumuz dış kredilerde, uyguladığımız ekonomik sistem birbirine çok yakından bağlıdır. Pazar ekonomimizden gitgide uzaklaşan bir anlayışla, ne Batı dünyasında hak ettiğimiz yeri, ne yeterli kredileri, ne de yatırımlara gerekli dış sermayeyi bulabiliriz."

Hadi bir de *Financial Times*'den şu satırlara göz gezdirelim: "... Son üç yıl içinde Arjantin Dünya Bankaları için oldukça sevimli bir yer olmuştur. Buenos Aires yolunu aşındıran bankacılar, her defasında, ağız sulandıran yeni bir borç önermektedirler. Bankacıların bu kadar rahat olmalarının nedeni, Arjantin'de rahatça konuşabilecekleri birisinin, Dr. Jose Alfredo Martinez De Hoz'un bulunduğunu bilmeleridir. (...) Uluslararası bankacılık tarihine geçecek bir önemli örnek Arjantin örneğidir. (Buraya lütfen dikkat eder misiniz) Türkiye ve Zaire gibi aynı sorunları yaşayan ülkelerin yanında Arjantin, uygulanacak ekonomik ve mali politikalar saplandığı zaman, kısa bir sürede neler yapılabileceğini, nasıl başarılar kazanılacağını, göstermiştir. 1976 yılından 1979 yılına kadar geçen süre içinde, Arjantin yalnız tüm dış borçlarını ödemekle kalmamış, aynı zamanda ödemeler dengesini tüm ekonomik tarihinde görülmemiş bir başarıyla eksiden artıya geçirmiştir. (...) Geçen yıl

Arjantin Avrupa üzerinden 1.46 milyar dolar kredi almıştır ki, bu 1977’de 819 milyon, 1975’de 72 milyar idi. Yabancı bankalar dış borçlar için uygulanmakta olan yöntemi alkışlamaktadırlar.

Gördünüz ya, **Arjantin Martinez De Hoz**’un ‘Pazar güçlerinin egemen, devletin ise sadece gözetleyici olduğu’ ekonomik sistemi sayesinde yabancı kredi de bulmuş, borçlarını da ödemiş, fazladan döviz de bıraktırmış. Eh, TUSIAD’ın tavsiyesine uyarsa **Türkiye**’nin de aynı olanaklara kavuşması belki de olasıdır. Yalnız, sizi bilmem ama, bu işte benim kafamı karıştıran bir taraf var. Hadi bari onu da açık açık görüşelim.

TUSIAD’ın o palavra ilanında şöyle önemli bir bölüm var:

“... Zorlayıcı, önleyici önlemlerle üretim artmaz. Olsa olsa ekonomik yapı çarpılır. Giderek rejim değişir. Hür teşebbüsün zayıflaması, hürriyetçi demokrasinin zayıflamasıdır. Hür teşebbüsün yok olması ise, politik, ekonomik, sendikal, düşünsel bütün hürriyetçi demokrasinin de yok olmasıdır.” Bana öyle geliyor ki, işte burada ‘şışıyorlar’! Çünkü **Arjantin**’de olay tam tersine işlemiş, **Videla** bir dikta rejimi kurmuş, önce TUSIAD’ın ‘hür teşebbüs’e bağladığı bütün özgürlükleri yok etmiş, sonra da **Dr. Hoz** sayesinde ‘hür teşebbüs’ü ülkenin ekonomisine egemen kılmış. Başka bir deyişle, ‘zorlayıcı, önleyici önlemleri’ **Arjantin**’de sosyalistler değil, liberal geçinenler getirmişler. Piyasa ekonomisi, **Arjantin** halkının köleliği, özgürlüklerinin mezarı üstünde işliyor. Kredi, borç para, tutsaklığın bedeli olarak geliyor.

Ne haber?..

'GERÇEKÇİ ÇIKIŞ YOLU' ÖZEL SEKTÖRE YARAR MI?

19 Mayıs 1979

... Ama bu tartışmanın en çarpıcı iki noktasından birisi nedir bilir misiniz? Aslında **Ecevit** hükümetinin, iş çevrelerinin bunca husumetini üzerine çekecek kadar hiçbir zorlayıcı ekonomik önleme başvurmamış olması!.. Bunları dinlerseniz, şu CHP ağırlıklı iktidar, handiyse sosyalist bir düzeni **Türkiye**'de gerçekleştiriyor. Bre aman, nerede şu sosyalist yasalar bir de biz görelim, tadına varalım. Ülkenin bir iki kaçakçılık merkezinin üstüne gidiliyor, altın alışverişi düzene bağlanıyor diye bu patırtı koparılıyorsa, bunun sosyalistlikle filan bir ilgisi yok. Hesabını kitabını bilmek isteyen her kapitalist ülkede buna benzer önlemler uygulanmaktadır. Üstelik bazılarında bu uygulama öyle disiplinli bir biçime dönüşmektedir ki, iş çevreleri adeta bunalmaktadır. Yok, kooperatifçilik filan, **Türkiye**'nin komünistleşmesine kanıt sayılıyorsa, o zaman pes.

Herkes gibi, iş çevrelerinin de **Ecevit** iktidarının hiç de hür teşebbüse karşı olmadığını bilmeleri lazım gelir. Daha dün hür teşebbüsün ünlü temsilcileriyle karşılıklı oturup söyleşerek 'Türk ekonomisini darboğazdan kurtarıcı önlemleri', **Ecevit**, beraberce kararlaştırmadı mı? Bu önlemlerin çoğu gerçekte, dış kredi açmak için **Türkiye**'nin liberal kapitalist bir disipline girmesini isteyen 'dış çevrelerin' istediği yönde değil miydi? Hem, gerçekten CHP iktidarının sosyalistliğe doğru yelken açtığı duygusuna kapılmış idiyse, neden o tarihte bu kaygılarını hükümete söylemediler de, böyle deterjan, tıraş

bıçağı ya da diş macunu satar gibi, işi gazetelerde ilan vermeye döktüler? (Laf aramızda, bunu yapmakla **Ecevit**'in **Kurultay** üstü durumunu bir güzel sağlamlaştırdılar gibime de geliyor. **CHP Genel Başkanı** asıl solundan eleştirilecekti. **TÜSIAD** sayesinde şimdi iş çevrelerine karşı ekonomik kurtuluş savaşı filminde başrolü oynayabilecek. Bu da cabası.)

Diyeceğim, **TÜSIAD** kamuoyunda iktidarı suçlarken, elle tutulur somut kanıtlara dayanmıyor.

Aman, mevlüd'ün asıl farklı yeri, ülkeye çıkış yolu, rejimi kurtarmanın tek çaresi diye gösterdiği **Arjantin**'li **Dr. Martinez De Hoz**'un (ve de **Dünya Bankası**'nın **IMF** ve şürekâsı'nın) reçetesi, umduklarının tam tersi sonuçları ortaya dökünce başlıyor. Bu ters sonuçların birisine şöyle bir dokunup geçmiştik: Bunlar hür teşebbüs nerede egemense, çoğulcu ve özgürlükçü demokrasi orada güçlenir diyorlar, oysa bakıyorsunuz, **Arjantin**'de en bayağısından, faşizm ülkeye egemen oluyor, ekonomide liberallik o zaman 'resmi' tutum haline dönüşüyor.

Ters sonuçların ikincisi, düpedüz ekonomik düzeyde kendini gösterir. Daha önce görmedik mi? **Arjantin** bu ödeme kolaylıklarına, bu dış kredilere, bu ödeme dengesi fazlalığına kavuşmuş ama, beri tarafta yatırımlar durmuş, gayrisafi milli hasıla artmıyor, sanayi üretiminde düşüş var, ekonomi büyümüyor artık, işsizlik ise almış başını gidiyor. Peki bunu neyle açıklayacaklar. Al sana liberal ekonomi, hem öylesine liberal ki, 'sistem'in önde gelenlerinden övmeyen kalmamış, şöyle bir bakarsan hesabı kitabı kısa vadede yoluna koymuş gibi görünüyor, gel gör ki uzun vadede **Arjantin**'i 'sistem'in 'tahıl ambarı ve sığır ağılı' haline getirecek. Arzulanan bu mu **Türkiye** için? **TÜSIAD Türkiye**'nin

bölgenin kasabı, manavı, sütçüsü olmasını mı istiyor yoksa?

Ne o şaştınız mı? İster, ister. Baksanıza *Cumhuriyet*'te **Kenan Mortan**'ın yazdığına göre, **Ankara** ve **Ege Sanayi Odaları** ile **İktisadi Kalkınma Vakfı** ne görüşte imiş: "... **Türkiye'nin uluslararası iş bölümü içinde yeri bellidir. Ağır sanayileşme 20. yüzyılın son çeyreğinde boş bir tutkudur. Bu nedenle AET'nin (deyime dikkat buyurun) izin verdiği bir sanayileşme türü için onların onayı alınmalıdır. Bu nedenle gün geçirmeksizin, tam üyelik başvurusu yapılmalıdır.**" Eh, elbette bu odaların üyelerinden bazıları **TÜSIAD**'ın da üyesidir. Onlar da tıpkı **Arjantin** gibi, **Türkiye'nin** de bir hayvancılık tahıl ve sebze ülkesi olmasını yeğler.

Ya istemezlerse, ya biz de sanayicilik yaparız derlerse?.. Önerdikleri reçeteniz **Arjantin** uygulaması onları haklı çıkarır mı? Hayır. Hayır. Yine hayır.

Nedeni belli. **Arjantin**'de son üç yıllık uygulamada, üretimin düştüğü alanlardan birisi de ne, imalat sanayii değil mi? Neden düşüyor, herhalde devlet 'zorlayıcı ve yasaklayıcı' önlemler alıp kamu sektörünü devreye soktuğu için değil, zira **Dr. Martinez De Hoz**'un liberalliği piyasaya egemen. Düşüyor, çünkü **Arjantin 'sistem'**in bol bol mal ihraç ettiği bir pazara dönüşmüş. O kadar ki, yeni çıkardıkları yasayla yurt içinde yapabildikleri otomotiv sanayii parçalarını ve mallarını da dışardan ithal etmeye koyulmuşlar. Bu ulusal sanayicinin çanına ot tıkamayacak mı sanırsınız? Bizim şaşkınlar **Ortakpazar**'a paldır küldür girerlerse, Alman, Fransız ya da İngiliz sanayiiyle boy ölçüşebileceklerini mi sanıyorlar? Duman olacaklar, duman. Asıl zorlayıcı ve yasaklayıcı şamar, kapitalist ülkelerin çokuluslu tekellerinden incek suratlarına. Bunu da farketmeyişlerine doğrusu şaşılır.

Şaşılır çünkü **Arjantin** üç yıllık uygulamadan sonra farketmiş. *Financial Times*'a göre 'siyasal ve sendikal birlikler giderek büyüyen, sonunda patlayabilecek bir güç haline gelmektedir. Bazı generaller partiler politikasının gözardı edilemeyeceğini söylüyorlar. Amerikan elçisi ise, iktidarın işçilerle ilişkilerinin iyice zayıflayacağını, bir genel grevin eli kulağında olduğunu bildirmektedir.'

Yaa, beyim.

Niyet Mektubu

1

BUYURUN CENAZE NAMAZINA...

15 Haziran 1979

Hadi buyurun cenaze namazına...

Patırtı gürültü, verdi veriyor verecek derken **Paris** görüşmelerinde **Türkiye** ile **İMF** yeni 'Niyet Mektubu' üzerinde anlaşıyorlar. Diyeceksiniz ki, dideler rûşen!.. Hem de nasıl. Hele yeni niyet mektubunun basına sızdırılan bazı bölümlerini okudukça, adamın aklını ziyan etmesi işten bile değil. **İMF**, daha geniş kapsamlı ele alınırsa 'sistem', allem etmiş kallem etmiş, yıllardır ısrarlı olduğu esasları **Türkiye**'ye kabul ettirmiş. Bu bakımdan, Rûşen olan dedeler bizimkiler olmasa gerek, baksanıza **ANKA Ajansı** konuyla ilgili olarak verdiği habere nasıl giriyor:

“... Türkiye ile Uluslararası Para Fonu arasındaki yeni Stand-By düzenlemesine esas olacak ‘Niyet mektubu’nun 1978 yılındaki ‘Niyet mektubu’ ile karşılaştırılması, bu kez oldukça ağır koşulların kabul edildiğini ortaya koymaktadır. 1978’e göre ağırlaşan koşullar, başta döviz kurları olmak üzere, kamu kuruluşlarının Merkez Bankası kaynaklarından sağlayacakları krediler ve ücret artışlarına ilişkindir.”

Aslında iş bu kadarla kalsa, can sağlığı, IMF, niyet mektubunda, Türk ekonomisini kısıktırak bağlamakta, bütünüyle denetimi altına almaktadır. Nasıl mı, gayet basit. Haberden rastgele aktaracağımı birkaç noktada, işi bütün çıplaklığı ile gözler önüne serecek. Var mısınız?

Bir kere KİT’ler basbayağı öldürülüyor. ‘Kamu kesiminin borçlanma gereksiniminin azaltılmasına büyük ağırlık verilmiş. Kamu kesiminin ürettiği mal ve hizmetlere yapılan zamlar tek tek anlatılmış. Kamu personeli ayarlamalarına gidileceğine söz verilmiş.’ Ne demek bu? KİT’leri beslemeyeceğiz, ürünlerini pahalılaştıracamız, rasyonellik kisvesi altında kadrolarını kısıtlayacağız demek değil mi?

Hemen arkasından ‘Taban fiyatları’ geliyor. Malum, IMF ‘yüksek’ taban fiyatlarına oldum olası düşmandır. Bu defa da düşmanlığını göstermiş, niyet mektubunda ‘Geçen yıla göre, taban fiyatlarında yapılan artışların makul ölçüler içinde tutulduğuna dikkat çekilmekte, bundan böyle de dünya fiyatlarıyla uyum içinde kalacağı vurgulanmaktadır. Ayrıca, buğdaydaki devlet sübvansiyonunun kaldırıldığı belirtilmiş, bu tür sübvansiyonların zaman içinde birer ikişer son verileceği kaldırılacağı bildirilmiştir’. Tamam mı? ‘İnsanca, haksızca düzen’ sloganıyla iktidar olan CHP ‘kalkınmayı baş-

latacağını' ilan ettiği köylüyü 'düşük taban fiyatlarıyla' kaderine terk ediyor.

Yalnız köylüyü mü? Niyet mektubuna göre, iktidar bakın IMF'ye neyin sözünü vermiş: "... Ücret artışlarına da bu arada değinilmiş, enflasyonu hızlandırıcı etkilerin giderilmesi için, ücret artışlarının üretim ve verimlilik artışıyla ilişkilendirileceği kaydedilmiştir." İyi mi? "Toplumsal anlaşma'nın ne türlü bir uzlaşma olduğu, bu yeni niyet mektubunun aydınlığında daha bir güzel meydana çıkıyor. Sendikalar, 'verimlilik ve üretim artışlarıyla ilişkili olarak' zam isteğinde bulunabilecekler, üretim onların idaresi ve emeği dışında nedenlerden de düşecek olsa, verimlilik yeterli olmasa, bulunamayacaklar. Ne âlâ memleket.

Şuraya kadarıyla **Türkiye** ne yapmış oluyor, 'Taban fiyatlarını' düşürüyor, 'İşçi ücretlerini' donduruyor, KİT'lerin finansmanı için **Merkez Bankası** kaynaklarına başvurmayaacağına söz veriyor, bunların ürünlerini de vırt zırt pahalılandıracağını kabul ediyor. Düşünebiliyor musunuz **Türkiye**'nin IMF sayesinde çalışanlar için ne müthiş bir 'cennet' olacağını? Köylülerin işçinin cebine girecek para azalacak, buna karşılık KİT'lerde üretilen mallar gittikçe daha pahalı satılacak. Ekonomide istikrarı yoksul kesime ödetmek diye buna demezlerse, acaba neye derler?

Yeni niyet mektubu işi tadında bırakmamış, kesinlikle bu böyle.

Hemen arkasından diyor ki: "... **Türkiye**, öte yandan, ithalat üzerinde uyguladığı kısıtlamalara yenilerini eklememeyi ve mevcut kısıtlamaların kapsamını genişletmemeyi taahhüt etmektedir." Bunun anlamını bilmem açıklamak gerekiyor mu? **Türkiye**, yabancı mallara, yabancı sermayesinin ürettiklerine, eskisi gibi dire-

nemeyecek. Bir malın ithali eğer ekonomimizi aleyhte etkiliyorsa, o malın ithalini kısıtlayamayacağız. Bunun izni IMF'nin elinde olacak. **Düyun-u Umumiye**'den söz ettiğimiz zaman işi abarttığımızı söyleyenler, acaba buna ne buyuracaklar.

Ya **Fon** üyesi ülkelerle ikili ödeme anlaşmaları yapmamaya, öteki ikili ödeme anlaşmalarını 'tasfiye etmeye' söz vermiş olmamıza ne demeli? Elinoğlu bu maddeye dayanarak, **Türkiye**'nin **Fon** üyesi olmayan **Rusya** ile olan ticari ilişkilerine her an müdahale edemez mi? Dahası, kullanımına da sınırlama getirmeyi kabul ettirmiştir. **Türkiye**, bu sürede Sosyalist ülkelerden elverişli koşullarla kredi bulursa, kullanamaz demek olmuyor mu bu? Bilirsiniz, öteden beri, 'sistem'le ilişkilerimizden söz ederken, **Türkiye**'yi bir 'deli gömleğine' bağladıklarını ileri sürerim, Allah aşkına, şu koşullara bakın, elinizi vicdanınıza koyun ve söyleyin: Haksız mıyım?

Buyurun cenaze namazına...

2

ALLAH ENCAMIMIZI HAYRETSİN...

16 Haziran 1979

7 Ocakta **Guadeloupe**'da **Batılı** dört lider kafa kafaya vermişlerdi ya, bir iddiaya göre o toplantıda **Türkiye**'den söz ederken **Alman Şansölyesi Schmidt** şunları söylemişti:

"... Bugün, IMF'yle anlaşmaya yani devalüasyon başta olmak üzere öteki önlemleri almaya zorlamak **Türki-**

ye'yi açıkça intihara itmektir. Üretimi duran, dolayısıyla satacak malı olmayan bir ülkeye devalüasyon yaptırılır mı? Bırakın yardım edelim, rahat nefes aldıralım, ardından IMF ile anlaşma ve bir istikrar programında ısrar ederiz.”

Şimdi IMF'nin koşullarını Ecevit hükümeti bir bir yerine getirirken, Türkiye'nin 'intihara sürüklenip sürüklenmediğini' elbette düşünüyoruz ama, o tarihte Guadeloupe'de Başkan Carter'in Schmidt'e ne cevap verdiğini bilmemizde de yarar çok. Carter'in sözleri şunlar:

“... Almanya'nın bu yaklaşımını Washington kabul edemez. IMF bizim kurduğumuz bir mekanizmadır ve kurallarının dışına çıkılmamalıdır. Türkiye'ye yardımı hepimiz belirli koşullarda vereceğiz. Neden bu koşulların müzakeresini biz yapalım ve ardından kötü kişi olalım? Bırakın uluslararası memurlar yapsın.”

Demek ki, Ecevit neredeyse bayram ederek Guadeloupe'da Türkiye'ye 'siyasal yardım' kararı alındığını, 'ivedi bir yardım geleceğini' ilan ederken, Batılı 'büyükler' yardımı daha o zaman IMF koşuluna ve birtakım 'belirli koşulların gerçekleşmesine bağlamışlardır. Türkiye'nin araya NATO'yu, AET'yi, OECD'yi, ya da tek başına Almanya'yı koyarak, yardım işinden IMF'yi çıkarmak istemesi böylelikle fiyaskoya uğramış oluyordu.

Gerçekten, Türkiye davayı Guadeloupe'dan çok önce kaybetmişti.

Nasıl mı? Bakın: Önce NATO Genel Sekreteri Luns Ankara'ya gelir, dönünce konseyini toplar der ki: “Türkiye'nin kaderi IMF'nin eline bırakılamaz, bunlar işi sadece ekonomik açıdan görüyorlar oysa olaya siyasal açıdan bakılmasında yarar vardır. Norveç'e bir gün içinde üç milyar dolar bulan Batı'nın Türkiye'ye muhtaç olduğu 1,5 milyar doları bulamaması düşünüle-

mez. NATO dayanışması çerçevesinde bir şeyler yapmalıyız.” Luns gerçekte Ankara’nın ısrarla ileri sürdüğü NATO anlaşmasının 2. maddesine dayanmak istiyordu. Üyelerin en başta da **Amerika** ve **Fransa**’nın cevabının ne olduğunu biliyor musunuz? “NATO, askeri amaçlardan başka bir amaç için kullanılamaz.”

Arkasından **AET Komisyonu Genel Sekreteri Emile Noel** ülkemize gelir, durumu görünce etekleri tutuşur, döner dönmez **Komisyon Başkanı Jenkins**’i uyarır: “AET liderlerine bir uyarı mektubu gönderilmeli, **Türkiye**’yi kaybedebiliriz.” 4 Aralıkta demek ki **Guadeloupe**’dan epeyce önce bir mektup AET liderlerine dağıtılıyor. **Avrupa Türkiye**’ye yardıma çağrılıyor. O ara, AET teknik servislerinde çalışanlar gazetecilere diyorlar ki: “**IMF**’nin tutumunu anlayamıyoruz. Böyle katı bir tutum **Türkiye**’yi mahvetmek anlamına gelir.”

Türkiye harıl harıl, bazı Avrupalı uluslararası örgütleri harekete geçirerek, **IMF** engelini aşmaya çalışa dursun, **IMF** yetkilileri **Washington**’daki AET’ye zılgıt çıkıyor: **IMF**’ye göre, **Türk hükümeti** verdiği sözlerde durmamakta ve alınması gereken hiçbir önlemi almamaktadır. **Türk hükümeti** inandırıcılığını yitirmiştir. AET, **IMF** dışı fon ya da ivedi yardım önerilerinde bulunmakta, **IMF**’nin **Türkiye** ile pazarlık gücünü kaybetmektedir. Bu bakımdan, **IMF**, AET’nin davranışını doğru bulmadığını bildirir.

Peki sonuç? Sonucu nasıl bilmezsiniz, söze başlarken söyledik ya, **Guadeloupe**’da Schmidt **IMF**’siz ivedi yardım lafını açacak oluyor, **Carter**’dan cevap hazır: Bırakın o işi **IMF** yapsın.

Peki, **Carter**’ın dediği olmadı mı?

Türkiye’nin ‘tam teslimiyeti’ üzerine aramızda tartışıyoruz. En çok sorulan sorulardan birisi şu: Değil mi ki **Ecevit** eninde sonunda **IMF** koşullarına baş eğecekti,

neden aradan ayların geçmesine sebep olarak durumu daha da ağırlaştırdı? Bu sorunun cevabı galiba şudur: **Ecevit**, biraz Arap ülkeleri, biraz **Rusya** ve **Doğu Bloku** kartını oynayarak, NATO, AET biraz da vs. gibi **Batılı** örgütleri harekete geçirerek, IMF engelini aşabileceğini umdu. Oysa, her girişimde karşısına **Amerika** dikildi, zira IMF'siz yardım önerilerini reddeden daima **Amerika** oldu. Niçin? Bu sorunun karşılığını vermek zor değildir. Bir kere **Amerika** yardımı siyasal 'belirli koşullara' bağlamak niyetindeydi. **Türkiye** henüz bu koşulları kabul etmiyordu, ikincisi SALT 11'nin akıbetini bekliyordu, yardımı açmak mukabilinde, U-2'leri **Türkiye** üzerinden uçuracaktı.

Gidişat odur ki, **Amerika** arzusuna nail olmuş, **Ankara**'daki hükümeti bir defa daha, hem kendi önünde, hem de IMF önünde diz çöktürebilmiştir. Allah encamımızı hayretsin. Amin.

3

İÇİŞLERİMİZE KARIŞMIYORLARMIŞ

17 Haziran 1979

Warren Christopher demiş ki, aman efendim, o nasıl laf, **Türkiye**'nin içişlerine karışmak haddimize mi düşmüş, ne Amerikan hükümetinin böyle bir niyeti ve fiili vardır, ne de bendenizin. Adam bunu ciddi ciddi gazeteye demeç diye veriyor. Hani **Türkiye**'deki muhalefeti iktidara yardımcı olmamakla suçlamıştı da, **Demirel**, uzaktan da olsa, bu zatı bir güzel fırçalamıştı ya, işte ona cevap. Demek aşağıdan alıyor, sebebi de belli: Türkler

gururlu adamlardır, işlerine başkalarının burunlarını sokmasından hoşlanmazlar, tam da IMF'nin acı ilaçlarını içireceğimiz sıra, üstlerine varmayalım filan.

Amerika Türkiye'nin işlerine karışmazmış... Sevsinler. Ecevit hükümetinin bir buçuk yıldır bütün çabaları, Amerika'nın lafı döndürüp dolaştırıp IMF'ye bağlamasıyla son buluyordu. IMF'nin kime bağlı olduğunu dersiniz, artık Sağır Sultan bile duydu. Dahası var, başlamıştır bilir misiniz? Söyleyeyim: İran'ı kaybettikten, Ruslarla SALT 11 anlaşmasına vardıktan sonra. Birden görülmüştür ki, Sovyetler'in anlaşmaya uyup uymadığının denetimi, İran'daki üsler elden gittiğine göre, ancak Türkiye'deki üslerden ya da Türkiye hava sahası üzerinde uçacak U-2'lerden mümkündür, buysa Türklerin rızasına bağlı olabilir. İyisi mi, işi pazarlığa dökersin, üç beş kuruş yardımı bazı siyasal koşullarla birlikte buna bağladın mı, sen sağ ben selamet.

İyi ama, Türkiye'nin işlerine karışmak olmuyor mu bu?

Daha güzelini ister misiniz? **Mehmet Barlas Demirel'e soruyor: Siz de IMF'yle anlaşmıştınız, bu anlaşma neden yürümedi? Demirel'in cevabını aynen aktarıyorum: "... Sonradan IMF anlaşmayı yürütmedi. Bunun, siyasi sebepleri vardı. İç-dış karışık siyasi sebepler. Çünkü bugünkü hükümeti oluşturan beyler, o zaman hükümeti dışarıya jurnal ettiler, hasta adamdır, Türkiye batmıştır dediler. Yardım yapmayın dediler. Böylece Türkiye sıkıntılara düşecekti, biz de hükümetten düşecektik. Maksat buydu. Biz hükümetten düşmesine düştük, ama onlar Türkiye'yi çıkartamadılar, kendi kazdıkları kuyuya kendileri düştüler."** Acaba neden, merak mı ettiniz? **Demirel onun cevabını da veriyor: "... 500 milyar dolar paranın dünya piyasasında dolaştığı bir za-**

manda, Türkiye'nin ihtiyacı ne ki? Yılda 1,5-2 milyar dolar. Türkiye'nin bu parayı bulmamasının sebebi siyasetidir. Mesela, Amerika dahi, Türkiye'nin ilişkide bulunduğu pek çok ülke 'Kıbrıs meselesini ya çözersiniz, ya da çözdürürüz' tutumu içindedir. Türkiye bir nevi iktisadi ambargoya maruz kalmıştır. Ve yine bugünkü hükümeti teşkil eden beyler, Amerika ve bazı Batı ülkelere hükümet olabilmek için, Kıbrıs meselesini çözersek biz çözeriz demişlerdir.”

Durum yeterince açık ve aydınlıktır sanıyorum. Ecevit, iktidar olduğu zaman, Batı'nın onu Kıbrıs sorununu çözümlemek, Türkiye'yi sanayileşmekten uzaklaştırmak için 'seçtiğini' yazmış olduğundan, eski Başbakan'ın dedikleri benim için sürpriz değil, değil ama, bir eski Başbakan'ın IMF konusunda da, dış politikamız konusunda da, Amerika'nın işlerimize nasıl burnunu soktuğunu açıklaması çarpıcı bir kanıt değil mi?

Nasıl, daha kanıt mı istiyorsunuz? Pekâlâ...

1978'de, hep biliyoruz, bu iktidar IMF'yle yine anlaşmış, bir niyet mektubu vermişti. Buna göre, 'istikrar önlemleri' almayı vaat ediyor, buna karşılık, IMF de ona 450 milyon dolarlık bir yardım sağlayacağını bildiriyordu. Nitekim Mayıs 1978'de bu miktarın 150 milyar doları serbest bırakıldı. Gelgelelim, ikinci kredi diliminin serbest bırakılacağı Ağustos 1978 tarihinde, avcumuzu yaladık. Tıpkı Demirel hükümetine olduğu gibi, IMF, bu kere Ecevit hükümetine de krediyi vermemiş, sözünü tutmamıştı. İyi ama, niye?

Bakın, o tarihlerde TC Merkez Bankası'nın sorumlusu olan Dr. Sadıklar, olayı nasıl anlatıyor: "... Ağustos 1978 tarihinde Türkiye'nin dıştan görünüşü çok ilgi çekicidir. Bu görünüşü dış bankacılar, Merkez Bankası yetkililerine şu şekilde anlatmışlardır. 'Türkiye, eko-

nomisinde istikrar sağlamak ve dış dünyadan kaynak aktarmak için bir istikrar programı ilan etmiş ve para fonu ile anlaşma yapmıştır. Buna rağmen ekonominin istikrarını bozucu, anlaşmaya ters düşen, emisyon artırıcı birçok karar alınıp uygulanıyor. Siz dünyayı bunlardan habersiz mi sanıyorsunuz? Mesela tamgün yasa-sı ile ödenecek ilave ücretlerin kaynağı nerededir?”

Başka türlü söylersem, şöyle mi diyeceğim: Ecevit hükümetinin İMF'yle ilk anlaşması, bu hükümet tama-mıyla iç sorun saydığı bazı konularda bağımsız karar-lar aldı diye bozuluyor. Hayır, böyle olmayacakmış, bağımsız **Türkiye Cumhuriyeti**'nin kendini bağımsız sayan hükümeti, tıpkı bir **Osmanlı** hükümeti gibi **Dü-yun-u Umumiye**'den talimat ve izin alacakmış. Almaz-sa, şıp, krediyi kesiyorlar. **Ecevit**'i bir yıl kadar sağa so-la çırpındıktan sonra, ayaklarına düşürüp, teslim alı-yorlar.

Sonra bunun adı, **Türkiye**'nin içişlerine karışma-mak öyle mi? Ah, canım.

Bu pazarlıklar konusunda **Mehmet Ali Birand**'ın yazdıklarını okudunuz mu? Hadi okuyun da görün: “Aslında adını koymadan konuşulan, ‘**Türkiye**'nin eko-nomik yapısının değiştirilmesinin’ yollarıydı. Yani bu-güne kadarki karma ekonomi yerine, Batı’daki piyasa ekonomisinin getirilmesi. Yani Meclisler’den beş yıllık planın değiştirilmesi...”

Bir Buçuk Savaş

1

ABD, ORTADOĞU'YA MÜDAHALE EDECEĞİNİ
SAKLAMIYOR Kİ...

6 Temmuz 1979

“... ABD’li meslektaşım, Türkiye’nin Arap ülkelerine uyguladığı yakınlaşma politikasını anlamakta güçlük çekiyor. Bunun yerine kendisine, ABD’nin uyguladığı, İsrail, Yunan lobilerine dayalı politikayı yorumlamasını salık veririm. Çünkü ABD, özellikle Ortadoğu’da İsrail’in yanlış enflasyonuna dayalı politikasını sürdürmekte, İran’daki etnik grupları kışkırtmakta, Irak’ı parçalamayı amaçlamaktadır. Bu politikayı sürdürürse, ABD’nin kayıpları da artacaktır.”

Tırnak içinde okuduğunuz sözler var ya, bunları İstanbul’daki seminerde, Amerikalı Profesör Gruen’in saçmalamalarına karşı Prof. Besim Üstünel söylüyor. Hem güzel söylemiş, hem doğru. Yalnız, dediklerini buraya alışım sadece bunu söylemek amacını gütmüyor. Şu aşağıya alacağım sözlerle yanyana getirip değerlendirmenizi isteyeceğim. Pek ilginç oluyor, ortaya başka boyutlar çıkıyor da ondan:

“... Amerika, İsrail’in Arap dünyasına yönelik saldırgan emellerine göz yummakla kalmamakta, İran’daki kalesini yitirdikten sonra, İsrail’le beraber Ortadoğu’da yeni bir etki alanı yaratmaya çalışmaktadır. Bunu ortak bir plana bağlamışlar, Litani adı verilen bu plana göre

Ortadoğu ülkeleri yeni savaşa bulaştırılacak, bu arada Filistin Kurtuluş Örgütü de ortadan kaldırılacaktır. Plandan ve durumdan, bir süre önce kendisiyle konuyu görüştüğüm Suriye Devlet Başkanı Hafız Esat'ın da haberi vardır...”

Üstünel'in dediklerini nasıl da tamamlıyor, Arafat'ın söyledikleri. Ne o şaştınız mı, evet, bunları söyleyen, daha doğrusu *Middle East* adlı dergiye demeç olarak veren **FKÖ Başkanı Arafat**. O da, **Amerika'nın Ortadoğu'daki** niyetlerinin ne olabileceğine işaret etmiş oluyor. Şimdi birisi çıkar der ki, elbette öyle diyecek. **İsrail** uçakları ikide bir **Lübnan'daki Filistin** gerillalarını bombalamaktadır, adamın canı yanmış, duygusal olarak konuşmadığı ne malum?

Ha, o zaman siz, ABD **Savunma Bakanı Harold Brown**'ın geçenlerde Amerikan ABD **Televizyonu**'na verdiği demeci görmediniz. Böyle önemli bir açıklamayı atlar mı adam birader? Baksana ne diyor **Amerika'nın Savunma Bakanı**:

“... Amerika ve öteki gelişmiş kapitalist ülkeler petrole dolayısıyla Ortadoğu'ya bağımlıdır. Ortadoğu ise, son derece istikrarsız bir bölge görünümündedir. Bu nedenle bölgede çıkabilecek herhangi bir karışıklığa Amerika'nın ve diğer gelişmiş kapitalist ülkelerin karışması kaçınılmaz olacaktır.”

Harold Brown'ın dediklerini hakkıyla değerlendirebilmek için, bu tür diplomatların ağzında 'istikrarsız' deyiminin '**Amerika**'nın çıkarlarına elverişli değil' anlamına geldiğini bilmeniz gerek. 'Bölgede çıkabilecek herhangi bir karışıklık' ise, pekâlâ **İsrail**'in yeniden **Lübnan** içlerine dalması, Filistinlilerle **İsrail** arasındaki bir çatışmaya **Suriye** ve **Irak**'ın müdahalesi biçiminde oluşabilir. Duymadınız mı, **İsrail** uçakları **Lübnan**'ın güneyin-

deki **Filistin** kamplarına saldırınca, **Suriye** uçakları işe karıştı, her iki taraftan kayıplar oldu. İyi kötü bir tırmanma var işte. İş biraz daha büyüdü mü, 'istikrarsız petrol bölgesinde istikrarı sağlamak amacıyla' **Amerika** savaşa katılabilir.

Neyle mi? İlahi, aylardır **Amerika'nın Ortadoğu'da** ki herhangi bir çatışmaya burnunu sokmak amacıyla, özel ordu hazırladığını yazıp duruyoruz; dememiş miydik hani, bu ordu çöl savaşları için özel eğitim görerek hazırlanıyor da, uçaklarla sekiz saatte bölgeye gelebilmesi için, türlü çareler planlanıyor diye. Yanılmıyorsam, bu iş için yol üzerinde mutlaka havaalanlarına gereksindiklerini, **İspanya'daki** alanların uzak olmaları dolayısıyla **Türkiye'deki** alanlardan yararlanmayı tasarladıklarını da yazmıştım. Şimdi üşenmesem, o yazıları da bulurdum ya, belleğinize güveniyorum. İşte bu dediklerim, nihayet resmi, hem de çok resmi bir ağız tarafından da doğrulandı. Kim olduğunu merak mı ettiniz, hadi söyleyeyim: Şu **General Haig** yerine, NATO'nun başına getirilen **Amerikalı Komutan Rogers** var ya, dedikleri de şunlar:

“**Amerika, Basra Körfezi bölgesinde, Ortadoğu'da** ya da üçüncü dünyanın herhangi bir yerinde meydana gelecek olaylara anında müdahale edebilecek 110 bin kişilik bir 'yıldırım ordusu' kurmayı planlamıştır. Bu ordu gereken yere büyük bir hızla ulaştırılacaktır. Orada kendi olanaklarıyla altmış gün tutunabilecekler. Ayrıca paraşütçü tümenleriyle desteklenecektir. Bütün sorun silah, araç gereç ve cephanesinin özel olarak bir yerde depolanması ve müdahale gerektiği anda lojistik sıkıntılarla karşılaşılması sorunudur.”

Eh, sözü toparlayabiliriz sanırım. **Birleşik Amerika**, minarenin kılıfını hazırlamış bile. **Ortadoğu'ya** girmek istedi mi, ufacık bir çatışmayı bahane edebilir. Anlaşı-

lıyor ki, **İstanbul**'daki seminerde **Türkiye**'yi harıl harıl Araplardan uzak tutmaya çalışan **Amerikalı** profesörler, bu yıldırım ordusunun yararlanacağı üsleri ve silahların depolanacağı yerleri düşünüyorlar. **Vance** kendi ağzıyla **Türkiye**'yi '**Amerikan savunmasının güneydoğudaki kalesi**' saymadı mı?

Ama yağma yok.

2

NİYE TEPKİ GÖSTERMEZ TÜRKİYE?

7 Kasım 1979

Alev'in kafası bozulmuş, gecenin bir saatinde telefon, hattın öteki ucunda o: "... Sen, diyor, bu **Ortadoğu** sorununu niye bu kadar kafana taktın anlamıyorum doğrusu. İşin yok galiba, baksana kardeşim, herkes meşgul olacak ne ilginç konular buluyor. Benzin karnesi sorunu var, muhalefetin 266'yı bulup bulamaması sorunu var, sıcaklar da artacakmış diyorlar, yazlıklar ateş pahası filan festekiz..."

Siz ne diyorsunuz peki, şimdi bu kız haklı mı? Bence değil, bir kere haberleri doğru dürüst izlememiş, ikincisi değerlendirememiş. Çünkü, sadece ajans bültenlerini şöyle gözden geçiren birisi bile, **Ortadoğu**'da ciddi bir tehlikenin varlığını, üstelik bu tehlikenin önemli bir kısmıyla **Türkiye** üzerinde dolaştığını hemen görür. Durumu, **Alev**'in (**Alev** gibi, ülkenin çevresinde olup bitenleri yarım kulakla izleyenlerin) dikkatine sunmak, hiç olmazsa biraz daha ilgilerini artırmak için, ne yapacağım biliyor musunuz? **Ortadoğu** üzerindeki Amerikan

tehdidiyle ilgili haberleri birbiri ardınca gelişigüzel sıralayacağım. Öyle sanıyorum ki, durumun ciddiliği bütünü ortaya çıkacak.

Varan bir / Yıllardır Amerika'yla canciğer kuzu sarması geçinen **Suudi Arabistan**'ın şu ara önemli askeri manevralar yaptığını işittiniz mi? Evet, yaptı, üstelik bu manevralara çağırdığı **Kuveyt Savunma Bakanı Salim El Sabah** ABD'ne açıkça uyarıda bulundu, dedi ki, petrol kuyularına karşı bir harekete girişilmesi çok yanlış bir şey olur, ayrıca cesetlerimizi çiğnemenin amacına da eremez. İyi mi?

Varan iki / Kuveyt'te çıkan 'tutucu' **Al Ray Al Am** gazetesi ABD'nin Suriye, İsrail hava çatışması karşısında izlediği tutumun içten olmadığına değinerek, Amerika'nın Kuveyt üzerinde gittikçe artan bir baskı uygulama eğilimi gösterdiğini, 'özel vurucu kuvvet'in asıl hedefinin Araplar olduğunu belirtti. Bu, nasıl?

Varan üç / Basra Körfezi'ndeki Arap ülkelerinde bir geziye çıkmış olan **Libya Devlet Başkanı Kaddafi**, bir basın toplantısı yapıyor. Bu toplantıda ne dese iyi: "ABD petrol ülkesi körfez emirliklerine herhangi bir müdahaleye kalkışırsa, düpedüz çılgınlık yapmış olur. Bu takdirde petrol ülkeleri yeniden gelişmiş Batılı ülkelere petrol boykotuna başlayacaklardır. Böyle bir müdahale halinde petrol silahının kullanılması çok yasal ve yerinde olacaktır." Kaddafi durumu hayli ciddi görmese, bu türden sözler eder mi? Hadi etti diyelim, kalkıp **Newsweek** dergisinin dediği gibi **Sovyetler Birliği**'nden büyük ölçüde silah satın almaya girişir mi?

Varan dört / Sovyetler dedim de... Lübnan'da yayınlanan *Monday Morning* dergisine, SSCB Doğu Bilimleri Enstitüsü Direktörü ve Bilimler Akademisi üyesi **Yevgeniy Primakov** bir demeç veriyor. Dediği özetle, şu:

“Son zamanlarda Sovyetler’in Irak ve Suriye’ye silah vermeyi reddettiği yolunda bazı söylentiler dolaştırılmıştır. Bunların aslı faslı yoktur. SSCB yükümlülüklerini bugüne kadar yerine getirmiştir. Bundan sonra da getirmeye devam edecektir. Zaten Suriye ve Irak’a yapılan silah yardımı, bu ülkelerin savunma yeteneklerinin artırılması, böylelikle ulusal bağımsızlıklarını koruyabilmeleri amacına yöneliktir. Öte yandan, Sovyetler’le Suudi Arabistan arasında bazı gerginlikler olduğu da ileri sürülüyor. Bunun da gerçek olmadığı kesindir. Sovyetler Birliği ile Suudi Arabistan arasında normal ilişkilerin gelişmemesi için bir neden göremiyorum. Aslında, tüm bu söylentilerin amacı, Amerika’nın Basra Körfezi’ndeki girişimlerini perdelemektir.”

Şimdi özetleri toparlayalım mı?

Yasser Arafat’tan Muammer Kaddafi’ye, Kuveyt Savunma Bakanı’ndan, Suudi Arabistan Savunma Bakanı’na Ortadoğu’da herkes, harıl harıl, Amerika’nın bölge ülkeleri üzerindeki baskısından, petrol kuyularına silahlı müdahalesinden söz ediyor. Bu arada **Sovyetler Birliği**, bu defaki **Ortadoğu** savaşının en ön sıradaki ülkeleri olabilecek **Suriye** ve **Irak**’a silah yardımını sürdürdüğünü ve sürdüreceğini açıklıyor. (Elbette, bir bildiği olmalı, öyle değil mi?) Berideyse **Libya**’nın aynı tehlikeye karşı **Sovyetler Birliği**’nden büyük ölçüde silah alacağı bizzat **Batılı** dergiler tarafından açıklanıyor. Böyle bir perspektif içinde lütfen **Türkiye**’yi ve **Türkiye**’nin yerini düşününüz... Doğrusu ya, **Türkiye** tarafsız bile kalsa, ‘sistem’in yapacağı fazla bir şey yoktur. Daha gerçeği odur ki, geçenlerde bir başka Arap yetkilisinin dediği gibi, **Amerika**’nın **Ortadoğu**’daki girişimi, onun başına yeni ve daha belalı bir **Vietnam** derdi açacaktır. Böyle bir olayın bütün Arap halklarını nasıl radikalleş-

tireceğini, **Türkiye**'yi de sonunda nasıl **'sistem'**den koparacağını bir kenara bırakıyorum.

Şu **'Yıldırım Ordu'**nun teknik niteliklerini verip, bu dosyayı kapatacağım.

3

'QUICK ALERT FORCE!..'

8 Temmuz 1979

Amerika'nın 'müdahale' için örgütlediği **Yıldırım Ordu**-su'nun dayandığı fikir, 1969'dan geliyor. O tarihte **Pentagon**'da şöyle bir ilke saptamışlar: “**ABD**, kendisini her durumda bir buçuk savaşı başarıyla sürdürebilecek biçimde hazırlamalıdır.”

'Bir buçuk savaş' da ne demek mi? İzahı şöyle: “... Bir savaş **Avrupa**'da –belki **Sovyetler'e** karşı– yarım savaş da başka bir yerde, –**Güney Kore**, **Doğu Akdeniz** ya da **Basra Körfezi**.” **ABD Savunma Bakam** geçenlerde, bayram değil seyran değil, **Amerika**'nın 110 bin kişilik **'Yıldırım Ordusu'** ile **Ortadoğu**'ya müdahale edebileceğini söylerken, işte bu ilkeleri benimsemiş oluyor artık, bir yörede başlatılmış silahlı bir eyleme, hava ya da deniz yoluyla, bir takviye gücü ulaştırmak olanaklarına sahiptirler.

Yıldırım Ordusu diye çevirmek, bilmem doğru mu, bunun aslı **Quick Alert Force**, 1977'den itibaren üç büyük birlik, komutasına verilmiş: 82. paraşütçü tümeni, 3. hava piyadesi tümeni. Bir de deniz piyadesi tümeni. Bu üç birlik, özel biçimde eğitiliyor, sık sık manevra yapıyorlar. Bu oluşunca **Pentagon**, taşınmaları işine el atı-

yor. İki yüz otuz dört **C-141** uçağına, yetmiş **C-5** uçağı ve iki yüz yirmi yedi ‘ticari hat’ uçağı ekleniyor. Muazzam bir nakil filosu. Sıra geldi, harekât alanına? **Pentagon**’un görüşüne göre, bu alan ‘**Ortadoğu**’da, **Doğu Akdeniz Bölgesi**’nden başlayıp, **Mısır**’ı, **İsrail**’i, **Suudi Arabistan**’ı, öteki **Arap emirliklerini** içine alarak **Basra Körfezi**’ne kadar’ uzanmaktadır. **Pentagon**’daki uzmanlar şöyle diyorlarmış: “**İsrail**’in topyekûn bir askeri yenilgiye uğramasına asla olanak bırakmayacağız.” **Savunma Bakanı**’nın ise, geçen yıl daha **İran** Amerikan yö-rüngesinden çıkmadan önce bile, şöyle dediğini kimse unutmamış: “... hayati petrol üreticisi **Basra Körfezi ülkelerini** **Sovyetler**’in kontrol etmesi olasılığı, **NATO**’nun birliğini bozabileceği gibi, **NATO**’nun kendi kendini savunma gücünü de tahrip edebilir.”

Şimdi durum biraz daha iyi aydınlandı mı?

(‘**Yıldırım Ordusu**’nun, operasyon bölgesine nasıl ve ne kadar zamanda aktarılacağı sorununa geçeceğim ama, kafam bir şeye takıldı, söylemeden edemiyorum: **Bakan**’ın dedikleri arasındaki **NATO** lafına dikkat ettiniz mi? Herif, kendi çıkarına bağımsız ülkelere saldıracak buna sen **NATO** üyesisin diye, sözgelişi **Türkiye**’yi de alet edecek. Ne âlâ memleket? Bilmem ama, **Dışişleri Bakanlığı**’ndaki ilgililer bu konuyla biraz daha yakından ilgilenseler, hiç fena olmaz.)

Gelelim ‘nakil’ işine: Önemli bir iş bu, çünkü **Sovyetler** bölgeye daha yakın, bu yüzden **Amerika** 82. Tümeni (paraşütçü) operasyon bölgesine en geç bir haftada aktarabileceğini hesaplamış. Hemen arkasından **C-141 Starlifter** ve **C-5 Galaxy** uçaklarına bindirilmiş olarak hava piyadeleri geliyor. Anfibi araçlarla taşınması düşünülen deniz piyadelerinin gelmesi, elbette biraz daha fazla uzuyor. Ne var deniz piyadelerinin gelmesi, el-

bette biraz daha fazla uzuyor. Ne var ki, **‘Yıldırım Ordusu’**nun bölgeye getirilmesi ve yayılması ne kadar çabuk gerçekleştirilirse gerçekleştirilsin, **Pentagon’**daki uzmanların kafalarını başka bir sorun yoruyor: “Müdahale” edilecek yöresel silahlı kuvvetler, armut toplamıyor elbet, işin kötüsü bu yöresel silahlı kuvvetlere ya Amerikalılar kendileri ya da Ruslar zırhlı araçlar satmışlar. Eee, zırhlı birliklere karşı havadan indirilmiş deniz ya da kara piyadesi ne kadar başarılı olabilir ki? Ne yapıp yapıp, bu birliklere zırhlı birlik desteğini eklemek lazım. Şimdi hafif tankları taşıyabilecek **CH-53’e** helikopterlerini geliştiriyorlarmış ki, tahminlere göre, 1980 başlarında göreve hazır olacaklarmış.

Ha pardon, az kalsın unuttuyordum, **‘Yıldırım Ordusu’** üç ana birlikten oluşmuştu ya, bir yıldır işin biraz daha sıkı tutulduğunu, başka birliklerle pekiştirildiğini ünlü **Londra Stratejik Araştırmalar Enstitüsü** bildiriyor, (zaten bu bilgileri oradan toparlıyoruz) anlaşılıyor ki o üç ana birliğe, ayrıca, 6 hava süvarisi tugayı ile daha birkaç deniz piyadesi tümeni ilave edilmiş. Koskoca bir ordu canım. **Harold Brown’**ın dediği gibi, 110 bin kişi kadar oluyor. Ayrıca, bunların **Washington’**da bir kurmay heyetleri var, bir sürü destek birlikleri filan.

Açıklanmayan ama varlığı bilinen problem, bu havadan aktarılacak birliklerin yol boyunca yararlanacakları hava üsleri: **İspanya’dakiler** mi? **Kıbrıs’takiler** mi? **Türkiye’dekiler** mi? Ya da (yeni kurulacak) **Mısır’dakiler** mi? Eğer çatışma umulduğu gibi **Basra Körfezi’**nde çıkarsa, bu takdirde belki **Mısır, Kıbrıs** daha elverişli olur. Yooook, **Arafat’**ın sözünü ettiği **Litani planı** uygulanır da **İsrail’e, Suriye-Irak** ve **Filistin** arasında bir savaş çıkarılırsa, bu takdirde, **İncirlik, Piriçlik** gibi **Türkiye’**deki üsler ön plana çıkar.

Acaba o zaman, **Türkiye**'de iktidarda bulunan **Cumhuriyet** hükümeti ne yapar? Verilmiş bir kararı var mıdır? Yoksa, bir ayak önce böyle bir karara varması gerekmez mi? Bu bakımdan, belki yardımcı olur düşüncesiyle, bu bilgileri, **Milli Güvenlik Kurulu**'ndan **Bakanlar Kurulu**'na kadar bütün ilgili dairelerin dikkat ve bilgilerine arz ederim.

Bu kadardır ol hikâyet...

Taşın Altındaki Çapanoğlu

1

DÜZENİN DEĞİŞMEMESİ İÇİN...

9 Temmuz 1979

Geçen yıl, **Ecevit** iktidarının ilk ayları. Olmadık bir yerde, ünlü işadamlarımızdan birisiyle karşılaşıyoruz. Meğerse yazılarımı okurmuş. Bana merakla sorduğu nedir bilir misiniz? “**Ecevit** iktidarı sosyalisttir değil mi? Bunların sosyalistliği nereye kadar gider acaba?” Gülmüştüm. Aklıma, **İstanbul**'da, sinemayla uğraşan eş dostun bulunduğu bir gece misafirliğinde, hemen herkesin yakında ülkenin uğrayacağı komünistlik belasından nasıl dehşetle söz ettikleri aklıma gelmişti: Kapıcılar, apartmanlarda oturacakları katları şimdiden seçmekteymişler de, ev hizmetlisi kadınlar kimin arabasına nasıl el koyacaklarını çoktan kararlaştırmışlarmış... O ünlü işadamı da, o gece toplantısındaki sinemacı dost-

larım da, ben söylediklerine güldükçe şaşırıyorlardı. Ben, düpedüz solcu bilinen bir adam, ne **Ecevit**'in sosyalistliğini ciddiye alıyordum, ne de ödlele birtakım varlık düşkünlerinin uydurdukları söylentileri. Allah, Allah olur şey miydi bu?

Madenlerin kamulaştırılması söz konusu olunca, ortalığı yine iktidarın komünistliği sözleri vardı. Tam Gün Yasası'nda, aynı şey. Kuyumcular davası, hiç fark yok. Hele bazı sağcı parti sözcülerinin kasıla, kasıla, iktidarın 'ideolojik amaçlı önlemler'den dem vurmaları yok mu? Bre insafsızlar, ideolojik amaç kim, **Ecevit** iktidarı kim? Bu iktidarda bırakın ideolojik amacı, bir fırt ulusal çıkar düşüncesi olsaydı, kalkar da '**sistem**'in şakır şakır dikte ettiğı bunca zararlı koşulu gık demeden sineye çeker miydi? Bu neye benziyor, hani bizde bazı şaşkınlıklar vardır, **İnönü**, **Menderes** diktasına karşı çıktı, iktidarında devletçilik yaptı diye 'mumaileyhi' ile-rici filan sayarlar da, aynı **İnönü**'nün 1938-1950 arasını düpedüz faşistlik etmekle geçirdiğini, sonra da ülkeyi gözünü kırpmadan **Truman Doktrini** denilen, üstelik bugün çektiğimiz bunca musibetin kaynağı olan rezilliğe bulaştırdığını görmezler, işte ona.

Gülten, hınzır, sigarasının dumanı altından, sinsi sinsi gülüyor. Az önce bazı şeyler konuştuk, sözü oraya getireceğimi biliyor çünkü. Haberiniz olmuştur. İktidar bu ara otomotiv ve endüstrisine el atmış, bu endüstriyi bir disipline almak için yeni bazı önlemler düşünüyormuş. İki nedenden dolayı, birisi ha babam de babam araba çıkarıp karayolları şebekesi üzerine salıvermenin yolları duman etmesinden, ikincisi (daha önemlisi) akaryakıt gerçeğinin gittikçe bir facia halini almasından. Petrolün ve benzinin bu kadar pahalı olduğu bir dönemde, aralıksız otomobil çıkarmanın anlamı

ne? Bu üretimi ya kısıtlamak, ya da yöneltmek gerek. Toplu taşımacılıkla, üretime yönelik araçları çıkarması için, ne gibi mi? Otomobil yerine traktör, lüks ya da spor araba yerine, otobüs, kamyon gibi. (Zaten dışardan gelen alım istekleri de bu türden arabalara yöneliyor) Ha, bir de üretilen arabaların dağıtım ve satımını bir düzene bağlamak istemektedirler. Bilmeyen kaldı mı, hele son MC'ler döneminde otomotiv endüstrisinin mal dağıtım ve satım düzeni evlere şenlik bir şeydi. İşte iktidar buna bir çare bulacakmış.

Uğur (Mumcu) yazısında diyor ki, şimdi siz seyreyleyin gürültüyü, iş çevreleri kıyameti koparacaklardır. Ne diye koparacakları da, belli: Bu iktidar sosyalisttir, işte otomotiv endüstrisinde 'ideolojik amaçlı yeni düzenlemeler yapıyor' falan filan. Bilmem yazmış mıydım, klasik kapitalist liberal ülkelerde kapitalizmin işleyişi sanıldığı gibi 'vahşi' değildir, o bir zamanlarmış, on iki yaşındaki çocukları, gebe kadınları günde on sekiz saat çalıştırır, istediği malı istediği fiyata satar, hem sömürge halklarını, hem kendi işçilerini sömürürlermiş. Sonra bakmışlar ki bu gidiş 'nurtopu gibi ihtilaller' getiriyor, tutumu değiştirmişler. Zaten adına sosyal demokratlık dediğimiz tatlı su devletçiliği buna denmiyor mu? Biraz **Roosevelt**'in '**New Deal**' programını, biraz **Keynes**'ci ekonomi kuramını kurcalayanlar, yirminci yüzyıla damgasını basan 'müdahaleci' diyebileceğimiz kapitalizmin ne demek olduğunu, nereden kaynaklandığını zaten bilir.

İşte zavallı CHP'nin **Türkiye**'de yapmaya uğraştığı bu, demek istiyor ki, '**özgür girişim**' başıboş bir **kâr vurgunu peşine düşerse, işin sonu fenaya varır, iyisi mi şu işi bir düzene koyalım, düzenin değişmemesi için düzeni değiştirelim**. Nasıl biraz karışık mı göründü, yok

canım, bu defa düzeltme yanlışı yok sanırım, cümle gerçekte **Lampedusa**'nın ünlü **'Leopar'** adlı romanındaki cümle, **"düzenin değişmemesi için, bazı şeylerin değişmesi gerek."** Batılı kapitalizm bunu anlamış, kapitalizmi egemen kılmak, 'özgür girişimi' korumak ancak liberalliğin ilk dönemlerindeki o 'vahşi' kârlardan vazgeçmekle olasıdır. Gel gör ki, **ülkemizde kapitalizm ilk çağlarını yaşadığından, iç pazarda tekel durumuna gelip çok yüksek kârlarla çalışmaya alıştığına, birisi çıkıp da ortalığa çekidüzen vermeye kalkıştı mı, adı hemen konuyor, komünist. Durun bakalım yahu, Dünya Bankası'nın AET'nin, OECD'nin, IMF'nin, nihayet Amerika'nın ekonomik düzeydeki bütün koşullarına lebbeyk diyen bir komünistlik nerede görülmüş bakalım? İktidar komünist değil, hiç de olmadı ya, ona komünist diyenlerin serbest teşebbüsçülük anlayışları biraz ilkel değil mi?**

Hemen siz bu iktidarın otomotiv sanayiinde yapmak istediği düzenlemeleri, niye KİT'lerde yapmayı tasarladığı düzenlemelerle bir araya koyup da değerlendirmiyorsunuz bakalım? Onu da şimdi yaparız, tamam mı?

2

'ÇANKAYA HOLDİNG' DÜMENİ

10 Temmuz 1979

Gülten, dediklerimi hiç istifini bozmadan dinliyordu. Sonunda, dedi ki: "Bir iktidar, özel sektöre, dışarıya bir doları ancak elli liraya satabilmek olanağını verdiği halde, aynı doları içeriye iki yüz liraya satmak fırsatını ya-

ratırsa, söyle bakalım, ‘ideolojik önlemler mi’ almış olur?” Şaşırdınız değil mi? Doğrusu ben de şaşırdım. Ne var ki, **Gülten**, öyle kaba toza boğulacak kızlara benze-
mez, aldı eline kalemi, önündeki bloknot üzerine hem yazdı, hem anlattı. Vallahi, ben de onun yalancısıyım, dediklerini aynen aktarıyorum:

“**Türkiye**’de bir televizyon aygıtı mayıs içinde kaç li-
raydı, 10 bin 500 lira mı? Tamam. Hükümet, sanayi-
cilerin isteklerine uyarak zam yapıyor, mayıs sonundan
itibaren televizyon fiyatını 13 bin 750 liraya çıkarı-
yor. Çok âlâ çok güzel. Aşağı yukarı üç hafta sonra,
küt... Devalüasyon. Tabii sanayiciler diyor ki, devalü-
asyon televizyon girdilerinin fiyatını yükseltmiştir, onun
için bize yeniden zam yapılması zorunludur. Hükümet
ne diyor, hayır mı? Ne münasebet. 6 bin liralık bir
zam daha vererek, televizyonun fiyatını 19 bin 750 li-
raya çıkarıyor. Şimdi, burada bir inceliğe dikkatini
çekmek isterim: Dolar, aslında 26 liradan 47 liraya çı-
karılmıştır, ülkemizde yapılan televizyonların ise, sana-
yecilerimizin övüne övüne söylediklerine bakılırsa sade-
ce yüzde 15’i yabancı parçadır, yani girdilerinin yalnız
yüzde 15’i devalüasyondan etkilenmiş oluyor, bu he-
sapça, televizyona devalüasyonla yapılacak zammın
taş çatlasa 2 bin lirayı geçmemesi lazım, oysa hükümet
devalüasyondan zarar görüyorlar diye televizyon yapı-
cılarına 6 bin lirayı havadan bağışlıyor. Ne yapmış
oluyor bu fazla zammı vermiş olmakla? Anlatayım: İç
pazarı dışardan cazip kılmış oluyor. Sözde, ihracatı ar-
tırmak istiyorlar öyle mi? İçerde 19 bin 750 lira televiz-
yon demek, bir televizyonu 400 dolara satmak demek.
Aynı televizyon fabrikatörlerine dış piyasaların ver-
dikleri en iyi fiyat, aygıt başına 100 dolar. O zaman ne
oluyor bakalım, hükümet bu özel sektör kesimine do-

ları içeriye iki yüz liradan kaktırmak olanağını sağlamış oluyor mu, olmuyor mu? Ben maval dinlemem, iktidar otomotiv üretimini denetimine almak istiyormuş, yeni dağıtım sistemi kuracakmış da, 'ideolojik önlemler' almaktaymış, çünkü sosyalistmiş filan, hep laf... İşte iktidarın aldığı önlem, işte iktidarın yaptığı uygulama, bunun neresi sosyalist?..”

Hiçbir şey diyemedim, sustum kaldım, peki siz olsanız ne diyebilirdiniz?..

Yalnız, bir dakika, **Gülten**'in dedikleri burada bitmedi. Bir de **Bakanlar Kurulu** kararından söz ediyor. Müt-hiş bir şey. **Bakanlar Kurulu** 30 Mayıs 1979'da **Sanayi ve Teknoloji Bakanlığı**'nın önerisi üzerine 250 milyon lira sermayeli '**Çankaya Holding**' adında yeni bir anonim şirketinin kurulmasına karar vermiş, sonra da kararı resmi gazetede yayınlanmak üzere kanunlar ve kararlar '**Tetkik Dairesi Başkanlığı**'na göndermiş. (Belki de, çıkmıştır) Diyeceksiniz ki, bunda ne var? **Gülten**'e sorun da, o söylesin:

“... Kardeşim, **Çankaya Holding** dedikleri anonim şirketin 250 milyon liralık sermayesinin yüzde 49'u KİT'lerce, yüzde 51'i özel sektör tarafından sağlanacak, kısacası kamu fonları özel kesimin kullanımına verilmiş olacak. **Holding**'e 16 milyon 688'er bin lira ile katılacak kamu kuruluşları hangileri, bil bakalım: **MKE Şeker Endüstrisi, Azot Sanayii, SEKA, Çimento Sanayii, Türkiye Demir Çelik İşletmeleri...** Bunların verdiklerinin dışında devlet ve özel kesim daha 150 milyon liralık sermaye koyacak ama, devletin ve özel kesimin hangi kuruluşlarının bu **Holding**'e katılacağı henüz belirsiz... '**Çankaya Holding**' çeşitli sanayi dallarında faaliyet gösterecek şirketler kuracak, bu şirketlerin tümünde sermayenin yüzde 49'u 'özel teşebbüs'e verilip, yüzde

51'lik payı kamu kesimine yanı devlete alıkoyup özel kesim üzerinde yöneltici bir denetim sağlamayı iş edinmez miydi? Hayır, **Ecevit** hükümeti öyle yapmıyor, yönlendirici denetleme olanağını özel sektöre bırakıyor. Sonra da bunun adı sosyalist iktidar, öyle mi? Sevsinler sosyalist iktidarı?..”

Gülten'in dedikleri üzerine işi biraz kurcaladınız mı, neyle karşılaşıyorsunuz? **Sanayi Bakanlığı**'nın **Çankaya Holding** önerisine hem **Maliye Bakanlığı** karşı çıkmış, hem **Devlet Planlama Teşkilatı** karşı çıkmış. Nedeni de “amaç maddesiymiş”, zira bu maddede deniyormuş ki ‘**Holding**’in yurt dışında çalışan işçilerin, belediyelerin ve kooperatiflerin tasarruflarını öncelikle geri kalmış yörelerde değerlendireceği öngörülmüştür.’ İtiraz bu tasarrufların değerlendirilmesi için zaten kamu kuruluşlarının var olması gerekçesine dayanıyor (**DESIYAP** gibi), ayrıca deniyor ki, **Bakanlar Kurulu** bu kararı almakla hem bu tasarrufları, hem **KİT**’lerin fonlarını özel kesimin emrine bırakmaktadır.

Eh, görenler Allah için söylesin, **Ecevit** hükümeti gerçekten, ‘ideolojik içerikli’ önlemler peşinde koşan bir iktidar mı, değil mi? Önlemleri belki ideolojiktir ama, ideolojisinin sosyalizmle de, sosyal demokrasinin hasıyla da uzaktan yakından ilgisi ilişkisi olması kesin. Bu böylece biline...

Meraklısı İçin Ekler

(1977 Haziranının sonlarına doğru, *Günaydın* gazetesinde, ‘Türkiye’nin Suyunu Nasıl Kaynatıyorlar’ başlığı altında, bir dizi yazı yayınlanmıştır. Gazete, ‘Gizli Rapor’ diye niteleyerek açıkladığı gerçekleri, ‘Amerika’da dar bir yönetim ve iş çevresi içinde izlenebilen *Executive Intelligence Review*’ adlı haftalık derginin çıkardığı, ‘Hizmete özel’ gizli rapordan aldığını özellikle belirtiyordu. O zaman ben sorunu çok önemsedim. Defter boyunca okuyageldiğiniz yazılar da, o günden bugüne yaşayageldiğimiz olaylar da, tutumunun pek de yanlış olmadığını ortaya koymuştur sanıyorum. İşin garibi, Türk basınında, yayınlanan bu ilginç belgeyle benden başka ilgilenen olmamıştı. Hâlâ da yoktur. Yazılarımda önemli alıntılar yaptığım ‘rapor’un, o tarihte yayınlanan ‘bütününü’, ek olarak sunmayı uygun gördüm.)

Amerika’da ancak dar bir yönetim ve iş çevresi içinde izlenebilen *Executive Intelligence Review* adlı haftalık derginin çıkardığı “HİZMETE ÖZEL” gizli raporu ele geçirmiş bulunuyoruz. Bu raporda, Dünya Bankası’nın, Uluslararası Para Fonu’nun ve Amerikan bankalarının, Türk ekonomisi ile ilgili olarak ileri sürdükleri önlemler ve görüşler yer almaktadır. Raporda Türkiye’nin hızlı ekono-

mik gelişmesinin ve sanayileşmenin Amerika tarafından kösteklenmek istendiği ifade edilmektedir. Aşağıda İngilizce raporun tam metninin tercümesini okuyacaksınız...

Türkiye Maliye Bakanı Yılmaz Ergenekon geçen hafta, **Dünya Bankası** ve **Uluslararası Para Fonu (IMF)**ndan emir almak üzere **Washington'a** geldi. Buna göre **Dünya Bankası'nın** ifadesiyle **"Türkiye'nin kronik ve kaotik borç durumunun"** düzelmesi için bir kemerleri sıkma politikasının uygulanması gerekmektedir... **Chase Manhattan Bankası'nın** yetkililerinden biri, **Para Fonu'nun** önerilerinin iki ana noktada toplandığını ileri sürmüş ve bunlardan birinin yüzde 75 oranında bir devalüasyon ile tüm ithalatın kesinlikle durdurulması olduğunu belirtmiştir.

Neler yapmalıymışız?

Yüzde 75 oranında bir devalüasyonu yorumlayan bir başka **New-York'lu** bankacı da **"Elbette yüzde 75'lik bir oran gerekiyor. Oranın etkili ve yıkıcı olması lazım... Tüm ithalatın durması lazım. Şayet razı olmazlarsa, biz kendilerini işbirliğine zorlarız... Biz bankacılar Türkiye'nin durumundan endişe ediyoruz"** diyor. Son zamanlara kadar **Türkiye** genellikle sadece tüketim mallarında bir ithalat kısıtlamasına gitmiştir. Oysa şimdi **Türkiye'nin** hammadde ve yatırım malları ithalatını kısıtlaması istenmektedir ki, bu da ciddi bir biçimde **Türkiye'nin** gelişme hızını ve büyük bir hırsla başlattığı sanayileşmeyi engelleyecektir. 1970'de de üretimi durdurmuşlardır.

Bugün de aynı ciddi durum var

Ergenekon'un Washington'a gelişi Türkiye'nin 1970'den bu yana karşılaştığı en ciddi ekonomik kriziyle aynı zamana rastlamaktadır. O tarihte de Para Fonu, Türkiye'yi yüzde 66 oranında bir devalüasyon yapmaya zorlamıştı. Bunun üzerine üretim durmuş ve ondan sonra da hiçbir zaman tam olarak gelişememiştir. Bu devalüasyondan bir yıl bile geçmeden ordu yönetime el koyarak Para Fonu'nun istediği kararları aldırması ve uygulatmıştır.

Şu sıralardaki durum da aynı şekilde bir ciddiyet göstermektedir. Gazetelere göre, **"Ekonominin yıkılması önlenemeyecektir."** Geçen hafta içinde döviz rezervleri şimdiye kadar rastlanmamış ölçüde 490 milyon dolara inmiştir. Zaten bu rakamın 147 milyon doları altın ve 150 milyon doları da ticari akreditiftir. Geriye kalan 192 milyon dolarlık nakit döviz ise ancak 2 haftalık bir ithalat için yeterlidir. Geçen yıl dış ticaret açığı 3 milyar doların üzerindeydi ve bu açık giderek artmaktadır. 1977'nin ilk 3 ayında açık 1 milyar dolara erişmişti. Geçen yıl ile kıyaslandığı takdirde, bu yüzde 96'lık bir artış ifade etmektedir. İthalat ise aynı dönemde geçen yıla oranla yüzde 12 artmış ve ihracat gelirleri yüzde 38 oranında düşmüştür. Bir ara ülkenin en büyük döviz gelir kaynağı olan işçi dövizleri girişleri ise 1975'ten 1976'ya yüzde 30 oranında azalmıştır. Bu arada durumu daha da ciddileştiren DÇM kredileri vardır. Bu sistemle çabuk nakit elde edilmektedir. Ancak bu paraların vadeleri yakın zamanda gelmektedir.

Aylardan beri Türk Hükümeti **Para Fonu'nun** kemerleri sıkma önerilerine dayanmıştır. 1977'nin başında **Türkiye'yi** ziyaret eden **Dünya Bankası** heyetine, **Ergenekon** sert davranmış ve kendisi oturuma katıl-

mayarak **Dünya Bankası** yetkililerini, yardımcılarıyla görüşmek zorunda bırakmıştır. Görüşme bunun üzerine daha sonraki haftalara ertelenmiş ancak Türk Hükümeti'ne yakın çevrelerce "İç sorunlar" ileri sürülmüş ve görüşme gerçekleşmemiştir. Türklerin bu sert tutumu üzerine **Dünya Bankası** derhal misilleme uygulamasına girişerek, **Türkiye**'ye, tüm kredileri kesmiş ve **New-York** bankaları da derhal aynı şekilde bir davranışta bulunmuşlardır.

Bir siyasi intihar

Dünya Bankası, kredileri keserken sorunu **Kıbrıs**'a bağlamış ve **Carter** de aynı şekilde yardım ile **Kıbrıs** sorununu birleştirmiştir. **Dünya Bankası**'nın kredisini kestiği projelerden biri de **Afşin-Elbistan** santralıdır ki, bu, hükümetin **Doğu Türkiye**'yi kalkındırabilmek için gerekli gördüğü bir dönüm noktasını teşkil etmektedir.

Seçimlerin 5 Haziranda yapılması kararlaştırıldıktan sonra **Başbakan Demirel**'in **Dünya Bankası**'nın önerilerini kabul etmesinin bir siyasi intihar anlamına geleceğini banka çevreleri bile kabul etmemişlerdir.

Türkleri satın alabilmek için **Dünya Bankası**, **Ergenekon**'a, seçimlere kadar **Türkiye**'ye "Günlük uygulamada" bulunulacağını, ancak bunun için de gerekli koşulun **Türkiye**'nin politikasından vazgeçerek kemerleri sıkmaya yönelmesi olduğu bildirilmiştir.

Türk işadamlarının kızgınlığı

Bir **New-York** banka kaynağına göre, gerek **Ergenekon** ve gerekse aynı sıralarda ABD'yi ziyaret etmekte olan bir Türk İşadamları Heyeti, **Amerika**'nın sorunları hep

Kıbrıs konusuna bağlamasını ve Amerikan bankalarına borçların ödenebilmesi için sanayileşmeden vazgeçmenin gerektiğini duyunca çok kızmışlardır.

Fakat uzun vadede Türklerin, **Dünya Bankası**'nın, şantajına boyun eğip eğmeyeceklerini beklemek ve görmek gerekecektir.

Demirel'in 10 yıl önce **Dünya Bankası** ve **IMF**'nin politikasını uygulamak üzere işbaşına getirilişine rağmen, sorun, **Türkiye** içinde büyük siyasi önem taşımaktadır. İster **Demirel** isterse muhalefet lideri **Ecevit** olsun, **Ankara**'daki bürokrasiye ve Türk kamuoyuna sınai gelişmeyi durduracak bir uygulamaya zorlamakta büyük güçlük çekeceklerdir. Sınai gelişme modern **Türkiye**'nin temel ilkelerinden biridir.

Beş yıllık planlar

Türk gelişme stratejisinin esası, çabuk bir kamu sanayileşmesine dayanmaktadır. 1950'den bu yana **Atlantik**'çi güçlerin, **Türkiye**'nin geleneksel tarım ürünlerine dayanan bir gelişme stratejisini benimsemesi için çaba sarf ettikleri veya hiç olmazsa sanayileşmeyi emek-yoğun alanlara kaydırıp yozlaştırmayı gözettileri anlaşılmaktadır. **Türkiye** ise, kamu öncülüğünde bir ağır sanayiye yönelmek ve bu şekilde yoksulluk ve geri kalmışlıktan kurtulmak için ısrar etmiştir.

Nitekim **Türkiye**'nin 5 yıllık planları bu türden bir sanayileşmeyi öngörmektedir. İşin garip tarafı 5 yıllık planlar 1960'larda **Türkiye**'nin ödemeler bilançosundaki açıkları kapatabilmek için bizzat **Para Fonu** tarafından önerilmiş ve **Türkiye** hafif, fakat gelişme kabiliyeti olan sanayileri özel sektör, ağır sanayii de etkisiz kamu sektörüne devretmeye başlamıştı.

Birinci ve İkinci Beş Yıllık Plan dönemlerinde tüm yatırımların yüzde 31,1'i ve 37,1'i sanayi sektöründe yapılmıştı. Bu oranlar ise planlarda öngörölmüş hedeflerin çok üzerine çıkmıştır. **Üçüncü Beş Yıllık Plan** döneminde de yatırımların yüzde 45,4'ü sanayi sektörü için öngörölmüştür. İlk iki planda yatırımların daha fazla özel sektöre ağırlık tanıdığı ileri sürülebilirken, **Üçüncü** ve yakın bir gelecekte açıklanacak olan **Dördüncü Beş Yıllık Planda** yatırım ağırlığının büyük ölçüde kamu sektörüne yöneldiği görölmektedir.

Hafif sanayi yerine

Para Fonu'nun hafif sanayiye yönelmesi tavsiye ve çağrılarına rağmen **Üçüncü Beş Yıllık Plan**, ara ve yatırım malları sanayiine yönelmiş ve bunun için de ileri bir teknolojinin gerekli olduğunu belirtmiştir. Bu plandaki önemli sanayi projelerinin, –ki bunlar 200 adet kadardır– tümünün kamu sektöründe olduğu görölmektedir. Bu 200 projenin içinde **İskenderun** ve **Ereğli** çelik üretim tesislerinin tevsii, **Tarsus**'ta yeni bir rafineri ve kimya fabrikası, mevcut suni gübre ve alüminyum fabrikalarının tevsii, otomotiv ve buna bağılı vites kutusu ve şanzıman gibi ara malların üretimi için yeni üretim üniteleri vardır.

Türkiye'nin hedefleri

Ayrıca bunlara ek olarak üç yeni projenin daha harekete geçirildiğı ve örneğın Eylül 1976'da bir **Türk-İtalyan** işbirliğine dayanan **Karakaya Barajı**'nın yapımına başlandığı, bundan kısa bir süre sonra da **Romanya** tarafından finanse edilen bir petrol rafinerisinin de inşaatı-

nın başladığı bildirilmektedir. Romenlerin sağladığı finansman ise 600 milyon dolar civarında olup 10 yıl vadeli ve yüzde 5 faizlidir. Üçüncü büyük proje ise **Türk-Japon** işbirliğince **Sivas**'ta kurulacak olan demir çelik tesisleridir.

Bu projeler, **Türkiye**'nin sanayileşme hedeflerinin ne olduğunu açıkça göstermektedir. **Para Fonu**'nun karşı çıkmasına rağmen **Üçüncü Beş Yıllık Plan**'da sanayi üretiminde yüzde 11,2'lik bir yıllık artış öngörülmüştür. 1973 yılında bu hedef aşılarak yüzde 12,8'lik bir üretim artışı kaydedilmiş, ancak 1970 yılının krizi yüzünden, bu plan döneminde sanayi üretim artışı ortalama yüzde 8,5 olarak gerçekleşmiştir.

Büyük sıçramalar

Genel olarak üretim hızı 1970 krizinden beri tam toparlanamamış olmakla beraber bazı münferit sektörlerde büyük sıçramalara rastlanmıştır. Örneğin 1976 Ekim-Kasımında pik demir üretimi yüzde 27, yarı bitmiş yassı mamüller yüzde 120, çimento yüzde 14, çelik üretimi yüzde 52 (Bu **İskenderun** tesislerinin üretime geçmesiyle ilgilidir,) alüminyum kablolar yüzde 163 oranında üretim artışı göstermiştir. Bunların yanı sıra da elektrik enerjisi üretiminin yüzde 43, demir cevheri üretiminin yüzde 25, kok kömürü üretiminin de yüzde 22 oranında arttığı saptanmıştır.

Geçen yıl dış ticaret açığını kapatmak gayesiyle tüketim malları ithalatında yüzde 26 oranında bir kısıtlama yapılmıştı. Bu durum ise 1975 ile ters düşmektedir. 1975'te, hedeflerin iki katı bir tüketim malı ithalatında bulunulmuş ve bu olgunun sermaye birikimini engellediği ileri sürülmüştü. Geçen tüketim malları itha-

latında yapılan kısıntı ise, fazla bir önem taşımamıştır. Çünkü zaten **Türkiye**'nin tüm ithalatı için tüketim mallarının payı sadece yüzde 5 oranındadır. Geri kalan yüzde 95 ise, ya hammadde veya yatırım malıdır ki, Türkler bu ithalatın kısılmasına, hiçbir şekilde razı olmamaktadırlar. Geçirdiğimiz son üç ay içindeki yüzde 12'lik ithalat artışı konusunda çok kızgın olarak görüşlerini beyan eden bir **New-York**'lu bankacı şöyle demiştir: “**Türkler çok gururludur. Devamlı ithalatta bulunuyorlar ve bir türlü, o kahrolası gelişme programlarından vazgeçmiyorlar.**”

Türkiye'nin dış borçları

İthalat açığının yanı sıra, Türklerin dış borçları 4 milyar doları aşmaktadır ki, bunun içinde 2 milyar doların üzerinde bulunan ve çok kısa zamanda vadesi gelecek olan DÇM (Dövize Çevrilebilir Mevduat) bulunmaktadır. Bu 4 milyar dolarlık dış borcun yüzde 85'i de bütçe açığını kapatmak için alınmış borçlardan oluşmaktadır. Diğer ülkelerle kıyaslandığı takdirde **Türkiye**'nin dış borçları, fazla değildir ve zaten bu borçların üçte ikisini devletten devlete borçlar kapsamaktadır. Ancak bu borçların ödemesiz devreleri, sona ermekte olduğundan, **Türkiye** yeni yüklerle karşı karşıya kalacaktır.

Türkiye'nin dış borçları

İthalat açığının yanı sıra, Türklerin dış borçları 4 milyar doları aşmaktadır ki, bunun içinde 2 milyar doların üzerinde bulunan ve çok kısa zamanda vadesi gelecek olan DÇM (Dövize Çevrilebilir Mevduat) bulun-

maktadır. Bu 4 milyar dolarlık dış borcun yüzde 85'i de bütçe açığını kapatmak için alınmış borçlardan oluşmaktadır. Diğer ülkelerle kıyaslandığı takdirde **Türkiye**'nin dış borçları, fazla değildir ve zaten bu borçların üçte ikisini devletten devlete borçlar kapsamaktadır. Ancak bu borçların ödemesiz devreleri, sona ermekte olduğundan, **Türkiye** yeni yüklerle karşı karşıya kalacaktır.

Daha önce de belirtildiği gibi durum 1970-71 krizini andırmaktadır. 1960'ların yüksek gelişme hızı 1968 yılında büyük bir döviz sıkıntısına yol açmış ve tüketim malları ithalatını kısıtlayıcı ve ihracatı artırıcı tedbirlerin alınması öngörülmüştü.

Adalet Partisi'nin bölünmesi

Gayet tabii ki, bu durumda transferler gecikmeye ve enflasyon giderek hızlanmaya başlamıştı. 1969 yılında **Demirel Para Fonu**'nun emriyle Türk Lirasını devalüe etmek teşebbüsünde bulunmuş ve geniş çapta yeni vergiler getirmiştir. Ancak buna gösterilen tepki o derece geniş olmuştur ki, **Demirel**'in, **Adalet Partisi** bölünmüştür.

Ekonomik durum gitgide daha da kötüleşmiş, ithalat tamamen durmuş ve 1970 Ağustosunda yüzde 66 oranında bir devalüasyon yapılmıştır.

1970 yılının gelişme hızı yüzde 2,2 oranındadır. **Para Fonu**'nun Türk halkına uygulamak istediği ağır ekonomik şartları, **Demirel**'in gerçekleştiremeyeceği ve bu güçte olmadığı anlaşılınca ordu duruma el koymuştur. 1970 devalüasyonunun etkilerine arka arkaya gelen üç hükümet değişikliğinin yarattığı, siyasi istikrarsızlık eklenince, tam bir çöküntü meydana gelmiştir. Üretim düş-

müş ve toplam bütçe giderlerinin yüzde 13'ü oranında bir açık meydana gelmiştir. Böylece, 1972 yılında yatırım harcamalarında büyük kesintiler yapılarak, döviz elde edebilmek için mevcut her şey ihraç edilmiştir. 1972 ihracatı planda öngörüldüğünden yüzde 21 oranında ve 1973 yılı plan hedeflerinin de biraz üzerinde bir biçimde gerçekleşmiştir.

Oynanan oyun nedir?

Türkiye’de Kamu İktisadi Teşekkülleri, genel anlamda sanayileşmeyi yönlendirmektedir. Sayıları 100’ün üzerindedir, ekonomiye katkıları yaklaşık yüzde 10’dur. Sanayi kesiminde çalışanların yüzde 6’sı KİT’lerde istihdam edilmektedir. Türk fabrikalarında üretilen malların yarısı bu kuruluşlardan gelir ve mevcut ağır sanayinin en önemli kısmını da bu sektör oluşturmaktadır. Devlet sektörü tam anlamıyla çeliği, petrol rafinerilerini, elektrigi, gübreyi, kâğıdı, demir yollarını, hava ve deniz yollarını, ulaştırmayı bir tekel halinde elinde bulundurmakta, bunun yanı sıra da tekstil, çimento, kömür, şeker, kimya, sanayii ve makine imalatının da büyük kısmına hâkim durumdadır.

1950’lerden beri **Para Fonu**, KİT’lerin özel sektöre satılması için çeşitli hükümetler nezdinde sürekli baskılarda bulunmuştur. Neden olarak **Dünya Bankası** KİT’lerin “Ekonomik olmadıkları” ve “Sosyal hedeflerin galebe çaldığını” ileri sürmüştür. Ancak buna rağmen gene aynı **Dünya Bankası** bu kuruluşların dağıtılmalarının imkânsız olduğunu da kabul etmiş bulunmaktadır.

Örneğin 1969 yılında **Dünya Bankası** yayınlarından birinde aynen şöyle denilmektedir: “**Serbest piyasa ekonomisine inanmış bugünkü Adalet Partisi Hükümeti bi-**

le, tamamen taraftar olduğu özel sektörcü politikasını uygulamakta zorluk çekmektedir. Bu da kısmen devlet memurlarının gösterdikleri dirence dayanmaktadır.”

Şu sırada sanayi, gayrisafi milli hasılanın yüzde 18’ini ve çalışan nüfusun yüzde 15’ini oluşturmaktadır. Plan hedeflerine göre ise 1995 yılında sanayi gayrisafi milli hasılanın yüzde 40’ını ve çalışan nüfusun yüzde 52’sini oluşturacaktır.

Demir ve çelik en fazla önem verilen sektördür. Üç adet tesis halen faaliyet göstermektedir. Bunlar; eski **Karabük** tesisleri, **Ereğli**, **Sovyetler** tarafından yapılmış ve yeni açılmış olan **İskenderun** tesisleridir. Japonlar tarafından imal edilen **Sivas** tesisleri, dördüncü olarak devreye girecektir.

Plan hedefleri

Üçüncü Beş Yıllık Plan’da Türklerin çelik üretim kapasitelerini artırmak arzusunda oldukları çok kesin bir biçimde belli olmaktadır. Çünkü plan hedefleri bu sektörde şimdikinden üç kat daha fazla yatırımda bulunulmasını öngörmektedir. **Amerika Birleşik Devletleri, Türkiye’nin** çelik sanayiini genişletmesinden hoşnut olmadığını belirtmişken, **Sovyetler Birliği** bu sanayinin kurulabilmesi için Türklere yardımcı olmaktadır. Nitekim 6 milyon ton kapasiteye çıkacak **İskenderun** tevs tesislerinde gene **Sovyetler** çalışmaktadır. Bunların dışında iki çelik tesisi daha etüt halinde bulunmaktadır. **Enerji Bakanı Selahattin Kılıç** yaptığı bir konuşmada önümüzdeki beş yıl içinde Türk çelik üretiminin 20 milyon tona varacağını söylemiştir. Buna göre, **İtalya’nın** 60 milyon, **Almanya’nın** 60 milyon, **Japonya’nın** 110 milyon, **ABD’nin** 120 milyon ve **Sovyetler’in** de 135 milyon

ton yıllık elik ürettikleri göz önünde bulundurulacak olursa, **Türkiye**'nin yakın bir gelecekte **İtalya** ve **Almanya** ile bu sanayi dalında boy lşmeye kalkışacağı anlaşılmaktadır.

Dünya Bankası karşı çıkıyor

Bunların yanı sıra, petro-kimya, gübre ve kimyevi maddeler alanlarında da **Türkiye** büyük yatırımlarda bulunmaktadır. Büyük devlet kuruluşlarından biri olan PETKİM, **Türkiye**'yi petro-kimya ürünleri bakımından kendine yeterli olacak bir hale getirmeye çalışmaktadır. Ülkenin, iki büyük petro-kimya tesislerinden biri **İzmit**, diğeri de **İzmir**'dedir. Bir ncs kuruluş halindedir, ayrıca iki nitrojenli gübre fabrikası, klor-alkali ve bor tesisleri de inşaat halindedir. **Dünya Bankası** ise bu tür tesisleri, **Türkiye** için, fazla sermaye gerektirdiğ'i gerekçesiyle tavsiye etmemekte ve yapılmalarına karşı çıkmaktadır.

Diğ'er önemli sanayiler arasında özel sektörün de hayli faal olduğu tekstil ve imento sayılabilir ki, bunlarda da hızlı bir gelişme kaydedilmektedir.

Kok kömürü ithali

Madencilik de **Türkiye**'de devlet kontrolünde olan anahtar sanayilerden sayılmaktadır. Krom, bor ve bor alaşımları, linyit, bakır ve alüminyum rezervleri hayli zengindir. Kok kömürü üretiminde ise darboğazlar vardır ve her yıl en az 1 milyon ton kok kömürünün ithal edilmesi gerekmektedir. Böylece **Türkiye**'nin maden sanayiini geliştirmeye büyük önem verdiğ'i grlmektedir. Ancak **Enerji Bakanı Kılıç** bu konuda, araştırma için yabancıları istemediklerini, fakat gerekli tesislerin ku-

ruluşu için yabancılarla işbirliğinde bulunmayı düşünebileceklerini belirtmiştir.

Önemli darboğaz

Bir başka önemli darboğaz da elektrik enerjisidir. **Türkiye** yılda 18,3 milyar kilowat-saat elektrik üretebilmektedir. Buna ek olarak da **Bulgaristan**'dan 300 milyon kilowat saat elektrik ithal olunmaktadır. Ülkenin tüketimini 95 milyar kilowat-saate çıkarabilmek için 8 tane termo-elektrik ve 10 adet hidro-elektrik santral inşaat halinde bulunmaktadır. Sadece 1977 yılı içinde 33 adet hidro ve termo-elektrik santralin yapımına başlanacaktır.

Türkler, aynı zamanda nükleer enerjiye de el atmak arzusundadırlar. **Sanayi Bakanı** bu konuda çalışmaların 1968 yılında başladığını, fakat 1975 yılına kadar bloke edildiklerini, artık tüm hazırlıklarını bitirdiklerini söylemiş, konum yerlerinin, lisans anlaşmalarının ve danışma şirketleriyle gerekli anlaşmaların imzalandığını ve böylece 1977 sonunda ilk Türk nükleer enerji tesisinin yapımına başlanacağını sözlerine ilave etmiştir. Bakan bunun bir başlangıç olacağını ve XX. yüzyılın sonuna doğru **Türkiye**'nin 10 adet nükleer santrali çalıştırır durumda bulunacağını, ileri sürmüştür.

(Yüksek düzeydeki bir New-York'lu bankacının *Executive Intelligence Review*'ya verdiği özel demeç):

SORU: **Türkiye**'nin ekonomik durumunun kritik olduğu anlaşıyor. İddialara göre, rezervler 516 milyon dolara düşmüş.

CEVAP: Hayır bugün daha düşük bir düzeyde bulunuyor, şu anda önümde bulunan rakamlara göre 500 milyon doların altında. Durum gerçekten çok kötü.

SORU: Bana 1970'in bir tekrarı gibi geliyor. O tarihlerde dış açık çok büyümüş, üretim durmuş ve ağustos ayında yüzde 55 oranında bir devalüasyon yapılmıştı. Bunu da mart ayında bir askeri müdahale izlemişti. Acaba **New-York**'lu bankalar ve **Para Fonu** yeni bir devalüasyonu mu arzu etmektedir? Duyduğuma göre sizler yüzde 50 civarında bir devalüasyon istemişsiniz.

CEVAP: Yüzde 50 mi? Yüzde 75 demek istiyorsunuz! Belki bunun da üzerinde fakat en az yüzde 75 oranında olması lazım. Etkili ve yıkıcı olması gerekiyor. Durum çok ciddidir. Biz bankacılar olarak **Türkiye**'nin durumundan gerçekten endişe etmekteyiz.

SORU: **Para Fonu Türkiye**'nin ithalatı durdurmasını istemektedir. Fakat 1977'nin ilk üç ayında ithalat yüzde 12 oranında artmıştır. Neden, seçimlerden dolayı mı?

CEVAP: Kısmen seçimler yüzünden, fakat kısmen de Türklerin onurlu olup kahrolası gelişme programlarından vazgeçmemeleri yüzünden. Biz sadece tüketim ithal mallarının ithalini değil, tüm ithalatın, yani ağır sanayi mallarının, yatırım mallarının ve fabrika ithalatının durmasını istiyoruz. Fakat reddediyorlar. Gerçekten çok inatçılar.

SORU: **Maliye Bakanı** ve ileri gelen Türk işadamları daha geçenlerde buradaydılar. Ne oldu?

CEVAP: Biz onlarla görüştük. Biz derken **Para Fonu, Dünya Bankası** ve burada, **New-York**'taki bankacıları kastediyorum. Onlara, **Kıbrıs**'ta taviz verdikleri takdirde durumu gözden geçireceğimizi söyledik. Yardım konusunu **Kıbrıs** sorunu ile birleştirdik. Türkler bu önerilerimize çok gücendiler. Hiçbir şey söylemediler. Yani gerçekten hiçbir şey demeden öyle oturup bizi dinlediler, fakat çok kızmışlar ve gücenmişlerdi. Hiçbir teklifimizi

cevaplandırmadılar. Bence **Amerika**'nın bu konuyu **Kıbrıs**'a bağlaması çok yerinde bir davranıştır.

SORU: Peki Türkler ne yapacak?

CEVAP: Ben falcı değilim, ama bizimle ilişkilerini koparacaklarını sanmıyorum, hatta koparmayacaklarından eminim. Seçimlerden sonra durumun çözümleneceğine inanıyorum, hem kısa bir sürede. Türkler bir işbirliğine zorlanabilir. Bir oldubitti ile karşı karşıya bırakılabilirler.

SORU: Ne demek istiyorsunuz?

CEVAP: Seçim sonuçlarından önce bir şey söylemek zor. Seçim sonuçlarına kadar bir spekülasyonda bulunmak istemem. Fakat daha önce de söylediğim gibi bir işbirliğine zorlanabilirler. Ve önerilerimizi kabul edebilirler.

SORU: **Para Fonu**'ndan bir kredi isteğinde bulundular mı?

CEVAP: Bildiğim kadarıyla hayır. Durum henüz o noktaya gelmedi. İsteseler bile 250 milyon dolardan fazla alamazlar. Şu sıralarda kimse **Türkiye**'ye yatırım yapmak istemiyor, korkuyorlar. Meşhur **DÇM**'lerin de önümüzdeki aylarda vadeleri gelecek, bu da ekonomiyi daha fazla zorlayacak. Esasında dış borç o kadar önemli değil, önemli olan **DÇM**'ler. Bazı bankalar temdide yanaşılıyor. Fakat ben birçok bankanın paralarını geri istediklerini biliyorum.

SORU: Buraya gelen Türk sanayicileri ve işadamlarının tutumu nasıldı?

CEVAP: Bu işadamları ve sanayiciler politik bakımdan önemliydiler. En büyük isimler gelmişti. Onlar da **Malîye Bakanı** gibi çok kızdılar. **Dünya Bankası** 10 büyük projenin finansmanını kesmişti. Esasen ülkeye tüm krediler durdurulmuştur. Sanayiciler ve işadamları da kre-

dilerinin kesilmesinde ikinci sırada olduklarını biliyorlar. Bu krediler kesilirse kurdukları tesislerin yıkılacağını onlar da biliyor. Neyse seçimlere şunun şurasında sadece 4 hafta kaldı, ondan sonra ne olacağını birlikte göreceğiz.

Geçenlerde Yunanlı bir diplomatla yaptığımız sohbette yakın bir gelecekte **Türkiye**'de ordunun yönetime el koyacağı iddiasıyla karşılaştık. Yunanlı diplomat bize **Demirel**'in **Para Fonu**'nun emirlerini yerine getirmediğini, bu bakımdan ancak ordunun yönetimi ele almasıyla **Para Fonu**'nun istediği ekonomik tedbirlerin alınabileceğini söyledikten sonra "Oynanan oyun, 1967 yılında **Yunanistan**'da başarıyla gerçekleşmiş ve NATO tarafından planlanmış askeri darbe hareketine çok benzetilmektedir," demiştir.

Anlaşılan NATO tarafından desteklenen bir askeri yönetimin **Türkiye**'de işbaşına gelmesi **Doğu Akdeniz** ülkeleri ve özellikle **Yunanistan**'la **Kıbrıs**'ta büyük siyasi çalkantılara yol açabilecektir. **Yunanistan** ve **Kıbrıs**'ın siyasi liderleri de son haftalar içinde **Carter** yönetimiyle kendi aralarına mesafe koymaya başlamışlardır.

Hatta durumdan biraz fazla endişe duyan bir Yunan gazetecisi **Türkiye**'de bir askeri hükümetin bulunmasının son derece tehlikeli olacağını belirtmiş ve bu durumda **Ege**'de aniden bir savaşın bile patlayacağını ileri sürmüştür. Söz konusu gazeteci yazısının sonunda "**Türkiye**'de bir askeri darbe olursa, **Yunanistan** da bundan olumsuz yönde etkilenecektir," demektedir.

Türkler bir moratorium düşünüyorlar

Türkiye'nin bir an önce askeri bir yönetime kayması **Para Fonu** tarafından arzulanmaktadır. Nitekim Türk

basınında çıkan haberlerde ve **Londra**'nın iş çevrelerinde Türk hükümetinin **Para Fonu**'nun önerilerini kabul etmektense borçları için bir moratorium ilan etmeyi tercih ettiği ileri sürülmüştür. Örneğin temmuz ayında 2 milyar 300 milyon dolarlık kısa vadeli döviz borcunun vadeleri gelmiş olacaktır. Bugün 500 milyon doların altında olan döviz rezervleriyle **Türkiye** bu borcun altından ancak yabancı bankaların yardımıyla veya vadesi gelen borçları temdit etmeleriyle kalkabilir. Fakat bir **Şikago**'lu bankacının belirttiğine göre, Amerikan bankalarının büyük kısmı, **Türkiye**'nin **Para Fonu**'nun önerilerini kabul etmesini istemekte ve ancak bu takdirde borçların yeniden düzenlenip temdit edilebileceğini ileri sürmektedirler. **Para Fonu**'nun önerileri arasında da vergilerin büyük ölçüde yükseltilmesi, gelişme hızının yüzde 8'lerden yüzde 5'e düşürülmesi, yüzde 75 oranında bir devalüasyon ve ithalatın tamamen durdurularak hem kamu, hem de özel sektörün tamamen felce uğraması vardır. Zaten şimdiden döviz rezervlerinin erimesi dolayısıyla ithalat önemli ölçüde kısılmıştır.

Amerika'nın en büyük bankalarından biri olan **City Bank**, panik içinde **Türkiye**'nin durumunu saat başı izlemekte ve gerek **New-York Federal Reserve Bürosu** ve gerekse **CIA** **Türkiye**'de politik durum hakkında kendi bünyeleri içinde kullanılmak üzere gizli raporlar hazırlamışlardır.

Türkiye'de daha önce de dış borçlar için **moratorium** ilan edilmiş ve gene daha önce de **Para Fonu** buna engel olmak istemiştir. Örneğin 1958 yılında **Başbakan Adnan Menderes** ekonomik durumun çökmek üzere olduğunu ve döviz rezervlerinin sıfıra indiğini görünce, hem bir **moratorium** ilanına gitmek istemiş, hem de **Sovyetler Birliği** ile ekonomik bağların gelişmesini arzu-

ladığını belirtmişti. 1960 yılında ise **Menderes** bir askeri darbe ile devrilmiş ve yargılanarak idam edilmiştir.

İnönü'nün düşürülmesi

Gene 1965 yılında **Başbakan İsmet İnönü** borçlar konusunda OECD nezdinde moratorium ilan etmeyi düşündüğünü belirttikten sonra üç hafta içinde düşürülmüş ve iki yıl sonra **Para Fonu**'nun seçtiği adam olarak ve onun isteklerini yerine getirmek üzere **Demirel** başbakanlığa getirilmiştir.

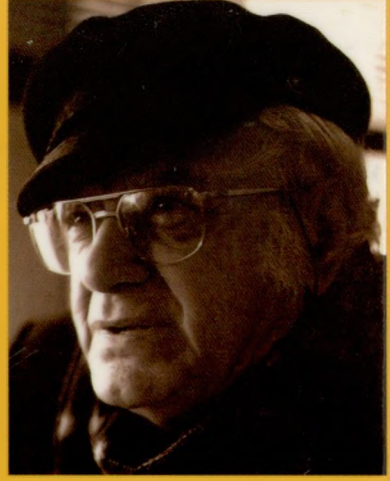
Ancak **Demirel** uzun süreden beri gelişme taraftarı işadamları ve sanayicilerin baskısı altında bulunmaktadır. Bu çevreler ise **Para Fonu**'nun önerilerinin kabul edilmemesi gerektiğini çünkü kabulü halinde ekonominin tamamen yıkılacağını ileri sürmektedirler. Nitekim geçen hafta **Londra**'da **Carter** ile **Demirel** arasındaki görüşmenin iyi geçmediği bizzat **Carter** tarafından ifade edilmiştir. **Carter** bir soru üzerine “**Daha uzun bir yola ihtiyacımız var,**” demiştir. Bazı gözlemciler **Demirel**'in **Para Fonu**'nun önerilerine karşı çıkmasının nedenini seçimlerin bu kadar yakın bir gelecekte yapılacağına bağlamaktadır. Ancak başkaları seçimlerden sonra da **Demirel**'in **Para Fonu**'nun önerilerine karşı çıkacağını çünkü gene bir koalisyon hükümeti kurmak zorunda kalacağını ileri sürmektedir... Bu durumda ise **Demirel**'in **Para Fonu**'nun tekliflerini gerçekleştirmek için yeterli güce sahip olamayacağı aşîkârdır.

15 Mart 1977 / 10 Temmuz 1979
Kavaklıdere (Ankara)

“Aslında bu, bir geminin ‘seyir defteri’ni incelemek gibi bir şey! Bu geminin adı, Türkiye! 70’li yıllar boyunca bir iki kere ‘kaptan’ değişirse de, rotası hemen hemen aynı kaldı. Hele içinde ‘seyrettiği’ atmosfer hiç değişmedi: Barometre, sürekli düşüktü, fırtına gösteriyordu; ‘dost’ belenmiş limanlardan verilen meteoroloji raporları güven verici değildi hiç, saplantı denebilecek bir inatla ‘rota’nın istedikleri doğrultuya döndürülmesinde ısrar ediyorlar, aralıksız ‘batacaksınız’ diyorlardı. Ben, geminin bir yolcusu olarak, sırası düştükçe hem kaptanın tutturduğu doğrultu, hem ‘dost’ bellediğimiz limanların ‘uyarıları’, hem de geçmiş yolculuklarda yaşanmış deneyimlerin sonuçları üzerine, defterime bir şeyler karaladım durdum. Okuyacaklarınız, bunlardır.”

– Attilâ İlhan

Attilâ İlhan 15 Haziran 1925’te Menemen’de doğdu. Türkiye’nin en üretken yazarlarından olan İlhan’ın genç yaşlarında başladığı düşünme ve yazma serüveni 10 Ekim 2005’te ölümsüzlüğe göçene kadar sürdü.

İlhan’ın bütün yapıtları, Türkiye İş Bankası Kültür Yayınları’nca yayımlanmaktadır.

KDV dahil fiyatı
20 TL